Научное издание

Проблемы современного педагогического образования
Серия: Педагогика и психология.
Выпуск сорок девять. Часть 2.

Ответственный за выпуск Е.Ю. Пономарёва

ISSN 2311-1305

Ответственность за достоверность приводимых в публикациях фактов, дат, наименований, фамилий, имен, цифровых данных несут авторы статей.

Научные статьи печатаются за авторскими вариантами.

Сдано в набор 06.11.2015. Подписано к печати 04.11.2015.
Формат 60x90x16. Печать офсетная. Печать офс. Условн. печатн. страниц 20.
Тираж 500 экз.

Отпечатано в типографии
Гуманитарно-педагогической академии (г. Ялта)
РИО ГПА ул. Севастопольская, 2 а, г. Ялта
тел. (0654)32-21-14,
факс (0654)32-30-13

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
ГУМАНИТАРНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКАДЕМИЯ (ФИЛИАЛ)
«КРЫМСКОГО ФЕДЕРАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА
им. В. И. ВЕРНАДСКОГО» (г. ЯЛТА)

ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Серия: Педагогика и психология
49 (2)

Ялта
2015

УДК 37
ББК 74.04
П 78

Рекомендовано ученым советом Гуманитарно-педагогической академии (филиал) «Крымского федерального университета им. В. И. Вернадского» от 4 ноября 2015 года (протокол № 3)

Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и психология. – Сб. статей: – Ялта: РИО ГПА, 2015. – Вып. 49. – Ч. 2. – 352 с.

Редакционная коллегия:

Глузман А. В., доктор педагогических наук, профессор;
Аблаев Э. А., доктор педагогических наук, профессор;
Заслуженюк В. С., доктор педагогических наук, профессор;
Редькина Л. И., доктор педагогических наук, профессор;
Горбунова Н. В., доктор педагогических наук, профессор;
Шушара Т. В., доктор педагогических наук, доцент;
Богинская Ю. В., доктор педагогических наук, доцент;
Везетиу Е. В., кандидат педагогических наук, доцент;
Пономарёва Е. Ю., кандидат психологических наук, профессор;
Черный Е. В., доктор психологических наук, доцент;
Дорожкин В. Р., доктор психологических наук, доцент;
Калина Н. Ф., доктор психологических наук, профессор;
Усатенко О. Н., кандидат психологических наук, доцент;
Бура Л. В., кандидат психологических наук;
Латышева М. А., кандидат психологических наук, доцент;
Мартынюк О.Б., кандидат психологических наук, доцент.

Свидетельство о регистрации средства массовой информации Министерства связи и массовых коммуникаций Российской Федерации ПИ № ФС 77-61807 от 18 мая 2015 г.

Журнал входит в наукометрическую систему РИНЦ (лицензионный договор №171-03/2014).

Журнал зарегистрирован в Международном Центре ISSN в Париже (идентификационный номер печатной версии: ISSN 2311-1305), действующий при поддержке ЮНЕСКО и Правительства Франции.

Рецензенты:

Ефимова В. М., доктор педагогических наук, доцент;
Якса Н. В., доктор педагогических наук, доцент.

© Гуманитарно-педагогическая академия (г. Ялта), 2015 г.

Для заметок

Для заметок

УДК: 378.147

кандидат педагогических наук, доцент Адабашев Бекир Веллишаевич
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

РЕЗУЛЬТАТЫ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ ИНФОРМАТИЗАЦИИ, ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ ДЛЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ АВТОТРАНСПОРТА

Аннотация. В данной статье рассмотрены результаты экспериментального исследования внедрения системы информатизации, используемые для профессиональной подготовки специалистов автотранспорта.

Ключевые слова: эксперимент, результат, система, компетенция, профессиональная подготовка, студент.

Annotation. In this article the results of an experimental study of the implementation of the system of information used for training specialists of transport.

Keywords: experiment, result, system, competence, professional training, student.

Введение. Согласно методики проведения экспериментального исследования нами было охвачено все этапы процесса информатизации профессиональной подготовки будущих бакалавров автотранспорта, подготовка которых происходила в Вузах инженерно-педагогического направления. Соответственно, эффективность мер по широкой информатизации учебно-воспитательного процесса, которые были представлены в разработанной нами в «Программе информатизации учебно-воспитательного процесса профессиональной подготовки инженеров-педагогов автотранспортного профиля, обучающихся по квалификационному уровню бакалавр», определялась по влиянию на уровень формирования профессиональной информационной компетентности студентов, активного включения преподавателей в процесс создания информационно-методического обеспечения. Оценивание уровня знаний студентов информатических дисциплин и динамики формирования профессиональной информационной компетентности осуществлялось с помощью тестовых систем. Качественное оценивание эффективности проведенных мероприятий по широкой информатизации профессиональной подготовки будущих бакалавров автотранспорта в Вузах обеспечивалось методом экспертного оценивания. Тестирование использовалось лишь как дополнительный метод [1].

Изложение основного материала статьи. После внедрения мероприятий, согласно программы, с широкой информатизации учебно-воспитательного процесса подготовки студентов в контрольной и экспериментальной группах проводились контрольные срезы знаний согласно методике определения уровня формирования профессиональной информационной компетентности по разработанным критериям и показателям. Проводилось экспертное оценивание. Контрольная группа студентов насчитывала 198 человек, а экспериментальная группа – 201 студентов. Состав

экспертов в составе 14 специалистов. Кроме этого учитывались наблюдения диссертанта, мнения других преподавателей и администрации университета.

Уровень формирования профессиональной информационной компетентности оценивался по следующим критериям: ценностно-ориентационным, информационно-содержательному, деятельностно-технологическим и обобщенно-прогностическим.

Оценивание показало, что ценностно-ориентационным критерию произошли следующие изменения:

1. Цели с широкой информатизации учебной подготовки будущих бакалавров автотранспорта стали определяться в квалификационных требованиях к выпускникам и учебно-методических документах кафедр, факультетов.

2. Задачи с широкой информатизации учебной подготовки будущих бакалавров автотранспорта при изучении дисциплин информатического цикла на уровне учебных предметов и тем начали отражать информационно-технологическое содержание (формирование знаний и умений), охватывать все виды обучения.

3. Как механизм коррекции целей профессиональной подготовки предполагается отслеживание и сопоставление динамики формирования профессиональной информационной компетентности будущих бакалавров автотранспорта по результатам совершения информатических дисциплин.

4. В экспериментальной группе повысилась значимость информатических предметов для будущей профессиональной деятельности бакалавров автотранспорта [2].

Об этом заявили 63 % студентов. Их приоритеты в изучении данных предметов распределились следующим образом: овладение информатическими знаниями, навыками и умениями – 75,6 %; получение высоких баллов по результатам сдачи экзаменов, зачетов, на текущих занятиях – 24,4 %.

Согласно экспертной оценке компетентных специалистов, а также с учетом мнений преподавателей, за ценностно-ориентационным критерием, подготовка будущих бакалавров автотранспорта с применением средств ИКТ в экспериментальной группе стала больше соответствовать среднему уровню развития.

Изучение внедрения широкой информатизации в процесс подготовки будущих бакалавров автотранспорта во время эксперимента по информационно-смысловому критерию показало:

1. Комплекс знаний, навыков и умений, приобретаемых студентами в процессе изучения информатических дисциплин, профессионально важные качества личности нашли отражение в квалификационной характеристике будущих бакалавров автотранспорта, разработанные в университете.

2. Содержание информатической подготовки стал в основном проектироваться на базе квалификационных требований к выпускникам и соответствовать содержанию их будущей профессиональной деятельности.

3. В системе профессиональной подготовки будущих бакалавров автотранспорта стала выделяться информатическая подготовка как моделирующая к будущей успешной деятельности в условиях информатизации социально-трудовых отношений современного общества.

4. Уровень информатической деятельности научно-педагогического состава вообще и студентов групп университета, которые учились по

Щелкунов Д. А.
Вашурін С А. **ПСИХОМОТОРНІ МОЖЛИВОСТІ УЧНІВ ІЗ ВАДАМИ ЗОРУ НА ОСНОВІ ЯКИХ РЕВЛІЗУЮТЬСЯ СОЦІАЛЬНОАКТУАЛЬНІ ВИДИ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ** **332**

ПСИХОЛОГИЯ

Потеряева О. Б.
Потеряева Е. Е. **МЕСТО И РОЛЬ КОНСТРУКТА «ДУШЕВНОЕ ЗДОРОВЬЕ» В СТРУКТУРЕ САМОСОЗНАНИЯ ЛИЧНОСТИ В ТЕРМИНАХ КОГНИТИВНОЙ ПСИХОЛОГИИ И ФРЕЙМ АНАЛИЗА** **337**

Сухтаева А. М. **Шамилев Т. М.**	**СТЕПЕННЫЕ РЯДЫ В КУРСЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ-ПЕДАГОГОВ**	**261**
Тен Е. П.	**ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ E-LEARNING ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ ЮЖНОЙ КОРЕИ**	**271**
Топольник Я. В.	**ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ**	**277**
Усеинова Л. Ю. **Виненко Н. А.**	**СИМВОЛИКА ГЕОМЕТРИЧЕСКОГО ОРНАМЕНТА В ОДЕЖДЕ ПРЕДШЕСТВУЮЩИХ ПОКОЛЕНИЙ**	**286**
Федорович А. В.	**ОСОБЛИВОСТІ ПІЗНАВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**	**292**
Халилова Ф. С.	**ИНФОРМАТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В УСЛОВИЯХ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА**	**299**
Холодний О. І. **Черненко В. Д.**	**СПЕЦИФІЧНІСТЬ ВПЛИВУ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ НА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ЗНАНЬ**	**305**
Черепаня Н. І.	**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ДНЗ**	**311**
Щелкунов А. О. **Трояновський Є. С.**	**КРИТЕРІЇ ПІЗНАВАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ІЗ ВАДАМИ ЗОРУ В СФЕРІ ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я**	**319**
Щелкунов А. О. **Вашурін С. А.**	**СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**	**323**
Щелкунов Д. А. **Шакалец Б. І.**	**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**	**327**

традиционным технологиям, в частности, стала предметом изучения и обсуждения со студентами экспериментальной группы.

Изменения, которые произошли в подготовке будущих бакалавров автотранспорта с точки зрения показателей информационно-содержательного критерия, дали возможность экспертам считать, что уровень готовности поднялся до среднего значения.

Анализ по технологическим критерием показал, что в результате изменения характера учебной деятельности в результате широкого применения средств ИКТ в процессе профессиональной подготовки будущих бакалавров автотранспорта, изменилось и отношение студентов к обучению:

1. В экспериментальной группе отношения между студентами и преподавателями, которые преподавали учебные дисциплины за новыми методами, которые характеризуются широким применением средств ИКТ, стали более общительными, коммуникативный пространство межличностных отношений значительно расширился. Студенты чаще стали заходить на информационно-методические сайты преподавателей, принимать участие в форумах, общаться через чат, выявлять примеры взаимопомощи.

2. Взаимодействие между преподавательским составом и студентами стала носить характер взаимного доверия, сотрудничества, взаимопомощи.

3. Информационная культура преподавательского состава возросла, что дало возможность обеспечивать решение учебно-воспитательных задач на достаточно высоком уровне.

Согласно показателей деятельностно-технологического критерия готовности студентов, по мнению экспертов, к профессиональной деятельности с применением ИКТ повысилась и стала между высоким и средним уровнем. Показатели обобщенно-прогностического критерия свидетельствуют, что за время проведения первого этапа эксперимента среди студентов 1-го и 2-го курса, для которых осуществлял преподавание диссертант непосредственно в рамках пилотного этапа эксперимента, общая успеваемость студентов экспериментальной группы повысилась на 1,7% по сравнению с контрольной. На данном этапе показателем состояния информационной профессиональной подготовки по данному критерию являются также результаты изучения информатических предметов. В конце первого года экспериментальной работы студенты сдавали экзамен по учебной дисциплине «Информатика и вычислительная техника» и в конце второго года обучения - дифференцированный зачет по учебной дисциплине «Инженерная и компьютерная графика».

В экспериментальной группе все студенты сдали экзамен и дифференцированный зачет, а в контрольной группе 17 студентов не смогли сдать его с первого раза. Обобщенные результаты сдачи экзамена и дифференцированного зачета по указанным дисциплинам представлены в табл. 1. Очевидно, что в экспериментальной группе 97,1 % студентов показали отличные и хорошие результаты, тогда как в контрольной лишь 80,4 % , то есть 39 студентов получили удовлетворительную оценку, что на 33 студенты больше. Меньше было и тех студентов в контрольной группе, кто получил по результатам экзамена «отлично» и «хорошо». В целом готовность на этапе пилотного этапа эксперимента по обобщенно-прогностическим критерием была оценена экспертами как удовлетворительная (средний уровень).

Таблица 1

Результаты экзамена и дифференцированного зачета для студентов 1-го и 2-го курсов

Группы студентов	Оценки, %			
	отлично	хорошо	удовлитворительно	неудовлитворительно
Экспериментальная	22,4	74,7	2,9	–
Контрольная	18,1	62,3	19,6	–

По итогам первого года экспериментальной работы уровень сформированности информационной компетентности в результате широкого применения средств ИКТ в процессе подготовки будущих бакалавров автотранспорта в экспериментальной группе по принятым критериям повысился в среднем на 5 %. По мнению экспертов в контрольной группе уровень сформированности информационной компетентности будущих бакалавров автотранспорта, которые учились по традиционным методам, остался практически без изменений.

При проведении пилотного этапа эксперимента диссертант и его коллеги, принимавшие непосредственное участие, столкнулись с трудностями, которые не позволили им в полном объеме и с необходимым качеством выполнить намеченные мероприятия по информатизации учебно-воспитательного процесса. Основными трудностями были:

- общее состояние неподготовленности, тревожности и неопределенности преподавательского состава Крымского инженерно-педагогического университета к внедрению в полной мере мероприятий по информатизации, его неудовлетворенность в материально-техническом обеспечении (не достаточным количеством компьютерной техники в специализированных аудиториях), низкая заинтересованность в изменении психолого-педагогических подходов, традиционно сложились;

- недостаточной мотивированности студенческого состава в овладении приемами и способами использования средств ИКТ в учебной деятельности (это особенно было выявлено в период обучения по дисциплине «Инженерная и компьютерная графика» во 2-м семестре обучения), преобладание желания только в получении оценки. Переломный момент наступил после овладения всеми студентами методами компьютерного черчения в 3-м семестре обучения. Поэтому нужно констатировать, что студентам необходимо предоставлять определенный срок на овладение навыками и на адаптацию к использованию компьютерной техники.

Согласно программы информатизации и плана проведения эксперимента после проведения пилотного этапа эксперимента и получения результатов первых результатов осуществления корректировки интенсивности внедрения

Осипченко Н. И.
Немыкина А. П. **БЫТЬ ЗДОРОВЫМ – ЭТО ЗДОРОВО** **194**

Павлов Е. А. **АКТИВИЗАЦИЯ ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ МАТЕМАТИКЕ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ** **199**

Павлюченко Л. С. **ФУНКЦІЇ ПІДРУЧНИКА З ІНФОРМАТИКИ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЬНО-ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧИТЕЛЕМ** **207**

Падерин В. Н.
Ибрагимова Л. С. **ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН НА ОСНОВЕ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ** **213**

Паничок Т. Я. **ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ СТАТЕВОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У НІМЕЧЧИНІ З КІНЦЯ ХХ СТОЛІТТЯ** **219**

Пархаева О. В.
Судакова Ю. Е. **ВНЕДРЕНИЕ ФИЗКУЛЬТУРНО-ИННОВАЦИОННОЙ МЕТОДИКИ В УЧЕБНЫЕ ЗАНЯТИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ ОСНОВНОГО ОТДЕЛЕНИЯ ВУЗА** **225**

Ратєєва В. О. **СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ** **231**

Русакова Л. І. **РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В ДОСЛІДЖУВАНИЙ ПЕРІОД** **237**

Смоляр О. В.
Коваль О. Б. **ЗАСТОСУВАННЯ ХОРЕОГРАФІЧНИХ ВПРАВ У ПРОФІЛАКТИЦІ ПОРУШЕНЬ ПОСТАВИ ШКОЛЯРІВ 8–9 РОКІВ** **244**

Сухтаева А. М.
Шамилев Т. М. **НЕСОБСТВЕННЫЕ ИНТЕГРАЛЫ В КУРСЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ** **249**

Козупица Г. С. **ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ** **127**

Котлярова В. Ю.
Ткач М. В. **ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ** **136**

Лавров А. И.
Ибрагимова Л. С. **ИНФОРМАЦИОННО - ПРЕДМЕТНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА** **142**

Литвинов Г. А.
Зарединова Э. Р. **ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ МОТИВАЦИИ НА УЧЕБНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ У СТУДЕНТОВ РАЗЛИЧНЫХ КУРСОВ ОБУЧЕНИЯ** **148**

Лук'янова С. О. **ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У СІМ'Ї НА ТРАДИЦІЯХ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ: ОБГРУНТУВАННЯ МЕЖІ ДОСЛІДЖЕННЯ** **153**

Мачинська Н. І.
Розвадовська Т. В. **ОБІЗНАНІСТЬ СТУДЕНСЬКОЇ МОЛОДІ ЩОДО ЗАХВОРЮВАННЯ АУТИЗМОМ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА** **161**

Муромець В. Г. **ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД** **167**

Мухамедьяров Н. Н. **УНИВЕРСИТЕТ – ЦЕНТР ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-КОММУНИКАЦИОННОЙ СРЕДЫ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ** **172**

Нємцева Т. О. **МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІНІЦІАТИВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ** **181**

Новакова Л. В. **ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ І МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ НА ЗАСАДАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ** **186**

мероприятий по информатизации учебно-воспитательного процесса подготовки будущих бакалавров автотранспорта, который проводился на 2-м и 3-м курсах обучения. Поэтому, на основном этапе педагогического эксперимента диссертантом и подготовленными преподавателями университета осуществлялось планомерное, непрерывное внедрение мероприятий по информатизации учебно-воспитательного процесса профессиональной подготовки будущих бакалавров автотранспорта и накопление информационно-методического обеспечения в форме электронных учебно-методических комплексов, которые были размещены в Интернет.

После проведения контрольных мероприятий, данные по уровням и критериям готовности будущих бакалавров автотранспорта в контрольной и экспериментальной группах представлены в табл. 2, 3, 4 и 5.

Таблица 2

Уровни готовности студентов контрольной группы после первого этапа экспериментальной работы (второй срез)

			Уровень готовности			
Критерии	высокий		средний		низкий	
	обс.	%	обс.	%	обс.	%
Ценностно-ориентационный	29	14,4	105	52,2	67	33,4
Информационно-содержательный	24	11,9	93	46,3	84	41,8
Деятельностно-технологический	22	10,9	113	56,2	66	32,9
Обобщенно-прогностический	26	12,9	85	42,3	90	44,8
Среднее взвешенное	23	11,4	102	50,8	76	37,8

Таблица 3

Уровни готовности студентов экспериментальной группы после первого этапа экспериментальной работы (второй срез)

			Уровень готовности			
Критерии	высокий		средний		низкий	
	обс.	%	обс	%	обс.	%
Ценностно-ориентационный	31	15,7	109	55,1	58	29,2
Информационно-содержательный	34	17,2	101	51,0	63	31,8
Деятельностно-технологический	27	13,6	120	60,6	51	25,8
Обобщенно-прогностический	33	16,7	101	51,0	64	32,3
Среднее взвешенное	32	16,2	108	54,6	58	29,2

Будик И. Б. **РАННЯЯ ПРОФЕССИОНАЛИЗАЦИЯ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА В УСЛОВИЯХ СРЕДЕНЕГНО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ** **69**

Гарбуза Т. В. **ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ** **76**

Головкова М. М. **РОЗРОБКА ОСНОВ ДИДАКТИКИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ТЕОРЕТИКО - ПРАКТИЧНІЙ СПАДЩИНІ С. МИРОПОЛЬСЬКОГО** **82**

Голубова Г. В. **ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ** **88**

Гонтаренко І. С. **МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ** **95**

Горбуліч І. О. **ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МАРКЕТИНГУ ДО ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ: КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ, РІВНІ** **101**

Горюнова Л. В.
Королькова А. В. **ЛИЧНОСТНОЕ РАЗВИТИЕ ОБУЧАЮЩИХСЯ В УСЛОВИЯХ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ С ПОЗИЦИЙ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА** **107**

Ибрагимов Т. Ш. **РЕАЛИЗАЦИЯ ПРОЕКТНОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ ТЕХНОЛОГИИ** **115**

Ковальова О. В. **ПЕДАГОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ ПОЛЬСЬКОГО ПЕДАГОГА-ГУМАНІСТА ЯНУША КОРЧАКА** **121**

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Адабашев Б. В.	**РЕЗУЛЬТАТЫ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ ИНФОРМАТИЗАЦИИ, ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ ДЛЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ АВТОТРАНСПОРТА**	**3**
Адабашев Б. В. **Дидковская Н. Л.**	**МОНИТОРИНГ ЗНАНИЙ УЧАЩИХСЯ ПО ТЕХНОЛОГИИ КАК ОДИН ИЗ СПОСОБОВ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ**	**13**
Адабашев Б. В. **Москаленко Е. В.**	**УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ У УЧАЩИХСЯ НАВЫКОВ МОДЕЛИРОВАНИЯ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГИИ**	**19**
Алиева З.	**ЭТНОКУЛЬТУРНОЕ ВОСПИТАНИЕ СТУДЕНТОВ СРЕДСТВАМИ ХОРОВОГО ТВОРЧЕСТВА КРЫМСКИХ ТАТАР**	**25**
Алимова Л. У. **Аметова Э. Р.**	**ДИСТАНЦИОННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ**	**30**
Анфимова С. И. **Погребак Ю. Б.**	**ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИННОВАЦИОННОЙ ТЕХНОЛОГИИ ТРЕНИРОВОК ПО ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ГИМНАСТИКЕ В ОПТИМИЗАЦИИ ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ РЕЗЕРВОВ СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ, ИХ РОЛЬ В СТРАТЕГИИ АДАПТАЦИИ ДЕТЕЙ 4-5 ЛЕТ**	**36**
Бекиров Ш. Н. **Харачих Г. И.**	**К ПОСТРОЕНИЮ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА НА ОСНОВЕ СИСТЕМНО - ПРОЦЕССНОГО И КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДОВ**	**48**
Бекирова А. Р.	**НЕТРАДИЦИОННЫЕ ФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ**	**54**
Бойко Г. О.	**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (УКРАЇНСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ)**	**63**

Таблица 4

Уровни готовности курсантов контрольной группы в конце экспериментальной работы (третий срез)

			Уровень готовности			
Критерии	высокий		средний		низкий	
	обс.	%	обс	%	обс.	%
Ценностно-ориентационный	30	14,9	107	53,2	64	31,9
Информационно-содержательный	25	12,4	94	46,8	82	40,8
Деятельностно-технологический	22	10,9	115	57,2	64	31,9
Обобщенно-прогностический	27	13,4	88	43,8	86	42,8
Среднее взвешенное	25	12,4	104	51,7	72	35,9

Таблица 5

Уровни готовности курсантов экспериментальной группы в конце экспериментальной работы (третий срез)

			Уровень готовности			
Критерии	высокий		средний		низкий	
	обс.	%	обс	%	обс.	%
Ценностно-ориентационный	43	21,7	143	72,2	12	6,1
Информационно-содержательный	36	18,2	151	76,3	11	5,5
Деятельностно-технологический	48	24,3	142	71,7	8	4,0
Обобщенно-прогностический	45	22,7	139	70,2	14	7,1
Среднее взвешенное	44	22,2	141	71,2	13	6,6

Полное представление о динамике изменения уровней сформированности информационной компетентности в результате широкого применения средств ИКТ в процессе подготовки будущих бакалавров автотранспорта по всем принятым критериям дает сводная таблица 6 в которой приведены средние взвешенные значения на двух экспериментальных срезах в обеих группах сравниваются.

иерархически выстроенную систему знаний об обозначаемом8. Такая структура является максимально обобщенным схематизированным представлением об основании значения, схемой образа, лежащей в его основе.

Ч. Филмор определяет фрейм как «когнитивную структуру схематизации опыта»9. Фрейм анализ позволяет исследовать всю совокупность структурных элементов концепта от мыслительных картин, схем, гиперонимов, инсайтов до целостных сценариев и их сериалов на индивидуальном и социальном уровнях. Фрейм представляет собой многокомпонентный концепт, каковым является и концепт «душевное здоровье».

Исследования конструктов и концептов,отражающих феномен душевного здоровья могут быть интересными и продуктивными не только в рамках исследования индивидуальности, но и с точки зрения исследования механизмов обретения индивидуальной и социо-культурной идентичностей, поскольку конструкты «норма» и «здоровье» имеют социокультурный контекст.

Литература:

1. Залевская А.А. Психолингвистический подход к проблеме концепта // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. - Воронеж: изд-во ВГУ, 2001. С.36-44.
2. Гофман И. Анализ фреймов: эссе об организации повседневного опыта // Под ред. Г.С. Батыгина и Л.А. Козловой. - М.: Ин-ститут социологии РАН, 2003.
3. Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г. Краткий словарь когнитивных терминов. - М.: Филол. ф-т МГУ им. М.В.Ломоносова, 1996. – КСКТ, с.53–55.
4. Маслова В.А. Введение в когнитивную лингвистику. М.: Флинта: Наука, 2011.
5. Потеряева О.Б. Прояснение содержания индивидуального и социального конструирования концепта «здоровье. // Гуманитарные, социальные и общественно-экономические науки, № 8, 2015. С.59-63.
6. Реан А.А., Кудашев А.Р., Баранов А.А. Психология адаптации личности. СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2008.
7. Филлмор. Ч. Фреймы и семантика понимания. Перев.с англ. Л. Н. Баранова// Новое в зарубежной лингвистике.- М.: Прогресс, - 24-25.
8. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности / Пер. с англ. - СПб.: Питер, 2001. – С.475.
9. E.Goffman. Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity. N.Y.: Prentice-Hall, 1963. Chapters 1 and 2 (3-6). Гофман. Стигма: Заметки об управлении испорченной идентичностью. Часть 1. Стигма и социальная идентичность. Часть 2. Контроль над информацией и социальная идентичность (главы 3-6). Опубликовано на портале: 20-11-2003:. Режим доступа: http://ecsocman.hse.ru/text/17687311/.

[8]Гофман И. Анализ фреймов: эссе об организации повседневного опыта / Под ред. Г.С. Батыгина и Л.А. Козловой; вступ. статья Г.С. Батыгина. М.: Ин-ститут социологии РАН, 2003.

[9]Филлмор. Ч. Фреймы и семантика понимания. Перев.с англ. Л. Н. Баранова. В сб. Новое в зарубежной лингвистике.- М.: Прогресс, - 24-25.

духовный опыт конструирования концепта «душевное здоровье», создают и сохраняют ассоциативные поля. Нельзя не отметить наличие в современном обществе особого института трансляции ассоциативных полей, задающих прагматику основных социальных концептов - института СМИ и его главного инструмента косвенного кодированиярекламы. Социо-культурное содержание любого концепта можно обнаружить и в его генезисе, и в его функционировании. Концепт «душевное здоровье», если его рассматривать в социо-культурном контексте, является метаконцептом.

Индивидуальный конструкт «душевное здоровье» имеет вариативный характер и в системе личностных конструктов может присутствовать как упредительный, констелляторный или предполагающий в зависимости от роли различных социальных практик его формирующих и типа индивидуального взаимодействия с ними.

Методы выделения и описания концептов зависят от типа знания, которые они закрепляют. Подобное исследуется подобным. Метод исследования должен быть адекватен его объекту. Концепт «душевное здоровье» как и личностный конструкт, может быть рассмотрен в поле пересечения образа, представления, прецедента и понятия об объекте. Поскольку концепты имеют системный характер, рассматривать их можно и нужно с позиций системного, интегративного подхода. Фрейм анализ представляет собой именно такой подход, позволяющий рассмотреть не только структуру концептов, но и механизмы их образования, функционирования и трансформации.

Понятие «фрейм» вошло в научный оборот в эпоху «когнитивной революции». Поскольку именно в это время появляются и стремительно развиваются такие направления как психологическая антропология и психоистория, феноменологическая и экзистенциальная психология, кросс культурный анализ, понимающая социология, понятие «фрейм» не только быстро получило широкое распространение в нескольких пограничных науках,фрейм анализ становится исследовательским инструментом новых научных направлений.

В рамках современной когнитивной психологии исследуются проблемы фреймов человеческой памяти, мышления и коммуникации.Психологическому направлению в теории фреймов положили начало исследования Г.Бейтсона.И.Гофман внес значительный вклад в разработку социологического направления в теории фреймов.Однако следует отметить, что работы И.Гофмана посвящены не только социологическим исследованиям повседневности. И. Гофмана интересовали психологические проблемы:душевного здоровья и морали душевнобольных, им исследованы механизмы социальной и индивидуальной стигматизации. Душевное нездоровье, с позиций фреймanализа И. Гофмана, имеет характер стигмы7.

Фрейм представляет собой когнитивную структуру, рассматриваемую как

[7].Гофман. Стигма: Заметки об управлении испорченной идентичностью. Часть 1. Стигма и социальная идентичность. Часть 2. Контроль над информацией и социальная идентичность (главы 3-6).
E.Goffman. Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity. N.Y.: Prentice-Hall, 1963. Chapters 1 and 2 (3-6).

Таблица 6

Динамика готовности будущих бакалавров автотранспорта к воспитательной работе

Группа,	Уровень	Первый срез		Второй срез		Третий срез	
которая исследуется	готовности	обс.	%	обс.	%	обс.	%
Контрольная	высокий	22	10,9	23	11,4	25	12,4
	средний	102	50,8	102	50,8	104	51,7
	низкий	77	38,3	76	37,8	72	35,9
Экспериментальная	высокий	20	10,1	32	16,2	44	22,2
	средний	94	47,5	108	54,6	141	71,2
	низкий	84	42,4	58	29,2	13	6,6

Из табл. 6 очевидно, что мероприятия по информатизации учебно-воспитательного процесса подготовки будущих бакалавров автотранспорта в экспериментальной группе способствовали повышению уровня их готовности к использованию средств ИКТ по всем критериям (в сравнении с результатами констатирующего эксперимента).

Очевидно, что скорость изменения (роста) количества студентов с высоким и средним уровнем сформированности информационной компетентности в результате широкого применения средств ИКТ в экспериментальной группе значительно больше, чем в контрольной группе. Одновременно с этим скорость уменьшения количества студентов с низким уровнем сформированности информационной компетентности в результате широкого применения средств ИКТ в экспериментальной группе значительно выше, чем в контрольной.

Качественный анализ изменения количества обучающихся с высоким, средним и низким уровнем сформированности информационной компетентности в результате широкого применения средств ИКТ в процессе эксперимента наглядно свидетельствует о преимуществах внедрения широкой информатизации в учебно-воспитательный процесс подготовки будущих бакалавров автотранспорта. Для более объективного подтверждения этих фактов обратимся к количественному анализу выполненных измерений

уровней на основе принятых статистических критериев. Рассматривая данные, приведенные в табл. 6, выяснили, что значимо отличаются между собой средние значения количества обучающихся с различными уровнями сформированности информационной компетентности в результате широкого применения средств ИКТ по результатам третьего среза в контрольной и экспериментальной группах.

Выводы. Следовательно, экспериментальная работа показала, что результаты широкой информатизации учебно-воспитательного процесса подготовки будущих бакалавров автотранспорта зависят от проведенных мероприятий по созданию организационно-педагогических условий объединенных в единую научно обоснованную программу.

За отзывами студентов не только экспериментальной и контрольной групп, принимавших участие в исследовании, но и преподавателей, которые принимали участие в проведении эксперимента, в значительной степени упорядочился процесс самостоятельной подготовки (упростился доступ к учебно-методических материалов по дисциплинам, за счет применения средств мультимедиа повысилась наглядность обучения, меньше стало отвлечение на поиск информации, не связанной с учебным процессом), заметно изменился стиль взаимоотношений между преподавателями и студентами, улучшилась методическая помощь студентам при изучении различных дисциплин. Таким образом, мероприятия направленные на широкую информатизацию учебно-воспитательного процесса дали возможность постепенно повысить эффективность подготовки студентов.

Литература:

1. Информационное общество: истоки, проблемы тенденции / Под ред. А.А. Иванова. – М.: Институт развития информационного общества, 2000. – 840 с.

2/ Ашеров А. Т. Методы и модели формирования и развития информационной культуры студентов технических университетов: монография / А. Т. Ашеров, Т. Л. Богданова. – Харьков: УИПА, 2008. – 320 с.

наличие подвижных границ и конкретных функций, структурную сложность. Прагматика концепта любого уровня обуславливается его ассоциативным полем. Концепт содержит в себе, как конкретное, так и абстрактное, как рациональное, так и эмоциональное, как универсальное, так и индивидуально-личностное.

Среди формальных признаков личностного конструкта ключевым является биполярность и дихотомичность, а также валидность, связанная с прогностической эффективностью конструкта, проницаемость конструкта, зона его применимости, его место в иерархии личностных конструктов, его непротиворечивость, адекватность целостной системе конструктов. Личностные конструкты по диапазону применимости могут быть всесторонними и частными, основными, ядерными и периферическими. Сам термин «личность» представляет собой ядерный конструкт используемый для прогноза будущего, для построения собственной истории и для самотеоретизации. Личностный опыт рефлексируется в индивидуально организованной целостной системе личностных конструктов.

Критерием типологизациилличностных конструктов служит их место в иерархии и природа контроля, который они имплицитно осуществляют над своими элементами. Конструкты, которые стандартизируют конструкты-элементы в своем диапазоне, названы «упредительными конструктами». Упредительный конструкт обладает высокой степенью жесткости. Шаблонное мышление оперирует констеляторными конструктами, такими, чьи элементы могут одновременно принадлежать иным сферам и диапазонам применимости, но обладать высокой степенью стабильности. Предполагающий конструкт открыт для альтернативных конструкций и имеет нежесткий характер. Наличие конструктов этого типа в конструктивной системе личности делает человека открытым опыту, способным варьировать конструкты и перемещаться на альтернативную точку зрения. Такой тип конструкта можно назвать толерантным.

Конструкт, как и концепт, обладает сложной системной организованной структурой. Поскольку социальный опыт индивида организуется посредством формирования, развития, коррекции и функционирования системы личностных конструктов, их невозможно рассматривать в отрыве от социальности, их социального генезиса и социальных параметров. Душевная болезнь, согласно гипотезе Баннистера, является следствием повторяющихся противоречий интерличностных конструктов6.

Конструкты можно типологизировать по объектам, природным, социальным, или ментальным. По месту в иерархии конструктивной системы выделяются первичные и вторичные, а так жеметаконцепты, несущие в себе рефлексивную функцию.

Концепт «душевное здоровье» является одновременно и индивидуальным, поскольку входит в систему личностных конструктов, и социальным, поскольку конструкт и концепт «душевное здоровье» сконструирован социальной практикой, особенно в рамках дисциплинарных пространств общества. Пространства духовности - религия, мораль, культура задают

---

[6]Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности / Пер. с англ. - СПб.: Питер, 2001. – С. 475.

Гештальт представляет собой структуру и одновременно целостный образ, совмещающий чувственные и рациональные элементы, объединяющий динамические и статические аспекты отображаемого объекта или явления. Исследования гештальтов предпринимаются не только в рамках различных направлений гештальтпсихологии. В процессе феноменологического наблюдения феноменолог может попытаться описать и определить гештальт как структуру.Такое исследование в рамках генетико-структурной феноменологий, названо структурным анализом.

Гештальт-концепт «душевное здоровье» можно частично раскрыть через исследование частных функциональных параметров образа. Функциональные характеристики образа отражены в законах хорошей формы, прегнантности, апперцепции. Образ как перцепт, словесно означен, имеет эмоциональную окраску, связан с мотивами. Современные исследователи отмечают, что концепт-представление всегда окружен эмоциональным, экспрессивным и оценочным ореолом4. Функциональный смысл образа, перцепта, представления - узнавание, «выделение фигуры из фона», очерчивание, чувствование границ.

Рассмотрение границ образа «душевного здоровья» дает возможность его связывания одновременно с образом тела и представлениями о душе. Образ душевного здоровья является одновременнометаобразом, своеобразным фоном, в котором сосуществуют различные Я-образы, и границей восприятия телесного и душевного, индивидуального и социального. Показателем психического здоровья, по мнению представителей гештальтпсихологии, служит именно подвижность, гибкость границ личности.

Содержание концептоввходящих в Я-концепцию личности включает информацию о реальном мире, и о его репрезентациях в сознании и сфере бессознательного, символического, архетипического, поскольку концепту предшествует категоризация на уровне образа и прототипа. В рамках когнитивного подхода концепт понимается как «оперативная содержательная единица памяти, ментального лексикона, концептуальной системы мозга, всей картины мира, отраженной в человеческой психике»5.

Инвариантные признаки концепта, как единицы человеческого опыта в его идеальном представлении, вербализующейся с помощью слова, вполне соотносимы с признаками личностного конструкта постулируемыми в рамках когнитивной психологии. ДжоржКелле в своей теории конструктивного альтернативизма, делает акцент на исследовании природы, функций и механизмов функционирования индивидуальных, личностных конструктов, с помощью которых индивиды постигают и интерпретируют явления своего окружения, но он не отрицает существования иных видов и уровней конструктов, обладающих сходными функциями и признаками.

Среди инвариантных характеристик концепта, как единицы обработки, хранения и передачи знаний, можно назвать - социальный характер концепта,

[4]Маслова В.А. Введение в когнитивную лингвистику. М.: Флинта: Наука, 2011. - С.38.

[5]Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г. Краткий словарь когнитивных терминов // М., 1996.- С.98.

Педагогика

УДК 378

кандидат педагогических наук, доцент Адабашев Бекир Велишаевич
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь);
магистрант Дидковская Наталья Леонидовна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

МОНИТОРИНГ ЗНАНИЙ УЧАЩИХСЯ ПО ТЕХНОЛОГИИ КАК ОДИН ИЗ СПОСОБОВ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ

Аннотация. В статье раскрыты понятия мониторинга знаний, цель мониторинга знаний для учащихся по технологии как один из способов повышения качества обучения.

Ключевые слова: понятие, мониторинг, знания, ученик, учитель, цель, тесты, анкетирование.

Annotation. In the article the concept of monitoring of knowledge, the purpose of the monitoring of knowledge for students of technology as one way to enhance learning.

Keywords: he concept of monitoring, knowledge, pupil, teacher, purpose, tests, questionnaires.

Введение. Во всем мире отмечается повышенный интерес к проблемам качества образования. Создается мировая система мониторинга, это необходимо для получения объективной информации о результатах обучения, для выявления условий повышения успеваемости учеников, их более эффективного приобщения к активной жизни и готовности овладевать знаниями всю жизнь.

Диагностика и анализ не могут быть достаточно эффективными, если не взаимосвязаны с таким важным направлением деятельности как мониторинг.

Изложение основного материала. Одной из наиболее актуальных проблем образования всегда были способы выявления качества знаний учащихся, поиск наиболее оптимальных форм контроля знаний. На сегодняшний день, в связи с ростом требований, предъявляемых обществом к результатам образования, особое значение приобретают и формы оценивания качества знаний. Мониторинг качества знаний учащихся включает в себя диагностику знаний обучающихся, их оценку в соответствии с поставленными целями обучения и корректировку ошибок [2].

Цель мониторинга – постоянное улучшение постановки преподавания учебных предметов.

Задача мониторинга – повышение качества знаний и умений учащихся. Результаты диагностики, осуществляемой в ходе мониторинга, – основной показатель качества знаний учащихся в целом по предмету в школе, в классе и среди отдельных учащихся. От содержания мониторинга, его организации и используемых в его процессе форм во многом зависит успешность преподаваемого предмета.

Основные виды мониторинга можно классифицировать по времени и объему содержания. На уроках технологии использую различные виды мониторинга: текущий, тематический и итоговый мониторинг. Текущий вид мониторинга подразумевает, в первую очередь, проверку знаний и умений учащихся на разных этапах урока. Тематический мониторинг связан с контролем знаний и умений учащихся после изучения крупной темы. Итоговый мониторинг – это контроль за результатами обучения после крупного раздела или курса в целом [5].

Традиционными методами проверки и контроля знаний учащихся в процессе осуществления мониторинга являются: устный, письменный (с использованием карточек-заданий) и текстовый.

Устный опрос чаще всего проводится в индивидуальной форме. В начале опроса задается основной вопрос, который формулируется таким образом, чтобы учащийся мог дать развернутый ответ. Если же ученик затрудняется с ответом, или же учителю не понятен его ответ, то в этом случае задаю вспомогательный вопрос. Также могут задаваться дополнительные вопросы для уточнения качества знаний школьника, но это должны быть вопросы, на которые ученик может ответить сразу и не задумываясь.

Достоинства устного опроса (охват широкого круга объектов контроля, большая глубина проверки, возможность развития устной речи, упрочение личных контактов учителя и ученика) сопряжены с рядом его недостатков (большие затраты урочного времени, узкий охват учащихся, отсутствие активности всего класса, невозможность фиксации ответа, высокий риск проявления субъективизма учителя при оценке ответа ученика). Устный фронтальный опрос позволяет активизировать весь класс. Часто готовлю ряд вопросов по теме, на которые отвечают все учащиеся, при этом они не вызываются к доске. Достоинства данного метода диагностики знаний: широкий охват учащихся, активная работа класса, тесный личный контакт всех участников педагогического процесса. В то же самое время имеют место такие недостатки, как узкий круг объектов контроля, недостаточная глубина проверки.

Письменный метод диагностики знаний предусматривает фиксацию результатов ответа с использованием любого средства. Это разного рода использование дидактических карточек, дидактических кубиков, лото, выполнение заданий в письменной форме; заполнение таблиц, формирующее у учащихся умения сравнивать и анализировать материал; использование занимательных текстов с заранее запланированными ошибками, которые ученики должны исправить. Положительными чертами данного метода являются широкий круг объектов контроля, большая глубина проверки, развитие умения письменно излагать мысли, документальность и сравнимость ответов, ограничение проявления субъективизма учителя. Но такого рода диагностика требует значительных затрат времени на подготовку и на проверку работ, повышает вероятность списывания, исключает достаточный контакт между учителем и учеником.

Зачеты представляют собой одну из форм итоговой диагностики знаний и умений учащихся по крупной теме или целому разделу. Учитель заранее разрабатывает и раздает учащимся вопросы зачета, которые должны охватывать проверку разных элементов содержания учебной дисциплины (теоретические знания, практические навыки и т.д.). Темп зачета возрастает,

личности являются Я-образ, Я-концепция и самооценка. Можно предположить, что в самосознании личности существует образ, концепт и самооценка душевного здоровья. Однако, коль скоро душевное здоровье как ценность, или как состояние переживается личностью, можно говорить о символах и архетипах душевного здоровья, поскольку переживание не рационализируется полностью и затрагивает не только сознание, но и бессознательные пласты личности.

Адаптация, социализация и индивидуализация являются традиционными критериями психологического и социологического оценивания, внешними параметрами социального здоровья личности. Физическое здоровье, оценивается через исследования симптомов отражающих функциональное состояние организма,обеспечивающее успешную жизнедеятельность человека в пределах возрастной нормы.

Личностное осознание своего здоровья, или нездоровья, переживание собственной адекватности, самотождественности связано с процессами гармонизации побуждений, индивидуальных конструктов, представлений, концептов. Инструментами такой гармонизации служат рационализация и концептуализация, как функции когнитивной системы личности.

Концептуализация в науке служит инструментом для построения обобщенных форм знания. Концепт представляет собой «квант структурированного знания»2. Лингвисты понимают концепт как весь потенциал значения слова вместе с его коннотативным элементом. В рамках психолингвистического направления, восходящего к трудам Л. С. Выготского, концепт исследуется как «сущность, которая не может поддаваться прямому наблюдению»3.

Индивидуальные, концепты служат критериями соотнесения внутреннего и внешнего, индивидуального и социо-культурного, нередко выступают в качестве перцептивного фильтра, организуют внутренний опыт и описывают его. На становление и изменение концепта накладывает свой отпечаток время и мировосприятие. Концепт является результатом наложения проекции представлений на определенную социокультурную среду, его можно определить как «условно-ментальную единицу».

Концепт «душевное здоровье» может быть рассмотрен как специальный научный, например, в рамках психиатрии; как индивидуальный, как он рассмотрен представителями когнитивной психологии; как социальный, с позиций фрейм анализа. Интегрировать все эти подходы позволяет рассмотрение его как метаконцепта.

Концепт «душевное здоровье» характеризует экзистенциальный уровень бытия личности, его можно поставить в ряд с такими интуитивно понимаемыми конструктами как «счастье», «любовь», «добро», обладающими одновременно и высокой степенью абстракции и образно-символической выраженностью. Такиеметаконцептыкак игра, любовь, судьба, душамогут быть представлены и исследованы как гештальты.

---

[2]Залевская А.А. Психолингвистический подход к проблеме концепта // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. Воронеж: изд-во ВГУ, 2001. С.36-44

[3] Там же

Цель статьи рассмотреть роль и место конструкта «душевное здоровье» в Я-концепции личности и самосознании личности в целом. В качестве методологической основы исследования когнитивной системы личности используются два родственных подхода, занимающих пограничную нишу между психологией и социологией: теория конструктивного альтернативизма, как исследовательский инструмент когнитивной психологии и фрейм анализ, как один из наиболее перспективных методов современной социологии.

Изложение основного материала. Конструкт «душевное здоровье» может использоваться личностью для рефлексии и описания ее экзистенциального состояния, как концептуализация некоторого чувствования. Одновременно он может заключать в себе и внешнюю социальную, оценку, констатирующую стигмы и статусы. Эта оценка связанна с наличием эталона, стандарта, нормы.

Болезнь определяется через обнаружение совокупности симптомов, один, или несколькие из которых являются системообразующими, ключевыми для какого-либо синдрома, по наличию, или отсутствию которого объект рассматривается как больной, или здоровый. Объектом оценки может выступать человек, как система, или отдельная система в человеческом организме.

Б. Г. Ананьев в своих, ставших классическими для отечественной психологии, трудах пишет о «душевном здоровье», как о качестве, представляющем духовную ценность. В философском понимании ценность есть переживание и рефлексия, и в этом смысле связано с личностным опытом, опытом самопознания.

В психологической литературе соседствуют понятия «личностное здоровье», «психологическое здоровье», однако именно понятие «душевного здоровья» оказывается самым близким к внутреннему состоянию личности и самым пригодным для описания переживания человека своего внутреннего мира и оценки его состояния1. Представления о собственном здоровье у человека связаны с определением пространственно-временных характеристик своего существования и является важнейшей частью селф-системы личности, важнейшим селф-переживанием.

С позиций системного подхода, переживание душевного здоровья, или его отсутствия можно рассматривать в качестве внутрисистемного связующего компонента, как ядерное переживание, и как переживания связывающего систему и среду ее обитания. Не случайно, и в психологии и в психиатрии душевное здоровье оценивается по уровню адекватности приспособления к природной и социо-культурной среде. Оценку душевного здоровья, как возможности саморегуляции и эффективной адаптации к среде можно рассматривать как важнейший самооценочный компонент личности.

Можно задаться вопросом о возрасте формирования концепта душевного здоровья. Несомненно, этот возраст связан с этапами оформления индивидуального самосознания. Ключевыми компонентами самосознания

[1]Потеряева О.Б. Прояснение содержания индивидуального и социального конструирования концепта «здоровье. //Гуманитарные, социальные и общественно-экономические науки, № 8, 2015.

если учитель привлекает помощников из числа старшеклассников, заранее знающих ответы на требуемые вопросы [3].

Наиболее актуальным способом диагностики качества знаний учащихся по технологии является использование тестов. Необходимость использования тестовых материалов для проверки качества подготовки учащихся на разных стадиях обучения уже не вызывает сомнения. Тесты возвращаются в образовательную систему как один из способов проверки знаний, наиболее технологичный, объективный и эффективный. Существуют разнообразные определения теста, которые ярко раскрывают суть данного способа диагностики знаний учащихся. Тест – это объективное и стандартизированное измерение, легко поддающееся количественной оценке, статистической обработке и сравнительному анализу. Тест – стандартизированные задания, по результатам выполнения которых судят о психофизических и личностных характеристиках, а также знаниях, умениях и навыках испытуемого.

При помощи тестов сравниваются знания отдельных учеников и классов. Тест выступает в качестве измерительного инструмента; поэтому он должен удовлетворять строгим методическим требованиям. Случайно подобранный набор заданий тестом назвать нельзя. Чаще всего результаты выполнения теста сравниваются по числу выполненных заданий за установленное время. За единицу измерения в этом случае берется одно задание. Педагог сравнивает своих учеников по числу выполненных заданий в отведенное время (или за определенную его единицу). Поэтому первостепенное значение приобретает равнотрудность заданий, включенных в тест.

Как видно, существуют различные способы измерения качества знаний, выбор одного или нескольких может быть продиктован условиями и спецификой того образовательного учреждения, в рамках которого и осуществляется организация мониторинга качества знаний. Более того, представляется возможным комбинировать способы и методы контроля для достижения максимально точной и достоверной информации об уровне сформированности знаний по предмету.

В своей практической работе учителю важно учитывать, что одним из основных компонентов обучения является контроль качества усвоения учащимися знаний и умений. Главное его назначение состоит в том, чтобы установить степень достижения учащимися обязательного уровня технологической подготовки, получить объективную информацию о характере познавательной деятельности школьников, трудностях и типичных ошибках в их работе, определить обусловившие их причины, выявить эффективность организации, методов и средств обучения [1].

При проведении мониторинга учитель осуществляет индивидуальный подход к учащимся. Под этим термином имеется в виду одна из форм общения учителя и ученика, когда все усилия учитель направляет на выявление у учащихся индивидуальных особенностей, присущих ему свойств нервной системы, обеспечивающих его оптимальное развитие и воспитывающих у него умение находить в разных учебных и жизненных ситуациях свой единственный стиль деятельности.

Для практической деятельности учителя при индивидуальном подходе важны такие понятия как личность, индивидуальность, потребность мотивации ценностной ориентации.

Основное требование личностного подхода: видеть ребенка как целостную

личность с ее интересами, потребностями, знаниями, умениями, навыками.

Одной из наиболее характерных сторон личности является ее индивидуальность с ее характером, темпераментом, особенностями протекания психических процессов, чувствами и мотивами деятельности.

Источником активности личности является ее потребности.

Потребность – это внутреннее состояние личности. Она зависит от внешних конкретных условий деятельности. Потребности постоянно развиваются, перестраиваются и изменяются. Мотив – это то, что побуждает человека к деятельности и придает ей целенаправленную осмысленность. Ценностные ориентации формулируются в процессе взаимоотношения с людьми. Каждая личность стремится к усвоению тех ценностей, которые наиболее соответствуют ее целям и интересам. Интерес – эмоционально окрашенное отношение личности к предметам и явлениям, которые сопровождают стремлением познать их и овладеть ими. Главная роль в выборе ценностей играют мотивы, которые в свою очередь зависят от интересов и потребностей личности.

Учителю необходимо стремиться раскрыть существенные черты личности учащегося, выявить уровень его развития, что дает возможность определить его отношение к учебной работе, к одноклассникам, а также черты характера личностные качества. От того, насколько удалось поставить ученика в условия, которые заставляют его работать в полную меру своих возможностей зависит успех обучения в целом.

Индивидуализация обучения невозможна без индивидуального подхода. Только чуткое внимательное отношение к ученику может помочь учителю в решении такой трудной задачи, как обеспечение всестороннего развития.

1 этап:

- ✓ анкетирование учащихся;
- ✓ выявление ведущих качеств личности;
- ✓ определение уровня заинтересованности;
- ✓ постановка задачи, определение средств и путей повышения активности каждого ученика;
- ✓ организация педагогического воздействия, подбор игровых ситуаций, планирование и распределение ролей.

2 этап:

- ✓ непосредственное осуществление индивидуально-дифференцированного подхода к учащемуся с целью поддержания высокого уровня их активности;
- ✓ внесение корректив;
- ✓ педагогический поиск.

3 этап:

- ✓ подведение и определение достигнутых результатов.
- ✓ При проведении мониторинга позволяется каждому ученику сравнивать свои достижения и недостатки с общим уровнем.

Результаты проведенного анализа научно-методической литературы [1, 2, 3, 4] свидетельствуют о том, что текущий контроль в процессе обучения технологии занимает приоритетную роль по сравнению с итогово–тематическим. В исследованиях по другим предметам необходимость проведения итогово–тематического контроля научно обоснована. Некоторые исследования к эффективным формам итогово–тематического контроля

Психология

УДК: 001

кандидат философских наук, доцент Потеряева Ольга Борисовна
Уральский Федеральный университет им. Первого президента России Б. Н. Ельцина (г. Екатеринбург);
аспирант Потеряева Елена Евгеньевна
Уральский институт управления филиал РАНХ и ГС (г. Екатеринбург)

МЕСТО И РОЛЬ КОНСТРУКТА «ДУШЕВНОЕ ЗДОРОВЬЕ» В СТРУКТУРЕ САМОСОЗНАНИЯ ЛИЧНОСТИ В ТЕРМИНАХ КОГНИТИВНОЙ ПСИХОЛОГИИ И ФРЕЙМ АНАЛИЗА

Аннотация. Статья посвящена методологии индивидуального конструирования концепта «душевное здоровье» в рамках исследования механизмов обретения индивидуальной и социокультурной идентичности, поскольку конструкт « душевное здоровье» имеет социокультурный контекст. Автор рассматривает такие аспекты темы как: влияние содержания конструкта здоровья на самосознание и перспективы развития личности; место и роль конструкта «здоровье» в системе личностных конструктов, исследуя названный конструкт в контексте индивидуальности; подчеркивает его оценочный характер в контексте социальности. Особое внимание в статье уделяется проблемам методологического характера, связанных с поисками адекватного научного языка и способов мышления, пригодных для описания социального и личностного здоровья.

Ключевые слова: личностные и социальные конструкты, личностное и душевное здоровье, фрейм анализ, когнитивная психология.

Annotation. Article is devoted to methodology of individual of a concept "soul health" within research of mechanisms of finding of individual and sociocultural identity as construct " soul health " has a sociocultural context. The author examines aspects of a subject as: influence of the content of construct of health on self-consciousness and prospect of development of the personality; a place and a role of construct " social health" in system of personal constructs, investigating the called construct in the context of identity; emphasizes its estimated character in the context of a sociality. The special attention in article is paid to problems of methodological character, connected with searches of adequate language of science and the ways of thinking for the description of social and personal health.

Keywords: personal and social constructs, personal and social health, soul health, frame analysis, cognitive psychology.

Введение. Конструкт «душевное здоровье» является ядерным, системообразующим для когнитивной системы личности и ее самосознания в целом, имеет статус метаконструкта, поскольку носит системный характер и является неотъемлемой частью самосознания любой антропной системы.

Вопросы социо-культурной идентичности во всех ее аспектах в современном обществе приобретают особую актуальность. Утрата субъектности и идентичности представляет реальную опасность для человека и общества. Инструментом ориентации во внешнем и внутреннем мире выступает самосознание. Структура самосознания включает в себя когнитивные, перцептивные и оценочные компоненты.

психомоторних можливостей.

Висновок. Критично низький рівень психомоторних можливостей в учнів із вадами зору, за даними аналізу результатів констатувального експерименту, синхронізується з даними рівня ставлення до свого здоров'я означених учнів, сприйняття форм фізкультурно-оздоровчої діяльності, структурування психоемоційної діяльності в умовах корекційно-реабілітаційної практики, стану їх соматичного здоров'я. Таким чином, ми маємо психолого-педагогічну ситуацію системного порушення організаційно-педагогічних умов формування особистості учнів із вадами зору, виховання в них ціннісного ставлення до свого здоров'я як до духовно-соціальної категорії.

Висновки щодо аналізу результатів педагогічної діагностики базових параметрів особистості учнів із вадами зору є для нашого дослідження конструктивними орієнтирами й інформаційним підґрунтям проективної розробки організаційно-педагогічних умов та педагогічних технологій ефективного виховання в учнів цієї нозології ціннісного ставлення до свого здоров'я як до духовно-соціальної категорії.

Література:

1. Аветисов Э.С. Руководство по детской офтальмологии / Э.С.Аветисов, Е.И.Ковалевский, А.В.Хватова. – М.: ВОС, 1987. – 496 с.

2. Аветисов Э.С. Физкультура при близорукости / Э.С.Аветисов, Е.И.Ливадо, Ю.А.Курпан. – М.: Советский спорт, 1993. – 80 с.

3. Амосов Н.М. Регуляция жизненных функций и кибернетика / Н.М.Амосов. – К.: Наук. думка, 1994. – 114 с.

4. Апанасенко Г. Л. Як зупинити депопуляцію в Україні / Г.Л.Апанасенко. – К.: Наук. світ, 2006. – № 11(88). – С. 2 – 5.

5. Бех І.Д. Виховання особистості: у 2 кн. – Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 280 с.

6. Горащук В.П. Формирование культуры здоровья школьников / В.П. Горащук. – Луганск: Альма-матер, 2003. – 376 с.

7. ГригоренкоВ.Г. Теория мотивированного воздействия дифференциально-интегральных оптимумов педагогических факторов в процессе физической и социальной реабилитации человека / В.Г.Григоренко. – М.: Изд-во ФСИ России, 2002. – 165 с.

8. Декларация Организации Объединенных наций о правах инвалидов. – 1975. – п. 2.1. – С. 3.

9. Закон України „Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам" від 16.11.2000 № 2109 – 111.

10. Психология здоровья / под ред. Г. С. Никифорова. – СПб.: Питер, 2006. – 607 с.

11. Сорока Г. І. Планування та аналіз виховної роботи школи / Г.І.Сорока. – Х.: Вид. група „Основа", 2004. – 64 с.

12. Шевченко Г.П. Професійна освіта студентської молоді в контексті культурологічного та аксіологічного підходів /Г.П.Шевченко //Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во Східноукраїн. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2007. – Вип.3(22) – С.135–144.

относят зачетные уроки [5, 6].

Из-за отсутствия теоретических разработок по данной проблематике, отбор учебного материала для текущего и итогово–тематического контроля проводится стихийно, так как не учитывается связь контролируемого учебного материала и организационных форм контроля. Преобладающими формами его остаются фронтальная и индивидуальная работа. Групповые формы контроля используются учителем редко, или совсем не используются, хотя задачи перестройки учебного процесса, а также психофизиологические особенности учащихся среднего школьного возраста требуют объединить их в пары, группы, поскольку при этом активно протекает общение, т.е. деятельность, являющаяся доминирующей для данного возраста [5, с. 58].

На этой основе было сформулировано предположение о том, что эффективность учебно-воспитательного процесса возрастает за счет создания более совершенной методики контроля знаний и умений учащихся, основанной на:

- ✓ выборе организационных форм адекватных контролируемому учебному материалу и видам знаний;
- ✓ разнообразных сочетаниях организационных форм контроля и выборе их учителем для конкретного урока в зависимости от содержания учебного материала;
- ✓ повышении самостоятельной познавательной деятельности разных групп учащихся (умениях самоконтроля и взаимоконтроля).

Нами предлагалась на уроках для проверки и корректировки уровня знаний учащихся, наряду с другими методами, использовать метод тестирования.

Тесты использую не только для контроля, но и для обучения. Они позволяют ученикам самостоятельно обнаружить и ликвидировать пробелы в своих знаниях.

Цель тестирования: получение объективной информации по усвоению учащимися знаний, умений, навыков, выяснение возникших затруднений.

Для достижения цели ставлю следующие задачи:

- ✓ создавать каждому ученику ситуацию успеха;
- ✓ вовлекать каждого ребенка в активную познавательную деятельность;
- ✓ предоставить ученику возможность работать (в своем темпе, на своем уровне сложности);

Все тестовые задания составляю с учетом психологических особенностей учащихся в соответствии со следующими принципами:

- ✓ познавательность;
- ✓ разноуровневость изучения материала: 1 уровень – репродуктивный, 2 – аналитический, 3 – творческий;
- ✓ успешность: первое задание в любой самостоятельной работе составлено так, что его может выполнить даже самый слабый ученик;
- ✓ логичность и последовательность;
- ✓ многовариантность;
- ✓ полнота и всесторонность подачи материала;
- ✓ универсальное применение: можно использовать и при изучении новой темы и при повторении.

Именно тестовый контроль обеспечивает равные для всех обучаемых объективные условия проверки.

С целью повышения активности и самостоятельности учащихся на уроках технологии можно применять методику тестового контроля с выборочным ответом следующих типов: дополнения, выборочный, напоминание, альтернативный, ранжирования, комбинированный, профнаправленный.

Данные типы развивают у учащихся умения анализировать задачи и находить оптимальные пути их решения. Следует отметить, что для выполнения различных типов тестовых заданий необходимы такие мыслительные операции, как сравнение, анализ, синтез, функция, аналогия, умозаключения и др.

Таким образом, системная проверка знаний не только способствует прочному усвоению учебного материала. Но и воспитывает сознательное отношение к учебе, формирует аккуратность, трудолюбие, целеустремленность, активизирует внимание, развивает способности к анализу. Наряду с другими преимуществами, перечисленными выше, данный метод вносит разнообразие в учебную работу, повышает интерес к предмету.

Варианты заданий индивидуальны для каждого учащегося. Содержание таких тестов рассчитано на различный уровень умственной деятельности, ответы на задания предполагают их дифференциацию, что очень важно для психологически неустойчивых учащихся. Выполняя общеклассное задание, слабые ученики отвечают на уровне узнавания, средние – воспроизведения знаний, сильные – применения своих знаний, преобразуя их относительно новым условиям.

Выводы. Практическая деятельность педагогов показывает, что правильно организованный контроль не только обучает, но и воспитывает, развивает ученика. Воспитывают не только содержание учебного материала, но и методы, организационные формы контроля, приемы общения учителя с учащимися, учащихся между собой. Необходимо придавать серьезное значение методам и организационным формам обучения, при которых ученик является не только объектом, но и субъектом учебно-воспитательного процесса. Это во многом определяется отношениями, складывающими между учителем и классным коллективом, а также между учителем и отдельным учеником, объективностью контроля со стороны учителя. Объективный учет и оценка знаний и умений школьников вызывают уважение и доверие к учителю, к его требованиям. Привлечение учащихся к контролирующей деятельности способствует воспитанию таких качеств личности, как трудолюбие, ответственность, чувство долга, уважение к мнению других и т.д. Организация контроля с учетом всех его функций влияет на повышение эффективности процесса обучения в целом.

Литература:

1. Бабина Н.Ф. Воспитывающая роль оценки на уроках труда / Школа и пр-во, 1998, №3, с. 39.

2. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения, -М.: Изд-во ин-та проф.образования М-ва образования Росии,1995

3. Буряк В.К. Самостоятельная работа учащихся. – М.: Просвещение, 1984.

4. Вопросы и задания по технологии (обслуживающий труд) // Школа и производство. - 2004, №3.

5. Махмутова Х.И. Проверка знаний учащихся на уроках технологии / Школа и пр-во. - 2000, №6, с. 38.

6. Мельникова Л. В. Методика трудового обучения. М.,1985.

результати, що співвідносилися з нормативами, які представлені в спеціальних оцінних таблицях Б. Шеремета. На основі порівняльної процедури результати тестування трансформуються в умовні одиниці-бали, сума яких відображає той чи той рівень комплексних психофізичних можливостей учнів цієї нозології.

Результати дослідження психомоторних можливостей слабозорих і сліпих учнів віком 14 – 15 років, підтверджують наукові данні таких учених, як Є. Аветисов, В. Григоренко, які аргументовано довели, що між показниками психічного розвитку учнів, їхніми психомоторними можливостями й станом соматичного здоров'я існують статистично достовірні кореляційні зв'язки; ці структурні параметри особистості зумовлюють комплементарний їх розвиток [1; 7].

Отже, ми маємо підстави стверджувати, що психосоматичне здоров'я учнів цієї нозології займає іманентну позицію в психічній і духовній структурі їх особистості.

Системне вивчення результатів тестування психомоторних можливостей в учнів із вадами зору дає вагомі підстави для узагальнення щодо того, що складна структура дефекту зорового аналізатора формує в них систему вторинних відхилень у сфері психічного й моторного розвитку. Одним зі структурних компонентів цієї системи є аномальний тип стану й розвитку в учнів цієї нозології силових, швидкісно-силових рухових здібностей, аеробної витривалості, гнучкості, спритності й координаційних можливостей. У зв'язку з цим узагальненням наводимо характеристику виявленим негативним тенденціям стану й розвитку рухової сфери учнів із вадами зору.

Так, у віковій групі 14-річних слабозорих учнів: 58,1% (2,7 б.) хлопців і 57,2% (2,5 б.) дівчат мають початковий рівень психомоторних можливостей; 29,0% (4,8 б.) хлопців та 28,3% (4,6 б.) дівчат мають середній рівень цих можливостей; тільки 0,6% (10,2 б.) хлопців та 1,9% (10,3 б.) дівчат віднесено до групи з високим рівнем психомоторних можливостей. Аналогічна ситуація має місце і в групі 15-річних учнів із вадами зору: так, 56,8% (2,8 б.) хлопців і 60,0% (2,4 б.) дівчат мають початковий рівень; 30,1% (4,7 б.) хлопців та 27,5% (4,9 б.) дівчат цієї групи мають середній рівень; 11,8% (8,0 б.) хлопців і 10,9% (8,3 б.) дівчат мають достатній рівень психомоторних можливостей і тільки 1,3% (10,0 б.) хлопців та 1,2% (10,1 б.) дівчат демонструють високий рівень функціональних можливостей рухової сфери.

За даними комплексної оцінки психомоторних можливостей учнів з тотальною втратою зору й у групі 14-річних, і 15-річних учнів виявлено негативну тенденцію прояву психомоторних можливостей, яка в статистичному вимірі була такою: так, у групі 14-річних учнів 56,5% (2,0 б.) хлопців і 61,4% (1,9 б.) дівчат були віднесені до початкового рівня; 30,4% (4,7 б.) хлопців та 27,8% (4,5 б.) дівчат мали середній рівень психомоторних можливостей; 11,6% (7,9 б.) і 10,0% (7,8 б.) відповідно хлопці та дівчата цієї групи мали достатній рівень рухових можливостей; 1,5% (10,4 б.) хлопців і 0,8% (10,2 б.) дівчат цього віку мали високий рівень психомоторних можливостей. Вікова група 15-річних сліпих учнів мала таку статистичну характеристику: 63,4% (1,8 б.) хлопців і 64,5% (1,7 б.) дівчат мали початковий рівень психомоторних можливостей; 25,9% (5,0 б.) хлопців і 24,7% (5,2 б.) дівчат цієї групи мають середній рівень функціональних можливостей рухової системи; 9,6% (7,7 б.) хлопців та 9,9% (7,6 б.) дівчат відповідно мають достатній рівень означених функціональних можливостей; 1,1% (10,5 б.) і 0,9% (10,3 б.) хлопців і дівчат цієї вікової групи відповідно мають високий рівень

навколишнього світу, розвитку і реалізації фізичних і психічних ресурсів, якості освіти і життя, здорового способу життя, світогляду, культури здоров'я;

– між потребою суспільства у створенні соціокультурної ситуації ціннісного ставлення до здоров'я дітей і підлітків з особливими психофізичними потребами і відсутністю виховних технологій розв'язання цієї актуальної соціально-педагогічної проблеми.

Мета статті та завдання. Мета дослідження полягає у вивчнні в учнів з вадами зору їхніх психомоторних можливостей на основі яких реалізуються соціально-актуальні види рухової діяльності.

Завданням дослідження є:

виявити теретичні закономірності формування в учнів із вадами правильно ставлення до вухової активності;

визначити рівні психомоторних можливостей учнів психомоторних можливостей учнів із вадами зору;

розробити та обґрунтувати критерії за якими визначається рівень психомоторних можливостей учнів із вадами зору.

Аналіз основного матеріалу статті. Аналіз повного обсягу результатів констатувального експерименту, системний підхід до їхнього осмислення, інтерпретації спонукав нас до проведення ще одного дослідження, необхідність якого випливає з концепції особистісно орієнтованого підходу до виховання особистості, формування ціннісного ставлення до свого здоров'я в учнів різного віку й соціального статусу. Це дослідження полягало у вивченні в учнів із вадами зору їхніх психомоторних можливостей, на основі яких реалізуються соціально-актуальні види рухової діяльності.

У процесі констатувального експерименту психомоторні можливості учнів із вадами зору вивчалися на основі методики комплексної оцінки стану рухової системи означених учнів, яку обґрунтував Б. Шеремет. Структура цієї методики дослідження була такою:

– оцінка швидкісних можливостей учнів із вадами зору на основі максимальної частоти рухів ніг за 5 секунд;

– оцінка витривалості здійснювалася за допомогою тесту, який включає біг за 5 хвилин;

– оцінка гнучкості здійснювалася за допомогою тесту, що включає нахили тулуба вперед;

– спритність оцінювалася на основі тесту, який включає метання в ціль малого м'яча з відстані 6,0 м.;

– швидкісно-силові можливості оцінювалися шляхом виконання учнів із вадами зору стрибка в довжину з місця;

– координаційні можливості вивчалися за допомогою таких тестів, як рівновага (точність рухових дій);

– просторова орієнтація оцінювалася на основі тесту – ходьба до цілі.

Рівень психомоторних можливостей учнів із вадами зору визначається за критерієм функціональної й рухової їхньої працездатності. Означений критерій включає такі якісні рівні:

- початковий рівень: 3 – 1 бали;
- середній рівень: 6 – 4 бали;
- достатній рівень: 9 – 7 балів;
- високий рівень: 12 – 10 балів.

У процесі психомоторного тестування учнів із вадами зору отримані

Педагогика

УДК 378

кандидат педагогических наук, доцент Адабашев Бекир Велишаевич
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь);
магистрант Москаленко Елена Владимировна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ У УЧАЩИХСЯ НАВЫКОВ МОДЕЛИРОВАНИЯ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГИИ

Аннотация. В статье рассмотрено понятие и предложены условия формирования у учащихся навыков моделирования на уроках технологии.

Ключевые слова: понятие, навыки, моделирование, урок, учащиеся, школа, учитель.

Annotation. he article describes the concept and the proposed conditions of formation of students ' modeling skills in the classroom technology.

Keywords: concept, skills .modeling, lesson, pupils, school, teacher.

Введение. В настоящее время очень распространена и востребована профессия дизайнера, которая предполагает высокий художественный вкус и графическую культуру. Поэтому развитие навыков моделирования у учащихся – наиважнейший аспект обучения. Умение моделировать на уроках технологии расширяет возможности учащихся, развивает пространственное мышление, воображение, чувство прекрасного, творческие способности, наблюдательность, внимание.

Умения моделировать учащиеся приобретают на уроках изобразительного искусства, черчения, геометрии, географии. Большой объем навыков моделирования формируется на уроках технологии при изучении таких разделов как «Интерьер», «Элементы машиноведения», «Рукоделие», «Проектирование и изготовление одежды».

Изложение основного материала. Моделирование – исследование объектов познания на их моделях; построение и изучение моделей реально существующих объектов, процессов или явлений с целью получения объяснений этих явлений, а также для предсказания явлений, интересующих исследователя [1].

В классах учащиеся выполняют различные виды работ: аппликации из бумаги, ткани, природных материалов, лепят поделки из пластилина, изготавливают изделия из тонкой проволоки, фольги, древесины, выполняют вышивку лентами. Значительное место занимают моделирование и конструирование, которые призваны расширить знания учащихся об окружающей действительности, машинах, механизмах, их использовании в хозяйстве. Создавая те или другие изделия, учащиеся знакомятся с различными профессиями, людьми труда, что очень важно для профессиональной ориентации. В процессе работы школьники создают различные по сложности, но доступные для выполнения конструкции из легкообрабатываемых

материалов, пользуясь различными инструментами и приспособлениями. У детей отрабатываются навыки, расширяется политехнический кругозор. Получая от учителя теоретические сведения, учащиеся узнают много новых слов, за счет технической терминологии происходит расширение словарного запаса. Таким образом, уроки технологии становятся территорией формирования универсальных компетенций.

Важно обратить внимание на методическую сторону использования изделий, их практическую направленность. Они могут служить наглядными пособиями, выставочными экспонатами, подарками. Из макетов различных сооружений можно построить макет улицы, на которой находится школа, модели машин можно использовать при изучении Правил дорожного движения.

Мир техники велик, и занятия моделированием позволяют лучше познать его, развивают конструкторские способности, техническое мышление и являются одним из важных способов познания окружающей действительности [3].

Модель – слово многозначное, используется в различных отраслях знаний, производстве, технике. Под моделью в широком смысле подразумевают устройство, которое воспроизводит действительный объект (в большинстве случаев в уменьшенном виде) в научных, практических или спортивных целях.

В проектировании моделью называют изделие, являющееся трехмерным упрощенным изображением предмета в установленном масштабе. Модель является составной частью макета.

Учебная модель служит наглядным средством в работе с учащимися и является пособием, которое воспроизводит объект или его части в трехмерном измерении. Проще говоря, учебная модель – это копия действительного объекта, которая дает достаточно полное представление об его устройстве. Разумеется, это не исчерпывающее определение. Модели могут полностью воспроизводить объекты или передавать лишь общее сходство с ними. В первом случае модель является копией, во втором – стилизованной моделью.

Учащиеся выполняют в основном стилизованные модели. Кроме того, они делают не только объемные, но и плоские модели, способом аппликации или монтажа на плоскости из отдельных деталей, объемной вышивкой лентами. Сюда относят силуэтные модели. Модели могут быть подвижными и неподвижными.

Макет является разновидностью модели. Это слово имеет несколько смысловых оттенков, например макет книги, театральной декорации. В широком смысле макет – это также объемное изображение действительного объекта. Но есть характерная особенность: макетом обычно называют модели построек, ансамбля, города. Макет, который в точности, во всех деталях передает оригинал, называется моделью [4].

Моделирование – построение моделей, процесс познания действительных объектов, метод изучения технических сооружений, мыслительный и практический вид деятельности, непосредственно создание моделей. Моделирование не следует понимать как простое воспроизведение готовых чертежей, копирование графических и наглядных изображений, хотя на начальных этапах обучения именно такой метод широко применяется в школьной практике и является ведущим в работе.

Развитие творческих способностей заключается именно в том, чтобы раскрыть суть моделирования, его принципы и закономерности. Для этого

життєдіяльності [2; 7; 11]. Відзначаючи позитивні тенденції в розвитку національної системи спеціальної освіти, корекції і реабілітації учнів із вадами зору, вчені наголошують на тому, що в спеціальних загальноосвітніх школах-інтернатах для сліпих і слабозорих дітей I – III ступенів ще не повною мірою реалізуються програми, методики, інтерактивні технології, організаційно-педагогічні умови виховання ціннісного ставлення до здоров'я як духовної і соціальної цінності [1; 7; 8; 9].

Фізична культура є важливою складовою системи освіти, виховання, фізичної і соціальної реабілітації учнів спеціальної загальноосвітньої школи для осіб з порушеннями зору, але вона може бути ефективною тільки за умови формування в дітей ціннісного ставлення до здоров'я [5; 7; 9].

Теоретико-методологічні дослідження закономірностей виховання дітей і підлітків свідчать про те, що лише свідомо оволодіваючи в доцільно організованому педагогічному процесі здобутками духовної культури, учень розвиває свої сутнісні сили, стає повноцінною особистістю, якій притаманні здібності до самовиховання, самоосвіти, самоорганізації, самоактуалізації, соціальної й особистісної самореалізації.

Проблема здоров'я людини є нині однією з найбільш актуальних, адже стан психічного, соматичного і соціального здоров'я постає домінантним показником збереження, корекції і розвитку людського потенціалу країни, в якому дійову позицію займають й особи із вадами зору . Здоров'я учнівської молоді, а також учнів із вадами зору позиціонується в системі виховних цілей особистості як основна життєва цінність людини, досягнення якої базується на ціннісному відношенні до психічного, соматичного, духовного і соціального здоров'я.

У зв'язку з викладеними науково-практичними положеннями І.Бех, В. Горащук, В. Григоренко наголошують на тому, що цілі оздоровчо спрямованого виховання молодого покоління досягаються на основі розробки інноваційних виховних технологій, яким притаманна ознака гарантованого досягнення педагогічного результату [5; 6; 7]. Це твердження свідчить про те, що така виховна ідея є перспективною і вимагає подальшої наукової розробки.

Теоретичне і методологічне дослідження цієї проблеми дозволило встановити низку організаційно-педагогічних протиріч:

– між змістом нової парадигми освіти, яка передбачає особистісно орієнтований підхід до структурування освітньо-виховного процесу учнів загальноосвітньої школи і застарілими педагогічними формами розвитку особистості учнів спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату для сліпих і слабозорих дітей (відсутність організаційно-педагогічних умов і технологій „суб'єкт-суб'єктних" взаємодій учасників виховного процесу);

– між багатофакторною природою формування здоров'я учнів із вадами зору і відсутністю науково-технологічного забезпечення процесу виховання в них пріоритетних орієнтацій ціннісного ставлення до здоров'я;

– між соціальною потребою суспільства в ефективній інтеграції випускників спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів для сліпих і слабозорих дітей і відсутністю виховних технологій формування внутрішньої єдності цінності здоров'я з морально-духовними, смисложиттєвими цінностями, приведення цих цінностей у єдину систему;

– між сутністю соціальної самореалізації учнів із вадами зору і відсутністю інтерактивних технологій формування здатності адаптуватися до

Педагогіка

УДК 37.09- 056.26.

кандидат педагогічних наук Щелкунов Денис Анатолійович
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ);
Вашурін Сергій Анатолійович
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

ПСИХОМОТОРНІ МОЖЛИВОСТІ УЧНІВ ІЗ ВАДАМИ ЗОРУ НА ОСНОВІ ЯКИХ РЕВЛІЗУЮТЬСЯ СОЦІАЛЬНОАКТУАЛЬНІ ВИДИ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ

Аннотация. В статье рассматривается педагогическая диагностика исходного уровня у учащихся с нарушением зрения ценностного восприятия и базовых форм физкультурно-оздоровительной деятельности, типов психоэмоциональной деятельности, состояния физического здоровья и уровня их психомоторных возможностей, что позволяет сформулировать цепь обобществляющих выводов, необходимых для экспериментального обоснования организационно-педагогических условий и технологий воспитания у учащихся этой нозологии ценностного отношения к своему здоровью как познавательно-эмоциональному состоянию.

Ключевые слова: психомоторне возможности, виды двигательной активности, функциональная работоспособность, двигательная работоспособность, уровень психомоторных способностей.

Annotation. In the article there is analyzed the pedagogical diagnostics of the original level of the pupils with the visual impairment of the value perception and the basic forms of physical and health improving activities, of the types of the psychoemotional activity, of the state of physical health and the level of their psychomotor possibilities which are necessary for the experimental grounding of the organizational and pedagogical conditions and technologies of upbringing of the pupils of this nosology of the value attitude to one's own health as a cognitive and emotional state.

Keywords: psychomotor possibilities, types of motor activity, functional efficiency, motor efficiency, level of psychomotor abilities.

Вступ Сучасний стан цивілізаційного розвитку висуває нові вимоги до системи національної освіти і виховання молодого покоління українців. Особливо це стосується дітей, які мають вади психічного і фізичного розвитку [3;6]. У зв'язку з цим у Концепції національного виховання зазначено, що суспільство, вступаючи в нову еру історичного існування, разом з перспективами вільного розвитку України, отримує широкі можливості для гуманістичного розвитку освіти, науки, культури. Це вимагає докорінної перебудови і реформування процесу виховання молодого покоління [5; 6; 10].

Існуюча система фізичної і соціальної реабілітації учнів із вадами зору спрямована на досягнення кожного з них потенційно можливого рівня освіченості, формування компенсаторних способів діяльності водночас з корекцією первинних і вторинних відхилень у психічному і фізичному розвитку для забезпечення оптимальної інтеграції в сучасні умови

вначале нужно объяснить ход создания моделей. Вначале надо наметить объект моделирования. Далее определяем вид модели: контурная, стилизованная, модель– копия, объемная или плоская. После этого определяют нужный масштаб, намечают основные части, детали, выполняют эскиз, на основе которого создают рабочий чертеж. Затем полученные размеры переносят на обрабатываемый материал. Заключительный этап моделирования – отделка изделия и испытание его в действии. Таким образом, процесс моделирования можно расчленить на несколько этапов в зависимости от уровня подготовки учащихся.

Если дети имеют опыт работы, моделирование может иметь такие этапы:

1) определение объекта моделирования;
2) подготовка рабочих чертежей;
3) составление плана работы, подбор материала;
4) исполнение намеченного плана.

На первых порах обучения дети работают по готовым эскизам и чертежам с использованием преимущественно репродуктивных, воспроизводящих методов. Частично применяются методы, способствующие умственному развитию учащихся, т.е. проблемные, исследовательские и др.

Моделирование – это неотъемлемые части всей системы трудового обучения и воспитания, и здесь важно соблюдать все принципы дидактики. Учитель сообщает учащимся достоверные факты с учетом возрастных особенностей учащихся. Машины и механизмы – сложные конструкции, воплотившие в себе достижения науки и техники многих поколений. Школьникам сообщают лишь основные исторические сведения, дается краткая техническая справка, объясняется лишь общее устройства объекта без детализации. Таким образом, реализуются принципы научности и доступности [2].

Чтобы учащиеся хорошо усвоили учебный материал, занятия следует проводить систематически, отрывочные знания без взаимности, как правило, быстро забываются. Последующий материал обязательно должен опираться на ранее полученные знания. В процессе работы необходима строгая последовательность: начинать моделирование и конструирование следует с простейших изделий, постепенно усложняя модели и конструкции до уровня творческого исполнения. Нарушение принципов систематичности и последовательности вызывает затруднение в работе. В моделировании важно соблюдать принцип наглядности, так как создание моделей предполагает, хотя и в упрощенной форме, копирование существующих в действительности технических объектов. Средства наглядности готовят обычно заранее. С этой целью можно использовать диафильмы, диапозитивы, кинофильмы, рисунки (напечатанные и выполненные от руки), готовые образцы, детские игрушки. В настоящее время возникла необходимость беспрерывного пополнения знаний. Машины, механизмы, оборудование постоянно совершенствуются, обновляются, модернизируются. Информационный поток велик, и вполне понятно, что усвоить весь материал практически невозможно, поэтому важно, чтобы учащиеся поняли главное, основное, умели логически мыслить, самостоятельно ставить и решать задачи. Принцип прочности усвоения знаний заключается в том, чтобы учащиеся усвоили суть изложенного материала, могли воспроизвести его в памяти и применить на практике.

Ученый – педагог Фридман отмечает, что способность выполнять действие формируется сначала как умение. По мере тренировки и выполнения

этого действия умение совершенствуется, процесс выполнения действия свертывается, промежуточные шаги этого процесса перестают осознаваться, действие выполняется полностью и автоматизировано – у ученика образуется навык в выполнении этого действия, то есть умение переходит в навык.

Одно из основных качеств, относящихся к умениям, заключается в том, что человек в состоянии изменять структуру умений – навыков, операций и действий, входящих в состав умений, последовательность их выполнения, сохраняя при этом неизменным конечный результат. Умелый человек, к примеру, может заменить один материал другим при изготовлении какого–либо изделия, сделать сам или воспользоваться имеющимися под рукой инструментами, другими подручными средствами, словом, найдет выход в практически любой ситуации.

Можно сказать, что навыки по моделированию всегда опираются на активную интеллектуальную деятельность и обязательно включают в себя процессы мышления.

Процесс формирования навыков моделирования является длительным и, как правило, занимает не один год, а многие из этих умений формируются и совершенствуются в течение всей жизни человека.

Можно выделить следующие уровни овладения учащимися действиями, соответствующими учебными навыками по моделированию на уроках технологии:

0 уровень – учащиеся совершенно не владеют данным действием (нет умения);

1 уровень – учащиеся знакомы с характером данного действия, умеют выполнять его лишь при достаточной помощи учителя (взрослого);

2 уровень – учащиеся умеют выполнять данное действие самостоятельно, но лишь по образцу, подражая действиям учителя или сверстников;

3 уровень – учащиеся умеют достаточно свободно выполнять действия, осознавая каждый шаг;

4 уровень – учащиеся автоматизировано, свернуто и безошибочно выполняют действия [2].

Но далеко не все учебные умения должны достигать уровня автоматизации и становиться навыками. Одни учебные умения формируются в школе обычно до 3 – го уровня, другие, главным образом общие, до 4 – го уровня, после чего они в последующем обучении совершенствуются.

Формирование навыков по моделированию – специальная педагогическая задача. Школьник в своей учебной деятельности перерабатывает и трансформирует те способы учебной работы, которые ему задает учитель. Такая внутренняя переработка приводит к тому, что усвоенный ребенком способ работы с учебным материалом иногда довольно резко может отличаться от учительского эталона. В то же время преподаватель, как правило, не контролирует этот процесс, фиксируя только качество, полученного учеником результата и не представляет себе, какие умения, приемы учебной работы у ребенка стихийно сложились. А эти приемы могут оказаться нерациональными или просто неверными.

Что же должен делать учитель, для того чтобы у учащихся формировались необходимые навыки? Отметим два главных момента – постановку цели и организацию деятельности.

Прежде всего, перед детьми ставится особая цель – овладеть

- творча активність у використанні методу моделювання;

- гнучкість і вариативность професійного мислення, здібність до професійної рефлексії.

Питання професійного вдосконалення фахівців фізичної культури на основі моделювання педагогічного процесу є достатньо перспективним напрямом теорії фізичного виховання.

Висновок: Визначальною лінією теорії фізичної культури є формування культуро образного педагогічного мислення в її сфері, пов'язаного з виявленням закономірностей гармонізації фізкультурної діяльності з метою одноразового вирішення завдань як фізичного вдосконалення, так і духовного розвитку людини, направлених на його усесторонній і гармонійний розвиток. Духовна сторона в цій теорії повинна займати провідне місце, тому необхідно внести істотні корективи до класифікації багатообразних засобів, методів фізичної культури, виходячи з їх спрямованості не тільки на розвиток рухової сфери людини, але і на задоволення його інтелектуальної і потрібністно-мотиваційної ланки, з урахуванням індивідуальних особливостей і запитів.

Література:

1. Ашмарін Б.А. Теорія і методика фізичного виховання: Підручник для студентів факультету фізичної культури педагогічних інститутів. – М.: Освіта, 1990. – 275с.
2. Ашмарін Б.А., Курамшин М.Ф. Педагогіка фізичної культури. – Спб., 1999. 78 с.
3. Курамшин Ю.Ф. Теорія і методика фізичної культури: Підручник. – М., Радянський спорт, 2003. – 464 с.
4. Лапшин І.Е. Навчання викладачів фізичної підготовки моделюванню її організації: Автореф. дис. канд. пед. наук. – Спб., 2001. – 18 с.
5. Мавріенко А.І. Моделювання системи перевірки і оцінки фізичної підготовленості військовослужбовців. – Спб: ВІФК, 2004 – 18 с.
6. Маркова А.К. Психологія професіоналізму. – М.: Педагогіка, 1996. – 327с.
7. Павлов С.Е. Адаптація. – М.: Вітрила, 2000. – 282 с.
8. Матвєєв Л.П. Введення в теорію і методику фізичної культури. –М.: Фізкультура і спорт, 1984. – 156 с.
9. Матвєєв Л.П. Теорія і методика фізичної культури: Підручник для фізкультурних учбових закладів. – М.: Лань, 2001. – 160 с.
10. Орліхина Н.Є. Навчання директора в системі підвищення кваліфікації моделюванню розвитку школи. Автореф. дис. канд. пед. наук. –Тула, 1998. – 19 с.
11. Сургачев В.А. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури. – М.: РГАФК, 1998. – 132 с.
12. Черняєв Т.Н. Розвиток комунікативних умінь студентів в умовах університету: Автореф. дис. канд. пед. наук. –Оренбург, 1998. – 19 с.

процесу по заданих критеріях. На наш погляд, продуктивність професійної діяльності фахівців фізичної культури покращає при сформованих уміннях моделювати різні фрагменти процесу фізичного виховання. Уміння «внутрішнього бачення» закономірностей процесу фізичного виховання досягається за наявності досвіду розробки різних моделей і експериментуванні на них.

Гіпотетично система навчання майбутніх фахівців фізичної культури моделюванню включає наступні компоненти: змістовний, діяльний і технологічний. Зокрема, змістовний компонент характеризується методичними, організаційно-методичними і технологічними знаннями. Діяльність ґрунтується на сукупності профессионально-творчих уміннях і видах діяльності. Технологічний включає організаційні форми, методи і засоби навчання.

Діяльність викладача фізичної культури вузу включає в себе як структурний (особа педагога) і функціональний (елементу діяльності) компоненти. Причому, дотримуючись вчення про співвідношення внутрішньої і зовнішньої діяльності, можна віднести, проектувальний і конструктивний елементи до внутрішньої, а комунікативний і організаторський – до зовнішньої. Відзначаючи, при цьому, що грань між цими елементами, а також їх співвідношенням, надзвичайно тонка, оскільки без внутрішньої діяльності немає зовнішньої – вони взаємозалежні і взаємообумовлені.

Як відзначає В.А. Сургачев [11], отримуючи у фізкультурному вузі знання, формуючи необхідні уміння і навики, виховуючи потрібні для певної діяльності якості, студент під керівництвом викладача створює той професійний потенціал, який при орієнтованості навчання на змістовні сторони праці шукає свого втілення, реалізації саме в тій діяльності, до якої є висока готовність. Очевидно, що маючи вищі показники в навчанні студенти, надалі прагнуть надалі вибрати ту сферу діяльності, де вони можуть себе проявити з кращого боку.

Під професіоналізмом діяльності викладача спортивно-педагогічної кафедри вузу фізичної культури мається на увазі якісна характеристика особи педагога, сукупність двох компонентів, що представляється: рівнем педагогічних умінь у викладача до рівнів навчання цим умінням студента.

Дослідженнях по теорії і методиці фізичного виховання традиційно визначаються цілі і завдання експериментальної роботи, критерії сформованості досліджуваних навиків і умінь, висловлюється методика формування навиків і умінь, створюються педагогічні умови функціонування розробленої системи, перевіряється ефективність сформованих умінь, аналізуються результати дослідно-експериментальної роботи [1]. В даному випадку, розробка методики дослідження професійного вдосконалення майбутніх фахівців фізичної культури базується на загальноприйнятій методології.

Виділення значущих професійних умінь моделювання педагогічного процесу детермінує розробку інструментарію для діагностики сформованості даних умінь. Причому, надзвичайно важливе виділення системи критерійних оцінок, що дозволяють дати характеристику різних рівнів володіння уміннями моделювання:

- ціннісне відношення до знань про метод моделювання;
- успішне володіння способами моделювання;

определенным навыком, в частности навыками по моделированию.

Очень распространенный недостаток организации учебной работы учащихся то, что они не видят за выполняемой ими работой учебной задачи, учебной цели. Конечно же, на первых порах, да и периодически в более сложных случаях в дальнейшем, учитель, давая то или иное задание, сам указывает ту учебную задачу, которую должен решить ученик, выполняя это задание. Но постепенно ученики приобретают умение, способность и привычку видеть за любой выполняемой работой те знания, умения и навыки, которые они должны приобрести в результате данной работы.

Чтобы поставить перед учениками четкую цель, ему нужно сначала самому иметь соответствующую программу формирования навыков. В учебный минимум включаются лишь наиболее важные, существенные вопросы, без знания которых невозможно последующее изучение учебной программы. В него включается также освоение учебных умений, как предусмотренных учебной программой, так и не предусмотренных ею, без овладения которыми деятельность учеников не будет достаточно рациональной и эффективной.

Помимо осознания цели, ученику нужно осознание ее отношения к мотиву своей деятельности. Учебная мотивация всегда индивидуальна: каждый ребенок имеет свою систему мотивов, побуждающих его учиться и придающих смысл учению.

Ставя цель обучить данному навыку, учитель должен дать возможность каждому ученику понять, какой личностный смысл будет заключен в этой работе, зачем ему нужно этот навык (овладев им, он сможет выполнять сложные задания, которые гораздо интереснее тех, что он выполняет сейчас; сможет быстро и правильно решать задачи определенного типа; получать при этом высокие оценки и т. д.).

После мотивационного формирования навыка по моделированию на уроках технологии следует этап организации совместной с учителем деятельности. В этой совместной деятельности ученик должен, прежде всего, получить образец, правило, алгоритм работы. После осознания школьниками правил, по которым нужно действовать, необходимы упражнения в использовании полученного навыка. Ученику недостаточно знать рациональные правила учебной работы, он должен еще научиться применять их в собственной практике. Упражнения, в ходе выполнения которых отрабатывается навык, должны быть разнообразны. Без постоянных систематических упражнений навыки обычно утрачиваются, теряют свои качества.

В каждой школе необходимо разработать программу формирования общеучебных навыков по технологии в условиях недостаточной материальной базы. А на основе этой программы каждый учитель в тематический план изучения предмета включает в качестве органического раздела формирование соответствующих общеучебных навыков, а также своих узкопредметных навыков.

В школе и в каждом классе периодически должна проводиться диагностика овладения учащимися общеучебными и специальными навыками, что в частности поможет своевременно принять меры по предупреждению и преодолению неуспеваемости.

Процесс формирования навыков является длительным, а многие умения

формируются в течение всей жизни человека. Для того чтобы у учащихся формировались необходимые навыки нужно поставить перед ними цель, сформировать мотив и правильно организовать деятельность.

Работа по приобщению к навыкам по моделированию у учащихся ведется на уроках технологии, при изучении одного из раздела программы вышивка лентами. Учебный процесс здесь начинается с самостоятельной творческой работы – проработки некоторых ручных швов при выполнении вышивки лентами. Изучив предварительно ручные швы, девочки придумывают рисунок, моделируют его, где могут быть использованы эти швы. Одновременно это является знакомством с одним из модных видов отделки одежды. В процессе работы необходимо знакомить с основами цветоведения и композиции, уделять основное внимание подбору тканей и лент, из которых выполняется вышивка. Как, правило, выполняют эту работу с большим желанием, интересом, смело проявляя свою фантазию и собственное отношение к композиции, творческий процесс способствует освоением навыков моделирования [4].

Выполнять также можно и декоративное панно для украшения интерьера, где они сами моделируют рисунок. Такие маленькие творческие работы несложны в изготовлении, но очень хорошие для развития навыков моделирования.

Все изделия, выполненные своими руками, заслуживают особого внимания. Поэтому, учителям технологии, необходимо отдавать свои знания, развивать вкус и творческие способности, прививать любовь к труду. Жизнь показывает, что у детей сильно развито творческое начало. Задача учителя – сохранять и развивать это начало для того, чтобы при создании любого изделия, (вязаная кофточка, мягкая игрушка и многое другое), учащиеся могли бы с наибольшей полнотой проявить свое творчество, свой художественный вкус. Ведь художественное восприятие окружающего, умение творить красоту своими руками делает человека по – настоящему счастливым.

Выводы. Можно сделать выводы, что вся деятельность по обучению навыка не должна проходить в отрыве от усвоения урочной системы (т. е. программой). Эти два процесса должны протекать параллельно. При этом упражнения могут быть самые разные, не только по содержанию, но и по сложности и видам деятельности. Их продолжительность для разных навыков может в значительной степени варьироваться: от нескольких учебных часов до нескольких лет обучения. Формы проверки могут быть тоже разными: мини–задание для всех участников класса, индивидуальные мини– задания. Но в любом случае должны быть проверены все учащиеся.

Литература:

1. Моделирование [Электронный ресурс]: Свободная энциклопедия «Википедия» – Режим доступа: http:// ru/Wikipedia/org/. – 20.04.2012.

2. Самарский, А.А. Математическое моделирование: Идеи. Методы. Примеры/ Самарский А.А., Михайлов А.П. – М.: Наука, 1997. – 320 с.

3. Семушина, Д.Г. Содержание и технологии обучения в средних специальных учебных заведениях: учебное пособие для преподавателей сред. проф. образования/ Д.Г. Семушина, Н.Г. Ярошенко – М.: Мастерство, 2001. – 270 с.

4. Чудинова, Е.В. Естествознание: методич. пособие по экспериментальному курсу/ Е.В. Чудинова, Е.Н. Букварева – М.: Интор, 1996. – 51 с.

Моделювання, разом з розробкою моделі, є методологією вивчення реального процесу діяльності фахівця фізичної культури. Так, організація фізкультурно-спортивних заходів припускає попереднє уявне моделювання, проектування і конструювання конкретної організаційної схеми з урахуванням екзогенних і ендогенних чинників. Використання в професійній діяльності фахівців фізичної культури методу моделювання дозволяє на етапі організаційного проектування врахувати «вузькі» місця розробляємо варіанті проведення занять. Необхідно відзначити пізнавальну роль моделей при вирішенні завдань, пов'язаних з синтезом складових процесу фізичного виховання [4,8,9].

Слід підкреслити, що модель професійної компетентності може служити змістом навчання фахівців фізичної культури. При цьому вельми важливо встановити адекватність змісту навчання і змісту професійної діяльності фахівців фізичної культури.

Моделюванню педагогічних систем складається з декількох етапів: перший включає первинне оволодіння методом пояснення; другою направлений на формування умінь спостерігати, оцінювати нові педагогічні явища і вносити елементи новизни до власної педагогічної діяльності (цільове спостереження, евристична бесіда, аналіз і оцінка педагогічних ситуацій, самостійна науково-дослідна робота). Поза сумнівом, що оцінка і спостереження нового в педагогічній практиці і внесення елементів новизни до професійної діяльності є «початковими даними» до творчого використання методу моделювання.

Моделювання, будучи безперервним, має також фіксовані стани досягши деякого етапу розвитку процесу навчання і тому з'являється необхідність в діяльності рефлексії і аналітичної педагога. У подібному вигляді моделювання виступає як «переривчаста» [10]. Далі автор констатує, що для компетентного моделювання педагогові необхідно навчитися виділяти найбільш значущі об'єкти моделювання, екстраполювати їх на інший (новий) образ, структурувати модель відповідно до нових об'єктів моделювання.

Мета підготовки фахівця фізичної культури до моделювання процесу фізичного виховання полягають в тому, щоб педагог прийняв головну ідею моделювання, усвідомив його корисність для учбово-виховного процесу, оволодів уміннями, які дозволять супроводжувати рух головної ідеї моделювання від її виникнення до впровадження в учбовий процес.

Постановка і вирішення наукової проблеми детерміновано вибором теоретико-методологической стратегії, як яка може виступати методичний підхід до дослідження. В даний час проблема підготовки фахівців фізичної культури до професійно-творчої діяльності вирішується з позицій системно-структурного [8,9]; методико-технологічного, інтегрально-модульного; професійно-особистісного і інших підходів [1,2].

Аналіз даних підходів показує їх певний взаємозв'язок, хоча кожен з них відрізняється якісною своєрідністю. Вказані підходи мають свої позитивні сторони і не вичерпали своїх можливості, проте на даному етапі не вирішують повною мірою проблеми навчання фахівців фізичної культури моделюванню процесу фізичного виховання.

Попереднє отримання рішень в процесі навчання майбутніх фахівців фізичної культури на практико-ориентированных моделях дозволяє сформувати уміння проектувати оптимальні параметри учбово-виховного

що склався парадигми її викладу.

Змістовний опис процесу професійної діяльності фахівців фізичної культури, її формалізація і розробка моделі діяльності направлений на оптимізацію професіоналізму. Модель, алгоритм і технологія здійснення професійної діяльності фахівців фізичної культури виступають критеріями її ефективності.

Л.П. Матвєєв [8,9] розробив, на наш погляд, найбільш загальне вимоги до педагога по фізичній культурі:

- відповідати за виконання учбової програми, оволодіння необхідними знаннями, що вчаться, уміннями і навиками на уроках фізичної культури, виконання ними фізичних вправ в домашніх умовах, проведення фізкультурно-оздоровчої роботи в режимі учбового дня;
- забезпечувати на уроках і позакласних заняттях по фізичній культурі дотримання санітарно-гігієнічних вимог і заходів, застережливих травми і нещасні випадки, систематично давати домашні завдання і здійснювати контроль за їх виконанням;
- вести облік фізичної підготовленості учнів, їх знань по гігієні занять фізичними вправами, наданню першої медичної допомоги, використанню засобів, сприяючих підтримці працездатності організму;
- організувати внутрішньо шкільні змагання і фізкультурні свята, проводити підготовку учнів до позашкільних змагань;
- здійснювати облік тих, що не уміють плавати і організовувати їх навчання;
- проводити роботу з батьками, надавати їм консультацію допомога в питаннях організації фізичного виховання дітей будинку, проводити методичну роботу з вихователями груп продовженого дня.

Надзвичайно важливе значення для формування професійної компетентності фахівців фізичної культури має навчання їх моделюванню, проектуванню і конструюванню процесу фізичного виховання. На думку А.К. Маркової (1996), компетентність є індивідуальною характеристикою ступеня відповідності вимоги професії. Сьогодні компетентність частіше визначають як поєднання, що дозволяє діяти самостійно і відповідально, як володіння людиною здатністю і умінням виконувати певні трудові функції. А.К. Маркова (1996) розрізняє наступні види професійної компетентності:

- спеціальна компетентність – володіння власне професійною діяльністю на достатньо високому рівні, здатність проектувати свій подальший професійний розвиток;
- соціальна компетентність – володіння спільною професійною діяльністю, співпрацею, а також прийнятими в даній професії прийомами професійного спілкування; соціальна відповідальність за результати своєї професійної праці;
- особова компетентність – володіння прийомами самовираження і саморозвитку, засобами протистояння професійним деформаціям особи;
- індивідуальна компетентність – володіння прийомами саморегуляції і розвитку індивідуальності в рамках професії, готовність до професійного зростання, здібність до індивідуального самозбереження, несхильність професійному старінню, уміння організувати раціонально свою працю без перевантажень часу і сил.

Педагогика

УДК: 37.013.43:784.4 (=512.19)

кандидат педагогических наук,
доцент кафедры музыкального искусства Алиева Зарема
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

ЭТНОКУЛЬТУРНОЕ ВОСПИТАНИЕ СТУДЕНТОВ СРЕДСТВАМИ ХОРОВОГО ТВОРЧЕСТВА КРЫМСКИХ ТАТАР

Аннотация. В статье рассматриваются основные вопросы этнокультурного воспитания студентов средствами хорового творчества крымских татар для познания крымскотатарской материальной и духовной культуры. Проанализировано хоровое творчество крымских татар и определены особенности крымскотатарской народной песни в хоровой обработке. Охарактеризованы виды и жанры крымскотатарского хорового творчества. Представлена характеристика авторских обработок крымскотатарских народных песен.

Ключевые слова: этнокультурное воспитание, хоровое творчество, хоровая обработка, фольклор, национальные музыкальные традиции.

Annotation. The article deals with the main questions of the ethnic and cultural education of the students by means of choral work to get familiar with material and spiritual culture of the Crimean Tatars. The Crimean Tatar choral work is analyzed and the peculiarities of the Crimean Tatar folk songs by means of choir are defined. Kinds and genres of the Crimean Tatar choral work are investigated. The author characteristics of the Crimean folk songs are presented.

Keywords: ethnic and cultural education, choral work, choral treatment, folklore, national music traditions.

Введение. Подготовка будущего учителя музыки с высоким уровнем профессионализма и мастерства невозможна без осознания роли своего национального сообщества, восприятия и переосмысления культурного опыта этноса, необходимости усвоения знаний материальной и духовной культуры. Культурологическая направленность музыкального образования способствует взаимопроникновению разных культур, освоению художественно-эстетических знаний, формированию духовных, нравственно-эстетических качеств личности. Приоритетным принципом современного музыкального образования является обеспечение условий перехода от образования как системы информации к образованию как процессу овладения общечеловеческой и национальной культурой.

Проблема этнокультурного воспитания будущих учителей музыки на профессионально-педагогическом уровне средствами хорового творчества заслуживает особого внимания. Речь едет о необходимости его тщательного изучения в таких аспектах, как формирование у будущих учителей национальной культуры, эстетического вкуса и умения видеть в хоровом творчестве особенную систему отображения мира.

Методологические проблемы этнопедагогики и теория национальной школы рассматривались в исследованиях Г.И. Батуриной, Е.П. Белозерцева,

И.Ф. Гончарова, Е.П. Жиркова, В.Н. Иванова, К.Ж. Кожахметовой, Ш.А. Мирзоева, Т.Н. Петровой, З.Т. Гасанова.

Вопросы этнопедагогизации учебно-воспитательного процесса в современных условиях и ее педагогическое значение рассматривали в педагогических научных трудах Г.Н. Волков, Т.Ф. Кузина, Э.Б. Цалагова, М.Г. Тайчинов, Л.Н. Мукаева, О.Д. Мукаев, А.Л. Полякова, Т.И. Руднева.

Проблеме этнокультурного воспитания большое внимание уделили В.П. Аникин, Б.В. Асафьев, С.С. Балашова, Т.С. Виноградов, Л.В. Горюнова, В.Е. Гусев, М.Н. Мельников, С.И. Миропольский, Е.В. Николаева, Л.П. Карпушина, Л.Л. Куприянова, Л.В. Шамина, Б.Л. Яворский.

Формулировка цели статьи. Цель статьи – рассмотреть вопросы этнокультурного воспитания средствами студентов средствами хорового творчества крымских татар для познания крымскотатарской материальной и духовной культуры.

Изложение основного материала статьи. Результаты изучения практического опыта показали, что пути внедрения крымскотатарского хорового творчества в учебно-воспитательный процесс ГБОУ ВО «КИПУ» являются одними из приоритетных направлений. Сегодня остается еще много неопределенных аспектов проблемы формирования национальных ориентиров студенческой молодежи, недостаточно внимания уделяется изучению принципиальных путей и различных форм и методов познания студентами хорового творчества крымских татар.

Проблема культурологического аспекта использования крымскотатарского хорового творчества нашла достаточное отражение в работах З. Алиевой, И. Заатова, Э. Сейтмеметовой А. Чергеева, Э. М. Халитовой и др. Однако, вопросы этнокультурного воспитания будущих учителей музыки средствами хорового творчества крымских татар еще не получили надлежащего теоретического и методического обоснования.

Изучение традиций хорового творчества и хоровой музыки становится важным компонентом содержания образования и выступает одним из основных средств обогащения духовного мира личности, воспитания любви к родному краю. Хоровое творчество является уникальным фактором познания окружающего мира, раскрытия чувств человека. Интерес к научным и воспитательным возможностям хорового творчества в последнее время возрастает.

Изучение хорового творчества в разных видах и жанрах предусматривает знакомство студентов с творчеством известных крымскотатарских композиторов и хормейстеров на занятиях «Дирижирование и дирижерско-хоровая практика» в ГБОУ ВО РК «КИПУ».

Студенты, изучая различные виды и жанры крымскотатарской хоровой музыки, знакомятся с хоровыми обработками Асана Чергеева, Заремы Алиевой, Мамеда Джафарова, Наргис Касымовой, Эльмиры Сейтмеметовой, Эльмиры Мухтерем. На практических занятиях будущие педагоги создают собственные произведения, интерпретируя традиции крымскотатарского хорового творчества.

Крымскотатарское хоровое творчество требует новых принципов трактовки фольклорных традиций, практического осмысления и глубокого изучения особенностей крымскотатарской музыки.

Многообразие песенных жанров, яркая красочность множества вариантов

Педагогіка

УДК 378.091.26:004:796

кандидат педагогічних наук Щелкунов Денис Анатолійович
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ);
Шакалец Богдан Ігорович
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Аннотация. В данной статье рассмотрены организационно-педагогические предпосылки реализации потенциальных возможностей учебной дисциплины «Теория физической культуры и спорта» как одной из ведущих основ формирования профессиональной компетенции специалиста физической культуры.

Ключевые слова: профессионально-творческая деятельность; системно-структурный подход; методико-технологический подход; интегрально-модульный, профессионально личностный подход.

Annotation. This article reviews the implementation of the organizational and pedagogical preconditions of the potential possibilities in educational discipline "Theory of Physical Education and Sports" as one of the leading foundations of professional competence of specialist in physical culture.

Keywords: professional and creative activity; system-structural approach; methodological and technological approach; integral-modular, professional and personal approach.

Вступ: Одна з перших спроб узагальнення уявлень про фізичне виховання робилася в 10-20-х роках, основу яких складали знання медико-біологічного і методичного характеру. З кінця 40-х років почала превалювати прикладна спрямованість процесу фізичного вдосконалення людини, що збереглася до 90-х років XX століття. З кінця 50-х років увага теоретиків акцентується на обґрунтуванні структури і методики розвитку фізичних якостей, а в 70-80-х роках були сформульовані системні уявлення про учбову дисципліну «Теорія і методика фізичної культури» [1,2,3, 8, 10].

В аналізований період теорія і методика фізичної культури з'явилася одним з найважливіших джерел формування професійної підготовки фахівців фізичної культури. Складний і суперечливий процес реформування системи професійної підготовки майбутніх педагогів з фізичної культури не може здійснюватися без наступного зв'язку зі всім цінним, що накопичила на всіх етапах свого розвитку теорія фізичної культури [8,9].

Формування мети статті: Визначити закономірності і тенденції процесу формування професійної компетентності фахівця фізичної культури.

Виклад основного матеріалу статті. Диференціація рівня продуктивності діяльності фахівців фізичної культури дозволяє намітити теоретико-методичні напрями до встановлення їх професійної цілісності. Усестороннє вивчення генезису і сучасного стану проблеми професійної успішності забезпечує аналіз,

проводити підготовку учнів до позашкільних змагань;

- здійснювати облік тих, що не уміють плавати і організовувати їх навчання;
- проводити роботу з батьками, надавати їм консультацію допомога в питаннях організації фізичного виховання дітей будинку, проводити методичну роботу з вихователями груп продовженого дня.

Висновок: У сучасний період у зв'язку з складністю феномена фізичної культури є різні підходи до виявлення її суті, компонентного складу. Найбільш плідні з підходів пов'язують розгляд фізичної культури з діяльністю, направленою на фізичне вдосконалення з сукупністю інтелектуального, соціально-психологічного, рухового компонентів, а також з системою потреб, здібностей, діяльності, відносин і інститутів, що базуються на розвитку фізичних якостей, з формами її організації – фізичним вихованням, спортом, фізичною рекреацією, руховою реабілітацією, з базовою фізичною культурою, спортом, професійно-прикладною, оздоровчо-реабілітаційною, рекреаційною, фоновими видами фізичної культури.

Література:

1. Варданян Ю.В. Будова і розвиток професійної компетентності фахівця з вищою освітою: Автореф. дис. докт. пед. наук. – М., 1999. – 38 с.
2. Выдрин В.М. Физическая культура как ценность. – Л.: Знание, 1976. – 179 с.
3. Выдрин В.М. Теория физической культуры. – Л .: ГДОИФК, 1988. – 272 с.
4. Выдрин В.М. Деятельность специалистов в сфере физической культуры: Учебное пособие. – СПб: СПбГАФК, 1997. – 169 с.
5. Видрін В.М, Зиков Б.К., Лотоненко А.В. Фізична культура студентів. –М.: Фізкультура і спорт, 1991. – 117 с.
6. Зверева В.І. організаційно-педагогічна діяльність керівника школи. – М.: Нова школа, 1997. – 319 с.
7. Зімкин н.В. Фізіолог // Журнал ім. Сеченова. – 1961. – № 7. – С. 860.
8. Лубишева Л.І. Концепція фізкультурної освіти: методологія розвитку і технологія реалізації//Фізична культура: виховання, освіта, тренування. – 1996. –№1 –С.1117.
9. Мавриенко А.И. Моделирование системы проверки и оценки физической подготовленности военнослужащих. – СПб: ВИФК, 2004 – 18 с.
10. Маріщук В.Л. Психологічні основи формування професійно важливих якостей: Автореф. дис. докт. пед. наук. –Л., 1983. – 43с.
11. Николаева Ю.М. Теоретико-методологические основы физической культуры в предверии XXI века: Монография. – СПб.: СПбГАФК, 1998. – 217 с.

песен, слагавшихся веками, свидетельствуют о давних традициях крымскотатарского музыкального искусства, которое является частью его богатейшей культуры, развивавшейся на протяжении многих столетий. Теплота и задушевность крымскотатарской народной песни учит любить свою Родину, народ, природу, она воспитывает чувство товарищества, развивает музыкально-поэтический вкус, пробуждает творческие способности. Вот почему фольклор в наши дни не только не утратил своего значения, но и получил широкое применение в самых различных сферах жизни народа. Важным направлением в этом плане можно считать достаточно широкое привлечение его в этнокультурном воспитании будущих учителей музыки.

Проблема музыкального образования крымских татар в последние десятилетия значительно актуализировалась. Интерес к ней продиктован с одной стороны, возрождением национальных музыкальных традиций, а с другой – созданием условий для применения народного творчества в современном музыкальном образовании. Хочется привести слова известного крымскотатарского фольклориста Ф. Алиева: «Самое ценное богатство – образование, талант. В музыкальном воспитании и обучении детей огромное значение имеет изучение вопросов, связанных с использованием крымскотатарского фольклора в музыкальном воспитании. Крымская народная музыка глубоко своеобразна и самостоятельна. Она отражает в звуках красоты крымской природы – гор, лесов, полей, рек, озер, водопадов. А главное – душу, психологию, мировоззрение, характер, культуру коренных его жителей – крымцев».

Одной из наиболее доступных форм приобщения людей к народной музыке является хоровое пение, в результате чего развивается не только голос, а также решаются воспитательные задачи, связанные с формированием личности человека.

Возрастание роли стилевых и жанровых особенностей крымскотатарской музыки происходит на основе обновления и обработки-трансформации фольклора; целостности народного мышления; самостоятельности форм; синтезирования (моделирования) фольклорных жанров. Все это говорит о том, что крымскотатарское хоровое творчество должно стремиться к единству и взаимодействию текста и контекста в музыке, что «выведет» фольклорную систему на уровень художественных обобщений.

Такая фольклорная система и разнообразие авторских хоровых обработок крымскотатарских народных песен обусловили целый ряд исполнительских особенностей. Так, певцы, воспитанные на традиционных стилевых и жанровых особенностях украинского и русского песенного фольклора, по «инерции» переносят принципы хорового исполнительства на исполнительские возможности авторских обработок крымскотатарских народных песен, независимо от их лада, гармонии, ритма. Поэтому, на определенном этапе развития хорового коллектива тормозится процесс освоения певцами образной семантики, переинтонирования крымскотатарского музыкального фольклора.

Чтобы подготовить певцов к исполнению крымскотатарской музыки в хоровой обработке руководителю хора необходимо сделать тщательный анализ хоровой партитуры. Значительно облегчит освоение новой фольклорной системы и ускорит процесс разучивания крымскотатарских хоровых композиций, осознание певцами не только «орнаментального» лана, но и всей

полноты фольклора крымских татар, освоение ими мелизмов, хроматизмов и увеличенных секунд.

Изучение крымскотатарского хорового творчества необходимо в связи с некоторыми особенностями крымскотатарской музыки в целом. Это – жанровость и тематизм содержания, импровизационная свобода мелодии, широкое использование хроматизмов. В частности все вышеизложенное следует учитывать в работе над хоровой обработкой Ленура Асанова «Чалбаш бора» («Седоглавый верблюд»). Принцип тематического развития требует от певцов осознания образно-семантического строя произведения, связанного с образно-жанровой стороной и типом тематизма, а также природным народно-характерным средством (подражание ударным инструментам). Необходимо остановиться на некоторых тенденциях «работы» с народным материалом.

В современной хоровой музыке превращение фольклорного контекста в таматический элемент явление не новое. Подобное хоровое изложение можно встретить в большинстве хоровых обработок А. Чергеева. Например, в хоровой обработке «Урал дагъы» («Горы Урала») необходимым условием является работа над двуединством системы «автор-фольклор» и неожиданными фактурными решениями – темброво-полифонической активизации голосов в рамках гомофонной ткани. Здесь можно выделить аккомпанирующие «формулы», что создаст контраст голосов различного тембра, ритма и звуковысотных линий в партиях. Как принцип образно-смыслового контраста в фактуре хора «Сыра-сыра джезвелер» («Кофейня в разгаре») автор использует «обратный» прием – прием переключения из чисто полифонического комплекса голосов – в гомофонную фактуру, что явится своеобразным резюме или смысловым итогом сюжетной стороны этого хора и значительно обогатит хоровое звучание.

В большинстве хоровых обработок Н. Касымовой превращение фольклорного контекста в тематический элемент происходит по принципу модуляции. Этот принцип использован в хоре «Багъчаларда кестане» («В садах каштаны»). Поэтому специальные упражнения для исполнения модуляций, ритмического рисунка необходимо составить таким образом, чтобы в них учитывались сложность синкопированного ритма и использование автором приема джазовой «оркестровки», контраста динамического взаимодействия хоровых партий, сложных ладовых сочетаний. Фактурно-стилевая общность хора «Учь къаранфиль» («Три гвоздики») должна быть исполнена хором по принципу развития интонационно-тематического материала. Основой жанрового единства произведения является классический стиль, который трактуется автором как народная подголосочная полифония. Большое внимание при разучивании данной хоровой обработки следует уделить индивидуально-стилевой фактуре, а также тембровой окраске голосов в процессе формообразования хорового произведения. Народный материал песни «Дегирменджи» («Мельник») направлен автором Наргис Касымовой на развитие приема инструментализации этого хора трактовки его как вокального оркестра. При разучивании данного хора следует учитывать особенность персонификации хоровых зон звучания. Такое тонкое «расслоение» хоровой ткани позволяет более динамичному взаимодействию певческих групп. Использование сложных ладовых сочетаний поможет выработке у певцов фольклорной лексики.

Тенденции инструментализации хорового звучания представлены в

професійного розвитку.

Уміння фахівця фізичної культури компетентне вирішувати професійні завдання і кваліфіковано здійснювати професійну діяльність детерміновано прагненням до самоудосконалення, організаційно-методичного і змістовнотехнологічного забезпечення особового і професійного зростання. Це вимагає застосування в професійній діяльності сучасних педагогічних технологій, внутрішнього «бачення» образу конкретної фізкультурно-оздоровчої системи.

Труднощі, що зустрічаються в практиці початкуючих педагогів, свідчать про нездатність їх до моделювання своєї професійної діяльності; недостатності необхідного досвіду поєднання управління, соупровління і самоврядування процесом оволодіння професією; неоднозначності взаємозв'язку і взаємопереходу процесу і результату освоєння професійної компетентності у фазу її прикладного практичного застосування [1].

Педагогічні технології формування професійних навиків і умінь фахівця фізичної культури є сукупністю способів моделювання, здійснення і аналізів результатів діяльності. Параметрами професійних навиків і умінь фахівця є система послідовно здійснюваних дій за рішенням професійних завдань, заснованих на синтезі теоретичних і практичних знань.

Для встановлення структури професійної успішності, на наш погляд, необхідно визначити сукупність умов, що забезпечують ефективну професійну діяльність. В цьому випадку, доцільне застосування аналізу чинника, що дозволяє виявити структуру досліджуваного уміння. Структура чинника професійної успішності дозволить виявити узагальнені чинники і кількісно-якісні величини, що відображають тимчасову складову для вдосконалення тих або інших сторін професійної діяльності.

Диференціація рівня продуктивності діяльності фахівців фізичної культури дозволяє намітити теоретико-методичні напрями до встановлення їх професійної цілісності. Всебічне вивчення генезису і сучасного стану проблеми професійної успішності забезпечує аналіз, що склався парадигми її викладу.

Змістовний опис процесу професійної діяльності фахівців фізичної культури, її формалізація і розробка моделі діяльності направлений на оптимізацію професіоналізму. Модель, алгоритм і технологія здійснення професійної діяльності фахівців фізичної культури виступають критеріями її ефективності.

Л.П. Матвєєв, С.Б. Мірошників (1991) розробили, на наш погляд, найбільш загальне вимоги до педагога по фізичній культурі:

- відповідати за виконання учбової програми, оволодіння необхідними знаннями, що вчаться, уміннями і навиками на уроках фізичної культури, виконання ними фізичних вправ в домашніх умовах, проведення фізкультурно-оздоровчої роботи в режимі учбового дня;
- забезпечувати на уроках і позакласних заняттях по фізичній культурі дотримання санітарно-гігієнічних вимог і заходів, застережливих травми і нещасні випадки, систематично давати домашні завдання і здійснювати контроль за їх виконанням;
- вести облік фізичної підготовленості учнів, їх знань по гігієні занять фізичними вправами, наданню першої медичної допомоги, використанню засобів, сприяючих підтримці працездатності організму;
- організувати внутрішньошкільні змагання і фізкультурні свята,

поглядів, ідей, уявлень, а також положень, що розкривають закономірності і формулюючі принципи фізичного вдосконалення людини у вигляді інтеграційної моделі на відповідному етапі соціокультурного розвитку [5; 6; 10].

В аналізований період теорія і методика фізичної культури з'явилася одним з найважливіших джерел формування професійної підготовки фахівців фізичної культури. Складний і суперечливий процес реформування системи професійної підготовки майбутніх педагогів з фізичної культури не може здійснюватися без наступного зв'язку зі всім цінним, що накопичила на всіх етапах свого розвитку теорія фізичної культури [2; 6].

Використовувати історичний досвід людства у формуванні системи знань про фізичну культуру – єдино вірний шлях, який веде до професійної письменності, компетентності і утворенню фахівця фізичної культури і спорту [4; 7]. Справжнім зберіганням нескороминущих цінностей спортивного педагога є теорія, яка ввібрала в себе весь історичний досвід в області фізичної культури і спорту. Вона безперервно розвивається і збагачується сучасною інформацією, розкриває закономірні зв'язки і обумовленості процесів і явищ даної сфери, представляє можливість передбачати майбутнє, масштаби якого залежать від рівня і ступеня підготовленості фахівця фізичної культури і спорту. Вона створює всі необхідні передумови для професійного зростання і вдосконалення фахівця, формування і затвердження його престижу, успіхів і матеріального благополуччя, що зумовило актуальність даного дисертаційного дослідження.

Формування мети статті: встановити основні тенденції і закономірності процесу формування професійної підготовки фахівця фізичної культури і спорту на основі еволюції науково-практичних знань.

Виклад основного матеріалу статті: В даний час питання професійної діяльності фахівців з вищою освітою набувають особливої актуальності у зв'язку з необхідністю підвищення активності на участь в соціальних процесах. Більшість утруднень при побудові учбово-виховного процесу пов'язана з низькою ефективністю організаційно-методичною діяльністю педагогів [6].

Вивчаючи структуру чинника організаційно-управлінської діяльності викладача, І.А. Потапов (2000) виділив в ній по значущості наступні уміння: уміння організувати спортивну роботу; уміння керувати і контролювати процес фізичної підготовки; уміння керувати будівництвом і ремонтом спортивних споруд.

Аналіз організаційно-управлінських утруднень в професійній діяльності викладача можливо, на наш погляд, здійснити шляхом фіксації масиву слабо рефлекторних і недостатньо організаторських дій, що реалізовуються, а також на основі вивчення Роботи викладачів з малопродуктивним рівнем діяльності.

В.Н. Толмачьов (1998), характеризуючи цей тип організатора як індиферентної взаємодії, виділяє також його властивості: шаблонний стиль роботи, орієнтованість на особистісні інтереси, формальний авторитет, імпульсні або інертні рішення.

В.Л Маріщук [10], розглядає умови і чинники, здатні забезпечити вищий рівень досягнення в якій-небудь області діяльності людини: гуманістичні ціннісні орієнтації в праці керівника, розвинені вольові якості в професійній діяльності – уміння планувати, усвідомлено застосовувати прийоми подолання утруднень в професійній діяльності, розуміння власної ролі в досягненні мети, уміння управляти емоціями, усвідомлення значущості «внутрішнього»

хоровых обработках «Ай, ярыкъ геджесинде» («В лунную ночь») и «Салгъыр бою» («Вдоль берегов Салгира») авторов М. Джафарова и Э. Сейтмеметовой. Характерными чертами данных обработок является: стилевая выверенность; основательность хорового письма; система «контактов» с фольклором; умение включить в систему авторский стиль. В основу развития хоров, наряду с варьированием, легло дополнение, то есть свободное развертывание контрапункта образно-смыслового типа «смена кадра», «поворота страницы», смены «временных планов». Поэтому перед дирижером может возникнуть задача поиска единства смысловых связей. Важна здесь и проблема мелодического начала, связанная с принципом народности. Авторы, при общем стремлении к обновлению музыкальной речи, сохранили за мелосом роль ведущего компонента, так как в хорах не было бы достигнуто ни емкости музыкальной, ни должного уровня коммуникативности. Разучивая эти хоровые обработки, следует разобрать с певцами инструментально-изобразительную ее часть так, чтобы хористы технично исполняли ее. При этом желательно как можно шире использовать различные технические приемы исполнения.

Выводы. Без предварительного анализа каждой хоровой обработки невозможно найти пути реализации «сопряжения» с хоровым фольклором крымских татар.

Мы считаем, что авторы обработок нашли принципы «толкования» народного музыкального материала. Опираясь на традиционный фольклор, они используют в хоровом изложении, наряду с инструментальной трактовкой, тембровую драматургию, активизируют темброво-полифоническое голосоведение в рамках гомофонной ткани.

Сделанный нами краткий стилевой фактурный анализ некоторых хоровых обработок крымскотатарских народных песен позволил выявить такие характерные ее черты, над которыми необходимо проводить тщательную работу. Это свобода и лаконичность хорового изложения, сочетание народно-песенного начала с развитой гармонией, своеобразие ладово-интонационного склада (обилие мелизматики, частое применение увеличенной секунды), куплетно-вариационная форма и импровизационность, а также многообразие народно-песенного ритма и метра.

Изучение хорового творчества крымских татар способствует не только развитию и популяризации крымскотатарского фольклора, но и эстетическому и этнокультурному воспитанию будущих учителей музыки.

Литература:

1. Абдуллин Э.Б. Методологический анализ проблем музыкальной педагогики в системе высшего образования / Э.Б. Абдуллин. - М.: Прометей МАГУ, 1990. – 188 с.

2. Алиева З. Современный уровень востребованности музыкально-педагогического наследия крымских татар в учебном процессе / З. Алиева // Теоретические и практические вопросы культурологи: [сб. науч. трудов]. – Мелитополь: Сана, 2007. – Вып. XXIII.ЧІІ. – С. 80 – 83.

3. Алиев Ф. Антология крымской музыки / Ф. Алиев. – Симферополь: ДОЛЯ, 2001. – 600 с.

Педагогика

УДК 371: 378

кандидат педагогических наук, доцент Алимова Леннара Умеровна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь);
кандидат педагогических наук, доцент Аметова Эльмира Рамазановна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: СУЩНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ

Аннотация. В статье анализируется сущность системы дистанционного образования и рассмотрены возможности внедрения ее компонентов в высшие учебные заведения (на примере Крымского инженерно-педагогического университета).

Ключевые слова: дистанционное образование, дистанционное обучение.

Annotation. The article analyzes the essence of distance education and considered the possibility of introducing its components in higher educational institutions (on the example of the Crimean engineering and pedagogical University).

Keywords: distance education, distance learning.

Введение. Последние достижения в сфере научно-технического прогресса, его влияние на все стороны жизни общества привели к существенным изменениям в системах образования большинства стран мира. В первую очередь, это касается дистанционного образования. Толчком для этого, безусловно, стал высокий уровень спроса на рынке образовательных услуг. Существование современного человека связано не только с удовлетворением минимальных материальных потребностей, но и с наличием определенного минимального образовательного уровня. Обыденным становится постоянная потребность непрерывного обучения и совершенствование собственной профессиональной подготовки. При ориентации на традиционные подходы в обучении предоставление образовательных услуг тем, кто постоянно в этом нуждается, становится невозможным.

За последние годы существенно возросла роль Интернета в удовлетворении потребностей пользователей образовательных услуг. Наиболее распространенным способом удовлетворения этих потребностей через Интернет является использование сайтов, заполненных конспектами, рефератами, переводами, сочинениями, аналитическими обзорами, готовыми контрольными, курсовыми и дипломными работами и тому подобное. Эти дистанционно распространяемые произведения предлагаются тем, кто учится по принципу «медвежьей услуги».

Значительно уступают по количеству и объему сайты организованного дистанционного обучения. Лишь отдельные учебные заведения практикуют новые наглядно-демонстрационные информационно-обучающие средства, в частности такие, как учебные фильмы, интерактивные компьютерные

7. Горащук В.П. Формирование культуры здоровья школьников /В.П.Горащук. – Луганск: Альма-матер, 2003. – 376 с.

8. Григоренко В.Г. Теория мотивированного воздействия дифференциально-интегральных оптимумов педагогических факторов в процессе физической и социальной реабилитации человека / В.Г.Григоренко. – М.: Изд-во ФСИ России, 2002. – 165 с.

9. Декларация Организации Объединенных наций о правах инвалидов. – 1975. – п. 2.1. – С. 3.

10. Закон України „Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам” від 16.11.2000 №2109 – 111.

11. Психология здоровья / под ред. Г.С. Никифорова. – СПб.: Питер, 2006. – 607 с.

Педагогіка

УДК 613: 796/ 799

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент Щелкунов Анатолій Олексійович
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов’янськ);
Вашурін Сергій Анатолійович
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов’янськ)

СТРУКТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Аннотация. Статья посвящена обзору основных теоретических подходов к переходу на многовариантную и многоуровневую структеризацию высшего физкультурного образования, открывает новые возможности для реализации требований общекультурной и общенаучной фундаментальной подготовки специалиста по физической культуре и спорту.

Ключевые слова: профессиональная компетентность; профессионально-деятельностный компонент; профессионально-личный компонент; организационно-методическая деятельность; структура труда.

Annotacion. The article reviews the main theoretical approaches to the transition of multivariate and multilevel structuring of higher physical education, which opens new opportunities for the implementation of the requirements of fundamental scientific and cultural background of specialist in physical education and sports.

Keywords: professional competence; professional and activity component; professional and personal components; organizational and methodical activities; labor structure.

Введення. Історичні витоки розвитку теорії фізичної культури дозволяють визначити джерела формування суперечностей між медико-біологічними, психологічними і педагогічними обгрунтуваннями перетворюючого процесу фізичного вдосконалення людини.

Теорія і методика фізичної культури повинні представляти єдину систему

Другий критерій ми визначили як критерій, що відображає ставлення учнів із вадами зору до педагогічних систем, програм, технологій, засобів і методів виховання, корекційно-реабілітаційної діяльності, спрямованих на формування в них ціннісного ставлення до свого здоров'я як до духовно-соціальної категорії.

Ураховуючи багаторічний досвід використання в науково-дослідницькій та практично-педагогічній практиці трирівневої шкали оцінки інформативності показників кількісних та якісних характеристик тих явищ, що досліджуються, формується й розвиваються, ми відокремили такі параметричні рівні:

- перший рівень розглядався як низький;
- другий рівень трактувався як достатній;
- третій рівень оцінювався як високий.

Відповідно до викладених рівнів оцінки ціннісного ставлення учнів із вадами зору до свого здоров'я й до педагогічних систем, програм, технологій, засобів і методів формування психічного та соматичного здоров'я розробляємо адекватні показники, які є складовими компонентами викладених критеріїв.

Кожен критерій оцінки рівня ставлення учнів із вадами зору до свого здоров'я як до особистісно-ціннісної категорії складається з шести комплементарно пов'язаних показників. Кожен показник визначався на основі структурно-функціональної їх валідності в системі пізнавально-емоційної діяльності учнів цієї нозології, результатом якої було виховання ціннісного ставлення до здоров'я як до духовно-соціальної цінності людини. Кількісні та якісні параметри цього психолого-педагогічного явища ми оцінювали на основі дванадцятибальної поступово зростаючої (прогресуючої шкали оцінок) шкали оцінок, яка використовується в сучасній системі національної освіти.

Висновок. Отже, охарактеризовані критерії, їхні структурні показники, рівні сформованості психолого-педагогічних явищ, що підлягають дослідженню, дозволяють нам у повному обсязі визначити ефективність розроблених організаційно-педагогічних умов і технологій виховання в учнів із вадами зору ціннісного ставлення до свого здоров'я як до духовно-соціального.

Перспективи подадьшого дослідження. Результати системно реалізованого теоретичного дослідження означеної соціально-педагогічної проблеми надають необхідні концептуальні положення, за допомогою яких ми будемо здійснювати розробку та систематизацію ефективних організаційно-педагогічних умов і технологій виховання в учнів цієї нозології ціннісного ставлення до свого здоров'я як до духовно-соціальної цінності. їхньої категорії.

Література:

1. Аветисов Э.С. Физкультура при близорукости / Э.С.Аветисов, Е.Ливадо, Ю.А.Курпан. – М.: Советский спорт, 1993. – 80 с.

2. Амосов Н М. Регуляция жизненных функций и кибернетика / Н.М.Амосов. – К.: Наук. думка, 1994. – 114 с.

3. Апанасенко Г. Л. Як зупинити депопуляцію в Україні / Г.Л. Апанасенко. – К.: Наук. світ, 2006. – № 11(88). – С. 2 – 5.

4. Бех Д. Виховання особистості: у 2 кн. – Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – 280 с.

5. Білокопитова Ж. А. Основи теорії шейпінгу / Ж. А. Білокопитова. – К.: Олімп. л-ра, 2001. – 320 с.

6. Ващенко Г. Виховний ідеал: підруч. для педагогів, виховників, молоді і батьків / Г. Ващенко. – Полтав : Полт. вісн., 1999. – 191 с.

мультимедийные программы.

Анализ педагогической литературы (Ю.В. Аксенов, М.Ю. Бухаркина, Т.Ф. Горбункова, М.В. Моисеева, А.Е. Петров, Е.С. Полат, А.В. Хуторской и др.) показал, что дистанционное обучение предусматривает активный обмен информацией между учащимися и преподавателем, а также между самими учащимися; в максимальной степени использует современные средства новых информационных технологий: аудиовизуальные средства, персональные компьютеры, средства телекоммуникации.

Формулировка цели статьи и задач – проанализировать сущность системы дистанционного образования и рассмотреть возможности внедрения ее компонентов в высшие учебные заведения (на примере КИПУ).

Изложение основного материала статьи. Система дистанционного образования наряду с традиционной и экстернатной является одной из основных в современном мире и постепенно набирает обороты в своем развитии.

Дистанционное образование человек получает под руководством педагога на расстоянии посредством новейших технологий.

В педагогике в понятие «дистанционное образование» вкладывается следующее значение. Дистанционное образование (от лат. distantia – расстояние) – международный термин, трактуемый как «образование на расстоянии», обозначает целенаправленное и методически организованное руководство учебно-познавательной деятельностью лиц, находящихся в отдалении от образовательного учреждения и потому не вступающих в постоянный контакт с его педагогическим персоналом. Практикуется в двух, обычно комбинируемых в разных сочетаниях формах: а) через переписку, в ходе которой педагог корректирует и контролирует освоение образовательной программы; б) через средства массовой коммуникации — лекции и инструкции, аудиовизуальные материалы, индивидуальные консультации по телефону [1].

Понятие «дистанционное обучение» уже, чем термин «дистанционное образование» и рассматривается как процесс обучения. Так, А.А. Андреевым дистанционное обучение характеризуется как целенаправленный, организованный процесс интерактивного взаимодействия обучающихся между собой с помощью специальных технических средств обучения, который реализуется в специфической дидактической системе» [2].

В то же время в педагогической литературе встречаются трактовки, в которых термин «дистанционное обучение» рассматривается как синоним «дистанционного образования» и характеризуется как образовательная система на основе компьютерных телекоммуникаций с использованием современных педагогических и информационных технологий, таких как электронная почта, телевидение и Internet без посещения учебного заведения [3, с. 14].

Система дистанционного образования, как и любая другая, имеет свои достоинства и недостатки. К достоинствам можно отнести такие как преимущество индивидуального подхода в обучении, наличие дополнительного свободного времени для саморазвития (которое появляется благодаря тому, что не приходится тратить время на путь до образовательного учреждения), обучение в комфортных для ребенка условиях в комфортное время и др. Среди недостатков выделим следующие: недостаточный контроль, так как многое ученик решает сам, но при этом, возможно, что кто-то

выполняет за него, отсутствие физического взаимодействия ученика и учителя, а также общения со сверстниками, как следствие ребенок может отставать в социальном развитии [4].

В то же время необходимо отметить, что дистанционное образование не всегда предполагает полный разрыв с классическим школьным образованием. Дистанционное образование может быть и симбиозом классической системы образования и дистанционной в прямом значении этого слова.

Доктор педагогических наук, член-корреспондент Российской академии образования А.В. Хуторской считает, что существует 5 моделей дистанционного образования:

- школа – интернет (образовательный процесс идет в учебном заведении, а учитель вместе с учениками взаимодействуют с удаленной от них информацией или специалистами в изучаемых областях);
- школа – интернет – школа (с помощью новейших технологий происходит связь 2 или более удаленных школ, где учащиеся совместно участвуют в образовательном процессе);
- ученик – интернет – учитель (ученик в дистанционном режиме связывается с учителем, который отсутствует в образовательном учреждении, но при этом сам образовательный процесс происходит в очной форме);
- ученик – интернет – центр (ученики обучаются в дистанционной школе, колледже или Центре в режиме основного образования или существенной его части);
- ученик – интернет – … (ученик обучается не в одной очной или дистанционной школе, а одновременно в нескольких, то есть разные образовательные предметы изучаются им в различных учреждениях или у разных педагогов) [5].

Таким образом, три первых модели являются дополнительными к классической образовательной системе (тогда дистанционное обучение может рассматриваться как одна из форм организации целостного процесса обучения), а две последние – примерами полностью дистанционного обучения.

Аналогичной точки зрения о возможности использования элементов дистанционного образования в классическом образовательном учреждении, а также самостоятельного функционирования данной системы придерживается Е.С. Полат, предлагая шесть моделей дистанционного обучения (обучение по типу экстерната, школьное обучение на базе одной школы; классическое обучение, основанное на сотрудничестве нескольких школ; обучение в специализированном образовательном учреждении; автономные обучающие системы; неформальное, интегрированное образование на основе мультимедийных программ [6, с. 39-41].

Исследуя особенности развития дистанционного обучения в общеобразовательной школе, Н.А. Варданян акцентирует внимание на том, что при организации педагогического процесса в условиях дистанционного обучения, в первую очередь, должны учитываться принципы интерактивности, стартовых знаний, адаптивности процесса обучения и передаваемости материала в дистанционном образовании, диалогичности, обеспечения гибкости обучения [7].

Рассматривая дистанционное образование, выделим специфические условия организации данного процесса. Специфика определяется тем, процесс осуществляется при помощи компьютерных телекоммуникаций, при этом

– між змістом нової парадигми освіти, яка передбачає особистісно орієнтований підхід до структурування освітньо-виховного процесу учнів загальноосвітньої школи і застарілими педагогічними формами розвитку особистості учнів спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату для сліпих і слабозорих дітей (відсутність організаційно-педагогічних умов і технологій „суб'єкт-суб'єктних" взаємодій учасників виховного процесу);

– між багатофакторною природою формування здоров'я учнів із вадами зору і відсутністю науково-технологічного забезпечення процесу виховання в них пріоритетних орієнтацій ціннісного ставлення до здоров'я;

– між соціальною потребою суспільства в ефективній інтеграції випускників спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів для сліпих і слабозорих дітей і відсутністю виховних технологій формування внутрішньої єдності цінності здоров'я з морально-духовними, сенсожиттєвими цінностями, приведення цих цінностей у єдину систему;

– між сутністю соціальної самореалізації учнів із вадами зору і відсутністю інтерактивних технологій формування здатності адаптуватися до навколишнього світу, розвитку і реалізації фізичних і психічних ресурсів, якості освіти і життя, здорового способу життя, світогляду, культури здоров'я;

– між потребою суспільства у створенні соціокультурної ситуації ціннісного ставлення до здоров'я дітей і підлітків з особливими психофізичними потребами і відсутністю виховних технологій розв'язання цієї актуальної соціально-педагогічної проблеми.

Отже, сучасні проблеми виховання ціннісного ставлення учнів із вадами зору до свого здоров'я, встановлені науково-практичні протиріччя, що також підтверджуються теоретичними й експериментальними роботами відомих учених у галузі теорії і методики виховання.

На засадах результатів теоретичного дослідження й сутності понятійного апарату дослідження були сформульовані критерії оцінки сформованості в учнів із вадами зору ціннісного ставлення до свого здоров'я як пізнавально-емоційної структури.

Теоретичною основою розробки критеріїв оцінки сформованості ціннісного ставлення учнів із вадами зору до свого здоров'я ми визначили мету виховної й корекційно-реабілітаційної діяльності цих учнів у системі їхніх ціннісних орієнтацій. На нашу думку, такий підхід є доцільним і ефективним тому, що в цьому випадку наукова новизна роботи повинна забезпечувати не стільки оригінальне трактування цих критеріїв, а, насамперед, їх зміст оцінки кількісних і якісних параметрів явища, що формується в експериментальній педагогічній системі.

Виходячи з викладеного вище теоретичного матеріалу, ми приступаємо до формулювання критеріїв оцінки ефективності виховання в учнів із вадами зору ціннісного ставлення до свого здоров'я як до духовно-соціальної категорії.

Перший критерій ми визначаємо як критерій пізнавально-емоційної діяльності означених учнів у галузі формування здоров'я в площині ціннісних пріоритетів особистості. Тобто цей критерій вимірює й характеризує рівень виховання в учнів цієї нозології свідомого ставлення до знань, навичок і вмінь збереження, розвитку й удосконалення психічного й соматичного здоров'я в духовно-соціальному вимірі, який включає: самооцінку, самоорганізацію, професійне самовизначення, самоактуалізацію й особистісно-соціальну самореалізацію особистості.

корекцією первинних і вторинних відхилень у психічному і фізичному розвитку для забезпечення оптимальної інтеграції в сучасні умови життєдіяльності. Відзначаючи позитивні тенденції в розвитку національної системи спеціальної освіти, корекції і реабілітації учнів із вадами зору, вчені наголошують на тому, що в спеціальних загальноосвітніх школах-інтернатах для сліпих і слабозорих дітей I – III ступенів ще не повною мірою реалізуються програми, методики, інтерактивні технології, організаційно-педагогічні умови виховання ціннісного ставлення до здоров'я як духовної і соціальної цінності.

Фізична культура є важливим складником системи освіти, виховання, фізичної і соціальної реабілітації учнів спеціальної загальноосвітньої школи для осіб з порушеннями зору, але вона може бути ефективною тільки за умови формування в дітей ціннісного ставлення до здоров'я [4; 8; 10]. М.Амосов, Г. Апанасенко, І.Бех, Л.Ващенко, В.Григоренко наголошують на тому, що тільки ціннісне ставлення учнів із вадами зору до здоров'я є тим пізнавально-емоційним чинником, який ефективно забезпечує діахронну діяльність у різних аспектах духовної, фізичної і соціальної реабілітації, розвитку та збереження здоров'я [2; 3; 4; 5; 6; 8].

Теоретико-методологічні дослідження закономірностей виховання дітей і підлітків свідчать про те, що лише свідомо оволодіваючи в доцільно організованому педагогічному процесі здобутками духовної культури, учень розвиває свої сутнісні сили, стає повноцінною особистістю, якій притаманні здібності до самовиховання, самоосвіти, самоорганізації, самоактуалізації, соціальної й особистісної самореалізації.

Проблема здоров'я людини є нині однією з найбільш актуальних, адже стан психічного, соматичного і соціального здоров'я постає домінантним показником збереження, корекції і розвитку людського потенціалу країни, в якому дійову позицію займають й особи із вадами зору. Здоров'я учнівської молоді, а також учнів із вадами зору позиціонується в системі виховних цілей особистості як основна життєва цінність людини, досягнення якої базується на ціннісному відношенні до психічного, соматичного, духовного і соціального здоров'я.

У зв'язку з викладеними науково-практичними положеннями І Бех, В Горащук, В.Григоренко наголошують на тому, що цілі оздоровчо спрямованого виховання молодого покоління досягаються на основі розробки інноваційних виховних технологій, яким притаманна ознака гарантованого досягнення педагогічного результату [4; 7; 8]. Це твердження свідчить про те, що така виховна ідея є перспективною і вимагає подальшої наукової розробки.

Формування мети статті та завдань. Метою статті є на основі результатів теоретичного дослідження й сутності понятійного апарату дослідження визначити критерії оцінки сформованості в учнів із вадами зору ціннісного ставлення до свого здоров'я як пізнавально-емоційної структури. Основні завдання дослідження розглянути як фіксоване за ознакою цінності здоров'я позиціювання учнів із вадами зору до об'єктів та їхніх якостей, суб'єктів, які забезпечують збереження й розвиток психічних, духовних і соматичних параметрів здоров'я для фізичної, духовної, соціальної й особистісної самореалізації учнів цієї нозології.

Виклад основного матеріалу: Теоретичне і методологічне дослідження цієї проблеми дозволило встановити низку організаційно-педагогічних протиріч:

используются синхронные (общение учащегося и преподавателя в режиме реального времени) и асинхронные (в режиме переписки) методы обучения. Данные специфические условия приводят к применению нестандартных форм учебного процесса. К ним относятся:

- чат-занятие – преподаватель и ученики связываются посредством чата (видеочата), занятия проводятся синхронно, то есть все участники имеют одновременный контакт;

- веб-занятие – все типы занятия (конференции, семинары, деловые игры, лабораторные работы, практикумы и другие формы учебных занятий) проводятся с помощью теле- или интернет-форума, где учащиеся получают от педагога задание, задают возникающие вопросы и в течении определенного времени должны выкладывать решения или анализ по проблематике (в зависимости от курса);

- телеприсутствие – дистанционное присутствие учащегося на уроке, выполняется с помощью сети интернет и программы для связи (например, Skype) [8].

В Крымском инженерно-педагогическом университете вводятся элементы дистанционного обучения. В основном это асинхронные методы обучения, которые используются в режиме переписки преподавателя и студентов, например, когда необходима консультация по написанию научно-исследовательских, творческих работ или контроль выполнения определенных заданий.

Учитывая современные реалии стремительного развития информационных технологий и программного обеспечения, высокие темпы роста производительности и мощности аппаратного обеспечения персональных компьютеров, следует задуматься о внедрении и других элементов системы дистанционного обучения. Использование IT-технологий в процессе обучения в условиях внедрения компонентов дистанционного обучения позволит предоставить полный всеобъемлющий доступ к учебной информации, который будет не ограничен во времени; осуществить контроль со стороны преподавателя, определить степень усвоения учебного материала конкретного студента и оценить уровень его знаний; в индивидуальном порядке указать студенту недостатки, слабые места изучения определенной темы и дать задание для самоподготовки. При этом возникает необходимость в обеспечении дидактического и методического материалов (электронных учебников, электронных тестов, иллюстративного материала, журналов, ведомостей учета контроля знаний и т.п.) на информационном носителе в пригодном для восприятия и использования человеком виде.

Учитывая, что все больше времени студенты проводят в узлах сети, например, в веб-сайтах, YouTube, виртуальных мирах, личных блогах и т.д., команде активистов из числа преподавателей и студентов стоит задуматься о создании «дистанционного курса» на просторах интернета для всех желающих совместно обмениваться знаниями и опытом. Такие курсы могут основываться на активном участии сотен и тысяч студентов, которые сами организуют участие в соответствии с целями обучения, предварительными знаниями и навыками, а также общими интересами. Благодаря неформальным «дистанционным курсам» уменьшаются барьеры в обучении и повышается самостоятельность студентов, они приобретают профессиональные навыки для участия в глобальных взаимодействиях. «Дистанционные курсы» могут стать

полигоном для роста знаний в университетском студенческом мире.

Слушатель неформального «дистанционного курса» сам себе устанавливает цели обучения, которые в ходе обучения могут меняться, читает только тот материал, который ему доступен и нравится. В его обязанности не входит участие в форумах курса, высказывание собственных мыслей и взглядов. Но, в то же время, для получения максимального учебного эффекта необходимо быть открытым. Только в этом случае он сможет достичь поставленной цели в течение обучения в курсе.

Создание «дистанционного курса» имеет свои преимущества:

- от участников требуется только подключение к Интернет;
- для проведения курса используются бесплатные социальные сервисы;
- курс бесплатный для всех заинтересованных лиц;
- обучение происходит неформально;
- студентам предлагается широкий спектр заданий на выбор;
- гибкость курса позволяет студенту «присутствовать» при наличии достаточного времени;
- происходит полное погружение и взаимодействие в рамках конкретной темы;
- активизируется обмен мыслями и взглядами между студентами и преподавателями;
- языковой барьер не является препятствием при наличии веб-переводчиков;
- формируется цифровые навыки студента.

При внедрении компонентов дистанционного обучения в КИПУ можно вспомнить опыт тьюторства. Слово «тьютор» происходит от латинского слова «tutor», что значит защитник, сторож, заместитель. Во франкоязычной литературе слово «tuteur» означает преподавателя, который осуществляет дистанционное сопровождение студентов, обучающихся он-лайн. Сопровождение студента в дистанционном обучении осуществляется благодаря единству ресурсов, предназначенных поддерживать студента во время его обучения с целью оказания ему помощи в случае возникновения трудностей. Такое сопровождение может осуществляться через посредничество преподавателя (тогда его называют «тьюторат») или благодаря возможностям информационной системы. Оно может быть нацелено индивидуально на одного студента или коллективно на группу студентов. Каким бы не было это сопровождение, человеческим или информационным, оно может осуществляться путем вмешательства в процесс обучения или по инициативе субъекта сопровождения (проактивное вмешательство) после получения информации об обучении студента (например, после анализа выполненных студентом работ, после общения со студентами и тому подобное), или может быть реакцией на просьбу самого студента о предоставлении ему помощи (реактивное вмешательство) [9].

Педагоги-практики и ученые подчеркивают высокие возможности мультимедийных средств в реализации дидактических подходов в учебном процессе. Мультимедийные средства дают возможность в той или иной мере реализовать законы дидактики, но эффективность реализации этих возможностей полностью зависит от качества «дидактического сценария», созданного преподавателем-методистом, опытным как в теории педагогики, так и практике преподавания учебных предметов.

УДК 37.09-056.26

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент Щелкунов Анатолій Олексійович
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ);
Трояновський Євген Сергійович
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

КРИТЕРІЇ ПІЗНАВАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ІЗ ВАДАМИ ЗОРУ В СФЕРІ ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я

Аннотация. В статье рассматривается теоретическая основа разработки критериев оценки формирования ценностного отношения учащихся с проблемами зрения к своему здоров'ю, определена цель воспитательной и коррекционно-реабилитационной деятельности этих учащихся в системе их ценностных ориентаций. Предложен анализ результатов исследований у слепых и слабо зрячих учащихся ценностного отношения к своему здоровью как познавательно-эмоциональному состоянию в аспекте теории и методики воспитания личности , что является научным обоснованием для того, чтобы сформулировать цепь педагогических обобщений.

Ключевые слова: Критерии, ценностное отношение к здоровью, познавательно-емоциональная деятельность, коррекционно-реабилитационные, всеобъемлющая компетентность.

Annotation. In the article there is analyzed the theoretical base of the development of the criteria of the estimation of the formation of the value attitude of the pupils with the visual impairment to their health, there is defined the aim of the upbringing and correctional and rehabilitation activities of these pupils in the system of their value orientations. There is offered the analysis of the results of the researches of the blind and the pupils with the visual impairment of the value attitude to their health as a cognitive and emotional creature in the aspect of the theory and methodology of upbringing of a personality that is the scientific grounding to formulate the aim of the pedagogical generalization.

Keywords: criteria, value attitude to health, cognitive and emotional activity, correctional and rehabilitation, overall competence.

Вступ. Сучасний стан цивілізаційного розвитку висуває нові вимоги до системи національної освіти і виховання молодого покоління українців. Особливо це стосується дітей, які мають вади психічного і фізичного розвитку.У зв'язку з цим у Концепції національного виховання зазначено, що суспільство, вступаючи в нову еру історичного існування, разом з перспективами вільного розвитку України, отримує широкі можливості для гуманістичного розвитку освіти, науки, культури. Це вимагає докорінної перебудови і реформування процесу виховання молодого покоління.

Існуюча система фізичної і соціальної реабілітації учнів із вадами зору спрямована на досягнення кожного з них потенційно можливого рівня освіченості, формування компенсаторних способів діяльності водночас з

учасника взаємодії, його думки;

- зацікавлене відношення до долі дитини, проблем сім'ї, захист інтересів дитини і сім'ї, допомога у вирішенні проблем;

- сприяння формуванню гуманних, доброзичливих, поважних відносин між батьками і дітьми;

- забезпечення свободи совісті, віросповідання дитини і батьків [4].

У основі взаємодії педагогів і батьків лежать принципи взаємної довіри і пошани, взаємної підтримки і допомоги, терпіння і терпимості по відношенню один до одного.

Робота педагогів з батьками по формуванню толерантності у дітей повинна проводитися з урахуванням особливості сім'ї і сімейних взаємин.

Для того, щоб зрозуміти особистість, дуже важливо знати найближче соціальне середовище, в якому вона виховується. Вдома, в сім'ї дитина знаходиться в інших, в порівнянні з дитячим садком, умовах виховання, тому завданням вихователя є допомога батькам вихованця однієї лінії виховання, яка задана в дошкільному закладі. Якщо в особі батьків знайдені помічники і однодумці, то завдання формування толерантності буде вирішено успішно [4].

Висновки. На наш погляд, бажано впроваджувати в педагогічну практику дошкільних навчальних закладів спеціальні програми по формуванню толерантності у дітей старшого дошкільного віку, які спиралися б на нормативно-правову базу по дошкільній освіті і існуючі програмно-методичні комплекси. Дана програма повинна орієнтуватися на загальнолюдську культуру і українські культурні традиції; з урахуванням нових соціальних, політичних і освітніх умов в цілому і у вирішенні проблеми формування толерантних етнокультурних установок зокрема.

Література:

1. Вовк Л.А. Толерантність як здатність зрозуміти й прийняти іншого / Л.А. Вовк.-Валеологія: науково-практичного журналу. - 2003. - № 3. - 51-54 с.

2. Гатагова Л. Уроки толерантності чи ворожнечі? / Л. Гатагова.-Історія "Перше вересня". - 2002. – №33. - 29с; №34. – 24-25 с.

3. Мириманова М. Толерантність як проблема виховання / М. Мириманова.-Розвиток особистості. - 2002. - №2. – 104 с.

4. Орлова М. Формування толерантності у дошкільнят / М. Орлова.- Дошкільна виховання. - 2003. - №11. – 51-60с.

5. Поніманська Т. І. Теоретико-методичні засади гуманістичного виховання дітей дошкільного віку: [монографія] / Т. І. Поніманська. – Рівне: РДГУ, 2006. – 352 с.

В тоже время необходимо помнить и о недостатках дистанционного образования. Изучение интернет-ориентированных образовательных систем показывает, что для них характерной является ориентация на представление правильных знаний путем четкого иерархического построения логических информационных связей. То есть информационные обучающие системы, скорее всего, выдают правильное решение, а не активизируют тех, кто учится на поиск информации, которая бы привела к принятию правильного решения. На современном этапе для проектирования информационных обучающих систем особенно характерным является большой объем кропотливой работы, которая занимает много времени, лишает возможности оперативного обновления учебного материала.

Выводы. Главным отличием дистанционной формы обучения является опосредованное взаимодействие субъектов учебного процесса. Создание благоприятных условий такого опосредованного взаимодействия не может быть достигнуто за счет использования только компьютерных организационно-педагогических и дидактических технологий. Дистанционное обучение требует внедрения дидактической модели, построенной на принципе единства дидактического и компьютерного программирования информационного учебного пространства. Именно дидактическое программирование с использованием линейного, разветвленного и адаптивного методов является основой субъект-объект-субъектного взаимодействия в дистанционном учебном процессе.

Литература:

1. Вишнякова С.М. Профессиональное образование: Словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика [Электронный ресурс] / С.М. Вишнякова. – Режим доступа: http://www.studmed.ru/docs/document37042/

2. Андреев А.А. К вопросу об определении понятия «дистанционное обучение» / А.А. Андреев // Дистанционное образование. – 1997. – № 4. – С. 16-19.

3. Господарик Ю.П. Дистанционное обучение и средняя школа / Ю.П. Господарик // Дистанционное образование. – 1997. – №5. – С. 10-17.

4. Околелов О.П. Процесс обучения в системе дистанционного образования / О.П. Околелов // Дистанционное образование. – 2000. – № 2. – С. 13-17.

5. Хуторской А.В. Концепция дистанционного обучения / А.В. Хуторской // Дистанционное и виртуальное обучение: Дайджест российской и зарубежной прессы. – 1999. – № 4. – С. 21-28.

6. Полат Е.С. Теория и практика дистанционного обучения / Е.С. Полат // Информатика и образование. – 2001. – № 6. – С. 38-42.

7. Варданян Н.А. Развитие дистанционного обучения в общеобразовательной школе: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования». – М., 2004. – 211 с.

8. Полат Е.С. Педагогические технологии дистанционного обучения : учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е.С. Полат, М.В. Моисеева, А.Е. Петров и др. – М.: Академия, 2006. – 400 с.

9. Дуніна І.М. Функції тьютора в дистанційному навчанні франції [Электронный ресурс] / І.М. Дуніна. – Режим доступа: http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN19/12dimdnf.pdf

Педагогика

УДК:796.41

кандидат биологических наук, доцент Анфимова Светлана Ивановна
Уральский федеральный университет имени первого
Президента России Б. Н. Ельцина (г. Екатеринбург);
аспирант Погребак Юлия Борисовна
Уральский федеральный университет имени первого
Президента России Б. Н. Ельцина (г. Екатеринбург)

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИННОВАЦИОННОЙ ТЕХНОЛОГИИ ТРЕНИРОВОК ПО ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ГИМНАСТИКЕ В ОПТИМИЗАЦИИ ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ РЕЗЕРВОВ СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ, ИХ РОЛЬ В СТРАТЕГИИ АДАПТАЦИИ ДЕТЕЙ 4-5 ЛЕТ

Аннотация. Разработана и апробирована новая технология усиленного режима тренировок дошкольниц, занимающихся художественной гимнастикой, имеющая следующие отличительные признаки: инновационность (наличие авторской идеи) и альтернативность (отличие от традиционных подходов). Преимущества разработанной технологии заключается: во-первых, в реализации усиленного в 2,5 раза режима тренировок за счет иной его структуризации по интенсивности нагрузки; во-вторых, в усложнении структуры построения тренировок и, в-третьих, в использовании методов релаксации: дыхательной гимнастики во время тренировок, массажа – вне тренировочного процесса. Обосновано позитивное воздействие разработанной технологии, проявившееся в оптимизации функциональных резервов сердечно-сосудистой системы и стратегии адаптации тренирующихся. Показано, что ведущую роль в стратегии адаптации приобретает повышенный уровень сократительной и наносной функций миокарда, обусловленный экономной работой сердца и возрастанием аэробных возможностей сердечно-сосудистой системы дошкольниц, занимающихся художественной гимнастикой.

Ключевые слова: инновационная технология тренировок, функциональные резервы, стратегия адаптации, дошкольницы.

Annotation. New methods of intensive training for preschool girls, rhythmic gymnasts, have been developed and tested. The methods are characterized by innovative and an alternatives approach. The developed procedure involves a 2,5 times increase in the intensity of training, a different design load, exaggerated training structure, and relaxation techniques consisting of in-training respiratory gymnastics and out-training massage. A positive impact on the cardiac performance has been proved and a new adaptive strategy for the trainees has been developed. This research has shown that the leading part in the adaptive strategy belongs to increased contractile myocardium function and pumping ability, caused by economical cardiac performance and improved aerobic capacity of the cardiovascular system in girls who participated in the study.

Keywords: innovative training, cardiovascular reserve, adaptive strategy, preschool girls, effectiveness.

Введение. Современная художественная гимнастика характеризуется напряженной соревновательной деятельностью и тренировочным процессом с

Четвертою педагогічною умовою формування толерантності є взаємодія педагогів і батьків у вихованні толерантності.Значення сім'ї у формуванні толерантної свідомості і поведінки дитини важко переоцінити. Батьки є першими і основними вихователями дітей, і неможливо сформувати толерантність у дитини, як і будь-яка інша якість, якщо вони не є союзниками педагогів у вирішенні цієї проблеми.

Психологи традиційно розглядають одні умови як сприятливі для дітей, а інші - як шкідливі. Ця точка зору особливо стійка відносно сімейного середовища. На думку Роберта Кайла, «кожному зі своїх дітей батьки передають унікальний набір генів і створюють унікальне середовище». Гени ніколи не впливають на поведінку безпосередньо. Вони впливають на нього непрямим шляхом, збільшуючи вірогідність того, що дитина поводитиметься певним чином. Крім того, вплив гена на поведінку залежить від середовища, в якому виконуються генетичні команди [5]. Отже, сім'я може створити сприятливе середовище для формування толерантності. Сім'я дає дитині важливий досвід взаємодії з людьми, в ній вона вчиться слухати і поважати думки інших, терпляче і дбайливо відноситися до своїх близьких. У освоєнні досвіду толерантної поведінки велике значення має особистий приклад батьків, родичів. Перш за все, атмосфера відносин в сім'ї, стиль взаємодії між батьками, між родичами, дітьми істотно впливають на формування толерантності у дитини.

Загальною для вихователів і для батьків є проблема етнічної толерантності. Сім'я багато в чому може допомогти дошкільному закладу у вирішенні даної проблеми. Дуже часто саме батьки сіють зерна національної ладу, неприязнь, навіть не помічаючи цього. Нерідко в сім'ях говорять не про погану людину, невмілого працівника, а про «поганий» російський, єврея, «чорного». Діти вбирають такі націоналістичні оцінки батьків, сприймають їх негативне відношення до людей іншої національності. Події в багатьох країнах показують, що ворожнечею дорослих заражаються і діти.

В зв'язку з цим цілеспрямовану роботу необхідно проводити з батьками вихованців, роз'яснювати їм важливість виховання у дітей культури міжнаціонального спілкування. Перш за все, особистий приклад дорослих виховує у дітей національну свідомість, відношення до своєї Батьківщини, почуття пошани до інших націй і культур, толерантність до інших поглядів, традицій, релігії. Адже складно формувати толерантність у дітей, якщо цією якістю не володіють їх батьки [4].

Перевиховати батьків дуже складне завдання, яке не під силу педагогічному колективу дошкільного закладу, але можливо вплинути на характер взаємин батьків з дітьми, коректувати їх дії по відношенню до дитини і інших людей.

Для цього необхідно проводити цілеспрямовану роботу, що припускає:

- довіру до дитини і батьків з боку педагогів;
- опору на позитивні сторони батьків і дітей;
- ухвалення батьків як своїх однодумців у вихованні дитини;
- оптимістичний підхід до сім'ї, батьків, дитини, до вирішення виникаючих проблем;
- ухвалення і облік традицій сім'ї, шанобливе відношення до кожного

іншого, оскільки саме діалогова взаємодія має на увазі рівність позицій в спілкуванні. У структурі діалогової взаємодії переважають емоційний і когнітивний компоненти, які можуть бути охарактеризовані через високий рівень емпатії, відчуття партнера, уміння прийняти його таким, який він є, відсутність стереотипності в сприйнятті інших, гнучкість мислення. Діалог - спосіб пізнання себе і навколишній дійсності в умовах суб'єктно-смислового спілкування. В рамках цієї технології передається різноманітна інформація, як по суті розмови, так і про співбесідників, про їх внутрішній світ і рівень сформованої комунікативної і діалогової культури. У діалозі особистість транслює себе, свою унікальність і самобутність за умови адекватної самооцінки, здібності до повноцінної самореалізації, умінні визначати сенс явищ і предметів, бути критичним. Н.А. Асташева виділяє декілька типів діалогів, які дозволяють особливо пред'являти толерантність, як якість особистості і створюють основу для глибокого їх розгляду. Це, по-перше, духовний діалог, можливості якого, реалізуються в площині етичного поля; для нього властиве глибоке розуміння суті проблеми, високий рівень культури взаємодії. По-друге, змістовно творчий діалог, що активно включає учасників в пошук сенсів, в процес визначення системи індивідуальних ціннісних орієнтації і особових якостей. По-третє, діалог рефлексії, що дозволяє оцінити власний потенціал. По-четверте, мотиваційний діалог, який позначає інтерес до проблеми, можливо, до самої діалогової культури. А також, що самореалізуючий діалог, призначення якого, перш за все в утвердженні особистості, самореалізації і самоствердженні.

Особливості діалогу і можливості, що полягають в ньому як формі спілкування, роблять його могутнім засобом виховання і розвитку толерантності [3].

У сфері діалогового спілкування специфічне місце займає дискусія. Головна мета дискусії - розвиток комунікативної і дискусійної культури в процесі пошуку істини. Серед завдань змістовного плану виділяються: усвідомлення і осмислення проблем і суперечностей; виявлення наявної інформації; творча переробка знань; розвиток умінь аргументувати і обгрунтовувати свою точку зору. Таким чином, уміло організована дискусія є найважливішою методичною формою розвитку толерантності.

Наступною педагогічною технологією є співпраця, яка має на увазі сумісне визначення цілей діяльності, сумісне планування, розподіл сил і засобів на основі можливостей кожного. Педагогіка співпраці має на увазі наступні особистісні установки педагога по відношенню до вихованця:

- установка на ухвалення будь-якої дитини такою, якою вона є;
- установка на емпатію по відношенню до дитини;
- надання допомоги там, де вона більше всього необхідна;
- установка на відкрите, довірливе спілкування з дітьми.

Педагогіка співпраці передбачає організацію ділових контактів, сумісну постановку завдань і аналізу процесу їх рішення. Даний стиль взаємодії в педагогічному процесі пов'язаний з гуманізацією і демократизацією суспільства, активізацією ініціативи і творчості людей, повнішим розкриттям особового потенціалу кожної людини, що повною мірою сприяє формуванню толерантності [3].

постоянно повышающейся координационной и технической сложностью выполняемых упражнений; необходимостью формирования стабильных и надежных навыков, включая тренировку мышечной памяти и двигательных стереотипов [25, 26].

Совокупное действие на организм перечисленных факторов неизбежно приведет к мобилизации адаптационных механизмов, особенно это касается начального этапа тренировочного процесса. В связи с этим, как считают специалисты [12,13,17] повышается уровень физической подготовки спортсменок на начальном этапе тренировки, когда закладывается база дальнейшего роста функциональных возможностей и спортивно-технического мастерства.

Известно [13, 15], что одним из эффективных средств совершенствования спортивной подготовки спортсменок и повышения значимости тренировочного процесса при этом является использование воздействий, направленных на оптимизацию адаптационных возможностей организма и прежде всего возрастания функциональных резервов сердечно-сосудистой системы. Считается [4,5,13,17,18,19], что в число таких воздействий входят различные комплексы упражнений, используемые в качестве средств поддержания физической работоспособности и повышения аэробного энергообеспечения организма.

Наряду с этим, для эффективного использования средств оптимизации функциональной подготовленности юных гимнасток необходимо выяснение уровня развития ее основных компонентов, ведущих закономерностей и определяющих ее функциональных факторов. В настоящее время этот вопрос остается недостаточно разработанным. В литературе приводятся данные, в основном касающиеся квалифицированных спортсменок, и лишь единичные работы посвящены этапу начальной подготовки [1, 13, 15, 22]. Однако в доступной нам литературе не приводятся данные о влиянии тренировочного процесса на функциональные резервы сердечно-сосудистой системы детей дошкольного возраста, занимающихся художественной гимнастикой.

Согласно современным представлениям, систематическая двигательная активность способствует более совершенной адаптации, поскольку запускает и определяет множество ключевых процессов, оптимизирующих жизнедеятельность организма в целом [6,9,10,11,19].

Необходимо отметить, что рядом авторов показано благоприятное действие организованной спортивной деятельности на морфофункциональное и психофизиологическое развитие детей [6, 7, 17].

Вместе с тем остается неразработанным вопрос о резервах сердечно-сосудистой системы и факторной структуре взаимосвязей её параметров у гимнасток дошкольного возраста, также не выявлена стратегия их адаптации к спортивной деятельности, что не позволяет адекватно оценить их приспособительные возможности и оптимизировать учебно-тренировочный процесс.

Следовательно, анализ научно – методической литературы свидетельствует о том, что с одной стороны, изучение механизмов адаптации к спортивно-образовательной среде девочек-гимнасток, занимающихся в группах начальной подготовки по художественной гимнастике, и выявление ее ведущих факторов при этом, определяющих главное направление адаптации, является актуальной научной проблемой [17, 21].

С другой стороны – не менее актуальной следует признать необходимость разработки эффективной инновационной технологии физических упражнений, ориентированной на применение в тренировочном процессе дошкольниц, занимающихся указанным видом спорта [13, 30].

Таким образом, проблема исследования включает в себя три аспекта:

– необходимость разработки для дошкольниц инновационной технологии тренировок по художественной гимнастике;

– потребность в изучении эффективности тренировок по инновационной технологии в повышении функциональных резервов сердечно – сосудистой системы;

– ориентация на выявление ведущего фактора функций сердечно-сосудистой системы дошкольниц в стратегии адаптации к тренировочному процессу с применением инновационной технологии.

Формулировка цели статьи. *Цель исследования*: разработать и экспериментально обосновать эффективность инновационной технологии тренировок по художественной гимнастике в оптимизации функционального состояния сердечно-сосудистой системы и в стратегии адаптации дошкольниц 4-5 лет, а также решить проблему применения разработки в практике.

Однако, несмотря на очевидную значимость отмеченных аспектов рассматриваемой проблемы в сфере всестороннего развития детей дошкольного возраста с помощью методов художественной гимнастики, до настоящего времени она недостаточно изучена.

Методы и организация исследования. Работа выполнена на базе МАОУ ДОД ДЮСШ «Росток» (г. Екатеринбург, Россия). Исследование проводили на дошкольницах 4-5 лет, занимающихся в отделении художественной гимнастики групп начальной подготовки.

Все участники были с одинаковыми социально-экономическим статусом и имели то же ежедневное расписание дошкольного обучения. Ни одна из девочек не имела спортивного опыта и ранее не была вовлечена в какое либо организованное соревнование. Всего было обследовано 40 гимнасток, разделенных на две равноценные группы. Изначально группы были сопоставимы по возрасту, статусу и функциональным показателям сердечно-сосудистой системы. Разница заключалась лишь по режиму и характеру тренировочного процесса. Одна группа – 20дошкольниц занималась по традиционной программе тренировок по художественной гимнастике, которая является контрольной (КГ); вторая группа (20 дошкольниц) тренировалась по инновационной (авторской) программе и называлась экспериментальной (ЭГ), отличительной особенностью которой являлось: во-первых, усиление в 2,5 раза режима тренировок, включающего 3-4 занятия в неделю, продолжительностью по 1-2 часа; во-вторых, усложнение построения тренировочного процесса, заключающегося в иной его структурированности по интенсивности нагрузки; в-третьих, применение методов релаксации в виде дыхательной гимнастики и массажа.

ЧСС, СД и ДД – измеряли в состоянии покоя, за 10 минут до тренировок и спустя 5-7 минут после них. Для этого применяли автоматический тонометр фирмы «OMRON» японского производства.

ПД, УОК, МОК и ИР определяли по формулам:

ПД = СД – ДД.

УОК = 40 + (0,5 * ПД) – (0,9*ДД) – (3,9 * А), где ПД – пульсовое

Педагог, що ефективно працює для розвитку толерантності, повинен: виховувати з любов'ю і в ім'я любові; виховувати у дусі миру; залучати до процесу виховання батьків і громадськість, заохочувати спільну діяльність; визнавати значущість і здатність кожного; формувати відчуття справедливості; уникати жорстких ієрархічних відносин, створювати вільну і демократичну атмосферу в дитячому колективі; не допускати проявів авторитаризму і маніпулювання; бути готовим і здатним до діалогу, розуміння і солідарності; виховати причетність; бути прикладом для дітей і співтовариства; показувати, що досягнення і збереження миру дійсно можливе; уміти слухати; виражати схвалення щодо того, що зроблене; підтримувати емоційні прихильності, розвивати у вихованців відчуття взаємної прихильності; давати вихованцям можливість самостійно вирішувати проблеми.

Основною педагогічною помилкою при взаємодії з дітьми в навчальних закладах, є авторитаризм педагога. Діалектика авторитету полягає в тому, що авторитетними нерідко виявляються ті вихователі, які авторитетними бути спеціально не прагнуть, але об'єктивно проявляють риси і якості, які роблять їх авторитетними. Авторитет повинен бути справжнім, і лише тоді він буде заслуженим. Перш за все, перевага у віці не може і не повинна бути підставою авторитету: для нього необхідні конкретніші риси і якості індивіда. Не можна рахувати себе правим тільки тому, що ти старший за віком. Необхідно пам'ятати, що справедливість і рівноправ'я в спілкуванні аніскільки не принижує авторитет за віком, а навпроти, здатні виявити його достоїнства і переваги, які цей авторитет тільки укріплюють. Авторитарний синдром, це один з типових проявів комплексу інтолерантності. Тут виявляється небажання аргументувати свою поведінку, небажання вникати в аргументи інших, нездатність до самоаналізу, коли при невдачі людина приписує собі позитивність свого задуму, а все негативне відносить за рахунок несприятливих обставин [2].

Важливим є формування толерантності у майбутніх педагогів вже на етапі підготовки до професійно-педагогічної діяльності в середніх спеціальних навчальних закладах і вузах. Для розвитку у майбутніх вихователів міжкультурної толерантності необхідно знайомити їх з світовим досвідом виховання толерантної поведінки, знайомити з культурами інших народів. Слід зазначити, що у студентів педагогічних навчальних закладів не завжди сформовані толерантні відносини. Мова йде не тільки про національну або соціальну нетерпимість, а про нетерпимість до особистості дитини взагалі. Витоки цього в нерозумінні природи дитини; у несформованій чуйності, доброзичливості; у відсутності педагогічної спрямованості. Вирішення даної проблеми бачиться в цілеспрямованій педагогічній корекції позиції майбутнього педагога.

Крім значущих для дитини і професійно необхідних якостей, педагог повинен володіти спеціальними технологіями взаємодії з дитячим колективом. Виходячи з цього, третьою педагогічною умовою формування толерантності в дошкільному закладі є застосування в роботі з дітьми педагогічних технологій, орієнтованих на розвиток толерантності. До такого роду технологій відносяться особистісно-орієнтовані технології, такі як: діалог, дискусія, співпраця [1].

Діалог є одним з провідних компонентів сучасної гуманістичної парадигми. У діалозі виявляється індивідуальність і осягається своєрідність

4. Взаємодія педагогів і батьків дітей у вихованні толерантності.

Отже, першою умовою є створення толерантного простору дошкільного навчального закладу,в якому кожна дитина, незалежно від етнічної приналежності, відчуватиме себе комфортно, захищено і буде здатна до відкритої взаємодії з навколишнім світом. Значуща роль в створенні такого простору належить всьому педагогічному колективу: керівникові закладу, вихователям, психологові, музичному керівникові і ін. Необхідно створити в закладі сприятливий соціально-психологічний клімат, як основу формування толерантного простору. Відношення взаєморозуміння, довірливості і взаємної вимогливості між всіма працівниками, поза сумнівом, позитивно відбиватимуться на загальному мікрокліматі в колективі, на взаєминах з дітьми і їх батьками. Відчуття власної гідності, самоповага, пошана до навколишніх людей, незалежно від їх соціальної приналежності, національності, раси, культури і релігії необхідні для людей, які взаємодіють з підростаючим поколінням. Відмітимо, що умови роботи дошкільного закладу передбачають восьмигодинне перебування дітей в дитячому садку, і тому вихователі знаходяться з дітьми часто більше, ніж їх батьки. Необхідно також відзначити, що на сьогоднішній день в нашому суспільстві робота в дошкільному закладі не є престижною і високооплачуваною, тому спостерігається брак педагогічних працівників. У дитячих садках переважають жіночі колективи. У такій ситуації створення толерантного простору досить складне завдання, вирішити яку необхідно. Відмітимо також, що педагогічним колективом є модель, по якій дитина може сформувати своє уявлення про колектив дорослих, про способи, прийоми спілкування і взаємодії. Тому мету і завдання самовдосконалення, саморозвитку колективу в плані формування толерантного простору, в якому зміцнюється атмосфера пошани, доброзичливості і уважного відношення один до одного, є першочерговими в житті навчального закладу [2].

Другою педагогічною умовою є, на наш погляд, відповідна меті і завданням толерантного виховання підготовка педагога.Педагога часто називають «душею навчального процесу». Від його особистісного потенціалу, професійних знань і умінь, від його переконань, поглядів, світогляду залежить ефективність, продуктивність спілкування і спільної діяльності. Важко уявити, що нетерпимий до інших педагог зможе виховати у дитини толерантне відношення до інших людей, до інших культур. Якими якостями повинен володіти педагог, що виховує толерантність? Головними є його вірність загальнолюдським цінностям, духовне багатство і демократизм. А також ще одна професійно значуща якість - його життєва позиція. Найважливішою якістю педагога в роботі з дитячим колективом є його емпатія - здатність розуміти і відчувати дитину. Узагальнюючи, можна перерахувати ті якості, якими повинен володіти педагог в тій, що цікавить нас педагогічній ситуації:

- загальна національна культура педагога, культура співпраці і взаємодії;
- глибоке знання національної культури, прояв її в поведінці;
- професійна майстерність, освоєння нових прийомів роботи;
- психологічна установка на толерантність, етнокультурне спілкування;
- відношення до дитячого колективу як вільної спільності однодумців;
- прагнення до самоаналізу і саморозвитку [1].

давление, ДД – диастолическое давление, А – возраст в годах.

МОК = УОК * ЧСС

ИР = (ЧСС * АД) / 1ОО

Полученные данные обработаны приемами вариационной статистики (в компьютерном формате), включая метод главных компонент, который наиболее полно отражает концепцию факторного анализа [4]. Достоверность различий данных определяли по критерию Стьюдента при $p<0,05$.

Исследования проводили дважды в период шестимесячных тренировок дошкольниц (сентябрь – апрель 2012-2013 г.). Для этого регистрировали параметры функций сердечно-сосудистой системы, в состав которых входили: частота сердечных сокращений (ЧСС), систолическое, диастолическое и пульсовое давление (СД, ДД, ПД соответственно), ударный и минутный объемы крови (УОК и МОК соответственно), критерий функциональных резервов сердечно-сосудистой системы(индекс Робинсона) [2, 3].

Необходимо подчеркнуть, что все занимающиеся находились под постоянным контролем врача. Так же отмечаем, что за время эксперимента, у занимающихся не было зафиксировано травм или каких-то серьезных отклонений в состоянии здоровья.

Изложение основного материала статьи. На первом этапе эксперимента (сентябрь), который является началом шестимесячного курса применения инновационной и традиционной технологий тренировок дошкольниц, занимающихся художественной гимнастикой, был выявлен исходный (до тренировок) уровень параметров функциональных резервов сердечно-сосудистой системы. Как показано в табл.1, у представительниц обеих групп (экспериментальной и контрольной), этот уровень, по ряду показателей, был несколько выше общепринятых параметров возрастных нормативов.

При этом у дошкольниц обеих групп отмечено повышение параметров систолического, диастолического и пульсового давления, ударного и минутного объемов крови и индекса Робинсона. Возрастание индекса Робинсона статистически достоверно относительно возрастных нормативов (табл. 1). Согласно современным представлениям [2,3], повышение индекса Робинсона свидетельствует о снижении аэробного энергообеспечения организма.

Таким образом, результаты, полученные в начале первого этапа исследования в сентябре до тренировок, выявляют тенденцию повышения параметров систолического, диастолического и пульсового давления, ударного и минутного объемов крови, и статистически достоверное возрастание индекса Робинсона. Это является свидетельством умеренной предстартовой мобилизации функций сердечно-сосудистой системы, сопровождающейся снижением аэробного потенциала организма дошкольниц обеих групп (табл. 1).

Таблица 1

Показатели функционального состояния сердечно-сосудистой системы дошкольниц, занимающихся художественной гимнастикой в первом и втором этапах исследования (M±m)

Этап исследования	Показатели	Экспериментальная группа (n=20)		Контрольная группа (n=20)		Возрастной стандарт
		исходные данные	после тренировки	исходные данные	после тренировки	
I	ЧСС	95,3±2,73	99,8±2,68	97,4±3,34	102,3±3,2	98
	СД	100±1,75	100±1,87	102,1±2,0**	105,6±2,4	91
	ДД	64,5±2,19	63,5±2,28	61,1±1,9	60,9±1,89	50
	ПД	35,6±2,19	36,5±2,28	41,0±1,9	44,8±1,89	41
	УОК	34,4±2,44	36,0±2,55	35,7±2,15	38,1±1,9	32
	МОК	3312,1±232,6	3609,6±267,7	3490,3±238,4	3890,7±209,2	2800
	ИР	94,7±2,66**	99,8±3,22**	99,6±4,13**	107,8±3,8*# **	78-85
II	ЧСС	80±2,73^	88,1±2,68*	99,9±3,34#	108,4±3,2#	98
	СД	97,8±1,75	95,7±1,87	100,1±2,0	108,7±2,4#	91
	ДД	65,1±2,19	60,2±2,28	69,4±1,9	73,1±1,89#	50
	ПД	32,7±2,19	35,5±2,28	30,7±1,9	35,6±1,89	41
	УОК	32,0±2,44	38,0±2,55*	29,7±2,15	32,9±1,9	32
	МОК	2695,2±232,6	3307,7±267	2970,5±238,4	3152,4±209,2	2.800
	ИР	84,2±2,66 ^	75,4±3,22*	100,2±4,13#	115,5±3,8*#	75-85

Обозначения: M – среднестатистический параметр группы, m – средняя ошибка; n – число обследуемых; ЧСС, уд/мин – частота сердечных сокращений; СД, мм рт. ст – систолическое давление; ДД, мм рт. ст – диастолическое давление; ПД, мм рт. ст – пульсовое давление; МОК, л/мин – минутный объем крови; УОК, мл – ударный объем крови; ИР, ед. – индекс Робинсона; * – статистически достоверное различие внутри своей группы; ** – статистически достоверное различие относительно возрастных нормативов; # – статистически достоверное различие по отношению с данными экспериментальной группы; ^ – статистически достоверное различите по отношению к исходным данным первого этапа исследований при $p<0,05$.

На втором этапе (апрель) исследованы исходные (до тренировки) данные функциональных показателей сердечно-сосудистой системы дошкольниц экспериментальной и контрольной групп по сравнению с таковыми, полученными на первом этапе исследования.

У дошкольниц экспериментальной группы выявлены более низкие исходные параметры частоты сердечных сокращений и индекса Робинсона, чем на первом этапе исследования, но в пределах возрастного стандарта (табл. 1).

Эти результаты свидетельствуют об экономизации работы сердца и повышенбии аэробного энергообеспечения дошкольниц, как результат отдаленного и устойчивого тренирующего эффекта применения инновационной технологии на первом этапе.

В контрольной группе на втором этапе тренировочного процесса (апрель) уровень исходных показателей функций сердечно-сосудистой системы соответствовал таковому первого этапа тренировок по традиционной

соціальні потреби. Звідси витікає, що освіта стає в сучасних умовах одним з найбільш ефективних засобів формування нових відносин і норм поведінки, зокрема формування толерантної свідомості і поведінки. Вирішення таких завдань вимагає нових підходів до організації освітнього процесу, його спрямованості на вирішення проблем виховання і розвитку дитини, що не тільки володіє знаннями, уміннями і навиками, але здатна до широкого спілкування, зокрема в багатонаціональному середовищі, у дусі гуманістичних традицій і ідей, здатна проявити розуміння, готової до співпраці. У сучасних умовах зростає роль сфери освіти, покликаної розробити коло педагогічних умов і методів формування толерантності. Подібну сукупність умов і методів формування толерантності, можна позначити як педагогіку толерантності. На думку багатьох науковців, поняття «Педагогіка толерантності» передбачає:

- формування толерантного простору, що характеризується єдністю всіх суб'єктів освітнього процесу;
- культуру спілкування як збагнення іншого в діалозі, як взаєморозуміння і співпереживання;
- синергетичне мислення, що дозволяє змінювати особистісні якості індивіда, трансформуючи їх убік емпатії, взаємоповагу, відчуття партнерства;
- особистісно-орієнтований підхід в освітньому процесі, основою якого є суб'єкт-суб'єктні відносини. [1]

Дослідники пропонують також наступні педагогічні умови формування толерантності:

- створення єдиного толерантного простору навчального закладу;
- формування установки на толерантність, що полягає в готовності і здатності дітей і педагогів до рівноправного діалогу через синергетичну взаємодію;
- варіативне використання активних методів навчання;
- розвиток навиків комунікативної толерантності педагогів та дітей;
- реалізація програми підвищення психолого-педагогічної компетенції педагогічних працівників;
- організація освіти дітей з метою підвищення рівня інформованості з проблеми толерантності.

На думку Е.Ю.Клепцової - педагогічними умовами педагогіки толерантності є:

- організація толерантного простору в навчальних закладах;
- підвищення рівня професійної підготовки педагогічних кадрів;
- актуалізація мотиваційної готовності педагогічного колективу до організації толерантного простору в дошкільному закладі;
- організація життєдіяльності дітей дошкільного віку на толерантній основі з використанням спеціальних методів, прийомів, форм роботи.

В результаті аналізу психолого-педагогічної літератури і літератури по питаннях толерантності нами були узагальнені наступні *педагогічні умови формування толерантності в умовах дошкільного навчального закладу:*

1. Створення толерантного простору дошкільного навчального закладу.
2. Відповідна до мети і завдань толерантного виховання підготовка педагога.
3. Застосування в роботі з дітьми педагогічних технологій, орієнтованих на розвиток толерантності.

time, which is due to the need to promote tolerance in preschool children from the first years of life. The content of the process of formation of tolerance at the senior preschool children in the conditions of work of pre-school; clarified the concept of "tolerance", "Pedagogy of Tolerance" in the context of pre-school age; substantiated conditions of formation of tolerance at children of the senior preschool age in the educational environment of pre-schooleducational institution.

*Keywords:*tolerance, tolerance pedagogy, pedagogical conditions of formation of tolerance, pre-school children, pre-school, parents and educators.

Вступ. Згідно загальним положенням про права людини, викладеним в Декларації ООН з прав людини і загальних положень про права дитини, викладеним в Конвенції прав дитини, необхідне створення системи соціальних і педагогічних умов, сприяючих формуванню толерантних переконань, поглядів і навиків толерантної поведінки в мікросередовищі -в сім'ї, в навчальному закладі, за участю батьків, педагогів, працівників соціальної сфери, політиків і суспільства в цілому.

Актуальність виховання толерантності у дітей старшого дошкільного віку сьогодні багато в чому обумовлена тими процесами, які турбують як світову громадськість, так і українське суспільство. Зростання нетерпимості, прояв агресії, жорстокості стають частим явищем як в середовищі дорослих, так і в дитячому середовищі. Не дивно, що останнім часом в різних науках, зокрема в педагогічній, помітно зріс інтерес до проблеми виховання толерантності у дітей і підлітків.

Основоположні аспекти проблеми толерантності обговорюються в працях вітчизняних і зарубіжних філософів і політологів В.М. Золотухіна, М. Конша, П. Ніколсона, Н.К. Реріха, М. Уолцера, В.А. Тишкова, Ю.А. Шрейдера і ін.

Дослідженню психології толерантності присвячені роботи А.Г. Асмолова, Б.З. Вульфова, С.А. Герасимова, Е.Ю. Клепцової, Р. Олпорта, Г.У. Солдатової і ін.

Як категорія педагогіки толерантність досліджується в працях Л.В. Байбородової, Б.З. Вульфової, В.Г. Маралової, М.С. Мірімановой, А.А. Погодіної, М.І. Рожкової, В.А. Ситарової, П.В. Степанової і ін.

Все більшої актуальності сьогодні набуває розгляд проблеми виховання толерантності у дітей дошкільного віку. Фахівці сучасної психології і педагогіки визнають самоцінність дошкільного дитинства і розуміють його як перший етап становлення особистості; час, коли закладаються ціннісні основи світогляду, розвиваються багато етичних якостей (Л.А. Венгер, А.М. Виноградова, Є.Н. Герасимова, А.В. Запорожець, С.А. Козлова, М.В. Корепанова, Є.А. Кудрявцева, В.С. Мухіна, Д.І. Фельдштейн, Д.Б. Ельконін і ін.).

Окремі аспекти проблеми виховання толерантності у дітей старшого дошкільного віку представлені в роботах Т.І.Алієвої, А.Г. Арушанової, А.В. Запорожця, С.А. Козлової, Л.А. Парамонової, Л.П. Стрілецькою.

Формулювання мета статті та завдань. Мета та завдання статті - обгрунтувати умови формування толерантності у дошкільників у виховному середовищі дошкільного навчального закладу.

Виклад основного матеріалу статті. Розвиток будь-якого суспільства з перспективою досягнення оптимального політичного, економічного і етичного стану базується на освітній системі, що модулює і реалізовує актуальні

технологии. Более того у дошкольниц снизился уровень ударного объема крови и повысился индекс Робинсона, что указывает на тенденцию снижения сократительной функции миокарда и аэробных возможностей сердечно-сосудистой системы.

Показано, что на втором этапе исследования (апрель) непосредственно после тренировки по инновационной технологии зарегистрированы позитивные изменения функциональных показателей сердечно-сосудистой системы. Это выразилось в незначительном повышении частоты сердечных сокращений и достоверном снижении индекса Робинсона в пределах возрастных нормативов (табл. 1).

У дошкольниц контрольной группы на втором этапе исследования после применения традиционной технологии по художественной гимнастике дошкольниц выявлены негативные сдвиги параметров функциональных резервов сердечно-сосудистой системы. У обследованных зарегистрировано повышение параметров сердечных сокращений миокарда, систолического и диастолического давления и статистически достоверное возрастание индекса Робинсона относительно возрастных нормативов. Это свидетельствует о генерализованной (неэкономной, расточительной) мобилизации функций сердечно-сосудистой системы и снижении аэробных возможностей организма, приводящей к снижению насосной и сократительной функций миокарда, характерной для стресса умеренной интенсивности.

Для ответа на вопрос о критериальной значимости изученных показателей в стратегии адаптации лицеистов был проведен их факторный анализ и определены ведущие факторы.

Как показано на рис. 1, на первом этапе тренировок (сентябрь) у дошкольниц экспериментальной группы ведущим фактором стратегии адаптации до и после тренировки является ударный объем крови, который в обоих случаях находится в сильных положительных связях с параметрами пульсового давления и минутного объема крови, и в сильных отрицательных связях с уровнем диастолического давления. Это свидетельствует о том, что как до тренировки, так и после нее ведущим фактором стратегии адаптации оказывается сократительная функция сердца, с увеличением параметров которой, согласно закону Старлинга, снижаются показатели его насосной функции. Этот феномен свидетельствует о нарушении физиологический (природной) согласованности работы сердечной мышцы, которое характерно для состояния напряжения или стресса умеренной интенсивности.

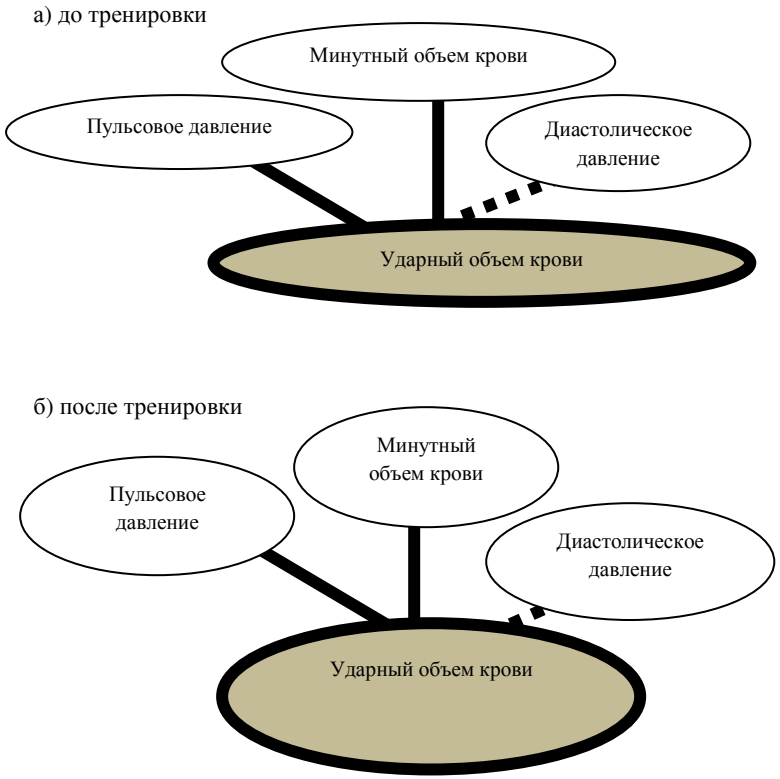

Рис. 1. Факторная структура показателей сердечно-сосудистой системы дошкольниц экспериментальной группы на первом этапе тренировок

Обозначения: Центр – ведущий фактор; периферия – упорядоченная факторная нагрузка

сильные положительные корреляционные связи (r=0,7-0,99);

сильные отрицательные корреляционные связи (r=0,5-0,69).

Данные контрольной группы, представленные рис. 2, показывают такой же результат, что и в экспериментальной группе. Следовательно, в сентябре – на начальном этапе курса тренировок по художественной гимнастике в обеих группах дошкольниц выявлена одинаковая неэкономная стратегия адаптации, характерная для стресса умеренной интенсивности.

Результаты факторного анализа функциональных параметров сердечно-сосудистой системы дошкольниц экспериментальной и контрольной групп, полученные после шести месяцев применения тренировок по художественной

Література:

1. Арєф'єв В. Г. Фізична культура в школі / В. Г. Арєф'єв, Г. А. Єдинак // – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А, 2007. – 248 с.
2. Бойчук Ю. Д. Еколого-валеологічна культура майбутнього вчителя: теоретико-методичні аспекти: [монографія] / Ю. Д. Бойчук // Суми: Університетська книга, 2008. – 357 с.
3. Григоренко В. Г. Теория мотивированного воздействия дифференциально – интегральных оптимумов педагогических факторов в процессе духовносоматического развития человека / В. Г. Григоренко // М.: фонд социальных изобретений России, 2000. – 226 с.
4. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата обучения / И. А. Зимняя // Высшее образование, 2003. – № 5. – С. 34-42.
5. Круцевич Т. Теория и методика физического воспитания. – Т.1. – Общие основы теории и методики физического воспитания / Т. Круцевич // К.: Олимп. л-ра, 2003. – 423 с.
6. Круцевич Т. Теория и методика физического воспитания. Т.2. – Методика физического воспитания различных групп населения / Т. Круцевич // К.: Олимп. л-ра, 2003. – 391 с.
7. Логвиненко О. Б. Виховання фізичної культури учнів 5-9 класів у позакласній діяльності загальноосвітньої школи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / О. Б. Логвиненко // – Луганськ, 2004. – 20с.
8. Педагогічні технології особистісно орієнтованого формування в учнів загальноосвітньої школи культури здоров'я: теорія та практика / За ред. В. Г. Григоренка, С. О. Омельченко // Слов'янськ: Вид-во СДПУ, 2010. – 347 с.

Педагогіка

УДК:373.21.034-053.4

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти Черепаня Наталія Іванівна
Мукачівський державний університет (м. Мукачево)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ДНЗ

Анотация. В статье раскрыта одна из актуальных проблем современности, которая обусловлена необходимостью воспитания толерантности у детей дошкольного возраста с первых лет жизни. Раскрыто содержание процесса формирования толерантности у детей старшого дошкольного возраста в условиях работы дошкольного учебного заведения; уточнено содержание понятия «толерантность», «педагогика толерантности» в контексте дошкольного возраста; обоснованы условия формирования толерантности у детей старшого дошкольного возраста в воспитательной среде дошкольного образовательного учреждения.

Ключевые слова: толерантность, педагогіка толерантности, педагогические условия формирования толерантности, дети дошкольного возраста, дошкольное учебное заведение, родители, воспитатели.

Annotation. The article deals with one of the most pressing problems of our

залежності від його типу) активної психомоторної та навчально-пізнавальної діяльності учнів, що створює продуктивні умови формування когнітивного, аксіологічного, праксіологічного, суспільно-соціального, мотиваційно-потрібнісного, математично-інформаційного та філософсько-культурологічного компонентів здоров'язбережувальних знань учнів;

✓ комплекс методів навчання в сфері фізичної культури, особливості професійно-педагогічної діяльності вчителя фізичного виховання обумовлюють специфічність дидактичного впливу вищеозначених занять, які полягають у тому, що вербальні та образно-наочні методи вивчення духовних дій продуктивно формують когнітивні, аксіологічні, праксіологічні, мотиваційно-потребнісні і філософсько-культурологічні компоненти здоров'язбережувальних знань. Методи диференційованого і інтегрального підходу до закріплення та удосконалення рухових дій ефективно розвивають праксіологічні, суспільно-соціальні, математично-інформаційні та мотиваційно-потрібнісні компоненти вищеозначених знань, а методи психомоторної підготовки є гарантом якісного формування в учнів основної школи таких компонентів здоров'язбережувальних знань, як праксіологічний, математично-інформиаційний, мотиваційно-потребнісний та суспільно-соціальний, які під впливом цих методів розвиваються як психосоматичний нормативно-результативний (змагальний) продукт;

✓ всі форми занять фізичною культурою (урок фізичного виховання, фізична культура в режимі діяльності школи, рекреація, позакласна робота, самостійні заняття фізичною культурою в умовах дозвілля, позашкільні форми фізичної культури тощо) мають системну властивість забезпечувати вплив психомоторного фактора (психомоторна щільність занять) на інтелектуальну та духовну сферу учнів (навчально-виховна щільність занять) в аспекті стимулювання, регулювання, інтеріорізації, контролю, мотиваційного підкріплення, актуалізації як компонентів так і системи здоров'язбережувальних знань особистості на рівні її мислення, саногенного світогляду, здорового способу життя, культури здоров'я, які усвідомлюються людиною як безальтернативні особистісно-соціальні цінності.

Розгляд в нашій науково-дослідницькій роботі інноваційних дидактичних напрямків особистісно орієнтованого формування системи здоров'язбережувальних знань учнів у процесі занять фізичною культурою, буде базуватися на основі подолання причин та наслідків доведеного негативного стану методики реалізації навчання вищеозначеним знанням як результату специфічного впливу фізичного виховання учнів основної школи. Доведено, що методологічним підґрунтям подолання вищевикладених суперечностей та дидактичних недоліків, певної недосконалості національної системи освіти й фізичного виховання повинна стати обґрунтована науково-методична система особистісно орієнтованого формування в учнів основної школи здоров'язбережувальних знань, структурними компонентами якої є: аксіологічна структура мети її проективної розробки та освітньо-оздоровчого функціонування; підсистема інноваційних методів, педагогічних засобів, технологій, програм ефективного особистісно спрямованого формування вищеозначених знань; науково-обґрунтовані етапи її реалізації та механізми управління; критерії оцінки сформованості здоров'язбережувальних знань у суб'єктів фізичної культури.

гимнастике, выявляют иную стратегию адаптации (рис. 3, 4).

Рис. 2. Факторная структура показателей сердечно-сосудистой системы дошкольниц контрольной группы на первом этапе тренировок

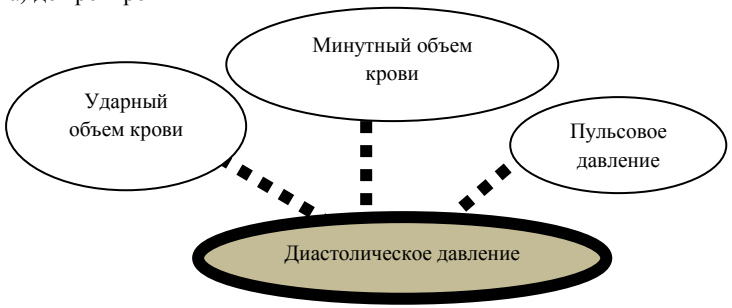
Обозначения: Центр – ведущий фактор; периферия – упорядоченная факторная нагрузка

сильные положительные корреляционные связи (r=0,7-0,99);

сильные отрицательные корреляционные связи (r=0,5-0,69).

А именно, как иллюстрирует рис. 3, на втором этапе ведущим фактором адаптации дошкольниц экспериментальной группы до тренировок оказывается уровень диастолического давления, который находится в сильных отрицательных корреляционных связях с параметрами пульсового давления и ударного и минутного объемов крови. В данном случае это свидетельствует о решающей роли насосной функции сердца в стратегии адаптации дошкольниц в предстартовой ситуации, уровень которой соответствует идеальной норме.

а) до тренировки

б) после тренировки

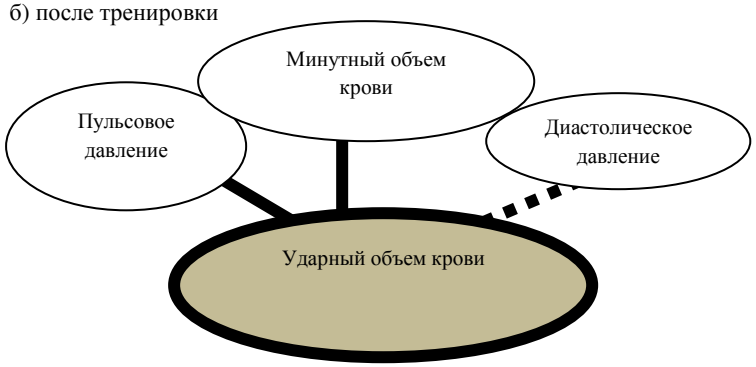

Рис. 3. Факторная структура показателей сердечно-сосудистой системы дошкольниц экспериментальной группы на втором этапе тренировок

Обозначения: Центр – ведущий фактор; периферия – упорядоченная факторная нагрузка

сильные положительные корреляционные связи (r=0,7-0,99);

сильные отрицательные корреляционные связи (r=0,5-0,69).

После тренировки ведущим фактором адаптации дошкольниц экспериментальной группы оказывается уровень ударного объема крови, который имеет сильные положительные корреляционные связи с показателями пульсового давления и минутного объема крови и сильные отрицательные – с уровнем диастолического давления. Из этого следует, что на втором этапе, непосредственно после тренировок у дошкольниц экспериментальной группы выявляется: во-первых, наибольшая адаптационная значимость сократительной функции сердца, а во-вторых, – отчетливая согласованность взаимосвязей функций сердечно-сосудистой системы.

Факторная структура функциональных показателей сердечно-сосудистой системы контрольной группы, выявленная на втором этапе исследования

Дослідження вище представленої моделі дозволило встановити, що специфічність впливу факторів навчання рухових дій у різних формах фізичного виховання учнів основної школи реалізується на основі психомоторних закономірностей формування кумулятивного ефекту поведінкової діяльності людини, який включає комплементарний зв'язок його інтелектуального, мотиваційного та моторного компонентів [2; 3; 4; 7].

При цьому взаємозв'язку вищеозначених компонентів пізнавальної діяльності учнів В. Григоренко "кваліфікує моторний компонент як стимулюючий та регулюючий фактор продуктивності навчання, що виконує мотиваційно-інтелектуальну функцію оперативного підкріплення цінності сформованих рухових психомоторних знань та їх здоров'язбережувальної сутності" [3].

Вивчення на основі моделі дидактичного впливу навчання учнів у процесі їх занять фізичною культурою на особистісно орієнтоване формування здоров'язбережувальних знань (рис. 1.) дозволяє стверджувати, що їх когнітивний, аксіологічний, праксіологічний, суспільно-соціальний, мотиваційно-потрібнісний, математично-інформаційний та філософсько-культурологічний компоненти отримують стійкий специфічний розвиток. який має стійкі системні ознаки саногенного мислення, світогляду, здорового способу життя людини.

Аналіз теоретичних аспектів специфічності впливу занять фізичною культурою на особистісно орієнтоване формування здоров'язбережувальних знань суб'єктів освітньо-виховної практики дозволив встановити низку наступних соціально-педагогічних суперечностей, що обумовлюють в умовах сьогодення національної освіти стійкі негативні наслідки у вихованні підростаючого покоління країни між:

– рівнем сучасних вимог суспільства до якості здоров'язбережувальних знань, саногенного мислення і світогляду учнів основної школи та реальною практикою неврахування специфічності впливу занять фізичною культурою на особистісно орієнтоване їх формування, теоретичним рівнем шкільного фізичного виховання [1; 3; 4; 5; 6; 8.];

– рівнем цивілізаційної цінності здорового способу життя людини, її культури здоров'я та рівнем науково-методичного, технологічного та організаційно-педагогічного забезпечення специфічного освітньо-оздоровчого впливу на учнів основної школи занять фізичною культурою [2; 3.];

– сутністю мети фізичного виховання школярів та реальним рівнем науково-методичної організації міждисциплінарної інтеграції впливу в школі загальноосвітніх предметів й специфічного впливу занять фізичною культурою на особистісно орієнтоване формування здоров'язбережувальних знань, здорового способу життя, культури здоров'я учнів загальноосвітньої школи [2; 3; 4.].

Необхідність розв'язання вищеозначених суперечностей зумовлює нас навести результати їх негативного впливу на стан психосоматичного здоров'я населення країни, його рівень психофізичної підготовленості, динаміку формування ціннісних орієнтацій, здоров'язбережувальних знань, здорового способу життя, культури здоров'я особистості і суспільства.

Висновки. Специфічність впливу занять фізичною культурою на процеси формування здоров'язбережувальних знань учнів основної школи, яка полягає в наступних дидактичних аспектах:

✓ уроди фізичної культури забезпечують органічне поєднання (в

аксіологічного, праксіологічного, суспільно-соціального, мотиваційно-потрібнісного, математично-інформаційного, філософсько-культурологічного компонентів) в процесі особистісно орієнтованого їх навчання техніці життєво актуальних рухових дій.

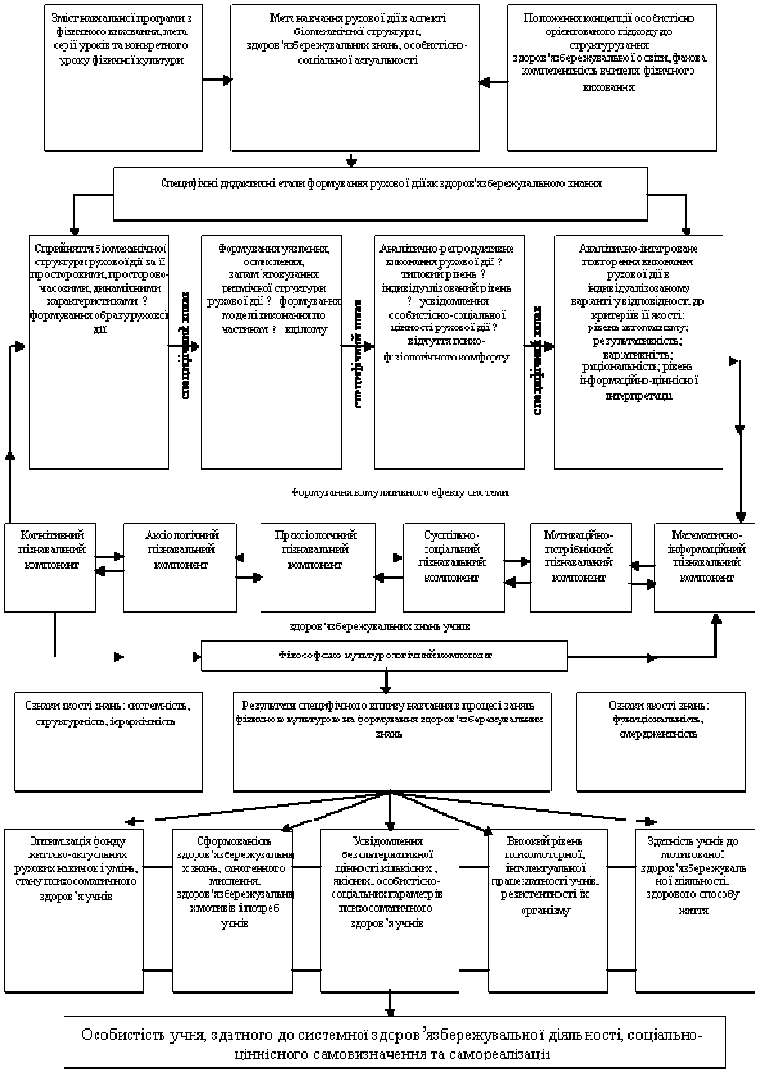
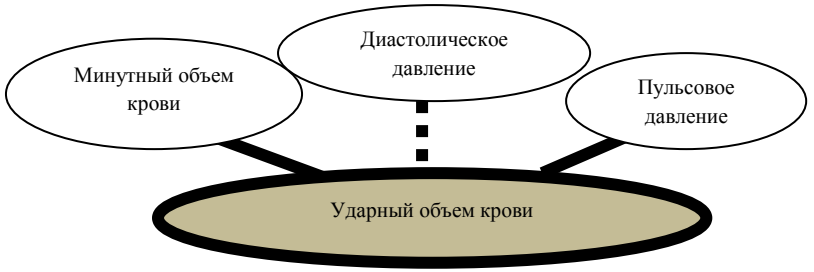

Рис. 1. Модель специфічного впливу навчання учнів рухових дій на формування здоров'язбережувальних знань у процесі занять фізичною культурою

(апрель) после применения шестимесячного курса тренировок, отличается от таковой экспериментальной группы дошкольниц (рис. 4).

а) до тренировки

б) после тренировки

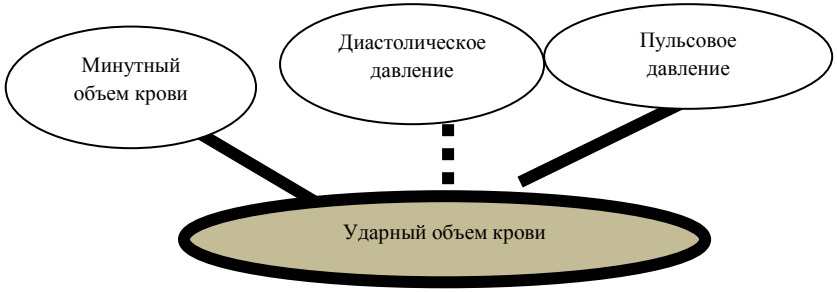

Рис. 4. Факторная структура показателей сердечно-сосудистой системы дошкольниц контрольной группы на втором этапе тренировок

Обозначения: Центр – ведущий фактор; периферия – упорядоченная факторная нагрузка

сильные положительные корреляционные связи (r=0,7-0,99);

сильные отрицательные корреляционные связи (r=0,5-0,69).

Как показано на рис. 4, ведущим фактором стратегии адаптации дошкольниц контрольной группы как до, так и непосредственно после тренировок является ударный объем крови, параметры которого находятся в положительных корреляционных связях с показателями минутного объема крови и пульсового давления, и в отрицательных связях с уровнем диастолического давления. Это дает основание считать, что тренировка по традиционной технологии не влияет на стратегию адаптации дошкольниц, занимающихся художественной гимнастикой, и она по-прежнему является неэкономной (расточительной).

Выводы:

1. Разработана и апробированная технология усиленного режима применения физических упражнений в тренировочном процессе по

художественной гимнастике девочек дошкольного возраста.

2. Предлагаемая технология усиленного режима применения физических упражнений имеет следующие отличительные признаки: инновационность (наличие авторской идеи), альтернативность (отличие от традиционных подходов) и высокая эффективность.

3. Преимущества разработанной технологии, в отличие от традиционных методов тренировок, заключаются в том, что, во-первых, введен усиленный режим занятий в неделю, который в 2,5 раза выше такового традиционной; во-вторых, реализована более сложная структура построения тренировочного занятия по интенсивности; в-третьих, использованы методы релаксации: дыхательная гимнастика во время тренировок, массаж – вне тренировочного процесса.

4. На начальном этапе педагогического эксперимента (сентябрь) не выявлено статистически достоверных сдвигов функциональных показателей сердечно-сосудистой системы после применения тренировок как по инновационной, так и по традиционной технологии занятий по художественной гимнастике дошкольниц.

5. На втором этапе (апрель) после шестимесячного курса тренировок по инновационной технологии у дошкольниц экспериментальной группы зарегистрировано повышение функциональных резервов сердечно-сосудистой системы, выразившееся в умеренной активизации главного водителя ритма сердца, улучшении насосной и сократительной функций миокарда и возрастании аэробного потенциала организма, подтвержденное статистически достоверными позитивными сдвигами их показателей.

6. У дошкольниц контрольной группы после применения шестимесячного курса тренировок по традиционной технологии (апрель) отмечено генерализованное повышение функциональных показателей сердечно-сосудистой системы и снижение аэробного потенциала организма, что свидетельствует о стрессе умеренной интенсивности.

7. На первом этапе эксперимента (сентябрь) ведущим фактором стратегии адаптации к тренировочному процессу дошкольниц обеих групп является нарушение согласованности сокращения и расслабления миокарда и пониженный уровень аэробного энергообеспечения.

8. На втором этапе (апрель) в стратегии адаптации дошкольниц после применения шестимесячного курса инновационной технологии тренировок ведущую значимость приобретает повышенный уровень насосной функции сердца, экономизация работы сердца, а также – возрастание аэробного потенциала. Применение шестимесячного курса традиционной технологии приводит к противоположному результату.

9. Итак, в процессе педагогического эксперимента обоснована эффективность инновационной технологии тренировок по художественной гимнастике в оптимизации функций сердечно-сосудистой системы и стратегии адаптации девочек дошкольного возраста и рекомендована для применения в практике тренировок.

10. На основе рекомендаций разработанная инновационная технология тренировок успешно применяется в педагогической практике начальной подготовки по художественной гимнастике дошкольниц на базе Детско-юношеской спортивной школы «росток» г. Екатеринбурга (Россия).

оптимумів педагогічних факторів), положення яких визначають й регламентують специфічність педагогічної ефективності вищеозначених занять [5; 6.] в аспекті розвитку когнітивного, математично-інформаційного компонентів.

Суттєвим фактором, що визначає дидактичну специфічність особистісно орієнтованого формування здоров'язбережувальних знань учнів основної школи у процесі занять фізичною культурою є особливості методів навчання, розвитку структурних компонентів системи вищеозначених знань (когнітивний, аксіологічний, праксіологічний, суспільно-соціальний, мотиваційно-потрібнісний компоненти), які є інструментальною основою саногенного мислення людини [3; 4; 8.]. У контексті визначення специфічності методів навчання, формування здоров'язбережувальних знань в процесі фізичного виховання учнів основної школи педагоги визначають низку наступних методів вирішення освітніх, оздоровчих, функціонально-тренінгових, виховних, мотиваційних завдань фізичної культури: методи вивчення теоретичної та практично-рухової основи змісту певної форми фізичного виховання (рис. 1.) в цілісній структурі, яка адекватна інтелектуальному та психомоторному розвитку учнів (цілісно-конструктивний дидактичний підхід) [5; 6.] і забезпечує продуктивне формування когнітивного, праксіологічного та математично-інформаційного компонентів вищеозначених знань; методи вивчення теоретичної та практично-рухової основи змісту певної форми фізичного виховання (рис. 1.) по частинам (роздільно-конструктивний дидактичний підхід) передбачають початкове вивчення навчального матеріалу диференційовано з наступною його інтеграцією в систему здоров'язбережувальних знань (когнітивний, праксіологічний, математично-інформаційний, філософсько-культурологічний компоненти), навичок і вмінь [5; 6.]; вербальні методи та методі наочності, що забезпечують формування в учнів наочно-образного, просторово-образного, наочно-дієвого, практично-предметного, конвергентного та дивергентного мислення у сфері особистісно орієнтованого формування й творчо-практичної реалізації здоров'язбережувальних знань (когнітивний, аксіологічний, праксіологічний, філософсько-культурологічний компоненти) та вмінь [3; 4; 5; 6.]; методи оптимального поєднання інтенсивності фізичного навантаження з його обсягом, терміном одноразового впливу, регламентом оперативного відновлення, біомеханічною й фізіологічною структурою фізичної вправи, що індивідуалізовано впливає на учня і є носієм теоретичних і предметно-практичних знань в галузі здоров'язбережувальної практики людини [3; 4; 5; 6], що забезпечує продуктивне формування математично-інформаційного, праксіологічного, когнітивного компонентів здоров'язбережувальних знань.

У відповідності до структури методів навчання, що відображають специфічність впливу занять фізичною культурою на формування системи здоров'язбережувальних знань та вмінь учнів основної школи, вважаємо за доцільне наголосити на тому, що специфічність вищеозначених процесів визначається і підпорядковується загальній логіці та структурі навчання, компоненти якого представлені в дидактичній моделі на рисунку 1.

Зміст моделі відображає закономірності специфічного впливу занять фізичною культурою на формування структурних компонентів здоров'язбережувальних знань учнів основної школи (когнітивного,

здоровьесохраняющие знания.

Annotation. The article is devoted to peculiarities zdorovyasohranyayuschih transfer of knowledge and skills from teacher to student and pupil perceptions of this information. We analyze the specificity of the process of forming zdorovyasohranyayuschih knowledge on physical education.

Keywords: specific impacts, physical culture, zdorovyasohranyayuschie knowledge.

Вступ. Сучасна національна освітньо-виховна система розглядає навчання як систематичне формування особистості учнів шляхом озброєння їх знаннями, уміннями, навичками, ключовими компетентностями, на засадах яких людина набуває здатності до соціально-ціннісного самовизначення та особистісно-суспільної самореалізації [2; 3]. Специфічність навчання в цій системі визначається змістом предмету, який включає у якості базових компонентів освіти виховання, розвиток, здоров'язбереження, соціальну адаптацію [2; 3; 4] в аспекті становлення базових компонентів здоров'язбережувальних знань.

Відомі вчені у галузі теорії і методики навчання такі, як Ю. Бойчук [2]. І. Зимня [4] аргументовано доводять, що головним компонентом навчання є відповідні знання, методика і технологія формування яких базується не тільки на загальнопедагогічних принципах, але й визначається специфікою навчального предмету. У зв'язку з цим узагальненням, буде доцільно обгрунтувати специфічність впливу занять фізичною культурою на процес формування здоров'язбережувальних знань учнів основної школи.

Формулювання мети статті та завдань. Мета та завдання статті полягають у визначенні специфічності впливу занять фізичною культурою на процес формування здоров'язбережувальних знань учнів.

Виклад основного матеріалу статті. Синергетичний аналіз логіко-семантичної структури специфічних ознак впливу занять фізичною культурою учнів основної школи на особистісно орієнтоване формування здоров**'**язбережувальних знань, здорового способу життя, культури здоров'я особистості дозволяє стверджувати, що пріоритетною освітньо-оздоровчою метою фізичного виховання школярів є розвиток, навчання ефективній пізнавально-оздоровчій діяльності, як в умовах школи, так і в умовах сім'ї та дозвілля особистості [1; 2; 3; 7; 8.].

Здоров'ярозвиваючі знання, які передає вчитель фізичного виховання учням в першу чергу, специфічне стосуються теоретичних, методичних, організаційно-педагогічних, лікарсько-психологічних та соціально-ціннісних основ фізичної культури суспільства і особистості [2; 3; 4.]. Ці основи зазначені державною програмою розвитку фізичної культури, та навчальною програмою з фізичного виховання в школі [4; 7; 8.], що методологічно базуються на Законі України "Про фізичну культуру і спорт".

Специфічність впливу занять фізичною культурою на формування здоров'язбережувальних знань учнів основної школи полягає в дидактичному поєднанні таких розділів навчальної програми, як "Основи знань" та "Засвоєння техніки рухових дій з різних видів спорту", яке практично реалізується на засадах дидактичних принципів (принцип свідомості та активності, індивідуалізації педагогічних факторів, систематичності, наочності, міцності та доступності, витривалості, педагогічних чинників, мотивованого впливу на психомоторний розвиток учнів диференційно-інтегральних

Литература:

1. Анохин П.К. Системные механизмы высшей нервной деятельности / П.К. Анохин. М.: Наука, 1979. 473 с.
2. Апанасенко Г.Л. Оценка физического развития детей и подростков с позиций биоэнергетики / Г.Л. Апанасенко // Валеология. М.: АСПЕКТ ПРЕСС. 2003. №1. С.14-18.
3. Апанасенко Г.Л. Медицинская валеология / Г.Л. Апанасенко, Л.А. Попова. Рн/Д: Феникс, 2000. 243 с.
4. Аркаев Л.Я. Интегральная подготовка гимнасток (на примере сборной команды страны): автореф. дис…. канд. пед. наук. СПб., 1994.43с.
5. Архипова Ю.А. Методика базовой подготовки гимнасток в упражнениях с предметами/Ю.А.Архипова, Л.А.Карпенко метод.рек. СПб.: Изд-во СПбГАФК им.П.Ф.Лесгафта, 2001. 24с.
6. Аршавский И.А. Биологические и медицинские аспекты адаптации и стресса в свете физиологии онтогенеза / И.А. Аршавский // Актуальные вопросы современной физиологии. М.: Наука. 1976. С. 144-191.
7. Аршавский И.А. Основы возрастной периодизации / И.А. Аршавский // Возрастная физиология. Л.: Наука. 1975. С.5-67.
8. Бароненко В.А. Принципы и факторы оптимизации адаптивных систем: монография / В.А. Бароненко, С.И. Белоусова. Екатеринбург: УрФУ, 2014. 119 с.
9. Бароненко В.А. Теоретические основы универсальной роли двигательной активности в оптимизации жизнедеятельности организма и здоровья / В.А. Бароненко // Материалы II Международного конгресса валеологов. СПб.: Медицина, 2000. С. 13-15.
10. Бароненко В.А. Двигательная активность - ведущий универсальный фактор оптимизации жизнедеятельности и биопрогресса / В.А. Бароненко // Валеология. М.: АСПЕКТ ПРЕСС. 2003. №1. С. 7-10.
11. Бароненко В.А. Здоровье и физическая культура / В.А. Бароненко, Л.А. Рапопорт. М.: Альфа, 2009. 351 с.
12. Вадзюк С.Н. Влияние спортивной специализации на структурное и функциональное состояние левого желудочка сердца у школьников разного биологического возраста // Физиология человека. М.: Наука. 2003. Т. 29. №1. С. 64-69.
13. Говорова М.А. Специальная физическая подготовка юных спортсменок высокой квалификации в художественной гимнастике: учебное пособие /М.А.Говорова, А.В. Плешкань. М.: Всерос. фед. худ. гим., 2001. 50с.
14. Иберла К. Факторный анализ / К. Иберла. М.: Мир, 1980. 287 с.
15. Каплан Е.Я. Оптимизация адаптивных процессов организма / Е.Я. Каплан, О.Д. Цыренжапова, Л.Н. Шантанова. М.: Наука, 1990. 245 с.
16. Карпенко Л.А. Методические указания по использованию современных средств художественной гимнастики: метод. рек. / Л.А. Карпенко. Л.: Изд-во ГДОИФК, 1986. 24с.
17. Карпенко Л.А. Методика составления произвольных комбинаций, формирование творческих умений и музыкально-двигательной подготовки в художественной гимнастике: метод. рек./ СПб.: Изд-во СПбГАФК, 1994. 30с.
18. Карпенко Л.А. Методика многолетней спортивной подготовки занимающихся художественной гимнастикой: учеб. пособие./ СПб.: Изд-во СПбГАФК, 1998. 36с.

19. Карпенко Л.А. Компоненты спортивного мастерства и основы обучения упражнениям художественной гимнастики: учеб. пособие. СПб.: Изд-во СПбГАФК, 2002. 40с.

20. Кечеджиева Л. Обучение детей художественной гимнастике / Л. Кечеджиева, М. Ванкова, М. Чипрянова: Физкультура и спорт, 0985. – 92с.

21. Лисицкая Т.С. Педагогический контроль за специальной физической подготовкой в художественной гимнастике. Гимнастика / Т.С.Лисицкая,Б.А.Суслаков,С.А.Кувшинникова.Ежегодник. 1983 вып.2 с. 69-74.

22. Маркова Т.П. Гимнастика. Обучение упражнениям художественной гимнастики: Лекции для студентов-заочников II-III к / Т.П. Маркова, М.С. Семенова. М.: Изд-во ГЦОЛИФК, 1972. 60с.

23. Меерсон Ф.З. Адаптация к стрессовым ситуациям и физическим нагрузкам / Ф.З. Меерсон, М.Г. Пшенникова. М.: Медицина, 1988. 91 с.

24. Меерсон Ф.З. сопряжение возбуждения с сокращением и расслаблением сердечной мышцы / Ф.З. Меерсон, А.М. Бергер. Ижевск: УдГУ, 1976. 91 с.

Педагогика

УДК 378.6:331.45

кандидат технических наук,
старший преподаватель Бекиров Шамиль Нафеевич
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь);
кандидат технических наук,
преподаватель Харачих Гульнара Исмаиловна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

К ПОСТРОЕНИЮ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА НА ОСНОВЕ СИСТЕМНО - ПРОЦЕССНОГО И КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДОВ

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы возможности построения дисциплин учебного процесса на системно-процессной основе для формирования отдельных компетенций будущих специалистов. Показана целесообразность реализации компетентностного подхода на системно – процессной платформе при организации и управлении образовательным процессом.

Ключевые слова: компетенция, компетентность, компетентностный подход, системный подход, процессный подход, адаптация.

Annotation. The article deals with the possibility of building of educational process for the formation of the individual competencies of future professionals in the systemic-process basis. The suitability of implementation of competent approach to the system-process platform in the organization and management of educational process is shown.

Keywords: competence, expert knowledge, competence approach, system

Анализ перечисленных направлений формирования информатической компетентности учителя, а также педагогических условий подготовки специалиста начального обучения в области информационных технологий позволило сформулировать на основе отраслевого стандарта высшего образования основную группу образовательно-квалификационных требований к уровню знаний и умений.

Литература:

1. Атаян А.М. Дидактические основы формирования информационной культуры личности в условиях информатизации общества: Дис…. канд. пед. наук 13.00.06. [Текст]. - Владикавказ, 2006. - 280 с.

2. Брановский Ю. Работа в информационной среде [Текст] / Ю. Брановский, А. Беляева // Высш. образование в России. - М., 2002. - №1. - С. 81-87.

3. Герцог Г.А. Информационная культура современного педагога: Дис. канд. филос. наук: 22.00.06 / Г.А. Герцог. - Екатеринбург, 2005. – 228 с.

4. Извозчиков В.В. Интернет как компонент информационной картины мира и глобального информационно-образовательного пространства [Текст] / В.В. Извозчиков, Г.Ю. Соколова, Е.А. Тумалева // Наука и школа. - 2006. - №4. - С. 22-28.

5. Кисель Н.В. Информационная компетентность учителя как условие эффективного управления образовательным процессом: Дис…. канд. пед. наук: 13.00.08 [Текст] / Н.В. Кисель. - Калуга, 2008. - 178 с.

6. Роберт И.В. Современные информационные технологии в образовании [Текст] / И.В. Роберт. - М.: Школа-Пресс, 2004. - 288 с.

7. Соловое А.В. Информационные технологии обучения в профессиональной подготовке [Текст] / А.В. Соловое // Информатика и образование. - 2006. - №1. - С. 33-39.

Педагогіка

УДК: 371.7 / 37.011. 31

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теоретичних, методичних основ фізичного виховання і реабілітації Холодний Олександр Іванович
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ);
магістрант Черненко Валентин Дмитрович
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)

СПЕЦИФІЧНІСТЬ ВПЛИВУ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ НА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ЗНАНЬ

Аннотация. Статья посвящена особенностям передачи здоровьесохраняющих знаний и умений от учителя к ученику и восприятия учеником этой информации. Анализируется специфичность процесса формирования здоровьясохраняющих знаний на занятиях физической культурой.

Ключевые слова: Специфическое влияние, физическая культура,

Проблема информатической компетентности учителя начальной школы имеет свою особенность, что связано с эргономичными требованиями к организации учебного процесса при использовании компьютерных технологий в начальной школе. Существуют различные подходы к проблеме использования компьютера в начальной школе. Анализ работ А. Атаян [1], Н. Кисель [5], И. Роберт [6] показал, что эта задача может реализовываться в полном объеме, если такая подготовка осуществляется на основе двухаспектного положение. Сущность его заключается в следующем: выпускник педагогического факультета должен быть подготовлен к использованию информационных технологий в учебной и внеклассной работе с младшими школьниками с одной стороны, а с другой, он должен обеспечить формирование основ информационной культуры учащихся.

По мнению И. Роберт [6], содержание учебных предметов также требует теоретического обоснования, что будет обеспечивать необходимый уровень информатической подготовки учителя начальной школы. Актуальным остается также и проблема межпредметных связей в спецкурсах информатической направленности по всем предметам учебного плана, по мнению ученого существует потребность в разработке такого обучения будущих специалистов, при котором в единстве осуществляется процесс усвоения знаний и умений. Как показывает исследование Н. Кисель [5], подавляющее большинство учителей начальной школы могут использовать ИКТ в своей профессиональной деятельности. Проведение уроков с компьютерной поддержкой в начальной школе в ряде случаев осуществляется учителями информатики старших классов, не учитывают специфику преподавания младшим школьникам. Противоречие заключается в различиях между социальным заказом и существующей системой подготовки учителей начальных классов; между требованиями, которые органично позволяют осуществлять перенос полученных ими академических знаний и умений в области профессиональной деятельности.

Исследуя проблему информатической компетентности учителя пришли к выводу, что, создав особое учебную среду, обеспечим тем самым необходимые условия для формирования информатической компетентности будущих учителей начальных классов к использованию методов прогностического моделирования, модульного обучения, внедрения информационных технологий и личностно-ориентированных педагогических технологий в учебном процессе. Информатическая подготовка должна учитывать направления информатической деятельности учителя начальной школы, которые определены современными социальными условиями и трансформационными изменениями в системе школьного образования.

В частности, такие ее направления, как: информатическая деятельность, ориентированная на достижение образовательных результатов начального уровня школьного образования, то есть использование средств информационных технологий в процессе обучения и воспитания учащихся. Информатическая деятельность учителя начальной школы, связана с решением совокупности профессиональных задач организационного, проектировочного, конструктивного, коммуникационного, гностического характера в пределах школьного информационного пространства. Информатическая деятельность, связанная с обучением информационным технологиям и информатике младших школьников.

approach, process approach, adaptation.

Введение. Глубокие изменения политического и социально-экономического характера требуют от многих социальных институтов, в том числе и от учреждений высшего профессионального образования, модернизации своей деятельности с целью адаптации к новым условиям, то есть соответствия актуальным запросам и возможностям общества.

Развитие адаптационной способности учреждений системы образования к постоянно изменяющимся потребностям внешней среды видится во внедрении компетентностного подхода в образовательный процесс. Следует полагать, что для этих целей компетентностный подход заложен в основу Федерального Государственного Образовательного Стандарта (ФГОС) третьего поколения [1].

Генезис и развитие компетентностного подхода имеет относительно короткую историю и связан, главным образом, с поиском новых путей модернизации образования для обеспечения рынка трудовых ресурсов кадрами, обладающими не только высокими профессиональными знаниями, умениями и навыками (цели и задачи традиционного подхода в образовании), но и способными эффективно использовать их для правильной оценки производственных ситуаций и принятия адекватных решений, а также уметь решать проблемы разной сложности, используя полученные знания.

Компетентностный подход сформировался как реакция на потребности рынка труда и ценит не сами знания, а способность обладателя их применить имеющиеся знания в различных жизненных и производственных ситуациях.

Под компетенциями личности специалиста с высшим профессиональным образованием следует понимать «совокупность взаимосвязанных ее качеств (знаний, умений, навыков, личностных качеств, способов деятельности и пр.), актуализирующихся в требуемом наборе с формированием компетентности - нового возникающего (эмерджентного) свойства личности (субъекта деятельности) для разрешения проблемной ситуации» [2].

Однако эффективность компетентностного подхода в высшем профессиональном образовании практически не ощутима, на наш взгляд, по двум причинам:

- во-первых, из-за несоответствия организационной структуры образовательных учреждений требованиям новых задач, связанных с внедрением компетентностного подхода;
- во – вторых, невозможность развертывания компетентностного подхода в рамках дисциплинарной (предметной) организации образовательного процесса.

Так, практически повсеместно делается попытка внедрения компетентностного подхода в существующие традиционные архаичные организационные образовательные структуры, созданные по функциональному принципу. Структура деятельности и организационная структура их не корректируется и не настраивается для решения задач в новых условиях. Дисциплины учебного процесса в них построены с использованием предметного подхода, в основе которого стоит формирование у студентов знаний, умений по самой дисциплине, а связи с другими дисциплинами используются неявно. Фактически учебные дисциплины (учебные предметы) разобраны по функциональным подразделениям (кафедрам), задачей преподавателей которых становится в лучшем случае качественное

преподнесение знаний и умений по содержанию дисциплины и контроль усвоения его студентами системой показателей. Такая предметная изоляция позволяет раскрывать только содержание дисциплины, но не может учитывать полную специфику подготовки конкретного специалиста.

Формулировка цели статьи. Целью данной статьи является рассмотрение вопроса о возможности внедрения компетентностного подхода в образовательный процесс на системно – процессных принципах организации и управления образовательными системами высшего профессионального образования.

Изложение основного материала статьи. По мнению специалистов в области компетентностного подхода проектирование и внедрение его в образовательный процесс должно проходить следующие этапы:

«1. Постановку образовательных целей в контексте развития у студента способности самостоятельно решать проблемы в сфере профессиональной деятельности;

2. Отбор содержания профессиональной подготовки в образовательном процессе, который опирается на целостное представление о совокупности учебно-профессиональных задач;

3. Организацию образовательного процесса, которая направлена на создание условий для формирования у студентов опыта самостоятельного решения познавательных, коммуникативных, организационных, нравственных и иных проблем профессиональной деятельности;

4. Оценку достигнутых результатов, которая предполагает альтернативу проверке нормированных содержательных единиц – оценку компетентности студента»[3].

Изложенные выше положения компетентностного подхода, на наш взгляд, могут быть реализованы с системно-процессных позиций к организации и управлению образовательным процессом.

Так, первый этап, касающейся постановки образовательных целей, может быть реализован, используя системный подход, путем выявления целей в виде компетентностей (способностей самостоятельно решать проблемы в сфере профессиональной деятельности), которые, в свою очередь, должны быть декомпозированы на подцели - компетенции и спроецированы на плоскость реализации – образовательный процесс. Далее для каждой выявленной компетенции необходимо запроектировать образовательный процесс и систему, которая реализует его. В разработке перечня компетентностей и связанных с ними компетенций для специалистов различных профилей должны принять самое активное участие представители работодателей совместно со специалистами от системы образования.

Второй этап реализации компетентностного подхода с системных позиций представляет собой избирательное вовлечение в образовательную систему взаимосвязанных содержательных элементов (различных, связанных между собой, с точки зрения «входов-выходов» учебных дисциплин, их разделов, дидактических единиц дисциплин), совместно формирующих целевые установленные компетенции будущего специалиста.

Реализация третьего этапа может быть основана на процессном подходе к организации и управлению образовательной деятельностью. В рамках этого этапа избирательно выбранные содержательные элементы образовательной системы (некоторое множество учебных предметов или их разделов,

- внедрение педагогических знаний в решении профессиональных задач, выбор адекватного способа проявления информации и методов обучения (когнитивный компонент);

- умение эффективно сочетать информационные и педагогические технологии на практике (деятельностный компонент);

- толерантное отношение между субъектами обучения (эмоционально-волевой компонент);

- самооценка и коррекция собственного поведения в совместной работе (компонент ценностной рефлексии).

Определяя критериальную базу выделенных компонентов, исходили из того, что переход к обучению как к процессу формирования информатической компетентности определяется через критерии готовности будущего учителя начальных классов к использованию новых информационных технологий в своей профессиональной деятельности. Они будут проявляться в таких показателях, как: сформированность отдельных компонентов (мотивов, целей, информационной основы, правил разрешения), отдельных действий и деятельности в целом; эффективность выполнения; развитие способностей.

Опираясь на исследования А. Соловое [7], нами уточнено систему критериев и показателей информатической компетентности учителя начальной школы к использованию информационных технологий:

- знания, умения и навыки квалифицированного пользователя компьютерной техники (направлений использования КТ начальной школы; медицинских и психолого-педагогических требований и принципов к организации работы младших школьников за компьютером);

- умение использовать КТ на уроке в начальной школе (применять методические приемы использования ИТ на уроке и во внеклассной работе с младшими школьниками);

- осуществлять организационную деятельность и планирование средствами НИТ (организовывать фронтальную, групповую, индивидуальную работу и проектную деятельность учащихся на основе использования информационных технологий; применять интегрированные уроки информатики и других предметов в начальной школе);

- осуществлять поиск информации, получать новые знания и осуществлять самообразование средствами НИТ (создание демонстрационного и тестового материала к уроку с помощью ИКС для учителя начальной школы, применение способов работы с самообразования и профессионального роста учителя начальной школы в области ИКТ);

- умение диагностировать уровень знаний учащихся средствами НИТ (основные типы педагогических программных средств, их целевое назначение и виды проектов, технология их реализации в начальной школе с использованием информационных технологий);

- умение создавать собственные дидактические материалы средствами НИТ (разработки и создания дидактического материала на основе средств информационных технологий, проводить самый дидактический анализ программно-педагогических средств);

- использовать НИТ для научной деятельности и при подготовке дипломной работы (ресурсы Интернета для младших школьников и для учителя начальной школы; программные среды и мультимедиа технологии как средство повышения эффективности обучения в школе).

формирует компетентность специалиста. Внедрение новых информационных и телекоммуникационных технологий в учебный процесс начальной школы требует наличия не только средств информационно-компьютерной и методической поддержки учебного процесса, но и создание особой системы информатической подготовки и переподготовки учителей начальных классов.

В состав профессиональной компетентности, как мы уже отмечали, включается информатическая компетентность как одна из ключевых. Под ней понимаются универсальные умения по использованию информации. Информатическая компетентность предполагает, что человек использует универсальные средства информатизации и информационные технологии при решении задач, которые он ставит для достижения цели своей деятельности. Однако педагог использует средства информатизации и информационные технологии в профессиональной деятельности не только на основе универсальных умений. Умение использовать средства информатизации и информационные технологии оказываются во всех педагогических способностях.

Таким образом, в своей статье будем придерживаться следующего определения: информатическая компетентность учителя начальной школы предусматривает, что он умеет пользоваться современными техническими средствами, владеет приемами работы с информационно-компьютерными технологиями и средствами их эффективного использования в своей профессиональной начальном образовании. По мнению И. В. Роберт, информатические компетентность будущего учителя начальных классов можно структурно представить в виде совокупности двух блоков: блока «базовых» компонентов и блока «специальных» компонентов информатической компетентности. Блок базовых компонентов информатической компетентности учителя начальных классов включает умения, связанные с выполнением различных видов информационной деятельности с целью расширения профессионального кругозора и самообразования. Это умения, связанные с получением, переработкой и освоением имеющейся информации, созданием нового знания и его передачей профессиональному сообществу.

Блок специальных компонентов информатической компетентности будущего учителя начальных классов рассматривается как профессионально-личностно качество педагога, включает совокупность знаний, умений и ценностного отношения к эффективному использованию новых информационных технологий обучения в учебном процессе начальной школы. Поэтому подготовка педагога к использованию средств информатизации и информационных технологий в профессиональной деятельности не может быть сведена только к формированию ключевой информационной компетентности, а должна быть связана и с формированием базовой, специальной компетенций.

Опираясь на исследования, проведенные В. Извозчиковым [4], можно выделить следующие структурные компоненты информатической компетентности будущего учителя начальных классов:

- выбор оптимального стиля общения, необходимого для формирования мотивационно-ценностных ориентиров (мотивационный компонент);

дидактических единиц) организуются в логическую деятельностную цепочку (процесс), обеспечивающую непрерывный информационный поток чередующихся и взаимосвязанных знаний, умений, навыков и других развиваемых качеств личности, конечным результатом которого должна стать сформированная та или иная целевая компетенция, ради которой проектируется локальный образовательный процесс и образовательная система.

Четвертый этап развертывания компетентностного подхода связан с проектированием и внедрением системы показателей локального образовательного процесса и его результата – компетенции, с помощью которых можно будет оценивать качество конечного результата (развития компетенции) и эффективность образовательного процесса.

Каждый из рассмотренных этапов развертывания компетентностного подхода должен реализовываться с учетом следующих принципов [4]:

- развитие у обучаемых способности самостоятельно решать проблемы в различных сферах и видах деятельности на основе использования социального опыта, элементом которого является собственный опыт учащихся;
- содержание образования представляет собой дидактически адаптированный социальный опыт решения познавательных, мировоззренческих, нравственных и иных проблем;
- создание условий образовательного процесса для формирования у обучаемых опыта самостоятельного решения познавательных, организационных, коммуникативных, нравственных проблем;
- оценка результатов и анализ уровней образованности, достигнутых учащимися на определённом этапе обучения.

С точки зрения системного подхода модель специалиста, сформированная на основе комплекса компетентностей, является прообразом желаемого конечного результата образовательного процесса, который являясь сложным системным объектом, включает в себя вложенные по определенным правилам компоненты. Компонентами образовательного процесса, в свою очередь, является некоторый необходимый и достаточный набор учебных дисциплин и (или) их частей, которые объединены в целостную структуру и имеют внутренние и внешние отношения. Формирование модели специалиста на системно-процессной основе требует преодоления рамок предметной специализации и переноса центра тяжести с изучения свойств объектов учебной дисциплины на изучение отношений между ними, а также отношений и связей между смежными дисциплинами образовательного процесса, формируя тем самым системные знания. В системах важны не сами объекты, составляющие ее, а связи и отношения между ними, а еще точнее то, как связаны и взаимоотносятся параметры этих объектов.

При проектировании образовательного процесса, предназначенного для развития конкретной компетенции будущего специалиста, дисциплина образовательного процесса должна рассматриваться с точки зрения целостности:

- во-первых, как целостный объект с внутренними упорядоченными связями между составляющими данной дисциплины,
- во-вторых, как целостность дисциплины в контурах системного окружения из смежных взаимосвязанных дисциплин, места и ролей дисциплины в конкретном образовательном процессе.

С точки зрения функциональности дисциплину следует рассматривать как совокупность действий (функций) для достижения как определенных целей (компетенций), так и реализации определенной целостности (как части целого – образовательного процесса). Основными в этой точке зрения являются функциональное место, функциональные связи и отношения.

Что касается рассмотрения самой дисциплины как бы изнутри, то для получения информации (представления) в этом ракурсе необходимо детально проработать функции и цели, возложенных на конкретную дисциплину образовательного процесса, сформировать элементы, содержащие знания, умения и навыки и расположить эти элементы в пространстве и во времени, заполняя ими функциональные места.

«Реализация компетентностного подхода должна предусматривать широкое использование в учебном процессе дисциплины активных и интерактивных форм проведения занятий (компьютерных симуляций, деловых и ролевых игр, разбора конкретных ситуаций, психологических и иных тренингов) с внеаудиторной работой с целью формирования и развития профессиональных навыков обучающихся» [1].

Выше отмечалось, что одной из причин низкой эффективности компетентностного подхода является несоответствие организационной структуры образовательных учреждений требованиям новых задач.

Попытаемся установить причины неспособности высших профессиональных учебных заведений получить требуемый эффект от внедрения компетентностного подхода.

Не секрет, что многие высшие образовательные организации сегодня построены по принципу функционального и иерархического разделения. И это стало настолько привычным и естественным, что мы и не можем представить себе более эффективный способ организации и считаем его единственным.

Итак, при функциональном подходе к управлению (для рассматриваемых образовательных учреждений – это дисциплинарный или предметный подход) перед каждой структурной единицей (сотрудник, кафедра, факультет и управление) закреплены ряд учебных дисциплин, описана область ответственности, сформулированы критерии успешной и неуспешной деятельности. Как правило, горизонтальные связи по линии координации между структурными единицами (сотрудниками, кафедрами, факультетами) слабы, а вертикальные связи по линии субординации «начальник-подчиненный» — сильны. Подчиненный (преподаватель) отвечает только за порученные ему функции (учебные дисциплины согласно индивидуальному плану) и, возможно, за деятельность своего подразделения в целом. Функции и результаты работы параллельных структурных единиц (коллег, смежных кафедр, факультетов) его не очень интересуют.

При системно - процессном подходе к управлению каждая структурная единица в лице отдельных преподавателей – представителей различных кафедр и факультетов избирательно вовлекаются в конкретный образовательный процесс, совместно обеспечивая реализацию его и получение конечного результата – сформированной компетенции будущего специалиста. Обязанности, область ответственности, критерии успешной деятельности для каждой структурной единицы регламентированы и имеют смысл лишь в контексте конкретного образовательного процесса. Горизонтальные связи между структурными единицами при таком подходе значительно сильнее, чем

возможностей ИКТ в формировании информатической культуры, поскольку совершенствование и развитие этих технологий расширяет возможности применения новых педагогических программных продуктов, мультимедийных технологий и web-ресурсов, которые используются в обучении.

Тенденцию обновления профессионального образования направлено на развитие профессиональной компетентности как компонент профессиональной подготовки. Данная тенденция, на наш взгляд, должна найти отражение и в системе информатической подготовки будущих учителей начальной школы. Если феномен «информатическая компетентность» рассматривается как компонент информатической подготовки учителя начальной школы, тогда закономерно говорить о том, что в процессе обучения должны быть учтены те положения, которые на сегодня определены как основные в организации обучения. Подготовка учителя в условиях модернизации образования должно отражать перспективные тенденции развития информационных и инновационных педагогических технологий в сфере фундаментальной, опережающей, открытой и непрерывного образования.

Основной целью. педагогического образования сегодня является подготовка учителя надлежащего уровня и профиля, конкурентоспособного на рынке труда, компетентного и ответственного человека, свободно владеет собственной профессии и ориентируется в смежных отраслях знаний, способной к эффективному труду по специальности на уровне мировых стандартов, готового к постоянному профессиональному росту, социальной и профессиональной мобильности.

Такое же мнение высказывает Н.В. Кисель [5] рассматривает теоретические основы разработки и использования информационных технологий в системе обучения. По мнению ученого, потребность в интенсификации совместной деятельности учителя и ученика привели к появлению новой профессии – специалиста по разработке психолого-педагогического обеспечения компьютерных обучающих систем. Это является одним из необходимых условий того, чтобы использование компьютера заняло в обучении и воспитании должное место, а образование стало существенным средством гуманизации общества.

В современных условиях приоритеты профессиональной подготовки специалиста меняются в сторону компетентного подхода. В педагогических исследованиях, посвященных вопросам качественного обновления методологии профессионального образования и ее технологий, недостаточно образованные взаимосвязи компетентности в области информационных технологий профессиональной деятельности. Развитие информатической компетентности начинается с 90-х годов XX века. Построение системы информатической образования базируется на ряде исследований А. Атаян, Ю. Брановский, В. Боголюбова, Г. Герцог, В. Извозчиков, М. Махмутова, И. Роберт, Ф. Янушкевича. Анализ подходов, направленных на формирование информатической компетентности, показал, что интеграция, которая происходит в современной педагогической образовании, условно можно разделить на две составляющие: изменения в системе подготовки будущих учителей связаны с внедрением компетентного подхода; изменения, которые происходят в системе высшего образования, связанные с вхождением Украины в европейское образовательное пространство. Одной из ключевых проблем компетентностного подхода является создание общепринятой методики,

не только то, что знает специалист, но и то, что он умеет делать или осуществлять как профессионал.

В реальной деятельности учителя проявление профессиональной компетентности обеспечивается единством всех содержательно-операционных и мотивационно-ценностных структур, находится в тесной взаимосвязи с профессиональным мастерством, профессиональной культурой, профессиональной и личностной готовностью. Компетентностный подход к содержанию образования, как и при традиционных подходах, входят знания, способы и опыт репродуктивной и творческой деятельности, опыт ценностного отношения к миру, но при этом основной акцент делается на практическом овладении этим содержанием.

Компетентностный подход в области информационно-коммуникационных технологий связывается с информационной культурой и информатической компетентностью. Проблема формирования информатической компетентности является одним из перспективных направлений в теории и практике профессионального образования. Информатическая компетентность учителя начальных классов - это компонент его профессиональной компетентности. Актуальными вопросами сегодня является отсутствие анализа его структуры и компонентов, существуют различия в определении основной компетенции в области информатики, которая тем самым затрудняет поиск путей и способов формирования информатической компетентности специалистов. Таким образом, подраздел посвящен раскрытию этих двух понятий: информационная культура и информатическая компетентность, которые составляют сущность и структуру информатической подготовки учителя начальных классов.

Анализ последних публикации отметил, что большинство молодых специалистов испытывают серьезные трудности, связанные с адаптацией к современным условиям профессиональной деятельности, поэтому существующая психолого-педагогическая и методическая подготовка выпускников педагогических вузов не в полной мере отвечает современным требованиям.

На основе проведенного анализа работ Е. Велихова, А. Витуховской, И. Роберт, А. Соловое и диссертационных исследований А. Атаян, Н. Василенко, Г. Герцог, В. Извозчиков, Н. Кисель сделан вывод о том, что при использовании информационно-развивающих технологий, основанных на принципах и закономерностях профессионально-ориентированного обучения, будет эффективно развиваться информационно-дидактическое среду. Таким образом, необходимость в обосновании механизма обеспечивает подготовку будущего учителя к практической деятельности в информационно-образовательной среде. Понятие образовательной среды рассматривается многими авторами с разной полнотой отображения существующих явлений.

Целью статьи является рассмотрение вопроса информатической подготовки будущего учителя начальных классов в условиях компетентностного подхода.

Изложение основного материала статьи. Целесообразно решать указанную проблему в двух направлениях: во-первых, из исследования процесса формирования информационной культуры будущего учителя как составляющей общей и профессиональной культуры, характеристики социального мира человека и продукт различных творческих способностей, которые формируются в системе образования; во-вторых, из-за раскрытия

в случае функционального подхода, так как они объединены в единый образовательный процесс и должны обеспечивать его целостность, как системы, и реализуемость. Вертикальные связи между структурными единицами и по линии «начальник-подчиненный» несколько слабее.

Сотрудник отвечает не только за свои функции, задачи и учебные дисциплины, но и за те образовательные процессы, в которых он задействован. Функции и результат деятельности параллельных структурных единиц, которые участвуют в тех же образовательных процессах, что и он, для него важны. Возникает взаимная ответственность за конечный результат процесса между всеми его участниками.

Функциональный подход наиболее оптимален в тех случаях, когда весь образовательный процесс (или его значительная часть) сосредоточен в рамках одной структурной единицы кафедры, что маловероятно[5].

Выводы. При компетентностном подходе в системе высшего профессионального образования категория компетентность представляет собой одну из конечных целей подготовки специалиста, а компетенции – локальные цели отдельных образовательных процессов. Совокупность избирательно актуализированных компетенций специалиста как реакция на неординарное событие или ситуацию должна формировать у него определенную компетентность для разрешения создавшейся проблемы.

Традиционные предметные (дисциплинарные) подходы к образовательной деятельности и функционально - иерархическая структура высших образовательных учреждений не могут способствовать эффективной реализации компетентностного подхода в образовательном процессе. Гармоничной и наиболее благоприятной средой для внедрения компетентностного подхода может стать образовательная среда, сформированная на системно – процессных принципах.

Литература:

1. Приказ Министерства образования и науки РФ от 22 декабря 2009 г. N 781 "Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта высшего профессионального образования по направлению подготовки 051000 Профессиональное обучение (по отраслям) (квалификация (степень) "бакалавр")" (с изменениями и дополнениями). http://ivo.garant.ru/#/document/197449/paragraph/2256:2].

2. Бекиров Ш.Н. Актуальные направления научных исследований XXI века: теория и практика: сборник научных трудов по материалам международной заочной научно-практической конференции. - Воронеж: ФГБОУ ВПА Воронежская государственная лесотехническая академия (ВГЛТА), 2015. - №1 (12) – С.74-78.

3. Разработка программ подготовки профессорско-преподавательского состава к проектированию образовательного процесса в контексте компетентностного подхода: Монография / Под ред. Г.А. Бордовского, Н.Ф. Радионовой, А.В. Тряпицына. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И.Герцена, 2010. - 243 с.

4. Мединцева И. П. Компетентностный подход в образовании [Текст] / И. П. Мединцева // Педагогическое мастерство: материалы II междунар. науч. конф. (г. Москва, декабрь 2012 г.). — М.: Буки-Веди, 2012.

5. Ефимов В.В. Размышления о процессном подходе / В.В. Ефимов. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://quality.eup.ru/DOCUM4/rpp.htm.

Педагогика

УДК: 378.14

кандидат педагогических наук, доцент кафедры
начального образования Бекирова Адиле Рустемовна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

НЕТРАДИЦИОННЫЕ ФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ

Аннотация. В статье теоретически исследуется и методически обосновывается опыт применения нетрадиционных форм обучения будущих специалистов.

Ключевые слова: нетрадиционные формы обучения, подготовка будущих специалистов.

Annotation. The paper investigates theoretically and methodologically grounded experience in the application of non-traditional forms of training of future specialists.

Keywords: non-traditional forms of learning, training of future specialists.

Введение. Качественное развитие общества, характеризующегося компетентным управлением всеми социальными (политическими, экономическими, педагогическими и т. д.) процессами, выдвигает задачу повышения уровня подготовленности специалистов всех звеньев. Остаточный принцип, который продолжает доминировать в деле обучения специалистов, особенно будущих, наносит непоправимый ущерб, проявляется «провалом» в разработке и реализации различных реформ.

Противоречие между потребностью развивающегося демократического общества в высококомпетентных специалистах и возможностями нашего сегодняшнего образования в подготовке таковых, приближается к критической отметке. Назрела необходимость широкого, коренного преобразования всей традиционной системы обучения.

Формулировка цели статьи. Теоретическое и методическое обоснование применения на практике нетрадиционных форм обучения.

Названные в статье выводы и рекомендации по использованию нетрадиционных форм обучения получены на основе изучения и обобщения опыта отечественной и зарубежной практики применения активных форм обучения специалистов по педагогическим дисциплинам. В своей работе мы опирались на исследования, проведенные педагогами и психологами О. С. Анисимовым [1], Н. В. Борисовой [3], А. А. Вербицким [2], Н. А. Давыдовым, Н. А. Бойченко [4], И. Ф. Исаевым [6], А. И. Каменевым [7], Э. Н. Коротковым [8], П. Е. Решетниковым [11], А. М. Смолкиным [12], Е. А. Хруцким [13] и др., а также зарубежными специалистами Л. Зайверт, В. Зигерт, К. Ингенкамп [5]. Л. Ланг и др.

В статье даются пояснения, рекомендации и приемы по организации и управлению нетрадиционными занятиями в высшей школе.

Изложение основного материала. В настоящее время в образовательный процесс вуза вводятся многие необычные формы работы, позволяющие по-новому организовать учебную деятельность будущих учителей. Это обобщающие лекции, различные тренинги, вводные и моделирующие занятия,

http://sandavak.narod.ru/stud_stat/stoinova.pdf

10. Програма розвитку дитини дошкільного віку **"**Українське дошкілля**" /** О.І. Білан, Л.В. Возна, О.Л. Максименко [та ін.]. – Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 264 с.

11. Савчин М.В. Вікова психологія [Текст]: навч. посіб. [для студентів вищих навчальних закладів] / Савчин М.В., Василенко Л.П. – 2-ге вид., стереот. – К.: Академвидав, 2009. – 360 с.

12. Сергєєнкова О. Вікова психологія: навч. посіб. / О.П. Сергєєнкова, О.А. Столярчук, О.П. Коханова, О.В. Пасєка. – К.: ТОВ "Центр учбової літератури". – 2012. – 384 с.

13. Ткачук Т. Спілкування з дорослим як детермінанта розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку / Т. Ткачук // Проблеми загальної та педагогічної психології: Зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К., 2004. – Том 6. – Вип. 5. – С. 355 – 359.

Педагогика

УДК 371.681.3

кандидат педагогических наук, старший преподаватель
кафедры начального образования Халилова Фатиме Ситмеметовна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

ИНФОРМАТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В УСЛОВИЯХ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА

Аннотация. Статья посвящена теоретико-методологическим аспектам формирования информатичекой компетентности учителя начальных классов в условиях компетентносного подхода. Выявлены структурные компоненты информатической компетентности учителя начальных классов.

Ключевые слова: информационные технологии, информатическая компетентность, компетентностный подход.

Annotation. The article is devoted to theoretical and methodological aspects of the formation of information competence of primary school teachers in a competence approach. The structural components of informatics competency of primary school teachers.

Keywords: information technology, informatics competence, competence approach.

Введение. Переориентация современной высшего педагогического образования на европейские стандарты предполагает, прежде всего, подготовку компетентного специалиста, который осознает свою социальную ответственность, умеет определять и успешно достигать новые педагогические цели, является субъектом личностного и профессионального роста, ключевой фигурой в формировании жизненной компетентности учащихся. Обращение к компетентностного подхода в подготовке будущих учителей начальных классов основывается на понимании того, что сегодня на первый план выходит

удосконаленню психічних процесів, зростанню ступеня оволодіння мовою (мовленням) накопичується певний запас уявлень про найближче оточення. Пізнавальний розвиток переходить на інший, більш високий і якісно відмінний від попереднього рівень та характеризує ступінь удосконалення пізнавальних процесів (сприймання, мислення, мовлення, пам'яті, уяви), сформованість уміння міркувати, обґрунтовувати свої думки, виявляти інтерес до довкілля, будувати власні судження.

Аналізуючи особливості пізнавального розвитку дошкільника слід враховувати такі показники:

– активно-пізнавальне ставлення до довкілля (інтерес, допитливість, емоційність, захопленість, особистісну спрямованість);

– дії, спрямовані на пізнання предмета (дії сприймання і мислення, вміння використовувати засвоєні способи дій при розв'язанні різних завдань, розвиток мовлення);

– глибину знань (ступінь засвоєння інформації про довкілля, поєднання різних ознак у цілісний предмет, розуміння функціонального призначення предмета).

Одним із провідних завдань педагогів (дорослих) є збереження та зміцнення інтересу дітей до пізнання, підтримка пізнавальної активності та розвиток індивідуальних пізнавальних здібностей. При цьому слід враховувати окремі показники пізнавального розвитку дошкільника. Залучаючись до пізнання, дитина найперше повинна навчитись думати, розмірковувати, сперечатись. У неї поступово має формуватися пізнавальне ставлення до довкілля: бажання вчитися, інтерес до процесу навчання, пізнання нового. Ці проблеми можуть стати темами подальших наукових розвідок.

Література:

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" / Наук. керівник О.Л. Кононко. – К.: Світич, 2008. – 430 с.

2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Ред. журн. "Дошкільне виховання", 1999. – 70 с.

3. Дуткевич Т. Дитяча психологія: [навч. посіб.] / Т.В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.

4. Ковшар О. Завдання дошкільної освіти з розвитку особистості / О. Ковшар // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – № 8 (Ч. 2). – С. 287 – 293.

5. Ковшар О. Особливості розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в наступності / Олена Ковшар // Вісник Інституту розвитку дитини: Зб. наук. пр. Серія: Філософія, педагогіка,психологія. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, 2011. – Вип. 18. – С. 25 – 30.

6. Ладивір С. Не готові знання, а вміння їх здобувати. – Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp12/ladyvir.pdf

7. Ладивір С.О. Пізнавальний розвиток старшого дошкільника / С.О. Ладивір // Дошкільна освіта. – 2009. – № 3 (25). – С. 13 – 22.

8. Литвиненко І.М. Багатоканальна діяльність – засіб розвитку пізнавальної активності / І.М. Литвиненко // Дошкільне виховання. – № 4. – 2002. – С. 22 – 24.

9. Нестеренко В.В. Особливості розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку / Нестеренко В.В., Стойнова О.В. – Режим доступу:

занятия по наблюдению за учебным процессом и диагностике развития школьников, специальные занятия по обучению логике детей, практические занятия по решению задач и выполнению упражнений, которые даются детям на уроках в школе, выполнению рисунков, изготовлению объектов труда, видеозанятия, нетрадиционные формы контроля за выполнением образовательной программы, такие как творческий отчет, заключительный концерт, защита рефератов, рейтинговая оценка успешности обучения, конкурс педагогического мастерства, игры и др.

Обычные формы учебной работы (лекции, семинары, лабораторные и практические работы, консультации, экзамен, зачет) имеют ограниченные возможности в изменении позиции студента, поскольку он всегда находится в состоянии обучающегося. Нетрадиционные же формы обучения, в одном случае, ставят его в позицию режиссера, в другом – в позицию учителя, в третьем – в позицию консультанта, в четвертом – сочинителя или художника, в пятом – организатора определенной деятельности детей или сокурсников, в шестом – в позицию ученика, в седьмом – организатора образовательного процесса в школе и т. д. И чем разнообразнее выполняемые студентом роли и занимаемая им в деятельности позиция, тем разностороннее развивается личность будущего специалиста, его мыслительная деятельность приобретает системный характер, вырабатывается гибкость мышления и действий.

На занятиях могут использоваться такие нетрадиционные формы, как лекции вдвоем, лекции с элементами проблемного обучения, лекции с ошибками, семинары-игры, семинары-шоу, заседания клуба знатоков психологии, семинары-аукционы.

Лекция вдвоем проводится двумя преподавателями (педагогики и психологии, психологии и физиологии, психологии и преподавателем педагогического мастерства и др.). Она может проводиться преподавателем и хорошо подготовленными студентами или же двумя специально подготовленными студентами. Основной замысел проведения такой лекции состоит, во-первых, в том, чтобы компетентно осмыслить ту или иную проблему с позиции разных наук: педагогики и психологии, физиологии и психологии и т. д. Во-вторых, прием чтения лекции вдвоем позволяет лучше акцентировать внимание студентов на наиболее важной информации. При этом один из преподавателей (студентов) сообщает наиболее важные положения, а второй на конкретных фактах раскрывает их суть, показывает пути использования этих идей. В-третьих, лекция вдвоем может использоваться для постановки и решения образовательных проблем. При этом один из преподавателей ставит вопросы, формулирует проблемы, а второй раскрывает, как эти проблемы можно разрешить, ответить на поставленные вопросы. Эта форма обучения учит студентов выделять главное и акцентировать на нем внимание аудитории.

Лекция с ошибками обычно используется для закрепления ранее изученного материала и контроля за усвоением. Ее целесообразно использовать в целях более глубокого осмысления наиболее важного для профессиональной деятельности теоретического материала. Содержание лекции обычно отпечатывается на отдельных листах и предлагается для самостоятельного изучения студентам. Студенты должны обнаружить в тексте ошибки и обосновать суть ошибок при последующем коллективном обсуждении текста лекции. Такая форма обучения способствует

формированию умения осуществлять самоконтроль при изучении теоретического материала.

Семинар-игра типа «Что, где, когда?» или «Брейн-ринг» проводится для обобщения знаний по теме или разделу программы. Это познавательная игра по типу телевизионных игр.

Для проведения игры подбираются команды. Помещение оформляется соответствующим образом. Заранее готовятся вопросы для команд и болельщиков.

Игровой характер деятельности, использование театрализации, импровизации, соревнований, публичного демонстрирования умственных способностей активизируют деятельность студентов и значительно повышают интерес к предметному содержанию. Эта форма занятий важна тем, что студенты обучаются умению использовать познавательные игры для обобщения материала по теме.

Семинар-шоу. При проведении занятия в данной форме группа студентов разбивается на три-четыре подгруппы (в зависимости от темы занятия). Каждая подгруппа получает задание раскрыть основные идеи раздела, темы программы в форме спектакля, сказки, телевизионной передачи. В спектакле, телепередаче, сказке необходимо представить все основные понятия и идеи, раскрыть их образно, необычно.

Проведение учебных занятий в такой форме важно потому, что здесь студенты учатся режиссуре, у них интенсивно развиваются творческие способности: им приходится придумывать и изготовлять костюмы, декорации, плакаты, эмблемы команд, сочинять стихи и т. д. Студенты учатся перевоплощаться, развивают у себя артистические способности. Важное значение имеет такая деятельность для формирования умения перерабатывать содержание научной информации в образную и конкретную форму, доступную для восприятия и усвоения на основе инсценирования.

Семинар-аукцион. Для обсуждения на нем предлагаются одна-две проблемы. Например: «Как эффективнее развивать способности школьников», «Классы для одаренных детей: концептуальные основы организации». Предварительно, за одну-две недели до проведения семинара, студентам предлагается ознакомиться с литературой и передовым опытом школ по данной проблеме.

На аукционе продают свидетельства на изобретение авторской системы развития способностей и одаренности у детей. Платой за них являются идеи, описания способов и приемов работы с детьми по развитию их способностей. Свидетельства на изобретения получают те студенты, которые предложат больше рациональных идей и способов работы с учащимися.

Такая форма обучения создает широкие возможности для творческого самовыражения и самоутверждения студентов. Поэтому занятия всегда проводятся с большим интересом и высокой активностью, раскрывают, как ярко проявляются инициатива и творческие способности будущих учителей.

К нетрадиционным формам работы можно отнести уроки вежливости, деловые игры, праздники игры, игры-путешествия, уроки-рекламы, занятия школы родителей, познавательный ринг «Качели», коллективные творческие дела, тренинги.

Уроки вежливости. В подготовке учителя к проведению воспитательной работы по нравственному развитию учащихся важное значение имеют: во-

Провідним мотивом діяльності у дошкільному віці є пізнавальний. Дитина є активним споживачем інформації. Дорослий для неї – найавторитетніше джерело знань, ерудиції, тлумач усього, що її цікавить. Спілкування переходить із суто практичного, ділового у пізнавальне: дитина розпитує про те, що бачить навколо, намагається отримати конкретні відповіді на свої запитання, сприймає дорослого як постачальника нової інформації про природу, предметний світ, людей, власне “Я”. Поступово вона стає самостійною, і для неї важливим стає те, як її діяльність оцінює дорослий; зростає прагнення й здатність діяти не лише за вказівкою, а й на власний розсуд, за особистим бажанням, відповідально.

У дошкільному віці малюк вступає на шлях великих знань і відкриттів. Тому треба підготувати його до сприймання інформації на словесному рівні, підтримуючи пізнавальний інтерес та активність. Зокрема, науковці виокремлюють такі етапи: перший – педагог (дорослий) розповідає про будь-який цікавий об’єкт або явище; другий – педагог (дорослий) показує об’єкт або явище з одночасною повторною розповіддю про нього. Передавання знань власне й передбачає формування способів сприймання (вміння спостерігати, розглядати, предмети) та розвиток пізнавальних процесів (мовлення, мислення, уяви, пам'яті, уваги). Тому підтримка пізнавальної активності, створення сприятливих умов формування у дошкільників активно-пізнавального ставлення до оточуючої дійсності є необхідною умовою продуктивної розумової діяльності, швидкості і легкості засвоєння нових знань та здатності до творчості.

Залучаючись до пізнання, дитина найперше повинна навчитись думати, розмірковувати, сперечатись, не боятись суперечити тому, що їй пропонують. Навчання має спрямовуватися на удосконалення інтелектуальних здібностей та розвиток здатності отримувати знання. Дитина має оволодіти способами пошуку істини, а не бути пасивним споживачем інформації. Таке розуміння проблеми ґрунтується на тому, що дошкільний вік – період інтенсивного розвитку пізнавальних і творчих здібностей дітей, період безкінечних запитань, невичерпної фантазії, ігрових задумів. Мова йде про засвоєння знань дітьми та розвиток на цій основі конкретних умінь бачити проблеми; давати питання; формулювати гіпотези; обґрунтовувати поняття; класифікувати; спостерігати; експериментувати; робити узагальнення і умовисновки. При цьому за дитиною визнається право на несхожість, власний погляд, індивідуальні захоплення, інтереси, риси характеру та ін.

Найкращий спосіб розвинути дитячу цікавість – це старанно відповідати на запитання. Допитливість спонукає малюка активно шукати шляхи і засоби задоволення потреби в знаннях, постійно збуджує “механізм” пізнання. Реалізуючись в інтересі, допитливість зберігає інтерес, не дає йому згаснути і зумовлює внутрішню перебудову й осмислення набутих знань, сприяє появі нового інтересу, що окреслює вже вищий рівень пізнання. Тому необхідно залучати дитину до запитань і відповідей. Адже саме у віці “чомучок”, закладається любов до знань, дослідницький інтерес, а це – основа подальшого успішного навчання та розумового розвитку.

Висновки. Отож, у період дошкільного дитинства відбувається інтенсивний розвиток пізнавальної сфери: збагачуються уявлення та знання про світ природи, предмети, людей, самого себе; розширюються та якісно змінюються способи орієнтації в довкіллі та виникають нові. Завдяки

розрізняє кольори та їхні відтінки, гострішим стає зір. А це важливі передумови пізнавального розвитку малюка, який С. Ладивір тлумачить як процес оволодіння певними типами пізнавальних дій (дії сприймання та дії мислення) [7].

Через тактильні, слухові, нюхові, смакові відчуття збагачуються життєві враження, з'являється внутрішнє життя, спершу в пізнавальній, а потім і в емоційно-мотиваційній сферах. Такі враження, отримані за допомогою відчуттів і сприймань, несуть інформацію про зовнішні ознаки та властивості предметів, утворюючи чуттєвий досвід. Дитина дізнається про багатство навколишнього світу: кольори, запахи, музичні тони та шуми, вагу предметів, а також про власні спонукання: спрагу, голод тощо [12].

Чуттєве пізнання передує логічному, яке властиве тільки людині. До нього належать мислення та уява. Мислення відображає образи, поняття, явища, зв'язки між ними. Через розумові дії та операції дошкільник розв'язує різноманітні пізнавальні та особисті завдання, ставить запитання, розмірковує, порівнює, експериментує, встановлює зв'язки. Так формуються точніші образи природи, предметного світу, людей, самої себе. Дитина прагне задовольнити свої пізнавальні потреби, що своєю чергою сприяє збагаченню і впорядкуванню чуттєвого досвіду.

Отож, пізнання не є пасивним процесом, воно завжди поєднане з перетворенням пізнаного. До дій сприймання у дошкільному віці відносять: ідентифікацію (підбір за зразком); пристосування до еталону (пошук схожого); моделюючі дії (одночасне використання кількох еталонів). Дії мислення: символізація – здатність замістити предмет якимось іншим предметом; схематизація – здатність будувати образ предмета не в цілому, а за найбільш важливими його якостями; перші передумови логічного мислення, яке починає формуватися у старшому дошкільному віці (здатність виявляти в предметі декілька якостей і сторін) [6].

Як бачимо, синтез зовнішніх і внутрішніх дій породжує складну інтелектуальну діяльність. Зазначимо, що у сприйманні ця діяльність представлена перцептивними діями; в уявi – вмінням керувати і контролювати зовнішній і внутрішній плани дій; у пам'яті – об'єднанням зовнішнього і внутрішнього структурування матеріалу під час його запам'ятовування і відтворення; в мисленні – об'єднанням у цілісний процес наочно-дійового, наочно-образного і словесно-логічного способів розв'язання практичних завдань [3], [11]. Що стосується процесів уяви та пам'яті, то в дошкільників ще немає спеціальних дій, вони вплетені в дії сприймання і мислення дитини, лише вкінці дошкільного дитинства відбувається розвиток деяких дій запам'ятовування.

Отже, дитячі сприймання, мовлення, мислення та уява тісно пов'язані. Їх поєднання породжує здатність творити образи та довільно маніпулювати ними за допомогою мовних самоінструкцій. У дитини виникає та починає успішно функціонувати внутрішнє мовлення як засіб мислення, з'являється довільна поведінка. У процесі виховання засвоюються необхідні моральні норми, форми і правила, які перетворюють дії дитини на морально регульовані вчинки. Це засвідчує появу довільної моральної саморегуляції, дитина може розрізнити, що є добрим і поганим. Вона все, що бачить, намагається впорядкувати, збагнути закономірні відношення довкілля, що є свідченням виникнення первинного, хоча й схематичного дитячого світогляду [11].

первых, овладение культурой поведения, нормами и правилами этикета самими студентами; во-вторых, ознакомление их с основными формами и методами работы с детьми по воспитанию у них культуры поведения. Наиболее удачной формой обучения этому в вузе являются уроки вежливости.

В содержание этих уроков входят ознакомление студентов с этикетом поведения в общественных местах (в кино, театре, на выставке и др.), на улице, в гостях; ознакомление с этикой деловых разговоров (при личной встрече, переписке, в телефонных разговорах); разбор этических ситуаций на основе инсценирования; тренинг деловых контактов и поведения в стандартных ситуациях; ознакомление с различными формами обращения, извинения, прощания, встречи, приветствий; подготовка и разбор содержания различных этических занятий с детьми (этических бесед, практических занятий по этикету, нравственному воспитанию и др.).

Деловые игры. Такая форма обучения студентов используется наиболее часто в разных модификациях. Содержанием деловой игры может быть практическое освоение студентами правил и норм этикета. Так, с правилами поведения в гостях целесообразнее всего знакомить детей на основе проведения деловой игры «Принимаем гостей». Роль хозяев в этой игре могут выполнять студенты, которые празднуют свой день рождения (один-два студента). Гостями могут быть сокурсники, приглашенные на вечеринку педагоги, учителя базовых школ, студенты другой группы или другого отделения.

Перед проведением празднования дня рождения все студенты знакомятся с правилами поведения за столом, приемами сервировки стола. Они готовят сценарий праздника, угощение, развлекательную программу, подарки именинникам, продумывают оформление зала, подбирают соответствующую музыку. При проведении праздника именинники встречают гостей, ведут с ними беседы, рассаживают в соответствии с правилами этикета. Ведущий пытается обеспечить веселую, непринужденную обстановку в ходе проведения вечеринки, в соответствии с этикетом провожает гостей после праздника. Такая игра позволяет закрепить на практике правила этикета, сделать их наглядными.

Ознакомление с этическими нормами в форме практикумов, деловых игр в значительной степени повышает интерес к ним и у студентов, и у детей.

Деловые игры с успехом используются и для моделирования предстоящих занятий в школе. Опыт показывает, что, когда студенты весь ход воспитательного дела проигрывают на себе, они намного увереннее чувствуют себя в школе и качество их работы заметно возрастает.

Праздник игры. Одна из важнейших задач профессиональной подготовки учителей начальных классов – обучение их детским играм. Учителя, который не может занять детей полезным делом на перемене, на прогулке, во время выезда куда-либо, нельзя назвать профессионально компетентным человеком в полной мере, поэтому в системе подготовки учителя этому вопросу придается большое значение. В процессе изучения технологии воспитательной деятельности и при организации разнообразной деятельности детей в школе играм отводится значительное место. Студенты довольно основательно знакомятся с содержанием и методикой проведения познавательных игр, игр на местности, подвижных игр на переменах, спортивных игр, настольных игр.

Обычно знакомство с играми проводится на первом и втором годах

обучения. Завершается их изучение праздником игры. Учебная группа разбивается на три-четыре подгруппы. Каждая подгруппа должна подобрать для праздника несколько подвижных игр для проведения на переменах, одну-две познавательные игры, одну-две игры для отдыха в помещении (на внимание, развитие памяти, сообразительности и др.), рассказать об их назначении и показать, как игра проводится.

Демонстрация игр проводится в форме соревнования между командами. Оценивается игра по таким критериям: содержательность игры и ее воспитательные возможности, умение четко и лаконично разъяснять участникам правила игры, умение управлять игрой (вызвать желание детей участвовать в игре, подавать команды и распоряжения, подводить итоги, разрешать споры и конфликты). Участие самих студентов в роли ведущих и участников позволяет быстро запомнить содержание игры и правила ее проведения. Разделение групп на отдельные команды расширяет возможности для ознакомления с большим числом игр, способствует созданию атмосферы состязательности, а значит, и активности студентов, интереса к изучаемому материалу.

Игры-путешествия – одна из эффективных и интересных форм изучения учебной информации и средство для обучения студентов методике проведения познавательных игр, что позволяет вводить в обучение элемент игры.

Для проведения игры-путешествия подбираются «экипаж» и средства передвижения, намечается «маршрут». В соответствии с логикой изучения нового материала выделяются отдельные «станции». На каждой «станции» происходит ознакомление с ее жителями и законами их жизни. Завершается путешествие подведением итогов, обобщением тех знаний, которые были получены в ходе путешествия.

Подготовка к проведению игры-путешествия заключается в детальном ознакомлении с содержанием очередной темы занятия и переработке научного содержания в логически стройный, последовательный процесс подачи его в образной, инсценированной форме на каждом из этапов; в подготовке красочного оформления маршрута; в выработке критериев обобщения игры; распределении ролей между отдельными студентами.

Уроки-рекламы. Их используют для формирования у студентов умения убеждать человека, для более глубокого усвоения отдельных понятий, формирования диалектического мышления, духовных ценностей. Сущность этой формы обучения заключается в следующем. Студенту дается на дом задание провести «рекламу», доказать как можно убедительнее, почему человеку необходимо, например, осуществлять благотворительность или почему необходимо заниматься физической культурой и спортом, почему человек должен быть трудолюбивым, почему личностно-ориентированное воспитание более прогрессивно, чем массовое, и т. д.

На учебном занятии студенты на основе своих размышлений воссоздают свою «рекламу», а сокурсники выступают их оппонентами и оценивают эффективность «рекламы».

Подготовка и проведение народных праздников, вечеров, обрядовых торжеств. Подготовка учителя невозможна без приобщения студентов к народной культуре, обычаям и традициям своего народа. Необходимо ежегодно проводить такие народные праздники и обряды, как «Девичьи посиделки», «Масленица», «Рождественские гулянья», «Пасха», «Навре-

розкриває різні сторони своєї особистості: засвоює нову інформацію, запам'ятовує, розв'язує завдання, проявляє цікавість до певних видів діяльності, переживає емоції, прагне до самостійності, розвивається [5].

Психологи зазначають, що пізнавальна сфера дитини складається з тісно пов'язаних компонентів: пізнавальних процесів (відчуттів, сприйняття, уваги, пам'яті, уявлення, мислення); інформації (знання, досвіду і досягнень, накопичених людством на шляху пізнання світу); ставлення до світу (емоційної реакції на окремі об'єкти, предмети, явища і події) [3]. Через удосконалення психічних процесів розширюються враження, знання, досвід пізнання дошкільника, а завдяки активній взаємодії з довкіллям – світогляд, пізнавальні інтереси. Обсяг інформації, яку отримує дитина з різних джерел інтенсивно впливає на допитливість і спостережливість. Із збільшенням досвіду пізнання, вона оволодіває перцептивними діями, стає спроможною до обстеження предметів і виявлення в них найбільш характерних ознак і властивостей, емоційно відгукується на них.

У процесі формування пізнавального ставлення до довкілля у дитини чітко простежується єдність інтелектуального та емоційного (як домінуючого) відношення до дійсності. Пізнаючи, малюк виявляє емоції (подив, замилування, нерозуміння, грайливість, стурбованість), які свідчать про інтерес до цього процесу, бажання, захопленість. Набуті знання та практичний досвід дають змогу усвідомити власні можливості, а це, у свою чергу, породжує нові бажання і емоції, спонукає до ініціативних, а потім і творчих дій.

Отож, через удосконалення пізнавальних психічних процесів (відчуттів, сприймання, пам'яті, мислення, уяви) дитина накопичує враження і власний досвід пізнання. Йдеться про пізнавальний розвиток: здібності та якості видозмінюються, перебудовуються, набувають досконаліших форм. На це вказують запитання, які дошкільних ставить дорослим, його судження, продукти діяльності, зміст ігор та ін.

У розвитку пізнавальної сфери особливої уваги заслуговує молодший дошкільний вік, коли стрімко посилюється допитливість дитини – вона намагається з'ясувати причини різних явищ життя, запитуючи "Чому? ". Значно активізується словник, виникають елементарні судження про довкілля, основною формою взаємодії з людьми стає діалог, а словесне звернення дорослого – важливим механізмом регулювання поведінки. Малюк щоразу більше цікавиться однолітками, починає виявляти ініціативу в спілкуванні, демонструючи свої можливості.

Цьому сприяють зміни, які викликані фізіологічними перетвореннями у корі головного мозку, загальним фізичним зміцненням організму. Порівняно з дитиною раннього віку у молодшого дошкільника істотно зростають фізичні можливості, змінюються антропометричні показники, збільшується життєвий простір, цілеспрямованішими стають дії, урізноманітнюються рухи [1]. Розвивається мовлення – засіб пізнання, мислення та розуміння. На цій основі та за допомогою уяви будуються різноманітні види "дитячої" діяльності (предметна, гра, малювання, конструювання, експериментування та ін.), що забезпечують дитину зовнішніми формами орієнтовних, пошукових дій, є основою внутрішнього плану дій, сприяють засвоєнню сенсорних еталонів та наочних моделей, розвивають творчі здібності. Сприймання стає самостійним, цілеспрямованим, удосконалюється фонематичний слух, дитина краще

діяльність малюка, особливо молодшого дошкільного віку, спрямована на пізнання (як прояв допитливості) й зумовлена необхідністю розв'язання завдань, що постають перед ним у конкретних життєвих ситуаціях.

Проблема розвитку пізнавальних інтересів дошкільників знайшла відображення у наукових розвідках І. Большакової, Т. Вороніної, О. Ковшар [4], [5], С. Ладивір [6], [7], І. Литвиненко [8], Т. Ткачук [13], І. Товкач та ін.

В. Нестеренко та О. Стойнова на основі узагальнення наукових даних визначають компоненти (мотиваційний, емоційний, орієнтаційний, змістовно-операційний, оціночний) та відповідні їм критерії пізнавальної активності дошкільників [9]. О. Ковшар характеризує пізнавальну активність дітей, зосереджуючись на значенні наступності в активізації діяльності особистості, спорідненості та відмінності шляхів пізнання в старшому дошкільному та молодшому шкільному віці [5].

У дослідженнях Т. Ткачук [13] з'ясовано залежність рівня пізнавального розвитку дитини дошкільного віку від стилю спілкування вихователя з нею. Дослідниця визначила критерії та показники діагностування рівнів пізнавальної активності у молодших і старших дошкільників та запропонувала шляхи корекції комунікативних вмінь педагога, з метою оптимального розвитку пізнавальної активності дітей.

Проблемі пізнавального розвитку дошкільників присвячено значну кількість досліджень. Однак у сучасних умовах функціонування дошкільної освіти вона набуває нового значення й актуальності, у зв'язку з вимогами нормативних документів, новими підходами до розвитку і виховання дітей (індивідуалізації, гуманізації, диференціації, інтенсифікації навчально-виховного процесу).

Мета статті – теоретично обґрунтувати сутність поняття пізнавальний розвиток дошкільника та охарактеризувати його основні показники.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка нормальна дитина з'являється на світ з природженою пізнавальною спрямованістю, що допомагає їй адаптуватися до нових умов життєдіяльності. Поступово ця спрямованість переростає в активність (стан внутрішньої готовності до пізнавальної діяльності), що виявляється у пошукових діях на отримання нових вражень про довкілля. Власне пізнавальна активність передує діяльності і породжує її. Це своєрідна міра діяльності; риса, якість особистості; умова розвитку та результат виховання, що перебуває у тісному зв'язку з самостійністю, спілкуванням з дорослими та однолітками, розумовим розвитком.

Активність дитини – одна з головних і необхідних виявів її життя, внутрішня спонукальна сила, спрямована на задоволення потреб організму, а сам спосіб задоволення потреби зумовлює розвиток та сприяє формуванню нових потреб. Потреби, що виявляються у пізнавальних інтересах, спонукають шукати способи і засоби для їхнього задоволення, стимулюють до набуття знань, сприяють розширенню світогляду.

Елементарним рівнем пізнавального інтересу вважається відкритий, безпосередній інтерес до нових фактів, цікавих явищ. Більш високий рівень інтересу проявляється до знання властивостей предметів і явищ, їхньої внутрішньої суті. Цей рівень, називається етапом допитливості, підштовхує до пошуку, здогадів, активного оперування наявними знаннями і вміннями [3].

Власне, задовольняючи природну потребу у пізнанні, маленька людина

байрам», «Хыдырлез-байрам» и др. Будущие учителя вместе с преподавателями разрабатывают сценарии праздников, подбирают увлекательные игры, забавные конкурсы, готовят костюмы и украшают в народном стиле помещения. Все это создает атмосферу праздника, творчества, воспитывает любовь и уважение к народной культуре.

Занятия школы родителей. Главнейшая стратегическая задача в обучении учителей – подготовка их к работе с родителями. Научить эффективно проводить эту работу вне взаимодействия с родителями невозможно, поэтому особое значение придается различным формам работы студентов с семьей. Одна из очень удачных форм такой работы – занятия школы для родителей. Занятия для родителей проводятся три-четыре раза в год студентами выпускного курса.

Занятие обычно проходит так: 1. Небольшое сообщение студентов по одной из актуальных проблем семейного воспитания. 2. Дискуссия родителей по разбору воспитательных ситуаций на основе проблемной постановки вопроса «Что делать, если...» Например: «Что делать, если Ваш ребенок не хочет читать?», «Что делать, если ребенок Вам часто врет?», «Что делать, если ребенку не хочется идти в школу?» и т. д. 3. Ролевая игра «Проведение дня рождения Вашего сына (дочери)» или «Подготовка домашнего задания с детьми». 4. Индивидуальное общение с родителями детей по выявлению и обсуждению проблем их воспитания и обучения, выработке единства требований к детям.

Познавательный ринг «Качели». Эта форма обучения является разновидностью соревнования. Отличительная особенность его заключается в том, что студенты должны давать ответы поочередно (потому его и называют «Качели») и как можно быстрее. Это создает накал борьбы, вызывает повышенный интерес к игре.

Содержанием познавательной игры может быть любой теоретический материал. Для проведения познавательного ринга группа студентов делится на две команды. По сигналу ведущего игра начинается. Заранее студенты знают, какое задание надо выполнять. Например, команды по очереди должны называть приемы активизации интереса к учению. Называть прием может любой член команды. Назвав прием, студент нажимает кнопку включения отсчета времени соперника на шахматных часах. Кто-то из членов другой команды называет другой прием и нажимает свою кнопку и т. д. Выигрывает та команда, которая за меньшее время сможет назвать большее число приемов.

В качестве заданий командам могут предлагаться решения задач по математике, упражнения по русскому языку, изготовление изделий, т. е. все то, что будет осуществляться на занятиях с детьми. Этих упражнений и задач должно быть столько, сколько студентов в каждой команде. Выполняют упражнения и решают задачи студенты по очереди: один выполняет первое задание, другой – второе, третий – третье и т. д. Выигрывает команда, которая затратит на выполнение заданий меньше времени.

Уроки-спектакли используется обычно для обобщения и закрепления теоретического материала по определенной теме или разделу.

Проведение урока-спектакля требует от студентов умения переработать содержание изучаемого вопроса в приемлемом для инсценирования виде (режиссура), распределить роли между участниками спектакля, подготовить костюмы, аксессуары, перевоплощаться в процессе игры, использовать

выразительные средства, позволяющие образно передавать характерные черты и особенности героев спектакля. Подобная деятельность создает условия для формирования таких нужных для учителя качеств, как воображение, творческие способности, умение входить в образ, умение владеть мимикой, жестами, движениями тела, эмоциями, владеть словом, интонацией и др. Сценическое действие увлекает каждого студента, вызывает у него интерес, повышает активность его восприятия, а содержание теоретического материала не только хорошо осмысляется, но и личностно присваивается на основе переживания.

В спектакле могут обыгрываться отдельные познавательные процессы, свойства, факторы явлений, оказывающие влияние на развитие личности. Сценическое действие разыгрывается часто в форме «судебного заседания», на котором идет осуждение процессов, мешающих усвоению материала, или в форме карнавала, на котором идет знакомство с гостями (вниманием, памятью, мышлением и т. д.); в форме дискуссий героев; в форме научного симпозиума, на котором ученые обсуждают современные проблемы науки и др.

На занятиях можно использовать **защиту проектов урока.** Основное назначение таких занятий – научить студентов технологии проектирования уроков и воспитательных дел и составлению психологической карты на проведение занятий. Перед проведением защиты проектов студентам даются исходные параметры для проектирования: указывается учебник, в соответствии с которым должно проводиться занятие; указывается вид урока (вводный урок, урок обобщения, урок закрепления и т.д.); определяется контингент обучающихся (учащиеся малокомплектной сельской школы; класс компенсирующего обучения; гимназический класс городской школы и др.); указываются особенности обучаемости учащихся, их мотивационной сферы.

Кроме того, микрогруппам студентов, разрабатывающим проекты занятий, даются алгоритмы подготовки занятия: ознакомиться с требованиями стандартов начального образования по содержанию изучаемого вопроса и требованиями учебных программ по данному вопросу; изучить содержание учебника; выделить основные понятия, с которыми необходимо ознакомить учащихся, и основные теоретические идеи; сформировать основные задачи урока (воспитательного мероприятия); спроектировать деятельность учащихся, позволяющую им усвоить основные понятия курса и теоретические идеи, отработать умения и навыки и обеспечить развитие школьников; выбрать и обосновать оптимальную последовательность обучающих действий, осмыслить назначение каждого обучающего действия на уроке; продумать, какие средства необходимо использовать для решения каждой оперативной задачи; продумать, при каких условиях будут эффективны эти обучающие действия; составить технологическую карту на проведение занятия; подобрать к занятию необходимые задания, обучающие материалы.

Несколько студентов на занятии демонстрируют свои технологические карты и защищают свой проект, обосновывая каждое обучающее действие. Оценка проектов проводится по таким критериям: рациональность последовательности обучающих действий в технологической цепочке; целесообразность того или иного обучающего действия; диагностичность целей урока; обеспеченность обучающими материалами и техническими средствами, наглядными пособиями; оптимальность нагрузки и разнообразие деятельности на уроке. Защита проекта сопровождается демонстрацией

удосконалення його внутрішніх ресурсів, які насамперед виявляються в діяльності. Йдеться про компетентність дитини, збалансованість набутих знань, умінь, навичок, сформованих бажань, інтересів, намірів та особистісних якостей і вольової поведінки. Дошкільника можна вважати компетентним, коли він обізнаний, поінформований, здатний, пізнає, розуміє, вміє, усвідомлює, застосовує, виявляє ставлення, оцінює…

Потенційні можливості малюка значною мірою розкриваються та удосконалюються через особистий пізнавальний досвід. Адже завдяки пізнавальним психічним процесам та пізнавальній діяльності дитина сприймає предмети, явища, процеси, діяльність інших людей, систематизує, засвоює, закріплює інформацію в пам'яті, збагачується знаннями про себе, навколишній світ, природу, способи діяльності [11]. Саме пізнавальна активність є необхідною умовою формування розумових якостей дошкільників, їх самостійності, ініціативності, компетентності.

Підкреслимо, що освітня лінія "Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі" акцентує увагу на необхідності формування в дітей уміння планувати свою діяльність, знаходити нове в знайомому та знайоме в новому, радіти зі своїх відкриттів, виявляти інтерес до дослідництва, експериментування з новим матеріалом [2]. У програмі "Я у світі" зосереджено увагу на загальнопізнавальних та логіко-математичних завданнях пізнавального розвитку, що передбачають збагачення уявлення про природу, рукотворний світ, світ людей, про самого себе [1]. "Пізнавальний розвиток" як окремий розділ передбачений також у програмі "Українське дошкілля", де наголошено на специфічних для кожного етапу дошкільного дитинства напрямах удосконалення пізнавальної сфери дитини ("Ознайомлення з довкіллям", "Ознайомлення з природою", "Народознавство", "Логіко-математичний розвиток") [10].

Відтак слід розуміти значущість кожного вікового етапу дошкільного дитинства в удосконаленні пізнавальної сфери та необхідність врахування сенситивних періодів для своєчасного повноцінного розкриття особистості. Розвинуті у дошкільному дитинстві пізнавальні здібності мають суттєве значення для загального розвитку дитини в майбутньому. І одне з головних завдань дорослих – створити сприятливі умови для пізнавального розвитку малюка через індивідуалізацію та інтенсифікацію виховання.

Дошкільний вік є оптимальним періодом для удосконалення пізнавальної сфери завдяки значно вищому, порівняно з іншими періодами, темпу розумового розвитку. Він позначається такими новоутвореннями свідомості: утворенням елементарної цілісної картини навколишнього світу; відкриттям свого внутрішнього світу; цілеспрямованою поведінкою; емоційним та інтелектуальним передбаченням; опануванням правил поведінки; моральними почуттями; самодіяльністю та найпростішими формами творчості [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку С. Ладивір пізнавальний розвиток дитини дошкільного віку передбачає процес взаємозв'язаних переходів від незнаного до ясного, від стійкого до нестійкого, від відомого до знову незрозумілого. Внаслідок цього дитячі уявлення, образи і елементарні поняття про предмети і явища довкілля набувають нових ознак і змінюються якісно [6]. Творчий характер такого процесу виявляється в індивідуальній своєрідності і неповторності пізнавальної сфери кожної окремої дитини і неможливості її чіткої регламентації з боку дорослого. Загалом уся

Москва. «Искусство», 1982.– 540 с

3. Фокина Л.В. Орнамент / Ростов н/Д: Феникс, 2000.

4. Береснева В.Я., Романова Н.В. Вопросы орнаментации ткани / – М., Легкая и пищевая промышленность, 1977г. – 192 с.

5. Привалова В.М. Орнаментальная культура. Аналитический обзор символов и знаков геометрического орнамента в антропологической картине мира // ИзвестияСамарского научного центра РАН. Том 12. – 2010. – №3. – С. 255 – 263.

6. Презентация на тему: «Природа говорит языком математики»: [электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.myshared.ru/slide/587005/

7. Фокина, Л. В. Орнамент [Текст]: учеб.пособие / Л. В. Фокина. 2– е изд., перераб. и доп. – Ростов н/Д: Феникс, 2000. – 96 с.: ил.

8. Соколова, Т. М. Орнамент – почерк эпохи [Текст] / Т. М. Соколова. – Л.: Аврора, [1972]. – 176 с.: ил.

Педагогіка

УДК 37.032

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Федорович Анна Василівна
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка (м. Дрогобич)

ОСОБЛИВОСТІ ПІЗНАВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Аннотация. В статье анализируется сущность понятия «познавательное развитие», раскрываются его предпосылки в дошкольном возрасте; сосредоточено внимание на показателях познавательного развития детей (активно-познавательное отношение к окружающей среде; действия, направленные на познание предмета; глубина знаний); отмечается важность организации познавательной деятельности для умственного развития дошкольников.

Ключевые слова: познавательное развитие, познавательная активность, познавательная сфера личности, познавательный интерес, ребенок дошкольного возраста, умственное развитие, мировоззрение ребенка.

Annotation. The article analyzes the essence of the concept of "cognitive development", its preconditions in early childhood are opened; attention is focused on the cognitive performance of children (active-cognitive attitude to the environment; actions forknowledge of the subject, the depth of knowledge); the importance of organization of cognitive mental development of preschool children are stressed.

Keywords: cognitive development, cognitive activity, cognitive sphere of personality, cognitive interest, preschool children, mental development, child's vision.

Вступ. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні спрямовує зусилля батьків, педагогів, практичних психологів на розвиток особистісного потенціалу дитини. Можливості й сили малюка мають використовуватися для

учебных пособий, дидактических материалов и т. д.

Диагностические занятия используются как для того, чтобы познакомить студентов с технологией педагогической диагностики уровня развития тех или иных качеств личности, процедурной диагностики, обработки и интерпретации фактов, так и для создания установки у них на самовоспитание, развитие тех или иных профессиональных качеств.

Так, преподаватель в начале занятия задает вопрос: «Умеем ли мы слушать?» На первый взгляд, кажется, что проблемы в этом нет, каждый умеет это делать. Преподаватель предлагает студентам проверить, в какой степени каждый из них умеет это делать. Для этого оговариваются основной замысел и процедура диагностики, критерии и показатели степени развития этого умения. И далее каждый студент выполняет предложенный тест и оценивает сам уровень развития умения слушать. Объективный замер данного качества показывает, что над этим надо работать.

Далее студентам разъясняется механизм искажения информации при восприятии ее на слух и потере контакта с собеседником, даются конкретные советы о том, как надо слушать партнера. Содержание курса педагогического мастерства создает широкие возможности для ознакомления студентов с диагностическими методиками по широкому спектру вопросов, связанных с профессиональной деятельностью педагога. Это методики типа: «Насколько Вы общительны?»; «Обаятельная (обаятельный) ли Вы женщина (мужчина)?»; «Какой у Вас уровень притязаний?»; «Способны ли Вы к фантазии?»; «Умеете ли Вы влиять на других?» и т. д.

Ознакомление студентов с такими диагностическими методиками необычайно важно для самопознания личности, формирования у будущих учителей умений и навыков саморефлексии.

«Немые новеллы». Их используют для формирования у будущих педагогов умений и навыков невербального общения и способности понимать людей. Эти занятия проходят по-разному в зависимости от поставленных задач.

В одном из вариантов занятия студентам предлагается фотография ребенка с характерной позой, выражением лица (задумчивый, испуганный, радостный и т. д.). Им необходимо перевоплотиться в этого ребенка, представить себя на его месте в запечатленный момент жизни и рассказать, что он думает, что чувствует, о чем переживает. Причем постараться передать это словами детей.

Во втором варианте группа студентов готовит мимисценку, в которой разыгрывается какое-то действие, событие с помощью пантомимы. Другой группе студентов необходимо рассказать содержание мимиспектакля. Умение понимать язык жестов, тела и передавать информацию с их помощью оценивается на основе сопоставления информации спектакля с его содержанием, написанным студентами на бумаге.

В процессе проведения занятия демонстрируется три-четыре мимических спектакля. Студенты меняются ролями: те, кто разыгрывал на сцене событие, должны расшифровать содержание спектакля, а те, кто занимался интерпретацией, показывают свой сюжет из школьной жизни.

В третьем варианте этой формы занятий студенты решают задачу передачи информации невербальными средствами. Иностранцу, который не знает языка данной страны, или человеку за стеклом, который нас не слышит,

необходимо передать информацию, записанную на листе бумаги. Например, такую: «Завтра, в 8 утра, я тебя буду ждать на железнодорожном вокзале под часами». Такие занятия проходят всегда с большим интересом.

Вывод. Смысл разработки и использования в образовательном процессе нетрадиционных форм обучения мы видим не в эффекте новизны, оригинальности, а в повышении качества подготовки специалиста.

Смысл нетрадиционных форм обучения заключается в следующем: повышении познавательной активности студентов, интереса к учебным занятиям; развитии инициативы, творческого потенциала личности студента; создании у будущих учителей установки на творческую профессиональную деятельность, на постоянный поиск; предупреждении утомления, создании комфортной среды для обучения и воспитания личности будущего педагога; создании условий для формирования профессионально-значимых качеств, выражающихся в умении управлять своим эмоциональным состоянием, в режиссерских, исполнительских, артистических, художественных способностях и др.; формировании оперативных профессиональных умений.

Литература:

1. Анисимов О. С. Развивающие игры и игротехника. – Новгород, 1989.
2. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: Методическое пособие. – М.: Высшая школа, 1991.
3. Вербицкий А. А., Борисова Н. В. Технология контекстного обучения в системе повышения квалификации. – М., 1989.
4. Давыдов Н. А., Бойченко Н. А. Как быстро научиться интересно и эффективно обучать специалистов. – Симферополь: Таврия, 1992.
5. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика. – М., 1991.
6. Исаев И. Ф. Технология педагогической деятельности как компонент профессиональной культуры учителя // Технология профессиональной деятельности: тезисы докладов межвуз. науч. практ. конференции. – Белгород, 1995.
7. Коротков Э. Н. Современные методы в учебном процессе вуза. – М.: БПА, 1988.
8. Каменев А. И. Активные методы обучения. – М., 1989.
9. Климов Е. Л. Индивидуальный стиль деятельности. – Казань, 1969.
10. Левина М. М. Технология обучения, ее роль в структуре педагогического знания // Разработка и внедрение гибких технологий обучения педагогическим дисциплинам. – М., 1991.
11. Лушников И. Д. Педагогические основы профессионально-личностного развития учителя на послевузовском этапе: Авто-реф. дис. д-ра пед. наук. – М., 1993.
12. Педагогическая диагностика в школе /А. И. Кочетов, Я. Л. Коломенский, И. И. Прокопьев и др. – Минск, 1987.
13. Решетников П. Е. Нетрадиционная технологическая система подготовки учителей. – М., 2000.
14. Смолкик А. М. Методы активного обучения: Науч.-метод. пособие. – М.: Высшая школа, 1991.
15. Хруцкий Е. А. Организация проведения деловых игр: Учеб.-метод, пособие для преподавателей сред. спец. учеб, заведений. – М.: Высшая школа, 1991.

Использовались в основном три цвета: красный, белый и черный. Это объяснялось еще и тем, что эти три цвета можно было получить самостоятельной окраской. Красный цвет – животворящие силы природы, ему приписывалось магическое свойство способствовать жизненным силам человека. Черный цвет – смерть, конец жизни. Белый цвет – пространство, в котором пребывают жизнь и смерть.

Частые переселения древних людей из-за набегов кочевников, влияние культуры соседних народов породили разнообразие форм и видов одежды, которая различалась по назначению (будничная, праздничная, свадебная, траурная), по возрасту, семейному и социальному положению [4, с. 109].

Многие части одежды защищали вышивкой, так как считали, что через край одежды могли зайти злые духи.

С детства мастерицы знали, где и как должен размещаться орнамент. Снизу изделия украшали геометрическими орнаментами обозначающие земные знаки, которые могли дать силу и защитить от влияния злого, потустороннего. В середине орнаменты обозначающие символы достатка, продолжения рода, жизненной энергии, обереги. Например, женщины носили пояса, со знаком бесконечность, ромбом, что показывала цикл двенадцать, двенадцать месяцев, законченный цикл, т.е. женщина играет свою роль. Сверху – располагали символы, обозначающие небо, солнце, плодородие.

Украшения жилища, утвари, прежде всего керамической посуды, было естественным способом введения в круг искусства того, что раньше никогда к нему не принадлежало, а именно бытовых вещей, которые никакой религиозной функции не выполняли. Так, орнаменты на посуде были не просто украшением, а закодированной картиной мира. На смену наскальной живописи пришло искусство геометрического орнамента, нанесенного на глину. Художники высокоразвитых земледельческих культур не копируют природу. Она отражена в геометрических абстракциях: круге, овале, линии. Спираль или ломаная линия обозначали воду. Треугольник – плодородие, мир представлялся ромбом, ориентированным по сторонам света.

Выводы. Мы говорили, что орнамент является ярким выразителем стиля в искусстве и архитектуре, но стилей намного меньше, чем разновидностей орнаментов. Чтобы разобраться в строении сложной системы изобразительных искусств, необходимо знать не только историю архитектуры и искусства, но и историю орнамента, в той степени, в какой необходимы знания социального и общекультурного материала.

Орнаментальное наследие многочисленно и многообразно. Оно многообразно так же, как и создававшая его культура народов. История искусства орнамента дает нам возможность четко проследить, как в творчестве человека соединились социальная, эстетическая и познавательная форма жизни.

Процесс образования и развития орнаментальных форм непрерывен и постоянен. Для того чтобы участвовать в эволюции архитектуры и искусств, в том числе и связанного с ними орнамента, необходимо знать особенности развития исторического пути, пройденного этим искусством.

Литература:

1. Рыбаков Б.А. Рождение Руси. М.: "АиФ Принт", 2003. – 447 с.: ил. – (Серия "Русь многоликая")
2. Моран де А., История декоративно-прикладного искусства / – М.,

представлениями о Земле, как о матери – прародительнице, которая дает плодородие, вынашивает ребенка. В геометрическом орнаменте, это показываетеся в виде ромба с точкой внутри, или крючками на верхних и нижних вершинах.

Символика плодородия представлена очень характерным узором – ромбом (или квадратом), разделенным внутри еще на четыре ромба. Это – поле. Маленькие ромбики – лунки для семян. Если в них изображаются точки, это значит, что поле засеяно.

Все одежды для женщин используемые как на повседневную, так и праздничную украшали ромбами. Он образно и четко отражал семейно-родовые события или аграрно-ритуальные торжества, свойственные земледельческой культуре славян [4, с.101].

Нарядные льняные, хлопчатобумажные полотенца на протяжении многих веков слыли у разных народов наиболее популярными «оберегами». Полотенце – символ жизни человеческой, полоса судьбы, часть чистого космического пространства.

Самыми нарядными выглядят «девичьи» и «свадебные» полотенца. Девичьи полотенца изготовлялись к различным праздникам, торжествам. Так же эти полотенца девушки вышивали сами, готовя себе приданное. С определенными полотенцами приходили к роженице приветствовать появление на свет нового человека, справляли брачные обряды, провожали в последний путь, украшали иконы и накрывали хлеб на столе.

Интересный орнамент «рожаница». Это Лада и Леля, мать и дочь, небесные богини-покровительницы, как рождаемости, так и урожайности. Этот орнамент символизируют производительную силу солнца от завязи плодов до сбора урожая, от зачатия ребёнка до завершения детородного периода.

Их изображение состоит из ромба/квадрата – «головки» и 2-х открытых полуромбов – «ножек». Когда «ножки» обращены к середине в солнечных «кругах», а «головки» наружу – это символизирует сосредоточие растительной и плодоносной силы в ком-либо. А когда наоборот, «головки» внутри, «ножки» снаружи – это плодорождающая сила солнца, исход созревшего вовне, «рог изобилия». То есть в одном случае сила идёт в рост, а в другом – в плоть.

Орнамент «гуськи», очень интересный и содержательный по смыслу. Этот орнамент обозначает небесную или земную стихию В горизонтальной позиции указывает на преемственность, объединение прошлого и будущего, поддержание повторяемости порядка. Причём в правосторонней скрутке, как и у свастики, сила идёт в рост, концентрируется, а в левосторонней скрутке – на созревание и отдачу. Последовательно соединённые они дают ритмический ряд, призывающий благополучие в семью.

У многих народов на всех праздниках первым на полотенце выносили хлеб да соль. Соль – символ солнца, любви, хлеб – земля, милость.

Известный исследователь В. Стасов утверждал, что «у народов древнего мира орнамент никогда не заключал ни единой праздной линии: каждая черта тут имеет свое значение, является словом, фразой, выражением известных понятий, представлений».

Геометрические орнаменты встречались в виде кружочков, треугольников, ромбов с загогулинками, зигзаги, линии, различные модификации креста. Расположение таких символов несло в себе пожелание долголетия и благополучия, сытости, хорошей охоты [8, с. 74].

Педагогіка

УДК: 371

асистент кафедри початкової та дошкільної освіти
Бойко Галина Олегівна
Львівський національний університет імені Івана Франка (м. Львів)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (УКРАЇНСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ)

Аннотация. В статье предложены практические рекомендации по реформированию современного начального образования и тенденций его развития в контексте социального конструктивизма, что определяет основные тенденции реформирования начального школьного образования: связь человеческого и национального; гуманитарный; ориентация школы; интегральный и дифференциальный подходы. В статье рассматривается переход начальной школы к реализации обозначенных задач, развернута масштабная разнообразная деятельность, которая охватывает законодательные, концептуальные, методологические, управленческие, научные и методические аспекты, модернизацию 1-го степени школы.

Ключевые слова: начальная школа, практические рекомендации, тенденции развития, подход, социальные изменения, система образования, компетенция, качество образования, реформы, аспект.

Annotation. The article suggests practical recommendations on reforming modern primary education and tendencies of its development in the context of social-constructivism. It defines the main trends of reforming primary school curriculum: the link of human and national; humanitarian; orientation of the school; integral and differential approaches. The article considers the transition of elementary school to the implementation of the designated tasks, deployed a large-scale diverse activities, which covers the legislative, conceptual, methodological, managerial, scientific and methodological aspects , modernization of the 1st degree school.

Keywords: primary school, practical recommendations, tendencies of development, approach, social changes, education system, competence, quality of education, reform, aspect.

Вступ. Кожне суспільство створює систему освіти відповідно до своєї сутності й рівня соціально-економічного розвитку. У системі освіти відбиваються проблеми і потреби суспільства у даний історичний період. Освіта перетворює і спрямовує життя суспільства. Проблема якості шкільної початкової освіти знаходиться в епіцентрі уваги освітян, батьків і суспільства. За роки незалежності у початковій школі здійснено помітні позитивні кроки в напрямку оновлення змісту освіти, впровадження нових технологій на засадах особистісно орієнтованої освіти. Прикметною ознакою розвитку освіти в умовах сьогодення є надзвичайна увага провідних держав світу до цього процесу, оскільки вони розглядають її як шлях до економічного процвітання, необхідну передумову існування культурного розмаїття, джерело соціального прогресу та інструмент самореалізації особистості. Протягом останніх десятиріч майже кожна європейська держава розпочала й активно продовжує реформування шкільної початкової освіти. Такі перетворення торкнулися повною мірою й діяльності початкової школи України як складової

загальноосвітньої середньої школи, яка покликана забезпечити їх всебічний розвиток, бажання і вміння вчитися, здорового способу життя.

Головне завдання сьогодення-підготувати людину до життя у нових умов, до самовдосконалення, підвищення своєї професійної компетентності.

Мета статті: сприяти порівнянню та вирішенню актуальних проблем у розвитку та реформуванні початкової освіти.

Завдання статті: визначити тенденції розвитку та головні напрями реформування змісту сучасної початкової освіти.

Стан освіти в державі є показником якості життя суспільства, а тому в багатьох економічно розвинутих країнах саме держава лишається головним суб'єктом, який утримує систему освіти і визначає стратегічні напрями її модернізації. На розвиток системи освіти в сучасних умовах впливають такі чотири взаємопов'язані фактори: швидкозмінність і швидкоплинність процесів суспільного розвитку, соціально-економічні трансформації в суспільстві [10, с.3]. В освітній сфері має відбутися кардинальний поворот до майбутнього відповідно до цілей розвитку цивілізації. На майбутнє має бути зорієнтована і свідомість людей. Така зміна суспільної свідомості можлива тільки в результаті використання найбільш масового соціального процесу, який називається освітою.

Інтерналізація навчання, що відбувається сьогодні в Європі, спонукає педагогів до об'єднання не лише з метою вироблення спільних стандартів вищої освіти, зумовлених Болонським процесом, але й визначення єдиних цілей організації навчання особистості в інтересах розбудови глобального громадянського суспільства на засадах загальнолюдських демократичних цінностей [6, с.2-3].

На методологічному рівні у Концепції 12-річної школи (1999) визначено мету і функції початкової освіти, яка, зберігаючи наступність із дошкіллям, забезпечує подальше становлення особистості дитини, її інтелектуальний, фізичний, соціальний розвиток. Пріоритетними у початкових класах є загальнознавчі, розвивальні, виховні й оздоровчі функції. Характерними для початкової школи є практична спрямованість змісту, інтеграції знань, що дає змогу краще брати до уваги визначальну особливість молодших школярів – цілісність сприймання й освоєння навколишньої дійсності[7, с.91]. Збагачення змісту сучасної початкової освіти має на меті формування творчої особистості як умови і результату повноцінного процесу навчання. Провідним його принципом є гуманітаризація змісту на всіх рівнях освіти як вияв нового мислення світового співтовариства щодо глобальних проблем розвитку людства. Його реалізація передбачає передусім особливу увагу до внутрішнього світу людини, найбільше сприяння всіх її здібностей, фізичних і моральних якостей. Початкова школа повинна бути багатомовною. Мета вивчення нерідних мов-передусім опанування умінь та навичок спілкування.

У визначенні змісту освіти початкової школи важливу роль відіграє диференційований підхід як обов'язковий принцип її функціонування. Він забезпечується різними шляхами залежно від типу школи та рівнів готовності дітей до навчання і може виявлятися в тому, що одних й тих же цілей початкової школи досягають на різному матеріалі.

Зміст початкової освіти диференціюється залежно і від типу школи. Нині створюються різні підручники для масових шкіл, прогімназій, авторських шкіл. Необхідно брати до уваги й той чинник, що зміст освіти повинен систематично

Геометрические фигуры, из которых складываются простейшие узоры, несли когда-то большую смысловую нагрузку, олицетворяя силы природы и являясь охранными знаками. Ими украшались все предметы быта, одежда и сам дом.

Ниже приведены примеры геометрических орнаментов, которые использовались и используются на тканях.

Любимый орнамент – розетки разных видов, который применяют как в архитектурном декоре, так и в прикладном искусстве. Диском обозначали солнце в древних цивилизациях Египта, Малой Азии, Месопотамии.

В солнце наши предки чувствовали мужское начало, его изображали квадратом, редко треугольником, в луне – женское начало, обозначали кругом. Иногда солнце изображено посредством спирали – движение солнца по небу.

Геометрические фигуры, складывая в простейшие узоры, несут смысловую нагрузку, олицетворяя силы природы и знаками охраны от злых духов. Этими знаками украшалась одежды, предметы быта и сам дом.

В ромбиках, крестиках, квадратиках, точках наблюдается повторяемость в определенных числах. Счет, ритм помогают ощутить и объяснить устройство мира. Числа – элементы особого числового кода, с помощью которого можно представить весь мир и человека, то есть числа могут быть одним из образов мира.

Число 3 – образ Абсолюта, божественной Троицы, три сферы жизненного пространства (небо, земля, подземный мир), времени (прошлое, настоящее, будущее). Число 4 – образ целостности, идеально устойчивой структуры (4 стороны света, 4 стихии, верх – низ – право – лево, 4 времени года). 5 – сакральное число (4 стороны + центр – равновесие).

Символом гармонии стало число 7. Через него человечеству дано 7 цветов спектра, 7 нот в музыке, 7 дней в неделе.

Из произведения чисел 3 и 4 возникает число 12 – 12 месяцев, 12 зодиакальных созвездий. Соответственно, все эти числа, и не только в орнаменте, считаются счастливыми.

Количество зубцов, ромбов, крестиков обязательно связывалось с этим рядом магических чисел или кратно им. Законы космоса, взаимовлияние стихий и связь их с человеком отразились также в орнаменте. Причем чаще стихии изображаются в правильном своем сочетании: огонь – воздух, земля – вода. Земные образы размещались ниже, небесные – выше. Законы отразились и в соблюдении цвета (в вышивке, живописи). Не было выдуманных и неестественных оттенков, только цвета природы, и расстановка их в народном костюме соответствовала триединству мира (низ от земли – темнее, и чем выше, тем цветность ярче) [5, с. 260].

У древних людей в декоративно - прикладном искусстве часто встречается крест. Если крестообразные узоры в центре круга и квадрата еще могут означать и освещенные четыре стороны света, то свастика 4 – 6 – 8 – 12 лучами всегда является знаком вращающегося солнца. Этот символ считается оберегом от всех темных сил. Равносторонний крест является знаком справедливости, добра, равновесия. Чаще его изображают с наконечниками, вращающимися в правую сторону, – это знак деятельной, реальной справедливости.

Ромб у древних людей считался символом плодородия, еще его считали символом женского начала в природе. Этот символ связывали с

элемент преобладал над эстетическим, выступая в качестве оберега от стихии и злых сил. То же самое относится и к украшению одежды. Магические знаки на ней оберегали тело человека от злых сил, поэтому не удивительно, что узоры – заклинания располагали на вороте, рукавах, подоле.

Одной из сложных проблем в изучении орнамента является трудность в его расшифровке и датировке первоначального происхождения, а также принадлежности тому или иному этносу. Часто последующие поколения художников используют предыдущее искусство и создают на его основе свои вариации. Таким ярким примером может служить элемент свастика, один из самых ранних символов, который встречается в орнаментах почти всех народов Европы, Азии, Америки и др. Древнейшие изображения свастики встречаются уже в культуре племен Триполья V—IV тыс. до н. э. В древних и средневековых культурах свастика — солярный символ, счастливый знак, с которым связаны представления о плодородии, щедрости, благополучии, движении и силе солнца. В 1852 г. французский ученый Эжен Бурнуф впервые дал четырехконечному кресту с загнутыми концами санскритское название «свастика», что примерно означает «несущая добро». Своим символом свастику сделал буддизм, придав ей мистический смысл вечного вращения мира. В древнекитайских манускриптах также встречается изображение свастики, но этот знак обозначает понятие «страна», «область».

Галилео Галилею писал: «Природа говорит языком геометрии: буквы этого языка – круги, треугольники и иные фигуры» [6, с. 3].

Первоначально геометрический орнамент широко применялся уже в палеолите. В частности, на Мезинской палеолитической стоянке (Украина) были найдены украшенные таким способом костяные изделия.

Но орнамент приобрел свою значимость, пик расцвета достигает в эпоху земледельческих обществ, где он превращается в настоящее искусство геометрических абстракций, за которым скрывалось определенное мировоззрение и сложная символика. В этот период люди стали выражать свои мысли, свои понятия о мире с помощью условных знаков. Еще в дописменную эпоху с помощью древней культовой символики можно раскрыть духовный мир человеческих обществ. Сходные культовые символы и орнаментальные мотивы имеют широкое распространение. Изучив геометрический орнамент древних народов, можно сказать, что видны сходные или даже тождественные элементы у родственных и неродственных народов.

Геометрический орнамент, как и другой орнамент – это удивительная, до конца не изученная книга о жизни и судьбе наших далеких предков. И, видимо, осталось то, что должно было остаться, то, что вечно.

Орнамент – язык тысячелетий, он старше всех произведений искусства. Академик Б.А.Рыбаков так сказал об этом: «Разглядывая затейливые узоры, мы редко задумываемся над их символикой, редко ищем смысл. Нам часто кажется, что нет более бездумной, легкой и бессодержательной области искусства, чем орнамент. А между тем в народном орнаменте как в древних письменах отложилась тысячелетняя мудрость народа, зачатки его мировоззрения и первые попытки человека воздействовать на таинственные для него силы природы»[1, с. 29].

Как говорилось выше, мы видим, что изделия в настоящее время украшают и растительные и сюжетные орнаменты, но самый древний орнамент – геометрический.

оновлюватися й водночас відповідати державним вимогам щодо якості навчання[8,с.93-95]. Досягнення якіснішої і доступнішої для всіх дітей початкової освіти є гострою потребою часу. У цьому процесі наша школа відчуває суперечливий вплив як зовнішніх, так і внутрішніх тисків. На якості шкільної освіти негативно означились такі зовнішні тиски:

- тривала невизначеність ідеологічних установок розвитку держави (затягнувся процес пошуку національної ідеї, консолідації суспільства);
- нарощування відкритої соціальної нерівності, яка невілює права частини громадян на забезпечення дітям якісної освіти, медичне обслуговування, правовий захист, змістовне дозвілля;
- демографічна та економічна кризи, що зумовили значні зміни у шкільній мережі, особливо у сільській місцевості, зменшення витрат на всі умови організації навчально-виховного процесу;
- постійне погіршення екологічної ситуації, частотність екологічних катастроф;
- розхитування ролі сім'ї;
- бурхливий розвиток ЗМІ.

З якими внутрішніми викликами зустрілась початкова школа у XXI столітті? По-перше, змінився світ дитинства, до школи приходять інші діти, (більш інформовані, розкуті, але нерідко непідготовлені до навчання і спілкування з ровесниками, з ослабленою увагою, здоров'ям та ін.), яких вчити і виховувати значно складніше, ніж попередні покоління.

На вчителя тисне стереотип сприймання молодшого школяра, який хоче в усьому слухатись учителя; сучасних психологічних знань, діагностичних матеріалів і умінь йому бракує.

По-друге, початкова школа працює в умовах постійних змін, які запроваджуються зверху через модернізацію програм і нові нормативні документи або ініціюються знизу школами, творчими педагогами.

Нестабільність, орієнтація на інновації зовнішнього змісту нерідко посувають на перефирію вчительської праці найважливіші цілі початкової ланки щодо навчання і розвитку молодших школярів, яких слід повноцінно досягти саме у ці роки.

По-третє, особливої уваги потребують молоді вчителі, адже, щоб їх зберегти у школі, необхідно продумати спеціальний патронат професійної і соціальної підтримки, бо зміни у підготовці майбутніх педагогів не встигають за темпами оновлення практики.

По-четверте, низький економічний статус вчителя у суспільстві, де більш успішнім в матеріальному плані можна бути, працюючи значно менше, знижує мотивацію і професійну відповідальність педагога.

Взаємовплив зовнішніх і внутрішніх тисків спричиняє особливу гостроту проблеми якості шкільної освіти[9, с.1-2].

Що є ґрунтом якісної освіти? Безумовно, її зміст. Зміст початкової освіти вперше в історії вітчизняної освіти є багатокомпонентним і дитино центричним. Він суттєво збагачений творчим, діяльнісним компонентом.

Чи цікавим буде навчання? Чи комфортно буде маленькому школяреві? Ці та інші питання турбують кожного, хто пов'язаний зі школою як державним інститутом.

Щоб навчальна діяльність приносила радість, слід організувати її таким чином, щоб дитина стала активним учасником процесу засвоєння знань. Це

забезпечить і пізнавальний інтерес, і задоволення від процесу та результату навчання, і моральний, психологічний комфорт, і відчуття особистісного успіху.

Саме результати навчальних досягнень учнів початкових класів обумовили необхідність поновити зміст Державного стандарту початкової загальної освіти та вдосконалити Базовий навчальний план початкової загальної освіти.

У процесі розроблення нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти було ретельно вивчено зарубіжний досвід і враховано кращі традиції вітчизняної освіти.

Новий Державний стандарт початкової загальної освіти, розроблений відповідно до мети початкової школи з урахуванням пізнавальних можливостей і потреб учнів початкових класів, визначає зміст початкової загальної освіти, який ґрунтується на загальнолюдських цінностях та принципах науковості, полі культурності, світського характеру освіти, системності, інтегрованості, єдності навчання і виховання на засадах гуманізму, демократії, громадянської свідомості, взаємоповаги між націями і народами в інтересах людини, родини, суспільства, держави.

Одним зі шляхів оновлення змісту освіти й узгодження його із сучасними потребами, інтеграцією до європейського та світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм на набуття ключових компетентностей і на створення ефективних механізмів їх запровадження.

Важливою запорукою якісного навчання учнів початкової школи, особливо першокласників, є створення відповідних умов навчання і перебування школярів.

Уже зараз керівники навчальних закладів повинні приділити особливу увагу створенню сприятливих умов для навчання шести річок під час адаптаційного періоду як шляхом покращення матеріально-технічної бази, так і через проведення відповідних заходів для батьків першокласників, організація роботи різноманітних консультпунктів [1, с.2-5].

Вагому роль у навчально-виховному процесі молодших школярів займає вивчення іноземної мови. У початковій школі вивчення іноземної мови є обов'язковим. У 12-річній школі ІМ вивчається з другого класу, що є ознакою існування соціального інтересу до її вивчення і підтвердженням важливості цього предмета для реалізації перспективних завдань розвитку особистості. Результати сучасних методичних досліджень свідчать, що системне вивчення іноземної мови у початковій школі корисне всім дітям незалежно від їхніх стартових можливостей, оскільки воно позитивно впливає на розвиток психічних функцій молодшого школяра (пам'ять,увагу, мислення, сприймання, уяву) і стимулює розвиток загально мовленнєвих умінь. При цьому діти краще усвідомлюють явища власної національної культури порівняно з культурою країни, мова якої вивчається. В учнів другого класу добре розвинені пам'ять, особливо слухова короткочасна, слухова увага, здібність до імітації, наслідування, мисленнєві й пізнавальні процеси, рефлексія, творча уява. У дітей цього віку сформувалися навички свідомого оперування рідною мовою, загально навчальні вміння. На відміну від першокласників вони володіють більшим колом понять, якими оперують на уроці [7, с.23].

Основною метою навчання іноземної мови є формування в учнів комунікативної компетенції, що означає оволодіння мовою як засобом

орнаментального искусства предшествующих эпох обогащает практику современных художников и архитекторов [3, с. 42].

Как известно, геометрический орнамент возник благодаря слиянию технического и символического орнаментов, получив вследствие этого более сложные сочетания изображений лишенные конкретного повествовательного значения. Отказ от сюжетной основы в этом виде орнамента позволил акцентировать внимание на строгом чередовании отдельных природных мотивов. Ведь любая геометрическая форма — это изначально реально существующая форма, предельно обобщенная и упрощенная.

Украшением тканей для изготовления одежды люди занимались с древнейших времен: об этом свидетельствуют образцы текстильных изделий, найденные в гробницах фараонов и различных захоронениях, а также сохранившиеся старинные миниатюры и настенные росписи.

Орнамент как явление национальной культуры преломляет в себе различные ее грани. Так как культура постоянно настроена на самовоспроизводство, то огромное значение имеет передача от поколения к поколению традиционных форм культуры. Давно забыты первоначальные трактовки тех или иных орнаментальных мотивов и сюжетов, но это становится уже неважным, когда передаются приемы и сюжеты от поколения к поколению, т. к. важным является сам факт преемственности. Преемственность – вот основное качество традиционной национальной культуры, благодаря которому некоторые сюжеты или элементы орнамента могут существовать не изменяясь на протяжении столетий и тысячелетий. Такая устойчивость орнамента помогает при изучении ушедших в прошлое народных представлений, а также позволяет использовать его как исторический источник.

Технические приемы орнаментации, цветовая гамма, терминология узоров зачастую являются концентрированным выражением истории народа: его происхождения, этнических процессов в период средневековья, древних и современных культурных взаимодействий с соседними народами. Роль орнамента в изучении истории значительна. Орнамент на протяжении веков испытывает различные культурные влияния, заимствуя формы, в то же время в нем могут исчезать некоторые мотивы. Развитие орнамента - это очень сложный и медленный процесс.

Таким образом мы рассмотрим в ряду других предположений, гипотезу о том, что геометрический орнамент играл важную роль в жизни предшествующих поколений, имел динамично устойчивый по культурно-историческим стилям, системный характер знаков.

Изложение основного материала. Возникновение орнамента уходит далеко в древность в те времена, когда первобытный человек начинает вести оседлый образ жизни и только делал попытки изготавливать оружие труда и предметы быта. На наш взгляд, самый первый орнамент появился в виде украшения на ссуде, который был вылеплен из глины, когда еще не был изобретен гончарный круг. Структура такого орнамента был очень прост, он был в виде пятен от пальцев, расположенный на горловине, на равном расположении друг от друга. Конечно, эти вмятины на том сосуде не несли функциональной характер, но они делали его интереснее, радовали глаз. Функция узора была «защитить» сосуд от проникновения злых духов через горловину. Это связано с тем, что в древнем прикладном искусстве магический

Педагогика

УДК 371

кандидат педагогических наук, доцент Усеинова Ленара Юсуфовна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь);
магистрант Виненко Наталья Александровна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

СИМВОЛИКА ГЕОМЕТРИЧЕСКОГО ОРНАМЕНТА В ОДЕЖДЕ ПРЕДШЕСТВУЮЩИХ ПОКОЛЕНИЙ

Аннотация. В статье рассмотрена гипотеза о том, что геометрический орнамент играл важную роль в жизни предшествующих поколений, имел динамично устойчивый по культурно-историческим стилям, системный характер знаков.

Ключевые слова: геометрический орнамент, теория, современность, поколение, одежда.

Annotation. The article examines the hypothesis that geometric patterns have played an important role in the lives of previous generations, was dynamically stable by historical and cultural styles, the systemic nature of signs.

Keywords: geometric patterns, theory, modernity, and generation, clothing.

Введение. Современная мировая культура является обладательницей огромного наследия в сфере всех видов изобразительного искусства. Изучая величайшие памятники архитектуры, живописи, скульптуры и декоративно-прикладного искусства, нельзя оставить без внимания еще одну область художественного творчества. Речь идет об орнаменте. Исполняя роль украшения того или иного предмета, орнамент не может существовать отдельно, вне определенного произведения искусства, он имеет прикладные функции. Произведением же искусства является сам украшенный орнаментом предмет.

Можно отметить, что, не зная опыт предшествующего поколения невозможно создать произведение искусства. Это касается и орнамента. Современный художники при создании своих шедевров всегда опираются на орнаментальные мотивы прошлого, но всякий раз под влиянием определенных общественно-исторических условий им удавалось дать этим мотивам те специфические черты, которые впоследствии становились неотъемлемой составляющей нового стиля.

Как известно при создании авторской модели, под влиянием нового времени, эпохи в модели изменяется в первую очередь форма, конструкция, силуэт, цвет и ритм, а потом уже орнамент, украшающий его.

Орнамент – часть материальной культуры общества. Внимательное изучение и освоение богатейшего наследия этой составляющей мировой художественной культуры способствует воспитанию художественного вкуса, становлению представлений в сфере истории культуры, делает более значительным внутренний мир человека. Творческое освоение декоративно-

міжкультурного спілкування, розвиток умінь використовувати її як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу. Ця мета передбачає досягнення школярами такого рівня комунікативної компетенції, який був би достатнім для здійснення спілкування в усній (говоріння, аудіювання) та письмовій (читаня, письмо) формах у межах визначених комунікативних сфер, тематики ситуативного мовлення та на основі вивченого мовного і мовленнєвого матеріалу [5, с.45-52].

У початковій школі створюються умови для ранньої комунікативно-психологічної адаптації школярів до нового мовного світу та для подолання подальших психологічних бар'єрів при використанні іноземної мови як засобу спілкування; для розвитку мотивації у подальшому оволодінні іноземної мови; формується елементарна комунікативна компетенція (мовна та мовленнєва) і, відповідно, розвиваються елементарні комунікативні уміння в основних видах мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання,читання, письмо), а також елементарні лінгвістичні уявлення та загально навчальні уміння, які відповідають рівню (А1) згідно з «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти».

При комунікативно орієнтованому навчанні іноземної мови ситуації є стимулом навчання, а саме: основою добору та організації мовленнєвого матеріалу, умовою формування мовленнєвої навички та розвитку мовленнєвого вміння. У сучасній методиці навчальну ситуацію визначають як одиницю змісту навчання, як спосіб організації матеріалу на уроці і як критерій організації системи вправ[4, с.13].

Початковий ступінь-це поєднання двох психологічних домінант: ігрової діяльності та навчальної. У вивченні іноземної мови молодшими школярами виникає чимало труднощів: усе починається і вирішується у початковій школі. Якщо дитина упродовж чотирьох років навчання у початковій школі не набула позиції школяра, не навчилася вчитися, долаючи труднощі, зрештою, не здобула найнеобхідніших знань і вмінь для подальшого навчання, усякі подальші спроби допомогти їй щось змінити на краще будуть марними. І найбільшою втратою є навіть не відсутність знань, а те, що не вправляючи постійно свій розум у їх здобутті, дитина не набуває якісних особливостей розумового розвитку. Проблемою невстигання молодших школярів є дві причини: перша-відсутність психолого-педагогічної діагностики, друга-непорушність навчальної програми, без усякої пропедевтики і корекційних заходів. Важливим моментом є обов'язкове з'ясування готовності дитини до шкільного навчання. Це вирішує проблему неуспішного навчання молодших школярів. Оновлення навчальної програми має відбуватись за рахунок раціонального добору та розподілу навчального матеріалу, методики навчання. Отже, додаткова тривалість початкового навчання може використатись для забезпечення якісного навчання усіх дітей, які безумовно мають різні здібності й різну готовність навчатися на час вступу до школи. Тут справді дуже передбачається перехідний період від дошкільної до початкової освіти.

Звернімо увагу, як дбайливо ставляться до цього періоду навчання і розвитку дитини у Німеччині. Навчаються діти у школі з шести років, проте якщо дитина виявиться не готовою до школи, запропонують залишити її у спеціальній підготовчій групі дитячого дошкільного закладу. А може така група бути і при початковій школі.

У нашому проекті такі рекомендації щодо подальшої освітньої траєкторії

плануються тільки під час переходу до третього ступеня освіти.

Отже, потрібно докласти всіх зусиль, аби дошкільне та початкове навчання було якісним. Насамперед, якісною повинна бути діагностика готовності дітей до навчання. Важливо, щоб усі діти вчилися й розвивалися відповідно до своїх можливостей [3, с. 5-8].

Отже, завдання вчителя – забезпечити взаємодію дітей у згаданих вище ситуаціях, подбати про максимально можливий для кожної групи учнів рівень щільності спілкування, щоб протягом року кожен зміг встановити якомога більше мовленнєвих контактів.

Окремо слід назвати проектні прийоми, застосовуючи які, учні вчаться самостійно створювати зміст своєї навчальної діяльності і засвоювати його під час підготовки і захисту обраного проекту. Застосування всіх цих методів дає змогу змоделювати реальні ситуації спілкування, створити реальні умови для досягнення учнями практичного результату під час вивчення іноземної мови, а також посилити діяльнісний характер навчання.

У Концепції навчання іноземних мов зазначається, що розвиток комунікативної компетенції неможливий без відповідних соціокультурних і соціолінгвістичних знань, умінь і навичок, які забезпечують входження особистості в інший соціум і сприяють її соціалізації у новому для неї суспільстві. Сучасний рівень розвитку міжнародних зв'язків слугує передумовою для активізації знань про культурні особливості країн і народів, мова яких вивчається. Цьому сприяє інтеркультурний підхід до вивчення іноземної мови. Його необхідність зумовлена сучасним станом міждержавних і міжнаціональних зв'язків [5, с. 47].

Висновки. Отже, учитель сьогоднішньої сучасної школи І ступеня повинен навчити дітей високого рівня грамотності, оперувати числами та критичним мисленням, сприяти розвитку її здоров'я і благополуччя, створювати умови для розкриття її потенціалу завдяки переживанню широкого спектру цікавих, добре спланованих досвідів, які допоможуть сформувати такі риси, як активна громадянськість, ініціативність, творчість. Тільки спільні зусилля всіх працівників освіти створять умови для реалізації першочергових завдань початкової школи. Початкова ланка освіти є фундаментом для набуття в майбутньому необхідних знань та формування навичок. Від результативності та ефективності початкової освіти значною мірою залежить якість функціонування середньої та старшої школи, які мають бути пов'язані між собою принципом наступності. Тому виявлення ключових проблем на етапі молодшої школи та корекції допущених помилок сприятиме поліпшенню якості освіти на всіх рівнях.

Щодо реформування української початкової освіти, то варто зазначити, що у наш час існують певні передумови та певний її стан. Це невідповідність якості освіти сучасним вимогам, недостатня доступність освіти, диспропорція між підготовкою фахівців і попитом на ринку праці, відсутність єдиного освітнього простору.

Експерт з освіти Кен Робінсон сказав: «Кожна освітня система у світі зараз реформується, але цього недостатньо. Реформа марна, бо вона лише намагається поліпшити зламаний механізм. Освіту потрібно вибудовувати інакше». Це і є завданням для нас, науковців, викладачів, вчителів, батьків, учнів. Тільки це зробить школу цікавою і бажаною, забезпечить підготовку нового покоління до життя у розвиненому суспільстві.

фактора.

Інформаційне суспільство в основному вважається цифровим, тому що домінують саме цифрові технології в переважній більшості застосувань; є глобальним, адже використовуються технології, які не мають обмеження в застосуванні за територіями; характеризується постійною потребою навчання та опанування швидкозмінних нових цифрових технологій [4, с. 265].

В Україні за цей час сформовано певні правові засади правові засади побудови інформаційного суспільства: прийнято низку нормативно-правових актів, які спрямовані на створення правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних та гуманітарних засад регулювання процесу формування й виконання головної мети розвитку інформаційного суспільства – створення необхідних умов для забезпечення громадян та суспільства своєчасною, достовірною і повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки держави.

Перспективним вважаємо подальше вивчення основних пріоритетів та особливостей інформатизації сучасного суспільства.

Література:

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні»: Постанова Верховної Ради України № 1565-VII від 3 липня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1565-18

2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл; [пер. с англ.]. – М.: Academia, 1999. – 956 с.

3. Кастельс М. Информационная епоха: общество и культура / М. Кастельс; [пер. с англ.]; под ред. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.

4. Косинський В. І. Сучасні інформаційні технології: навч. посіб. / В. І. Косинський, О. Ф. Швець – 2-ге вид., виправл. – К.: Знання, 2012. – 318 с.

5. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – М.: ООО «Фирма «Издательство АСТ», 1999. – 784 с. – (Классическая философская мысль).

6. Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Ф. Уэбстер; [пер. с англ. М. В. Арапова, Н. В. Малыхиной]; под. ред. Е. Л. Вартановой. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 400 с.

7. Duff Alistair S. A note on the origins of the «information society» [Text] / Alistair S. Duff, David Craig, David A. McNeill // Journal of Information Science, April, 1996, 22: pp. 123-124. – Режим доступу: http://jis.sagepub.com/content/22/2/123.full.pdf+html

ключової для розвитку економіки вищих технологічних укладів в Україні;

– організувати оновлення чинної законодавчої бази щодо впровадження потужних та сфокусованих податкових стимулів для ІТ-бізнесу, забезпечивши проведення відповідного дослідження щодо економічного ефекту від зазначених стимулів;

– внести законодавчі пропозиції щодо вдосконалення оцінки об'єктів інтелектуальної власності в Україні, зокрема з метою оподаткування та правового захисту зазначених активів;

– сприяти розвитку малого ІТ-підприємництва, зокрема організувати розробку правової бази для визначення таких форм співпраці в ІТ-галузі, як «фріланс» та «аутсорсинг».

6. Щодо технічного забезпечення розвитку телекомунікацій та зв'язку Кабінету Міністрів України рекомендувати:

– внести законодавчі пропозиції щодо використання національного науково-технічного потенціалу в космічній галузі для розвитку інформаційно-технологічних систем в Україні;

– затвердити план впровадження 4G та LTE, забезпечивши підтримку системи супутникового зв'язку «Либідь», зокрема шляхом внесення змін до чинного плану використання радіочастотного ресурсу України.

7. Щодо наукового і науково-технічного забезпечення розвитку інформаційного суспільства Кабінету Міністрів України, Національній академії наук України і національним галузевим академіям наук України рекомендувати:

– організувати та забезпечити розробку наукових і прикладних засад трансформації інформаційного суспільства в суспільство знань як інноваційну основу подальшого суспільно-економічного розвитку України;

– визначити пріоритети наукових і науково-технічних досліджень та розробок щодо становлення і розвитку інформаційного суспільства із соціогуманітарних, технологічних та інноваційних проблем;

– запровадити механізми стимулювання суб'єктів господарювання щодо розвитку співробітництва з науковими установами та вищими навчальними закладами з метою розробки і впровадження інформаційних технологій, ресурсів, продукції і послуг та їх правового забезпечення;

– забезпечити, з урахуванням рішень Національної академії правових наук України, виокремлення інформаційного права і права інтелектуальної власності в окрему наукову спеціальність, що сприятиме розвитку інформаційного суспільства;

– забезпечити координацію наявних в Україні академічних мереж обміну даних «Уран» і «Укрнет»;

– створити єдиний науковий інформаційний простір, що забезпечить інтеграцію різних видів наукових ресурсів;

– укласти централізовані угоди на закупівлю наукової інформації на державному рівні, зокрема, забезпечивши доступ до електронних ресурсів науково-метричних баз «Scopus», «Web of Science» [1].

Висновки. Розглядаючи розвиток суспільства як зміну певних, домінуючих в окремі періоди суспільно-економічних факторів, то нині головним вважається саме інформаційний фактор. При цьому стверджується, що матеріальні ресурси, капітал і праця, які є основою індустріального суспільства, втрачають свої лідируючі позиції на користь саме інформаційного

Література:

1. Висторонський В. Якісна освіта молодших школярів. // Початкова освіта. - 20012. - № 11. - с. 2-4.

2. Державний стандарт початкової загальної освіти. // Початкова освіта. - 2011. - №18. - с. 46.

3. Ілляшенко Т. Що потребує реформування у початковій школі. - Початкова школа. - 2015. - № 7-8. - с. 9-12.

4. Кміть О. Основні сучасні тенденції розвитку англомовної освіти молодших школярів в Україні. // Початкова школа. - 2008. - №5. - с. 13-15.

5. Концепція навчання іноземних мов у середній загальноосвітній 12-річній школі. / /Книга вчителя іноземної мови: Довідково-методичне видання / Упоряд. О. Я. Коваленко, І. П. Кудіна. - Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. - с. 45-52.

6. Кошманова Т. Проблеми сучасної філософії освіти в Україні у контексті конструктивізму. Педагогічна освіта в Україні і Польщі: реалії та перспективи. Збірник наукових праць / за ред. Д. Герцюка і Р. Кухи. - Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. І. Франка, «Тріада плюс», 2008. - 348с.

7. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: Навчальний посібник. - К.: Ленвіт,2005.-208с.

8. Руснак І. Початкова школа України на шляху трансформації і змін. Педагогічна освіта в Україні і Польщі: реалії та перспективи. Збірник наукових праць/ за ред.. Д. Герцюка і Р. Кухи. - Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. І. Франка, «Тріада плюс», 2008. - 348с.

9. Савченко О. Якість початкової освіти : сутність і чинники впливу. // Початкова школа. - 2009. - № 8 - с. 6.

10. Сисоєва С. Роль освіти в сучасному світі. // Рідна школа. - 2008. - №11. - с. 3-6.

Педагогика

УДК 360

кандидат педагогических наук Будик Ирина Борисовна
Донской педагогический колледж (г. Ростов-на-Дону)

РАННЯЯ ПРОФЕССИОНАЛИЗАЦИЯ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА В УСЛОВИЯХ СРЕДЕНЕГНО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. В статье обосновывается значение учреждений среднего профессионального образования как социального института раннего профессионального развития, где решающую роль играет профессиональный импрессинг.

Ключевые слова: ранняя профессионализация, профессиональный импрессинг, профессиональное запечатлевание, учреждения начального и среднего профессионального образования.

Annotation. The article concerns the importance of specialized secondary education establishments as social institutions of early professional development in which professional impressing plays crucial role.

Keywords: professional impressing, professional imprinting, establishments of primary and specialized secondary education.

«Педагогическая генетика» – это новая область знания, предложенная видным отечественным генетиком Владимиром Павловичем Эфроимсоном, заинтересовала нас в контексте выявления природы специальных способностей и влияния внешних факторов на их развитие, а так же формирования профессионально значимых качеств специалистов, получающих раннюю профессионализацию (в условиях колледжа).

Необходимо дать более точную трактовку понятия «импрессинг», т.к. в научной психологии давно и широко использовался термин «импретинг».

Импрессинг – это ранние и сверхранние впечатления детства, которые действуют в чувствительный период и определяют характер и направление деятельности личности на всю жизнь. (В.П. Эфроимсон)

Генетика и биология развития могут предложить довольно мощный резерв для перестройки современной педагогики, в том числе теории и методики профессиональной подготовки личности. Это новое направление основано на двух фундаментальных явлениях – неисчерпаемой наследственной гетерогенности человечества и импрессинге [4].

Важным положением данной теории, заинтересовавшим нас, является положение о возрастном оптимуме творческой активности, в том числе и в период профессионального обучения: высшее образование и специализация приходит к людям, у которых уже прошла пора интенсивного междисциплинарного творчества, готовности и возможности поискового риска, изобретательности, полной самоотдачи [4].

Вместе с тем статистические данные о возрасте решающего открытия, впоследствии удостоенного Нобелевской премии, показывают, что максимум творческого мышления приходится на 25-35 лет. И если медицина успешно снизила детскую и средневозрастную смертность, то она не смогла ни отодвинуть обычный возрастной барьер значительной утраты умственной работоспособности, который дано перешагнуть только немногим счастливцам, ни добиться существенного удлинения молодости, то есть самого продуктивного в смысле интеллектуальных достижений возраста.

Эти обстоятельства, а так же развитие представлений о разнообразии и характере дарований человека, уже привели в ряде стран к революционизированию образования и системы подбора кадров, к появлению установки на возможно более раннее определение способностей индивида, на раннюю специализацию [1, с.57]. Одним из следствий осознания значения выявления и развития индивидуальных способностей явилась проводившаяся в США с 1960 г. программа «Merit» («Достоинство») – предоставления наиболее талантливой молодежи «зеленой улицы» для получения высшего образования, для быстрого занятия ими высших должностей в технике, науке, управлении. Эти процессы достойны изучения [2, с.59].

Идеи гетерогенности и импрессинга В.П. Эфроимсона востребованы в различных научных сферах – физиологии, психологии, педагогике, социологии, политологии, ибо на них основывается и разворачивается теория развития и социализации личности (М. Перельман, М. Амусья, М. Голубовский, В. Березина, Г. Узилевский и др.).

Анализ вышеизложенного позволил нам прийти к следующему выводу: каждая из рассмотренных выше концепций схватывает одну существенную сторону сложнейшей проблемы человеческих способностей: влияние социальной среды на развитие и реализацию этих способностей.

простору і захисту національних інтересів в інформаційній сфері;

– забезпечити розробку та обов'язкове впровадження програмного забезпечення вітчизняного виробництва (зокрема вітчизняної операційної системи, антивірусного програмного забезпечення) в органах влади з метою забезпечення кібернетичної безпеки в Україні;

– створити єдиний національний ІТ-депозитарій (резервну копію «бекапу» критично важливих інформаційних ресурсів для держави);

– адаптувати системи захисту державних інформаційних ресурсів до вимог та стандартів Європейського Союзу з проведенням тестів на проникнення критично важливих об'єктів національної інфраструктури.

3. Щодо освіти та кадрового забезпечення інформаційної сфери Кабінету Міністрів України рекомендувати:

– організувати ефективну співпрацю бізнес-структур, вищих навчальних закладів та студентів щодо укладення тристоронніх договорів цільової підготовки фахівців з питань ІКТ та захисту інформації, інших складових інформаційного суспільства із подальшим відпрацюванням на користь компанії-інвестора, у тому числі і при започаткуванні студентами власної справи, створивши відповідну нормативно-правову базу;

– забезпечити створення депозитарію цифрових навчальних матеріалів;

– організувати оволодіння основами ІКТ в обсягах, необхідних для їх використання у майбутній професійній діяльності, всіма випускниками вищих навчальних закладів, залучення фахівців інформаційної сфери до розробки стандартів освіти, навчальних планів і навчальних програм;

– забезпечити оновлення матеріальної бази вищих навчальних закладів і наукових установ, що здійснюють дослідження і готують фахівців інформаційної сфери;

– сприяти розвитку та впровадженню, зокрема в освітні процеси, новітніх комп'ютерних технологій, у тому числі використанню мультимедійних засобів за всіма навчальними дисциплінами в середніх загальноосвітніх школах;

– забезпечити викладення у середніх загальноосвітніх школах правил роботи в соціальних мережах, участі у форумах, захисту персональних даних та мережевої етики з урахуванням сучасного стану розвитку ІКТ.

4. Щодо електронного управління та електронних сервісів для бізнесу та громадян Кабінету Міністрів України рекомендувати:

– розробити та внести законопроект про основні засади розвитку національної інформаційно-комунікаційної інфраструктури, що має визначити та врегулювати стандарти і порядок обміну даними між органами влади, суб'єктами господарювання та споживачами електронних послуг;

– забезпечити створення і підтримку в актуальному стані єдиних загальнодержавних довідників;

– організувати залучення бізнесу до реалізації проектів надання адміністративних послуг в електронному вигляді;

– розробити та внести законопроект щодо визначення порядку впровадження і правил використання електронних засобів ідентифікації користувачів в інформаційному суспільстві та в інформаційних системах для отримання електронних послуг.

5. Щодо розвитку електронної економіки Кабінету Міністрів України рекомендувати:

– організувати підтримку галузі з розробки програмного забезпечення як

«Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», спрямований на розвиток інформаційного суспільства;

– розробити оновлену концепцію державної інформаційної політики України;

– підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України загальнодержавну програму розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2016-2020 роки;

– визначити пріоритетні напрями діяльності органів виконавчої влади з питань становлення і розвитку інформаційного суспільства в умовах інформаційної глобалізації та євроінтеграції України;

– розробити державну програму впровадження інформаційних комунікаційних технологій (ІКТ) як мотиваційну базу їх розвитку та перетворення в один з головних чинників зростання інноваційного, соціально-економічного та культурно-освітянського потенціалу держави в умовах інформаційного суспільства;

– провести під час розробки державної програми впровадження інформаційних комунікаційних технологій системний аналіз питань державного управління в інформаційній сфері, запропонувати визначення єдиного органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань розвитку інформаційного суспільства та впровадження ІКТ;

– удосконалити Національну систему індикаторів розвитку інформаційного суспільства, гармонізувавши її з відповідними показниками ЄС;

– розробити проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про захист персональних даних» щодо вдосконалення системи захисту персональних даних та моніторингу її ефективності з метою виконання взятих на себе державою міжнародних зобов'язань, забезпечення балансу між правом на повагу до особистого життя, правом на доступ до інформації та правом на свободу вираження поглядів.

2. Щодо інформаційної безпеки України рекомендувати:

1) Верховній Раді України:

– законодавчо визначити засади державної політики щодо забезпечення інформаційної безпеки України як однієї з основних конституційно визначених функцій держави;

2) Кабінету Міністрів України:

– сформувати ефективну систему забезпечення інформаційної безпеки України та її складової – кібернетичної безпеки;

– утворити державний орган чи координаційний центр для здійснення контролю та регуляції політики в галузі інформаційної безпеки України;

– розробити проект Закону України про кібернетичну безпеку у системній кореляції з вирішенням питань захисту та забезпечення прав і свобод громадян, конституційних засад української держави;

– розробити нормативну базу та здійснити організаційно-технічні заходи, необхідні для фіксування та використання у цивільному і кримінальному процесі даних, відомостей і матеріалів, у тому числі і доказових, що були отримані за допомогою засобів ІКТ;

– забезпечити координацію діяльності органів державної влади, їх ефективну взаємодію із засобами масової інформації та інститутами громадянського суспільства щодо розвитку вітчизняного інформаційного

Следовательно, воспитательная среда является как механизмом развития способностей, так и методом формирования личностных качеств.

Это положение еще раз нас убеждает в значимости воспитательной профессиональной среды в формировании профессионально значимых качеств.

Эфроимсон П.П., не отвергая генетической обусловленности способностей, рассматривает их развитие в педагогической плоскости. Развитие, развертывание, проявление наследственных задатков в огромной мере определяется социальными факторами **–** условиями младенческого развития, обществом, которые воздействуют на становление и развитие личности. Дело в том, что человек, являясь обучаемым мыслящим символическим существом, в чрезвычайной степени запрограммирован на сверхраннюю обучаемость. По сути дела, импрессинг представляет собой самореализацию семантического кода в виде четких необратимых стадий формирования стремлений, предпочтений и влечений под воздействием окружающей среды. Это означает, что у человека уже в младенчестве, детстве, отрочестве формируются, зачастую пожизненно, те ценностные критерии и подсознательные решения, которыми он будет руководствоваться несмотря ни на что.

Изучение импрессинга привело Владимира Павловича к формулированию такой рекомендации: «Внимательные воспитатели и родители должны бесконечно пристально всматриваться в ребенка, чтобы уловить момент его наивысшей восприимчивости и те воздействия, которые производят наибольшее впечатление» [2]. Лосев А.Ф., развивая эту идею, пришел к выводу, что именно импрессинг содействует тому, чтобы произошло чудо в развитии личности: отождествление плана заданных и внешних исторических условий. Благодаря импрессингу становится понятными, почему из конкретного данного генотипа развивается данная конкретная личность с ее уникальными способностями, с ее целеполаганием, особыми ценностными координатами.

В изучении проблемы импрессинга нас заинтересовали исследования (немногочисленные), описывающее и объясняющие роль и значение импрессинга в подростковом возрасте, ибо именно этот возрастной период предшествует возрасту, где профессиональная деятельность выступает ведущей в развитии человека.

Методологической, на наш взгляд, в данном контексте является позиция Марка Пелермана, определяющая влияние импрессинга на развитие и социализацию личности именно в подростковый период, а так же на психологический аспект этой проблемы.

Так, М. Пелерман обращает внимание на то, что в современной психофизиологии выделяют обычно шесть основных уровней сознания и, соответственно, подсознания: сенсорный (т.е. ощущений), моторный, когнитивный (познавательный), эмоциональный, стиля мышления, шкалы относительных ценностей и предпочтений. Эволюционно эти уровни появлялись и развивались постепенно, так что самое их количество (и их сложность) увеличивается по мере движения по эволюционной лестнице, от низших животных к высшим. Ну а в соответствии с общими законами эмбриологии можно думать, что и при индивидуальном развитии они проявляются постепенно, как бы поочередно (такую очередность можно отметить уже при наблюдении за развитием любого ребенка).

Формирование этих уровней и их детализация определяется как генетической программой, так и средой, условиями воспитания. Можно думать, что лабильность этих уровней, особенно в подсознательной их части, не очень велика – именно поэтому обычно считается, что очень трудно воспитать в более позднем возрасте те особенности стиля и приоритетов поведения, каноны нравственности, которые не были, вовремя преподаны ребенку. И поэтому представляется необходимым выявить – хотя бы в среднем – периоды и особенности наиболее интенсивного формирования того или иного уровня подсознания и, отсюда, сроки и возможности оптимального на них воздействия. Особенно в этой связи выделяется подростковый период (13-15 лет). Свои выводы он подкрепляет многочисленными примерами.

Еще одним важным базовым положением можно считать положение о том, что громадную роль в развитии пытливости ума подростка могут играть не только средства информации и взаимовлияние – если оно имеет место именно к возрасту импрессинга – сотоварищей близкого или резко противоположного интеллектуального уровня, но и учителя [3].

На основе проведенного анализа можно заключить, что как научные или художественные пристрастия, так и профессиональные предпочтения вырабатываются и закрепляются в подсознании в определенном возрастном интервале – к тринадцати годам и закрепляются там, по-видимому, навсегда. Но если это явление характерно для столь далеких друг от друга областей деятельности, по-отдельности рассмотренных социальных и общественных групп, то можно считать доказанным, что оно должно проявляться и у всех других.

С одной стороны, это явление имеет в виду своей временной ограниченности некоторое сходство с описанным выше явлением импринтинга, с другой, однако, оно не столь категорично и, безусловно, необходимо учитывать лабильность человеческой психики и безусловную (хотя и не абсолютную!) роль свободы воли человека. Поэтому, вслед за Эфроимсоном, Пелерман считает такое явление лучше назвать импрессингом: термин этот говорит как о впечатлениях, об импрессии, с которыми связано формирование соответствующих структур, так и как бы о вдавливании, о том, что у человека нет, несмотря на всю лабильность его психики, полной свободы получения в критический период тех или иных впечатлений, говорит он и о том сколь многое зависит от окружения, от воспитательной среды [3].

Данные положения еще раз подтверждают, что существуют определенные и достаточно узкие временные рамки формирования того самого главного в ментальности человека, что определит всю его последующую жизнь: его моральные установки (об этом ниже) и его путь в жизни или, во всяком случае, ту его часть, которая не детерминирована полученными им генами.

Поэтому психоанализ личности должен, наряду с исследованием ранних впечатлений, приводящих, по Фрейду, к основным комплексам, заниматься также и впечатлениями возраста импрессинга.

Подчеркнем еще раз – А. Пелерман считает, что возраст около 13 лет является критическим, а возможно и определяющим в плане развития у них стиля мышления, системы жизненных ценностей и предпочтений, всего менталитета и профессиональной направленности. Возможно, повторим, выделенность этого возраста связана и с процессами физиологической перестройки организма, а потому может несколько зависеть от пола, от

інші нормативно-правові акти, які регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту інтелектуальної власності на ці ресурси, впровадження електронного документообігу, захисту інформації тощо [1].

Україна має висококваліфікований кадровий потенціал в інформаційній сфері, постійно зростаючий та поновлюваний парк комп'ютерної техніки, сучасні системи та засоби телекомунікацій, зв'язку, високий ступінь інформатизації банківської сфери.

Проте сучасне суспільство характеризується якісно новими тенденціями розвитку в інформаційній сфері, насамперед стрімким формуванням глобального інформаційного простору та глобальним інформаційним протиборством, розробкою і використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, виникненням принципово нових суспільних відносин за різноманітними напрямами інформаційної діяльності, зокрема, електронне урядування, доступ до публічної інформації, функціонування засобів масової інформації, державна статистика і документообіг, інформаційна діяльність у галузях освіти і науки, культури і мистецтва, в економічній, фінансовій, банківській, правоохоронній, законотворчій та інших сферах, які потребують всебічного дослідження і належного правового забезпечення. Поряд з цим вагомою складовою інформаційної сфери залишається інформаційна інфраструктура, розвиток якої є складним і наукоємним процесом.

У контексті євроінтеграції України актуалізується проблема вивчення досвіду становлення інформаційного суспільства у країнах-членах Європейського Союзу, а також імплементації норм правових актів ЄС в інформаційне законодавство України.

У переліку пріоритетів стратегічного розвитку України особливе місце займають захист прав, свобод і безпеки громадян в інформаційній сфері, відмова від ідей тотального інформаційного контролю та розвиток інноваційних галузей економіки, зокрема вітчизняної індустрії інформаційних технологій, надання послуг та виробництво програмної продукції.

З метою забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні, враховуючи низку наявних проблем в інформаційній сфері, зокрема необхідність розвитку інформаційного законодавства, проведення системної кореляції з вирішення питань захисту та забезпечення основних прав, цінностей і соціально-економічних інтересів людини, суспільства і держави, побудови в умовах відкритого суспільства ефективної системи інформаційної безпеки України, а також стан виконання Рекомендацій парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні, що відбулися 21 вересня 2005 року, схвалених Постановою Верховної Ради України від 01 грудня 2005 року № 3175-IV, учасниками парламентських слухань було визначено такі основні рекомендації:

1. Щодо державної політики у сфері інформаційного суспільства рекомендувати:

1) Верховній Раді України:

– внести зміни до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», спрямовані на розвиток інформаційного суспільства;

2) Кабінету Міністрів України:

– розробити проект Закону України про внесення змін до Закону України

суспільство» визначаємо як глобальне суспільство, що формується під впливом інтенсивного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, в якому головною умовою добробуту кожної людини і кожної держави стає знання, отримане завдяки безперешкодному доступу до інформації й умінню працювати з нею, а обмін інформацією не буде мати ні часових, ні просторових, ні політичних меж.

Національні та регіональні особливості країн, які розбудовують інформаційне суспільство, впливають на специфіку його становлення й розвитку, що є важливим для пізнання цього процесу.

Інформаційна політика реалізується на двох рівнях – державному (національному) і міжнародному. Національну інформаційну політику кожна держава формує самостійно, залежно від власних соціально-економічних, політичних і культурних умов.

Державна інформаційна політика – це сукупність основних напрямів і способів діяльності держави щодо одержання, використання, поширення та зберігання інформації.

Головними напрямами і способами державної інформаційної політики є:

– забезпечення доступу громадян до інформації;

– створення національних систем і мереж інформації;

– зміцнення матеріально-технічних, фінансових, організаційних, правових і наукових основ інформаційної діяльності;

– забезпечення ефективного використання інформації;

– сприяння постійному оновленню, збагаченню та зберіганню національних інформаційних ресурсів;

– створення загальної системи охорони інформації;

– сприяння міжнародному співробітництву в галузі інформації та гарантування інформаційного суверенітету країни;

– сприяння задоволенню інформаційних потреб закордонних українців [4, с. 268].

Державна інформаційна політика передбачає рішення цілого комплексу питань: правових, економічних, соціальних, етичних та ін.

Держава сприяє розвитку інформаційного суспільства шляхом створення прийнятного законодавчого поля для розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Насамперед це Конституція та закони України, президентські укази та урядові програми й постанови, підзаконні акти і накази міністерств та відомств, рішення і програми центральних та місцевих органів самоврядування.

Учасники парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні, що відбулися 18 червня 2014 року, зазначають, що в Україні закладено правові засади побудови інформаційного суспільства: прийнято закони України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про електронний цифровий підпис», «Про телебачення і радіомовлення», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про державну таємницю», «Про науково-технічну інформацію», «Про телекомунікації», «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про Національну програму інформатизації» та

географических и климатических условий, от генетического багажа), поэтому его можно назвать возрастом импрессинга. А значит, так важны – именно в этом возрастном промежутке – яркие, эмоционально насыщенные впечатления, соответствующие признанным нормам морали и их подкрепляющие.

Педагогика, наряду с политикой, – та область деятельности, где все, практически все считают себя знатоками. Поэтому проекты реформ школьного образования и, вообще, воспитание вызывают неподдельный интерес во всех слоях общества, обладают большой электоральной привлекательностью, а посему проводятся в жизнь, как правило, без должного психологического обоснования. Учение об импрессинге заслуживает переноса на подростков, так как в существовании фаз особой чувствительности, фаз особой восприимчивости можно не сомневаться. Необходимо разрабатывать методы раннего тестирования способностей, методы подбора профессий [3].

На основании всего вышеизложенного можно предложить новый термин «профессиональный импрессинг».

«Профессиональный импрессинг» – это ранние профессиональные запечатлевания, которые действуют в подростковый и раннеюношеский период и определяют характер и профессиональную направленность деятельности личности в процессе всей жизни.

Мы попытались обозначить проблему профессионального импрессинга (сделали попытку ввести этот термин с целью конкретизации смысловых нагрузок описываемого явления) в процессе формирования профессионально значимых качеств, так как они являются производными развития как врожденной, так и приобретенной профессиональной направленности. А так же определение роли в ранней профессионализации средних профессиональных учебных заведений, в частности колледжей в этом процессе. В этой связи мы рассматриваем ступень среднего профессионального педагогического образования не как качественный профессиональный уровень, а как систему раннего профессионального развития. Попытаемся аргументировать данную точку зрения.Ступень среднего профессионального образования допускает достаточным наличие как необходимой базы не только основного общего образования, но и определенного возраста, обусловленного подростковым раннеюношеским периодом (15 лет). На этот факт необходимо обратить особое внимание, ибо именно этот возрастной период принято называть периодом не только психологического, морально-нравственного, но и ценностно-ориентационного становления. Именно в этом возрасте впервые возникает осознанный вопрос «Кем быть?», «Какую профессию выбрать?» Одно дело, когда этот вопрос возникает в стенах общеобразовательной школы или в системе допрофессиональной подготовки, а другое, когда он реально получает возможность быть включенным в конкретную профессиональную деятельность, пусть даже пока в имитационном режиме. Но слышать об этом и реально соучаствовать – это принципиально разные вещи. Проблема ранней профессионализации не нова и на определенном этапе развития системы образования решается по-разному. Так, в советский период эту задачу решали ФЗУ, ПТУ и ГПТУ, куда, как правило, поступали выпускники основной школы (опять же 15 летние) и не только получали начальное проф. образование, но и знакомились со спецификой разных профессий на раннем этапе своего развития; профориентационные центры, где обучали азам профессии

параллельно с обучением в школе и т.д. На современном этапе так же предполагается вариативность решения этого вопроса.

Уместно, в этой связи, отметить, попытку создания в общеобразовательной школе организационно-методических условий для ранней профориентации и профессионализации учащихся, в контексте внедрения концепции «Профильного образования». Для более глубокого понимания ее сути этого подхода обратимся к основным ее положениям.

Профильное обучение – средство дифференциации и индивидуализации обучения, когда за счет изменений в структуре, содержании и организации образовательного процесса более полно учитываются интересы, и способности учащихся, создаются условия для образования старшеклассников в соответствии с их профессиональными интересами и намерениями в отношении продолжения образования. Профильная же школа есть институциональная форма реализации этой цели, естественно форма основная, но не единственная. Вполне перспективными в отдельных случаях могут стать иные формы организации профильного обучения, в том числе, например выводящие реализацию соответствующих образовательных стандартов и программ за стены отдельной школы.

Даже самое поверхностное знакомство с концепцией позволяет сделать вывод о том, что главный акцент в ней делается на развитие индивидуальных склонностей и способностей учащегося и углубленное изучение тех, предметов к которым они проявляют эти способности. Конечно же, это эффективное направление в деле индивидуализации образования и создания условий для развития творческого потенциала подрастающей личности.

Но, на наш взгляд, это имеет отдаленное значение в решении проблемы ранней профессионализации и успешного карьерного роста молодежи, так как в процессе общеобразовательной подготовки, даже в условиях профильного обучения, юноши и девушки не получают (или в недостаточном объеме) возможности в практико-ориентированной деятельностной плоскости постигать азы будущей профессии.

Совсем другое дело, погружаясь в специфику профессионального образования, молодой человек, попадает в условия, приближенные к реальной профессиональной деятельности. Здесь немаловажное значение имеет педагогическая практика, которой именно в колледжах уделяется большое количество учебного времени. В имитационном режиме студент выполняет реальные профессиональные функции, рефлексирует не только сформированные теоретические знания, но другие профессиональные новообразования, такие как, например, профессионально значимые качества.

И в этой связи уместно было бы остановиться еще раз на проблеме профессионального импрессинга. Как мы помним, ученые определили возраст импрессинга – 13 лет. Это именно тот период в жизни человека, когда у него формируются ценностные ориентации в общем социально-психологическом плане. А в возрасте 15 лет появляется еще не ярко выраженная, но все же уже присутствующая потребность в выборе профессиональной сферы, в которой молодому человеку хотелось бы самовыразиться и самореализоваться. Хотя пока лишь в мысленных проектах. И вот многие подростки получают возможность обучаться в профессиональном учебном заведении. Конечно же, выбор профессии в этом возрасте – это больше прерогатива родителей, чем самого подростка, но все же он попадает, руководствуясь различными

Таблиця 1

Підхід	**Ідея**	**Визначення**
Технологічний	нові технології як ознака народження інформаційного суспільства; великий обсяг технологічних новацій повинен призвести до соціального перевлаштування, бо його дія на суспільство дуже значна	складне, таке, що швидко розвивається, суспільство, засноване на найбільш передовій технології і постматеріалістичній системі цінностей (Е. Тоффлер)
Економічний	облік зростання економічної цінності інформаційної діяльності; збільшення частки інформаційного бізнесу у валовому національному продукті	суспільство, в якому головне місце займає діяльність із виробництва інформаційного продукту й інформаційних послуг
Професійний	істотне збільшення частки праці в інформаційній сфері може розглядатися як виникнення інформаційного суспільства	постіндустріальне суспільство, де більшість зайнятих працюють в інформаційній сфері (Д. Белл)
Просторовий (мережевий)	глобальні інформаційні мережі, які зв'язують різні місця планети, а тому впливають на організацію часу і простору; збільшення ролі інформаційних мереж у соціальній організації суспільства	глобальне мережеве суспільство, в якому мережі пронизують усю соціальну й економічну структуру (М. Кастельс)
Культурний	сучасна культура явно більш інформативна, ніж будь-яка попередня	медіанасичене середовище, в якому життя людини істотно символізується та проходить у процесах обміну й отримання повідомлень про неї і про інших
Політичний	зміни в політичній сфері суспільства і характері міжнародних відносин в умовах глобалізації	демократичне суспільство, в якому інформація і знання виступають одним із головних ресурсів держави

Аналіз та систематизація даних підходів до визначення інформаційного суспільства вказує на те, що вони або недостатньо розширені, або однобічні. Більшість даних визначень інформаційного суспільства виходять з його кількісних характеристик і припускають, що в якійсь точці, коли інформаційні критерії починають домінувати в різних сферах життєдіяльності суспільства, воно вступає в інформаційну стадію свого розвитку.

Узагальнюючи існуючі підходи до трактування, поняття *«інформаційне*

політики в Україні.

Виклад основного матеріалу статті. Початкові дослідження інформаційного суспільства були спрямовані переважно на вдосконалення засобів поширення і забезпечення доступу до інформації, в обговоренні домінували технологічні, інфраструктурні й економічні аспекти. Це було природним чином зумовлено вибуховим розвитком і конвергенцією інформаційних і комунікаційних технологій, що призвели до істотних змін на світовому ринку.

Соціогуманітарні аспекти становлення нового інформаційного суспільства стали активно досліджуватися в результаті усвідомлення того, що черговий якісний стрибок у розвитку технологій породив нову глобальну соціальну революцію, що не поступалася революціям минулого за своїми масштабами і впливом на людське співтовариство. Сьогодні на перший план висуваються проблеми інтелектуалізації суспільства, створення і впровадження нових соціальних технологій, заснованих на ефективному використанні головного стратегічного ресурсу суспільства – знань.

А. Даф виокремлює три способи розуміння інформаційного суспільства: з погляду інформаційно-економічного підходу, підходу з позиції інформаційних потоків та інформаційно-технологічного підходу [7]. Відомий теоретик Ф. Уебстер виокремлює п'ять основних підходів, кожний з яких базується на тому або іншому критерії інформаційного суспільства, що знаходиться в його основі [6]. Перш за все, це технологічний і економічний критерії (виходячи з найбільш явних перетворень у даних сферах людської життєдіяльності, більшість дослідників будують свої визначення інформаційного суспільства саме на них), критерій, пов'язаний зі змінами у сфері зайнятості населення (професійний), а також просторовий і культурний критерії.

Основні підходи до визначення поняття «інформаційне суспільство» наведені в таблиці 1.

мотивами, в профессиональное учебное заведение, а значит и в профессионально обусловленное образовательное пространство, в которое он погружается и начинает в нем жить. Его личностное развитие совпадает с профессиональным контекстом учебной деятельности. И здесь, на наш взгляд, важно не только выявить профессиональную направленность, обусловленную генетической предрасположенностью, но и найти, правильно подобрать и использовать организационно-методические механизмы, способствующие формированию профессионально значимых качеств. Эффективность реализации этой цели напрямую зависит от правильного определения наиболее сензитивного периода этого развития.

Особое значение импрессинг приобретает в профессиональной подготовке будущего учителя, так как отсутствие призвания и направленности именно на эту профессию, как это ни банально, принесет жизненное разочарование не только носителю профессии, но и нанесет непоправимый урон в саморазвитии подрастающей личности.

Существует много факторов, влияющих на создание профессионально-развивающей среды – это и содержание образование, и профессионально-ориентированное воспитание, и методы, формы, средства организации этого пространства. Но наиболее значимым и действенным в процессе подготовки учителя является личность самого педагога, который олицетворяет не только образ и определенную типологию личности, но и носителя культуры той профессии, которую выбрал студент колледжа. Именно он является источником ярких профессиональных впечатлений, а значит субъектом, влияющим на профессиональный импрессинг. Педагог, способен как «оживить», т.е. наполнить личностным смыслом профессию, так и разочаровать в ней, а подчас стимулировать принятие окончательного решения о неправильности профессионального выбора.

На наш взгляд, чем раньше человек попадает в профессиональную среду, чем больше он в ней запечатлеет, тем устойчивей проявится тенденция к проживанию в ней или в полном разочарованию ею. В 15 лет можно говорить о раннем профессиональном запечатлевании, которое формирует устойчивую потребность не только жить в этой профессии, но и развиваться в ней и добиваться реальных результатов и успехов, карьерного роста и конкурентно способности.

В этой связи необходимо отойти от стереотипа восприятия среднего специального образования (колледжа) как промежуточного звена в профессиональной подготовке специалиста (что, безусловно, имеет место быть), а рассматривать его как социальный институт раннего профессионального развития, где решающую роль играет профессиональный импрессинг.

Литература:

1. Воронцов Н.Н., Голубовский М.Д., Изюмова Е.А. Владимир Павлович Эфроимсон – выдающийся отечественный генетик. – М., 1989. Т. 4. Вып. 3. С.96-109.
2. Голубовский М. Триада таланта // Знание – сила, № 9, 1986. С.38-39
3. Пелерман М.П. Особенности формирования менталитета человека. – М., 2004.
4. Эфроимсон В.П. Педагогическая генетика. Родословная альтруизма. – М., 2003.

Педагогіка

УДК 378.018.43:37.011.3-051:81’243](410)
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
сучасних європейських мов Гарбуза Тетяна Віталіївна
Національний університет державної податкової служби України (м. Ірпінь)

ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Аннотация. Сегодня широкое внедрение дистанционного обучения становится особенно актуальным, поскольку оно наиболее гибко и адекватно реагирует на потребности общества и обеспечивает реализацию права каждого человека на образование на протяжении всей жизни; свободный доступ к нему, гибкость в выборе профессии; оказывает содействие повышению эффективности образовательного процесса в целом. В данной статье рассматриваются основные технологии обучения иноязычному общению, которые используются педагогами высших учебных заведений Великобритании в системе дистанционного образования.

Ключевые слова: дистанционное обучение, педагогические технологии, информационные технологии, тьютор, Великобритания.

Annotation. Today distance learning becomes especially actual as it reacts flexibly and adequately to requirements of a society and provides realisation of the right of each person for life-long education; free access to it, flexibility in a profession choice; increase the efficiency of educational process as a whole. The article describes basic technologies of teaching foreign language which are used by tutors of Great Britain universities in distance education.

Keywords: distance education, pedagogical technologies, information technologies, tutor, Great Britain.

Вступ. Освіта є однією з важливих сфер функціонування суспільства, від якої значною мірою залежить його розвиток. Саме тому країни світу проголосили освіту найважливішою стратегічною галуззю соціально-економічного розвитку. Сучасний стан України характеризується її прагненням до інтеграції у Європейське співтовариство як в економічному, політичному, так і в освітньому аспектах. Це потребує перебудови системи вищої освіти як пріоритетної сфери формування громадянина нового суспільства, модернізації її змісту та удосконалення процесу навчання на основі використання наукових підходів, упровадження новітніх технологій тощо.

Процес інтеграції європейського освітнього простору стимулює професійний інтерес особистості до вивчення іноземних мов як засобу спілкування, розширення міжнародних зв’язків, утвердження нових стандартів взаємин між європейськими країнами. Розвиток технологічних засобів телекомунікацій і зв’язку, масове поширення та використання мультимедійних комп’ютерних програм створює об’єктивні передумови для вдосконалення технологій освіти, серед яких дистанційне навчання набуває особливо широкого розвитку в багатьох країнах світу (Великій Британії, Іспанії, Німеччині, Норвегії, США, Канаді, Японії та ін.).

\Необхідність запровадження такого навчання в системі вищої освіти України зумовлена також потребою відповідності міжнародним стандартам,

3. Микабридзе Г. В. Педагогика. - 1996. - №6. - С. 103-109.
4. GDSI E-Learning center. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://education/ gdsi.ie (01. 06. 2013)

Педагогіка

УДК 314/316+323(477):004
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки вищої школи Топольник Яна Володимирівна
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов’янськ)

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

Аннотация. В статье рассмотрены аспекты проблемы становления нового информационного общества. Приведена систематизация основных подходов к определению понятия «информационное общество». Указаны основные направления национальной информационной политики. Определены особенности построения государственной информационной политики в Украине.

Ключевые слова: информация, информационно-коммуникационные технологии, информационное общество, информационная политика, государство.

Annotation. In the article considers aspects of the problem of the formation of the new information society. The systematization of the main approaches to the definition of «information society» is showed. The main directions of the national information policy are indicated. The peculiarities of the construction of the state information policy in Ukraine are noted.

Keywords: information, information and communication technologies, information society, information policy, state.

Вступ. Розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, зростання кількості інформації все більше визначають сутність нашої епохи. Використання ІКТ охоплює всі сфери життєдіяльності людини. Тому створення та побудова глобального інформаційного суспільства виступає стратегічною метою суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку країни. Певні пріоритети та особливості реалізації цієї мети визначаються державною політикою.

Різні аспекти інформаційного суспільства, зокрема, роль і місце людини в процесах глобалізації та інформаційних взаємодіях, специфіка розвитку інформаційного суспільства в окремих високорозвинених країнах і країнах, що розвиваються, проаналізовані у працях українських і російських науковців: І. Алексєєвої, М. Демкової, Т. Берези, Л. Березовець, О. Вартанової, С. Кара-Мурзи, А. Колодюка, І. Колиушко, В. Лисицького, Л. Мельника, І. Мелюхіна, А. Ракитова, Г. Смоляна, Д. Черешкіна, А. Чернова та інших.

Формулювання мети статті та завдань. Мета та завдання статті полягають у систематизації підходів до визначення поняття «інформаційне суспільство»; окресленні особливостей побудови державної інформаційної

образования, академии, университеты, школы, частные организации. С 2000 года по сегоднящний день электронное обучение в полном объеме используется в системе высшего образования, а также в системе переподготовки и повышения квалификации.

В настоящее время реализуется несколько проектов по внедрению электронного обучения в систему среднего образования, финансируемых правительством Кореи. В частности проект EDUNET, который реализуется в течение 10 лет, I-Scream, CHLS. Далее Суншик Сух представил этапы внедрения SMART обучения на примере одной из экспериментальных школ Южной Кореи. В первую очередь это потребовало высокого уровня технологизации и автоматизации учебного процесса, автоматизирования деятельности библиотеки, оптимального оборудования аудиторий. Лектором было отмечено, что для работы в такой школе педагог должен владеть высоким уровнем технологической компентенции. [4].

Для работы в таких школах готовятся специалисты в педагогических университетах и центрах обучения педагогов, а также обучение происходит посредством специально созданных порталов для консультирования педагогов. Разработаны в Министерстве образования Южной Кореи образовательные ресурсы, например TEXTBOOK. В данный момент в Корее идет работа по созданию таких электронных учебников в рамках реализации концепции «Школа без ранцев» (школа без книг).Данной проблемой занимается центр Корейского Сервиса в области образования и научной информации "KERIS", нформационного центра и школы MIRIM MAISTER. Ими созданы: Департамент нтерактивного Медиа; Департамент Нового Медиа Дизайна; Департамент Нового Медиа Решения; Система информационных баз данных Южной Кореи; департамент внедрение электронного обучения в общеобразовательной школе.

В соответствии с программой» Стандартизация e-Learning.» профессор Сеульского Кибер Университета, директор Центра повышения квалификации педагогов Джон-Сун Парк отметил необходимость стандартизации, содержания обучения в учебных заведениях Южной Кореи и общие подходы к ее реализации.

Выводы: Следует отметить, что в Южной Корее электронное обучение – целая индустрия, приоритетная отрасль производства, занимающаяся созданием образовательного контента, предоставлением образовательных услуг и управленческих решений по внедрению электронного обучения, услуг провайдера; в Корее существует несколько проектов реализации электронного обучения в системе среднего образования, финансируемых как государством (EDUNET, CHLS), так и частными фирмами I-Scream; внедрение электронного обучения требует всестороннего анализа по различным направлениям: востребованность , качество, интерактивность; электронное обучение невозможно вписать в существующую традиционную систему обучения, необходимо изменять не только форму обучения, но и содержание, нормативно-правовое обеспечение.

Литература:

1. Преподаватель вуза: технология и организация деятельности. / Под ред. С. Д. Резника. М.: ИНФРА - М, 2010.

2. Калмыков А. В. Профессиональная социализация в e-Learning // Высшее образование в России. 2011. №10.

що вимагає пошуків інноваційних підходів до організації, змісту і форм вивчення іноземних мов. Найбільш прогресивним у сучасній педагогічній культурі, у відповідному методологічно-науковому і психологічному забезпеченні викладання іноземних мов за дистанційною формою навчання, на наш погляд, є досвід Великої Британії, який найбільш повно узагальнює результати науково-пошукової та практичної діяльності вчених, дослідників, учителів.

Формулювання мети статті та завдань. Розглянути та проаналізувати науковий досвід британських учених щодо технологій навчання іншомовного спілкування, які використовуються викладачами вищих навчальних закладів Великої Британії у дистанційному навчанні.

Виклад основного матеріалу статті. Важливим складником змісту дистанційного навчання іноземних мов на відстані у Великій Британії є його технологічне забезпечення.

Технологія (від грец. τεχνολογια) — наука про способи (набір і послідовність операцій) виконання завдань за допомогою (шляхом застосування) технічних засобів (знарядь праці) [1]. За тлумачним словником «технологія – сукупність способів обробки чи переробки матеріалів, інформації, виготовлення виробів, проведення різних виробничих операцій, надання послуг тощо» [2, с. 1448]. У «Глосарії сучасної освіти» освітня технологія розглядається як «систематичний метод планування, застосування, оцінювання всього процесу навчання і засвоєння знань шляхом поєднання людських і технічних ресурсів та взаємодії між ними для досягнення більш ефективної форми освіти» [3, с. 95].

Як вид освітньої технології дистанційне навчання реалізується через взаємопов'язаний комплекс педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), який має на меті підготовку відповідних фахівців.

Педагогічні технології дистанційного навчання іноземних мов – система методів, прийомів, операцій, засобів, послідовне здійснення та застосування яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвитку особистості та гарантований результат з урахуванням особливостей учасників процесу дистанційного навчання. До них у Великій Британії належать: технологія самоосвітньої діяльності, кредитно-модульна та проектна технології [4].

Технологія самоосвітньої діяльності спрямована на формування вмінь і навичок самостійної пізнавальної діяльності, опанування специфічних педагогічних прийомів самоосвіти, а саме: опрацювання тексту, розвиток культури читання, слухання, короткого і раціонального запису, роботи з джерелами, пошуку додаткової інформації тощо.

Кредитно-модульна технологія організації дистанційного навчання іноземних мов в університетах Великої Британії ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів). Головна мета модульного навчання – така зміна організаційних засад педагогічного процесу у вищій школі, яка забезпечує суттєву його демократизацію, створює умови для реальної зміни ролі і місця студента, перетворює його з об'єкта на суб'єкт процесу навчання, надає педагогічному процесу необхідної гнучкості для того, щоб реалізувати принцип індивідуалізації навчання [5, с. 23].

Проектна технологія – освітня технологія, спрямована на здобуття студентами знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою,

формування в них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку. Вона широко застосовується в галузі дистанційного навчання іноземних мов у Великій Британії як особистісно-орієнтована педагогічна технологія, що реалізує навчання у співпраці [5, с. 69]. Зазначимо, що його результатом є створення студентом особистісного освітнього продукту в автентичній ситуації освітньої або соціально-культурної діяльності. Завдяки цьому студент опиняється в ситуації реального використання іноземної мови, що сприяє усвідомленню ним цілей і завдань вивчення іноземної мови у процесі власної діяльності. Засвоєння іноземних мов відбувається під час продуктивної творчої роботи. В навчальних закладах Великої Британії з дистанційною формою навчання студенти виконують проектні роботи в другій половині навчального курсу. Відповідно до програм для їх виконання відводиться значна кількість годин. Залежно від типу навчального закладу в середньому передбачено близько 60 годин навчального часу (за умови, що на вивчення всього курсу заплановано близько 225 годин) [6, с. 44].

Проектна робота в дистанційному навчанні іноземних мов орієнтована на студента як суб'єкта навчально-дослідницької діяльності, на його потреби та інтереси в сфері вивчення та застосування іноземних мов. Студент є ініціатором, організатором, виконавцем і суб'єктом, який контролює, бере на себе відповідальність за виконання поставлених завдань та кінцевий результат проекту. Автентичні проектні завдання виводять студента в інформаційний простір за межі навчального, усуваючи розрив між навчальним і реальним використанням іноземних мов чи, принаймні, скорочуючи цей розрив [7]. Адже в процесі виконання проектної роботи з іноземних мов створюються природні умови для самостійного / автономного оволодіння студентом певними аспектами іноземної мови і культури, певними мовними засобами, комунікативними вміннями, лінгвокультурними відомостями, стратегіями усного та письмового мовленнєвого спілкування. Важливість проектної роботи полягає у створенні кінцевого продукту, який потребує інтеграції всіх напрямів володіння мовою та культурою з метою виконання завдань проекту.

Наступним складником технології дистанційного навчання є інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Інформаційно-комунікаційні технології навчання (від англ. Information and communications technology) – це сукупність методів і технічних засобів застосування інформаційних технологій на основі комп'ютерних мереж і засобів зв'язку для забезпечення ефективного процесу навчання [8, с. 97].

Синонімічними виразами, тісно пов'язаними з поняттям «інформаційно-комунікаційні технології навчання», є «нові інформаційні технології навчання», «комп'ютерні технології навчання», «електронно-комунікативні системи, засоби і технології навчання» тощо. Для розуміння поняття «інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання» необхідно проаналізувати його структурні складники.

Інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання – це технології взаємодії між суб'єктами навчання, спрямовані на створення, накопичення, зберігання та доступ до веб-ресурсів (електронних ресурсів) навчальної програми (дисципліни), а також забезпечення організації і супроводу навчального процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів телекомунікаційного зв'язку, у тому числі Інтернет.

технологические аспекты системы электронного обучения (банк данных, портал, видеоинформация, использование различных технологических решений для доставки образовательного контента и организации обратной связи).

В ходе семинара был организован кампус тур по Сеульскому Кибер Университету, в ходе которого слушатели ознакомились с материально-технической базой Университета и теми условиями, которые созданы в нем для реализации электронного обучения. В процессе экскурсии состоялся обмен опытом по данному направлению.

В соответствии с программой семинара выступил профессор Сеульского Кибер Университета, директор Центра повышения квалификации педагогов Джон-Сун Парк. В своем выступлении он рассмотрел следующие вопросы:

1. Понятие и черты e-Learning.
2. Заблуждения и истины e-Learning.
3. Критерии сред и средств e-Learning. Инструкционный процесс e-Learning.
4. Роль наставника (учителя, педагога) в e-Learning.
5. Презентация системы e-Learning.
6. Оценка качества системы e-Learning: качества содержания e-Learning; качества сервиса e-Learning.

Лекция профессора Джон-Сун Парка была посвящена вопросам, связанным с общими подходами в определении понятия электронного обучения, основными характеристиками электронного обучения. Были отмечены как положительные, так и отрицательные аспекты электронного обучения, отличие электронной формы обучения от традиционной. Представлена информация о необходимом программном и аппаратном обеспечении, о способах защиты информации в системе электронного обучения Сеульского Кибер университета, о составе коллектива разработчиков образовательного контента: директор студии, дизайнер урока, дизайнер по видео, программист, менеджер. Наряду с теоретическими аспектами развития электронного обучения он продемонстрировал их практическое применение из своего опыта. Джон-Сун Парк показал работу образовательного портала Сеульского Кибер Университета: от процесса применения электронного обучения до оценки качества преподавания.

В ходе семинара состоялся деловой конструктивный разговор по обсуждаемой проблеме, были проведены лекции, практические занятия, презентации, обмен опытом по темам:

1. Информационно-коммуникационные технологии в Корейской К-12.
2. Информационно-коммуникационная компетенция учителя.
3. СМАРТ обучение К-12.
4. Цифровой учебник К-12.
5. Он-лайн обучение для учащихся К-12 в Корее.

На семинаре также выступил профессор Сеульского Кибер Университета, директор Центра подготовки педагогов Сунщик Сух. Лекция была посвящена вопросам, связанным с общими подходами к разработке и внедрению электронного обучения в средней школе. В рамках информатизации образования Кореи разработан единый образовательный портал Keris, связывающий между собой всех участников образовательного процесса: Министерство образования, науки и технологии Кореи, 17 департаментов

осуществлялось поэтапно:

I-этап с сентября 2011 года по август 2012 года - обеспечение компьютерами, передача технологии.

II-этап с января 2012 года по декабря 2012 года - оснащение программным обеспечением.

В Кибер Университете разработано всего 12 программ с учетом потребностей и спроса клиентов, обучение по которым признается во всех странах – членах ассоциации. Обучение в университете осуществляется в дистанционном режиме в рамках проекта ASEAN.

Помимо этого в данный период для реализации проекта:

- создан Хаб-центр во Вьетнаме;
- разработан образовательный контент по 12 курсам;
- создана система менеджмента электронного обучения (по 2 эксперта электронного обучения, системному инжинирингу, контентному обеспечению);
- организационным комитетом осуществляется контроль за качеством электронного обучения. Результаты выполнения совместных программ заслушиваются на встречах стран ASEAN (март, август 2012 года).

До 2015 года заключен Меморандум о взаимопонимании и сотрудничестве образовательных организаций, предусмотрено развитие двух компонентов: развитие контента; внедрения контента системы e-learning в учебный процесс.

В рамках данного проекта, в декабре 2013года состоялось открытие семинара в Кибер Университете города Сеул, где были представлены следующие темы:

1. Введение E-learning в Сеульский Кибер Университет.
2. Качественный E-learning для ASEAN. Проект ASU.
3. Кампус тур по Сеульскому Кибер Университету.
4. Система E-Learning (содержание и решение). Тренды Кореи (Высшее образование; Совместное обучение и подготовка кадров; Среднее образование.)

Сессия семинара началась с приветственного обращения ректора Сеульского Кибер Университета, профессора Кант Ин. В своем выступлении профессор Кант Ин остановился на ценности человеческого капитала, развитии талантливых людей. Далее он рассказал о том, какая работа ведется в стране по развитию электронного обучения, в том числе по подготовке кадров, о совместном развитии различных стран посредством электронного обучения, возможности получения качественного образования. Отмечалось, что в Сеульском Кибер Университете обучаются более 12 000 слушателей от 19 до 60 лет на протяжении всей жизни. В университете существует платформа "Обучающая волна" в рамках электронного обучения.

На семинаре также выступил профессор Сеульского Кибер Университета, независимый эксперт Министерства образования, науки и технологий Кореи в области аккредитации и экспертиз университетов, реализующих электронное обучение Тае-Ин Хан по теме: "Электронное обучение в Корее". В его докладе были затронуты вопросы, касающиеся истории развития системы электронного обучения в Корее, начиная с 1998 года и до настоящего времени. Приведен мониторинг по следующим показателям: количество людей, компаний, занятых в данной сфере, востребованности электронного обучения у разных слоев населения. Отражена значимость внедрения электронного обучения,

Зрозуміло, що застосування ІКТ в умовах дистанційного навчання неможливе без використання відповідних ресурсів. До ресурсів інформаційно-комунікаційних технологій, що використовуються під час дистанційного навчання іноземних мов у Великій Британії, ми відносимо: телефонні мережі, мережу Інтернет, засоби електронного зв'язку, засоби он-лайн взаємодії між суб'єктами навчання, мультимедіа, електронні носії інформації, електронні підручники тощо.

До поширених ресурсів навчання іншомовного спілкування належать *телефонні мережі*, зокрема мобільні. Телефонний зв'язок застосовується з метою забезпечення двостороннього зв'язку студента і тьютора, а також під час аудіоконференцій та індивідуальних тьюторіалів. Телефон є зручним і оперативним засобом синхронного зв'язку, якому віддають перевагу багато студентів. Наступним ресурсом інформаційно-комунікаційних технологій, який підлягає розгляду, є *мережа Інтернет*. Сукупність веб-серверів цієї мережі утворює «всесвітнє павутиння» WWW (World Wide Web), яке являє собою універсальне інформаційне середовище зі світовими інформаційними ресурсами. На FTP (File Transfer Protocol) серверах розташовують великі файли, що містять наочні посібники: відеофільми, графічні зображення високої роздільної здатності, програмні моделі, документацію (зазвичай у форматі PDF) та інші. Для завантаження цих файлів студенту непотрібно спеціального програмного забезпечення. Зазначимо, що на FTP серверах лежить величезна кількість інформації, яку можна використовувати як навчальні посібники.

Засоби електронного зв'язку також забезпечують ефективність дистанційного навчання під час вивчення іноземних мов. Найпоширенішим засобом електронного зв'язку є електронна пошта. Електронна пошта – асинхронний засіб зв'язку, головною перевагою якого є швидкість і низька вартість передачі, особливо для міжнародного зв'язку. Електронна пошта при навчанні іншомовного спілкування використовується не для академічного дискурсу, а здебільшого для того, щоб уникнути ізоляції студентів. Адже вона є важливим засобом підтримки і допомоги студентам, своєрідним «мотиваційним зв'язком» [9]. Короткі, своєчасні повідомлення тьютора позитивно впливають на успішність студентів. Проте в деяких курсах електронна пошта застосовується з практичною метою. Наприклад, у курсі іспанської мови (проміжний рівень) електронна пошта застосовується для асинхронної письмової діяльності з метою удосконалення у студентів умінь і навичок письма. Для цього студентам пропонують такі види завдань: поставити запитання, написати коментарі, переказати, доповнити текст, виконати творчі роботи (твори, проектні завдання, листівки, листи, анкети). Крім електронної пошти, існують інші електронні засоби дистанційного навчання. До них належать месенджери (ICQ, Skype, AOL, Google Talk та інші) [9].

Ефективними ресурсами, що використовуються у дистанційному навчанні для проведення лекцій, семінарів, конференцій та інших форм он-лайн взаємодії між суб'єктами навчання (групових та індивідуальних), є віртуальний клас, Whiteboard («біла дошка»), спільна робота з додатками, MUO (Multi User Object), MUD (Multi User Domain), навчальне середовище Moodle [10].

Наступним ресурсом ІКТ дистанційного навчання іноземних мов у Великій Британії є *мультимедіа*. Термін «мультимедіа» позначає інформаційні технології, що включають у себе різні засоби відображення інформації: текст, звук, нерухомі зображення, «живе» відео, анімацію, тривимірне стереоскопічне

зображення. Як свідчить зарубіжний досвід, використання мультимедійного програмного забезпечення дистанційного навчання іншомовного спілкування збільшує можливості викладачів навчального закладу, додатково мотивує студентів у вивченні матеріалу, тобто значною мірою покращує навчальний процес, робить його більш наочним.

Під час розробки навчальних матеріалів з використанням мультимедійного програмного забезпечення виникає питання, як ці навчальні матеріали доставлятимуть студентам. Річ у тім, що мультимедійні фрагменти потребують великого обсягу комп'ютерної пам'яті. Найкраще пристосовані для збереження і транспортування мультимедійних навчальних програм лазерні диски, що сьогодні дуже поширені і відомі як DVD, CD.

Отже, наступним об'єктом нашого аналізу є *електронний носій інформації*. Найпоширенішими серед них є компакт-диски, «флешки», карти пам'яті тощо. Вони є зручними і необхідними у дистанційному навчанні іншомовного спілкування, тому що можуть зберігати велику кількість інформації у формі тексту, графіків, креслень, аудіо та відео. До того ж, суттєвою їх перевагою є те, що їх легко розповсюджувати і використовувати. Останніми роками в зарубіжних країнах, у тому числі у Великій Британії, спостерігається тенденція збирати на певному освітньому сервері невеликі фрагменти мультимедіа навчальних курсів, для того щоб викладачі, створюючи власні курси, могли скористатися цими матеріалами в мережі [11, с. 157].

Нині у системі дистанційної освіти Великої Британії значної популярності набув новий, сучасний, модернізований тип підручників – електронний. *Електронний підручник* – це сучасний засіб навчання, який значною мірою підвищує якість навчання, розвиває творчі здібності, інтуїтивне, образне мислення, сприяє вдосконаленню самостійних умінь і навичок. Під електронними підручниками розуміють і електронні книги (рідери), і структуровані й забезпечені посиланнями тексти, і документи різних типів, починаючи від допоміжних файлів і закінчуючи web-сторінками, що містять навчальні матеріали. Він не заміняє друкований підручник, а доповняє його та використовується паралельно з ним.

Поряд із ресурсами інформаційно-комунікаційних технологій у ВНЗ Великої Британії під час організації дистанційного навчання іноземних мов використовуються й *друковані інформаційно-дидактичні ресурси*.

Поєднання друкованих інформаційно-дидактичних та ІКТ-ресурсів навчання забезпечує сприятливе середовище для дистанційного навчання іноземних мов, що є набагато більшим, аніж просте поєднання його складників. За умов дидактично і методично доцільної організації роботи щодо передачі та опрацювання навчальних матеріалів, навчання стає активним і успішним.

Наведені ресурси дистанційного навчання під час вивчення іноземних мов мають істотні переваги. Вони індивідуалізують навчання; оптимізують навчальний процес, полегшують й активізують самостійну роботу студента, підвищують її ефективність та якість. Маючи необмежені можливості для отримання інформації, студенти у процесі самостійної роботи можуть звернутися за консультацією до певного навчально-пізнавального джерела в будь-який зручний для них час. Завдяки ресурсам дистанційного навчання студенти удосконалюють власні уміння і навички читання, письма, знання граматики, тобто розвивають іншомовну професійну компетентність. Окрім

статическую визуальную информацию (текст, графику), так и динамическую (речь, музыку, видеофрагменты, анимацию), обусловливая возможность одновременного воздействия на зрительные и слуховые органы чувств обучающихся, что позволяет создавать динамически развивающиеся образы в различных информационных представлениях (аудиальном, визуальном) с использованием Интернет.

Анализ отечественных и зарубежных научных источников показал, что характерной (отличительной) особенностью технологий Мультимедиа, по сравнению с традиционными, в учебном процессе является представление информации не только в виде текста, но и в виде образов (Зайнутдинова Л.Х., Касторнова В.А., Поздняков С.Н., Осин А.В., Роберт И.В., Уайт М.А., Шлыкова О.В. и др.), которые позволяют максимально сконцентрировать внимание обучающихся, способствуют лучшему пониманию, осмыслению и запоминанию информации.

Теоретико-методологическая основа исследования. Системы e-learning в образовании – явление достаточно новое и до конца не изученное. До настоящего времени отдельные аспекты проблемы изучения и использования инфорсмационных технологий в учебном процессе были отражены в работах: использование технологий Мультимедиа в процессе подготовки учителя – Косенко И.И., Смолянинова О.Г., Тумалев А.В.; создание мультимедийных средств учебного назначения – Белицын И.В., Касторнова В.А., Кравцов С.С., Манторова И.В., Лобач О.В., Осин А.В.; применение технологий Мультимедиа в обучении – Анисимова Н.С., Браун Ю.С., Клемешева Н.В., Муравлев Д.П., Шампанер Г.М., Шлыкова О.В. Несмотря на бесспорную ценность проведенных в этих направлениях исследований, следует отметить, что они не в полной мере решают комплекс задач по созданию и применению системы e-learning в профессиональном образовании. Наименее исследованными являются методические аспекты, учитывающие специфику преподавания «Профессиональной педагогики ». В настоящее время имеется ряд исследований (Великанова С.С., Зайнутдинова Л.Х., Лыскова В.Ю., Огородников Е.В., Павлова Л.В., Сташкевич И.Р., Сероусов И.Ю. и др.), подтверждающих активизацию учебно-познавательной деятельности обучающихся на практических и лабораторных занятиях программными и психолого-педагогическими возможностями электронных средств образовательного назначения.

Цель статьи - исследовать опыт применения e-learning технологий в Южной Корее.

Изложение основного материала. E-learning является наиболее перспективной формой обучения при формировании специалиста, конкурентоспособного на современном рынке труда. В Южной Корее Системы e-learning используются в основном в дистанционной форме обучения студентов, чтобы решить проблему «информационного неравенства».[3]. В 2009-2010 годы на саммите ассоциации Юго-Восточных стран Азии был разработан и одобрен проект о создании Кибер Университета стран ASEAN. В проект вошли 27 лучших университетов таких стран как Бирма, Вьетнам, Камбоджи, Лаос, Тайланд, Южная Корея. Основная цель проекта: совместное развитие стран ASEAN через совместное развитие электронного обучения, сделать высшее образование не только доступным, но и качественным.

Внедрение электронного обучения в Кибер Университете Южной Кореи

применению достижений информационно-компьютерных технологий в обучении. Система e-learning открывает возможность для появления новых форм в обучении: дистанционное обучение, электронное консультирование, собеседование при помощи «Skyp» и « ooVoo». Дословный перевод с английского языка «e-learning» — электронное обучение. Существует множество определений данного понятия:

e-learning — это компьютеризованное обучение

e-learning — это обучение с помощью информационно- компьютерных технологий

e-learning — это использование новых мультимедиа- технологий для повышения качества образования.

Специалисты чаще всего понимают под e-Learning обучение, построенное с использованием Интернет-технологий. Ниже приведено несколько определений понятия e-Learing в которых данный принцип является основополагающим. Marc Rosenberg в 2001 году дал следующее определение термину e-Learning: « e-Learning – использование Интернет-технологий для предоставления широкого спектра решений, обеспечивающих повышение знаний и производительности труда.» По мнению Marca Rosenberga, e-Learning базируется на двух основополагающих принципах:

- работа осуществляется по сети;

- доставка учебного контента конечному пользователю осуществляется посредством компьютера с использованием стандартных Интернет-технологий [2, с. 13].

Следует отметить, что понятие «e-learning» не вполне новое. Первые попытки использования электронного обучения известны ещё со времён второй мировой войны, когда использовали звуковой и видеоматериал для массовой мотивации солдат, находящихся далеко в стороне от центральных командных пунктов. Первые настоящие проекты e-learning в современном понимании проводились уже в 70-х гг. прошлого века в университетах США. Впервые в профессиональной среде термин e-Learning (электронное обучение) был употреблен в октябре 1979 года в Лос-Анжелесе на семинаре CBT Systems. Поэтому родоначальником e-learning по праву считается США, также оно в настоящее время широко распространено в Канаде, Европе (Финляндии, Великобритании, Италии, Испании, Германии, Франции и т.д.). В данный момент электронное обучение начало активно использоваться и в России.

Сегодня термин e-learning (электронное обучение) объединяет все виды обучения с применением Информационных Технологий, такие как дистанционное обучение, самостоятельную работу с электронными материалами, единую электронную образовательную среду, создание распределённого сообщества пользователей (социальных сетей), ведущих общую виртуальную учебную деятельность, электронные учебники. Главное - что студенты могут получить доступ к учебному материалу с помощью компьютера и Интернета, причем как на территории учебного заведения, так и за его пределами. Фактически e-learning дает возможность учиться в любое время и в любом месте. Это особенно актуально в условиях, когда человеку в течение всей жизни необходимо постоянно повышать свой образовательный уровень и квалификацию в системе профессионального образования.

Системы e-learning в образовательный процесс внедряются как новые, расширенные технологии Мультимедиа, представляющие особый вид компьютерного обучения, которые объединяют в себе как традиционную

цього, вони дають можливість студентам постійно здійснювати самоконтроль у різних формах, що підвищує мотивацію, пізнавальний та творчий рівень навчальної роботи, сприяють створенню нового, особливого навчально-пізнавального середовища.

Висновки. Особливістю навчання іноземних мов на відстані у Великій Британії є використання відповідних технологій: педагогічних та інформаційно-комунікаційних. Зазначене сприяє застосуванню системи дидактичних методів, прийомів, засобів організації пізнавальної діяльності студентів з урахуванням особливостей дистанційного навчання, що спрямоване на виховання, професійний розвиток особистості та досягнення очікуваного результату – формування іншомовної комунікативної компетентності.

Література:

1. Педагогічний словник / [ред.-упоряд. М. Д. Ярмаченко]. – К.: Пед. думка, 2001. – 514 с.

2. Великий тлумачний словник української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

3. Глоссарий современного образования (терминологический словарь) / Л. Б. Левчук // Нар. образование. – 1997. – № 3. – С. 93–95.

4. Полат Е. С. Педагогические технологии дистанционного обучения: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед.] / [Е. С. Полат, М. В. Моисеева, А. Е. Петров и др.]; под ред. Е. С. Полат. – М.: Издат. центр «Академия», 2006. – 400 с.

5. Сучасні технології в освіті: реком. бібліогр. покажч. Ч. 1. Сучасні технології навчання / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Маріуп. держ. гуманіт. ун-т; [уклад.: Моісєєва І. П., Грудініна Н. Д.; наук. консультант і автор вступ. ст. Єрмаков І. Г. ; передм. Пономаренко Л. О.; наук. ред. Букшина Т. Ф.; бібліогр. ред. Бабич Є. К.; відп. за вип. Пономаренко Л. О.; рец. Даниленко Л. І.]. – К.: [б. в], 2005. – 307 с.

6. The Open University. PGCE / PGDE Handbook. – Milton Keynes, 2010. – 89 p.

7. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – Вид. 3-тє, допов. – К., 2001. – 608 с.

8. Мегалова И. А. Новейшие информационные и коммуникационные технологии формирования иноязычной компетенции в российских и зарубежных вузах (сравнительный анализ): дис. … канд. пед. наук: 13.00.01 / Мегалова Ирина Анатольевна; Сарат. гос. ун-т. им. Н. Г. Чернышевского. – Саратов, 2000. – 180 л.

9. Blanchfield L. Computer conferencing for guidance and support / L. Blanchfield, I. Patrick, O. Simpson // British Journal of Educational Technology. – 1999. – № 31. – P. 295–306.

10. Ибрагимов И. М. Информационные технологии и средства дистанционного обучения: [учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед.] / И. М. Ибрагимов; под ред. А. Н. Ковшова. – 2-изд., стер. – М.: Издат. центр «Академия», 2007. – 336 с.

11. Daniel J. S. Mega-universities and knowledge media: technology strategies for higher education / J. Daniel. – London: Kogan Page, 1998. – 214 p.

УДК:371.13/16(09)
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності
Головкова Марина Михайлівна
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького (м. Мелітополь)

РОЗРОБКА ОСНОВ ДИДАКТИКИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ТЕОРЕТИКО - ПРАКТИЧНІЙ СПАДЩИНІ С. МИРОПОЛЬСЬКОГО

Аннотация. На значительном историко-педагогическом материале, трудов С.Миропольского, представлены основные аспекты дидактической концепции педагога. Взгляды С.Миропольського на: характер, цель и задачи народной школы; принципы обучения; системы обучения; методы и средства обучения.

Ключевые слова: характер, цель и задачи народной школы; принципы обучения; системы обучения; методы и средства обучения.

Annotation. In a significant historical and pedagogical materials, labor S.Miropolskogo, presented the main aspects of the didactic concept of the teacher, his views on the nature, purpose and objectives of the elementary school; principles of education; training system; methods and means of learning.

Keywords: character, goal and objectives of the elementary school; principles of education; training system; methods and means of learning.

Вступ. Сучасний період відбудови незалежної Української держави характеризується посиленою увагою до історії національної педагогіки, а також з усвідомлення кожним українцем себе складовою загальносвітового соціокультурного середовища з глибоким історичним корінням, традиціями та надбаннями. В процесі національного відродження більш інтенсивно розробляються проблеми, які мають світоглядну спрямованість і пов'язані із формуванням самосвідомості українців, розвитком шкільництва в регіонах нашої країни, історії організації навчального процесу. Багаточисельність підходів та концепцій щодо проблем освіти підтверджує необхідність об'єктивного висвітлення і теоретичної оцінки дидактичного досвіду минулих років. Вибір історичного періоду дослідження, друга половина XIX століття, обумовлений тим, що в цей час відбувалося інтенсивне формування соціальних інститутів тих держав, до складу яких входили українські землі. Ці процеси спричинили певні позитивні зміни в справі шкільної освіти, стимулювали розвиток дидактичної думки, пошук нових теоретичних основ організації процесу навчання, створення цілісної теорії організації процесу навчання на вітчизняному ґрунті. Ґрунтовною історичною розробкою окремих загально-дидактичних проблем характеризуються наукові праці та дисертаційні дослідження М.Барни, С.Вдович, О.Гриви, Т.Завгородньої, В.Зайченка, С.Золотухіної, Н.Криловець, І.Мельник, Є.Сявавко.

Формулювання мети статті та завдань. Дослідити процес формування та розвитку основ вітчизняної дидактики початкової освіти в педагогічній спадщині С.Миропольського та деталізувати його дидактичну концепцію.

Виклад основного матеріалу статті. Для другої половини XIX століття характерне значне посилення інтересу прогресивних педагогів до народної

УДК 377.1:004
кандидат педагогических наук, доцент Тен Евгения Петровна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ E-LEARNING ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ ЮЖНОЙ КОРЕИ

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы применения системы e-Learning в профессиональном образовании, т.к. E-learning является наиболее перспективной формой обучения при формировании специалиста, конкурентоспособного на современном рынке труда. В Южной Корее системы e-learning используются в основном в дистанционной форме обучения студентов, чтобы решить проблему «информационного неравенства». В 2009-2010 годы на саммите ассоциации Юго-Восточных стран Азии был разработан и одобрен проект о создании Кибер Университета стран ASEAN Основная цель проекта: совместное развитие стран ASEAN через совместное развитие электронного обучения, сделать высшее образование не только доступным, но и качественным.

Ключевые слова: системы E-learning, дистанционное обучение, электронное консультирование, собеседование, обучение с помощью информационно- компьютерных технологий, саммит ассоциации Юго-Восточных стран Азии, электронное обучение.

Annotation. The article examines the application of e-Learning in vocational education, as E-learning is the most promising form of education in the formation of professional and competitive in today's job market. In South Korea, e-learning systems are mainly used in the form of distance learning students to solve the problem of "Digital Divide". In 2009-2010, at the summit of the Association of South-East Asian countries has been developed and approved by the project for the establishment of ASEAN Cyber University The main goal of the project: joint development of ASEAN countries through the joint development of e-learning, to make higher education not only affordable, but also qualitative.

Keywords: system of E-learning, distance learning, e-counseling, interview training with the help of information and computer technologies, Summit Association of South-East Asian countries, e-learning.

Постановка проблемы. Роль образования как главного фактора инновационного развития России возрастает. Высшее образование призвано задавать ориентиры для будущего развития общества. Государственные стандарты третьего поколения в системе высшего профессионального образования предъявляют новые требования к профессиональной деятельности преподавателя, его компетентности: возрастает роль инновационной составляющей. Его целью должно стать формирование гибкости мышления молодого человека, развитие у него умения добывать знания самостоятельно и применять их, адаптируясь к быстро меняющимся условиям жизни [1, с. 7]. Для этого преподаватель вуза должен владеть современными технологиями педагогической деятельности, при этом центральное значение придаётся

обозначается через $J_{-\nu}(x)$. При ν не равном целому числу $y = c_1 J_\nu(x) + c_2 J_{-\nu}(x)$, а при ν равном целому числу $y = c_1 J_\nu(x) + c_2 Y_\nu(x)$, где c_1, c_2 - произвольные постоянные, а

$$Y_\nu(x) = \frac{J_\nu(x)\cos\nu\pi - J_{-\nu}(x)}{\sin\pi\nu} \quad (34)$$

Благодаря полученным результатам, можно без труда решить уравнение Бесселя.

Пример. Решить уравнение

$$x^2 y'' + xy' + \left(x^2 - \frac{49}{81}\right)y = 0 \quad (35)$$

$$\nu = \frac{7}{9} \notin Z$$

Решение. В данном случае . Общее решение уравнения (34) имеет вид:

$$y = c_1 J_{\frac{7}{9}}(x) + c_2 J_{-\frac{7}{9}}(x) \quad (36)$$

Вывод: Предложен метод обучения теории степенных рядов будущих инженеров-педагогов.

Литература:

1. Сухтаева А.М., Шамилев Т.М. О действительных числах в курсе высшей математики при подготовке инженеров-педагогов // Проблемы современного педагогического образования. - Вып. 48, Часть III, 2015. - с. 229-235.

2. Джелдубаев Р.С.,Сухтаева А.М., Шамилев Т.М. Уравнение колебаний в курсе высшей математики при подготовке инженеров-педагогов // Проблемы современного педагогического образования. - Вып. 48, Часть V, 2015. - с. 81-89.

освіти; заохочення російського і українського народів до процесу педагогічної самосвідомості, педагогічної критики та творчості; розвиток теоретичної педагогіки; створення педагогічної журналістики, різноманітних педагогічних течій та партій, методів навчання і виховання з різноманітних предметів і навчальних курсів; складання підручників, навчальних посібників. Відбувалася демократизація освіти та розроблялися нові педагогічні вимоги до розвитку виховання підростаючого покоління в поєднанні з національними формами життя.

Аналіз різних джерел періоду, що досліджується, дає змогу стверджувати, що С.Миропольський був «яскравим» представником прогресивної педагогічної думки другої половини XIX століття і зробив своєю науково-педагогічною діяльністю значний внесок в демократизацію освіти, в розвиток та поширення народної освіти. Педагог протягом 40 років займався літературно- просвітницькою діяльністю: 1867-1870 р.-викладач педагогіки на педагогічних курсах при Харківській духовній семінарії; з 1870 р.-викладач педагогіки в С-Петербурзі; до 1872 р.-помічник редактора «Журнала Министерства Народного Просвещения»; з 1892 р.-помічник Управляючого Синоїдальної Канцелярії; з 1896 р.-редактор журналу «Народное образование»; член Харківського товариства розповсюдження в народі грамотності та С-Петербурзького Педагогічного товариства, постійний співробітник С-Петербурзького Комитету Грамотності.

Аналіз педагогічної спадщини С.Миропольського дозволив визначити коло проблем, які педагог підіймав, розробляв теоретично і здійснював у практичній діяльності: історія розвитку народної школи, методика навчання грамоті, письму; музична освіта народу, дидактика початкової школи (сутність, принципи, методи, форми навчання, контроль за навчально-пізнавальною діяльністю), зміст освіти у народній школі, питання виховуючого навчання; сутність, зміст, методи виховання, сім'я, як «перший виховний інститут»; учитель, вимоги до його особистості, форми і зміст підготовки та багато інших. Свої педагогічні погляди С.Миропольський розкрив у 22 книгах та більш, ніж у 100 науково-методичних статтях, перекладах, методичних керівництвах для вчителів, рецензіях. Міністерство Народної Освіти визнавало навіть за життя С.Миропольського його навчальні посібники та рекомендувало їх для бібліотек семінарій, початкових і недільних шкіл. С.Миропольський справедливо вважав, що народна школа повинна бути рушійною силою держави і переживав, що значущість її ще до кінця не усвідомило суспільство. Своїми працями і практичною діяльністю намагався показати живий зв'язок між освітою і народним благополуччям. Він звертав увагу громадськості і вчителів на те, що народна школа не буде мати майбутнього до тих пір, поки навчання не стане в ній виховуючим.

За своїми дидактичними поглядами С.Миропольський був щирим прихильником ідей Я.Коменського. Він перший в Росії переклав його «Велику дидактику», цьому перекладу передувало ряд статей в «Нашей начальной школе» під рубрикою «Народная школа по идеям Коменского» в «Журнале Министерства Народного Просвещения» за 1870 р. До нього було опубліковано різними авторами лише п’ять невеличких статей Я.Коменського. Причини звертання С.Миропольського до ідей чеського педагога такі: по-перше, Я.Коменський, на його думку, не тільки геніальний педагог минулого, а й майбутнього; по-друге, саме у Я.Коменського він відкрив практичний талант,

уміння правильно організовувати шкільне діло; по-третє, особисті симпатії. Все, чим пишається народна освіта, стверджував С.Миропольський, це або повторення, або розвиток глибоких ідей Я.А.Коменського.

С.Миропольський глибоко вірив у розвиток вітчизняної педагогічної освіти, справедливо вважав, що український та російський народи мають свою історію, свої національні особливості, тому потребують своєї системи виховання та навчання. Він погоджувався з К.Ушинським з приводу того, що народність є основою суспільного виховання і випливає з особливостей народу, його характеру, його духу, культури і мови. Розвиває думку К.Ушинського про використання «національного елементу» у вихованні.

С.Миропольський, як і М.Пирогов, виступав за безстановість школи та безперервність освіти. Він був прихильником загального та обов'язкового навчання. У питаннях про характер, мету та завдання народної школи С.Миропольський дотримувався передових поглядів і впевнено відштовхував кожну спробу обмежити її рамками елементарної грамотності. Важливе значення для того часу мала концепція народної школи, яку розробив С.Миропольський. Поряд з завданнями загального характеру (розвиток дитини, спонукання її до самоосвіти, виховання «дійсно людського характеру») він вважав за необхідне гармонійне поєднання практичних і просвітянських завдань народної школи, які пов'язані з релігійно-моральним впливом на життя, з сімейно-громадською сферою, соціально-побутовою і економічною стороною народного життя, з юридичною освітою як учнів, так і батьків. Рішення вказаних завдань, відзначав С.Миропольський, можливо у школі, яка організована правильно як з зовнішнього, так і з внутрішнього боку. Він рекомендував починати побудову школи з встановлення її загальної атмосфери, розуміючи під цим добрий настрій, дух, характер взаємин між усіма учнями школи та викладачами, дружнє прагнення до однієї мети. С.Миропольський вимагав, щоб керівники шкіл уважно відносились і до її матеріального забезпечення, адже турбота про матеріальну базу, на його думку, свідчить про серйозне ставлення викладачів до справи.

Розкриваючи зміст освіти в початковій школі, С.Миропольський пропонував для розвитку «основних сил» і можливостей дитини поєднати елементи «загальнолюдського» розвитку (розумове, естетичне, фізичне виховання) та національно-патріотичної освіти (знайомство дітей з навколишньою природою, з минулим і основами сучасного життя народу, розвиток практичних навичок у праці) і вказав на відповідні їм засоби.

С.Миропольський постійно звертав увагу на суттєві відмінності «старої» школи від «нової». Ретельне вивчення педагогічної спадщини С.Миропольського свідчить про його постійне прагнення до прогнозування майбутньої школи. Аналіз його педагогічних робіт дозволив зробити порівняльний аналіз цілей, завдань, змісту навчально-виховного процесу «старої» та «нової» школи (див. таблицю 1).

$$a_1 = 0,\ a_{2p+1} = 0,\ a_2 = -\frac{a_0}{2^2(\nu+1)},$$

$$a_4 = \frac{a_0}{2^4(\nu+1)(\nu+2)\cdot 1\cdot 2},\ldots,$$

$$a_{2p} = \frac{(-1)^p a_0}{2^{2p}\, p!(\nu+1)(\nu+2)\Lambda\ (\nu+p)},\ldots.$$

$$y = a_0 \sum_{p=0}^{+\infty} \frac{(-1)^p x^{2p+\nu}}{2^{2p}\, p!(\nu+1)(\nu+2)\Lambda\ (\nu+p)} \quad (30)$$

$$\Gamma(p) = \int_0^{+\infty} e^{-x} x^{p-1} dx$$

Пусть (при $p \phi 0$) – гамма-функция Эйлера. Тогда

$$y = \sum_{p=0}^{+\infty} \frac{(-1)^p \left(\frac{x}{2}\right)^{2p+\nu}}{p!\Gamma(\nu+p+1)} \quad (31)$$

Функция (31) называется функцией Бесселя первого рода порядка ν и обозначается через $J_\nu(x)$. При $k = -\nu$, получим:

$$a_1 = 0,\quad a_{2p+1} = 0,\quad \ldots,$$

$$a_{2p} = \frac{(-1)^p a_0}{2^{2p}\, p!(-\nu+1)(-\nu+2)\Lambda\ (-\nu+p)},\ldots \text{и т.д.}$$

$$y = a_0 \sum_{p=0}^{+\infty} \frac{(-1)^p x^{2p+\nu}}{2^{2p}\, p!(-\nu+1)(-\nu+2)\Lambda\ (-\nu+p)} \quad (32)$$

Откуда получим:

$$y = \sum_{p=0}^{+\infty} \frac{(-1)^p \left(\frac{x}{2}\right)^{2p+\nu}}{p!\Gamma(-\nu+p+1)} \quad (33)$$

Функция (33) называется функцией Бесселя первого рода порядка $-\nu$ и

$$p_0(x)y'' + p_1(x)y' + p_2(x)y = 0 \quad (24)$$

также являются аналитическими функциями в некоторой окрестности той же точки и решения этого уравнения можно искать в виде:

$$y = a_0 + a_1(x - x_0) + a_2(x - x_0)^2 + ... + a_n(x - x_0)^n + ... \quad (25)$$

II. Если для уравнения (24) выполнены требования части I, но $x = x_0$ является нулем конечного порядка l функции $p_0(x)$, нулем порядка $l-1$ или выше функции $p_1(x)$ и нулем порядка не ниже $l-2$ функции $p_2(x)$, то существует по крайней мере одно нетривиальное решение уравнения (22) в виде суммы обобщенного степенного ряда

$$y = a_0(x-x_0)^k + a_1(x-x_0)^{k+1} + a_2(x-x_0)^{k+2} + ... + a_n(x-x_0)^{k+n} + ...$$

, (26)

где k -некоторое действительное число, которое может быть как целым, так и дробным, как положительным, так и отрицательным.

Пример. Рассмотрим уравнение Бесселя:

$$x^2y'' + xy' + \left(x^2 - \nu^2\right)y = 0 \quad . (27)$$

Согласно теореме будем искать решение этого уравнения в виде:

$$y = \sum_{p=0}^{+\infty} a_p x^{p+k} \quad . (28)$$

После вычисления y', y'' и подстановки их в уравнение (27), получим:

$$x^2\sum_{p=0}^{+\infty} a_p(k+p)(k+p-1)x^{r+p-2} + x\sum_{p=0}^{+\infty} a_p(k+p)x^{k+p-1} + (x^2-\nu^2)\sum_{p=0}^{+\infty} a_p x^{k+p} = 0$$

(29)

Сравнивая коэффициенты при одинаковых степенях x слева и справа, получим:

$$x^0 : a_0(k^2 - \nu^2) = 0$$

$$x^1 : a_1((k+1)^2 - \nu^2) = 0$$

$$x^2 : a_2((k+2)^2 - \nu^2) + a_0 = 0$$

$$x^3 : a_3((k+3)^2 - \nu^2) + a_1 = 0$$

……

$$x^p : a_p((k+p)^2 - \nu^2) + a_{p-1} = 0$$

Так как $a_0 \neq 1$, получим $k^2 - \nu^2 = 0$, откуда $k = \pm\nu$. При $k = \nu$, получим:

Таблиця 1

Порівняльна характеристика «старої» та «нової» школи

«Стара школа»	«Нова школа»
Вчить.	Вчить та виховує.
Спирається на механічну память.	Спирається на розум.
Суворо дотримувалася підручника.	Дає простір вчителю.
Не вивчає дитячу особистість і не враховує індивідуальні особливості.	Вивчає дитячу особистість та враховує індивідуальні особливості
Діє зовнішніми засобами на зовнішню сторону учнів.	Дії спрямовані на волю та свідомість дитини.
Навчання абстрактне, зосереджується на заучуванні, «заривається» в книги, «втікає» від природи, далеке від життя, має схоластичний характер, не розвиває інтересу.	Навчання наочне, «збуджує» і направляє особисті сили дитини до доброго та прекрасного, враховує реальне життя, готує дитину до життя і дає запас корисних знань, готує до самоосвіти, виховує любов до розумової праці.
Дисципліна сувора, деспотична, вносить ворожнечу в життя учнів, заохочує шпигунство.	Гуманна, проникнута разумною любов'ю до дітей, дисципліна носить виховний характер і її завдання – виховання почуття законності в дітей, становлення справедливого і доброго характеру. З'єднує учнів, вносить любов, мир та злагоду в стосунки поміж ними.
Курс школи бідний, випадковий, розрізнений. Техніка, механізм, рутина.	Доцільне розташування матеріалу, все веде до загальної мети навчання. Живий дух розумної діяльності, прагнення до самовдосконалення і в усьому свідомість.
Школа - заклад адміністративний.	Школа – навчально – виховний заклад.

Значний інтерес для сучасної педагогіки мають психолого-педагогічні погляди С.Миропольського, що стосується вивчення особистості дитини. В розробці дидактичних питань С.Миропольський виходив з того, що дитяча особистість повинна бути центром навчання в початковій школі. Він наполягав на широкому застосуванні в шкільній практиці діагностики дитячої особистості. Особливість вивчення дитини С.Миропольським полягала у природньому, соціальному, загальнолюдському, християнському підході до неї. С.Миропольський, розробляючи питання про «системи» навчання в народних школах, розумів під цим розподіл, групування і хід навчальних занять у школі. Вказуючи на те, що вся навчально-виховна діяльність являє собою вчителя, учнів та предмети навчання, С.Миропольський виділив наступні «системи» навчання: по відношенню до вчителів – класні і предметні системи навчання; до учнів – системи одиночного та одночасного навчання; до предметів – поступове і концентричне викладання.

С.Миропольський стверджував, що основу дидактики повинні складати такі принципи навчання: швидкість, легкість, міцність, наочність, індивідуалізація. У своїх працях вчений всебічно обґрунтував необхідність

застосування в початковій школі цих принципів і дав поради вчителям щодо ефективного їх використання.

Аналіз друкованих праць педагога дає змогу стверджувати, що значне місце в дидактичній спадщині Миропольського займає питання про методи навчання в школі. Він справедливо зауважував, що успіх навчання в початковій школі знаходиться в прямій залежності від вчителя та від методу навчання, того «шляху, яким іде розум у пошуках істини». С.Миропольський підкреслював, що вчителя не можна «зв'язувати по руках і ногах» ніякими методичними вказівками. Він вимагав вільного, але свідомого вибору методу самим вчителем, оскільки тільки за цих умов учитель матиме змогу стати господарем своєї справи.

Дослідженням встановлено, що С.Миропольський, підкреслюючи розвиваюче призначення педагогічного методу, один з перших на Україні розробив вимоги до нього. Згідно них метод повинен: прискорювати хід навчання та діяти розвиваючим чином на учнів; відповідати розвитку дитячої особистості, бути простим і природним; полегшувати працю як учнів, так і викладачів; бути індивідуальним; давати вчителеві можливість самостійно урізноманітнювати заняття; відповідати властивостям предмета, який вивчається. Крім того, вказував С.Миропольський, всі елементи способу повинні згруповуватися навколо одного центру- особистості дитини, а при розробці методу враховувати ідею свідомості і самостійності в навчанні. В своїх статтях С.Миропольський звертав увагу на те, що не той метод кращий, який дає дитині готові знання, а той, який вчить її саму доходити до них, допомагає в навчанні, примушує її досліджувати. Вимоги до методів, що були сформульовані С.Миропольським, увібрали в себе й ті вимоги, що висловлювалися до нього цілим рядом педагогів. Ці вимоги передбачали напружену діяльність як учня, так і вчителя, спиралися, в основному, на самодіяльність учня, який повинен був сам відкривати істини, знаходити відповіді. Саме такі методи, на думку С.Миропольського, забезпечують збудження розумових сил, пристрасть до навчання, інтерес до розумових занять.

Серед різноманітних методів навчання С.Миропольський відводив особливе місце методу катехізації. Він виходив з того, що катехізація- прекрасна педагогічна зброя в руках досвідченого вчителя, оскільки вона є найкращим засобом збудження і підтримки уваги учнів, викликає самостійність суджень, надає викладанню необхідної ясності, жвавості. Катехізація повинна йти попереду різних вправ, а у випадку помилки учні самі повинні її виправити.

Відзначаючи, що обгрунтованість навчання повинна складати необхідну умову будь-якої школи, С. Миропольський звертав увагу на те, що все вивчене необхідно закріплювати, по-можливості, часто повторюваними вправами, Слід підкреслити, що при використанні методу вправ у навчально-виховному процесі, педагог радив дотримуватися правил, які і на сьогодні важливі для початкової школи: усні вправи повинні бути пов'язані з письмовими за умов, що усні- первинні, а письмові-вторинні; вправи повинні бути різноманітними, мати змістовний характер, при засвоєнні матеріалу сприяти розвиткові свідомості. Порівнюючи опитування з мистецтвом, яким не кожен володіє, С. Миропольський підкреслював, що мистецтво опитування-це не дрібниця, а заслуговує певної уваги вчителя. Вчений розробив наступні дидактичні

простые решения потому, что коэффициенты при неизвестной функции в них постоянны. В случае, когда коэффициенты являются функциями, для решения уравнений требуются другие методы. Применение степенных рядов позволяет находить решения этих уравнений и, одновременно, наглядно демонстрирует студентам знакомство с ними.

Пример. Найти аналитическое решение уравнения

$$y'' + \frac{1}{1-x}\,y = x \quad , (18)$$

удовлетворяющее начальным условиям $y(0) = 1$, $y'(0) = 0$.

Из (14) имеем:

$$\frac{1}{1-x} = 1 + \sum_{k=1}^{+\infty} x^k \quad \text{для } |x| \pi 1 \quad . (19)$$

Будем искать решение в виде

$$y = 1 + \sum_{k=2}^{+\infty} c_k x^k \quad . (20)$$

Тогда:

$$y' = \sum_{k=2}^{+\infty} k c_k x^{k-1} \quad \text{и} \quad y'' = \sum_{k=2}^{+\infty} k(k-1) c_k x^{k-2} \quad . (21)$$

Подставив выражения полученные в (19), (20) и (21) в (18), получим:

$$\sum_{k=2}^{+\infty} k(k-1) c_k x^{k-2} + \sum_{k=0}^{+\infty} x^k \left(1 + \sum_{k=2}^{+\infty} c_k x^k \right) = x \quad . (22)$$

Сравнивая коэффициенты при одинаковых степенях x, получим:

$$x^0 : 2 \cdot 1 \cdot c_2 + 1 = 0$$

$$x^1 : 3 \cdot 2 \cdot c_3 + 1 = 1$$

$$x^2 : 4 \cdot 3 \cdot c_4 + 1 + c_2 = 0 \quad \text{и т.д.}$$

В итоге получим:

$$c_2 = -\frac{1}{2}, c_3 = 0, c_4 = -\frac{1}{2 \cdot 3 \cdot 4}, \ldots$$

$$y = 1 - \frac{1}{2}x^2 - \frac{1}{2 \cdot 3 \cdot 4}x^4 + \ldots \quad (23)$$

Теорема.

I. Если $p_0(x)$, $p_1(x)$, $p_2(x)$ являются аналитическими функциями от x в окрестности точки $x = x_0$ и $p_0(x_0) \neq 0$, то решения уравнения

Решение. Учитывая разложения (11) и (13), получим

$$\lim_{x\to 0}\frac{1-\cos x}{e^x-1-x}=\lim_{x\to 0}\frac{1-\left(1-\frac{x^2}{2!}+\frac{x^4}{4!}-\frac{x^6}{6!}+\ldots\right)}{\left(1+\frac{x}{1!}+\frac{x^2}{2!}+\frac{x^3}{3!}+\ldots.\right)-1-x}=$$

$$\lim_{x\to 0}\frac{\frac{x^2}{2!}-\frac{x^4}{4!}+\ldots}{\frac{x^2}{2!}+\frac{x^3}{3!}+\ldots}==1.$$

Используя разложение функций в степенные ряды можно приближенно вычислять определенные интегралы.

Пример. С точностью до 0,001 вычислить интеграл

$$\int_0^{0,1}\frac{e^x-1}{x}dx \quad . (17)$$

Решение. Используя разложение (11), получим:

$$\int_0^{0,1}\frac{e^x-1}{x}dx=\int_0^{0,1}\frac{\left(1+\frac{x}{1!}+\frac{x^2}{2!}+\frac{x^3}{3!}+\ldots\right)-1}{x}dx=$$

$$\int_0^{0,1}\frac{x+\frac{x^2}{2!}+\frac{x^3}{3!}+\frac{x^4}{4!}+\ldots.}{x}dx=$$

$$=\int_0^{0,1}\left(1+\frac{x}{2!}+\frac{x^2}{3!}+\frac{x^3}{4!}+\ldots\right)dx=\left(x+\frac{x^2}{2!2}+\frac{x^3}{3!3}+\frac{x^4}{4!4}+\ldots\right)\Bigg|_0^{0,1}=$$

$$=0,1+\frac{0,1^2}{4}+\frac{0,1^3}{18}+\frac{0,1^4}{96}+\ldots\approx 0,102.$$

Особую роль степенные ряды играют при решении некоторых дифференциальных уравнений. Отметим, что важное место среди дифференциальных уравнений, которые изучают будущие инженеры, как это было отмечено в работе [2], отводится дифференциальным уравнениям второго порядка с постоянными коэффициентами. Такие уравнения имеют достаточно

правила, на які повинен орієнтуватися вчитель при проведенні опитування: проводити опитування швидко, енергійно; задавати питання не одному учню, а звертатися до всього класу; запитання повинні бути простими, конкретними; давати час учню для обміркування запитання; не перебивати учня при відповіді; намагатися активізувати клас під час опитування, щоб діти не були пасивними слухачами.

Одну з важливих умов навчання С.Миропольський вбачав у чіткому уявленні не тільки мети, але й тих засобів навчання, якими вона досягається. Серед ефективних засобів навчання педагог виділяв: дитячу літературу, посібники, підручники, белетристику. «Енциклопедією», що розширює коло знань, «є збуджуючим засобом до самоосвіти» С.Миропольський вважав книгу для читання. Розглядаючи книгу для читання як один з важливих засобів досягнення мети народної школи, а також на основі зробленого ним критичного огляду як вітчизняних, так і зарубіжних існуючих книжок для читання (Ушинський, Паульсон, Басистий, Любер, Кер), який він помістив у статті «К вопросу о книге для чтения в нашей народной школе. По поводу книги «Наш друг» Корф Н.А.» (1871р.), педагог сформулював вимоги, яким мають відповідати підручники, щоб збуджувати в дітях пізнавальну допитливість, культуру і грамотну мову. На його думку, в основі книжки повинна лежати мета єдності формальної та реальної освіти, вона повинна поєднувати в собі формальну мету- вивчення рідної мови та узагальнення розвитку учнів - і реальну мету - повідомляти елементарні, доступні дитячому вікові відомості про навколишнє середовище та життя; зміст книги повинен мати реальний характер і відповідати ступеню дитячого розвитку, «збуджувати» у дітей зацікавленість, викликати любов до праці, почуття взаємодопомоги, сприяти розвиткові у дітей справжніх, щирих симпатій до рідної природи, мови, народного побуту, життя; викладання текстів повинно бути цікавим, наочним, а мова книжки-простою, доступною, загальнолітературною.

Висновки. Важливим фактором, який стимулював прогресивний розвиток вітчизняної дидактики другої половини XIX століття, були досягнення педагогічної практики, що відображали потреби школи та життя. Суттєвий внесок у розвиток практичного напрямку дидактики початкової освіти належить С.Миропольському. Його дидактичні погляди мають характер системи із такими показниками навчання: формально-матеріальна мета, яка передбачає свідоме засвоєння знань і вдосконалення цих знань за допомогою традиційних методів і принципів. Він запропонував основи теорії навчання в початковій школі побудувати на ідеях пізнавальної самостійності та активності учнів.

Література:

1. Миропольский С.И. В чем наша задача? / С. И. Миропольский // Наша начальная школа. – 1873. –Т.1. – С.3-46.

2. Миропольский С.И. Дидактические очерки. Ученик и воспитывающее обучение в народной школе / С. И. Миропольский – Спб.: Изд. И. Скороходова, 1890. – 72 с.

3. Миропольский С. И. Идея воспитывающего обучения в применении к народной школе / С. И. Миропольский // Журнал Министерства Народного Просвещения. - 1871. –№153. – С.1-25.

4. Миропольский С. И. Из школьной жизни. «Не зевать» / С. И.

Миропольский // Наша начальная школа. – 1873. – №2. – С.188-193.

5. Миропольский С.И. К вопросу об образовании народных учителей / С. И. Миропольский // Наша начальная школа. – 1873. - №№2,3.

6. Миропольский С.И. К вопросу о книге для чтения в нашей народной школе. По поводу книги «Наш друг» Корф Н.А. Спб., 1871 / С.И.Миропольский // Семья и школа. – 1872. – Т.I. – С. 285-353.

7. Миропольский С. И. Народная школа по идеям Коменского / С. И. Миропольский // Наша начальная школа. – 1873. – № №2, 4, 5, 6.

8. Миропольский С.И. Практические советы неопытному начинающему учителю / С. И. Миропольский //Семья и школа. – 1874. –Ч.2. – С. 306-330.

9. Миропольский С. И. Самообразование учителя народной школы / С. И. Миропольский // Семья и школа. – 1872. – Т.2. – С.1-5.

10. Миропольский С.И. Учитель народной школы / С. И. Миропольский // Народная школа. – 1872. – № 2. – С. 10-19.

Педагогіка

УДК: 378.124+004.031.42+81’243

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов Голубова Ганна Василівна
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса)

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Аннотация. В статье рассматривается сущность использования интерактивных технологий при подготовке будущих учителей иностранного языка. Проанализированы научные источники по данной проблеме, уточнено понятие интерактивного обучения в высшей школе, а также виды обучения: фронтальное, парное, игра, дискуссия.

Ключевые слова: интерактивное обучение, интерактивные методы и технологии.

Annotation. The article reveals the essence of interactive technologies in the training of future foreign language teachers. The scientific elaborations on general concepts of interactive teaching in high school are specified, as well as the types of such teaching: (frontal, paired, game, discussion).

Keywords: interactive teaching, interactive methods and technology.

Вступ. Актуальність дослідження зумовлена прискореними темпами соціально-економічного розвитку, становленням України на шлях світової інтеграції, яка вимагає від вищої освіти постійного вдосконалення навчально-виховного процесу. Тому виникає необхідність у переосмисленні методологічної, лінгвістичної, педагогічної, інформаційної баз підготовки майбутніх учителів іноземних мов, яка повинна орієнтуватися не тільки на одержання мовних знань, а й на формування педагогічних умінь, які відповідатимуть соціальному запиту сучасної загальноосвітньої школи, а передусім усвідомлення ними власного місця у професійній діяльності. Тому

$$e^x = \sum_{n=0}^{+\infty} \frac{x^n}{n!} \quad (\text{для } |x| \pi \infty) \quad (11)$$

$$\sin x = \sum_{n=0}^{+\infty} \frac{(-1)^n x^{2n+1}}{(2n+1)!} \quad (\text{для } |x| \pi \infty) \quad (12)$$

$$\cos x = \sum_{n=0}^{+\infty} \frac{(-1)^n x^{2n}}{(2n)!} \quad (\text{для } |x| \pi \infty) \quad (13)$$

$$(1+x)^m = 1 + \sum_{n=1}^{+\infty} \frac{m(m-1)...(m-n+1)}{n!} x^n \quad (\text{для } |x| \pi 1) \quad (14)$$

$$\ln(1+x) = \sum_{n=1}^{+\infty} (-1)^{n-1} \frac{x^n}{n} \quad (\text{для } |x| \pi 1) \quad (15)$$

Все вышеизложенные результаты являются, как правило, неотъемлемой частью знакомства со степенными рядами. Однако студенты не всегда воспринимают этот материал, поскольку он носит абстрактный математический характер. Они задаются вопросом, для чего же нужны степенные ряды. Мы предлагаем при математической подготовке будущих инженеров обязательно представлять им применение степенных рядов при решении разных задач, имеющих практическое применение. Для этого, с нашей точки зрения, можно указать на область применения рядов и использовать нижеприведенные примеры.

С помощью степенных рядов можно вычислять приближенные значения различных функций.

Пример. Вычислить с точностью до 0,00001 число e.

Решение. Используем разложение (11):

$$e^x = 1 + \frac{x}{1!} + \frac{x^2}{2!} + \frac{x^3}{3!} + \frac{x^4}{4!} + \frac{x^5}{5!} + ...$$

Погрешность R_n этого разложения можно определить по формуле

$$R_n \pi \frac{x^n}{n!} \cdot \frac{x}{n+1-x}.$$

Подставляя в это неравенство $x = 1$, получим $e \approx 2{,}71828$.

С помощью степенных рядов можно без затруднений вычислять пределы различных функций.

Пример. Вычислить предел:

$$\lim_{x \to 0} \frac{1 - \cos x}{e^x - 1 - x}. \quad (16)$$

интервале $(-1;1)$.Полученный ряд

$$1+x+x^2+x^3+\ldots+x^n+\ldots$$

является суммой бесконечной геометрической прогрессии со знаменателем

равным x, причем $|x| \pi 1$. Поэтому сумма этой прогрессии равна $S=\frac{1}{1-x}$.

Далее по формуле (5) проинтегрируем почленно ряд в пределах от 0 до x:

$$\int_0^x \frac{1}{1-t}dt=\int_0^x dt+\int_0^x tdt+\int_0^x t^2dt+\int_0^x t^3dt+\ldots\int_0^x t^ndt+\ldots$$

Получим:

$$x+\frac{x^2}{2}+\frac{x^3}{3}+\frac{x^4}{4}+\ldots+\frac{x^n}{n}+\ldots=-\ln(1-x)$$

.

Если функция $f(x)$ может быть разложена в интервале $(a-R,a+R)$ в степенной ряд, то этот ряд является рядом Тейлора для функции $f(x)$

$$f(x)=\sum_{n=0}^{+\infty}\frac{f^{(n)}(a)}{n!}(x-a)^n \quad (7)$$

Если ряды

$$\sum_{n=0}^{+\infty}a_n(x-a)^n \text{ и } \sum_{n=0}^{+\infty}b_n(x-a)^n \quad (8)$$

имеют общий интервал сходимости, то внутри этого интервала выполняются равенства:

$$\lambda\sum_{n=0}^{+\infty}a_n(x-a)^n+\mu\sum_{n=0}^{+\infty}b_n(x-a)^n=\sum_{n=0}^{+\infty}(\lambda a_n+\mu b_n)(x-a)^n \quad (9)$$

$$\sum_{n=0}^{+\infty}a_n(x-a)^n\cdot\sum_{n=0}^{+\infty}b_n(x-a)^n=\sum_{n=0}^{+\infty}c_n(x-a)^n \quad (10)$$

где $c_n=a_0b_n+a_1b_{n-1}+\ldots+a_{n-1}b_1+a_nb_0$, $\lambda,\mu\in R$ - действительные числа.

Если в формуле (7) положить $a=0$, получим разложения элементарных функций:

проблематика використання інтерактивних технологій під час підготовки майбутніх учителів іноземної мови не викликає сумніву насамперед з науково-практичного аспекту.

Аналіз останніх досліджень свідчить про те, що проблема використання інтерактивних методів навчання знайшла своє відображення у наукових роботах таких учених, як Н. Азарова, Н. Балицька, І. Бех, Г. Волошина, О. Глотов, Н. Матвєєва, Л. Николаєва, О. Панченко, Н. Побірченко, Н. Стецюра та ін. Загальнодидактичний аспект інтерактивних технологій та застосування у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців інтерактивних методик розглядали В. Гузєєв, Т. Добриніна, М. Кларін, Т. Коваль, Л. Пироженко, О. Пометун, В. Симоненко, С. Сисоєва, Н. Фомін та ін. Теоретичні та методичні засади інтерактивної взаємодії, ефективність її впливу на формування особистості грунтовно досліджено в працях І. Авдєєвої, Б. Бадмаєва, С. Кашлєва, М. Кларіна, А. Панфілової, О. Пєхоти, В. Терещенко, П. Щербаня та ін. Важливий внесок у розробку та впровадження інтерактивних методів зроблено зарубіжними фахівцями (Т. Альберг, Р. Арнольд, К. Бенне, Дж. Мід, К. Роджерс, Ф. Стус, Дж. Стюарт, А. Шелтен).

Натомість, незважаючи на виокремленні вище наукові доробки, проблему підготовки майбутніх учителів іноземної мови з використанням інтерактивних технологій на сьогодні досліджено недостатньо, що також засвідчує актуальність дослідження.

Виходячи з вищевикладеного, **метою статті** є теоретичне обґрунтування сутності використання інтерактивних технологій у навчальному процесі педагогічного університету та їх впливу на становлення особистості майбутніх учителів іноземної мови.

Виходячи з мети нашої статті, цілком слушно було поставити **завдання**, сутність якого полягає у вирішенні ефективності використання інтерактивних технологій під час вивчення майбутніми вчителями іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі аналізу праць учених з питань використання інтерактивного навчання під час підготовки майбутніх учителів зауважимо, що вчені по-різному підходять до його тлумачення та визначають у такий спосіб: спільне навчання (навчання у співпраці), студенти та викладач є суб'єктами навчання [4]; спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що має на увазі конкретні та прогнозовані цілі тощо [10]. Слово «інтерактивний» (від англ. «inter» – «взаємний», «act» – діяти; interact – взаємодіяти, тобто перебувати у взаємодії, діяти, впливати один на одного) означає той, що сприяє взаємодії. Інтерактивний метод – це спосіб взаємодії через бесіду, діалог. Інтерактивне навчання розглядається як вид діяльності, що передбачає взаємодію того, хто навчається, з навчальним середовищем, яке слугує джерелом засвоюваного ним досвіду [4, с. 7].

На думку Н. Суворової, сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес організований таким чином, що ті, хто навчаються, є залученими до процесу пізнання, мають можливість розуміти й рефлектувати з приводу того, що вони знають і думають. Спільна діяльність у процесі пізнання, засвоєння навчального матеріалу означає, що кожний робить свій особливий індивідуальний внесок, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності [10]. У дослідженнях Д. Семчук [9] наголошується на тому, що інтерактивне навчання ефективно сприяє формуванню цінностей, умінь, створює атмосферу співпраці, дає змогу викладачеві стати лідером

колективу.

Як зазначає С. Бондар, сутність інтерактивного навчання розглядається наступним чином: навчальний процес відбувається тільки за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників; це взаємонавчання (групове, колективне, навчання у співпраці), коли викладач і студент є рівноправними суб'єктами навчання; організація інтерактивного навчання здійснюється за допомогою моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільного вирішення проблем на основі відповідних ситуацій; сприяє формуванню навичок спілкування, створення атмосфери взаємодії та співпраці; виявляє лідерські риси викладача і студентів, проте водночас ніхто не домінує над іншими, до уваги беруться думки всіх членів навчального процесу [1]. Це вимагає від майбутніх учителів іноземної мови усвідомлення творчого характеру власної діяльності, формування індивідуального стилю та адаптації до педагогічної діяльності.

Безперечно, як показало вивчення фонду наукових джерел, інтерактивна організація навчального процесу має низку переваг порівняно з традиційною, оскільки перша більш ефективна з точки зору оптимального поєднання мети і результату навчальної діяльності (за С. Грабовською, В. Гузеєвим, В. Свиридюк). Традиційний процес навчання орієнтований на досягнення результату як передання деякої сукупності знань, переважно за рахунок раціональної організації змісту навчального процесу, що здійснюється шляхом односпрямованої дії викладача на студентів. Він передбачає достатнім механічне відтворення студентами деяких відомостей. Інтерактивне навчання виходить із необхідності досягти розуміння трансльованої інформації, побудований на взаємодії учасників навчального процесу, передбачає їхній постійний зворотній зв'язок і активність, націлений на творчу переробку відомостей, які надходять (за І. Бутенко). Інтерактивні методи сприяють ефективності та якості навчального процесу, надають змогу більш якісного опанування лексичним та граматичним матеріалом через негайне застосування на практиці отриманих знань.

З практичного досвіду відомо, що у процесі інтерактивного навчання змінюється взаємодія викладача і студентів (схема комунікації в навчальному процесі): особливої значущості набуває міжособистісний взаємний мовленнєвий контакт між мовцями, активність викладача поступається місцем активності студентів. Студенти стають повноправними учасниками навчального процесу, їхній досвід слугує основним джерелом пізнання. Здійснення активної взаємодії викладача і студента робить досить актуальним чітке розмежування в єдиному процесі навчання двох складових: повідомлення навчальної інформації та її засвоєння. При цьому вирішальне значення має така діяльність студентів, за якої здійснюється засвоєння не тільки знань, а й різних методів, прийомів, способів розумової діяльності у процесі розвитку механізмів опрацювання інформації [8]. Викладач при цьому виконує функції помічника в роботі, консультанта, організатора, стає одним із джерел інформації.

Таким чином, сутність інтерактивного навчання полягає у взаємонавчанні, груповій формі організації освітнього процесу із реалізацією активних групових методів навчання для вирішення дидактичних завдань. Це упорядкована взаємодія викладача та студентів, що спрямована на досягнення визначеної мети; навчання в режимі діалогу, під час якого відбувається

$$\sum_{n=0}^{+\infty} a_n x^n \quad , (2)$$

к которым они приводятся простой заменой $x = X - a$.

Радиус сходимости при условии существования соответствующих пределов можно определить по формулам:

$$\frac{1}{R} = \overline{\lim_{n\to+\infty}} \sqrt[n]{|a_n|} \quad (3)$$

$$R = \lim_{n\to+\infty} \left| \frac{a_n}{a_{n+1}} \right| \quad (4)$$

Свойства степенных рядов:

1. для любого $\rho \pi R$ ряд (2) будет равномерно сходится в промежутке $[\rho, \rho]$;

2. сумма $s(x)$ степенного ряда (2) для всех $x \in (R, R)$ является непрерывной функцией от переменной x;

3. степенной ряд (2) в промежутке $[0, x]$, где $|x| \pi R$, всегда можно интегрировать почленно

$$\int_0^x s(x)dx = a_0 x + \frac{a_1}{2} x^2 + \frac{a_2}{3} x^3 + \ldots + \frac{a_{n-1}}{n} x^n + \ldots \quad (5)$$

4. степенной ряд (2) внутри его промежутка сходимости можно дифференцировать почленно, так что

$$s'(x) = \sum_{n=1}^{+\infty} n a_n x^{n-1} = a_1 + 2a_2 x + 3a_3 x^2 + \ldots + n a_n x^{n-1} + \ldots \quad (6)$$

5. функция, представляемая степенным рядом в его промежутке сходимости, имеет внутри этого промежутка производные всех порядков.

Одним из примеров, которые необходимо рассмотреть в процессе знакомства со степенными рядами приведен ниже.

Пример. Найти для всех x, удовлетворяющих условию $|x| \pi 1$ сумму ряда

$$x + \frac{x^2}{2} + \frac{x^3}{3} + \frac{x^4}{4} + \ldots + \frac{x^n}{n} + \ldots$$

Решение. По формуле (6) можно продифференцировать почленно этот ряд в

на основе которых они функционируют требуются глубокие познания и фундаментальная подготовка в области математических, естественно-научных и инженерных дисциплин. Различные дисциплины рассматривают многие явления и процессы с точки зрения присущей их методологии и их представления об этих процессах и явлениях. Во многих случаях одни и те же явления рассматриваемые в рамках различных дисциплин, представляются по-разному. Однако при более внимательном взгляде на них становится понятно, что речь идет об одном и том же явлении. Поэтому очень важно чтобы между различными дисциплинами, которые изучаются в соответствии с программой подготовки будущих инженеров имелась взаимосвязь отражающая физическую суть явления. Для описания различных явлений и выполнения расчетов каких-либо показателей в математике имеются отдельные разделы и направления исследований. Логика внутреннего развития и необходимость абстрагирования отдаляет их от тех первоначальных задач, которые и послужили их возникновению. Математическая наука строится на основе математической логики. Возникающие в математике понятия описываются с помощью свойств, каждое из которых имеет строгое доказательство. Это придает каждому результату, полученному в математике, огромную силу, но, как правило, отдаляет от тех задач, на основе которых и возникли новые понятия. В то же время в математике существуют наработанные методики изложения, как отдельных вопросов, так и отдельных разделов математики. Эти методики очень успешно применяются для подготовки будущих специалистов в области, прежде всего, математики и близких к ней научных направлений. Но, как показывает практика, не всегда хорошо воспринимаются теми, чья будущая профессиональная деятельность содержит меньше абстракций и носит более практичный характер. Так обстоит дело и с теми, кто готовится в будущем стать инженером. Математическая подготовка будущих инженеров включает в себя дифференциальное и интегральное исчисление функций одной и многих переменных. Среди множества вопросов относящихся к этим разделам рассматриваются вопросы, связанные со степенными рядами. Ограниченность в учебном времени не позволяет в учебном процессе рассмотреть много результатов о них. Однако, как показывает опыт, методика преподавания степенных рядов для будущих инженеров должна иметь свои особенности. Для того, чтобы их указать, нужно вспомнить о том, как знакомят со степенными рядами в обычном курсе высшей математики. Обычно, как правило, представляется определение и основные свойства так, как это делается ниже.

Определение. Ряд вида

$$\sum_{n=0}^{+\infty} a_n (X-a)^n \qquad (1)$$

называется степенным рядом; a_n - коэффициенты степенного ряда, a - фиксированная точка числовой оси. Область сходимости степенного ряда является интервалом $|X-a| \pi R$, где R -радиус сходимости степенного ряда.

Наряду с рядом вида (1) рассматривают ряды вида:

взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного вирішення навчальних завдань, розвитку особистісних якостей студентів. Зауважимо, що під час інтерактивного навчання застосовуються інтерактивні методи і технології, які впливають на розвиток і здобуття: інтелектуальних навичок (уміння формувати власну позицію на суспільно значущі питання, вміння оцінювати ситуацію, приймати рішення у спірних проблемах і відстоювати ці рішення, що залежать від розвитку логічного і критичного мислення); комунікативних навичок (уміння чітко та ясно формулювати й презентувати свою позицію, взаємодіяти у групі); ціннісних настанов (повага до прав і достоїнств людини, мирні способи розв'язання конфліктів, співпраця; терпимість; справедливість; відвертість; чесність; відповідальність; наполегливість; повага до чужих і своїх трудових зусиль); цілісної картини довкілля, здатності орієнтуватись у навколишньому середовищі [5]. У ході інтерактивного навчання студенти вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин та відповідної інформації, оцінювати альтернативні думки, приймати обмірковані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми.

Оскільки інтерактивне навчання є заглибленим у процес спілкування, для підвищення ефективності процесу навчання необхідна наявність наступних компонентів спілкування: комунікативного (передача та збереження вербальної і невербальної інформації), інтерактивного (організація взаємодії в спільній діяльності) та перцептивного (сприйняття та розуміння людини людиною). Правилами організації інтерактивного навчання є наступні: у роботу повинні бути залучені усі студенти; має заохочуватися активна участь студентів у роботі; правила роботи у малих группах студенти мають розробити та виконувати самостійно; під час використання інтерактивних методів навчання група студентів не повинна налічувати більше 30 осіб, що забезпечить продуктивну роботу у малих группах, тоді як навчальна аудиторія повинна бути підготовлена до роботи у великих та малих групах.

Що стосується інтерактивних технологій навчання, вони розуміються як сукупність методів, засобів і форм організації навчання, що забезпечують активний характер взаємодії учасників навчального процесу на засадах співпраці та співтворчості й спрямовані на досягнення поставлених дидактичних цілей [4]. Перевагою інтерактивних технологій під час вивчення іноземної мови є те, що вони ефективно сприяють формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії і дають можливість викладачу стати справжнім лідером студентського колективу, а студентам – стати більш демократичними, приймати продумані рішення, критично мислити.

Навчання із застосуванням інтерактивних технологій за своїм характером наближене до дослідницького процесу, при якому професійний інтерес до навчальної проблеми сприяє створенню творчої обстановки, активізації пошуку оптимального способу розв'язання фахових проблем, підвищенню результативності навчання не за рахунок зростання обсягу навчальної інформації, а внаслідок глибини та швидкості її опрацювання.

У навчанні іноземних мов інтерактивні технології можна розглядати як творчі види діяльності, що дозволяють створювати ситуації мовленнєвої взаємодії, сприяють удосконаленню комунікативного досвіду студентів; творчі комунікативні завдання можуть виконуватись у різних формах, зокрема

індивідуально та колективно (парна, групова робота). Найбільш повно це виявляється під час проведення рольових тематичних ігор, проектної роботи (дослідницькі проекти), у процесі вирішення навчальних мовленнєвих ситуацій, змістом яких передбачається монологічне, діалогічне й полілогічне спілкування учасників навчального процесу [7, с. 31].

Основними завданнями інтерактивних технологій є розв'язання професійних проблем, передбачення труднощів реальних обставин, набуття фахівцем додаткових знань і професійних умінь, формування професійно важливих якостей, зменшення імовірності помилок, розвиток упевненості у власних силах. Інтерактивні технології навчання при вивченні іноземних мов потребують від усіх учасників навчального процесу розвитку комунікативних умінь, здатності аргументувати й дискутувати, навичок роботи в парах і групах тощо. Використання інтерактивних методів навчання в малих групах позитивно впливає на процес набуття навичок успішного спілкування (вміння слухати і чути один одного, вибудовувати діалог, ставити запитання на розуміння) та навичок самостійної навчальної діяльності (здатність визначати головні і проміжні завдання, передбачати наслідки свого вибору, об'єктивно його оцінювати), підвищує пізнавальну мотивацію, сприяє розвитку таких особистісних якостей як комунікабельність, співпраця, уміння відстоювати свою точку зору, йти на компроміси, а також допомагає краще запам'ятовувати матеріал, ідентифікувати його, використовувати у повсякденному житті, сприяє формуванню навичок критичного мислення та пізнавальних інтересів студентів, які починають вважати себе активними учасниками навчального процесу та вільно висловлюють свої думки.

Під час вивчення англійської мови ефективними є такі інтерактивні технології навчання, як робота в парах, трійках, групова робота, змінювані трійки, метод асоціацій, «мозковий штурм», «карусель», «велике коло», «мікрофон», «акваріум», незакінчені речення, аналіз проблеми, «мозаїка», «коло ідей», «крісло автора», «навчаючись учусь», ділові ігри, розігрування ситуації в ролях (рольова гра, імітація), імпровізація, діалоги, дискусії, дебати, круглі столи, ток-шоу тощо. Перелічені технології сприяють підвищенню результативності як уроків засвоєння, так і застосування знань, умінь і навичок. Водночас, елементи інтерактивних технологій можна застосовувати замість опитування одразу ж після викладу нового матеріалу.

Під час реалізації інтерактивних технологій дуже важливо для викладача створити процес реального ситуативного спілкування; створити таку ситуацію, коли б студентам дійсно хотілося щось сказати, поділитися своїм життєвим досвідом чи поглядом. Так, «карусель» – варіант кооперативного навчання. Цей метод ефективний для одночасного залучення всіх учасників до активної роботи з різними партнерами, для спілкування та обговорення дискусійних питань. Технологія «акваріум» полягає у тому, що декілька студентів розігрують ситуацію в колі, а решта спостерігають і аналізують. Це форма діалогу, коли пропонується обговорити певну проблему. Така технологія як «мікрофон» є різновидом загально-групового обговорення і надає можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію. Особливо цікавим є розігрування ситуації за ролями (рольова гра, драматизація). Ця технологія імітує реальність призначенням ролей учасникам і наданням їм можливості діяти «наче насправді». Метод «Press» може використовуватися на різних рівнях

Педагогика

УДК 378.147

кандидат физико-математических наук,
доцент Сухтаева Азизе Мидатовна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь);
кандидат физико-математических наук,
доцент Шамилев Тимур Мидатович
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

СТЕПЕННЫЕ РЯДЫ В КУРСЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ-ПЕДАГОГОВ

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы обучения студентов инженерных специальностей степенным рядам и применением их к различным задачам.

Ключевые слова: степенной ряд, приближенное вычисление, дифференциальное уравнение, гамма-функция, функция Бесселя.

Annotation. The article deals with the training of students of engineering specialties power series and their application to various problems.

Keywords: the power series, approximate computation, differential equation, gamma function, Bessel function.

Введение. Программа обучения высшей математике должна иметь содержание, позволяющее студентам изучать ее с единой системной точки зрения. Изучению проблемы отбора содержания обучения математике в техническом вузе посвящены исследования О.А.Малыгиной, Г.М.Плотниковой, Р.М.Зайниева. В работах Е.А.Василевской, М.В.Носкова, С.В.Плотниковой, А.Ф.Салимовой, В.А.Шершневой раскрывается роль и место профессионально-ориентированных задач в подготовке будущих инженеров. Концептуальным положениям в методике обучения математике посвящены исследования В.А.Гусева, М.И.Башмакова, Г.В.Дорофеева, Ю.М.Колягина, Г.И.Саранцева. Логическим анализом содержания курса высшей математики для университетов и вузов технического профиля занимались Я.С.Бугров, С.М.Никольский, И.И.Баврин, О.В.Мангуров, В.Ф.Бутузов, П.Е.Данько, А.Г.Попов и др. Отдельные вопросы математической подготовки будущих инженеров-педагогов рассматривались в работах Сухтаевой А.М., Шамилева Т.М.[1], Джелдубаева Р.С., Сухтаевой А.М., Шамилева Т.М. [2].

Актуальность нашего исследования обусловлена необходимостью представления теории степенных рядов при изучении курса высшей математики по программе подготовки инженеров-педагогов с точки зрения их применения.

Цель статьи заключается в изложении методики обучения теории степенных рядов при математической подготовке инженеров-педагогов.

Изложение основного материала статьи. Современное состояние технических систем достигло такого уровня, что для понимания тех процессов,

множестве D таком, что $\overline{D} \in G$ существует конечный интеграл $\iint\limits_D f(x,y)dxdy$ и для любой последовательности G_i ($i = 1,2,3,...$) открытых квадрируемых множеств, монотонно исчерпывающих множество G существует предел $\lim\limits_{i\to+\infty} \iint\limits_{G_i} f(x,y)dxdy$, не зависящий от выбора последовательности множеств G_i ($i = 1,2,3,...$). Тогда этот предел называется несобственным интегралом от функции $f(x,y)$ по открытому неограниченному множеству G

$$\lim_{i\to+\infty} \iint\limits_{G_i} f(x,y)dxdy = \iint\limits_{G} f(x,y)dxdy \quad . (27)$$

Если предел – конечен, то говорят, что интеграл сходится, если он бесконечен - говорят, что он расходится.

Вывод: Предложен метод обучения несобственным интегралам студентов экономических специальностей.

Литература:

1. Сухтаева А.М., Шамилев Т.М. О действительных числах в курсе высшей математики при подготовке инженеров-педагогов // Проблемы современного педагогического образования. - Вып. 48, Часть III, 2015. - с. 229-235.

2. Джелдубаев Р.С.,Сухтаева А.М., Шамилев Т.М. Уравнение колебаний в курсе высшей математики при подготовке инженеров-педагогов // Проблемы современного педагогического образования. - Вып. 48, Часть V, 2015. - с.81-89.

3. Кудрявцев Л.Д. Курс математического анализа. В 3 т. Т 1. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Высшая школа, 1988. - 288с.

4. Малугин В.А. Математический анализ. Курс лекций. - М.: Эксмо, 2005. - 272 с.

мовленнєвої компетенції для засвоєння лексичних кліше. Дискусія потребує вже досить високого рівня володіння іноземною мовою [3].

Методистами О. І. Пометун та Л. В. Пироженко запропонована умовна класифікація інтерактивних підходів за формами навчання, у яких реалізуються інтерактивні технології: відповідно до мети та організації навчальної діяльності виділено наступні чотири групи: інтерактивні технології кооперативного навчання (робота в парах; ротаційні (змінювані) трійки; «карусель»; робота в малих групах); технології колективного групового навчання (мікрофон; навчаючи – учись («кожен учить кожного»); «броунівський рух»; ажурна пилка («мозаїка», «Джуг-со»); аналіз ситуації (case-method); «мозковий штурм» (brainstorming)); технології ситуативного моделювання або ігрові технології (розігрування ситуації за ролями, рольова гра; драматизація); опрацювання дискусійних питань (дискусія; метод «Press») [4, с. 20].

Використання інтерактивних технологій сприяє розвитку вміння формулювати власну думку, моделювати різноманітні соціальні ситуації, збагачувати соціальний досвід студентів; учить будувати стосунки в групі, поважати альтернативну думку, шукати компроміси, критично мислити; розвиває навички самостійної творчої роботи; сприяє ефективному повторенню вивченої лексики, поповненню словникового запасу; глибокому засвоєнню навичок правильної артикуляції; розвитку уваги, пам'яті, мислення; формуванню вмінь працювати в парах, групах тощо. Інтерактивні технології забезпечують результативність навчання завдяки наявності активної співпраці, суб'єкт-суб'єктного характеру взаємодії між учасниками процесу навчання.

Спираючись на узагальнення досвіду вивчення інтерактивних технологій та дослідження вчених (О. Пометун, Г. П'ятакової, Д. Семчук та ін.) зауважимо на особливій значущості та доцільності використання парного, фронтального навчання, а також навчання в грі та дискусії. Так, парне навчання (кооперативна навчальна діяльність) – це такий варіант організації, коли студенти працюють у невеликих групах для того, щоб викладач зміг оцінити й вислухати кожного. Групова форма роботи компенсує всі недоліки фронтальної та індивідуальної роботи [6]. Фронтальне навчання – організація спільної роботи всіх студентів. Заняттям керує педагог, але майбутні вчителі мають можливість висловитися, колективно обговорити й проаналізувати певні проблеми. Навчання у грі – це така інтерактивна технологія, коли всі студенти під час навчального процесу повністю включені у гру, сутність якої полягає в тому, що вони самі створюють проблемну ситуацію, обирають ролі, аналізують та обговорюють події. Остання група інтерактивних технологій – це навчання в дискусії. Дискусія є важливим засобом розвитку пізнавальної активності студентів під час навчання. Вона забезпечує глибоке розуміння проблеми, розвиток критичного мислення, формування самостійної позиції, уміння добирати аргументи й оперувати ними. Ця технологія є важливим засобом як пізнавальної діяльності студентів у процесі їхньої підготовки, так і настанови на саморозвиток [4].

Усі різновиди інтерактивних технологій характеризуються спільними рисами. Вони активізують пізнавальні процеси, збільшують швидкість збору та опрацювання інформації, розвивають уміння аналізувати фахові проблеми, формують основу для прийняття компетентного рішення. Інтерактивні технології забезпечують результативність навчання завдяки наявності активної

співпраці, суб'єкт-суб'єктного характеру взаємодії між учасниками процесу навчання.

Отже, використання інтерактивної технології навчання під час вивчення іноземних мов потребує від усіх учасників навчального процесу активного включення, кооперативної діяльності, зокрема мовленнєвої [5]. Підвищення ефективності навчання безпосередньо залежить від використання різноманітних сучасних інтерактивних методів навчання (які добирають відповідно цілей навчання, мовного матеріалу, вікових та індивідуальних особливостей студентів, рівня їх мовно-мовленнєвої підготовки, певних етапів навчання), а також від активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Підсумовуючи, доходимо **висновку,** що застосування інтерактивних методів і технологій навчання під час підготовки майбутніх учителів іноземної мови та літератури не лише підвищує результативність навчання, а також розвиває комунікативні вміння та навички, допомагає встановленню контактів між учасниками процесу, спрямовує на формування особистісних якостей, здатності до рефлексії та самооцінки тощо. З іншого боку, впровадження інтерактивних технологій під час викладання іноземної мови надає можливість докорінно змінювати ставлення до об'єкта навчання, перетворення його на суб'єкт, а також є одним із засобів формування багатьох складників професійної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.

Література:

1. Бондар С. П. Підготовка майбутніх учителів світової літератури до розвитку читацьких інтересів старшокласників у профільній школі: дис. … канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Світлана Петрівна Бондар. – Вінниця. – 2010. – 252 с.

2. Кларин М. В. Интерактивное обучение – инструмент освоения нового опыта / М. В. Кларин // Педагогика. – 2000. – № 7 – С. 12–18.

3. Моцок О. Г. Використання інтерактивних підходів при викладанні англійської мови / за матеріалами І науково-практичної Інтернет-конференції «Мова та міжкультурна комунікація», 10-11 грудня 2009 // Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, Веб-ресурс науково-практичних конференцій.

4. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко / За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.

5. Психолингвистика. Теория речевой деятельности / В. А. Ковшиков, В. П. Глухов. – М.: АСТ: Астрель, 2007. – 318 с.

6. П'ятакова Г. П. Застосування інтерактивних технологій у підготовці викладача літератури класичного університету / Г. П. П'ятакова // Другий український педагогічний конгрес: зб. матеріалів конгресу / ред. В. Г. Кремень. – Львів: Камула, 2006. – 601 с.

7. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / В. Редько // Рідна школа. – 2011. – № 8–9. – С. 28–36.

8. Свиридюк В. П. Навчання писемного мовлення студентів-філологів за допомогою інтерактивних вправ / В. П. Свиридюк // Педагогічний процес: теорія і практика: зб. наук. пр. – Вип. 4. – К.: Вид-во «ЕКМО», 2008. – С. 298–309.

9. Семчук Д. Б. Творчо-дослідницькі та інтерактивні технології навчання на уроках української словесності / Д. Б. Семчук. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 144 с.

$p = \frac{1}{2}$

Решение. По свойству 2.7.) гамма-функции при $p = \frac{1}{2}$ имеем:

$$\Gamma\left(\frac{7}{2}\right) = \Gamma\left(3 + \frac{1}{2}\right) = \frac{(2 \cdot 3 - 1)!!}{2^3}\sqrt{\pi} = \frac{(5)!!}{2^3}\sqrt{\pi} = \frac{5 \cdot 3 \cdot 1}{8}\sqrt{\pi} = \frac{15}{8}\sqrt{\pi}.$$

Для двух непрерывных случайных величин в теории вероятностей рассматривают различные числовые характеристики и, в частности, корреляционный момент, который вычисляется по формуле

$$\mu_{xy} = \int_{-\infty}^{+\infty}\int_{-\infty}^{+\infty}\left[x - M(X)\right]\cdot\left[y - M(Y)\right]\cdot f(x,y)dxdy \quad . (26)$$

Этот интеграл является кратным (двойным) несобственным интегралом, поэтому студенты должны знать его определение. Для его определения понадобятся некоторые дополнительные понятия.

Пусть D ограниченное замкнутое множество на плоскости. Будем рассматривать многоугольники M целиком лежащие в D и многоугольники P целиком содержащие D. Тогда для площадей этих многоугольников S_M и S_P верно неравенство $S_D \leq S_P$. Значит, существуют $S_D^{*} = \sup\{S_M\}$ и $S_D^{**} = \inf\{S_P\}$.

Определение. Если для ограниченного замкнутого множества D выполняется условие $S_D^{*} = S_D^{**} = S$, то S называют площадью множества D, а само множество D квадрируемым.

Определение. Пусть G - открытое множество на плоскости R^2. Последовательность открытых множеств G_i, $i = 1,2,3,...$ называется последовательностью монотонно исчерпывающей открытое множество G, если для замыканий множеств G_i выполняются условия: $\overline{G_i} \subset G_{i+1}$ $(i = 1,2,3,...)$, и $\bigcup_{i=1}^{+\infty} G_i = G$.

Определение. Пусть функция $f(x,y)$ задана на открытом неограниченном множестве G и для нее на любом открытом квадрируемом

$$\Gamma^{(k)}(p)=\int_0^{+\infty}x^{p-1}(\ln x)^k e^{-x}dx$$

производные любого порядка $(k=1,2...)$

2.5. $\Gamma(p+1)=p\Gamma(p)$, при $p\in(0,+\infty)$.

2.6. $\Gamma(n+1)=n!$, для любого натурального n.

2.7. $\Gamma\left(n+\frac{1}{2}\right)=\frac{(2n-1)!!}{2^n}\sqrt{\pi}$, для любого натурального n.

2.8. Если $0\pi p\pi 1$, то $\Gamma(p)\Gamma(1-p)=\frac{\pi}{\sin\pi p}$.

2.9. $\Gamma(\alpha-n)=\frac{(-1)^n\Gamma(\alpha)}{(1-\alpha)\cdot(2-\alpha)\cdots(n-\alpha)}$, где $\alpha\in(0,1)$.

Пользуясь свойствами гамма-функции можно без труда вычислить интеграл Эйлера-Пуассона $\int_0^{+\infty}e^{-x^2}dx$. Действительно, по свойству 2.8.) гамма-функции при $p=\frac{1}{2}$, получим:

$\Gamma\left(\frac{1}{2}\right)\Gamma\left(\frac{1}{2}\right)=\frac{\pi}{\sin\frac{\pi}{2}}$, т.е. $\left(\Gamma\left(\frac{1}{2}\right)\right)^2=\pi$. Откуда $\Gamma\left(\frac{1}{2}\right)=\sqrt{\pi}$.

Для того, чтобы свести интеграл $\int_0^{+\infty}e^{-x^2}dx$ к гамма-функции сделаем замену $t=x^2$, при которой получим $x=\sqrt{t}$, $dx=\frac{dt}{2\sqrt{t}}$:

$$\int_0^{+\infty}e^{-x^2}dx=\frac{1}{2}\int_0^{+\infty}e^{-t}t^{-1/2}dx=\frac{1}{2}\int_0^{+\infty}e^{-t}t^{\frac{1}{2}-1}dx=\frac{1}{2}\Gamma\left(\frac{1}{2}\right)=\frac{\sqrt{\pi}}{2}. \quad (25)$$

Пример. Вычислить $\Gamma\left(\frac{7}{2}\right)$.

10. Суворова Н. Интерактивное обучение: новые подходы // Дистанционное и виртуальное обучение: Дайджест рос. и зарубеж. прессы. – 2001. – № 2. – С. 46–48.

Педагогіка

УДК 378.141.123

аспірантка кафедри теорії і методики професійної освіти
Гонтаренко Ірина Сергіївна
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди (м. Харків)

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

Аннотация. В статье дано обоснование модели формирования проектной компетентности общепедагогической подготовки будущего учителя гуманитарных дисципли н средствами Интернет-ресурсов: анализируются функциональные компоненты модели (целе-мотивационный, организационно-содержательный и диагностико-результативный), соответствие методологическим требованиям к разработке педагогической модели, организационные особенности планирования и внедрения проектной компетентности.

Ключевые слова: проект, метод проектов, проектная компетентность, обще-педагогическая подготовка, модель, критерии.

Annotation. The article provides the model of professional training teachers of humanities based on the project technology, analyzes its functional components (purpose and motivational, organization and content, diagnostic and resultative), its correspondence to the methodological demands to the pedagogic model, working-out and organizational peculiarities of introducing it into the tertiary education.

Keywords: project, project method, project competence, professional teacher training, model, criteria.

Вступ Безупинно збільшується обсяг і змінюється зміст знань, умінь і навичок, якими повинні володіти сучасні фахівці. У всіх сферах освіти ведуться пошуки способів інтенсифікації й швидкої модернізації системи підготовки, підвищення якості навчання з використанням нових методів та Інтернет-ресурсів. Загальні питання професійної підготовки майбутніх вчителів на різних етапах розвитку освіти висвітлювали у своїх працях О.А. Абдулліна [1], А.А. Сбруєва [10], Ю.К. Бабанський [2]. Дослідженню проектних знань, умінь та навичок присвятили роботи закордонні вчені: І.Л. Бім [3], В.В. Гузеєв [5], Є.С. Полат [8], S. Haines [12], D.J. Rosen [13].

Але проблема підготовки майбутніх вчителів саме гуманітарних дисциплін до застосування методу проектів за допомогою Інтернет- ресурсів у професійній діяльності, проектування саме на цих засадах моделі формування проектної компетентності студентів майже не висвітлена. На наш погляд, питання найбільш доцільного застосування в сучасних умовах методу проектів залишається відкритим – у працях зазначених вчених є його загальні

характеристики, але не вистачає системного аналізу засад побудови моделі формування проектної компетентності студентів засобами Інтернет-ресурсів в циклі гуманітарних дисциплін.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є обгрунтування моделі формування проектної компетентності загально-педагогічної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін засобами Інтернет-ресурсів.

Завдання:

1. Обгрунтувати засади моделі побудови проектної компетентності підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін;
2. Визначити компоненти, критерії та рівні які повинна мати модель проектної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Професійна підготовка майбутніх вчителів – це складний безперервний процес, який здійснюється протягом усього періоду навчання і охоплює всі навчальні дисципліни.

Є.С. Полат [8] обгрунтовує застосування проектної методики як нової педагогічної технології в розвитку сучасної освіти таким чином:

– проектна методика найлегше вписується в навчальний процес і зміст навчання, що визначено освітнім стандартом для базового рівня;

– це технологія, яка дозволяє при інтеграції її в реальний навчальний процес успішно досягати освітньої мети поставленої державним стандартом;

– це істинно педагогічна технологія, гуманістична не тільки за своєю філософською психологічною суттю, але в етичному аспекті вона забезпечує не тільки міцне засвоєння навчального матеріалу, але й сприяє інтелектуальному й етичному розвитку особистості.

Модель підготовки майбутніх вчителів гуманітарних дисциплін до застосування проектної технології у професійній діяльності базується на провідних вітчизняних та світових традиціях педагогіки, сучасних педагогічних інноваціях і може саморозвиватися.

Під час побудови педагогічної моделі треба врахувати наступні складові:

1) компоненти готовності майбутніх вчителів гуманітарних дисциплін до застосування проектної технології у професійній діяльності засобами Інтернет-ресурсів;

2) наукові підходи й принципи щодо підготовки майбутніх вчителів гуманітарних дисциплін до застосування методу проектів у професійній діяльності засобами Інтернет- ресурсів.

Під педагогічною моделлю професійної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін до застосування методу проектів у професійній діяльності засобами Інтернет- ресурсів ми розуміємо єдність змісту, форм і методів навчання, їх взаємодію, яка забезпечує найдоцільніший шлях досягнення поставленої мети та вирішення завдань.

До структурних компонентів педагогічної моделі належать мета, зміст та результат педагогічного процесу. Функціональні компоненти моделі складаються з принципів, етапів, критеріїв, рівнів розвитку загальнопедагогічних знань, умінь та навичок, педагогічних умов функціонування педагогічної системи. Виходячи з визначення педагогічної моделі як штучно створеного об'єкту у вигляді схеми, формули тощо, подібного до досліджуваного явища або об'єкту, який відображає та відтворює

$$= \lim_{A\to+\infty}\frac{1}{2}\int_0^A d(arctg^2 x) = \lim_{A\to+\infty}\tfrac{1}{2}arctg^2 x\Big|_0^A = \frac{\pi^2}{8} \quad (21).$$

Важное значение в теории вероятностей и математической статистике имеют распределения χ^2, Стьюдента, Фишера-Снедекора. Функцией плотности распределения вероятностей распределениия Стьюдента (*t*-распределение) является

$$f(x) = \frac{\Gamma\left(\frac{\alpha+1}{2}\right)}{\sqrt{\alpha\cdot\pi}\cdot\Gamma\left(\frac{\alpha}{2}\right)}\cdot\left(1+\frac{x^2}{\alpha}\right)^{-\frac{\alpha+1}{2}}$$

, для $x\in(-\infty,+\infty)$, (22)

а распределения Фишера-Снедекора

$$f(x) = \begin{cases} 0,....x\le 0 \\ \dfrac{\Gamma\left(\frac{m_1+m_2}{2}\right)\cdot m_1^{\frac{m_1}{2}}\cdot m_2^{\frac{m_2}{2}}}{\Gamma\left(\frac{m_1}{2}\right)\cdot\Gamma\left(\frac{m_2}{2}\right)}\cdot x^{\frac{m_1}{2}-1}\cdot\left(m_2+m_1\cdot x\right)^{-\frac{m_1+m_2}{2}}, ...x\,\phi\,0 \end{cases}$$

(23)

Для работы с этими функциями студенты должны знать, как определяется гамма-функция $\Gamma(x)$ и как вычислять ее значения.

Определение. Интеграл

$$\Gamma(p) = \int_0^{+\infty} x^{p-1}e^{-x}dx \quad (24)$$

называется $\Gamma(p)$ гамма-функцией от p.

Свойства гамма-функции $\Gamma(p)$:

2.1. Интеграл (13) сходится при всех $p\,\phi\,0$ и расходится при $p\le 0$.

2.2. Гамма-функция $\Gamma(p)$ непрерывна при $p\in(0,+\infty)$.

2.3. Гамма-функция $\Gamma(p)\,\phi\,0$, при $p\in(0,+\infty)$.

2.4. Гамма-функция $\Gamma(p)$ имеет при $p\in(0,+\infty)$ непрерывные

$$\int_a^{+\infty} u(x)dv(x) = \lim_{x\to+\infty} u(x)v(x) - u(a)v(a) - \int_a^{+\infty} v(x)du(x) \quad (18)$$

1.8. Пусть функция $f(x)$ определена и непрерывна в промежутке $[a,+\infty)$,

функция $x=\varphi(t)$ является монотонной функцией и непрерывна вместе со своей производной $\varphi'(t)$ в промежутке $[\alpha,+\infty)$, $\varphi(\alpha)=a$, $\lim_{t\to+\infty}\varphi(t)=+\infty$, тогда если сходится интеграл $\int_a^{+\infty} f(x)dx$, то

$$\int_a^{+\infty} f(x)dx = \int_\alpha^{+\infty} f(\varphi(t))\cdot\varphi'(t)dt \quad (19)$$

В приложениях необходимо не только исследовать сходимость несобственных интегралов, но и вычислять их значение. Эта задача чаще сложнее, чем исследование сходимости. Тем не менее студенты должны научится решать ее хотя бы для простых случаев. Применение вышеперечисленных свойств 1.1.-1.8. позволяет научить студентов вычислять несобственные интегралы.

Пример. Вычислить $\int_0^{+\infty} e^{-x}xdx$.

Решение. Положим $u(x)=x$, $e^{-x}dx=dv(x)$, откуда $du(x)=dx$, $v(x)=-e^{-x}$. Тогда

$$\int_0^{+\infty} e^{-x}xdx = \lim_{x\to+\infty} xe^{-x} - 0\cdot e^{-0} - \int_0^{+\infty} e^{-x}dx = \lim_{x\to+\infty} e^{-x} - 0\cdot e^{-0} = 1. \quad (20)$$

Пример. Вычислить несобственный интеграл $\int_0^{+\infty} \frac{arctgx}{1+x^2}dx$.

Решение.

$$\int_0^{+\infty} \frac{arctgx}{1+x^2}dx = \lim_{A\to+\infty}\int_0^A \frac{arctgx}{1+x^2}dx = \lim_{A\to+\infty}\int_0^A arctgxd(arctgx) =$$

в спрощеному вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки та відношення між елементами цього об'єкту, авторська модель формування проектної компетентності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін включає 3 компоненти: 1) ціле-мотиваційний, 2) організаційно-змістовий, 3) діагностико-результативний.

Ціле-мотиваційний компонент.

Засадами цього компоненту є мета, мотивація.

Мотивація – це сукупність причин психологічного характеру, які пояснюють поведінку людини, її спрямованість, активність. Мотивація пояснює цілеспрямованість дії, організованість сталої цілісної діяльності, спрямованої на досягнення певної мети [11, с. 34].

Поняття «мотиву» менш ємне у порівнянні з терміном "мотивація", що є "сукупністю стійких мотивів, які мають окреслену ієрархію і відображують спрямованість особистості" [6, с. 119].

Мотив педагогічної діяльності – це внутрішній рушій, що спонукає педагога до професійної діяльності. Мотивами можуть бути ідеали, професійні інтереси, переконання, соціальні установки та професійні цінності майбутнього педагога. Дослідження мотивації майбутнього педагога показує, що вона складається із зовнішніх та внутрішніх мотивів [9, с. 234–235].

До внутрішніх мотивів відносяться педагогічне покликання, педагогічні здібності, мотиви педагогічної діяльності, готовність до саморозвитку тощо. Зовнішні мотиви включають вимоги суспільства, державних установ та ВНЗ до особистості майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін.

Організаційно-змістовий компонент.

Цей компонент перебуває у взаємозалежності із першим. Організаційно-змістовий компонент реалізується через якості та властивості особистості: творчість, ініціативність, спрямованість на співпрацю, упевненість у собі; здатність до самооцінки, самоконтролю; ініціативне, критичне та інноваційне прогнозування результатів своєї діяльності і взаємовідносин, а також фахових знань, умінь та навичок.

При підготовці до заняття майбутньому вчителю необхідно ретельно обміркувати, яким повинен бути зміст навчального матеріалу, конкретизувати обсяг теоретичних положень, визначити уміння та навички, які необхідно сформувати у процесі вивчення нового матеріалу.

Діагностично-результативний компонент включає загально-педагогічні та професійні знання, вміння та навички (проектні знання, вміння та навички включно); вміле застосування методу проектів у навчанні та викладанні гуманітарних дисциплін; використання досвіду творчої та проектної діяльності.

Цілісність певної системи компонентів формування проектної компетентності майбутніх вчителів гуманітарних дисциплін виявляється в тому, що за допомогою певних компонентів можна аналізувати не тільки процес формування проектнї компетентності в цілому, але й її окремих показників. Виділені компоненти було покладено в основу визначення критеріїв сформованості проектної компетентності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін.

Оскільки сформованість кожного компоненту можна оцінити, то її розгляд та оцінювання повинні здійснюватись за допомогою певних критеріїв. Загальновідомо, що критерії повинні відображати основні закономірності

формування певного явища, існуючі взаємозв'язки між компонентами в моделі, динаміку явища, що вивчається.

О.І. Локшина зазначає, що критерії – це набір якісних характеристик, які використовуються для винесення судження щодо виконання, продукту виконання або як інструмент оцінювання [11, с. 217].

В якості критеріїв сформованості проектної компетентності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін нами було виділено наступні: мотиваційно-ціннісний, особистісний, практичний, когнітивний, **рефлексивний.**

Мотиваційно-ціннісний – сукупність мотивів і потреб, які спонукають майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до формування власної проектної компетентності. Ми поділяємо позицію А.К. Маркової, яка визначає чотири основних групи мотивів, спрямованих на такі аспекти педагогічної поведінки, як професійна діяльність, професійне спілкування, особистість професіонала: мотиви розуміння призначення професії; мотиви професійної діяльності, що орієнтовані як на процес, так і на результат професійної діяльності; мотиви професійного спілкування (престижу професії в суспільстві, соціальної співпраці у професії, міжособистісного спілкування у професії; мотиви виявлення особистості в педагогічній діяльності (мотиви розвитку і самореалізації, мотиви розвитку індивідуальності) [7, с. 74]; пізнавальний інтерес до використання методу проектів та Інтернет-ресурсів, переваги методу проектів; здатність до самореалізації та самовдосконалення в процесі діяльності з використанням методу проектів та Інтернет-ресурсів; готовність до подолання труднощів в організації навчального процесу з методу проектів та Інтернет-ресурсів.

Особистісний – професійно важливі якості особистості. Показники: організаторські (механізм діяльності), гнучкість мислення і поведінки – самостійне перенесення раніше засвоєних знань, умінь, способів діяльності в нові ситуації, бачення проблеми, що виникає, з різних рольових позицій, комбінування раніше відомих способів діяльності у новий.

Практичний **–** володіння знаннями, які забезпечують функціонування певних сфер педагогічної діяльності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін, є лише необхідним складником його професійного досвіду, що вимагає спроможності застосовувати набуті знання у практичній діяльності і забезпечується реалізацією системи відповідних професійних умінь і навичок.

Когнітивний – знання про сутність проектної компетентності; усвідомлення її значущості для підготовки майбутнього вчителя в умовах переходу до інформаційного суспільства; володіння системою знань, необхідною та достатньою для успішного формування проектної компетентності; професійно-орієнтованою діяльністю, доступністю, інтерактивністю, варіативністю підготовки майбутніх вчителів і виявляється в оволодінні знаннями з методу проектів та Інтернет-ресурсів; форм організації навчання з використанням методу проектів та Інтернет-ресурсів; теоретичних основ педагогічних технологій з використанням методу проектів та Інтернет-ресурсів та можливості їх реалізації.

Рефлексивний критерій показниками якого є вміння: аналізувати та адекватно оцінювати свою здатність до навчання (самооцінка, самоконтроль); координувати і регулювати діяльність усіх учасників спілкування й обирати адекватні засоби впливу щодо її подальшого стимулювання (взаємооцінка, взаємоконтроль); організовувати свою подальшу самоосвіту,

$\int_a^{+\infty} \left(f(x) \pm g(x)\right)dx$

то сходится и несобственный интеграл , причем

$$\int_a^{+\infty} \left(f(x) \pm g(x)\right)dx = \int_a^{+\infty} f(x)dx \pm \int_a^{+\infty} g(x)dx \quad (14)$$

$\int_a^{+\infty} f(x)dx$

1.4. Если интеграл сходится, то для любой точки $c \in [a,+\infty)$

$$\int_a^{+\infty} f(x)dx = \int_a^{c} f(x)dx + \int_c^{+\infty} f(x)dx \quad (15)$$

$\int_a^{+\infty} f(x)dx$

1.5. Если сходится интеграл , то для любого $x \in [a,+\infty)$ существует

интеграл

$$\Phi(x) = \int_a^{x} f(t)dt \quad (16)$$

который представляет из себя непрерывную функцию от переменной x.

$\int_a^{+\infty} f(x)dx$

1.6. Если сходится интеграл и функция $f(x)$ непрерывна в точке

$c \in [a,+\infty)$. то для функции $\Phi(x)$ в этой точке существует производная и

$(\Phi(c))' = f(c)$. (17)

1.7. Пусть функции $u(x)$ и $v(x)$ определены и непрерывны вместе с производными первого порядка в любой точке $[a,+\infty)$, сходятся интегралы

$\int_a^{+\infty} u(x)dv(x)$ и $\int_a^{+\infty} v(x)du(x)$, то

$$\lim_{x\to+\infty}\frac{\frac{x}{3\sqrt{x^7}+\sqrt{x^5}+2}}{\frac{1}{x^{\frac{3}{2}}}} = \lim_{x\to+\infty}\frac{x^{\frac{7}{2}}}{3x^{\frac{7}{2}}+x^{\frac{5}{2}}+2} = \lim_{x\to+\infty}\frac{1}{3+\frac{x^{\frac{5}{2}}}{x^{\frac{7}{2}}}+\frac{2}{x^{\frac{7}{2}}}} = \frac{1}{3}$$ (11).

Интеграл $\int_2^{+\infty}\frac{1}{x^{\frac{5}{2}}}dx$ является эталонным интегралом первого рода, в котором $p=\frac{5}{2}\ \phi\ 1$. Следовательно, интеграл $\int_2^{+\infty}\frac{x}{3\sqrt{x^7}+\sqrt{x^5}+2}dx$ сходится.

Если функция $f(x)$ определена на интервале $[a,+\infty)$ и интегрируема на любом конечном интервале $[a,b]$, то имеют место следующие свойства:

1.1. Если $F(x)$ - какая-либо первообразная функции $f(x)$ на интервале $[a,+\infty)$, то

$$\int_a^{+\infty} f(x)dx = \lim_{x\to+\infty}F(x)-F(a)$$ (12)

1.2. Если несобственный интеграл $\int_a^{+\infty} f(x)dx$ сходится, то для любого действительного числа λ сходится и несобственный интеграл $\int_a^{+\infty}\lambda f(x)dx$, причем

$$\int_a^{+\infty}\lambda f(x)dx = \lambda\int_a^{+\infty} f(x)dx$$ (13)

1.3. Если несобственные интегралы $\int_a^{+\infty} f(x)dx$ и $\int_a^{+\infty} g(x)dx$ сходятся,

самовдосконалення, саморозвиток, а також визначається здатністю контролювати власну діяльність; вміння планувати, проводити та аналізувати урок із застосуванням проектної технології та Інтернету; брати участь у телекомунікаційних проектах та міжнародних програмах; користуватися пошуковими системами, сайтами міжнародних проектів; організовувати діяльність учнів у середовищі вчитель – метод проекту – учень; знаходити необхідну інформацію в мережі Інтернету та використовувати метод проектів для самоосвіти та самовдосконалення.

Проаналізувавши компоненти і критерії, можна відокремити три рівні сформованості професійної компетентності: *високий, середній та низький*.

За результатами аналізу наукових джерел [6], [4] вважаємо, що *високий рівень проектної компетентності* майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін характеризується: високим ступенем усвідомлення важливості та потреб майбутньої педагогічної діяльності; високорозвиненими знаннями, уміннями та навичками, що є показниками визначених когнітивного та особистісного критеріїв проектної компетентності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін; здатністю контролювати й оцінювати власну діяльність із подальшою її корекцією, проявляти творчість та ініціативу за різних умов навчання.

Середній рівень проектної компетентності характеризується: ступенем осмисленням студентами мотивів і цілей професійної підготовки, що дозволяє визначити їх вагомість для майбутньої педагогічної діяльності; володінням систематизованими знаннями й уміннями їх застосовувати в типових педагогічних, психологічних, мовленнєвих ситуаціях; здатністю взаємодіяти в колективі; основними вміннями здійснювати контроль і оцінку власної діяльності; частковою готовністю здійснювати творчу, нестандартну діяльність, активно проявляти власну ініціативу, самостійність.

Низький рівень проектної компетентності характеризується: осмислення мотивів і цілей проектної підготовки не в повній мірі дозволяє визначити їх вагомість для майбутньої педагогічної діяльності (відсутність частини компонентів мотиваційно-ціннісного критерію); посереднім володінням проектними знаннями, уміннями та навичками, зокрема знаннями щодо вікових, психологічних особливостей школярів, сфер їхніх інтересів і схильностей; певним рівнем комунікативних умінь; недостатньою впевненістю у власних професійних можливостях, оцінкою власної діяльності; частковою відсутністю потреб у її подальшій корекції та вдосконаленні.

Основним результатом, на який спрямовано впровадження поданої моделі, є готовність майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до застосування методу проектів у професійній діяльності за допомогою Інтернет-ресурсів.

Вважаємо, що запропонована нами модель підготовки майбутніх вчителів гуманітарних дисциплін до застосування методу проектів засобами Інтернету є дієвою й цілісною, усі її складові мають чітке призначення й перебувають у тісному взаємозв'язку та спрямовані на досягнення єдиної мети, яка і виступає системотворчим чинником.

Висновки. Таким чином, виділення структурних компонентів, критеріїв, рівнів дає можливість вести мову про побудову моделі проектної компетентності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін.

Модель покликана забезпечити результативність процесу формування проектної компетентності майбутніх вчителів гуманітарних дисциплін до

застосування методу проектів засобами Інтернет-ресурсів. Впровадження моделі сприяє активному, творчому, глибокому засвоєнню знань з методу проектів та Інтернет-ресурсів, формуванню професійних умінь, розвитку тих якостей особистості майбутнього вчителя, які є запорукою його професійного успіху в діяльності, що передбачає застосування методу проектів та Інтернету.

У процесі професійної підготовки майбутні вчителі не тільки отримують нові знання, практичні навички, але й насамперед, упевнюються в можливості навчитися використовувати метод проектів та Інтернет у професійній діяльності.

Література:

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителей в системе высшего педагогического образования / О. А. Абдуллина. – М.: Просвещение, 1990. – 141 с.

2. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения: Общедидактический аспект / Ю.К.Бабанский. – М., 1981. – 254 с.

3. Бим И. Л. Личностно ориентированный подход – основная стратегия обновления школы / И. Л. Бим // Иностр. языки в школе. – 2002. – № 2. – С. 11–15.

4. Волченко О. М. Формування комунікативної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах: дис. … канд. пед. наук: 13.00.04 / Волченко Ольга Михайлівна. – К., 2006. – 261 с.

5. Гузеев В. В. Консультации: подготовка урока / В. В. Гузеев, Г. Г. Левитас, Г. Г.Скоробогатова. // Педагогические технологии. – 2007. – № 2. – С. 97–108.

6. Красюк Л. В. Становлення професіоналізму вчителя початкової школи: теоретичний аспект / Л. В. Красюк // Школа першого ступеня: теорія і практика: зб. наук. пр. Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Григорія Сковороди. – № 13 – 14. – 2005. – С. 99–109.

7. Левина М. М. Основы технологии обучения профессионально-педагогического образования: учеб. пособие для высш. пед. учеб. заведений / М. М. Левина. – М: Академия, 2001. – 271 с.

8. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат. — М., 2000. 367 с.

9. Реан А. А. Социальная педагогическая психология (серия: мастера психологии) / А. А. Реан, Я. Л. Коломинский. – СПб.: Питер, 2005. – 420 с.

10. Сбруєва А. А. Тенденції розвитку європейського простору педагогічної освіти в умовах побудови суспільства знань / А. А. Сбруєва // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/conf/docs/ukr/ua1.pdf. (26. 12.07).

11. Старша школа зарубіжжя: організація та зміст освіти / За ред. О.І. Локшиної. – К.: СПД Богданова А.М., 2006. – 232 с.

12. Haines S. Projects for the EFL Classroom: Resource materials for teachers. – Walton-on-Thames Surrey: Nelson, 1989. – 108 p.

13. Rosen D. J. Project-Based Learning, Inquiry Maps, and the Internet // http:// www2.wgbh.org/mbcweis/ltc/alri/I.M.html.

можно использовать эталонный интеграл первого рода: $\int_a^{+\infty} \frac{1}{x^p} dx$, где $a \phi 0$.

Пример. Исследовать, при каких значениях p эталонный интеграл первого рода является сходящимся, а при каких значениях p - расходящимся.

Решение. При $p = 1$ имеем:

$$\int_a^{+\infty} \frac{1}{x} dx = \lim_{A \to +\infty} \int_a^A \frac{1}{x} dx = \lim_{A \to +\infty} \ln x \Big|_a^A = \infty \quad (9).$$

Пусть $p \neq 1$, тогда:

$$\int_a^{+\infty} \frac{1}{x^p} dx = \lim_{A \to +\infty} \int_a^A x^{-p} dx = \lim_{A \to +\infty} \frac{x^{1-p}}{1-p} \Big|_a^A = \begin{cases} +\infty, \text{ïðè } .. p \pi 1 \\ \frac{a^{1-p}}{p-1}, \text{ïðè } . p \phi 1 \end{cases}$$

(10).

Таким образом эталонный интеграл первого рода сходится при $p \phi 1$ и расходится при $p \leq 1$.

Теорема. Если функции $f(x)$ и $g(x)$ непрерывны в промежутке $[a, +\infty)$, на котором принимают только положительные значенияи $\lim_{x \to +\infty} \frac{f(x)}{g(x)} = K \phi 0$, то интегралы $\int_a^{+\infty} f(x) dx$ и $\int_a^{+\infty} g(x) dx$ существует предел сходятся или расходятся одновременно.

Пример. Исследовать на сходимость интеграл $\int_2^{+\infty} \frac{x}{3\sqrt{x^7} + \sqrt{x^5} + 2} dx$.

Решение. Пусть функция $f(x) = \frac{x}{3\sqrt{x^7} + \sqrt{x^5} + 2}$ и $g(x) = \frac{1}{x^{\frac{5}{2}}}$.

Рассмотрим предел

опирающийся на нижеприведенные теоретические сведения и практические примеры подобные приведенным.

Определение. Пусть функция $f(x)$ определена в промежутке $[a,\infty)$ и в любой конечной его части $[a,A]$ существует интеграл $\int_a^A f(x)dx$. Если при $A \to \infty$ существует предел

$$\lim_{A\to\infty}\int_a^A f(x)dx = \int_a^{+\infty} f(x)dx \quad , (6)$$

то он называется несобственным интегралом первого рода функции $f(x)$ от a до $+\infty$.

Определение. Пусть функция $f(x)$ определена в промежутке $(-\infty,b]$ и в любой конечной его части $[B,b]$ (где $B \pi b$) существует интеграл $\int_B^b f(x)dx$. Если при $B \to -\infty$ существует предел

$$\lim_{B\to-\infty}\int_B^b f(x)dx = \int_{-\infty}^b f(x)dx \quad , (7)$$

то он называется несобственным интегралом первого рода функции $f(x)$ от $-\infty$ до b.

Определение. Пусть функция $f(x)$ определена в интервале $(-\infty;+\infty)$ и в любой конечной его части $[B,A]$ существует интеграл $\int_B^A f(x)dx$. Если при $A \to \infty$ и $B \to -\infty$ существует предел

$$\lim_{\substack{A\to+\infty\\B\to-\infty}}\int_B^A f(x)dx = \int_{-\infty}^{+\infty} f(x)dx \quad , (8)$$

то он называется несобственным интегралом первого рода функции $f(x)$ от $-\infty$ до $+\infty$.

Для исследования сходимости несобственного интеграла первого рода

Педагогіка

УДК 378. 011. 3: 339. 138

аспірантка кафедри педагогіки Горбуліч Ірина Олександрівна
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Луганськ)

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З МАРКЕТИНГУ ДО ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ: КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ, РІВНІ

Аннотация: В статье анализируется специфика понятия делового общения маркетологов, содержание квалификационной характеристики профессиональной маркетинговой деятельности, в контексте которых рассматривается содержание понятия готовности будущих маркетологов к деловому общению; охаракеризовано содержание критериев, показателей и уровней развития готовности будущих специалистов к деловому общению.

Ключевые слова: деловое общение, готовность к деловому общению, уровни развития готовности будущих маркетологов к деловому общению.

Annotation: The article analyzes the specifics of the term business communication marketing, the content of the qualification characteristics of the professional marketing activities, which describes the content of the notion of readiness of future marketers to business communication; oharakterizovat the content of the criteria, indicators and levels of development of readiness of future specialists to business communication.

Keywords: business communication, readiness for business communication, levels of development of readiness of future marketers for business communications.

Вступ. В умовах глобалізації інформаційно-інноваційних тенденцій та створення системи безперервної освіти, актуальною стає проблема формування особистості сучасного фахівця, виховання у нього ділових якостей, що сприяють активізації особистісного потенціалу у соціально-суспільній, державно-політичній і виробничій сферах. Отже виникає нагальна потреба у переосмисленні та теоретико-методологічному обґрунтуванні процесу підготовки майбутніх фахівців, зокрема, економічного профілю.

У нових соціально-економічних умовах, підкреслюють вчені, освітня система має бути направлена не тільки на формування фахових компетенцій, але й на виховання у майбутніх спеціалістів прагнення до активної професійної діяльності, на формування кваліфікаційного професіонала, здатного усвідомлювати необхідність у особистій економічній культурі, у інноваційному застосуванні знань на практиці, в прагненні до ділового успіху [1, с. 49-50].

Проблема підготовки фахівців економічної сфери, зокрема майбутніх маркетологів, сьогодні є актуальною, що підтверджується як потребами практики, так і спеціальними науковими дослідженнями у сфері підготовки майбутніх фахівців економічного профілю, серед яких роботи Ю. Атаманчука, М. Вачевського, И. Зимної, В. Локшина, В. Мадзігон, Т. Морозова та ін. Вчені розглядають різні аспекти становлення та розвитку професійної компетентності спеціалістів економічної сфери та, у цій площині, звертають увагу на таку важливу складову професійної діяльності майбутніх фахівців економічної сфери, як професійне спілкування.

Різноманітні проблеми професійного спілкування, зокрема, ділового,

розкрито у працях В. Кукушина, Н. Леонова, М. Лукашевича, И. Осечинської, Ф. Хміля, Ю. Фоміна та ін.

Підготовці майбутніх фахівців маркетингової сфери присвячені наукові розвідки М. Вачевського (формування професійної компетентності майбутніх маркетологів), О. Васічкіна (формування професійної комунікативної компетентності студентів економічних спеціальностей), Г. Зайчук (формування професійної компетенції майбутнього маркетолога у сфері туризму), Н. Примаченко (формування маркетингової культури у майбутніх фахівців в підприємницькій галузі), І. Ромащенко (формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх маркетологів) і ін.

Формулювання мети статті та завдань. Отже, у науковому просторі накопичено певний досвід аналізу змісту та специфіки професійної підготовки майбутніх маркетологів. Однак питання щодо особливостей підготовки майбутніх маркетологів до ділового спілкування, відповідно до його сутності у маркетинговій галузі, залишаються практично не розглянутими. Тому метою нашої статті є аналіз змісту поняття готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування, що припускає обґрунтування його критеріїв, показників та виокремлення рівнів готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування. Відповідно до визначеної мети нами сформульовані наступні завдання статті: стисла характеристика професіограми діяльності маркетолога та, у її контексті, формулювання поняття готовності фахівців до ділового спілкування, аналіз рівнів готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування відповідно до визначених критеріїв та показників.

Виклад основного матеріалу статті. Аналіз змісту маркетингової діяльності та професійних якостей спеціаліста цієї економічної галузі дозволяє зробити висновок про те, що маркетингова діяльність належить до соціономічного типу діяльності людина-людина, що визначає відповідну специфіку спілкування у цій галузі економічних відносин. Отже, спілкування є важливою складовою маркетингової діяльності, тому компетентність маркетолога у галузі ділового спілкування, зокрема, опанування його жанрів, технологій, інноваційних форм організації, навичок вирішення конфліктних ситуацій є важливою складовою професійної культури фахівця.

Процес ділового спілкування розглядається дослідниками як комунікативний процес встановлення та розвитку різного типу контактів між індивідами, що виникає у процесі професійної діяльності, та який супроводжується обміном інформацією й професійним досвідом (Н. Волкова, І. Горбуліч, І. Ромащенко, М. Черезова та ін.). У цьому зв’язку ми розглядаємо спілкування як специфічну для маркетингової галузі суб’єкт-суб’єктивну взаємодію маркетолога та потенційного споживача маркетингових послуг, що відбувається з метою задоволення потреб спільної економічної діяльності.

Аналіз змісту діяльності спеціалістів економічної галузі та розробленої дослідниками професіограми дозволив виокремили наступні напрями професійної діяльності маркетолога: 1) економічна взаємодія з іншими людьми з метою досягнення конструктивного результату; 2) виконання організаційно-економічних зобов'язань і планування маркетингової діяльності; 3) пошук і використання необхідних маркетингових ресурсів з метою досягнення продуктивного економічного результату; 4) спілкування, що здійснюється у процесі реалізації маркетингових послуг; 5) організація та проведення ділових переговорів та різноманітних типів бесід з клієнтами; 6) публічна презентація

Определение. Случайная величина *X* называется непрерывной, если ее функция распределения есть непрерывная кусочно-дифференцируемая функция с непрерывной производной.

Определение. Плотностью распределения вероятностей случайной величины *X* называют функцию *f(x)*–первую производную от функции распределения *F(x)*: $f(x) = F'(x)$ (2).

На вопрос о том, как найти функцию распределения непрерывной случайной величины зная плотность распределения вероятностей *f(x)*, последует ответ:

$$F(x) = \int_{-\infty}^{x} f(t)dt \quad (3).$$

Определение. Математическим ожиданием непрерывной случайной величины *X*, возможные значения которой принадлежат всему множеству действительных чисел *R,* называют величину

$$M(X) = \int_{-\infty}^{+\infty} xf(x)dx \quad (4).$$

Определение. Дисперсией непрерывной случайной величины *X*, возможные значения которой принадлежат всему множеству действительных чисел *R* называют математическое ожидание квадрата отклонения ее от математического ожидания *M(X)*:

$$D(X) = \int_{-\infty}^{+\infty} \left(x - M(X)\right)^2 f(x)dx \quad (5).$$

Приведенные определения опираются на понятие несобственного интеграла. При этом предполагается, что студенты должны разбираться в вопросах сходимости несобственных интегралов и могут производить на практике вычисления связанные с заданными случайными величинами. Для студентов математических и физических направлений подготовки, прошедших полный курс математического анализа вычисления связанные с несобственными интегралами, как и само понятие несобственного интеграла, не представляет трудностей. Иначе обстоит дело со студентами экономических направлений подготовки. Практика показывает, что сегодняшние студенты не могут выполнять алгебраических, а также других видов преобразований, связанных с иррациональными, логарифмическими, тригонометрическими функциями, что является следствием недостаточного уровня математической подготовки в средней школе. Поэтому для них интегрирование представляется сложным. А все действия, связанные с несобственными интегралами представляют непреодолимую проблему. Отсюда возникает задача выбора методики и содержания учебного материала. Важно выбрать такой формат изложения, который будет, по возможности, прост и доступен сегодняшним студентам и позволит им решать практические задачи. Мы считаем, что с учетом общего уровня математической подготовки современных студентов экономических направлений подготовки уместно применить подход,

Актуальность нашего исследования обусловлена необходимостью изложения студентам экономических специальностей понятия несобственного интеграла, с учетом дальнейшего применения в теории вероятностей и математической статистике.

Цель статьи заключается в изложении методов обучения студентов экономических специальностей понятию несобственного интеграла для последующего применения.

Изложение основного материала статьи. Экономика в переводе с греческого языка означает «искусство ведения домашнего хозяйства». Изучением экономики занимались с древнейших времен и продолжают заниматься этим и сегодня. Тенденции и явления происходящие в экономике формируют содержание экономических гипотез. Закономерности полученные в результате длительных наблюдений и повторяющиеся при определенных условиях составляют основу экономических законов. Их игнорирование приводит к негативным последствиям. В ходе исторического развития производительных сил и потребностей изменяются производительные отношения, что влечет за собой возникновение новых экономических реалий и соответствующих им экономических законов. Важную роль в выявлении новых тенденций и закономерностей занимает количественное исследование. При количественных исследованиях явления рассматривают с точки зрения их размерности, величины и масштабности. Допуская их качественную однородность, но при этом изучают числовые значения отдельных экономических показателей экономических процессов. Количественные исследования проводят, опираясь на статистику и экономико-математические методы. Надо отметить, что большая часть экономистов использует в своих разработках количественные методы, а такие выдающиеся экономисты как Вальрас Л. И Парето В. создали в экономической науке математическую школу, в которой математические методы занимали главную роль. В ней изучали количественные показатели, характеризующие поведение отдельных производителей и потребителей.

Современная подготовка будущих экономистов должна содержать такую математическую компоненту, которая позволит самостоятельно разбираться в результатах количественных исследований различных экономических процессов и явлений. Блок математических дисциплин в ФГОСах экономических направлений подготовки включает в себя линейную алгебру, аналитическую геометрию, математический анализ, теорию вероятностей, математическую статистику, эконометрию, экономико-математические методы. При этом необходимо отметить ограниченность в учебном времени, выделяемом на изучение указанных дисциплин. Поэтому очень важно, чтобы при их последовательном изучении у студентов закладывались теоретическая и практическая подготовка, которая позволит им без труда понимать каждую новую дисциплину, опираясь на уже изученные.

Одним из очень важных понятий в теории вероятностей является функция распределения.

Определение. Функцией распределения называют функцию *F(x)*, которая определяет вероятность того, что случайная величина *X* примет значение меньшее, чем *x*:

$$F(x) = P(X \pi x) \quad (1).$$

маркетингових послуг та товарів. Також у межах предмету дослідження ми виокремили професійно-особистісні якості спеціаліста, наявність яких сприяє продуктивному здійсненню маркетингової діяльності, серед яких: розвинені організаторські здібності, комунікативні здібності, здатність вирішувати складні (конфліктні) ситуації, вміння переконувати партнера по спілкуванню, вміння встановлювати позитивний контакт зі співрозмовником, навички вербального та невербального спілкування [2, с. 172].

Серед особистісних професійних якостей маркетолога, що представлені у професіограмі, маємо за необхідне виокремити креативність, наполегливість, відповідальність (здатність брати на себе відповідальність за результати власної економічної діяльності), здатність до будування алгоритму маркетингової діяльності, енергійність, впевненість у собі та у своїх рішеннях, цілеспрямованість, прагнення до постійного особистісного зростання [2, с. 173].

Відповідно до кваліфікаційної характеристики спеціальності «Маркетинг», майбутній спеціаліст маркетингової галузі повинен оволодіти такими видами професійної діяльності, як: конструктивна організація конкурентноспроможної діяльності підприємства; реалізація представницьких функцій служби маркетингу у взаємодії з іншими структурними підрозділами підприємства; встановлення контактів і проведення переговорів з потенційними діловими партнерами; укладання економічних угод з фірмами-партнерами; організація виставок-ярмарок і інших заходів купівлі-продажу і комунікаційної діяльності; вирішення конфліктних ситуацій і інших проблем маркетингової діяльності; планування, організація і проведення презентацій, маркетингових проектів, реклами; складання маркетингової документації та звітності тощо.

У процесі підготовки майбутніх маркетологів актуалізується такий її аспект, як вимірювання готовності майбутніх спеціалістів до ділового спілкування як важливої складової професійної діяльності, що у контексті нашої статті формулюється як готовність до ділового спілкування. Ми характеризуємо готовність майбутніх маркетологів до ділового спілкування як інтегровану характеристику особистості майбутнього маркетолога, що містить у собі мотиваційний, теоретичний, практичний та професійно-особистісний компоненти, які відповідають змісту, умовам та вимогам ділового спілкування, та сприяють продуктивному виконанню маркетингової діяльності.

На основі аналізу досліджень у галузі професійної підготовки фахівців економічної галузі (роботи О. Бабаян, М. Вачевського, Р. Гейзерської, И. Ромащенко та ін.) ми визначили наступні критерії готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-змістовний, практично-діяльнісний та індивідуально-особистісний. Зміст критеріїв був визначений відповідно до наступних показників:

1) позитивна настанова майбутніх маркетологів на процес ділового спілкування та професійного самовдосконалення (зміст мотиваційно-ціннісного критерію);

2) наявність знань у галузі технології ділового спілкування, жанрів інноваційних форм ділового спілкування, знань щодо продуктивного вирішення конфліктних ситуацій (зміст когнітивно-змістовного критерію);

3) вмінням успішно встановлювати контакт з діловим партнером або потенційним клієнтом, вмінням слухати та чути співрозмовника, вміння здійснювати інноваційні форми ділового спілкування (комерційні переговори,

ділові бесіди, брифінги та ін.), вміння успішно вирішувати конфліктні ситуації у процесі професійно-міжособистісної взаємодії (зміст практично-діяльнісного критерію);

4) розвиненість професійно-особистіних якостей майбутніх маркетологів (емпатія, рефлексія, доброзичливість, комунікабельність та ін.), адекватна самооцінка ступеня сформованості професійно-особистісних якостей (зміст індивідуально-особистісного критерію).

Зміст рівнів готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування було визначено відповідно до означених критеріїв та показників, а також уточнено протягом констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту. Отже, ми виокремлюємо п'ять рівнів готовності майбутніх фахівців до ділового спілкування – *високий, достатній, середній, критичний, низький*.

Високий рівень готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування характеризується позитивною настановою на процес ділового спілкування, стійкою мотивацією щодо професійно-особистісного самовдосконалення (зміст мотиваційно-ціннісного компоненту). Студенти володіють достатньою кількістю знань (зміст когнітивно-змістовного компоненту) та вмінь (зміст практично-діяльнісного компоненту) у галузі ділового спілкування, що передбачає: опанування процесу встановлення контактів з діловим партнером; спрямованість на творче вирішення комунікативних ситуацій, що виникають у процесі ділового спілкування; сформованість навику продуктивного вирішення конфліктних ситуацій; освоєння процесу організації та проведення інноваційних форм ділового спілкування (презентації, круглі столи, брифінги та ін.). Також високий рівень готовності до ділового спілкування передбачає настанову майбутніх маркетологів на професійне самовдосконалення, осмислення професійно-особистісних якостей, що мають удосконалюватися в процесі подальшої професійної діяльності (зміст індивідуально-особистісного критерію).

Достатній рівень розвитку готовності до ділового спілкування характеризує позитивне ставлення майбутніх маркетологів до цієї складової професійної діяльності, наявність мотивації до професійно-особистісного самовдосконалення. Майбутні спеціалісти повною мірою володіють знаннями у сфері ділового спілкування, налаштовані на продуктивне вирішення конфліктних ситуацій, що виражається у сформованості навички встановлення позитивного контакту зі співрозмовником (потенційним клієнтом), що відповідають завданням ділового спілкування.

Практика реалізації професійно-орієнтованої технології підготовки майбутніх фахівців до ділового спілкування свідчить про наявність труднощів у освоєнні процесу організації та проведення інноваційних форм ділового спілкування, з якими стикаються майбутні фахівці на достатньому рівні розвитку готовності до ділового спілкування. Але такі навички здійснення форм ділового спілкування, як презентації, круглі столи, брифінги, наради, виставки та ярмарок нових товарів, - сформовані у достатній мірі.

Середній рівень розвитку готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування характеризується позитивним відношенням студентів до процесу ділової комунікації, однак його усвідомлення як важливої складової маркетингової діяльності відсутнє. Студенти на даному рівні готовності до ділового спілкування усвідомлюють важливість професійного розвитку, однак

Педагогика

УДК 378.147

кандидат физико-математических наук,
доцент Сухтаева Азизе Мидатовна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь);
кандидат физико-математических наук,
доцент Шамилев Тимур Мидатович
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

НЕСОБСТВЕННЫЕ ИНТЕГРАЛЫ В КУРСЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы обучения студентов экономических специальностей разделам теории вероятностей и математической статистики связанным с несобственными интегралами.

Ключевые слова: функция распределения, плотность распределения вероятностей, несобственный интеграл первого рода, гамма-функция.

Annotation. The article deals with the training of students of economic specialties of probability theory and mathematical statistics related to improper integrals.

Keywords: distribution function , probability density function , the improper integral of the first kind, the gamma function.

Введение. Конечной целью математической подготовки студентов экономических специальностей является обучение их количественным методам, используемым в дальнейшей профессиональной деятельности. Логическая связь математических дисциплин, на основе которых строятся количественные методы, требует особого внимания к понятиям, изложенным ранее, и используемым в дальнейшем. В теории вероятностей и математической статистике применяются несобственные интегралы, с которыми студенты знакомятся ранее в курсе математического анализа. Однако, как показывает практика, возникает необходимость изложения вопросов связанных с ними с учетом дальнейшего применения.

Программа математической подготовки должна иметь содержание, позволяющее студентам изучать ее с единой системной точки зрения. Изучению проблемы отбора содержания обучения математике в вузе посвящены исследования О.А.Малыгиной, Г.М.Плотниковой, Р.М.Зайниева. Концептуальным положениям в методике обучения математике посвящены исследования В.А.Гусева, М.И.Башмакова, Г.В.Дорофеева, Ю.М.Колягина, Г.И.Саранцева. Логическим анализом содержания курса высшей математики для университетов и вузов технического профиля занимались Я.С.Бугров, С.М.Никольский, И.И.Баврин, О.В.Мангуров, В.Ф.Бутузов, П.Е.Данько, А.Г.Попов и др. Отдельным вопросам математической подготовки в вузе были посвящены работы А.М.Сухтаевой, Т.М.Шамилева [1], Р.Джелдубаева, А.М.Сухтаевой, Т.М.Шамилева [2].

Згідно отриманих даних у ході експерименту в контрольній групі постава у дітей погіршилась на 3,6 %. У експериментальній групі у школярів постава покращилась на 6,7%.

Дослідження постави дітей 8-9 років які займаються бальними танцями показали наступне. Діти починають займатися танцями у віці 3-4 років. До 8-9 років у дітей-бальників складається стійке поняття про правильну поставу. Тому із обстежених дітей-бальників порушення постави мають тільки 5,4% дітей. В контрольній групі на початок дослідження порушення постави мали 30,5% дітей, а у експериментальній групі – 30,8% школярів.

Висновки. Таким чином, порівняння отриманих експериментальних даних дозволяє зробити наступні висновки.

1. Процес корекції порушень постави у школярів проходив найуспішніше в експериментальній групі.

2. Встановлено, у ході експерименту в контрольній групі постава у дітей погіршилась на 3,6 %. У експериментальній групі у школярів постава покращилась на 6,7%.

3. Із обстежених дітей-бальників порушення постави мають тільки 5,4% дітей.

Література:

1. Голенкова Ю. В. Вплив засобів ритміки і хореографії на фізичну підготовленість дітей молодшого шкільного віку / Голенкова Ю. В., Пальчук Н. І. // Теорія та методика фізичного виховання. – 2014.№ 3. – С. 39–43.

2. Дега В. Пороки осанки // Многотомное руководство по ортопедии и травматологии. Т. II. / Под ред. М.В. Волкова. – М.: Медицина, 1968. – С.267–300.

3. Колодницкий Г.А. Кузнецов В.С. Физическая культура. Ритмические упражнения, хореография и игры: Методическое пособие / Г.А. Колодницкий, В.С. Кузнецов. М.: Дрофа, 2003. 96 с.: ил. Продолжение в следующем номере журнала «Сибирский учитель» (№ 1, 2005).

4. Мирхайдарова Л.Г. Воспитание осанки у детей младшего школьного возраста средствами гимнастики. Дисс... к. п. н. – Волгоград, 1997. –135с.

5. Остапенко А.А. Работа по технологии концентрированного обучения // Педагогическая техника. – 2008. – № 4. – С. 8-11.

6. Рогозіна В.О. Особливості методики розвитку творчих здібностей молодших школярів // Мистецтво та освіта. - 1997. - № 2. - С. 8-10.

7. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина І. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.

8. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина ІІ. –Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 248 с.

їх мотивація до професійно-особистісного самовдосконалення не сформована.

Майбутні маркетологи частково володіють знаннями у галузі ділового спілкування та продуктивного вирішення конфліктних ситуацій, у них відсутня спрямованість на творче вирішення комунікативних ситуацій, що виражається у певній кількості помилок у ситуаціях ділового спілкування (наприклад, частковий контроль власних жестів та міміки, що може відволікати співрозмовника; мовні помилки; недостатньо розвинений професійно-лексичний запас та ін.).

На середньому рівні розвитку готовності до ділового спілкування у майбутніх маркетологів частково сформовані навики налагодження контактів з діловими партнерами, однак процес організації і проведення інноваційних форм ділового спілкування практично не освоєний (наприклад, студенти знають інноваційні форми ділового спілкування, але практично ними не володіють тощо).

Критичний рівень розвитку готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування характеризується лояльним, іноді негативним відношенням до ділового спілкування як важливої складової майбутньої професійної діяльності. Як наслідок, студенти не налаштовані на позитивну комунікативну ситуацію (наприклад, майже не вживають форми ввічливого спілкування, допускають некоректні вислови, використовують професійний жаргон, їх міміка не відповідає змісту ділового спілкування, а жестикуляція достатньо активна, що іноді дратує співрозмовника); не усвідомлюють важливість конструктивного вирішення конфліктних ситуацій (відсутні навики продуктивного вирішення конфліктних ситуацій, результатом чого є їх виникнення тощо).

Відсутність знань у сфері ділової комунікації та обмежені (мінімальні) навики здійснення ділової комунікації не дозволяють студентам на низькому рівні розвитку готовності до ділового спілкування опанувати процес організації інноваційних форм ділового спілкування.

Самооцінка сформованості професійно-особистісних якостей майбутніх маркетологів на критичному рівні розвитку готовності до ділового спілкування є неадекватною, причину якої вбачаємо у відсутності розуміння майбутніми фахівцями сутності професійної діяльності.

Низький рівень розвитку готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування характеризується відсутністю інтересу до професії маркетолога та, зокрема, ділового спілкування як важливої складової професійної діяльності. Відповідно, у майбутніх маркетологів відсутні потреба у професійному саморозвитку і мотив у професійно-особистісному самовдосконаленні. Обмежений об'єм знань та навичок у галузі ділового спілкування не дозволяє студентам опанувати алгоритм вирішення комунікативної ситуації (вміння успішно встановлювати контакт зі співрозмовником, вміння правильно й чітко формулювати та висловлювати власні думки, коректність у висловлюваннях тощо), конфліктної ситуації, процес організації інноваційних форм ділового спілкування (технології ділового спілкування, жанри та інноваційні форми ділового спілкування тощо).

У процесі констатувального етапу експерименту, що здійснювався з метою вивчення рівнів розвитку готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування (кількість студентів контрольної та експериментальної груп – 375 осіб), нами було виявлено: готовність більшої кількості студентів до

здійснення ділового спілкування відповідає критичному (контрольна група – 51,1%, експериментальна – 54,6%) і низькому (контрольна група – 39,4%, експериментальна – 36,2%) рівням, а відсоток майбутніх спеціалістів, у яких готовність до ділового спілкування відповідає середньому рівню, є мінімальним (контрольна група – 9,5%, експериментальна – 9,2%). Отже, ми можемо констатувати переважно низький рівень розвитку готовності студентів-маркетологів до ділового спілкування.

З метою формування готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування, нами була впроваджена у навчально-виховний процес університету професійно-орієнтована технологія підготовки майбутніх спеціалістів-маркетологів до ділового спілкування, яка складається з п'яти етапів: мотиваційно-цінісного, когнітивно-змістовного, практично-діяльнісного, аналітично-оцінного, коригувального.

За результатами впровадження професійно-орієнтованої технології нами була здійснена повторна діагностика рівнів розвитку готовності до ділового спілкування, що продемонструвала позитивну динаміку досліджуваного феномену. Так, наприклад, у експериментальній групі була зафіксована наявність високого та достатнього рівнів розвитку готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування: 2,2% (високий рівень), 2,7% (достатній); на 39,4% збільшилась кількість респондентів з середнім рівнем розвитку готовності до ділового спілкування, а кількість майбутніх маркетологів на критичному та низькому рівнях зменшилась відповідно на 33,5% та на 30,8%.

Проаналізувавши результати підсумкового зрізу, ми акцентуємо на позитивних змінах у рівнях розвитку готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування, що відбулися завдяки впровадженню професійно-орієнтованої технології у навчальний процес. Зокрема: 1) у експериментальній групі були виокремлено високий та достатній рівні розвитку готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування, на відміну від контрольної групи, у якій дані рівні є відсутніми; 2) у експериментальній групі значно підвищився середній рівень розвитку готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування, та, відповідно, практично відсутні критичний та низький рівні. Така тенденція, на жаль, не отримала свого відображення у контрольній групі, де середній рівень готовності майбутніх маркетологів до ділового спілкування практично не підвищився, а критичний та низький рівні залишились незмінними. При цьому високий та достатній рівні взагалі не представлені. Дані результаті підтверджують гіпотезу нашого дослідження – про відсутність у процесі професійної підготовки маркетологів такого важливого компоненту, як підготовка до ділового спілкування, що є системоутворюючим фактором професійної компетентності маркетологів. Вважаємо, що саме з цієї причини у контрольній групі студентів-маркетологів, не зважаючи на опанування у процесі навчання певного комплексу спеціальних економічних знань та вмінь, практично не було відмічено зміни у рівнях розвитку готовності до ділового спілкування.

Висновки. Таким чином, основною метою вищого навчального закладу є високий рівень підготовки спеціалістів, пов'язаний зі здатністю до раціонального синтезу теоретичних знань та умінь, застосуванню їх на практиці. Дана мета обумовлює необхідність пошуку ефективних форм навчання, удосконалення існуючих програм, розробки нових інноваційних технологій та методик професійної підготовки спеціалістів.

Вимірювали відстань від кінчиків пальців опущених рук до підлоги: неоднакову висоту плечей можна не помітити при огляді, і такий вимір дозволить виявити асиметрію плечового пояса. Верхній край трапецієподібного м'яза в нормі злегка увігнутий, а при підвищеному тонусі надплечья стають опуклими, як у культуриста. Це часто поєднується з порушеннями в шийному відділі хребта, у тому числі характерно для його сходової деформації, коли кожен шийний хребець ледве зміщений вперед щодо нижчого. Трикутники талії (просвіти між тулубом і руками) повинні бути симетричні. Ми оцінювали положення тазу – на одному рівні розташовані гребені клубових кісток або є ознаки скошеного або скорочення тазу (один гребінь вище іншого або виступає вперед або назад). Випнутий живіт – ознака слабкості м'язів черевного преса і збільшеного поперекового лордозу.

Огляд ззаду . Ми звертали увагу на стан шкіри в районі хребта. Пігментні і судинні плями, ділянки посиленого росту волосся або занадто сухий і загрубілі шкіри, посилений малюнок підшкірних вен, невеликі крововиливи можуть бути ознаками вроджених порушень у хребті.

У ході огляду дітей 8-9 років ми отримали результати порушення постави. В експериментальній групі сколіоз виявлено у 9,4% дітей, лордоз мають 11,3% учнів, кифоз виявлено у 9,9% дітей. Діти з нормальною поставою складають 69,4%, з яких явно виділяються 18,4% дітей, які займаються бальними танцями. В контрольній групі: сколіоз виявлено у 9,2% дітей, лордоз мають 11,7% учнів, кифоз виявлено у 9,6% дітей. Діти з нормальною поставою складають 69,5%, з яких явно виділяються 17,6% дітей, які займаються бальними танцями. Відсоток дітей з порушеннями постави у м. Слов'янськ та Дружківка приблизно однаковий.

Розроблена нами експериментальна програма складалась із обов'язкових уроків фізичної культури, двох додаткових уроків – хореографії та танцювального мистецтва. Контрольна група займалась за навчальною програмою.

Тривале і систематичне застосування хореографічних вправ загального та спеціального характеру, наростаюча тренованість м'язів, адекватна функціональним можливостям молодших школярів 8-9 років, в кінцевому підсумку можуть забезпечити адаптацію організму до навантажень і привести до ліквідації загальних і місцевих порушень постави. Це доводять результати дослідження представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміки зміни постави молодших школярів 8-9 років у ході експерименту

Порушення постави	**Контрольна група**		**Експериментальна група**	
	початок дослідж.	кінець дослідж.	початок дослідж.	кінець дослідж.
Сколіоз	9,2	10,5	9,4	7,1
Лордоз	11,7	11,9	11,5	10,2
Кифоз	9,6	11,7	9,9	6,8
Нормальна постава	69,5	65,9	69,2	75,9

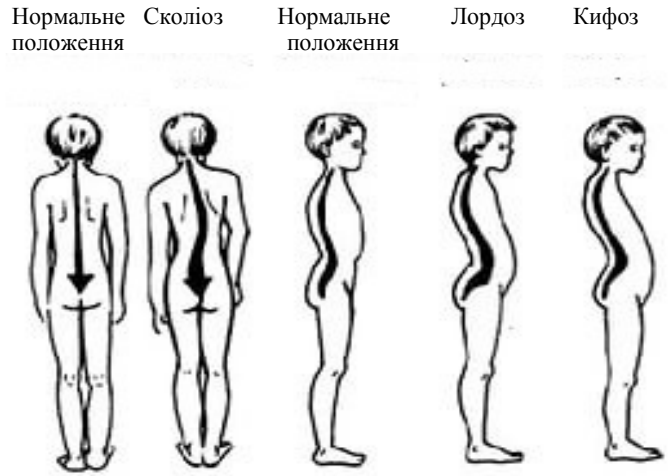

Рис. 1. Види порушення постави

Для виявлення порушень постави у дітей ми застосовували наступні методи.

Огляд збоку (в сагітальній площині). Вертикальна лінія, що проходить зверху вниз через все тіло, повинна поєднувати мочку вуха, вершину плеча, задній край кульшового суглоба, задню поверхню колінної чашечки і передній край щиколотки. Якщо уявної лінії було недостатньо, ми використовували схил з нитки з грузиком.

Голова повинна знаходитися в положенні, при якому кут рота і кут нижньої щелепи розташовані на одній висоті, лоб і підборіддя на одній вертикальній лінії, потилицю та надпліччя з'єднуються плавною дугою. Опущена голова або витягнута вперед шия, посилений або сплощений шийний лордоз змінюють положення інших частин хребта. Треба звернути увагу на вираженість грудного кіфозу та поперекового лордозу, ступінь опуклості грудної клітини, грудного відділу спини, живота, на колінні суглоби – чи знаходяться вони в нормальному положенні, надмірно зігнуті або переразогнути. При огляді збоку можуть бути видні крилоподібні, не прилеглі до спини лопатки.

Огляд спереду (фронтальна площина). Огляд починали з обличчя і голови. Їх асиметрія і інші відхилення форми черепа та обличчя від норми зазвичай є ознаками вроджених порушень розвитку опорно-рухового апарату. Ми звертали увагу на положення голови: розташована вона прямо або нахилена вперед, назад або убік, повернена вліво або вправо.

Література:

1. Гіптерс, З. Виховання діловитості і творчості майбутніх фахівців економічного профілю / З. Гіптерс // Рідна школа. – 2005. – № 12. – С. 49-52.

2. Романова, Е. С. 99 популярных профессий. Психологический анализ и профессиограммы / Е.С. Романова. – СПб.: Питер, 2007. – 2-е изд. – 464 с.

Педагогика

УДК: 37.032

доктор педагогических наук, профессор Горюнова Лилия Васильевна
Федеральное государственное образовательное учреждение высшего образования «Южный федеральный университет» (г. Ростов-на-Дону);
кандидат педагогических наук, старший преподаватель
Королькова Анна Владимировна
Федеральное государственное образовательное учреждение высшего образования «Южный федеральный университет» (г. Ростов-на-Дону)

ЛИЧНОСТНОЕ РАЗВИТИЕ ОБУЧАЮЩИХСЯ В УСЛОВИЯХ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ С ПОЗИЦИЙ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА

Аннотация. Актуальность личностного развития обучающегося в условиях современной образовательной организации определили тему статьи. С позиций компетентностного подхода, авторы предлагают пути организации художественной информационно-образовательной среды школы с целью создания условий для личностного развития обучающегося.

Ключевые слова: личностное развитие, художественное образование обучающихся, информационно-образовательная среда.

Annotation. The relevance of the personal development of the student in the modern educational organization has identified the topic of the article. From the standpoint of the competence approach, the authors suggest ways the organization of art information-educational environment of the school to create conditions for personal development of the student.

Keywords: personal development, art education students, information and educational environment.

Введение. Согласно Федеральной целевой программе «Культура России (2012-2018)», актуальными приоритетными направлениями модернизации художественного образования являются: создание единого культурологического пространства художественного образования, способствующего разнообразной творческой деятельности; информатизация отрасли; организация творческих школ с использованием инновационных технологий современного искусства (видеоискусство, инсталляция, мультимедийные практики) [2]. В соответствии с законом «Об образовании в Российской Федерации» (2012), важным инструментом творческого развития личности становится разработка дополнительных общеразвивающих программ (ст. 12, п. 4), которые могут реализоваться на базе образовательных учреждений как самостоятельно, так и посредством сетевых форм (ст. 13, п. 1) [3]. Актуальным направлением развития школьного образования, в этой связи,

является внедрение интегрированных моделей базового и дополнительного образования, обеспечивающих эффективную организацию учебного процесса и позволяющих одновременно обеспечивать отдых, успешную социализацию, временную занятость, профессиональную ориентацию и развитие творческих компетенций учащихся. В этих условиях актуальной задачей художественного образования и школьников становится разработка современных образовательных стратегий, направленных на формирование гуманитарной культуры личности, приспособленной к жизни в информационном обществе.

Формулировка цели статьи и задач. Цель статьи раскрыть с позиций компетентностного подхода возможности художественной информационно-образовательной среды образовательной организации в организации процесса личностного развития обучающегося.

Изложение основного материала статьи. Формирование информационно-коммуникационной компетентности школьников является необходимым условием реализации ФГОС. В этой связи, эффективным инструментом личностного развития учащихся в условиях общеобразовательной школы может стать организация художественной информационно-образовательной среды, создающей благоприятные условия для творческого самовыражения посредством взаимодействия и взаимопроникновения различных культурных традиций, видов творчества, учебной и педагогической деятельности, в том числе на основе сочетания традиционных (рисунок, живопись, дизайн) и информационно-коммуникативных образовательных технологий (компьютерные графика и дизайн, цифровая живопись и компьютерная анимация, художественная обработка цифровых фотографий и др.).

Одним из наиболее перспективных методологических подходов, обеспечивающих личностное развитие школьников в условиях художественной информационно-образовательной среды, является компетентностный подход, положенный в основу разработки ФГОС основного общего образования.

«Компетенция» и «компетентность» – базовые понятия компетентностного подхода. Существует множество определений данных терминов. Мы придерживаемся точки зрения А.В. Хуторского, который определяет компетенции как «совокупность взаимосвязанных качеств личности (знаний, умений, навыков, способов деятельности), задаваемых по отношению к определенному кругу предметов и процессов, и необходимых для качественной продуктивной деятельности по отношению к ним», а компетентность – как «владение, обладание человеком соответствующей компетенцией, включающей его личностное отношение к ней и предмету деятельности» [4].

Компетентностный подход находит широкое применение в системе общего школьного, специального и высшего профессионального художественного образования.

Реализация компетентностного подхода в системе школьного художественного образования имеет свою специфику. В новом стандарте ФГОС общего образования в предметной области «Искусство» отсутствует терминология «компетентность» и «компетенции», вместо них используется термин «комплекс результатов». Однако это не меняет суть компетентностно-ориентированной направленности стандартов второго поколения, в которых

схильний для такого роду занять, але й має потребу в них. Заняття ритмікою і хореографією можуть сприяти виправленню розповсюджених у дітей викривлень фігури, клишоногості, розвитку координаційних здібностей [1,3].

Порушеня постави створює умови для прояву захворювань хребта і інших органів опорно-рухового апарату, що приводять до розладів діяльності внутрішніх органів. У дітей з порушеннями постави понижена життєва ємкість легенів, зменшена екскурсія грудної клітки і діафрагми, що несприятливо відбивається на діяльності серцево-судинної і дихальної систем. Порушенню нормальної діяльності органів черевної порожнини сприяє слабкість м'язів живота. Такі науковці як Л. Бондаренко (1989), Г. Павлюк (2009), Р. Петрина, І. Аблікова (2001),Т. Ротерс (2002), О. Фокіна (2002) та інші довели, що музикально-ритмічні та хореографічні заняття для дітей сприяють формуванню правильного дихання, виправленню недоліків психічного розвитку, загальної і мовної моторики. [3].

Мета дослідження –дослідити можливості корекції порушень постави школярів молодших класів на основі поєднання хореографічних та танцювальних вправ у процесі фізичного виховання.

В ході роботи ми поставили наступні завдання:

1. Теоретично обґрунтувати можливість корекції порушень постави школярів молодших класів на основі поєднання хореографічних та танцювальних вправ.
2. Експериментально перевірити ефективність розробленої методики
3. Порівняти поставу дітей 8-9 років та дітей того ж віку, які займаються бальними танцями.

Результати дослідження. Для того, щоб підтвердити ефективність розробленої нами методики з застосуванням хореографічних вправ ми дослідили початковий стан постави молодших школярів.

Порушення постави, які піддаються свідомому виправлення (функціональні), корегувати набагато легше, ніж органічні, викликані не просто звичкою сутулитися, а змінами не тільки в м'язах, але й у хрящах і кістках.

У дослідженнях брали участь 59 дітей віці 8–9 років ЗОШ № 5, м. Слов'янськ, 53 учні у віці 8–9 років гімназії «Інтелект» м. Дружківка та 39 дітей того ж віку, які займаються бальними танцями у Центрі танцю «Грація» м. Слов'янськ та філіалу центру танців у м. Дружківка.

Було сформовано експериментальну та контрольну групи у м. Слов'янськ, аналогічні групи сформували в м. Дружківка.

В ході педагогічного експерименту була визначена вікова динаміка порушень постави. Так, в перших класах кількість дітей що мають порушення постави склало 9,4%, в основному ці порушення пов'язані зі звичкою сутулитись. У других класах кількість учнів що мають порушення постави збільшилось до 29,6%. У третіх класах таких дітей вже майже половина – 46,8%. Результати дослідження показали, що процентна кількість дітей, що мають порушення постави, збільшується з віком, у зв'язку із змінами режиму дня дітей і впливом анатомічних, фізіологічних і соціальних чинників.

Педагогіка

УКД 37.013.22

старший викладач Смоляр Олена Вікторівна
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ);
викладач Коваль Олег Борисович
Гімназія «Інтелект» (м. Дружківка)

ЗАСТОСУВАННЯ ХОРЕОГРАФІЧНИХ ВПРАВ У ПРОФІЛАКТИЦІ ПОРУШЕНЬ ПОСТАВИ ШКОЛЯРІВ 8–9 РОКІВ

Аннотация. В статье отмечается, что в системе физического воспитания школьников с нарушениями осанки применяется преимущественно одно средство коррекции – физические упражнения. но применение хореографических упражнений в коррекции осанки младших школьников 8–9 лет имеет положительное влияние. Хореографические упражнения – это возможность успешного эстетического и физического воспитания, они приносит положительные эмоции и развивают физические качества.

Ключевые слова: физическое воспитание, младшие школьники, нарушения осанки, хореографические упражнения, эстетическое воспитание.

Annotation. The article is noted that there is used mainly one way of correction in the system of physical education for the pupils with the posture violations – physical exercises. But the use of choreographic exercises in the correction of primary school children 8–9 years has a positive impact. Choreographic exercises are the possibility of successful aesthetic and physical education; they bring the positive emotions and develop physical qualities.

Keywords: physical education, primary school children, posture violations, choreographic exercises, aesthetic education.

Вступ. Згідно з наявними статистичними даними поширеність порушень постави серед школярів 1–3-х класів складає 45–50%.

Більшість батьків прагнуть розвивати свою дитину у інтелектуальному напрямку, зовсім забуваючи про рухову активність дітей.

Постава має нестійкий характер в період посиленого росту тіла дитини, що припадає на молодший шкільний вік. Це пов'язано з неодночасним розвитком кісткового, суглобово-зв'язкового апаратів і м'язової системи дитини. Кістки і м'язи збільшуються у довжині, а рефлекси статики ще не пристосувалися до цих змін. Після дошкільного закладу збільшення тривалості занять і об'єму навчального матеріалу веде до перевантажень організму дітей молодшого шкільного віку, особливо першокласників. Вже через рік після початку навчання у школі кількість дітей з порушеннями постави значно збільшується.

Сьогодні молодші школярі випробовують на собі значне навчальне навантаження починаючи вже з першого класу. Перевантаженість дітей теоретичними заняттями викликає різке зниження рухової активності, що в свою чергу приводить до погіршення стану здоров'я та фізичної підготовленості. Запобігти цьому можуть заняття ритмікою і хореографією, організація яких, на нашу думку, є найбільш доцільною в молодшому шкільному віці, коли психофізичний апарат дитини не тільки найбільш

выделены базовые компетенции художественно-изобразительного профиля применительно к различным сферам образовательной деятельности (познавательной, ценностно-ориентационной, эстетической, трудовой, коммуникационной), метапредметные и личностные результаты.

Согласно тексту ФГОС ООО, к основным *предметным результатам*, которые формируются в процессе изучения школьниками предметной области «Изобразительное искусство», относятся:

1) развитие основ художественной культуры учащихся как части их общей духовной культуры, как особого способа познания жизни и средства организации общения; развитие эстетического, эмоционально-ценностного видения окружающего мира; развитие наблюдательности, способности к сопереживанию, зрительной памяти, ассоциативного мышления, художественного вкуса и творческого воображения;

2) формирование визуально-пространственного мышления как формы эмоционально-ценностного освоения мира, самовыражения и ориентации в художественном и нравственном пространстве культуры;

3) освоение художественной культуры во всём многообразии её видов, жанров и стилей как материального выражения духовных ценностей, воплощённых в пространственных формах (фольклорное художественное творчество разных народов, классические произведения отечественного и зарубежного искусства, искусство современности);

4) воспитание уважения к истории культуры своего Отечества, выраженной в архитектуре, изобразительном искусстве, в национальных образах предметно-материальной и пространственной среды, в понимании красоты человека;

5) приобретение опыта создания художественного образа в разных видах и жанрах визуально-пространственных искусств: изобразительных (живопись, графика, скульптура), декоративно-прикладных, в архитектуре и дизайне; приобретение опыта работы над визуальным образом в синтетических искусствах (театр и кино);

6) приобретение опыта работы различными художественными материалами и в разных техниках в различных видах визуально-пространственных искусств, в специфических формах художественной деятельности, в том числе базирующихся на ИКТ (цифровая фотография, видеозапись, компьютерная графика, мультипликация и анимация);

7) развитие потребности в общении с произведениями изобразительного искусства, освоение практических умений и навыков восприятия, интерпретации и оценки произведений искусства; формирование активного отношения к традициям художественной культуры как смысловой, эстетической и личностно-значимой ценности.

Метапредметные результаты, формируемые посредством художественно-творческой деятельности, выражаются:

1) в развитии художественно-образного, эстетического типа мышления, формировании целостного восприятия мира;

2) в развитии фантазии, воображения, художественной интуиции, памяти;

3) в формировании критического мышления, способности аргументировать свою точку зрения по отношению к различным произведениям изобразительного искусства;

4) в получении опыта восприятия произведений искусства как основы

формирования коммуникативных умений.

Личностные результаты учащихся основной школы в предметной области «Изобразительное искусство» представлены по сферам деятельности и проявляются:

1) в ценностно-ориентационной сфере как: формирование художественного вкуса как способности чувствовать и воспринимать пластические искусства во всем многообразии их видов и жанров; принятие мультикультурной картины современного мира;

2) в трудовой сфере как: формирование навыков самостоятельной работы при выполнении практических творческих работ; готовность к осознанному выбору дальнейшей образовательной траектории;

3) в познавательной сфере как: умение познавать мир через образы и формы изобразительного искусства.

Представленные компетенции не являются узкоспециальными, они дают возможность для всестороннего творческого самовыражения и развития личности в процессе художественно-изобразительной деятельности, гармонизации интеллектуальной и духовной сферы, формирования нравственных ценностей, эмоционального отношения к явлениям действительности, развития образного эстетического восприятия мира, рефлексии и саморефлексии, способности к оценке, критическому мышлению, осознанному выбора индивидуальной образовательной траектории.

В силу того, что учебная деятельность в сфере ИЗО является, во многом, прикладной, практико-ориентированной, именно компетентностная образовательная модель, учитывающая все многообразие форм художественной деятельности и ее результатов, создает наилучшие предпосылки для личностной самореализации. В процессе художественно-творческой деятельности учащийся создает социально и личностно значимый продукт как результат синтеза собственного когнитивного, предметно-логического и эмоционально-значимого опыта, который становится предметом исследования, рефлексии и оценки. Такая же установка характерна для компетентностной образовательной модели, когда, как отмечает В.А. Болотов, школьник самостоятельно «выявляет и идентифицирует проблемы, приобретают навыки исследования и проектирования, сотрудничества, применяет известные и создает новые технологии получения продукта, оценивает качество результата и т.д.» [1].

Компетентностный подход – это целостный педагогический феномен, имеющий уровневую структуру, поэтому при его внедрении в систему художественного образования важно, чтобы он реализовался последовательно на всех этапах образовательного процесса, включая целеполагание, отбор содержания образования, организацию учебной деятельности и оценку результатов. Комплекс этих условий в пространстве художественной информационно-образовательной среды осуществляется значительно быстрее и легче, чем в традиционных образовательных моделях, поскольку применение информационно-коммуникационных технологий позволяет автоматизировать часть функций, в частности, управление средой и мониторинг результатов образовательной деятельности.

Ряд исследователей (А.А. Вербицкий, О.Б. Ермакова; В.В. Хитрюк) связывают компетентностный подход с концепцией интеграции в образовании. Это закономерно, поскольку в рамках компетентностного подхода в

Література:

1. Бутник-Сіверський Б. Українське радянське народне мистецтво. — К.: Наук. думка, — 1966. — 220 с.
2. Ворожбіт В.В. Теорія і практика навчання образотворчого мистецтва учнів початкових шкіл Слобожанщини (кінець XIX – початок XX століть): Дис… канд. іст. наук. – Х., 2001. – 190 с.
3. Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта: Зб. наук. праць / Ред. кол.: І.А. Зязюн (голов. ред.), С.О. Черепанова (упоряд. і відп. ред.), Н.Г. Ничкало, О.П. Рудницька та ін. – Львів: Світ, 2000. –Вип. 5. – 488 с.
4. Історія української культури : навчальний посібник /Є. В. Перегуда, В. Ф. Панібудьласка, А. В. Тороп та ін. – К. : КНУБА, 2010. – 149 с.
5. Ковальчук О. В.Історія живописного факультету НАОМА і його роль у вихованні мистецьких кадрів та формуванні національної живописної школи України 1917–1941 років. Автореф. дис. канд. мист. – К., 2003. – 22 с.
6. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. / Передмова проф. В. Скотного. – Ч. І. – Львів: Світ, 2003. – 256 с.
7. Малиніна І.О. Перша художня школа в Україні(друга половина XIX сторіччя) // Зміст загальної середньої образотворчої освіти і підготовка вчителів образотворчого мистецтва:
8. Мурашка М. І. Киевская рисовальная школа “Воспоминание старого учителя”. – К.: Типография С. В. Кульженко, 1 907 г. – 75 с.
9. Павлов Д.И. Среднее специальное образование на Украине / Д.И. Павлов, Г.П. Захаревич. - К.: Наук. думка, 1976. - 360с.
10. Половець Д. Живопис XIX ст. (Т. Шевченко, О. Мурашко, М. Пимоненко) [Електронний ресурс] / Д. Половець. – Режим доступу: http://www.shevkyivlib.org.ua/shevchenkiana/mistets-na-storinkah-zmi/838- mitets-nastorinkah-zmi-2013-zhivopis-xix-st-shevchenko-murashko-pimonenko-hudozhnyakultura-10-klas.html
11. Соколюк Л. Д. Харьковская художественная школа. – М.: Наука, 1979.– с.169-185.
12. Соколюк Л. Д. Про деякі методичні принципи Харківської художньо-промислової школи М. Д. Раєвської-Іванової // Декоративно прикладне і монументальне мистецтво (Міжвузів. зб. наук. праць). – М., 1984.
13. Ступак Ю. Микола Сумцов – дослідник народного мистецтва // Народна творчість та етнографія. – 1968. – № 6. – С. 34-37.
14. Старченко В. І. Вплив народного малярства на творчість професійних митців України XIX – початку XX століття / В. І. Старченко // Всеукраинская научно-практическая Интернет-конференция «Роль украиноведения в воспитании национального сознания и достоинства новой генерации украинцев» (14–15 ноября 2013г.). – Дніпропетровськ, 2013. – С.17 – 20
15. Ушакова І. О. Інтеграція комплексу мистецтв у системі естетичного образу людини / І. О. Ушакова // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – 2012. – №4. – С. 145 – 149.

образотворчий, розширили і збагатили мистецьку освіту в цілому. Вони організувалися із приватних форм освіти і функціонували паралельно з державними освітніми закладами, при цьому мали автономний характер розвитку, що сприяло формуванню прогресивних і нестандартних методів викладу. Виникли перші фахово-ремісничі і художньо-промислові школи, перш за все, за рахунок благодійних внесків, меценатської підтримки.

Приватні форми художньо-мистецького навчання були зорієнтовані на різні рівні професіоналізму та спрямовані на різні соціальні прошарки – це були як приватні уроки для загального культурно-естетичного розвитку представників заможних верств, так і заняття фахово-ремісничих курсів для незабезпечених верств населення. Найбільш дієвими виявилися форми приватних мистецьких шкіл, які орієнтувалися на співпрацю з державними навчальними закладами, при цьому виконували прикладну роль сателітів або здійснювали функцію підготовчих курсів. Художнім закладам приватного типу була властива гнучкість впроваджуваних методик, своєрідність їх авторського сприйняття, орієнтація на нові європейські мистецькі рухи та ідеї, міцна взаємодія з існуючими мистецькими товариствами та об'єднаннями, що дозволяло засновникам і представникам зазначених мистецьких шкіл формувати стратегічні лінії розвитку мистецтва цілих регіонів [4,с.29]. Заснування українськими художниками у Києві, Харкові та Одесі художніх шкіл у XIX столітті у культурно-мистецькому розвитку України важливе ще й тим, що вони між собою відміні.

Друга половина XIX століття визначна створенням художніх шкіл в Одесі, Києві, Харкові, які фактично стають центрами художньої освіти. Появу цих провінційних художніх шкіл, а саме Одеської художньої школи (1865), Київської рисувальної школи М. Мурашка (1875) та Харківської школи М. Раєвської-Іванової (1869) зумовило збереження самостійності національної традиції, що розвивалася такими провідними педагогами, як В. Штернберг, І. Саблуков, М. Мурашко, К. Трутовський. Вихованцями художніх шкіл України кінця XIX століття були С. Васильківський, М. Пимоненко, К. Костанді, В. Орловський, І. Труш та багато інших [2, с.8].

Діяльність окреслених приватних художніх шкіл зумовила створення художніх училищ в 1901 в Одесі і Києві, а в 1912 – в Харкові.

Висновки. Таким чином, розвиток художньої освіти в Україні супроводжувався розширенням системи навчальних закладів, що здійснювали художнє навчання. Підготовці низки талановитих професійних художників, які пізніше стали фундаторами Української академії мистецтв, сприяло створення професійних художніх навчальних закладів середнього типу, відкриття приватних художніх шкіл в наведених вище промислових і культурних центрах, на базі яких через деякий час було засновано художні училища, де поряд з академічною традицією активно впроваджувались нові методичні прийоми у навчанні мистецтва художньої творчості. Діяльність художньо-промислових та художньо-ремісничих шкіл на Україні стала запорукою поширення національного стилю, що ґрунтується на основі декоративно-прикладного мистецтва, а заснування академії образотворчого мистецтва. У цілому період другої половини XIX – початку XX ст. в Україні характеризується утвердженням національної художньої школи та інтеграцією українського мистецтва зі світовим.

содержании образования усиливаются межпредметный, практический, прикладной аспекты. Интегративный подход является принципиальным условием проектирования и функционирования любой информационно-образовательной среды в силу ее структурной и методологической специфики – интеграции в учебном процессе информационных и традиционных образовательных технологий, вариативности и альтернативности образовательных программ, усиления междисциплинарности, возможности применения методов эвристической педагогики, поощрения различных форм самостоятельной работы учащихся, внедрения инновационных педагогических подходов и т.д. Перечень представленных в тексте ФГОС компетенций также свидетельствует о высокой значимости интеграции предмета ИЗО со смежными дисциплинами, о возможности выстраивания системы межпредметных и надпредметных связей, интеграции форм основного и дополнительного образования, урочной и внеурочной деятельности на основе синтеза обучения и воспитания.

Компетентностный подход, востребован в отечественной системе образования в связи с действием множества факторов, таких как алгоритмизация, поэтапное формирование умственной деятельности, развивающее и личностно-ориентированное обучение. Все эти задачи, актуальные для системы российского образования, характерны также и для пространства художественного образования. При этом, условия ИОС дают возможность развивать у учащихся *традиционные* предметные компетенции (изобразительные, эстетические, когнитивные – такие, как художественно-образное и абстрактно-логическое мышление, композиционное мышление и др.) посредством *нетрадиционных* цифровых технологий, информационных методов и техник компьютерного рисования, в результате чего, помимо предметных, формируются также *метапредметные* и личностные компетенции.

Большинство исследователей отмечает сложную, многоаспектную структуру художественной компетентности. В виду того, что ФГОС общего образования терминологически ориентирован не на компетенции, а на предметные результаты, определенная типология компетенций в области «Изобразительное искусство» не разработана. Исследователи выделяют различные типы компетенций, отличающиеся как по своему предметному содержанию, так и по «объему» формируемых умений и навыков. Иногда происходит смешение понятий «компетенция» и «компетентность». В современной психолого-педагогической литературе выделяются два принципиально различных подхода к разработке классификации художественной компетентности: 1) представители первого направления выделяют одну базовую многоаспектную компетенцию, состоящую из множества компонентов, рассматривая ее как ключевую, позволяющую учащемуся успешно осуществлять художественную деятельность в избранной области искусства; 2) представители второго направления выделяют в структуре художественной компетентности комплекс разнородных предметных, метапредметных (надпредметных) и личностных компетенций, необходимых для формирования художественной компетентности учащегося.

В рамках ***первого направления*** в качестве базовых исследователи выделяют следующие компетенции: креативную, эстетическую, художественно-творческую компетентность, художественную. В качестве

основной задачи учителя изобразительного искусства следует рассматривать формирование многоаспектной *креативной компетенции*, включающей систему знаний, умений, навыков, способностей и личностных качеств учащегося, необходимых для осуществления им самостоятельной художественной деятельности, осмысленного творческого выполнения заданий, грамотного эмоционального выражения своих чувств и идей в устной и графической форме посредством различных изобразительных материалов и др.

Е.В. Шадрина выделяет многоаспектную *эстетическую компетенцию*, формирование которой предполагает, что школьник не только владеет нормами пассивного восприятия изобразительного искусства, но может самостоятельно производить творческие работы, совершенствовать свой нравственный уровень, эстетически грамотно создать собственный имидж, оптимально с эстетической точки зрения организовать жилищное пространство и др. [5] Многие ученые рассматривают в качестве базовой художественную компетенцию, внутри которой выделяет несколько подвидов (вербально-образная, образно-стилевая, стратегическая, продуктивно-образная компетенции). Художественная компетенция включает в себя весь багаж знаний, имеющийся в мировой художественной культуре.

Представители ***второго направления*** (Н.Н. Долгих; И.Г. Матвеева и др.), разрабатывая типологию компетенций учащихся, формируемых в процессе изучения ИЗО, ориентируются на типологию образовательного стандарта, расширяя и конкретизируя наполнение базовых типов компетенций, обозначенных в тексте ФГОС как предметные, метапредметные и личностные результаты, и строят на их основе собственную классификацию компетенций. В процессе художественного образования формируются следующие компетенции: *ключевые* (ценностно-смысловые, учебно-познавательные, социокультурные, информационные); *межпредметные*, являющиеся результатом усвоения всего комплекса предметов художественного цикла; *предметные*, включающие знания, умения и навыки в предметной сфере, и показатели личностного развития.

Автор выделяет следующие аспекты личностного развития, актуальные для учащихся детской школы искусств: сформированность познавательных интересов и потребностей, устойчивой мотивации к художественной деятельности; развитие интеллектуальной сферы ребенка, волевых и эмоциональных качеств, достаточных для осуществления практической деятельности в выбранном виде искусств.

В русле второго направления исследователи рассматривают развитие метапредметных компетенций школьников, формируемых посредством дисциплин художественно-изобразительного цикла, представляя их как общекультурные компетенции, либо общекультурную компетентность, приоритет в формировании которых отводится воспитательной работе учителя, организуемой на принципах культуросообразности. Формирование данного типа компетенций на уроках ИЗО является результатом социального опыта, оптимизации общекультурного, личностного и познавательного развития учащихся. При этом большое внимание уделяется эстетизации окружающей среды, созданию атмосферы духовности в классе и пр. Таким образом, приоритетными в арсенале педагога становятся средовые факторы.

Разработка классификации компетенций школьников, формируемых в

справи. Поряд із навчанням ремісників, школа М. Раєвської-Іванової втілювала підготовку прийдешніх художників, даючи необхідні професійні знання й практику для подальшого вступу в Академію мистецтв. М. Раєвську-Іванову впевнено можна назвати педагогом-дослідником [12]. Значну увагу вона приділяла розробленню методики художньої освіти, теоретичних основ навчальних предметів. Наслідки власної практики М. Раєвська-Іванова розповіла у таких працях: «Азбука малювання для сім'ї та школи», «Прописи елементів орнаментів», «Про викладання малювання у наших загальноосвітніх закладах за американськими методами разом з малюванням живих рослин», «Методи викладання малювання у Харківській приватній школі рисунку та живопису», «Досвід програми про викладання малювання у недільних школах для ремісників». Другий метр цієї школи, провідний викладач – Пестриков. Він підготував методичні посібники з рисування голови і техніки темперного живопису.

Згодом значну роль у розвитку художньої освіти (у тому числі приватної) відіграла заснована у грудні 1917 р. Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури – Українська академія мистецтва (УАМ), відігравши основну роль у формуванні національних мистецьких шкіл України та заклавши основи розвитку новітньої вітчизняної педагогіки в галузі образотворчого мистецтва. Ідея створення УАМ виникла в липні 1917 р. при зібранні творчої еліти Києва. Голова Центральної Ради М. Грушевський підтримав цю ідею. У серпні 1917 р. було розроблено статут навчального закладу й визначено викладацький склад, до якої ввійшли такі художники, як М. Бойчук, М. Бурачек, М. Жук, В. Кричевський, Ф. Кричевський, А. Маневич, О. Мурашко, Г. Нарбут [13, с.35].

Основною метою подальших створених професійно-мистецьких шкіл стало створення мистецької школи на грунті розвитку традицій національної культури [14]. Здійснення такої актуальної ідеї стало справою державної ваги. Із заснуванням академії для українських митців з'явилася можливість отримувати вищу освіту не поза межами України, а на Батьківщині.

Таким чином, художня освіта в Україні другої половини XIX – початку XX ст. представлена школами, які були зосередженні в Одесі, Києві та Харкові. Такі художньо-освітні заклади давали можливість розкрити талант багатьох українських художників та втілити педагогічні ідеї провідних педагогів-художників того часу.

Ідея, що мистецтво є потужною рушійною силою, здатною суттєво вплинути на розвиток промисловості, що особливо актуально для галузі випуску художніх виробів та виробів широкого вжитку, поширювалась із розвитком промисловості й економіки. Відповідно, на перший план виступає нагальна справа формування системи професійної художньої освіти, що дасть можливість забезпечити оптимальність взаємовпливу між творчими шуканнями митців та різноманітними ділянками ужиткового мистецтва. Як далі буде проаналізовано, засновані мистецькі навчальні заклади в Україні тривалий час оптимально підтримували розвиток українського образотворчого мистецтва, одночасно готуючи підгрунтя для формування національної системи мистецької освіти. Але існування мистецької освіти лише за рахунок благодійних коштів, на меценатській основі, є нетривалим, неспроможним до повноцінного функціонування. Але при цьому два головних напрями мистецької освіти – художньо-промисловий, або фахово-ремісничий, та

Т. Шевченко, а потім за ним – Наполеон Буяльський, Маріїя Раєвська-Іванова, Микола та Олександр Мурашки, Ілля Рєпін та ін., які прагнули створити національну школу мистецтв.

Так, у другій половині XIX ст. в Україні виникли перші приватні художні школи. В 1850 році, вперше в Києві, було засновано «Публичную методическую школу живописи» Наполеоном Буяльським, за західноєвропейською методикою викладання та функціонувала в квартирі на Кадетській вулиці самого засновника. В 1838 р., повернувшись в Україну, Буяльський мріяв про петербурзькі білі ночі та вже в 1846 р. отримав у Петербурзькій академії мистецтв звання художника Встановлено, що художник-педагог М. Мурашко пізніше шукатиме свідчення й документи про цю школу, але його пошуки будуть марними [8, с. 5].

Архівно-історичні документи підтверджують, що в Києві 1859 р. були відкриті вечірні класи малювання в університеті з ініціативи невідомого в ті часи М. Башилова [8, с. 6-7].

На ці класи покладалися великі надії. Але класи, проіснувавши один зимовий сезон, зникли в безвість, як і приватна художня школа Наполеона Буяльського. На початку 70-х рр. XIX ст. на базі Першої Київської гімназії були організовані недільні класи малювання. Вони призначалися для навчання ремісників. Фінансувалися вони на невеликі пожертви М. Ригельмана – одного із почесного члена комісії українських учених та громадського діяча того часу. Для викладання в цих класах спочатку був запрошений В. Тренін, а пізніше – М. Мурашко. Однак через брак фінансування класи довелося закрити. Наочні посібники М. Ригельман подарував М.І. Мурашку [8, с. 6].

Центром розвитку культурно-мистецького життя в місті Києві і тим «рубіконом», після якого розпочалися постійні формування мистецьких шкіл, стала діяльність рисувальної школи Миколи Івановича Мурашка [8, с. 5].

Київська рисувальна (малювальна) школа стала однією із перших художніх закладів, що відіграла важливу роль у розвитку образотворчого мистецтва України. В різний час тут навчалися І. Левітан, М. Врубель, В. Сєров, К. Крижицький, С. Яремич та ін. Школа дала початкову художню освіту відомим митцям як українського дореволюційного живопису (Г. Дядченко, О. Мурашко, С. Костенко), так і радянського (І. Їжакевич, В. Бялиницький-Біруля, Г. Світлицький, О. Моравов). Рисувальна школа М. Мурашка відіграла велику роль у підготовці художніх кадрів реалістичного малярства. Викладачі школи застосовували прогресивні методи, в основі яких були вимоги виконання малюнка з натури, суворе дотримання принципу «від легкого — до більш складного», забезпечення індивідуального підходу, органічне поєднання спеціальної та загальноосвітньої підготовки, тобто загострення уваги на розвиток всебічної художньої освіти.

Харківська художня школа Марії Дмитрівни Раєвської-Іванової (1840–1912) відкрита у 1869 р. У другій половині XIX ст. в зв'язку з піднесенням капіталізму в Україні постало завдання зближення мистецтва і індустрії. Регенерація промислів, подіум якості промислових робіт прямо пропорційно ставилось в залежність від здобуття художньої освіти ґрунтовними народними масами. Цю прогресивну ідею залучення ремісників до професійного мистецтва М. Раєвська-Іванова започаткувала однією з перших [11].

На недільні уроки вона запрошувала столярів, токарів, штукатурів, вишивальниць, слюсарів, кондитерів та інших професійних майстрів своєї

процессе художественной деятельности, не входила в задачи данного исследования. В контексте рассматриваемой проблематики мы ориентировались на перечень предметных, метапредметных и личностных результатов, сформулированных в тексте ФГОС ООО, поскольку все они могут успешно формироваться в условиях информационно-образовательной среды школы – как посредством традиционных методик, так и с помощью ИКТ. Однако, в процессе исследования и проведения опытно-экспериментальной работы перед автором диссертационного исследования встала задача уточнить и расширить формулировку образовательного стандарта в области ИЗО, касающуюся информационных компетенций, развитие которых в условиях ИОС происходит одновременно с формированием предметных компетенций. В частности, в перечне ФГОС к требуемым предметным результатам школьников в области «Изобразительное искусство» говорится о необходимости приобретения опыта работы в различных видах визуально-пространственных искусств, в том числе базирующихся на ИКТ (цифровая фотография, видеозапись, компьютерная графика, мультипликация и анимация).

В требованиях образовательного стандарта основной школы к предметной области «Математика и информатика» список информационных компетенций представлен более дифференцированно. Традиционное (нецифровое) изобразительное искусство и цифровая живопись являются смежными областями искусства, поэтому сферы формирования компетенций взаимно пересекаются в определенных сегментах. Посредством сопоставления требований ФГОС в области ИЗО, математики и информатики, мы выделили те информационные компетенции, которые представляют интерес для преподавателя ИЗО и которые можно непосредственно формировать посредством интеграции технологий изобразительного искусства, цифровой живописи и компьютерной графики в условиях художественной информационно-образовательной среды.

К таким компетенциям, предварительно адаптировав и расширив формулировки стандарта применительно к цифровым видам изобразительного искусства, мы отнесли: осознание значения информационных технологий (включая технологии компьютерного искусства) и роли информационных процессов в повседневной жизни человека в реальных ситуациях; развитие умений применять изученные понятия, результаты, методы для решения творческих задач практического характера и задач из смежных дисциплин (ИЗО, МХК) с использованием компьютера, что предполагает овладение навыками поиска необходимой информации, сопоставление смежных понятий из области компьютерной графики и традиционной живописи, сопоставление особенностей построение композиции, сравнивание стилей и техник традиционного и компьютерного рисования, позволяющего имитировать техники акварели, пастели, масляной живописи, гравюры и др., используя цифровые аналоги различных изобразительных средств и материалов (перо, кисть, тушь, краски, цветные карандаши, текстуры холста, бумаги и др.), представленных в арсенале графических художественных фильтров; развитие информационной культуры и алгоритмического мышление в процессе освоения учащимися графических редакторов для рисования, знакомство с интерфейсами графических программ; умение использовать компьютерные устройства для обработки и представления результатов художественно-

творческой деятельности в цифровой форме, в том числе произведений традиционной (нецифровой) живописи; формирование умений формализации и структурирования визуальной графической информации, умения выбирать способ представления данных в соответствии с поставленной задачей, например, умение различать виды компьютерных изображений и форматы графических файлов (точечный рисунок, фотоколлаж, фотомонтаж и т.п.) и соотносить их с использованием соответствующих программных средств обработки данных (графические редакторы растровой и векторной графики Microsoft Paint, Adobe Photoshop, CorelDRAW, Corel Painter, MyPaint, openCanvas и др.) и т.п.

Оказалось, что многие предметные компетенции в области традиционной и цифровой живописи близки, сопоставимы, поэтому освоение приемов компьютерной графики, основанное на принципах синтеза искусств, позволяет значительно обогатить и расширить предметные знания учащихся в области традиционной живописи, способствуя постижению основ изобразительной и композиционной грамотности, формированию эстетического вкуса, креативных, эстетических качеств личности.

Выводы. Художественная информационно-образовательная среда является составной частью ИОС школы, которая, в свою очередь, представляет собой обязательное необходимое условие реализации ФГОС ООО. Посредством художественной информационно-образовательной среды обеспечивается информационно-методическая поддержка образовательного процесса (в том числе планирование, мониторинг и фиксация результатов образовательной деятельности), процедуры сбора, обработки и хранения информации, дистанционное взаимодействие всех субъектов образовательного процесса (учащихся, учителей, родителей, администрации школы и др.). Личностное развитие учащихся осуществляется посредством традиционных (урочных и внеурочных) и сетевых форм образовательной коммуникации и направлено на развитие эстетического вкуса, формирование эстетической культуры, эстетических взглядов, оценок и идеалов через приобщение к национальным и мировым художественным традициям посредством информационно- коммуникационных технологий.

Литература:

1. Болотов В.А., Сериков В.В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе // Педагогика. 2003. – № 10. – С. 8-14.

2. Федеральная целевая программа «Культура России (2012-2018 годы)» Утверждена распоряжением Правительства Российской Федерации от 22 февраля 2012 г. № 209-р http://fcpkultura.ru/new.php?id=9

3. Федеральный закон Российской Федерации от 29 декабря 2012 г №273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации». Принят Государственной Думой 21 декабря 2012 года. Одобрен Советом Федерации 26 декабря 2012 года / [Электронный ресурс] URL: http://www.rg.ru/2012/12/30/obrazovanie-dok.html

4. Хуторской А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты /А. В. Хуторской // Интернет-журнал «Эйдос». М., 2002, 23 апреля. Режим доступа: http://eidos.ru/journal/2002/0423.htm.

5. Шадрина Е.В. Формирование эстетической компетенции у младших школьников при обучении изобразительному искусству. // Вестник ТГПУ. 2009. - Выпуск 1 (79), - С.44-47.

України, сприяла секуляризації професійної мистецької підготовки та загально-естетичного виховання в навчальних закладах середини XIX ст., що наближує її до традицій підготовки мистецьких професійних кадрів у відповідних європейських навчальних закладах. З XIX ст. в окремих інших навчальних закладах почали відкриватися додаткові класи малювання.

Специфічними освітніми закладами вважалися й мистецькі, що поділялися на музичні та художні [1, с. 145]. Художні училища були досить популярними в Києві, Одесі та Харкові. Художня освіта на той час існувала двох видів: загально-художня та прикладна [9, с. 146].

Кількість рисувальних шкіл у другій половині XIX ст. була настільки значною, що Академією мистецтва у 1873 р. запропоновано введення «Положення про рисувальні школи та класи», головна мета якого – уніфікація діяльності навчальних закладів зазначеного типу. Відповідно до реалізації Положення в художніх навчальних закладах було відкрито класи малювання, скульптури, живопису й архітектури. Випускники отримували документ щодо закінчення закладу за обраним фахом та диплом на звання вчителя малювання і креслення в середніх навчальних закладах [5, с.12].

Отже, на початковому етапі реформування освіти, у трьох найбільших містах України – Києві, Харкові та Одесі – українські художні майстри заснували три школи, які були відмінні між собою. Київську школу пейзажного живопису представляли Сергій Світославський, Володимир Орловський, Кость Крижицький, Володимир Менк, Петро Левченко [7, с.74]. Не менш відзначилась Харківська школа художників-пейзажистів, серед яких Микола Дубовський, Кость Первухін, Микола Сергіїв, Михайло Ткаченко та знаменитий Сергій Васильківський. Також слід відзначити Одеську школу, найбільшими майстрами якої були Іван Похитонів, Герасим Головко, Микола Околович, Киріяк Костанді та інші [2, с.108]. Ці школи в українському пейзажному живописі вже мали перші ознаки створення спеціальної художньої освіти на Україні. Їх діяльність базувалась на розвитку української малярської традиції попередніх часів у поєднанні з реалістичними сучасними впливами.

Таким чином, створення спеціальних навчальних закладів образотворчого мистецтва відноситься до другої половини XIX століття. Перша художньо-рисувальна школа була відкрита у 1865 р. в Одесі і отримала статус художнього училища. Ініціатором створення одеської художньо-рисувальної школи було місцеве товариство шанувальників красних мистецтв. Вона була відкрита як школа рисунку в травні 1865 р. і відіграла помітну роль у розвитку образотворчого мистецтва не тільки в Україні, а й за її межами.

Професійна художньо-мистецька підготовка українських майстрів у XIX столітті відбувалася в Петербурзькій академії мистецтв та у популярних на той час європейських вищих художніх закладах, де основний акцент ставився на академізм та класицизм. За зазначеними умовами розвитку естетики це мало змогу створювати опір художньому розвитку України, створювати прірву між народним та «панським» мистецтвом [15, с. 148]. Однак така прірва все ж таки існувала, проте кращим професійним майстрам вдалося внести заряд народності й духовності та відчути естетичну цінність та самодовершеність фольклорного мистецтва, а отже були здатними творити неповторні шедеври в царині народної творчості.

З другої половини XIX – початку XX ст. кращими мистецькими представниками, вихідцями з України з академічною освітою були, насамперед

промислових та культурних центрах України. Традиційно у художній освіті фахове навчання образотворчому мистецтву відбувалося шляхом передачі майстрами-педагогами власного мистецького досвіду учням: з XV ст. це відбувалося у цехових об'єднаннях, з кінця XVI ст. – в деяких братських школах, наприкінці XVIII ст. – в спеціальних класах Києво-Могилянської академії, з 1768 р. – у стінах Харківського колегіуму, згодом Харківського університету [10].

Формулювання мети статті та завдань. Прослідкувати становлення й розвиток провідних приватних, художніх шкіл східного, центрального і південного регіонів України з базовою підготовкою в них художньо-педагогічних кадрів. Відстежити шляхи підготовки художників-педагогів та напрями впровадження ними теоретичних, практичних ідей і методів викладання для можливостей впровадження їх під час координування сучасних художньо-освітніх ідей.

Виклад основного матеріалу статті. Розглядаючи функціонування приватних художніх шкіл у різних регіонах України в контексті розвитку української професійної художньої освіти, слід орієнтуватись на історію розвитку художньої освіти взагалі. Так, про витоки художньої освіти в Україні свідчать мистецькі та освітні процеси Київської Русі, провідними ознаками яких є такі: відкритість мистецтва до змін, розвитку і прогресивних впливів ззовні, нагальна соціально-культурна потреба в художніх кадрах, здійснення навчальної та творчої діяльності місцевих майстрів під керівництвом провідних зарубіжних фахівців, осмислення і врахування мистецького досвіду минулого, впровадження елементів художньо-ремісничого і художнього навчання в художніх школах. І якщо на той час ще відсутня чітка система художньої освіти, то виразні художньо-освітні процеси на території України вже дають можливість виокремити власні етнічні прояви, що поступово перетворяться в національний стиль мистецтва, а згодом визріють в українську художню школу.

У період Київської Русі до української художньої школи можна віднести школу Києво-Печерського монастиря, яка стала передумовою розвитку києво-чернігівської, новгородської та галицької шкіл. У XIV – XVII ст. в Україні відкривається низка цехових організацій ремісників та малярів (наприклад, Львівський малярський цех XVI ст.). На цьому етапі продовжує свою традицію Київська лаврська іконописна школа. У XVII – XIX ст. становлення художньої освіти в Україні характеризується створенням Київського та Харківського колегіумів-академій (в класах рисунка і малярства).

Формування та розвиток художньої освіти безпосередньо пов'язані з розвитком культури, мистецтва й загальної освіти. Це зумовило впровадження приватної художньої освіти і методологічних засад в організації підготовки педагогів-художників у приватних художніх школах в Україні другої половини XIX – початку XX ст.. Зростанням темпів промисловості й містобудування, підвищенням рівня національної культури, що спрямовані на обґрунтування доцільності оволодіння учнями теоретичними та професійними знаннями, графічними, композиційними вміннями та навичками, майстерними перспективними та колористичними рішеннями на площині [6, с. 25].

Приватні школи образотворчого мистецтва відкривалися у крупних на той час культурних центрах України – Києві, Одесі, Харкові. Характерно, що діяльність названих осередків мистецької освіти, що діяли на території

Педагогика

УДК 378.14;54

кандидат педагогических наук, доцент Ибрагимов Таир Шукриевич
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРОЕКТНОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ ТЕХНОЛОГИИ

Аннотация. В приведенной статье рассматривается информация об использовании некоторых элементов метода проектов при формировании профессиональной компетентности педагога при обучении начертательной геометрии и инженерной графики. Уменьшенное число часов по учебному плану по дисциплине начертательная геометрия и инженерная графика обязывает преподавателя продолжать работу по внедрению в учебный процесс активных методов, уделять особое внимание самоорганизации самостоятельной работы. Кроме того, в статье приводятся элементы педагогического эксперимента, предусматривающего работу студентов в виде конструкторского бюро.

Ключевые слова: метод проектов, профессиональная компетентность, самостоятельная работа студента, мультимедиа разработки по начертательной геометрии.

Annotation. In the resulted article is examined information about using of some elements of method of projects for forming of professional competence of engineer-teacher at teaching of descriptive geometry and engineering graphic arts. Diminished number of clock on a curriculum on discipline descriptive geometry and engineering graphic arts obligates a teacher to continue work on introduction in the educational process of active methods, to spare the special attention to get organized of independent work. In addition, elements over of pedagogical experiment, foreseeing work of students as a designer bureau are brought in the article.

The results of the initial testing in accordance with the offered technology specify a teacher, on what educational sections of descriptive geometry it is necessary to give mind on every topic daily form and adjusting lecture of extra-mural form of teaching, promoting its efficiency; realization of elements of method of project, foreseeing the actions of experimental group as a designer department of production, promotes activity of independent work for the students of daily and extra-mural form; the recommended controlled from distance custom independent work of students controls provide independent organization of their activity; meaningfulness of production practice rises for professional development of students of daily form of teaching; the offered form of work requires the large organizational-psychological re-erecting in-process and student, and even teacher, to which they not all are ready while.

Keywords: method of projects, professional competence, independent work of student, multimedia of development on descriptive geometry.

Введение. Образование – это процесс, от которого зависит будущее не только нашего государства, но и мирового сообщества. В мировой экономике образование занимает одно из ведущих мест. Устойчивое развитие любой

страны определяется не столько их ресурсами, сколько общим уровнем образования нации. Кроме того, быстрый рост информации, в том числе и учебной, обусловливает необходимость создания таких целей, как содержание, средства профессионального образования подрастающего поколения, которые обеспечат устойчивое воспроизводство и развитие материального и интеллектуального потенциала Крыма на основе современных инновационных технологий. Специалистов много, а высококвалифицированных специалистов катастрофически не хватает [1,с. 9–13].

В приведенной статье рассматривается информация об использовании некоторых элементов метода проектов при формировании профессиональной компетентности инженера-педагога при обучении начертательной геометрии и инженерной графики. Уменьшенное число часов по учебному плану по дисциплине начертательная геометрия и инженерная графика обязывает преподавателя продолжать работу по внедрению в учебный процесс активных методов, уделять особое внимание самоорганизации самостоятельной работы. Кроме того, в статье приводятся элементы педагогического эксперимента, предусматривающего работу студентов в виде конструкторского бюро. Акцент на исследование содержания графической подготовки, отчасти – методов и средств обучения черчению сделан в работах Абросимова С. Н. [2], Болотиной Г. К. [3, с. 55–56], Грачевой, С. В., Виткалова В. Г. [4, с. 102–104], Дергач В. В. [5; 6] и других авторов. Ряд авторов, работающих по графической подготовке студентов вузов, обращает внимание, что в меньшей степени изучены вопросы реализации проектного обучения в процессе подготовки будущих инженеров-педагогов и не достаточно уделяется внимание совершенствованию форм организации обучения других базовых дисциплин. Поэтому первокурснику сложно рационально расходовать время на самостоятельную работу не только в аудитории, но и в домашних условиях. Кроме того, многие авторы указывают на то, что более 50% студентов не воспринимают с первых дней изучение начертательной геометрии, в период адаптации первокурсников к обучению в вузе. Некоторые вопросы технологии организации самостоятельной работы на повышение активности студентов как дневной, так и заочной формы обучения приведены в работах Беспалько В. [7, с. 5–330], Солдатенко Н. [8, с. 3–198], Заглядимова Н. [9, с. 62–63], Василенко О. [10, с. 165–173] и других авторов. Они указывают, что именно в самостоятельной работе заложен большой резерв приобретения умений, и навыков.

Анализ литературных источников указывает**,** что вопросами влияния различных факторов на процесс формирования профессиональных навыков занимались следующие ученые: Абашкина Н., Батышев С., Беляева А., Гончаренко С., Данилов М., Лукьянова Л., Мыхнюк М., Ничкало Н., Радкевич В., Скакун В., Скульская В., Фридман Л., Чебышева В., Шатуновский В. и другие, но не рассмотрены достаточно подробно элементы метода проектов при формировании профессиональной компетентности инженера-педагога при обучении начертательной геометрии и инженерной графики.

Цель статьи – обосновать реализацию проектного обучения в процессе подготовки будущих педагогов, формирование компетентности с первых дней обучения первокурсников в вузе на примере изучения начертательной геометрии и инженерной графики.

Изложение основного материала. Чтобы раскрыть цель статьи, мы сформулировали задачу, предусматривающую реализацию метода проектов.

професійної діяльності / С. К. Шандрук // Проблеми підготовки і підвищення кваліфікації практичних психологів у вищих навчальних закладах. – К.: Ніка-Центр, 2002. – С. 32–34.

9. Федій О. А. Естетотерапія [навч.посібник] / Ольга Андріївна Федій. – К.: Центр учбової літератури, 2007. –256 с

Педагогіка

УДК 37 (09) (477)

викладач-методист Русакова Людмила Іванівна
Канівський колледж культури і мистецтв (м. Канів);
аспірантка
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини (м. Умань)

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В ДОСЛІДЖУВАНИЙ ПЕРІОД

Аннотация. В статье рассматривается частное художественное образование в Украине во второй половине XIX – начале XX века в ретроспективном анализе. Художественно-творческое образование указанного периода представлено профессионально-художественными школами, в которых большое внимание было сосредоточено на решении проблем подготовки художественно-образовательных кадров, раскрытия содержания, форм и методов художественного образования. В этот период, под влиянием определенных прогрессивных изменений в обществе происходило интенсивное развитие системы образования, органической составляющей которой было и частное художественное образование.

Ключевые слова: частные художественные школы, педагоги-художники, художественная методика, братская школа, школа живописи, национальная культура.

Annotation. The article deals with private art education in Ukraine in the second half of XIX - early XX century in the retrospective analysis. Artistic and creative education of this period is represented by professional art schools, where great attention has been focused on solving the problems of artistic training and education of personnel, the disclosure of the content, forms and methods of art education. During this period, under the influence of certain progressive changes in society, there is intense development of the education system, the organic component of which was the private art education.

Keywords: private art schools, teachers, artists, artistic technique, brotherly school, school of painting, national culture.

Вступ. Період другої половини XIX – початку XX століття є визначальним в історії розвитку художньої освіти, оскільки він знаменується інтенсивним розвитком системи освіти взагалі, де загальна художня освіта виступає органічною складовою. Даний процес зумовлений активним впливом певних прогресивних змін у суспільстві, що відбувалися на той час.

Друга половина XIX ст. характеризується як період соціально-економічних й освітніх змін, що сприяли відкриттю художніх шкіл у

Рівень сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності може бути достатнім і знаходитись в інтервалі від 27 до 18; рівень сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності може бути середнім і знаходитись в інтервалі від 17 до 8; рівень сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності може бути низьким і знаходитись в інтервалі від 7 і менше.

Так, обстеження 185 студентів-майбутніх психологів у експериментальних групах засвідчили, що лише 27, 4% з них мали високий рівень готовності до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності; 39,3 % – середній; та 22,3 % – низький.

У контрольних групах студентів-майбутніх психологів виявлено такі дані: 20,2 % з них мали високий рівень готовності; 41, 3 % – середній та відповідно низький – 22,1 %. Зазначимо, що вивчення досвіду діяльності вищих навчальних закладів дало нам можливість виявити *основні недоліки формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності:* відсутність чіткої програми з формування цієї професійної якості; непродуктивність традиційних форм та методів формування у майбутніх практичних психологів до використання засобів естетотерапії; відсутність відповідного методичного забезпечення.

Висновки. Таким чином, результати констатувального етапу педагогічного експерименту дають можливість зробити висновок, що у вищих навчальних закладів набула необхідність розробки цілісної програми з професійної підготовки майбутніх психологів щодо використаня засобів естетотерапії. На реалізацію цих завдань роботи й був спрямований наш формувальний етап педагогічного експерименту.

Література:

1. Бачманова Н. В. К вопросу о профессиональных способностях психолога / Н. В. Бачманова, Н. А. Стафурина // Современные психолого-педагогические проблемы высшей школы. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1985. – Вып. 5. – С. 72–77.

2. Жванія Т.В. Вивчення мотивів професійного самовизначення майбутніх психологів / Т.В. Жванія // Формування та розвиток особистості в умовах вищих навчальних закладів МНС України // Матеріали І міжвузівської науково–практичної конференції 19 грудня 2003 р. – Харків, 2003. – С. 27–30.

4. Мілютіна К.Л. Форми психокорекційного впливу. / Катерина Леонідівна Мілютіна – К.: Главник, 2007. – с. 144. (Серія «Психол. інструментарій»). Бібліогр.: С.142 – 143.

5. Оржеховська В.М. Преветивна педагогіка [підр. для студентів ВНЗ] /В.М.Оржеховська. – Черкаси, 2008. – 345 с.

6. Пов'якель Н. І. Саморегуляція професійного мислення в системі фахової підготовки практичного психолога: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н. І. Пов'якель. – К., 2004. – 40 с.

7. Семиченко В. А. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? / В. А. Семиченко // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. – К.: ВІПОЛ, 2000. – С. 176–203.

8. Шандрук С. К. Специфіка підготовки практичних психологів до

Этот метод позволяет обеспечить достижение дидактической цели через детальную разработку индивидуальной профессиональной направленности деятельности студента, начиная с первого курса. Процесс обучения сопровождается в виде конкретной деятельности будущего педагога, которая должна завершиться вполне реальным, осязаемым практическим результатом. При этом соблюдается совокупность действий студентов в определённой последовательности для достижения сформулированной задачи, решение которой позволяет студенту самостоятельно приобретать необходимые знания для интеграции их из различных дисциплин в конкретное производство. Такой вид работы предполагает развитие познавательных навыков, умение самостоятельно использовать свои знания, ориентироваться в информационном пространстве направленно. Совместно с компетенциями по конкретной дисциплине мы формируем такие качества личности, которые будут востребованными конкретным видом профессионального труда. В этой связи в образовании в настоящее время вызывает интерес к технологии проектного обучения. В ходе проектного обучения мы создаем студенту такие дидактические условия, которые позволят ему реализовать в своей профессиональной практике взаимосвязь «студент – производство – общество».

Трудности в работе со студентом возникают в связи с тем, что почти невозможно выделить единственное направление научного исследования. К данной работе мы привлекаем сотрудников производства для корректной постановки задачи, используем их результаты, анализируем и создаем личную модель, которая помогает нам обеспечивать реализацию нашего проекта. Такой подход к изучению учебной дисциплины позволяет активизировать деятельность студента, а преподавателю всегда работать эффективно (не угасать с годами деятельности), проводить интересные исследования совместно со студентами XXI века, которые грамотно могут работать с компьютером.

В процедуру выполнения проекта мы включили несколько этапов: поиск литературы, анализ литературных данных, практический (исследовательский), контрольный и заключительный. Темы для проектов одаренные студенты группы получали после двух- трех занятий. Мы экспериментально доказали, что одаренные студенты не всегда имеют высокий или достаточный результат по дисциплинам общеобразовательной школы, являющимся фундаментальными для начертательной геометрии и инженерной графики [11, с.141-149]. Особое внимание уделяем студентам не только дневной, но и заочной формы обучения. Студенты заочной формы обучения в основном специалисты, закончившие специальные средние учебные заведения. Они заинтересованы в повышении компетентности и хорошо понимают проблемы общества и своего производства. Учитывая умения студентов реализовать в своей трудовой деятельности компьютер в качестве помощника, мы привлекаем к работе некоторых студентов к проектированию элементов мультимедиа презентации для учебных занятий. Эту видеоинформацию используем при чтении лекции, проведении практических занятий по начертательной геометрии и инженерной графике. Применение своих мультимедиа разработок позволяет совершенствовать методику изложения теоретического учебного материала, значительно увеличить объем и наглядность информации, не увеличивая объём часов, предусмотренных

учебно-методическим комплексом дисциплины (УМКД) на каждое занятие. При этом увеличивается концентрация внимания студента в связи с тем, что вербальное пояснение графического изображения, позволяющего понять теоретический материал, дополняется визуальным изображением. Изображение чертежа, постепенно появляющегося по элементам на мониторе, помогает студенту воспринять последовательное построение конкретной фигуры или детали. Видеоматериалы, анимации, многомерная графическая фигура предоставляют возможность лектору имитировать разные технические и технологические процессы во время описанных выше занятий. Без видеоматериалов студенту сложно представить и реализовать на своём примере необходимую для усвоения информацию на неподвижных усложненных чертежах. Хотелось бы ещё раз отметить, что особенностью рассматриваемой дисциплины является то, что значительный материал представляют графики, чертежи деталей, различных конструкций. Изображение их на доске мелом требует много времени, в этой связи приходится упрощать чертёж. Кроме того, некоторые чертежи вообще невозможно разобрать на одной лекции, а перенос фрагмента недостроенного чертежа на другое время теряет преемственность информации. Использование программы MICROSOFT POWER POINT открывает дополнительные возможности сопровождение подачи теории значительным объёмом соответствующего иллюстрированного материала не только в виде схем и чертежей, но и компьютерной анимации. Мел не позволяет студенту воспринять информацию педагога. В ходе занятия последовательно выводится необходимый материал на экран, управление работой педагога сводится к более простому манипулированию «мышью». Ниже приведены примеры в виде рисунков. Видно, что приведенные схемы сложные. Студенты экспериментальной группы совместно с преподавателем принимают участие в решении задач, позволяющих создавать мультимедиа проекты. Ниже приведена схема в виде рисунка 1.

зокрема: анкетування, бесіди, інтерв'ю, аналіз проблемних ситуацій, творчі завдання, педагогічні спостереження, що дало нам змогу забезпечити вірогідність та об'єктивність результатів.

Вивчення стану сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності проводилась протягом 2010-2014 років.

У визначених нами контрольних та експериментальних групах було проведено констатувальний етап педагогічного експерименту, у якому брали участь 370 майбутніх психологів (відповідно ЕГ – 185 та КГ – 185). На цьому етапі за допомогою розроблених нами критеріїв та показників вивчався реальний стан сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

З цією метою студентам було запропоновано анкети, проведено спостереження, експертне опитування, бесіди, індивідуальні бесіди, тестування, аналіз проблемних ситуацій, інтерв'ювання, соціометрія, статистичні обробки інформації, аналіз робочих навчальних програм і планів відповідності до спеціальності «Практична психологія» і «Психологія».

Ми використовували такі *методики*: методика визначення рівня сформованості ціннісних орієнтацій М. Рокича; вивчення загальної самооцінки особистості (опитувальник Г. Казанцевої); проективна методика на визначення характерологічних рис особистості: „Неіснуюча тварина", тест М. Люшера; анкета на виявлення гуманних почуттів учнів за А. Валантісом; оцінка психоемоційного стану, тест-оцінку стану психічного, фізичного й соціального здоров'я та рівня соціального контролю в емоційній сфері (за К. Леонгардом), а також авторські анкети студентів, спрямовані на вивчення обізнаності щодо використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

Для діагностики ми використовували спостереження, бесіду, анкетування, метод соціометрії. Зауважимо, що система діагностичних взаємодоповнюючих методик включала комплексну діагностику з дослідженням різних особистісних якостей і спрямувань особистості майбутнх психологів. Методика, запроваджена на констатувальному етапі педагогічного експерименту, дала можливість одержати ймовірні дані у контексті визначених нами завдань дослідження.

Для більш точного визначення рівня сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності за кожним із критеріїв ми вирішили цей процес дещо конкретизувати.

Рівень сформованості готовності сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності ми будемо розраховувати за такою формулою:

$Pn= P1+P2+...$,

де Pn = P–узагальнений середній рівень сформованості досліджуваної якості, P1,P2 –показники, які характеризують рівень сформованості окремих її показників, n – кількість студентів.

Відповідно до підібраної нами методики: високий рівень – 3 бали, середній рівень – 2, низький рівень –1.

Тому загальна сума балів з 9-ма показниками (готовність майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності за всіма критеріями характеризують 9 показників) сполученням критеріїв трьох рівнів знаходитиметься в інтервалах від 9 до 27.

комунікативних умінь і навичок та їх стійкості, здатності до саморегуляції в прояві міжособистісній взаємодії.

Відбір показників досліджуваної особистісної якості грунтувався на сформульованому нами визначенні, а також урахуванні *критеріїв: когнітивного, емоційно-ціннісного та діяльнісно-поведінкового.*

Визначаючи і доповнюючи один одного, вони, взаємодіючи з показниками, характеризують кількісний і якісний аспект особистості підлітка та відображають наявність та дієвість вияву готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

Відповідно до зазначених критеріїв нами були визначені такі *показники* сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

Зокрема, *показниками когнітивного критерію* нами було визначено такі:

– розуміння сутності естетотерапії як природної системи інтегративної терапії;

– обізнаність з основних форм і видів естотерапії;

– усвідомлення професійної використання засобів естетотерапії під час роботи з дітьми і підлітками.

Для визначення наступних показників досліджуваного нами особистісної якості, ми спиралися на визначення цього критерію. Так, у словнику основних термінів і понять з превентивного виховання за загальною редакцією В. Оржеховської визначення складової емоційно-ціннісного компонента поняття пояснює таким чином:

1) ціннісні орієнтації – ідеологічні, політичні, моральні, естетичні та інші підстави оцінок суб'єктом навколишньої діяльності орієнтації у ній;

2) ціннісні орієнтації – спосіб диференціації індивідом суб'єктів навколишньої діяльності і орієнтації в ній [5, с. 121].

У структурі людської діяльності ціннісні орієнтації тісно пов'язані із пізнавальними (когнітивними) і вольовими її сторонами. Саме в процесі спільної діяльності, у нашому випадку це бути професійна діяльність, яка визначає стосунки людей у групах, складаються групові ціннісні орієнтації.

Отже, *показниками емоційно-ціннісного критерію* нами були визначені такі:

– прагнення використовувати засоби естетотерапії з різними соціальними категоріями;

– оволодіння цінністю використовувати творчі методи роботи з дітьми і підлітками, що потребують естетотерапевтичної допомоги;

– бажання розуміти емоції різних соціальних категорій.

До наступного *критерію – діяльнісно-поведінкового,* нами були визначені такі показники:

– уміння здійснювати психолого-корекційний вплив на різні соціальні категорії з використанням засобів естетотерапії;

– уміння організовувати естетотерапевтичну діяльність як вид соціального проектування;

– уміння проектувати естетичне сприйняття оточуючого світу.

Таким чином, визначені нами критерії та показники є взаємопов'язаними та сприяють об'єктивній констатації досліджуваного явища.

Для розв'язання завдань констатувального етапу педагогічного експерименту нами використовувався комплекс діагностичних методів,

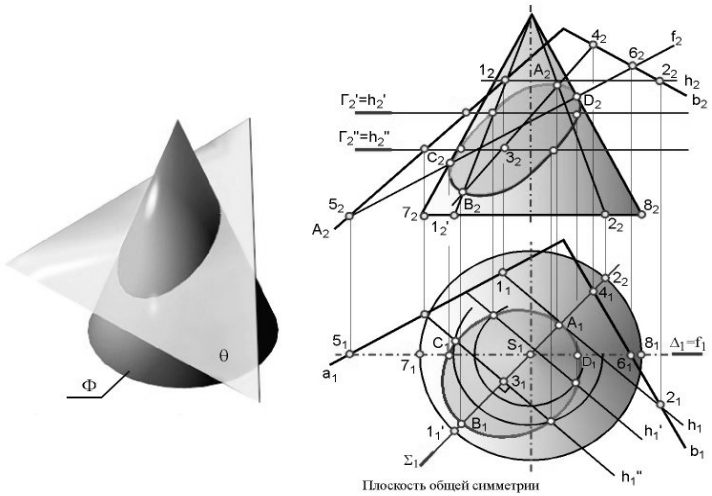

Рис. 1. Построение линии пересечения конуса плоскостью

Для подтверждения влияния разработанной личной технологии оптимизации в самоорганизации самостоятельности студента дневной и заочной формы в ходе рационального управления их деятельностью мы приводим результаты эксперимента с соответствующими им выводами. Начало эксперимента предусматривает технологию установления исходного уровня в целях выбора академических групп, с примерно одинаковой подготовленностью первокурсников по курсу математики черчению средней школы. В этих целях были проанализированы результаты исходного тестирования академических групп специальности «Профессиональное обучение», профилям подготовки: охрана труда в машиностроении, технология машиностроения, эксплуатация и ремонт автомобилей. Число студентов в этих группах составило 100 человек. По этим результатам сформированы две группы для проведения педагогического исследования влияния созданного нами всего дидактического комплекса с элементами проектного обучения, предусматривающее мультимедиа. В каждую группу входило по 25 студентом, средний бал которых составил 35,6 из 100 возможных баллов. По этим данным мы объединили 50 студентов в две академические группы [12, с. 125–134]. Выше 40 баллов были получены у единичных первокурсников, поэтому они не попали в состав группы для исследования.

Такой подход к педагогическому эксперименту позволяет устранить влияние такого фактора, как разная подготовленность по программе средней школы, он обеспечивает примерно одинаковый фундамент готовности к восприятию курса начертательная геометрия и инженерная графика в вузе. Используя результаты исходного тестирования учебной дисциплины, мы рассчитали коэффициент корреляции для результатов учащихся средних школ и исходного тестирования первокурсников дневной и заочной формы, приступивших к изучению вузовского курса начертательной геометрии и

инженерной графики. Коэффициент корреляции рассчитали по формуле

$$r_{Y/X} = \frac{\overline{xy} - \overline{x} \cdot \overline{y}}{\sigma_x \cdot \sigma_y} = \frac{7{,}325 - 2{,}5 \cdot 2{,}9}{0{,}5477 \cdot 0{,}4899} = 0{,}2795$$

[13, с. 107–109]:

Таким образом, полученное значение коэффициента корреляции равное 0,2795. Это свидетельствует о слабой связи результатов исходного тестирования первокурсников, приступающих к изучению вузовского курса начертательной геометрии и инженерной графики с результатами учащихся средних школ. Низкое значение коэффициента корреляции указало на необходимость создания дидактических условий для оптимизации самоорганизации самостоятельной работы студентов.

В ходе педагогических исследований результаты экспериментальных групп, в которых использованы элементы метода проектов, были сопоставлены с результатами работы контрольных групп. Усвоение модуля дисциплины

$$U,(\%) = \frac{N_0}{N_M} \cdot 100\%$$

$U(\%)$ рассчитывали по формуле: ,

здесь $N0$ – баллы полученные студентами по дидактическому модулю;

NM –баллы, которые может получить студент при усвоении всего объема дидактического модуля.

Результаты исследований, которые были получены, позволили нам сделать такие выводы.

1. Результаты исходного тестирования в соответствии с предлагаемой технологией указывают преподавателю, на каких учебных разделах начертательной геометрии необходимо сосредоточить внимание по каждой теме дневной формы и установочной лекции заочной формы обучения, повышая ее эффективность.
2. Реализация элементов метода проекта, предусматривающих действия экспериментальной группы в качестве конструкторского отдела гипотетического производства, повышает активность самостоятельной работы для студентов дневной и заочной формы.
3. Рекомендуемые элементы дистанционного управления самостоятельной работой студентов обеспечивают самоорганизацию их деятельности.
4. Повышается значимость производственной практики для профессионального развития студентов дневной формы обучения.
5. Предлагаемая форма работы требует большой организационно-психологической перестройки в работе и студента, и даже преподавателя, к которой они пока не все готовы.

Литература:

1. Дружилов С.А. Пилим сук, на котором сидим: проблемы сегодняшнего высшего профессионального образования // Alma mater (Вестник высшей школы). – 2012. – № 8. – С. 9–13.

2. Абросимов С.Н. Дисциплина «Инженерная и компьютерная графика» за 68 часов. Возможно ли это? // Белорусский Государственный Технический университет «Воен. мех.». 2011.

3. Болотина Г.К. Мониторинг качества обучения, воспитания и развития

–узагальнення отриманих результатів за всіма напрямами експериментальної роботи;

– виявлення рівнів сформованості у майбутніх психологів готовності до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

В основу констатувального етапу педагогічного експерименту покладалася визначена нами структура формування у майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності, яка містила три взаємопов'язані критерії: когнітивний, емоційно-ціннісний і діяльнісно-поведінковий. Вимірювання їх сформованості здійснювалося за допомогою розроблених нами показників.

У науковій літературі виділено декілька підходів до проблеми визначення критеріїв сформованості тієї чи іншої якості особистості, зокрема критерії та показники обґрунтовувались ученими І. Бехом, І. Звєрєвою, Л. Коваль та інші.

Разом із тим В. Оржеховська визначає критерій як ідеальний зв'язок, еталон, що відтворює вищий, найдосконаліший рівень сформованості певного утворення, порівняно з яким можна встановити ступінь відповідальності і наближення його реального рівня до норми, до ідеалу [5, с. 68].

Отже, аналіз наукових джерел з проблеми дослідження дав змогу окреслити основні характеристики критерію, під яким розуміється ідеальний зразок, еталон, який визначає вищий, найдосконаліший рівень функціонування певної системи, порівняно з яким можна встановити ступінь відповідності і наближення його реального рівня до ідеалу.

При цьому критерій подається як сукупність ознак (показників), які дозволяють відрізнити один рівень від іншого. Ми визначаємо критерій як ознаку, на основі якої здійснюється оцінка рівнів сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

Показник – це визначений кількісний чи якісний прояв ознаки, який визначає оцінку, рівень, стиль вимірювання величини. Необхідно зазначити, що формування будь-якої якості особистості неможливе без засобів, завдяки яким і відбувається формування тієї чи іншої якості, зрозуміти яку можна, усвідомивши логіку розвитку сформованої якості.

Головним критерієм сформованості у майбутніх психологів готовнсоті до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності є певний рівень, що виявляється у професійно-значущих якостях. Це відповідає вимогам сучасного соціуму до професійної компетентності.

На наше переконання, готовність майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності має включати певні знання, мотиви, емоції, сформованість професійно-значущих умінь і навичок, здатність до саморегуляції дій та вчинків. Саме для визначенні рівня сформованості готовності до майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності виділяємо критерій, а також достатнє число показників для того, щоб повною мірою схарактеризувати критерії сформованості цієї якості у майбутніх психологів.

Важливим, на нашу думку, при визначенні рівнів сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності є врахування обсягу знань та ступеня їх усвідомлення, проявів у майбутніх психологів мотиваційно-ціннісної сфери: (емоційно-позитивне ставлення не тільки до себе, а й до оточуючих), ступеня розвитку

formation of future psychologists in the use of funds estetotherapy in professional activities.

Keywords: estetotherapy, future psychologists, training, formation of readiness.

Вступ. Сучасне українське суспільство зазнає стрімких змін, викликаних соціально-економічними процесами інтеграції, інтенсифікацією інформаційно-комунікаційного простору. У зв'язку з цим проблема якісної підготовки майбутніх практичних психологів набуває останнім часом пріоритетного значення для сучасного соціуму.

У вищій школі наразі ведеться активний пошук модернізованих форм та методів щодо ефективної підготовки практичних психологів з метою розвитку їхньої професійної компетентності. Саме тому оновлений зміст методичної підготовки практичного психолога має становити питання щодо саморозвитку та самоосвіти, подальшого засвоєння та вдосконалення професійних знань та умінь, які і становлять базис майбутньої професійної діяльності.

Формулювання мети статті і завдань. Відповідно до вивчення наукової літератури з питання формування готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії постала необхідність в експериментальному дослідженні стану сформованості у майбутніх психологів готовності до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності та підкріплення практичними висновками результатів досліджуваної проблеми.

Виклад основного матеріалу статті. Задля виявлення стану сформованості у майбутніх психологів готовності до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності проводився констатувальний етап педагогічного експерименту.

Зміст програми цього етапу експерименту передбачав визначення експериментальної бази, добір діагностичних методик вивчення проблеми та за допомогою відповідних методів визначення рівнів сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності на основі виявлених критеріїв та показників.

До основних завдань констатувального етапу педагогічного експерименту належали такі:

– визначення критеріїв та показників рівнів сформованості готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності;

– з'ясування ступеня розуміння майбутніми психологами поняття „засоби естетотерапії" та усвідомлення ними професійної значущості використання засобів естетотерапії, виявлення мотивів та їхньої реальної поведінки;

– виявлення труднощів та проблем у формуванні готовності майбутніх психологів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

Базою дослідно-експериментальної роботи стали такі вищі навчальні заклади м. Суми та м. Києва (Міжрегіональна академія управління персоналом і Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка). У констатувальному етапі педагогічного експерименту брали участь 370 майбутніх психологів, з них 185 належали до експериментальних груп, 185 – до контрольних груп. До експерименту було залучено 30 педагогів вищих навчальних закладів.

Експериментальне дослідження здійснювалось нами у три етапи:

– проведення констатувальних зрізів;

студентов / К.Г. Болотина // Методист. – 2006 – № 10. – С. 55–56.

4. Грачева С.В., Виткалов В.Г. Инновационный подход к проведению практических занятий по начертательной геометрии // Сб.: совершенствование подготовки учащихся и студентов в области графики, конструирования и стандартизации. – Саратов.2001. – С. 102 – 104.

5. Дергач В.В. Начертательная геометрия: курс лекций / В. В. Дергач, А. К. Толстихин И.Г. Корнева. – Красноярск, Сибирский федеральный университет; Политехнический институт, 2007. – 87 с.

6. Дергач В. В. Начертательная геометрия: рабочая тетрадь / сост.: В. В.Дергач, И. Г. Борисенко, А. К. Толстихин. – Красноярск: ИПЦ СФУ, 2009. – 55 с.

7. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В. П. Беспалько. Институт профтехобразования РАО. – М., 1995. – 336 с.

8. Солдатенко М. М. Теорія і практика самостійної пізнавальної діяльності: монографія / М. М. Солдатенко. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. – 198 с.

9. Заглядимова Н.В.Управление познавательной деятельностью студентов –заочников в процесс се изучения химии в инженерном вузе: учебное пособие для студентов и преподавателей высших учебных заведений / Н. В. Заглядимова, Л.В. Сидоренко. – М.: НИИВШ, 1983. – 24 с.

10. Василенко О. Вища заочна освіта в Україні: етапи розвитку / О. Василенко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2003. – Вип. 3/4. – С. 165–173.

11.Ибрагимов Т.Ш. Дидактические основы модульно-рейтинговой системы оценивания учебных достижений студентов заочной формы обучения: дис. … канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Т. Ш. Ибрагимов. – К., 2009. – С. 141–148.

12. Ибрагимов Т.Ш. О влиянии авторской технологи на эффективность самостоятельной работы студента заочной формы обучения / Т. Ш. Ибрагимов // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. – Харків: ХНПУ, 2011. – Вип.36. – С. 125–134.

13. Гласс Дж. Статистические методы в педагогике и психологи /Дж. Гласс, Дж. Стенли; [пер. с англ. Л. И. Хайрусова]. – М.: Прогресс, 1975. – С. 107–108.

Педагогіка

УДК 37.011(438)"19"

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки ДВНЗ
Ковальова Ольга Володимирівна
Державний вищий навчальний заклад
"Донбаський державний педагогічний університет" (м. Слов'янськ)

ПЕДАГОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ ПОЛЬСЬКОГО ПЕДАГОГА-ГУМАНІСТА ЯНУША КОРЧАКА

Аннотация. В статье раскрыта основа педагогической концепции известного польского педагога-гуманиста Януша Корчака, обозначена цель воспитания в его концепции. Автором так же описаны содержание и принципы воспитания личности, раскрыты составляющие и подходы к педагогическому мастерству учителя.

Ключевые слова: педагогическая концепция, формирование личности, ребенок, система воспитания, принципы воспитания, педагогическое мастерство учителя.

Annotation. The author marks out the ground of the Polish educator-humanist's pedagogical conception, explain the aim of upbringing in his conception. In the article the content and principles of person's upbringing are carried out. The author also lights out elements and approaches to pedagogical craftsmanship.

Keywords: pedagogical conception, person's formation, a child, the system of education, principles of person's upbringing, pedagogical craftsmanship.

Вступ. Глибокі зміни в українському суспільстві на початку XXI століття зумовлюють пошук нових підходів до організації системи освіти і виховання в новому тисячолітті, які відповідали б потребам сьогодення. Процес інтеграції України у європейський простір спонукає до формування гуманістичної особистості, культурної, толерантної, здатної до самопізнання, саморозвитку та максимальної самореалізації, громадянина своєї країни, Європи і світу. Розробка сучасних моделей виховних систем неможлива без ґрунтовного аналізу історико-педагогічного досвіду, виявлення його прогресивних ідей та можливостей їх творчого використання. Гуманістична педагогіка орієнтується на образ людини як самостійної, активної і творчої особистості, здатної до прийняття й реалізації рішень щодо власного життя.

Характерною особливістю педагогічної спадщини Януша Корчака є спрямованість виховного процесу на створення умов для гуманістичного формування особистості. Міжнародною організацією ЮНЕСКО Януша Корчака визнано одними з найвидатніших педагогів XX століття і 1978 рік, коли виповнилось століття з дня народження польського педагога було об'явлено його роком. Педагогічні ідеї Януша Корчака досліджувалися у Великій Британії, Німеччині, Польщі, Росії, Швейцарії, Японії та інших країнах.

В Україні окремі аспекти спадщини польського педагога вивчали Ж. Ільченко, Н. Калениченко, Л. Коваль, М. Петровський, С. Сисоєва, І. Соколова. Поряд з цим зазначимо, що активний науковий інтерес українських науковців до творчості Януша Корчака почав проявлятися нещодавно (С. Денисюк, Т. Забута, В. Ханенко).

Але теоретичні погляди й практичний досвід Януша Корчака з проблем гуманістичного формування особистості потребують ґрунтовного вивчення та заслуговують творчого використання у XXI столітті. Особливості концепції виховання польського педагога мало досліджені у вітчизняній педагогічній теорії, саме тому це стало об'єктом нашого дослідження.

Формулювання мета статті та завдань. Метою статті є визначити основу педагогічної концепції Януша Корчака Досягнення мети забезпечується реалізацією наступних завдань: на основі вивчення науково-педагогічної та художньої літератури висвітлити мету виховання, розкрити зміст та принципи виховання особистості, обґрунтувати підходи до педагогічної майстерності вчителя.

Виклад основного матеріалу статті. На становлення Януша Корчака як педагога-гуманіста сприяли суспільно-політичні умови, соціальне походження, родинні традиції та сімейна атмосфера, ранній початок педагогічної діяльності тощо. Провідним було прагнення змінити світ, зацікавлення людською долею,

проведения занятий по физическому воспитанию и применение различных видов двигательной активности, вызвали большой интерес у обучающихся основного отделения.

Такой системный подход обеспечивает формирование у обучающихся потребности в регулярных занятиях, что, несомненно, положительно скажется на состоянии здоровья, улучшит самоорганизацию, и увеличит возможность реализации их потенциала в учебе и профессиональной деятельности.

У основной группы студентов отмечено улучшение общего состояния здоровья, в следствие регулярных занятий.

Улучшение здоровья и общего самочувствия (по дневникам самоконтроля) стали мощным стимулом, побуждающим к тому, что бы заниматься спортом, в рамках учебных занятий вуза.

Литература:

1. Велитченко, В.Н. Организация занятий с учащимися, отнесенными к специальной медицинской группе/ В.Н. Велитченко. - М.: Физкультура и спорт, 1998. - 66с.

2. Железняк, Ю.Д. Основы научно-методической деятельности в физической культуре и спорте/ Ю.Д. Железняк, П.К. Петров. - М.: Академия, 2002. - 265 с.

3. Пирогова, Е.А. Влияние физических упражнений на работоспособность и здоровье человека / Е.А. Пирогова, Л.Я. Иващенко, Н.П. Страпко. - К.: Здоровье, 1986. - 152 с.

4. Судакова, Ю.Е. Формирование физической культуры личности подростков, склонных к употреблению психоактивных веществ: автореф. дис. конд. пед. наук/ Ю.Е. Судакова; Волгоградский гос. универ. - Волгоград, 2010.

Педагогіка

УДК 378.147:159.9 – 057.87(043.3)

керівник психологічної служби, практичний психолог,
здобувач Ратєєва Вікторія Олександрівна
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка (м. Суми)

СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотация. В статье представлены результаты педагогического эксперимента по выявлению профессиональной готовности будущих психологов к использованию эстетотерапии в работе с разными категориями населения. Определены критерии, показатели и уровни сформированности будущих психологов к использовании средств эстетотерапии в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: эстетотерапия, будущие психологи, профессиональная подготовка, формирование готовности.

Annotation. The article presents the results of the pedagogical experiment to identify the professional readiness of the future psychologists to use estetoterapii work with different categories of the population. The criteria, indicators and levels of

Физические упражнения, базирующиеся на общепринятой методике, в процессе которой не учитываются такие факторы, как: заболевания, индивидуальные особенности организма обучающегося, его потребности и склонности к определенным видам физической активности, не позволят должным образом исполнить свое назначение. Такие занятия физическими упражнениями не оказывают существенного влияния на уровень их психофизической подготовки, не стабилизируют психоэмоциональное состояние [1, с. 57].

Анализ некоторых показателей гемодинамики обучающихся по окончании эксперимента показал, что происходит нормализация таких показателей, как АДС, АДД и снижение показателя ЧСС у всех участников эксперимента. Таким образом, согласно улучшениям вышеуказанных показателей, можно сделать вывод, что занятия физическими упражнениями благотворно влияют на организм обучающихся, и кроме того, повышают функциональность работы сердца и сосудов.

Реализацию оздоровительной направленности занятий лучше проводить в подготовительной и начальной фазе основной части занятия. Спортивная направленность включает использование метода круговой тренировки с использованием упражнений кроссфита индивидуально в середине и конце основной части занятия.

Эффективность комплексной программы оздоровления, воздействия физической работоспособности и применения положительной мотивации к физкультурной деятельности обучающихся основного отделения имеют экспериментальное подтверждение.

Разработанные и рационально составленные занятия физическими упражнениями с оздоровительно-спортивной направленностью способствовали:

- улучшению показателей уровня физической подготовленности;
- формированию осознанного отношения к своим силам;
- осознанию потребности в здоровье, бережного и заботливого отношения к нему, к его укреплению;
- самоконтролю и самосовершенствованию в целом.
- повышению уровня функциональной и физической подготовки обучающихся основного отделения.

Динамика развития показателей физической подготовленности студентов, в ходе исследования, претерпела положительные изменения. Улучшение качества физического воспитания обучающейся молодежи, влечет за собой необходимость и дальше совершенствовать научно-методические основы физической культуры в ВУЗе.

Решение общих и специфических задач, связанных с индивидуальными особенностями личности, должно осуществляться посредством физического воспитания обучающихся в основном отделении.

Внедрение в учебный процесс физкультурно-инновационной методики, помогло обучающимся определить уровень своих физических возможностей, дать им оценку. Представленная программа повысила уверенность студентов в своих силах, увеличилась мотивация к систематическому использованию средств физической культуры в повседневной жизни для обеспечения нормальной жизни, учебы и профессиональной деятельности в будущем.

Выводы. Подход, на основе использования нетрадиционных методов

бажання працювати з дітьми. Виявлено, що значний вплив на становлення гуманістичної педагогічної концепції Януша Корчака мало його захоплення літературою, звернення до філософських праць і прагнення знайти відповіді на питання, що його хвилювали. Януш Корчак шукав відповіді на питання, пов'язані з особистістю дитини, впливом на її розвиток індивідуального внутрішнього світу, психологічними особливостями, зовнішніми умовами, що її оточують, зокрема у творах Б. Пруса, Марка Аврелія, Діогена, Секста.

У результаті вивчення та аналізу творів Януша Корчака, наукових та публіцистичних матеріалів виявлено, що педагогічна концепція гуманіста ґрунтується на ідеях повноцінності та повноправності дитини, її рівності з дорослими, важливості періоду дитинства у становленні особистості. У своїй книзі "Як любити дітей" педагог підкреслює: "Дитина перевищує нас силою почуттів. В області інтелекту вона щонайменше рівна нам, але їй не вистачає лише досвіду"[5, с. 15].

Януш Корчак усім подвигом свого життя, казками, педагогічними працями довів, що двоє таких відмінних світів живуть поруч, залежать один від одного – дорослість та дитинство; без розуміння дорослими дітей, а дітей дорослих неможливо зробити людство щасливим. Грубе слово, кинуте дорослим, непродуманий вчинок, несправедливе покарання можуть нанести дитині глибоку іноді невиліковну рану. "Влітку та восени життя бережіть у потаємному закуточку душі хоча б частину весни; будьте одночасно і дорослими, і дітьми…"[4, с. 324].

Особливе розуміння педагога-гуманіста місця і ролі педагогіки та виховання у процесі формування особистості зумовили інноваційні підходи до трактування основних компонентів педагогічного процесу - мети, завдань, змісту, методів, засобів та форм взаємодії педагогів і вихованців, а також результату.

Як показало вивчення, визначену мету виховання - сприяти розвитку вихованців - педагог втілював в життя на основі власної педагогічної концепції, що характеризується системністю ідей і поглядів, а її зміст - цілісним уявленням про закономірності, сутнісні зв'язки процесу виховання. На основі її осмислення практичну діяльність Януш організовував у створених ним виховних закладах. Будинок Сиріт і Наш Дім були створені в Польщі, у якій на той час процвітали шовінізм, соціальна нерівність, але незважаючи на це, дитячі республіки Корчака проіснували протягом його життя чверть століття.

З часом було створено філії Будинку Сиріт, до яких входили літні колонії, школа, інтернат, дитячий садок, зимовий табір для ослаблений дітей, бурса для підготовки вихователів та сільськогосподарська ферма. У Будинку Сиріт, як в експериментально-дослідній лабораторії, на основі проведення багаторічних психолого-педагогічних спостережень та узагальнень своєї педагогічної діяльності розробив оригінальну концепцію розвитку дитини, яка ґрунтувалася на науковому фундаменті, була результатом синтезу широкого комплексу наук про людину та орієнтувалася на визнання неповторності кожної особистості.

Підкреслимо, що польський педагог надавав важливого значення саме особистісному становленню вихованців у процесі набуття індивідуального, соціального досвіду шляхом засвоєння досвіду колективного співжиття.

Так, у повісті "Літо в Михалувці" Януш Корчак описує, що він привіз 150 найбідніших дітей із Варшави, які ніколи не бачили ліса, річку, полів. Для них

чотири тижні, проведені у Михалувці, - це було чотири тижня здивування різноманітності, красоти та щедрості природи. І це почуття породжує відповідне почуття вдячності. Перед від'їздом із Михалувки вихованці потайки від дорослих збудували на окраїні лісу велике зручне гніздо для лелек. "Нехай птахи поселяться в ньому, коли повернуться наступного року. Хай вони будуть щасливі в Михалувці, як були й ми щасливі", - казали діти [4, с. 515].

Януш Корчак прагнув створити у дитячому середовищі ідеальне суспільство і навчити своїх вихованців жити у ньому. Такий підхід давав можливість педагогу-гуманісту створити атмосферу, яка забезпечувала б не тільки фізичний, моральний, розумовий розвиток особистості й готувала її до життя у демократичному суспільстві, в якому кожен громадянин є господарем, дбає про поліпшення суспільного добробуту і обов'язково несе відповідальність за свої дії, вчинки, результати своєї праці. На думку польського педагога, організація суспільства має ґрунтуватися на розумінні людини ролі її прагнень та їх максимального задоволення з метою вдосконалення самого суспільства.

Виховна система, обґрунтована і впроваджена Янушем Корчаком у дитячих закладах, базувалася на таких принципах:

- динамізму,
- відкритості й самоорганізації;
- єдиного демократичного колективу вихованців, вихователів, працівників закладу;
- дотримання встановлених правил та рівності у правах і обов'язках всіх членів колективу шляхом застосування нормативних документів закладів – статут та кодекс;
- забезпечення необхідних умов для відповідного і належного розвитку кожного члена колективу;
- застосування методів виховання, спрямованих на пошук та розвиток індивідуальних можливостей дитини та її самоактуалізації;
- самоврядування із застосуванням самообслуговування та здійсненням виробничо-господарської діяльності;
- привчання до аналізу вчинків, їх причин та наслідків шляхом участі вихованців у діяльності товариського суду;
- вивчення дитячої особистості та віра у її кращі якості;
- створення можливостей для розвитку суспільної активності та вміння жити у соціумі [1, с. 415].

Організація життєдіяльності у корчаківському Будинку сиріт передбачала активізацію участі дітей у вихованні, допомогу у пошуку шляхів формування особистості її власними зусиллями, сприяння набуттю дітьми необхідного досвіду самоорганізації власного життя, не порушуючи прав та свобод інших. "Не давити" - це основа усієї педагогіки Корчака. Так, у дитячому суді він був секретарем, а не головуючим. Він брав участь у всіх чергуваннях, слідкував, щоб ніхто не порушував рівності.

Педагогічним кредо Януша Корчака було - любов до дітей, повага до особистості дитини, тендітне ставлення до її серця.

Своєю основною педагогічною ідеєю він вважав - пошук прихованих зв'язків між вихованням дітей і нашим майбутнім, між дитинством і зрілим віком.

целом. [4, с. 7].

Особенности контингента занимающихся в основной группе ВУЗа не позволили обобщить вопросы программы и методик осуществления занятий физическими упражнениями.

Исследования проводились в течение 2013-2015 учебных годов. Все измерения проводились в спортивной лаборатории кафедры физической культуры и спорта ДИТИ НИЯУ МИФИ.

Занятия физической культурой, осуществлялись в соответствии с рабочей программой и фондом оценочных средств по дисциплине «Физическая культура».

Формы занятий. Учебные занятия проводятся дважды в неделю (в сетке учебного расписания) по 2 часа.

Занятия представляют собой систему, состоящую из следующих взаимосвязанных блоков:

1) подготовительный – включает в себя общеукрепляющие по системе Н.М. Амосова упражнения, направленные на активизацию жизненных сил организма. Показатель средней частоты сердечных сокращений (ЧСС) выражает функциональную активность организма и особенности динамики его вырабатывания. Нарастать он должен постепенно, так, чтобы к окончанию первой части занятий данный показатель достигал не более 140-150 уд/мин;

2) основной – это блок, занятия которого состоят и нескольких этапов: упражнения с элементами кроссфита в процессе круговой тренировки; оздоровительный бег.

3) заключительный блок включает в себя два этапа:

- упражнения по методике Амосова Н.М.[3,с. 88], помогает улучшить работу сердца, сосудов, органов дыхания;
- заполнение дневника самоконтроля, в котором студенты отмечают ЧСС, пульс, самочувствие, самоощущения после занятий физической культурой.

Помимо основных учебных занятий, студенты участвуют в массовых и самостоятельных занятиях физическими упражнениями.

В результате двухгодичного эксперимента отмечено повышение мотивации к учебным занятиям, желания заниматься выбранными видами спорта в секциях института. Вследствие стабильного посещения студентами занятий по физической культуре (2 раза в неделю), наблюдается значительное улучшение самочувствия испытуемых.

Обучающиеся основного отделения обрели навыки самоорганизации и ведению дневника самоконтроля. За период исследования количество обучающихся, которые отмечали в своих дневниках самоконтроля повышение интереса к занятиям физической культурой, увеличилось. Также нами было выявлено, что определенная интенсивность при занятиях спортом обуславливает формирование у обучающихся положительных эмоций, в следствии возникновения приятных ощущений от мышечного напряжения.

По мнению студентов, такие факторы как разнообразие учебно-тренировочного процесса, его методик (36,9 %), повышение физической работоспособности при снижении усталости организма (27,9 %), всестороннее физическое развитие (26,7 %) являются наиболее значимыми для них. Обучающиеся становятся заинтересованными в том, что бы заниматься физической культурой.

На неполноценность воспитательных работ по формированию физической культуры в среде обучающихся указывает тот факт, что по статистике 25% обучающихся не интересуются физкультурно-спортивными мероприятиями вообще. Это говорит о том, что большую часть информации о роли физкультурно-спортивной деятельности они получают из интернета, журналов, телевидения и др., т.е. пассивных ресурсов образования в области физической культуры и физического воспитания.

Однако основная часть обучающихся полагают, что знакомиться со спортом нужно на практике - в тренировочной или соревновательной деятельности.

В процессе работы с обучающимися от преподавателя требуется персональный подход к каждому. Поэтому разработка новых методических программ, включающих в себя различные средства и методы работы с обучающимися, составление планов по организации занятий физической культурой является для данной ситуации актуальной задачей. Представленная задача включает в себя такие вопросы как: особая регуляция интенсивности физической нагрузки, проведение оздоровительных, профилактических и обучающих мероприятий.

Новизна данной статьи, с научной точки зрения состоит в теоретическом обосновании и последующим применении инновационной технологии в качестве метода, являющегося наиболее эффективным для процесса оздоровления и обучения в ВУЗе.

Комплекс физических упражнений, проводимых со студентами данного института базируется на следующих блоках: упражнения по системе Н. М. Амосова, упражнения с элементами кроссфита в процессе круговой тренировки, оздоровительный бег.

В процессе составления программы и методики выполнений упражнений мы руководствовались следующими принципами:

-учет состояния здоровья на данный момент времени;

-сопоставление физической нагрузки с возрастом и тренированностью организма;

-использование в процессе учебных занятий круговой тренировки с учетом наполняемости элементами кроссфита под конкретного обучающегося;

- использование упражнений легкоатлетического оздоровительного бега в процессе учебного занятия.

В целях обеспечения персонализации психофизических особенностей обучающихся на базе кафедры физической культуры и спорта, проведено внедрение современной методики спортивно - оздоровительной направленности в учебные занятия по физической культуре.

В эксперименте участвовали 30 обучающихся основного отделения ДИТИ НИЯУ МИФИ в возрасте 17 - 20 лет. Из данных обучающихся 3 человека имеют разряды в различных видах спорта, 15 человек имеют практический опыт в спорте, 12 человек не занимались спортом. В ходе эксперимента было выявлено, что 6 % обучающихся выражают свое нежелание посещать занятия физической культуры, но при этом положительно относятся к занятиям физическими упражнениями как таковым. Организация занятий с однообразной учебной программой, недостаточно внимательное отношение преподавателя по физической культуре к обучающимся порождает возникновение негативного отношения к занятиям физической культурой в

В деякій мірі Корчак застсовував діалектику у польській педагогіці і медицині, в чому запевняє суспільна направленість його діяльності. На це не завжди звертали увагу, і тому створювалися різноманітні міфи про Корчака - національні, релігійні, ідеологічні, але всі вони проходили повз головне - до чого прагнув Корчак та кого і як він хотів виховати. За його словами він все життя хотів виховати “добру людину”, але ніхто конкретно не знав, що це означало.

Ставлення до Корчака його сучасників було досить таки полярним. Він був одинаком - він знаходився на узбіччі всіх ідеологій і наукових напрямків, які панували в Європі. Для одних він був “масон”, що підривав авторітет церкви, “спокусник дитячих душ”, його звинувачували у буржуазній м'якотілості та відході від ідеологічної боротьби. Але для інших він був прикладом правільного виховання дітей, і його ідеї сприймали як ледь не єдиний спосіб виховання повноцінної особистості. Знавці педагогічної науки звинувачували Корчака в тому, що він відмежовував дітей від реального життя, займав їх різними іграми, створював для дітей фантастичний світ-казку, в якій вони і жили. Офіційну педагогіку Корчак називав диктатурою приказів і заборон.

Польський педагог-гуманіст вчив ніколи не нехтувати повсякденними дрібними справами, незначними зусиллями волі і розуму; вчив прощати. Він відмічав три стадії духовного розвитку:

1. набуття віри;
2. усвідомлення батьківщини;
3. виховання любові до людини.

На його думку при проходженні цих трьох стадій кожною людиною - це є шлях до кращого суспільного ладу [1, с. 412].

У нього взагалі все народжувалось з рефлексії, гарячого почуття реального життя, повної радості і болю, які забезпечували йому живий зв'язок з людьми. Теорія і практика – вільний і постійний зв'язок науки з поезією, творчої уяви з реальним світом.

Корчак ніколи не намагався створити закінчену теорію розвитку дитини. Він діяв в плані здійснення виховних ідеалів, розкриваючи і затверджуючи в дітях можливості саморозвитку, закладені в них природою.

Високо цінив колектив, але як результат самодіяльної творчості особистостей. Він казав “Особистості створюють колектив, а колектив виховує особистості, які перетворюють вигляд колективу. Колектив повинен бути вільним, творчим, духовно об'єднаним, не насильницьким. Колектив - спосіб виховання у дитини почуття любові і співчуття” [3, с. 232].

Але, на нашу думку, найголовнішим є те, що Януш Корчак створив педагогічну систему, яка відзначається високим рівнем оригінальності. Він бачив і вивчав дитину відразу у трьох всесвітах, в яких розвивається дитинство: казковому світі мрій, світі пізнання і світі фізичного розвитку. Ці світі дуже тісно пов’язані один з одним. Педагог знав і враховував у процесі виховання реалії щоденного дитячого життя у соціумі, вмів системно розглядати й інтерпретувати різні явища педагогічної діяльності й розвитку особистості, глибоко продумано і раціонально точно організовував життєдіяльність дитячих колективів. Свою виховну систему Януш Корчак створював на основі логічного поєднання принципів медичного спостереження та аналізу особистісної дитячої поведінки у контексті життєдіяльності всієї

спільноти [3, с. 231].

У контексті специфічності педагогічної діяльності особливо гостро постає питання педагогічної майстерності, якому польський педагоги надавав особливого значення. Складовими педагогічної майстерності Януш Корчак визначав розуміння мети виховання, знання виховного процесу і вміння ним керувати, високий професіоналізм вчителя, його постійне прагнення до самовдосконалення, духовного і морального розвитку, поглиблення професійної компетентності. Це дозволяє реалізувати творчий потенціал особистості.

Вивчення творчої спадщини польського педагога дало змогу обґрунтувати його підходи до педагогічної майстерності, зокрема:

- гуманістичну спрямованість діяльності педагога, яка визначається любов'ю до дітей і оцінюється любов'ю з боку дітей; відповідному сприйнятті вихователем своїх вихованців; забезпеченні останнім права на повагу, бути тим, ким є; вмінням увійти у світ дитячих почуттів, уяви, реакцій;
- професійну компетентність, яка є триаспектною і передбачає: вміння пізнавати педагогом самого себе (самопізнання); всебічне вивчення та обґрунтування фізичного, психічного і суспільного розвитку кожної окремої дитини на основі поєднання педагогічного, психологічного і медичного аналізу її проблем та потреб; систематичний ґрунтовний критичний аналіз власних починань і помилок у вихованні;
- самовіддану працю, свідомість, наполегливість та постійне прагнення до вдосконалення своєї професійної компетенції, розвитку та розширення своїх педагогічних здібностей і технік (послідовність, логічність, оперативність, ініціативність, винахідливість, вміння шукати правильний підхід до кожного вихованця, швидко й виважено приймати рішення, враховуючи почуття і настрої дітей, тощо);
- володіння педагогом професійно необхідними особистісними рисами і якостями - емпатія, вміння відчувати іншу людину, співпереживати, виявляти свої внутрішні душевні переживання тощо;
- високий моральний рівень педагога, що виявляється у рівні культури, вихованості, вимогливості до себе як людини і як педагога, естетичності та виразності зовнішнього вигляду, поведінки, постійній готовності до дії, вмінні та бажанні бути взірцем для наслідування [2, с. 208].

Висновки. Отже, можемо зробити висновок, що педагогічній спадщині Януша Корчака належить вагоме місце у світовій гуманістичній педагогіці, оскільки він один з перших концептуально обґрунтував і практично апробував власні ідеї гуманістичного виховання особистості як людини і громадянина шляхом організації такого оточуючого середовища, яке забезпечувало б його систематичний вплив на індивідуальність з метою формування у неї прагнення до самовдосконалення та вироблення певних особистісних якостей.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на вивчення методики індивідуального підходу, соціально-педагогічних проблем, особливостей організації процесу самовиховання, педагогічних технологій у доробку видатного педагога-гуманіста.

Література:

1. Гайда Й. Погляди Януша Корчака на роль і завдання вихователя / Й. Гайда// Професійна освіта: педагогіка і психологія: Польсько-Український, Українсько-Польський щорічник. - 2003. - № 4. - С.409-415.

- сохранение и улучшение здоровья обучающихся, помощь в правильном формировании и развитии организма, сохранение хорошей трудоспособности в течение всего периода обучения;
- развитие у обучающихся навыков самоорганизации посредством заполнения дневников, для учета записей состояния здоровья и самочувствия.

Изложение основного материала статьи. Нами был разработан и предложен инновационный подход к плану проведения занятий по физической культуре, который состоит из следующих этапов:

- упражнения по системе Н. М. Амосова - академика АН УССР, члена-корреспондента АМН СССР, лауреата Ленинской премии, Героя Социалистического Груда, хирурга, медика широкого кругозора,
- упражнения с элементами кроссфита в процессе круговой тренировки,
- оздоровительный бег.

Учебное занятие составлено из нескольких видов физической активности и наполняется по принципу персонализации, который характеризуется состоянием здоровья, физическим развитием и функциональным состоянием обучающихся.

Показано, что предложенный нами метод проведения занятий по физической культуре обеспечивает наличие потребности у занимающихся в регулярных тренировках, это, в свою очередь, благоприятно воздействует на здоровье обучающихся и позволяет полноценно реализовать их потенциал.

В результате регулярных занятий наблюдаются значительное улучшение общего состояние здоровья обучающихся, появилась заинтересованность в учебных и секционных занятиях по физической культуре, выросли показатели контрольного тестирования обучающихся.

Улучшение показателей значительно повысило желание учеников и дальше заниматься физической культурой. Реализовался принцип активности предполагающий также и саму физкультурно-спортивную активность, т.е. прочность овладения способами получения новых знаний, которая и зависит от частоты их востребованности и, что самое главное, степени включенности обучающегося в активные занятия физическими упражнениями.

Здоровье формирующая функция физической культуры и массового молодежного спорта в современной образовательной системе приобретает особую значимость в условиях возникновения и увеличения угроз разрушения экологии, как среды обитания человека, и его внутренней экологии.

Изменения, происходящие в социально – культурной сфере страны, порождают необходимость наличия у человека таких качеств как ответственность, инициативность, способность решать проблемы самостоятельно, самоорганизованность, ведение здорового образа жизни. Из этого следует, что стремление к воспитанию личности развитой всесторонне, способной к активной жизнедеятельности, должно являться основополагающей целью образования.

Главной причиной сложившейся ситуации в системе физической культуры обучающихся является несостоятельность самой образовательной системы, которая содержит ряд противоречий. Так, например, занятие физической культурой сочетается с единообразием содержания образовательного процесса, и это, при условии, что к каждому из обучающихся нужно применять индивидуальный подход.

здоровье, физическая культура, учебные занятия, физические упражнения.

Annotation. The current stage of development of sports and physical culture of Russia is characterized by the presence of the younger generation of Russians desire to learn the basics of physical and sports culture and to follow the principles. It is a priority in the development of the national physical culture and sports. Support the young generation in this regard will facilitate the strengthening of their physical and moral health, mental and physical performance. The article considers the problem of organization of lessons of physical culture in the light of a certain direction of physical education, namely the availability of the unity of value orientations and special basic knowledge about the correct implementation and use of exercise as in sports training and in life in General, taking into account the needs and motivations of students. Sports innovative methodology allows to generate in students the desire to regularly attend classes in physical culture and sports. They have the needs in sports is beneficial to health, and, in this regard, the ability to achieve success in reaching their potential in the educational process and professional activity increases.

Keywords: studying, sports and innovative technique, health, physical education, training, exercise.

Введение. Традиционная работа преподавателей физической культуры по сбережению здоровья обучающихся направлена в основном на сохранение и укрепление физического (соматического) и психического (эмоционального) здоровья обучающихся. Однако в свете новых требований образования в условиях его модернизации, диапазон рассмотрения проблемы сбережения здоровья следует расширить до понимания его в контексте социального развития личности.

Современное поколение желает иметь спортивное тело. Физические нагрузки стали, своего рода, модой. Важно, в условиях такой ситуации донести до молодого поколения необходимость регулярных занятий спортом и стимулировать желание у обучающихся посещать занятия по физической культуре с целью не только поддержания физической формы, но и получения знаний, касающихся методики выполнения упражнений с учетом индивидуальных особенностей своего организма.

Физическое культура в данном контексте рассматривается как социально организованный институт удовлетворения потребности в движении, что представляет собой функциональную основу влияния двигательной деятельности на психофизиологическую сферу человека. В процессе физического культуры осуществляется воздействие не только на двигательные способности обучающегося, но и на его чувства и сознание, психику и интеллект [2, с. 64].

Инновационный подход состоит из нескольких основных блоков: упражнения по системе Н. М. Амосова, упражнения с элементами кроссфита в процессе круговой тренировки, оздоровительный бег.

Формулировка цели статьи и задач. Цель статьи - Определить возможные пути эффективного использования физкультурно-инновационной методики в условиях учебных занятий основного отделения.

Задачи:

- побуждение интереса к физической культуре у обучающихся на основе различных подходов, нестандартных средств и методов физической культуры;

2. Гайда Й. Педагогіка любові до дитини Януша Корчака/ Й. Гайда // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-методичний журнал. - 2002. - Вип.1 (5). - С. 201-213.

3. Гайда Й. Активність дітей і молоді в корчаківських будинках сиріт/ Й. Гайда // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-методичний журнал. - 2003. - Вип.1. - С. 231-236.

4. Корчак Януш. Избранное / Януш Корчак. – К.: Рад.шк., 1988. – 528 с.

5. Корчак Януш. Как любить детей / Януш Корчак. – Мн.: Нар. асвета, 1980. – 80 с.

Педагогика

УДК:378.2

доктор биологических наук, профессор Козупица Геннадий Степанович
Самарский государственный университет путей сообщения (г. Самара)

ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. Изложены результаты исследований об основных ценностных ориентациях и мотивах занятий оздоровительной физической культурой и спортом студентов вузов с различным профилем профессионального образования. Проанализированы наиболее распространённые действия, предпринимаемые студентами вузов для сохранения и развития своего здоровья. Выявлены взаимосвязи физкультурно-оздоровительной активности студентов с приоритетами различных видов культуры наиболее значимых для развития личности.

Ключевые слова: физическая культура, здоровье, профессиональное образование, ценностные ориентации.

Annotation. The results of research on the basic value orientations and motives of employment by improving physical training and sports university students with different profile of vocational education. We analyzed the most common actions taken by university students for the preservation and development of their health. The relationships of sports and recreational activities of students with the priorities of different types of culture are most significant for the development of personality.

Keywords: physical education, health, vocational education, value orientation.

Введение. Неблагоприятное состояние демографической ситуации в современной России напрямую связаны с физическим компонентом здоровья россиян [1]. Поэтому задача укрепления здоровья населения, формирования потребностей в здоровом образе жизни — проблема первостепенного значения [2].

Общеизвестно, что важнейшей составной частью здорового образа жизни и фактором укрепления здоровья является оздоровительная физическая культура. Вместе с тем, при внедрении средств оздоровительной физической культуры появляются неожиданные трудности. Зная о том, что регулярные занятия физическими упражнениями — одно из основных условий оставаться здоровым, подавляющее большинство людей упорно не хотят включать средства оздоровительной физической культуры в режим дня [3]. В связи с этим специального внимания заслуживает анализ ценностных ориентаций,

мотивов укрепления здоровья, мотивов занятий и причин отказа от регулярных занятий физическими упражнениями.

Особую значимость приобретают такие исследования в среде студентов высших учебных заведений. Сегодняшние студенты – это завтрашние высококвалифицированные специалисты, руководители. От активной позиции руководителей, их личной заинтересованности в регулярных занятиях оздоровительной физической культурой во многом зависят убеждения, которые позволили бы их подчинённым включить понятие «здоровье», «здоровый образ жизни» в систему главных ценностей своего существования.

Цель: выявить основные ценностные ориентации студентов вузов с различной профессиональной направленностью образовательного процесса.

Задачи исследования:

1. Установить место физической культуры личности в системе общекультурных ценностей студентов. Выявить знания студентов об основных понятиях физической культуры личности.

2. Определить систему ценностных ориентаций студентов различных вузов, выявить место здоровья в системе ценностей и основные мотивы занятий оздоровительной физической культурой студентов.

3. Выявить взаимосвязь физкультурно-оздоровительной активности студентов с академической успеваемостью.

Методы исследования. Для решения задач был проведён анкетный опрос 842 студентов четырёх вузов с различными профилями профессионального образования: медицинский профиль (Самарский государственный медицинский университет), технический (Самарский государственный технический университет, Самарский государственный университета путей сообщения) и гуманитарный (Тольяттинский государственный университет).

Анкета содержала следующие блоки вопросов, включающие: паспортные данные; приверженность к вредным привычкам; место физической культуры личности в системе общекультурных ценностей; система ценностных ориентаций и место здоровья в системе ценностей.

При конструировании анкеты был проведён анализ её надёжности. Понятие надёжности в данном контексте определялось, как степень точности измерения истинных значений с помощью многомерной шкалы относительно ошибки измерения. Для этого рассчитывались альфа Кронбаха и Split-half-надёжность [4]. Шкала считается надёжной при коэффициентах в интервале 0,7-1,0. На этапе предварительных исследований, который заключался в опросе 100 студентов, альфа Кронбаха составила — 0,32, Split-half-надёжность — 0,34. Это послужило основанием для внесения в анкету коррективов, которые заключались преимущественно во введении новых вопросов, изменениях оценочных шкал. После проведения заключительных исследований по модернизированной анкете альфа Кронбаха составила — 0,74, Split-half-надёжность — 0,77, что позволило считать анкету надёжной, а результаты измерения признаков составленной нами анкеты — точными.

Для работы с переменными в анкете применялся детерминационный анализ [5] (специализированный пакет статистических программ «Да-система» фирмы «Контекст», Россия). Расчёт частот признаков и статистической значимости различий (χ^2) осуществлялись в среде пакета статистических программ «Statistica» [4]. Различия считались статистически значимыми при

Hilgers. – Köln: Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung, 2004. – S. 252.

6. Milhoffer P. Sexualerziehung von Anfang an! / Petra Milhoffer. — Frankfurt a.M.: Arbeitskreis Grundschule, 1995. – S. 178.

7. Schmidt R.-B. Lebensthema Sexualität. Sexuelle Einstellungen, Erfahrungen und Karrieren junger Frauen / Renate-Benerike Schmidt. – Opladen : Leske und Budrich Verlag, 2003. – S. 196.

8. Sielert U. Expertise zur Weiterentwicklung des Rahmenkonzepts für die schulische Sexualerziehung / Uwe Sielert. – Soest: Landesinstitut für Schule und Weiterbildung, 1994. – S. 208.

9. Sielert U. Gender Mainstreaming im Kontext einer Sexualpädagogik der Vielfalt / Uwe Sielert // Forum Sexualaufklärung und Familienplanung. – 2001. – Heft 4. – S. 18—24.

Педагогика

УДК 796.371

старший преподаватель Пархаева Ольга Валерьевна
Димитровградский инженерно–технологический институт – филиал Национального исследовательского ядерного университета «Московский инженерно-физический институт» (г. Димитровград);
кандидат педагогических наук Судакова Юлия Евгеньевна
Димитровградский инженерно–технологический институт – филиал Национального исследовательского ядерного университета «Московский инженерно-физический институт» (г. Димитровград)

ВНЕДРЕНИЕ ФИЗКУЛЬТУРНО-ИННОВАЦИОННОЙ МЕТОДИКИ В УЧЕБНЫЕ ЗАНЯТИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ ОСНОВНОГО ОТДЕЛЕНИЯ ВУЗА

Аннотация. Современный этап развития спорта и физической культуры России характеризуется наличием у подрастающего поколения россиян желания осваивать основы физической и спортивной культуры и следовать ее принципам. Это является приоритетной задачей в вопросе развития отечественной физической культуры и спорта. Поддержка молодого поколения в этом вопросе обеспечит укрепление их физического и нравственного здоровья, умственной и физической работоспособности.

Статья рассматривает проблему организации учебных занятий по физической культуре в свете определенной направленности физкультурного образования, а именно наличия единства ценностных ориентаций и специальных базовых знаний о правильном выполнении и использовании физических упражнений, как на спортивных тренировках, так и в жизни в целом, учета потребностей и мотиваций обучающихся.

Физкультурно-инновационная методика позволяет сформировать у обучающихся желание регулярно посещать занятия по физической культуре и заниматься спортом. Наличие у них потребности в спорте благоприятно сказывается на состоянии здоровья, и, в связи с этим, возможность достичь успехов в реализации потенциала в учебном процессе и профессиональной деятельности, увеличивается.

Ключевые слова: обучающиеся, физкультурно-инновационная методика,

загального виховного процесу, і «має слугувати виконанню індивідуальних і соціально-етичних завдань виховання щодо окремої особи, партнера, сім'ї та суспільства. Школа зобов'язана сприяти цьому впродовж усіх років навчання. Вона повинна передавати школярам правдиві знання про людську сексуальність, навчати молодь уміло висловлювати свої думки і створювати власні судження. Школа має сприяти тому, щоб молоде подружжя виконувало свої обов'язки як чоловіка і жінки, розвивало свою систему цінностей та свідомість, усвідомлювало необхідність моральних рішень» [1, с. 96].

Директиви кожної федеративної землі, спираючись на загальні рекомендації, мають як свої характерні відмінності, так і багато спільного. Робочі плани зі статевого виховання створюють на основі таких тем: християнсько-релігійні ціннісні орієнтації; розширене поняття сексуальності, яке охоплює питання дітонародження, взаємин з партнером, розвиток особистості, спілкування; орієнтацію на сім'ю; інші форми партнерства, крім шлюбу; засоби контрацепції; переривання вагітності; захист ненародженого життя; сексуальність дітей і молоді; рівноправне партнерство; сексуальне насилля; попередження СНІДу; сексуальна неповноцінність.

Необхідність шкільного статевого виховання в нинішній Німеччині не ставлять під сумнів. Усі федеративні землі ввели його у навчальні програми, воно передбачене в навчальних планах усіх шкіл країни. У Берліні та Рейнланд-Пфальці визнано за необхідність починати статеве виховання ще в дошкільному віці. Думка, що раннє статеве виховання сприяє сексуальному розбещенню дітей, більше не побутує в сучасній школі. Німецькі науковці у сфері сексуальності доводять, що діти, з якими в школі проводили статеве виховання, більше захищені від сексуальних зловживань. Вони, зокрема, частіше використовують засоби контрацепції, в результаті чого зменшується кількість небажаних вагітностей.

Висновки. Німецький досвід свідчить, що статева педагогіка, хоч і неспроможна усунути суперечності, сприяє свідомому й відповідальному вирішенню сексуальних проблем. Детального вивчення потребують також методологічні і дидактичні засади статевого виховання; питання співпраці громадських і державних організацій та установ, муніципальних органів, ВНЗ для активізації учнів у позашкільній і позакласній роботі; встановлення тісних зв'язків школи з батьками у справі статевого виховання підростаючого покоління.

Література:

1. Bittighöfer B. Weltanschaulich ethische Grundlagen sozialistischer Partnerschaftserziehung / Bernd Bittighöfer // Wissenschaftliche Zeitschrift der Universität Rostock. – 1969. – H. 8/9. – S. 36—40.

2. Esser-Mittag J. Jugendsexualität heute. Tabus – Konflikte Lösungen / Judith Esser-Mittag. – Weinheim: Beltz, 1999. – S. 250.

3. Friedrich M. Aids-Prävention bei Mädchen unter besonderer Berücksichtigung von Mädchen in schwierigen Lebenssituationen / M. Friedrich, S. Amann, M. Paul // Forum Jugendhilfe, Sonderheft Jugend und Aids. – Bonn: Bundesministerium für Gesundheit, 1993. – S. 30—41.

4. Glück G. Schuliche Sexualerziehung aus der Sicht von Eltern und LehrerInnen / Gerhard Glück // Kluge Norbert. Jugendsexualität. – Frankfurt am Main, 1990. – S. 94—104.

5. Hilgers A. Richtlinien und Lehrpläne zur Sexualerziehung / Andrea

$p \leq 0{,}05$.

Результаты и их обсуждение. Исследования показали, что подавляющее большинство студентов считают физическую культуру необходимым элементом общей культуры личности (таблица 1). Особенно подчёркивают это студенты-гуманитарии. В меньшей степени данное утверждение характерно для медиков. По-видимому, именно поэтому на вопрос: «Кому вы больше доверяете в вопросах сохранения и укрепления здоровья?» — большинство студентов назвали врачей лишь третьими. Статистически значимое большинство студентов (за исключением студентов-медиков) в вопросах сохранения и укрепления здоровья больше всего оказывали доверие валеологам и специалистам в области физической культуры. Если учесть, что валеологов в настоящее время в стране практически не готовят, то объективно роль специалистов по ФК здесь должна резко возрасти.

Таблица 1

Представления студентов о физической культуре, как элементе общей культуры личности и о специалистах, владеющих умениями сохранения и развития здоровья

Показатели	Профиль высшего образования			
	Медицинский	Гуманитарный	Технический	Вся выборка
Считаете ли Вы физическую культуру необходимым элементом общей культуры личности? (n=735)				
Да	66,1%	86,8%	80,8%	76,7%
Нет	7,5%	1,6%	3,4%	4,5%
Затрудняюсь ответить	26,4%	11,6%	15,8%	18,8%
χ^2 =33,0; p=0,000				
Кому вы больше доверяете в вопросах сохранения и укрепления здоровья? (n=735)				
Специалистам в области ЗОЖ (валеологам)	31,6%	47,9%	26,6%	34,1%
Специалистам в области физической культуры	27,6%	25,0%	43,6%	32,7%
Медикам	42,9%	22,9%	19,7%	29,4%
Родителям	13,8%	13,3%	14,7%	14,0%
Себе	10,2%	8,0%	6,6%	8,3%
Народным целителям	2,9%	4,8%	4,2%	3,9%
Затрудняюсь ответить	2,2%	1,1%	1,5%	1,7%
Итог по значениям	131,3%	122,9%	117,0%	124,0%
χ^2 = 146,5; p=0,000				

Таким образом, большинство студентов считают физическую культуру необходимым элементом общей культуры личности.

Вместе с тем, весьма высок процент студентов, затруднившихся определить свою позицию в данном вопросе. С такими студентами следует активно работать на кафедрах физического воспитания, формируя у них позитивное отношение к физической культуре как необходимом элементе общей культуры личности.

Примечательно то, что в вопросах формирования и сохранения здоровья, большинство респондентов отдают предпочтение не врачам, а специалистам в области здорового образа жизни и физической культуры.

Что же студенты имеют в виду, когда употребляют термин физическая культура личности? Какой смысл они вкладывают в понятие «Физическая культура личности»?

В открытой анкете примерно половина студентов не смогли вообще ответить на этот вопрос. Всего же было дано около 400 определений данного понятия. Поэтому результаты ответов вопрос были сведены в пять категорий, близких по смыслу к ответам студентов (таблица 2). Причём различия в частоте ответов на тот или иной признак переменной «Как Вы считаете, что такое физическая культура?» между представителями разных вузов были статистически незначимыми. Большая часть студентов (около половины) считает, что «Физическая культура» — это «Часть общей культуры человека, средство гармоничного развития личности, образ жизни» и «Средство сохранения и развития здоровья». Причём в последней категории студенты отмечали в разных сочетаниях все компоненты здоровья – физический, психический, духовный и социальный.

роботи школи; зміст, форми і методи статевого виховання мають відповідати віковим особливостям учнів (у т. ч. етапам статевого розвитку), а також рівневі їхніх знань із конкретної теми, школярі мають право отримати вичерпні відповіді на питання, які в них виникають; учні, котрі цікавляться глибшими та більш специфічними питаннями, мають отримувати відповідну інформацію індивідуально або у невеликій групі під час бесід із спеціалістом [6, с. 56].

Як вважає професор М. Фрідріх, завдання статевого виховання необхідно сформулювати так: прищепити учням обох статей основні навички спілкування і взаєморозуміння, а також здатність приймати усвідомлені рішення; формувати в учнів позитивне ставлення до здорового способу життя, планування сім`ї та відповідального батьківства; підтримувати (методами виховання) фізичне й репродуктивне здоров'я учнів; забезпечити учнів грамотною і систематичною інформацією, яка дасть змогу зрозуміти, що з ними відбувається, а також допоможе адаптуватися до змін у період статевої зрілості з найменшими психологічними втратами. Учений виокремлює також відповідні організаційні форми статевого виховання: уроки та їх фрагменти у рамках таких навчальних предметів, як біологія, література, суспільствознавство, історія; факультативні заняття; семінари для батьків; консультації, які організовують для учнів і батьків у спеціальних центрах [3, с. 37].

Нині у Німеччині діяльність школи у сфері статевого та дошлюбного виховання поєднана з роботою певних центрів, які надають консультативну та соціальну допомогу підліткам (наприклад, у разі ранньої вагітності). Учням відомі подібні центри й характер їхньої роботи, а також готовність працівників цих установ за необхідності допомогти.

У шкільних законах нових федеративних земель країни статеве виховання розглядають із різних аспектів. Парламент Бранденбурга вважає його в школі продовженням батьківського виховання і ставить за мету «ознайомити школярів відповідно до віку з біологічними, етичними та культурними питаннями, виховувати їх відповідальними, здатними приймати морально обґрунтовані рішення і навчати людського й соціального партнерства». Схожі цілі у шкільних законах Берліна і Тюрінгії. У Саксонії вважають, що сімейне і статеве виховання має сприяти розвитку усвідомлення особистої інтимної сфери й розуміння партнерських взаємин як в особистих стосунках, так і в шлюбі та сім'ї.

Серед старих федеративних земель лише в Нижній Саксонії і Шлезвігу-Ґольштейні статеве виховання не розглядають як сферу, що потребує спеціального врегулювання; там відмовляються від втручання в навчальні плани з різних предметів нового навчального матеріалу та рекомендацій, які не дотичні до діючих навчальних програмам. Статеве виховання має відповідати віковим критеріям, «бути більшим, ніж лише передача знань про біологічні процеси і техніку запобігання вагітності; воно повинно звертати увагу на різність людських взаємин, стилів життя, життєвих ситуацій та ціннісних орієнтацій» [5, с. 32].

Впродовж останніх тридцяти років, незважаючи на намагання педагогів, статеве виховання в школах не завжди відповідає встановленим директивам і його часто здійснюють не достатньо інтенсивно. Ця проблема залишається невирішеною і потребує подальшої уваги. У 2002 р. було розроблено доповнення до рекомендацій 1968 р. Статеве виховання залишилося частиною

1) менше хвилювань, більше спокійної рефлексії. Завдання статевого виховання необхідно здійснювати так само спокійно і доцільно, як інші завдання виховання;

2) менше втручання, більше дружньої підтримки, відкрито відповідати на запитання вихованців і передавати досвід;

3) використовувати як шанс недосконалість і порушення. Виховні дії не завжди заплановані й перебувають у протистоянні з невирішеними питаннями;

4) статева педагогіка неспроможна відвернути суперечності між бажаннями та інтересами, але може сприяти свідомому й відповідальному поводженню зі сексуальністю [8, с. 16].

Принципи, що сформував У. Зілерт, служать орієнтацією в співпраці з вихованцями і не є вимогами до поведінки. Цим він уникнув можливого непорозуміння: в статевому вихованні не йдеться про те, щоб примусити підлітків до певної статевої поведінки.

Стосовно статевого виховання в школах, то Г. Ґлюк висловив думку, що воно є невдалим. Він виступив проти примусового проведення сексуального виховання і запропонував його нову модель. Згідно з нею, виховання здійснюють лише фахівці у вільно вибраних групах, в яких учні працюватимуть лише з близькими друзями та однокласниками. Критично поставився педагог і до того, що статеве виховання відбувається не в рамках відповідного навчального предмета, а є лише одним із завдань біології, релігії, соціології, етики, народознавства та інших дисциплін. Проект статевого виховання, який запропонував Г. Ґлюк, не був підтриманий педагогами і державними органами і громадськістю [4].

Педагог Ренате-Береніке Шмідт (Renate-Benerike Schmidt) переконана, що коли нема організованого шкільного статевого виховання, діти все одно отримають його іншим шляхом, знайдуть «учителів» поза школою. На її думку, статеве виховання дітей має відбуватись у школі з 9 – 10-річного віку. Його треба здійснювати не факультативно, а як обов'язковий навчальний предмет, і воно має бути спрямованим на максимально повне висвітлення основних питань і проблем, пов'язаних із сексом, що можуть рано чи пізно виникнути в житті кожної молодої людини [7, с. 32].

Як і Р.-Б. Шмідт, інші німецькі педагоги, зокрема Ц. Бауман (Z. Baumann), Ґ. Браун (G.Braun), Ґ. Ґекелер (G.Gekeler), А. Гільґерс (A. Higlers), А. Віндіш (A. Windisch), Р. Фрішер (R. Frischer), Г.- К. Ціберц (H.- K. Zieberz), завданням статевого виховання вважали сприяння гармонійному розвитку підростаючого покоління і моральних міжстатевих взаємин, зміцненню шлюбу та сім'ї. На їх думку, це виховання не можна розглядати окремо від загальних питань виховання, яке готує молоде покоління не лише до праці та суспільної діяльності, а й до особистого життя. Разом із тим «статеве питання» є важливою й соціально-гігієнічною проблемою, що пов'язана зі здоров'ям, працездатністю, настроєм людей, оздоровленням їх сімейного побуту. На думку Й. Есер-Мітаґ (J. Esser-Mittag), завдання школи – закласти основи, розставити деякі загальнозначущі орієнтири, уникаючи безтактовності й нав'язливості, врахувати вікові особливості й характер фізіологічних змін в організмі учнів [2, с. 19].

Згадані німецькі педагоги вважають, що при здійсненні статевого виховання необхідно дотримуватися певних правил: статеве виховання треба проводити у взаємозв'язку з усіма іншими напрямками навчально-виховної

Таблица 2

Знания студентов о базовых понятиях физической культуры и мнения студентов о приоритетах различных видов культуры наиболее значимых для развития личности

Показатели	Профиль высшего образования			
	Медицинский	Гуманитарный	Технический	Вся выборка
Как Вы считаете, что такое физическая культура личности? (n=374)				
Часть общей культуры человека, средство гармоничного развития личности, образ жизни	42,7%	46,3%	54,4%	47,7%
Средство сохранения и развития здоровья	52,7%	43,6%	42,1%	45,8%
Культура тела, средство формирования правильных пропорций тела	19,1%	24,2%	22,8%	22,3%
Двигательная активность, спорт, система физических упражнений	22,7%	26,2%	14,9%	21,7%
Оптимизация физической и функциональной подготовленности	25,5%	21,5%	15,8%	20,9%
Итог по значениям	162,7%	161,7%	150,0%	158,4%
χ^2 = 5,1; p = 0,88				
Какой вид культуры, по Вашему мнению, является наиболее значимым для развития личности? (n=720)				
Литература	81,4%	76,0%	71,7%	76,5%
Физическая культура	60,9%	54,2%	72,8%	63,3%
Музыка	65,0%	58,9%	57,1%	60,6%
Театр	35,0%	28,6%	23,2%	29,2%
Живопись	30,7%	25,5%	23,2%	26,7%
Человек, как культурная ценность	2,6%	3,6%	0,8%	2,2%
Итог по значениям	275,5%	246,9%	248,8%	258,5%
χ^2 = 132,0; p. = 0,000				

Примерно пятая часть студентов при определении понятия «Физическая культура» отдали предпочтение следующим показателям: «Культура тела, средство формирования правильных пропорций тела», «Двигательная активность, спорт, система физических упражнений», «Оптимизация физической и функциональной подготовленности».

Резюмируя сказанное, следует отметить, что практически у всех студентов, принявших участие в анкетировании по данному вопросу, нет

целостного представления о том, что же такое физическая культура личности.

В таблице 2 представлены также результаты анкетирования студентов по вопросу: «Какой вид культуры, по Вашему мнению, является наиболее значимым для развития личности». Разрешалось выбирать несколько значений. Различия в частоте ответов между студентами, обучающихся в различных вузах были статистически значимыми. Большинство студентов технических вузов отдали предпочтение «Физической культуре», затем – «Литературе» и «Музыке». Основная масса студентов с медицинским и гуманитарным профилями образования считает, что наиболее значимой для развития личности является «Литература». Затем примерно с одинаковым рейтингом следуют «Физическая культура» и «Музыка».

В целом у всех студентов «Физическая культура», как условие развития личности, имела весьма высокий рейтинг.

При помощи детерминационного анализа найдена взаимосвязь физкультурно-оздоровительной активности студентов с приоритетами различных видов культуры наиболее значимых для развития личности (таблица 3). У студентов, регулярно занимающихся оздоровительной физической культурой и спортом, физическая культура была наиболее значимым условием для развития личности. По мере снижения уровня физкультурно-оздоровительной и спортивной активности приоритет физической культуры в развитии личности снижался, переместивших на последнее место у лиц, не занимающихся оздоровительной физической культурой и спортом.

Р. Мюллер, Г. Фагерштрьом (H.Fagerström), С. Фріке (S. Fricke)) та *суспільно-емансипаційні переконання* (М. Барц (M. Barz), Р. Бель (R. Bell), М. Данекер (M. Dannecker), Ґ. Ґлюк (G. Glück), У. Зілерт (U. Sielert), К.Штарке (K. Starke)).

Традиційно-обмежені позиції характеризуються релігійними рисами: сексуальність слугує лише для продовження роду, а не для насолоди, адже вона є причиною гріховності. Ліберальні програми передбачають індивідуалізацію людської особистості. Сексуальність спрямована не лише на продовження роду, а й на задоволення. Статеве виховання здійснюється здебільшого за допомогою роз'яснювальної літератури, метою є об'єктивне пояснення і надання основної інформації. Характерним є прагнення забезпечити навчальні заклади науково-педагогічними матеріалами.

Для більшість педагогів нинішньої Німеччини характерними є суспільно-емансипаційні переконання. Вони схвалюють здійснення статевого виховання в школах, наголошуючи при цьому на актуальності основних аспектів сексуальності, рівноправності статей і різноманітності сексуальних орієнтацій. Зі зростанням порнографії, проституції і сексуального насилля при розробленні навчальних програм та планів статева педагогіка змушена приділяти значну увагу цим проблемам. Із огляду на викладене, видається неможливим, зважаючи на такий плюралізм, сформулювати конкретні цілі статевої педагогіки. Їх намагалися конкретизувати, зокрема, У. Зілерт і Г. Ґлюк, які підпорядковували свої дослідження вимогам гуманістично-емансипаційного статевого виховання.

У. Зілерт показав й оцінив концепції статевого виховання у школі, вважаючи, що орієнтація шкільної статевої педагогіки має відповідати принципам суспільства, сформульованим у конституції і законах. На думку науковця, основу статевого виховання утворюють три цінності: самовизначення, повага гідності інших та навчання співжиттю у сім'ї.

Під самовизначенням він розумів «право і здатність людини користуватися власним розумом, автономно мислити, керувати собою, зважаючи на можливі суперечливі потреби, матеріальне оточення, прив'язаність у стосунках з іншою людиною, яка теж має право на самовизначення.

Повага гідності інших вимагає не використовувати їх як інструмент для досягнення особистої мети, а сприймати іншу людину як цілісну особистість.

Під навчанням співжиттю у сім'ї розуміють будь-яку вибрану форму співіснування, особливо з дітьми, що потребує суспільної поваги і турботи. Шлюб і сім'я перебувають під захистом держави. Статеве виховання сприяє цьому, навчаючи довготривалому та рівноправному партнерству» [9, с. 12].

Основною метою статевого виховання, на думку У. Зілерта, є сексуальне самовизначення. Два інші аспекти – партнерство і повага до гідності інших – відображають цінність самовизначення: повага до гідності іншої особи означає визнання іншої особистості в її самовизначенні, а партнерство є формою поводження з людьми, котрі взаємно визнаються і підтримують один одного в своєму самовизначенні.

Іншою основною цінністю, на яку має бути спрямоване статеве виховання, вважав У. Зілерт, є повага до життя. Без цієї передумови виховання втрачає сутність. Повага до життя означає для вченого «оберігання власного і чужого життя» [8, с. 12]. Ці аспекти становлять ядро поглядів науковця. Він запропонував такі необхідні чесноти гуманістичної статевої педагогіки:

середньої школи і вищій школі (1963), К. Бах (K. Bach) вивчав питання розвитку статевого виховання школярів (1969), Р. Борман (R. Borrmann) аналізував питання міжстатевих стосунків і роль педагогічного впливу на них (1965), Г. Кентлер (H. Kentler) сформував основні положення статевого виховання (1970), У. фон Аппен (U. von Appen) охарактеризував педагогічні передумови й можливості підготовки дівчат до материнства через статеве виховання (1975).

Аналіз наукових джерел свідчить, що проблема статевого виховання німецької молоді не була предметом цілісного педагогічного дослідження в Україні. Виявлення і творче використання ідей німецького досвіду може сприяти теоретико-методологічному обґрунтуванню положень національної концепції статевого виховання учнівської молоді та переходу її на вищий якісний рівень.

Мета статті полягає в аналізі статевого виховання учнівської молоді на етапі становлення державної єдності Німеччини, окресленні провідних тенденцій його становлення, виокремленні критеріїв формування його змісту та завдань з урахуванням позитивного досвіду.

Виклад основного матеріалу статті. Із об'єднанням у 1990 р. НДР і ФРН в одну державу, що знаменувало нову епоху в житті німецького народу, перед статевим вихованням постали певні вимоги, спрямовані на вирішення таких проблем, як плюралізація сімейних форм життя, рівноправність жінок і чоловіків у суспільстві, сексуальне самовизначення дітей і молоді, сексуальне насилля щодо дітей та молоді, одностатеве партнерство тощо.

У сучасному плюралістичному суспільстві, з його можливостями вільно обирати стиль життя і його ціль, потрібно зважати на існування різноманітних поглядів на суть і мету сексуальності та статевого виховання.

Педагоги Німеччини розрізняють чотири аспекти статевого виховання, що є основними складниками сексуальності у виховному процесі:

- біологічний аспект: завдання статевого виховання – це насамперед ознайомлення зі статевими органами, їх функціями і навчання застосовувати засоби контрацепції;
- соціальний аспект: важливим є навчити дітей і молодь говорити про бажання та кохання, тематизувати задоволення у взаємозв'язку із сексуальністю, спрямованою на партнера;
- комунікативний аспект: охоплює невербальну, тілесну й мовну комунікації. Лише той, хто володіє усіма цими видами комунікації, здатний сексуально поводитися. Навчання мови сексуальності й кохання є метою статевої педагогіки;
- індивідуальний аспект: сексуальність реалізується у міжлюдських стосунках, сприяє розвитку самовизначення і самовпевненості, індивідуальному розвитку особистості [5, с. 5].

Плюралізація у сфері сексуального означає для німецького суспільства не прикру обставину, а основу розвитку гуманних життєвих можливостей. Статева педагогіка не повинна ставати в цій ситуації поплічником соціального контролю і нормалізації. Це стосується насамперед статевого виховання у школі. Різність теоретичних позицій щодо статевого виховання охоплюють *традиційно-обмежені позиції* (А. Альтмейер (A. Altmeyer), В. Бартоломойз (W. Bartholomäus) Й. Гусель (J. Hussel), К. Мевес (C. Meves), Ґ. Рітер (G. Ritter), В. Фішер (W. Fischer)), *ліберальні програми* (Р. Ґее (R. Gee), Н. Клюге,

Таблица 3

Взаимосвязь физкультурно-оздоровительной активности студентов с приоритетами различных видов культуры наиболее значимых для развития личности

Детерминации	Объясняющие признаки	Характеристики детерминаций			
	Какой вид культуры, по Вашему мнению, является наиболее значимым для развития личности?	ПЗ	ВД	∑пр	∑пд
1	Физическая культура	0,62	0,72	457	282
2	Театр	0,55	0,29	211	115
3	Литература	0,53	0,75	552	292
4	Музыка	0,52	0,58	437	226
5	Живопись	0,51	0,25	193	99
Объясняемый признак: От случая к случаю (переменная — «Занимаетесь ли Вы регулярно ОФК и спортом?»); объём – 350					
1	Литература	0,51	0,80	552	280
2	Музыка	0,50	0,62	437	217
3	Физическая культура	0,45	0,59	457	206
4	Театр	0,48	0,29	211	101
5	Живопись	0,50	0,28	193	97
Объясняемый признак: Нет (переменная — «Занимаетесь ли Вы регулярно ОФК и спортом?»); объём – 228					
1	Литература	0,32	0,78	552	178
2	Музыка	0,31	0,60	437	137
3	Живопись	0,31	0,26	193	60
4	Театр	0,28	0,26	211	60
5	Физическая культура	0,27	0,54	457	122

Сказанное позволяет прийти к выводу о том, что высокий рейтинг ценности здоровья у студентов, не занимающихся регулярно оздоровительной физической культурой и спортом, в отличие от физкультурников и спортсменов детерминирован не внутренней убеждённостью, а социально ориентированными установками и поэтому является декларативным.

Как же сказанное отражается на академической успеваемости студентов и их социальной активности?

В таблице 4 представлены результаты исследования состояния академической успеваемости у студентов в зависимости от физкультурно-спортивной активности. Представленные данные свидетельствуют о том, что у студентов, занимающихся регулярно ОФК, академическая успеваемость в вузе в среднем лучше. Прогностическая значимость детерминации, связывающей хорошую успеваемость в вузе с оздоровительно-физкультурной активностью, составила 0,80 при средней валидности – 0,51. Это крайне важно в контексте профессионального образования студентов.

Таблица 4

Академическая успеваемость в у студентов, не занимающихся и регулярно занимающихся ОФК (самооценка) (n=827)

Занимаетесь ли Вы оздоровительной физической культурой и спортом в настоящее время?	Какая у Вас успеваемость в вузе (в среднем)?				
	Отлично	Хорошо	Удовлет-вори-тельно	Неудо-влетво-рительно	Вся выборка
Да	16,0%	60,2%	23,6%	0,3%	100,0%
Нет	9,8%	59,8%	30,4%	0,0%	100,0%
Иногда	12,0%	60,1%	27,2%	0,7%	100,0%
Вся выборка	13,6%	60,1%	25,9%	0,4%	100,0%
χ^2 = 67,6; p. = 0,000					

В контексте профессионального образования исключительно важно и другое. Как показал детерминационный анализ, студенты-физкультурники в отличие от студентов, не занимающихся оздоровительной физической культурой, в большей степени намерены применять знания по оздоровительной физической культуре в своей будущей профессиональной деятельности (таблица 5).

Таблица 5

Намерения студентов применять знания по оздоровительной физической культуре в своей будущей профессиональной деятельности

Будете ли Вы рекомендовать своим пациентам, ученикам, подчинённым занятия физической культурой?	Профиль высшего образования			
	Меди-цинский	Гумани-тарный	Техни-ческий	Вся выборка
Занимающиеся ОФК или спортом (n=438)				
Да	85,6%	83,8%	61,3%	76,2%
Нет	1,9%	1,2%	10,6%	5,0%
Затрудняюсь ответить	12,5%	15,0%	28,2%	18,8%
χ^2 = 34,2; p. = 0,000001				
Не занимающиеся ОФК или спортом (n=263)				
Да	76,0%	73,4%	43,1%	68,2%
Нет	0,8%	4,7%	17,6%	5,5%
Затрудняюсь ответить	23,1%	21,9%	39,2%	26,3%
χ^2 = 35,3; p. = 0,000				

Следует отметить, что менее всего ориентированы на физкультурно-оздоровительную работу в своей профессиональной деятельности студенты

№7. С. 102-105

4. Урсова О.В. К вопросу о формировании и развитии ИКТ-компетентности учителя-предметника // Развитие региональной образовательной информационной среды "РОИС-2006": Материалы межрегиональной научно-практической конференции (http://rois.loiro.ru) – Санкт-Петербург, 2006, с. 51-53

Педагогіка

УДК 37.018.2

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри німецької мови Паничок Тетяна Ярославівна
Тернопільський національний економічний університет (м. Тернопіль)

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ СТАТЕВОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У НІМЕЧЧИНІ З КІНЦЯ XX СТОЛІТТЯ

Аннотация. В статье рассмотрены проблемы полового воспитания в учебных заведениях Германии с конца XX в. к настоящему, проанализированы его содержание и сущность, выделены положительные подходы к определению содержания и задач полового воспитания в соответствии с современными реалиями.

Ключевые слова: половое воспитание, половая культура, сексуальное просвещение, содержание полового воспитания.

Annotation. The article deals with the problem of sex education in schools in Germany since the end of the twentieth century. to date, analyzed its content and nature, highlighted the positive approaches to defining the content and objectives of sexual education in accordance with modern realities.

Keywords: sex education, sexual culture, sexual education, the content of sex education.

Вступ. Серед сучасних педагогічних проблем однією з найбільш актуальних у загальному контексті основних напрямів виховної роботи є проблема статевого виховання. В період соціальних змін вітчизняна освіта потребує нових підходів до його організації. Глобалізаційні процеси, міграція населення, негативні та загрозливі тенденції поширення венеричних хвороб та СНІДу, зміни у статево-рольовій поведінці та ціннісних орієнтирах молоді, розвиток нових мас-медіа та телекомунікацій спонукають до пошуків нових підходів до статевого виховання, його сутності, змісту та завдань. Організація статевого виховання повинна здійснюватися в аспекті цілісної психолого-педагогічної системи, котра не допускає недооцінку будь-якого з її компонентів. В період соціальних змін вітчизняна освіта потребує нових підходів до його організації. Корисним може стати вивчення педагогічного доробку зарубіжних країн, а саме Німеччини. Школою цієї держави накопичений значний педагогічний досвід щодо статевого виховання молоді, формування відповідних ідей та розроблення практичних методик у цій сфері.

Виховання «громадянина демократичної держави» німецька педагогіка розглядає невіддільно від статевої соціалізації особистості. Так, Й. Зенде (J. Sende) досліджував проблеми статевого виховання в старших класах

специальных дисциплин, деятельность которых ранее не была связана с необходимостью работы на компьютере, знакомятся с новыми информационными технологиями. Происходит постепенное формирование ИКТ-компетентности преподавателей, работает целая система в этом направлении. Хотелось бы отметить, что функциями этой системы являются не только обучающая, просветительская, методическая, разъяснительная, но и функция психологической поддержки педагога.

Необходимо, чтобы преподаватели специальных дисциплин посещали курсы повышения квалификации, принимали участие самостоятельно и со студентами в конференциях, педагогических чтениях и т.д., сопровождая свои выступления мультимедийными презентациями, использовали Интернет-ресурсы при подготовке к занятиям, использовали на занятиях готовые электронные пособия, а также подготавливали их самостоятельно, либо, сотрудничая со студентами. Развитие информационной культуры педагогов, повышение их квалификации в области ИКТ, развитие информационно-образовательной среды техникума являются приоритетными в деятельности ГБОУ ВО РК «Крымский инженерно-педагогический университет». Нынешнее развитие информационных технологий позволяют преподавателю использовать в процессе обучения не только печатные издания – книги, журналы, но и – мультимедиа ресурсы: аудио- и видеокассеты, электронные учебники и энциклопедии, записанные на CD-дисках или хранящиеся на образовательных серверах в Интернете.

Так, в нашем университете создана медиатека, выполнена работа по расширению единой локальной сети и созданию – единой информационной службы университета.

В новых условиях профессиональная карьера любого педагога зависит от того, насколько он способен своевременно находить и получать, воспринимать и использовать новую информацию в учебном процессе. А для этого современный преподаватель должен развивать в себе умение управлять образовательным процессом и самооценивать получаемую информацию. Важно отметить возможность непрерывного образования человека в течение всей жизни, в рамках которого педагог может при желании самостоятельно увеличивать недостающие профессиональные, общекультурные знания и другие, востребованные жизнью.

Выводы. В заключение хотелось бы подчеркнуть, что активное внедрение ИКТ в образовательный процесс позволяет обеспечить переход к качественно новому уровню педагогической деятельности, значительно увеличивая ее дидактические, информационные, методические и технологические возможности, что в целом способствует повышению качества подготовки специалистов, повышению профессионального мастерства преподавателей специальных дисциплин.

Литература:

1. Бузмакова У.И., Кузнецов Ю.Ф., Петрова Т.Ф. Информатизация среднего профессионального образования: задачи, проблемы и пути их решения // Информатика и образование. – 1999. - №4.

2. Зборовский Г.Е., Романцев Г.М. Инновации в профессиональном образовании: проблемы исследования // Образование и наука. – 2000. - №3.

3. Конюшенко С.М. Информационная культура педагога в свете концепции индивидуальности человека, "Информатика и образование". - 2004.

технического вуза.

Данный вывод можно считать социально значимым, поскольку с решением этой проблемы начнут развиваться позитивные процессы в развитии здорового образа жизни у населения в целом. Это связано с тем, что выпускники вузов составляют и будут составлять элитарную часть общества, декларирующую в конечном итоге общегосударственные ценности и идеалы.

Выводы.

1. Основные ценностные ориентации студентов вузов независимо от профессиональной направленности образования связаны с различными компонентами здоровья, и, прежде всего, – физическим и социальным.
2. Большинство студентов, особенно с гуманитарным и техническим профилями профессионального образования, считают физическую культуру необходимым элементом общей культуры личности. Вместе с тем подавляющее большинство студентов не имеет целостного представления о понятии «Физическая культура личности».
3. Рейтинг физической культуры, как важнейшей составной части культуры личности, взаимосвязан со степенью физкультурно-спортивной активности студентов: чем выше уровень физкультурно-оздоровительной активности, тем выше ценность физической культуры в системе общей культуры личности.
4. Высокий рейтинг ценности здоровья у студентов, не занимающихся регулярно оздоровительной физической культурой и спортом, в отличие от физкультурников и спортсменов, детерминирован не внутренней убеждённостью, а социально ориентированными установками и является декларативным.
5. Регулярные занятия различными формами физических упражнений сопряжено с улучшением академической успеваемости студентов.

Литература:

1. Агаджанян Н.А. Эколого-физиологические и социальные подходы к оценке здоровья//Труды научного совета РАМН по экспериментальной и прикладной физиологии/Социальная физиология: оценка состояния человека. – М., 1994. – Т.4. – С.6-20.

2. Лубышева Л.И. Социология физической культуры. М.: «Академия», 2001. — 240 с.

3. Анаьев В.А. Психология здоровья. СПб.: Речь, 2006. - 384 с.

4. Боровиков В. Statistica. Искусство анализа данных на компьютере. Изд-во Питер. 2003 г. 2-ое изд. 688 стр.

5. Чесноков С.В. Детерминационный анализ социально-экономических данных. Второе издание, испр. и доп. - М.: Либроком, 2009. - 168 с.

Педагогіка

УДК:372.8

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської філології та методики викладання англійської мови Котлярова Вікторія Юріївна
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького (м. Мелітополь);
старший викладач кафедри англійської філології та методики викладання англійської мови Ткач Марина Валеріївна
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького(м. Мелітополь)

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Аннотация. Статья посвящена проблеме самообразования студентов и их творческой самореализации. Выделены важные особенности самообразования. Обозначены компоненты модели самообразования студентов.

Ключевые слова: самостоятельная работа, самоорганизация, самостоятельная деятельность, мотивация.

Annotation. The article is devoted to the problem of students' self-education and their creative self-realization. The important features of self-education are defined. The components of the model of student's self-education are distinguished.

Keywords: self- education, self-organization, self- activity, motivation.

Вступ. Удосконалення навчального процесу у вузі, глибоке осмислення і реалізація наукових його основ залежать як від досконалої діяльності викладацького колективу, так і від ставлення студентів до занять, їх активної навчально-пізнавальної діяльності, рівня самостійності. Важлива особливість вузівського навчання полягає в тому, що головною формою оволодіння загальнонауковими та професійними знаннями є самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів. Засвоєння навчального матеріалу, підготовка студентів до практичних, семінарських занять повинні здійснюватися в процесі самостійної, позааудиторної навчальної роботи студентів.

Проблема наукової організації самостійної роботи студентів на сучасному етапі досить багатоаспектна. Це і психолого-педагогічні основи, і дослідження бюджету часу, і формування навичок самостійної діяльності та культури інтелектуальної праці, і використання технічних засобів та активних методів.

Визначенню поняття самостійної роботи як засобу надбання знань в педагогічній літературі приділялось багато уваги (С.В.Акманова, М.С.Антонюк, Е.К.Борткевич, І.І.Ільясов, І.І.Кобилянський, В.А.Козаков, Л.В.Онучакова, М.М.Солдатенко та інші).

Формулювання мети статті завдань. Метою статті є аналіз педагогічних умов організації самостійної роботи у процесі вивчення іноземної мови студентами.

Виклад основного змісту статті. Самостійну роботу студентів ми розглядаємо не тільки як діяльність, а як якість цієї діяльності, через яку виявляється особистість студента з його відношенням до змісту, характеру діяльності, прагненням мобілізувати свої емоційно-пізнавальні зусилля для реалізації поставленої мети. Рівень пізнавальної самостійності студентів

На наш взгляд ИКТ-компетентность преподавателя специальных дисциплин включает следующие составляющие: когнитивную, эмоционально-волевую, управленческую. Когнитивная составляющая определяет степень владения информационно-коммуникационными технологиями (ИКТ); эмоционально-волевая - готовность использования ИКТ в профессиональной деятельности; управленческая - эффективное управление деятельностью студентов в области использования ИКТ в будущей профессиональной деятельности.

Информационная компетентность современного преподавателя определяет такие слагаемые его профессиональной деятельности, как:

владение навыками работы с информацией, представленной в электронном виде;

знание и умение использовать рациональные методы поиска и хранения информации в современных информационных массивах;

умение представить информацию в Интернет;

владение навыками организации и проведения лекций и семинаров с использованием телекоммуникационных технологий;

умение организовать самостоятельную работу студентов посредством Интернет-технологий;

владение навыками использования телекоммуникационных технологий по конкретному предмету, с учетом его специфики.

Методическими службами Вуза ведется активная работа по формированию ИКТ-компетентности преподавателей, особое внимание уделяется преподавателям специальных дисциплин, поскольку именно они готовят будущих специалистов. Для решения поставленной задачи используются различные формы работы: курсовая подготовка, работа методических объединений, мастер-классы, индивидуальное консультирование, участие в Интернет олимпиадах, Интернет конференциях, проведение интегрированных занятий (специальных дисциплин и информатики), сотрудничество со студентами, разработка методической документации с применением ИКТ и др. Хотелось бы отметить, что эффективность освоения и последующего использования ИКТ определяется, прежде всего, осознанием преподавателя того факта, что эти технологии являются средством развития обучаемых и его собственного профессионального развития. При этом важно, что развитие информационной культуры преподавателей может осуществляться средствами современных технологий личностно-ориентированного образования. Использование данных технологий позволяет преподавателям, как осваивать современные стратегии и приемы организации работы с образовательной информацией, так и развивать собственную информационную культуру.

Сегодня в системе повышения квалификации предприняты серьезные шаги, стимулирующие стремление преподавателей к овладению компьютерными технологиями: организуются на базе центров информатизации курсы; методические службы проводят различного рода конкурсы компьютерных уроков по предметам школьного курса; в перечень вопросов для прохождения аттестации педагогических и руководящих кадров включен вопрос об использовании компьютерных технологий на уроках; оформление методических разработок, программ элективных курсов, аттестационных и курсовых работ предполагается осуществлять в печатном виде с приложением электронной версии материала. Преподаватели

этот пробел в своем образовании самостоятельно. Таким образом, весьма актуальной становится задача повышения эффективности самостоятельной работы преподавателей по формированию их информационно-исследовательской компетентности.

За последнее время число личных компьютеров, а также компьютерных классов в ВУЗах постепенно увеличивается. Так, примерно каждый второй преподаватель сегодня имеет свой домашний компьютер. Практически все учреждения сегодня оснащены компьютерными классами (хотя техника в них и не самая современная, но все же позволяющая пользоваться разнообразными программными средствами, а также разрабатывать свои учебные программные продукты на достаточно высоком уровне), однако они пока еще доступны не для всех преподавателей, а, прежде всего, для преподавателей информатики и некоторых технических дисциплин. Вместе с тем, немногие преподаватели пока имеют доступ в мировую информационную сеть Интернет – как самостоятельно, так в стенах образовательных учреждений. Исследование показало, что свои навыки пользователя персонального компьютера большинство преподавателей оценивают, как плохие, либо считают, что таковые у них вовсе отсутствуют.

Несмотря на то, что многие преподаватели имеют свои личные ПЭВМ, а кроме того могут иметь доступ в компьютерные классы, для многих преподавателей компьютер до сих пор не стал важным инструментом для научной работы. Компьютер чаще всего используется как информационно-предъявляющее или контролирующее средство, а его "сущностные" функции (информационно-выбирающая, управляющая, тренажерская, координирующая, консультативная и др.) игнорируются. Большая часть преподавателей не умеет работать в Интернете а, следовательно, не может использовать научно-педагогические ресурсы мировой информационной сети в своей профессиональной деятельности. Это означает, что эти преподаватели не готовы к внедрению новых информационных технологий обучения в учебный процесс.

Тем не менее, абсолютное большинство преподавателей ощущают необходимость и потребность в повышении своей квалификации в области НИТ. Следует отметить, что высокие потребности преподавательского состава к освоению новых информационных технологий и готовность их использования в образовательном процессе при пока недостаточной соответствующей квалификации ставит перед методическими службами задачу разработки форм и методов эффективного повышения профессионально-педагогической квалификации преподавателей в области НИТ, то есть, формированию профессиональной информационно-педагогической компетентности преподавателя.

Профессионализм современного преподавателя специальных дисциплин заключается не только в знании своего предмета и методики его преподавания, но и в необходимости владения ИКТ - компетентностью и стремлении владеть информационной культурой.

В научном исследовании Урсовой О.В. ИКТ-компетентность учителя-предметника определена как его готовность и способность самостоятельно использовать современные информационно-коммуникационные технологии в педагогической деятельности для решения широкого круга образовательных задач и проектировать пути повышения квалификации в этой сфере [4, с. 15].

залежить від вибору засобів, умов навчання ,відповідно до функції: навчальної, розвивальної, виховної, стимулюючої, організуючої,контролюючої.

Самостійна навчальна робота студентів, її організація в системі підготовки спеціаліста у вищому навчальному закладі підпорядкована:

- психолого-педагогічному обґрунтуванню, що передбачає внутрішнє прагнення, морально-вольову готовність і бажання студента виконувати роботу без зовнішніх стимулів;
- взаємозв' язку самостійної навчальної роботи з навчальним процесом, єдності знань і діяльності;
- формуванню в студентів якостей соціально-активної, діяльної всебічно-розвиненої особистості.

Найважливішим компонентом готовності студента до самостійної роботи є мотиваційний. Поняттям «мотивація» позначається процес, внаслідок якого певна діяльність набуває для індивіда необхідного особистого значення, створює стійкість його інтересу та внутрішню потребу особистості.

Сутність самостійної роботи полягає у тому, що студент має сам усвідомити те, що працювати самостійно є необхідним тільки йому, а не викладачу особисто. Зниження інтересу до навчання багато в чому залежить від дій вчителя. Наприклад ,неправильний відбір ним змісту навчального матеріалу, не оволодіння сучасними методами навчання і їх оптимальним поєднанням, невміння будувати відносини з студентами і організовувати взаємодію їх з особою вчителя.

Якісне виконання самостійної роботи студентів є запорукою успішного групового навчання. Відповідальне ставлення до виконання самостійної роботи забезпечить успіх роботи всієї групи студентів, завдання буде виконано якісно і такий успіх сприятиме подальшому розвитку пізнавальної діяльності студентів в процесі групового навчання. Плануючи самостійну роботу студента, викладач забов' язаний створити відповідні умови для її виконання. Для цього потрібен підвищений рівень мотивації виконання тієї чи іншої роботи, чітке визначення зв'язку цих робіт із майбутньою практичною діяльністю, тому що студенти засвоюють лише те, чого хочуть навчитися.

У процесі навчання іноземної мови в умовах підготовки студентів у вищих навчальних закладах цілеспрямовано відпрацьовуються їх комунікативні уміння у всіх видах мовленнєвої діяльності. Самостійна робота формує у того, хто навчається, необхідний обсяг знань, навичок та вмінь для вирішення певних пізнавальних завдань, виробляє у них психологічну установку на самостійне систематичне поповнення своїх знань та досвіду. Мета самостійної роботи студентів двоєдина:формування самостійності як риси особистості і засвоєння знань, умінь, навичок.

Характеризуючи місце самостійної роботи студентів у навчальному процесі, необхідно розрізняти два основних її види:довгострокову та поточну.

Довгострокова самостійна робота становить відносно ізольовану від аудиторної роботи частину навчального процесу. Вона спрямована на вирішення студентом загальної проблеми і є послідовним вивченням ним літератури з метою пошуку відповідей на питання, що виникають у процесі розгляду проблеми. Така самостійна робота передбачає вивчення великого розділу курсу ,читання ряду посібників, монографій та статей і здійснюється протягом тривалого часу. Вона має власну логіку руху і майже не пов'язана з лекційними, семінарськими і практичними заняттями.

Поточна самостійна робота тісно пов'язана з поточною аудиторною роботою і виступає, з одного боку, як її органічне продовження, а з іншого – як її необхідна передумова. Вона спрямована на вирішення студентом певних проблем, які поставлені в аудиторії, причому вирішення цих проблем може бути досягнуте за порівняно короткий час на основі вивчення лише одного або декількох джерел. У цьому випадку навчально-пізнавальна діяльність студента здійснює природні переходи між аудиторною та самостійною роботою і жодна з них не може здійснюватися ізольовано, сама по собі.

Організація системи навчальних занять здійснюється у вигляді «ланцюга» циклів:практичне заняття-лекція-самостійна робота – факультатив - семінар. Практичне заняття є вихідною ланкою кожного циклу і спрямоване на «зіткнення» студента з проблемною ситуацією, у результаті якого відбувається актуалізація одного або декількох мотивів (вирішення особистої проблеми, вирішення наукової проблеми, можливість практичного застосування тощо). Самостійна робота реалізує наступні функції в навчально-виховному процесі:забезпечує повне засвоєння знань, формування професійних і загальноосвітніх навичок ; розвиває пізнавальні й творчі здібності особистості, самостійність мислення, потребу в саморозвитку.

У позааудиторній формі навчання реалізуються наступні види самостійної роботи:виконання лексико-граматичних тестів з теми;читання іншомовних текстів(художня розповідь, газетний, науковий, технічний текст); написання листів(офіційний і неофіційний), творів;написання тез-доповідей на студентську наукову конференцію. Головне, що слід мати на увазі, організуючи самостійну роботу студентів за виданими завданнями – це необхідність попередньо навчити їх методам організації пізнавальної діяльності, озброїти їх методикою складання описів, пояснень – обов'язкових процедур будь-якого виду індивідуального пізнання. Посилення мотиваційної сторони вивчення іноземної мови за допомогою самостійної роботи здійснюється за рахунок оволодіння студентами ефективними способами і прийомами діяльності, забезпечення сприятливої психологічної атмосфери на заняттях і великого емоційного впливу аудіовізуальних засобів навчання.

Так, інформаційно-змістовий (вимагає у студентів певного рівня знань і умінь, розвитку здатності до аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення; навичок роботи з інформацією, уміння складати тези, доповіді і тому подібне);рівень складності самостійної роботи не повинен бути занадто простим, нижче рівня розвитку розумових здібностей студентів. Поступове наростання труднощів самостійної роботи здійснюється за трьома напрямками: шляхом збільшення обсягу завдань і тривалості самостійної роботи;шляхом ускладнення змісту завдання;шляхом зміни способів інструктування і поступового зменшення обсягу допомоги з боку викладача.

- Процесуальний (включає наступні вміння: визначення обсягу виконуваної роботи, виділення етапів роботи, постановка мети і завдання на кожному етапі діяльності, розподіл часу при виконанні завдання).У процесі навчання процесуальному компоненту відведена дуже важлива роль. Прагнення подолати труднощі у навчальній діяльності, випробувати свої сили і здібності може стати особистісно значущим мотивом навчання. У цьому випадку на перший план виступають цілі, наміри, які мобілізують енергію людини.

- Рефлексія припускає вміння визначати межі відомого і невідомого з

НИТ в традиционные учебные дисциплины и на этой основе - освоение педагогами новых методов и организационных форм учебной работы.

Осуществляется практическая постановка вопроса о радикальном пересмотре содержания образования, традиционных форм и методов учебно-воспитательной работы.

Реализация компетентностного подхода в образовании требует принципиального изменения позиции преподавателя. Он перестает быть вместе с учебником носителем «объективного знания», которое стремится передать ученику. Его главной задачей становится мотивация учащихся на проявление инициативы и самостоятельности, организация самостоятельной деятельности учащихся, в которой каждый (в том числе и сам педагог) мог бы реализовать свои способности и интересы.

Идет разработка и начинается освоение систем учебно-методического обеспечения («программно-методических комплексов», «компьютерных курсов»), включающих программные средства для ТСО, различные видео- и аудиоматериалы, тексты для учащихся и методические материалы для педагогов.

Процесс подготовки бакалавров и магистров в высших учебных заведениях условно можно разделить на два этапа: общеобразовательная и специальная подготовка. На первом этапе в качестве основной цели ставится решение задач психолого-дидактического характера. На втором этапе при изучении специальных дисциплин ставится задача адаптации программного обеспечения к целям учебного процесса.

Подготовка студентов на первом этапе наряду с общедидактическими целями преследует также привитие им знаний и навыков не только на уровне инструментальных задач, но, прежде всего, в области овладения ими основными принципами идеологии информационных процессов. В качестве основной можно принять идеологию объектно-ориентированного подхода. Вместе с тем, система знаний должна обеспечивать развитие мышления студентов, особенно в области принятия самостоятельных, ответственных решений.

Особенное значение на втором этапе подготовки специалиста представляет тот момент, что информационные технологии становятся неотъемлемой составной частью современной рабочей среды. Применение элементов информационных технологий в учебном процессе напрямую связано с повышением профессиональной компетентности будущего специалиста. Наличие в этой области теоретических и практических знаний повышает востребованность специалиста на рынке труда.

Однако на современном этапе образовательные учреждения не готовы обеспечить данную компетенцию выпускникам. Проблема заключается в недостаточной профессиональной компетенции педагогов, а порой и ее отсутствии в области ИКТ.

Поэтому в современных условиях все большее значение приобретает проблема профессионального развития современного учителя технологии и развитие его профессиональной компетентности.

Средний возраст современного преподавателя ВУЗа приближается к 50 годам. Большой средний возраст преподавателей говорит о том, что в их базовом образовании отсутствует информатика и вычислительная техника. Данные свидетельствуют о том, что большинство преподавателей восполняют

возможности человека, занимающегося преподавательской деятельностью. Общепринятое содержание понятия «компетентный» сводится к обладанию знаниями, опытом и правами в определенной сфере деятельности – такое понимание представлено в словарях и энциклопедиях. Одним из более близких, на наш взгляд, по значению определений к понятию «профессиональная компетентность преподавателя вуза» является определение А. К. Марковой, в котором говорится, что профессионально компетентным является такой труд преподавателя, в котором на достаточно высоком уровне осуществляется педагогическая деятельность, педагогическое общение, в котором реализуется личность преподавателя, достигаются хорошие результаты в обученности и воспитанности студентов. При этом нельзя забывать и о научной деятельности преподавателя вуза в контексте современных тенденций интеграции науки и образовательного процесса вуза.

В понятие профессиональной компетентности вкладывается в обязательном порядке стремление к саморазвитию, самообразованию, мотивация на достижение профессиональных вершин. В реальной практике абсолютное большинство преподавателей высшей школы (если они не являются выпускниками педагогического вуза), вообще не имеют профессиональной подготовки в области преподавания учебных дисциплин, осуществления воспитательной работы.

Требования к преподавателю высшего учебного заведения обусловлены требованиями к специалисту, который формируется в процессе обучения в высшем учебном заведении. Профессия учителя технологии интегрированная: объединяет виды деятельности ряда профессий, тем самым обуславливаются характерные ее особенности.

Одной из ведущих тенденций развития высшего профессионального образования является усиление внимания к проблеме подготовки педагогических кадров качественно нового уровня, способных к профессиональному саморазвитию, самореализации. Повышение требований к уровню профессиональной компетенции будущего учителя технологии привело к изменениям в организации учебного процесса, в том числе – к усилению роли самостоятельной работы студентов. Самостоятельная работа студента (СРС) является одной из важнейших составляющих учебного процесса, в ходе которого происходит формирование навыков, умений и знаний и, в дальнейшем, обеспечивается усвоение студентом приемов познавательной деятельности, интерес к творческой работе и, в конечном итоге, способность решать технические и научные задачи. Именно в ходе самостоятельной работы могут проявляться мотивация, целенаправленность, самоорганизованность, самостоятельность, самоконтроль и другие личностные качества будущего учителя технологии. В связи с этим организация и реализация самостоятельной работы будущих преподавателей профессионального образования является важной задачей обучения в вузе. Процесс обучения должен быть организован так, чтобы студент усвоил не только содержание преподаваемых дисциплин, но и способы получения знаний. Наиболее эффективным способом организации СРС является активное использование инновационных компьютерных технологий, которые позволяют оптимальной реализации таких принципов обучения, как активность и доступность.

Прежде всего, это активное освоение и фрагментарное внедрение средств

метою отримання необхідної інформації, критичність до дій і вмінь, здатність оцінювати якість як кінцевого результату, так і окремих етапів самостійної роботи.

Організована викладачем самостійна робота дозволяє зробити освітній процес продуктивнішим, творчим, і особистісно-орієнтованим. Самостійна робота є вищою формою навчальної діяльності за критерієм саморегуляції і цілеспрямованості, сприяє його формуванню як висококваліфікованого фахівця.

У даний час існують тенденції формування інноваційних підходів до самостійної роботи, її змістової частини, що передбачають індивідуалізацію завдань і форм її виконання. Викладач у даному випадку надає студентам методичну допомогу, або допомагає знайти необхідне літературне джерело, або безпосередньо організовує аудиторну самостійну роботу студентів:консультує та контролює. Аудиторна робота повинна бути спрямована на те, щоб максимум її було виконано усіма студентами, а також передбачити ускладнення завдань для більш встигаючих студентів. Важливим аспектом такої роботи є особисте педагогічне спілкування викладача зі студентами, що дозволяє стимулювати процес виконання завдань і визначити рівень готовності кожного студента до професійної діяльності. Для успішності самостійної роботи студентів необхідні також чіткі й конкретні методичні вказівки з її виконання.

Разом з тим, самостійна робота студентів має визначене виховне значення.

Вона формує самостійність не тільки як сукупність умінь і навичок, але й як характер, що виграє важливу роль у структурі особистості сучасного фахівця. Самостійна робота формує організаційний аспект професійної діяльності майбутнього педагога, оскільки у процесі виконання такої роботи студент, наділений роллю організатора своєї діяльності, озброюється уміннями планувати хід її виконання. Свідомість виконання самостійної роботи забезпечують певні характеристики, серед яких:

- методологічна свідомість матеріалу, що відбирається для самостійної роботи;
- складність знань, яка відповідає «зоні» найближчого розвитку (за Л.С.Виготським) студентів, посильність виконання;
- послідовність подання матеріалу з урахуванням логіки предмета і психології засвоєння;
- дозування матеріалу для самостійної роботи, що відповідає навчальним можливостям студентів;
- діяльнісна орієнтація самостійної роботи.

Самостійну роботу студентів ми розглядали в деяких ракурсах: як відтворюючу і творчу діяльність. Відтворююча чи реконструктивна діяльність роботи виконувалася студентами за пропонованими зразками:рішення задач, складання таблиць, схем, конспектів занять, планів і програм роботи з дітьми й батьками. Принцип розвивально-творчої спрямованості навчання був заснований на створенні творчих ситуацій, що мобілізують самостійність і пошукову активність студентів у рішенні поставлених задач. Результативними формами активізації самостійної роботи студентів є проведення лекційних занять типу лекції-бесіди, лекції-дискусії ,де доповідачами і співдоповідачами виступають самі студенти, а викладач виконує роль ведучого.

Як ми вже зазначали вище, історично найпоширенішою формою

організації навчальної роботи зі студентами була індивідуальна. На сучасному етапі викладач іноземної мови приділяє особливу увагу індивідуалізації при навчанні іншомовного спілкування. Це пояснюється, по-перше, специфікою предмету. При навчанні іноземній мові індивідуальним є не лише процес оволодіння, але й об'єкт засвоєння - мовлення людини. Мовлення є індивідуальним з точки зору його мотивації, змісту та способу формування думки. По-друге, досягнення практичних цілей навчання можливе лише тоді, якщо кожен студент навчатиметься в повну силу своїх індивідуальних здібностей.

Індивідуальне навчання не має на увазі безпосередній контакт з іншими студентами. За своєю сутністю воно є ні що інше, як самостійне виконання однакових для групи завдань. Однак якщо студент виконує самостійне завдання, яке дав йому викладач з урахуванням його індивідуальних здібностей, то таку форму навчання називають індивідуалізованою.

У методиці навчання іноземних мов розроблені різноманітні форми реалізації індивідуального підходу:

1) самостійна робота (self-directed learning) під керівництвом викладача;

2) самостійне оволодіння (autonomous learning) іноземною мовою наодинці чи у групі шляхом використання різноманітних підручників та посібників, але під керівництвом викладача;

3) самостійне оволодіння іноземною мовою шляхом опрацювання навчального посібника без допомоги (home learning);

4) самостійне оволодіння іноземною мовою у спеціалізованих центрах (self-access centers).

З огляду на тему нашого дослідження, за умови самостійної діяльності до студента та викладача висувається ряд вимог:

- студент повинен усвідомлювати мету діяльності, яку він виконує;
- вимагається знання самої процедури виконання завдання, викладач повинен озброїти студентів раціональними прийомами навчальної діяльності;
- студенти повинні навчитися користуватися відповідними засобами навчання (звукозапис, дидактичний матеріал, словники, граматичні довідники);
- важливо навчатися користуватися опорами, які роблять процес подолання труднощів легшим, та створювати власні опори;
- важливо створити умови для успішного самостійного виконання завдань.

Самостійна робота може здійснюватися в усіх організаційних формах: індивідуально, в парах та малих групах. Індивідуально самостійна робота на заняттях іноземної мови може здійснюватися в двох варіантах:

1. всі виконують одне спільне завдання;
2. студенти виконують різні завдання в залежності від своїх здібностей.

Слід ще раз підкреслити, що вибір форми залежить від матеріалу, вікових і психологічних особливостей учнів, забезпеченості кабінету необхідними засобами.

Формування навичок самостійної діяльності на уроці іноземної мови не є однорідним процесом. Поряд з вище зазначеними факторами, викладач повинен зважати на поетапність цієї роботи.

Так, Г. В. Рогова виділяє три рівні самостійної роботи: відтворюючий, напівтворчий та творчий.

Відтворюючий рівень дуже важливий у вивченні іноземної мови, бо на цьому етапі відбувається формування вербальної лексико-граматичної бази,

5. Сучасний урок інформатики: за матеріалами роботи слухачів обласної школи передового педагогічного досвіду Остапця В. С.: [навч. метод.посіб.] / упоряд: В. С. Остапець, В. А. Федорчук, М. П. Гончарук / [заг. ред. Н. І. Клокар] – Біла Церква: КОІПОПК, 2012. – 146 с.

6. Трубачева С. Е. Трансформація функцій шкільного підручника в умовах компетентнісного підходу /С. Е. Трубачева // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол.; головн. ред. В. М. Мадзігон; наук. ред. О. М. Топузов]. – К.: Пед. думка, 2011. – Вип. 11. – 800 с. – С. 17 - 22.

Педагогика

УДК: 37:316.723

кандидат технических наук, доцент Падерин Владимир Николаевич
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь);
преподаватель Ибрагимова Лейля Сейтмеметовна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН НА ОСНОВЕ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация. В статье рассмотрены проблемы применения информационных технологий для повышения компетентности преподавателя специальных дисциплин.

Ключевые слова: учебный процесс, компьютерные технологии, преподаватель, компьютер, компетенция, технология.

Annotation. The article considers problems of application of information technologies to increase competence of the teacher of special disciplines.

Keywords: the educational process, computer technologies, lecturer, computer, information technology, technology.

Введение. На современном этапе реформы образования в России, сущностью которой является изменение целей и содержания обучения, технологическое переоснащение учебного процесса, появление новых методов и организационных форм обучения, исследователи выделяют следующие процессы, отражающие эти изменения.

Изложение основного материала статьи. Проблема развития профессиональной компетентности преподавателя вуза сегодня относится к актуальным и пока нерешенным, как в педагогической науке, так и на практике. Не определено однозначно само понятие «профессиональная компетентность преподавателя вуза», его содержание, сущность и структура, не разработана система критериев эффективности достижения профессиональной компетентности преподавателя вуза. Понятие «профессиональная компетентность» пересекается с психологическим, социологическим, педагогическим понятиями и категориями, обозначающими

уроках і вдома, а також за результатами спеціальної перевірки ЗУН. Процес перевірки й оцінювання навчальних досягнень учнів забезпечує систематичне отримання навчальних відомостей про те, чи відповідає якість знань та вмінь учня вимогам програми. Використання навчальних підручників і посібників на паперових та електронних носіях з інформатики у процесі навчання учнів, що дозволяють формувати контрольно-оцінювальні уміння, розкривають мету і зміст вивчення учнями комп'ютерної техніки, допомагають аналізувати суть операційного стилю мислення, зручності у використанні.

До навчально – методичного забезпечення і контролю знань учнів відносимо засоби телекомунікацій (локальну мережу), підручники і навчальні посібники, методичну літературу, книги для вчителя, дидактичні матеріали (за темами у підручнику, програмні засоби Paint, Word, Excel, Access, HTML). Яку використовуємо для проведення всіх видів контролю (інструкції до лабораторно-практичних робіт, віртуальна лабораторія, завдання для самостійного виконання завдання для самоконтролю, тести, тощо).

Висновки. Система та номенклатура дидактичних функцій підручника не є сталою, вона динамічна, рухома і відкрита, може видозмінюватися залежно від типу навчального предмету, дидактичної концепції, типу підручника та аспекту актуальних цілей процесу навчання та педагогічного контролю. У використанні підручників учителя, формують педагогічну свідомість у своїй професійній діяльності і зворотній зв'язок, що розкриває перед ним логіку навчання інформатики. Дозволяють учителю формувати контрольно-оцінювальні вміння, розкривати цілі і зміст вивчення учнями комп'ютерної техніки, допомагають аналізувати суть операційного стилю мислення, зручності у використанні.

Перспективами подальшого пошуку у напрямку дослідження є вивчення: функціональної спрямованості підручника з інформатики, що зумовлена цілями та завданнями навчання, стрімкому зросту комп'ютерних технологій та спрямованості дидактичних функцій в розробці теорії підручника; способів та засобів реалізації функцій сучасного підручника з інформатики; змісту функціонального навантаження підручника з інформатики у навчально-методичному комплексі проведення педагогічної діагностики знань учнів.

Література:

1. Верлань А. Ф., Апатова Н. В. Інформатика: // Підр. для учнів 10 – 11 кл. серед. загальноосвіт. шк. /А. Ф. Верлань, Н. В. Апатова /Видавництво: Форум/ В 33 Мова українська/. – К.: 2000. – 223 с.

2. Граник Г. Г. О перспективах расширения функций учебника / Г. Г. Граник, Л. А. Концевая, С. М. Бондаренко /Проблеми школьного учебника (О конструировании учебника). – М.: Просвещение, 1985. – Вып. № 15. – С. 102 - 117.

3. Психодидактика школьного учебника. /Интеллектуальное воспитание учащихся Гельфман Эмануила Григорьевна, Холодная Марина Александровна / [Назва з екрану]. – /Роль школьного учебника в образовательном процессе [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.iworld.ru/attachment.php?barcode=978546901256&at=exc&n=0

4. Самойленко Н. І. Конструювання змісту навчання інформатики /Проблеми сучасного підручника: [Зб. наук. праць] /Ін-т педагогіки АПН України / Н .І. Самойленко, Т. П. Соколовська, Л. П. Семко /– К.: Педагогічна думка, 2006. – Вип.6. – 328 с. – С. 138-147

створення еталонів у пам'яті. Фактично з цієї бази починається засвоєння нового. Студентам можна запропонувати читання за диктором, описування з підручника. Викладач повинен пам'ятати, що довго тримати студентів на цій роботі не можна, бо вона нудна та монотонна.

На напівтворчому рівні відбувається перенос набутих знань, навичок та вмінь на аналогічні ситуації, власне читання слів, словосполучень, речень і текстів без еталону (диктора), різноманітні перетворення матеріалу в письмовій формі та формування висловлювань в аналогічних ситуаціях.

Творчий рівень пов'язаний з формуванням навичок і вмінь при вирішенні складніших комунікативних завдань, як-то: діяти згідно з запропонованою роллю та обставинами, підготувати повідомлення на певну тему, прослухати повідомлення та виказати своє ставлення до його змісту, прочитати текст і відповісти на питання, інтерпретувати головну ідею тексту.

Завдання, що постали перед вищою школою, вимагають пошуку шляхів удосконалення навчально-виховного процесу, розроблення нових методів та форм взаємодії викладача і студента. Тому вища школа поступово переходить від передавання інформації у готовому вигляді до керівництва самостійною пізнавальною діяльністю студентів, формування у них досвіду самостійної навчальної роботи. Самостійна робота, її наповнення й організація – досить рутинні задачі, їх включення у загальний комплекс проблем підвищення ефективності вищої освіти на сучасному етапі додає їм нове значення і нову якість.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що усі форми навчального процесу повинні вчити студентів інтенсивній і плідній самостійній роботі. Саме вона повинна бути одним з найважливіших критеріїв для оцінки вміння колективів кафедр користуватися своєю самостійністю в організації навчально-виховного процесу у ВНЗ.

Література:

1. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение / Козаков В.А. – К.: Вища школа, 1990. – 248 с.

2. Онучак Л.В. Викладач як організатор самостійної позааудиторної діяльності студентів. /Онучак Л.В.// Педагогіка і психологія професійної освіти. – Наук.-метод. журнал. / Головний редактор Н.Г. Ничкало. – Львів: № 1, січень–березень 2002. – С. 84–93.

3. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик та ін.; За заг. ред. С. О. Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 501 с.

4. Психолого-педагогічні проблеми професійної освіти: Науково-методичний збірник / Ред. кол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – К., 1994. – 384 с.

5. Система організації самостійної роботи студентів: досвід, проблеми: Матеріали науково-практичної конференції. – К.: КНЕУ, 2000. – 260 с.

6. Солдатенко М.М. Самостійна пізнавальна діяльність як фактор професійного становлення/ Солдатенко М.М.// Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Наук.–метод. Журнал. – 2001. – Випуск 2. – С. 146–151.

Педагогика

УДК: 37:316.723

кандидат педагогических наук, доцент Лавров Анатолий Иванович
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь);
преподаватель Ибрагимова Лейля Сейтмеметовна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

ИНФОРМАЦИОННО - ПРЕДМЕТНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

Аннотация. В статье рассмотрены проблемы и перспективы информационно-предметного обеспечения учебного процесса в училище.

Ключевые слова: учебный процесс, книга, преподаватель, мастер, студент.

Annotation. The article considers problems and prospects of information and substantive support of educational process in school.

Keywords: educational process, book, teacher, master, student.

Введение. В соответствии с избранным методам и организационным формам обучения преподаватель или мастер определяют средства как неотъемлемый компонент технологии обучения, то есть подбирают средства информационно-предметного обеспечения изучения определенной дисциплины. В педагогической литературе под информационно-предметным обеспечением понимают определенную систему, к которой относят, во-первых, средства, способствующие передаче ученикам научной информации, определенной целями обучения (печатные источники, радио-теле - и аудиовизуальные носители, натуральные образцы и т. д.); во-вторых, все материальные (вещественные) средства, используемые в учебных целях, должны непосредственно или косвенно передавать информацию, формировать и развивать умение и навыки (лабораторно-демонстрационного оборудования, макеты, устройства, тренажеры, машины, механизмы и т.д.).

Изложение основного материала статьи. Повышение качества учебно-воспитательного процесса в профтехобразовании, как и в любой другой образовательный системе, в значительной мере определяется системой средств информационно-предметного обеспечения обучения, В основу разработки теории и практического функционирования этой системы положено главные документы, с помощью которых регулируют процесс обучения в учреждениях профтехобразования, в первую очередь, - это образовательно-квалификационная характеристика, содержание которой определяет социально-экономическое и народно -хозяйственное значение профессии будущего рабочего, производственно-технические условия труда, его характер, требования производства в общеобразовательной, общетехнической и профессиональной подготовке рабочего, уровня его квалификации, содержит воспитательные требования и психофизиологические особенности профессии.

Д.В. Чернилевский предложил классифицировать традиционные средства обучения такими главными категориям (группами):

Наявність в навчальному матеріалі науково-вірогідної та педагогічно обгрунтованої системи понять, законів, теорій і інших освітніх елементів з інформатики, функції підручника, розвивають системи пошуку та здійснення діагностичної і контрольної функцій, контрольно-оцінювальної діяльності учителя. Діагностична функція контролю – прогнозування присутності можливих недоліків чи прогалин у набутих знаннях та виявленні причин їх виникнення, учитель виявляє успіхи і недоліки у навчанні, встановлює причини недоліків, визначає заходи їх подолання. Контрольна функція простежується у визначенні рівня засвоєння знань, умінь та навичок відповідно до чинних нормативів. На нашу думку, ця функція контролю складає основу контрольно-оцінювального компонента навчання, надає інформаційний ресурс про статистичні дані якості не тільки знань, а й якості навчання взагалі надає відомості про рівень здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів усіх видів контролю.

Розрізняють такі основні види контролю: вхідний, поточний, тематичний, періодичний і підсумковий.

Вхідний контроль залишкові знання вмінь і навичок учнів на початку навчального року.

Поточний контроль - підрозділяється на поурочний і тематичний, значимість якого визначається специфікою навчального предмета.

Тематичний контроль - охоплює основні результати вивчення теми.

Періодичний контроль - перевірка ступеня засвоєння учнями навчального матеріалу за тривалий період часу.

Підсумковий контроль - проводиться в кінці чверті та при закінченні навчального року, напередодні переводу учнів у наступний клас чи на наступну ступінь навчання.

Завдання при проведенні контролю: що має перевірятися; хто повинен оцінюватись; який очікується результат від проведення перевірки; які висновки можна буде зробити на основі результатів перевірки. Для використання і підготовки питань для проведення контрольно-оцінювальної діяльності використовуючи матеріал основних розділів (тем) підручника переходити до формування питань в тестовій системі [5, с.30].

Учитель структурує навчальний матеріал в підготовці до здійснення контрольно - оцінювальної діяльності, проводить масштабну роботу використовуючи підручник, формує контрольні запитання, складає тести, по кожному розділу для проведення вхідного поточного, тематичного, підсумкового контролю знань учнів. Готує завдання для практичної роботи, запитання та тестові завдання для самоконтролю, проміжний контроль, який за бажанням може супроводжуватися підказками та методичною допомогою.

Крім того, завдання у підготовці до діагностики учнів містять:

- ціль та мету контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів;
- перевірку знань та вмінь, які формуються під час навчання;
- завдання для самостійного виконання та запитання для самоконтролю;
- банк тестових завдань, тест;
- підготовку до практичних, лабораторних, контрольних робіт та їх проведення;
- посилання на літературу.

Контрольно-оцінювальна діяльність здійснюється в процесі повсякденного вивчення учителем результатів навчальної діяльності учнів на

навчального матеріалу в систематизованій формі, орієнтація учнів на оволодіння прийомами наукової систематизації. Наростаючий потік наукової інформації треба вміти систематизувати, обробляти і передати.

9. Функція закріплення і самоконтролю. Формування видів діяльності учнів під керівництвом учителя. Полягає в засвоєнні обов'язкового навчального матеріалу в практичній діяльності.

10. Функція самоосвіти. Формування в учнів бажання і вміння самостійно здобувати знання, допомога в самостійному заповненні прогалин в знаннях, стимуляції у них навчально-пізнавальної мотивації і потреби в пізнанні.

11. Інтегруюча функція. Допомагає у відборі і засвоєнні як єдиного цілого знань, набутих учнями в процесі різних видів діяльності, з різних джерел знань.

12. Коригувальна функція. Забезпечує найбільш ефективне, використання всіх засобів навчання, а також засвоєння додаткових відомостей.

13. Трансформаційна функція. Підручник - це засіб фіксації тієї частини соціального, в тому числі наукового досвіду, що призначається для засвоєння підростаючим поколінням з метою його утворення, тобто передача підростаючому поколінню системи знань під контролем дорослого наставника способів діяльності і цінностей, що відповідають рівню і типу розвитку даного суспільства.

14. Керуюча функція. Засіб організації навчально - пізнавальної діяльності учнів - учителем, який готує сценарій навчання інформатики.

15. Комунікативна функція. Підручник є засобом передачі інформації іншій людині, розширює кругозір учня, який виступає, взаємодіючи з навчальною книгою, в якості користувача.

16. Функція диференціації навчання. Засобами підручника необхідно здійснювати диференційований підхід до учнів залежно від рівня їх вихідної підготовки, виду здібностей і характеру навчальної мотивації, за рахунок виділення різних типів текстів, завдань різного рівня складності, різних форм контролю знань і т. д.

17. Функція індивідуалізації навчання. Одна з найважливіших цілей освіти - це формування індивідуальності. Функція індивідуалізації навчання засобами підручника можлива за умови, якщо підручник зможе здійснювати такі провідні функції, як контроль і корекцію.

18. Дослідницька функція. Полягає у спонуканні учня до самостійного розв'язування проблеми.

Основні функції підручника пов'язані із системою дидактичних принципів науковості, доступності, цілеспрямованості, систематичності і послідовності, всебічності та ін. Отже, у сучасній дидактиці спостерігається тенденція до перегляду ролі підручника в освітньому процесі, при цьому сучасний підручник трактується як напівфункціональна навчальна книга [3].

У системі структурних компонентів теорії підручникотворення його конструювання розглядають, як перспективи розширення функцій підручника, оскільки функціонально-цільова спрямованість підручника визначає, якою мірою підручник з інформатики зможе виконувати своє призначення в досягненні максимальних результатів навчального процесу і виконувати контрольно-оцінювальні дії учителя у завершеності певної мети та очікуваних результатів своєї діяльності [4, с.140; 2].

1. Учебники, учебные пособия и другие печатные текстовые средства.

2. Простые визуальные средства: оригинальные предметы, модели, натуральные образцы, картины, диаграммы, графики и тому подобное.

3. Механические визуальные средства: диаскоп, эпидиаскоп, микроскоп, телескоп и др.

4. Аудийные средства: проигрыватели, магнитофон, радиоприемники, диктофоны.

5.Аудиовизуальные средства: телевизоры, кино- и видеокамеры, видеомагнитофон.

6. Средства, автоматизирующие процесс обучения: тренажеры, лингафонные кабинеты, компьютеры, особенно последнего поколения, так называемые средства мультимедиа, которые имеют значительные возможности решения дидактических задач [1, с. 41].

Учебные книги, как известно, выдаются значительными тиражами и играют исключительно важную роль в обучении не только детей, но и взрослых.

От качества учебной литературы во многом зависит уровень образования, образованности и воспитанности всего народа страны.

Однако, несмотря на такую значительную роль книг, педагогическая наука в течение многих лет не уделяла должного внимания разработке самых сложных проблем учебника. В результате, как правило, авторы, редакторы, рецензенты, издатели учебной литературы вынуждены были полагаться главным образом на собственный опыт и личные возможности. Это отчасти неблагоприятно общеобразовательной школы, но очень характерно для ПТУЗ, где авторами учебных книг нередко является инженеры, технологи, агрономы и другие, то есть специалисты по отдельным отраслям хозяйства, а не педагоги-ученые, методисты, специалисты по отдельным отраслям методики преподавания.

До сих пор еще не создано полной классификации, однако, есть один признак - рабочий, по которому можно определить состав и перечень учебных изданий. Учебную литературу составляют книги, необходимые для выполнения учебных программ и реализации учебных планов заведений образования всех уровней и типов, что функционируют в стране.

Известно, что учебный процесс - это всегда совместная работа преподавателей (мастеров производственного обучения) и учеников. Организация управления образованием – сложное специальное дело, в котором принимают участие тысячи специалистов. Поэтому в наше время учебной литературе присущи не только массовость, многотиражность, но и богатство различных видов и форм.

Важнейшие свойства учебной литературы сконцентрированы в учебнике. Особенности учебной книги лучше всего определять, обратившись к учебнику. Система его признаков составляет, так сказать, общую модель многообразия учебной литературы, совокупности ее вообще и педагогической и методической литературы в частности. Самые важные признаки учебника можно кратко сформулировать так:

а) первым и ведущим признаком является гуманизм, последовательность, убежденность и точность в определении и утверждении самого основания цивилизации - системы ценностей общества;

б) фундаментальным признаком является то, что каждый учебник должен

обеспечивать достаточный и необходимый для них уровень научности;

в) одним из признаков является целевое соответствие учебника, иначе говоря, от того, насколько книга последовательно, целостно и точно реализует дидактические функции, выполняет свою роль ядра системы средств обучения, и зависит её способность стать и быть учебником;

г) существенным признаком является и системность учебника. Она выражается в системе основных понятий, в отборе, определенном порядке размещения и способе рассмотрения вопросов курса как составной части системы. Системность позволяет автору обеспечить необходимую конкретизацию теоретических положений и предоставляет учебнику качества первичного руководства для дальнейшего изучения предмета;

д) каждый учебник сам является необходимым элементом более сложного образования, которым выступает система средств обучения;

е) учебник должен быть и важным методическим средством, поскольку в нем запрограммирована деятельность преподавателя;

ж) учебник имеет нормативное значение, то есть утверждается (принимается) официальной инстанцией (Министерством образования и науки России) и является обязательным для учеников, которым он предназначен;

з) наиболее общим признаком учебника определяется то, что он является книгой, существует в форме книги, функционирует как книга.

Основу содержания и структуры учебных предметов в заведениях профтехобразования составляют основы соответствующих наук. Если рассматривать теорию как систему знаний, которая имеет исходные положения (принципы, идеи, правила, закономерности и др.) и объединённая структурно-функциональными связями, а также основой учебного предмета, то ее можно считать одним из важных ориентиров в отборе учебного материала для учебника. При этом объем изложения основ теории должен быть необходимым и достаточным для того, чтобы осветить в содержании предмета целостную структуру науки. Последнее предполагает наличие в учебнике всех элементов теории: группы главных понятий, главных законов для дедуктивной теории последствий и некоторого комплекса дополнительных знаний. Формируя предметное содержание учебника, следует пользоваться основами какой - либо фундаментальной естественно - научной теории, которую составляет:

а) объект изучения (объект природы и объект науки);

б) предмет изучения;

в) фундамент (источник возникновения теории, идеальные объекты и их модели, главные понятия и выходные категории, эмпирические базис - научные факты, непосредственно относящиеся к теории);

г) инструментарий (математический аппарат и средства логики);

д) последствия и проверка их;

е) цель использования теории.

Любой учебник состоит из текстов и внетекстовых компонентов. Д.Д.Зуев в системе текста выделил основной, дополнительный и пояснительный [2., с. 10]. В них четко определены доминирующие функции.

Основной текст - это частичная вербальная (словесная) структура, содержащая дидактически обработанный в соответствии с программой учебный материал. Основной текст делится на разделы, параграфы (статьи), распределяющие учебный материал на отдельные порции (дозы, части, куски).

К составу основного текста относятся: термины - речь конкретной области

ключових компетенцій в галузі комп'ютерних технологій і інформаційного простору загалом.

Функції підручника завжди викликали інтерес учених на різних етапах розвитку навчальної книги. Це пов'язано з тим, що функції, як і підручник, мають певну структуру, розвиваються, трансформуються, модифікуються, і, як результат, здійснюють вплив на зміну ролі підручника в освітньому процесі. Отже, проблема дослідження зумовлена необхідністю аналізу розвитку уявлень про функції шкільного підручника, виявлення функцій сучасних підручників, а також пошуком ресурсів оптимізації навчальної книги в умовах компетентно-зорієнтованої освіти [6, с. 17].

Система функцій підручника з інформатики є стратегічною і тактичною моделлю навчання, яка розвивається з часом відповідно до еволюції дидактики. В учителя повноцінний підручник формує педагогічну свідомість і розкриває перед ним логіку навчання інформатики. Тим самим, підручник служить для учителя керівництвом до організації навчального процесу і проведенню контролю. Для учня підручник - не єдиний носій навчальної інформації, тому в його змісті учень має знаходити орієнтири для подальшої роботи відповідно до своїх пізнавальних можливостей і потреб самостійно вчитися.

Тому, розглянемо функції підручника більш детальніше [4; 2; 6]:

1. Освітня функція. Полягає в забезпечені процесу засвоєння учнями певного обсягу систематизованих знань стосовно до сучасного рівня розвитку конкретної науки, формуванні в учнів пізнавальних умінь та навичок. Озброює школярів методологічними принципами, діалектичними методами пізнання предмета, а також умінням свідомо застосовувати ці знання і методи в навчально- пізнавальній діяльності.

2. Розвивально - виховна функція. Спонукає до розкриття теми, шляхом подання достатнього за обсягом і необхідного за змістом теоретичного матеріалу підручника. Полягає в здатності впливати на світогляд учня, його моральні, естетичні почуття, ставлення до праці, навчання, формувати й удосконалювати певні риси особистості школяра, формування світогляду, здатності до контролю і самоконтролю, самооцінці і взаємодопомоги та інше.

3. Управлінська функція. Полягає в програмуванні певного типу навчання, його методів, форм і засобів, способів застосування знань у різних ситуаціях.

4. Інформаційна функція. Підручник повинен бути орієнтований на можливість його використання в умовах інформаційної технології навчання.

5. Світоглядна функція. Полягає у відображенні широкої наукової картини світу: законів, закономірності наукових теорій і наукових гіпотез, наукових понять, фактів. Підручник озброює учнів діалектико - матеріалістичним методом, тобто переконаністю в пізнанні, об'єктивності та взаємозумовленості явищ природи і суспільства.

6. Синтезуюча функція. Підручник покликаний формувати цілісне уявлення про світ і цілісну творчу особистість учня.

7. Ціннісно – орієнтаційна. Полягає у підсилюванні гуманітаризації освіти, розгортає процес самоосвіти та саморозвитку учнів. Наявність системи вправ, необхідної і достатньої для оволодіння учнями навчально- пізнавальної діяльності.

8. Систематизуюча функція. Забезпечує послідовність викладу

Вступ. В умовах стрімкого зростання комп'ютерних технологій до підручника інформатики висувається низка вимог, щодо стандарту навчальної дисципліни, нормативно – методичних матеріалів навчальної програми, вимог до змісту освіти, структури викладу навчального матеріалу, точності, зрозумілості, зокрема педагогічній доцільності теоретичної частини, завдань і функцій навчального підручника, жвавості, цікавості викладу, якості ілюстративного матеріалу.

Формулювання мети статті та завдань. Основною ціллю статті є підготовка до побудови контрольно-оцінювальної діяльності учителя за навчальними відомостями змісту підручника з інформатики. Мета статті - розкрити основні дидактичні функції підручника, як засобу реалізації процесу накопичення досвіду і підвищення якості навчання.

Виклад основного матеріалу статті. Сучасний підручник з інформатики повинен мати виразні ознаки певної педагогічної технології і таким чином давати вчителеві взірець сучасних технологій навчання й розвитку. На уроках інформатики основні засоби навчання – підручник і комп'ютер, тому, учні отримують теоретичні та практичні навички, відповідні сучасним потребам суспільства визначати і розвивати стратегічні напрями модернізації.

Розробкою дидактичних матеріалів до підручників і навчально-методичних посібників з інформатики займались такі вчені: В.П. Вембер, Ю.О. Дорошенко, І.О. Завадський, Т.В. Тихонова, О.Г. Кузьмінська, О.М. Левченко, Т.І. Лисенко, Н.В. Морзе, Й.Я Ривкінд, Л.А. Чернікова, В.В. Шакотько та інші.

Автори, у підручнику з інформатики описують поняття інформатики як науки, розглядають реальний світ, який складається з об'єктів та явищ, та описують на прикладах поняття різних об'єктів, кожний з яких має властивості, що можуть бути різноманітними не лише за своєю назвою, а й за своїм значенням, і такі значення можуть бути як якісними, так і кількісними. Крім того, для додаткової характеристики об'єкта використовуються його атрибути. Вказується на зв'язок реального світу, обґрунтовується необхідність використання комп'ютера під час вирішення сучасних завдань і опрацювання навчальних відомостей [1].

Стрімко увійшли в освіту електронні підручники та мультимедійні навчальні посібники, які останнім часом стають складовою частиною навчального процесу. Графічний інтерфейс стає інтерпретацією різноманітних видів інформації (тексту, анімації, музики, відеофільмів). Крім того, електронний підручник в тій, чи іншій мірі, відображає структуру звичайного підручника: поділ на глави і параграфи, порядок викладання теоретичного матеріалу і педагогічних завдань, вимагає постійного удосконалення і водночас є актуальним для навчання інформатики. Слід пам'ятати, що електронний підручник ефективний у тих випадках, коли він забезпечує практично миттєвий зворотній зв'язок, що полегшує пошук навчальних відомостей. Він дає додаткові можливості для поглиблення, систематизації знань, а також для формування вмінь, необхідних для подальшого профільного навчання з метою оволодіння певною професією.

Підручники на електронних носіях мають більшу функціональність виступають в ролі випереджаючого інструменту організації навчання. Його функції розширюються, набувають нового наповнення, підсилюють роль окремих функцій: мотиваційної, інтегруючої, систематизуючої, розвитку

научного знания, ключевые понятия и их определения ; главные факты, характеристики законов, закономерностей, главных теорий, ведущих идей; мировозренческие обобщения; выводы, характеристики главных способов деятельности; набор задач, упражнений, опытов; обзоры; специальные разделы, которые служат систематизации и интеграции учебного материала. Дополнительный текст подкрепляет и углубляет положения главного текста. Его составляют: документы, хрестоматийные материалы, отрывки из научно - популярной, научной, мемуарной и другой литературы, биографические и научные сведения, справочные материалы и прочее.

Разъяснительный текст содержит учебный материал, необходимый для понимания и наиболее полного усвоения главного текста. Это эффективное средство организации самостоятельной работы учеников. Заметим, что это важное свойство разъяснительных текстов пока недостаточно изучено и поэтому используется далеко не в полной мере.

Разъяснительные тексты составляют главную часть так называемого справочного аппарата книги. К элементам разъяснительного текста относятся: предметное вступление к учебнику, его разделов и параграфов; примечания и разъяснения; словари; сводные таблицы формул, систем единиц, элементов; указатель символических обозначений; указатель сокращений, принятых в учебнике.

Подсистема «внетекстовые компоненты», по мнению ученых и книгоиздателей, содержит следующие составные части: аппарат организации усвоения, иллюстративный материал, аппарат ориентировки. У каждого из названных элементов свои возможности, функции, своя сфера применения, но без них невозможна работа по совершенствованию учебников, обогащению их содержания, повышения научного уровня.

Аппарат организации усвоения (АОУ) учебника направляет учебную деятельность, руководит ею, учит , как ее осуществлять. АОУ составляют следующие элементы: таблицы, упражнения, вопросы, задачи и задания; инструктивные материалы (образцы действий, эталонные ответы и т.д.); специальные вставки в тексте (напоминания); ссылки на изученное; подписи к иллюстрационному материалу; выделения (фамилий, дат, знаков, формул и т.д.).

АОЗ - один из элементов учебных книг, наиболее быстро развивается. Это повязкам связано с необходимостью того, чтобы каждый ученик овладел умением всегда и везде учиться, самостоятельно переделывать информацию.

Способность учебника быть руководством в самостоятельной работе учеников во многом зависит от качества АОЗ.

В лучших современных учебниках наблюдается стремительное развитие АОЗ, что проявляется в появлении новых видов элементов, в их органической связи с текстом, иллюстрациями и тому подобное.

В то же время анализ некоторых учебников общетехнического и специального циклов для профтехобразования в отличие от устоявшихся учебников общеобразовательных предметов для школ свидетельствует, что возможности этого элемента используются еще недостаточно, здесь надо решить немало проблем, связанных со спецификой построения элементов, характера учебной дисциплины. Кроме того, больше внимания следует уделить использованию некоторых элементов, заставляющие учеников работать самостоятельно. Имеем в виду проблемно-познавательные вопросы, задачи,

задания, упражнения [3, с. 52].

Иллюстративный материал (ИМ) занимает важное место в структуре современного учебника. Увеличение количества иллюстраций, разнообразие их - прогрессивное явление. Исследования психологов убедительно доказывают, что при применении образных средств в обучении, умение учащихся использовать их в 4,5 раза повышает качество и в 3 раза скорость восприятия.

Однако тенденция увеличения количества иллюстраций в учебнике может быть названа действительно прогрессивным явлением, если каждая иллюстрация несет дидактическое нагрузки и занимает определенное место в структуре учебника.

Актуальной является проблема органической связи иллюстраций с текстом и аппаратом усвоения знаний, например, вопросами и заданиями, подписями в виде комментариев и тому подобное.

Усиления дидактического нагрузки на иллюстрации позволит четко выявить их главные функции в отношении к тексту: ведущую, равнозначную, обслуживающую.

Для того, чтобы иллюстрация лучше выполнила свою функцию, выбранную автором, надо правильно, с учетом изобразительных и технологических (применительно к полиграфии) средств выполнения, подобрать жанр ее. Новые возможности для этого предоставляет сейчас мультимедийная технология подачи учебного материала.

С вопросом выбора жанра и способа выполнения иллюстраций тесно связана проблема цвета во время иллюстрирования. По отношению к традиционным учебникам, проведенные эстонскими учеными под руководством проф. А.А. Киверялга исследования установили, что введения цвета в учебники значительно улучшает восприятие учебного материала. Во многих случаях в отдельных учебниках для профессионально-технического образования есть немало удачных примеров использования цвета, особенно в показе проектов техники, технологических процессов, для иллюстрирования.

Аппарат ориентировки (АО). Этот элемент учебника выполняет обслуживающие функции, помогает ученику самостоятельно ориентироваться в книге. К АО относятся: предисловие, содержание, рубрикация, а также выделения, сигналы-символы, указатели, список литературы, колонтитул.

Анализ учебной литературы для ПТУ свидетельствует, что в некоторых современных учебниках АО используется достаточно активно. Однако в известной мере задачи умелого вывода большинства учебников на высокий уровень конструирования АО еще не решен. Так, недостаточно внедряются связь АО учебников с другими элементами. Значительно менее интенсивно, чем в учебниках для средней школы, АО используется в проанализированных учебниках для профтехобразования.

Целостностъ раздела по составу означает, что он содержит все элементы содержания образования (знания, способы деятельности - творческие и репродуктивные, содержание и другие связи между его элементами); все соответствующие программные вопросы; все процессуальные элементы, необходимые для усвоения предметного содержания. Целостность раздела по связям обозначает, что в нем есть связи разного типа: фронтально- логические, содержательно - логические, структурно - функциональные, генетические (внутрипредметные), межпредметные.

2. Стрелецкая Н.М. Активизация учебно-познавательной деятельности студентов при изучении темы «Типичные арифметические задачи» [Текст] / Н.М. Стрелецкая // Педагогическое мастерство: материалы IV междунар. науч. конф. (г. Москва, февраль 2014 г.). – М.: Буки-Веди, 2014. – С. 250-255.

3. Бакланова М. Л. Дидактичні основи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при навчанні математичних дисциплін / М.Л. Бакланова // Дидактика математики: проблеми і дослідження: зб. наук. пр. / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2005. – Вип. 24. – С. 31–37.

4. Крилова Т. В. Активізація процесу навчання математики студентів вищих закладів освіти / Т.В. Крилова, Н.І. Тіхонцова, О.Ю. Орлова // Дидактика математики: проблеми і дослідження: зб. наук. пр. / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2004. – Вип. 22. – С. 21–23.

Педагогіка

УДК 37.3: 371.64: 378.164

аспірантка відділу математичної та інформатичної освіти
Павлюченко Лариса Сергіївна
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України (м. Київ)

ФУНКЦІЇ ПІДРУЧНИКА З ІНФОРМАТИКИ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЬНО-ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧИТЕЛЕМ

Аннотация. В статье рассмотрены особенности формирования готовности будущих учителей информатики к осуществлению контрольно-оценочной деятельности, связанные с противоречиями и подготовкой педагогического оценивания в учебном процессе. В контексте проблематики процесса профессиональной подготовки учителей информатики, функции учебника не только формируют предметные знания и умения, но и способствуют развитию тех личностных качеств, которые позволят им в будущем выполнять новые педагогические задачи.

Ключевые слова: функции учебника, контрольно-оценочная деятельность учителя, подготовка учителя.

Annotation. In the article the features questions formation of future science teachers to exercise control and assessment activities related to the contradictions present and preparing for the educational assessment in the classroom. In the context of issues of process training teachers of computer science, book features not only form the subject knowledge and skills, but also promote the development of personal qualities that will help them in the future to fulfill new educational problems. However, the author analyzes the psychological, pedagogical and methodological literature of the mentioned problems and notes that control teaching practices is an important component in the structure of the educational process and personal development of pupils. The article examines some issues of the modern theory of the problem, including: functions textbook in educational material control and assessment of teacher interaction of teacher and schoolboy across the curriculum, forming tasks within the meaning of the textbook to prepare for the diagnosis of students in secondary schools.

Keywords: tutorial function, control and evaluation, teacher training.

$|i|$

порядка, называется число, обозначаемое , которое равно следующему числовому выражению

$$a_{11}\ a_{12}\ a_{13}\dots a_{1j}\dots\ a_{1n}a_{21}\ a_{22}\ a_{23}\dots a_{2j}\dots\ a_{2n}a_{31}\ a_{32}\ a_{33}\dots\ a_{3j}\dots\ a_{3n}a_{i1}\ a_{i2}\ a_{i3}\dots\ a_{ij}\dots\ a_{in}\dots\ \dots\ \dots\ \dots a_{n1}\ a_{n2}\ a_{n}$$

(***)

где $A_{i_1} = (-1)^{i+1}\Delta_{i_1}$, где Δ_{i_1} – определитель (*n*–1)-го порядка, элементами которого являются элементы, которые остаются после вычеркивания из матрицы n – го порядка i-й строки и 1-го столбца.

$A_{i_2} = (-1)^{i+2}\Delta_{i_2}$, где Δ_{i_2} – определитель (n-1) – го порядка, элементами которого являются элементы, которые остаются после вычеркивания из матрицы n-го порядка i-й строки и 2-го столбца

$A_{ik} = (-1)^{i+k}\Delta_{ik}$, где Δ_{ik} - (k=1,2,…,n)

Определитель (n-1)-го порядка, элементами которого являются элементы матрицы n-го порядка, которые остаются после вычеркивания i-й строки и k-го столбца.

Определение

$$\begin{vmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13}\dots & a_{1j}\dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23}\dots & a_{2j}\dots & a_{2n} \\ a_{i1} & a_{i2} & a_{i3}\dots & a_{ij}\dots & a_{in} \\ a_{n1} & a_{n2} & a_{n3}\dots & a_{nj}\dots & a_{nn} \end{vmatrix} = a_{1j}A_{1j} + a_{2j}A_{2j} + \dots + a_{nj}A_{nj} \quad (***)$$

Можно показать, что правые части равенств (**) и (***) совпадают.

Выводы: Применение описанной технологии, содействующей активизации учебно-познавательной деятельности студентов, существенно повысили их интерес к изучению темы «Определители». Студенты более активно ведут себя на занятии, демонстрируют сознательность и прочность усвоенных знаний, с удовольствием выполняют домашние задания, консультируются по поднятым на занятии вопросам. Все это способствует профессиональному становлению будущего специалиста, раскрытию его индивидуальности и творческого потенциала [2]. Предложенный подход к изложению важной темы «Определители» более доступен для понимания «среднему» студенту и является более естественным, чем классическое определение определителя.

Литература:

1. Егорова И.П. Организация математической подготовки студентов технических специальностей ВУЗов в условиях современного общества // Современные наукоемкие технологии. – 2007. – № 3 – С. 72.

Раздел учебника должен иметь соответствующую разбивку на части, что способствует доступности и привлекательности визуального восприятия материала, осуществлённое их логическое ранжирование. Все это вместе взятое, «работает» на активизацию познавательной деятельности ученика, преподавателя, рецензента и другого читателя.

Более конкретно это можно объяснить следующим образом:

1. В разделе должно быть в явном виде отображено логическое ядро его, логические блоки и их взаимосвязи.

2. Названия подразделений и большинства параграфов должны максимально согласовываться с названием раздела, а подпараграфы - с параграфом.

3. Учебный материал следует строить по дедуктивно-индуктивному принципу -, от общего к частному, потом снова к общему, что отвечает закономерностям осмысления; синтез - анализ - синтез (общее начальное и общее конечное отличаются друг от друга).

4. В каждом разделе учебника целесообразно наличие таких элементов: введение, заключение, обобщающее повторения, задания по ходу разделов и в конце их.

В завершение отметим, что научная информация об учебниках для профессионально-технических учебных учреждений по сравнению с монографиями, отчетами об исследованиях и отдельными книгами известных ученых, посвятивших свои поиски путям разработки и совершенствования учебной литературы достаточно лаконична. В контексте нашей работы учебники рассмотрено как один из средств системы информационно-предметного и учебно-методического обеспечения современной педагогической технологии. Приведенная нами информация об учебной книге отражает известные и малоизвестные научные исследования и является в определенной мере инновационной моделью идеализированного элемента системы учебно-методического обеспечения учебного процесса.

Несмотря на то, что научные исследования по проблемам учебной книги прошли экспериментальную проверку, в педагогическую практику они внедряются достаточно медленно. Уже более 30 лет прошло от момента проведения Академией педагогических наук бывшего СССР широкомасштабной научно-практической конференции «Психолого-педагогические проблемы разработки учебника и учебно-методических пособий для средних профтехучилищ» (Москва, 1978 год), а ее результаты и методические рекомендации, новые методы обучения, в частности, «эвристическая беседа», «Проблемное изложение учебного материала», «деловая игра», «рейтинговая оценка качества», «проблемно-поисковые вопросы», «творческие задания» и другое внедряются в массовую практику работы учреждений профтехобразования очень трудно и медленно.

Несмотря на определенные конкретные социально – экономического преобразования в нынешнем обществе, неизменным является тот факт, что разработка образовательных концепций, стандартов, учебных программ и учебных пособий, других информационно-предметных средств обучения не может быть успешным и плодотворным процессом без участия педагогической науки как создателя прогрессивных педагогических и технологических ориентиров. Внедрение в практику работы учебных заведений научных разработок возможно лишь тогда, когда они станут содержанием

педагогического сознания преподавателя или мастера производственного обучения, то есть не только его знаниями и компетенцией, но и его личностно эмоционально окрашенной ценностью, инструментальним орудием для организации учебно-воспитательного процесса. Только при таком условии педагог сможет творчески воплотить эти идеи сквозь призму его методического почерка, построить методику реализации их.

Выводы. Выше мы рассмотрели некоторые общие питания создания учебной литературы для учреждений профтехобразования. Этот анализ был бы неполным, если бы мы еще не остановились на частичных вопросах, имеющих очень большое значение в условиях работы в ПТУ. Пока не будет решен вопрос о создании интегрированных учебных планов, программ и учебников, в рамках действующей ныне учебно – планирующей документации и литературы рассмотрим, как осуществляются здесь межпредметные, внутрипредметные связи, как в них организована творческая самостоятельная работа учащихся.

Литература:

1. Чернилевский, Д. В. Дидактические технологии в высшей школе : Учебное пособие для вузов по педагогическим специальностям, магистрантов, аспирантов и слушателей системы дополнительного профессионального образования / Д. В. Чернилевский. – М.: Юнити, 2002 . – 437 с. – (Педагогическая школа XXI век) . - ISBN 5-238-00350-1 .

2. Зуев Д.Д. Школьный учебник / Д. Д. Зуев . – Москва: Педагогика, 1983. – 238, 2 с.: ил., табл. - Библиогр.: с. 231-239 . – На рус. яз.: 1.40.

3. Ситаров В.А. Дидактика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Под ред. В. А. Сластенина. — 2-е изд., стереотип. — М.: Издательский центр «Академия», 2004. — 368 с.

Педагогика

УДК 371.134

доктор медицинских наук, профессор Литвинов Георгий Александрович
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь);
кандидат педагогических наук, доцент Зарединова Эльвира Рифатовна
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь);

ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ МОТИВАЦИИ НА УЧЕБНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ У СТУДЕНТОВ РАЗЛИЧНЫХ КУРСОВ ОБУЧЕНИЯ

Аннотация. Исследована мотивация учебной деятельности у студентов различных курсов обучения. Под наблюдением находилось 68 испытуемых. Возрастной интервал студентов от 17 до 25 лет. Выборка исследования по половому составу практически однородна, так как из 68 студентов только трое-юноши, остальные 65 девушки. Учащиеся были разделены по курсам на четыре группы с целью дальнейшего их сравнения друг с другом. Обработка результатов исследования показала, что существенные различия в сфере

определению следующему числовому выражению

$$|A| = \begin{vmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} & a_{14} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} & a_{24} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} & a_{34} \\ a_{41} & a_{42} & a_{43} & a_{44} \end{vmatrix} = a_{i1}A_{i1} + a_{i2}A_{i2} + a_{i3}A_{i3} + a_{i4}A_{i4}$$

(*)

где $A_{i1} = (-1)^{i+1}\Delta_{i1}$ – определитель 3-го порядка, который получается, если из матрицы 4-го порядка вычеркнуть i-ю строку и 1 столбец

$A_{i2} = (-1)^{i+2}\Delta_{i2}$, где Δ_{i2} – определитель 3-го порядка, элементами которого являются элементы матрицы 4-го порядка, которые остаются после вычеркивания из матрицы 4-го порядка i – той строки и 2- столбца.

$A_{i3} = (-1)^{i+3}\Delta_{i3}$, где Δ_{i3} – определитель 3-го порядка, элементами которого являются элементы матрицы 4-го порядка, которые остаются после вычеркивания из матрицы 4-го порядка i-той строки и 3-го столбца.

$A_{i4} = (-1)^{i+4}\Delta_{i4}$, где Δ_{i4} – определитель 3-го порядка, элементами которого являются элементы матрицы 4-го порядка, которые остаются после вычеркивания i-той строки и 4-го столбца.

$A_{ij} = (-1)^{i+j}\Delta_{ij}$, где Δ_{ij} определитель 3-го порядка, элементами которого являются элементы матрицы 4-го порядка, которые остаются после вычеркивания из матрицы 4-го порядка i-той строки и j-го столбца.

Замечание. Определитель 4-го порядка можно было бы определить разложением по какому-либо столбцу определителя.

Определение 3.

$$\begin{vmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} & a_{14} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} & a_{24} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} & a_{34} \\ a_{41} & a_{42} & a_{43} & a_{44} \end{vmatrix} = a_{1j}A_{1j} + a_{2j}A_{2j} + a_{3j}A_{3j} + a_{4j}A_{4j}$$

(**)

Можно доказать, что выражения в правых частях равенств (*) и (**) равны между собой.

Определение 4 (реккурентное). Пусть дана квадратная матрица *n*-го порядка, т.е. таблица, содержащая *n*- строк и *n*- столбцов.

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} \dots & a_{1j} \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} \dots & a_{2j} \dots & a_{2n} \\ a_{i1} & a_{i2} & a_{j3} \dots & a_{ij} \dots & a_{in} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \\ a_{n1} & a_{n2} & a_{n3} \dots & a_{nj} \dots & a_{nn} \end{pmatrix}$$

Определителем n-го порядка соответствующем квадратной матрице *n*-го

(A)

4 шаг. Разделим все элементы матрицы на значение определителя. В результате получим Обратную матрицу

Существует второй, более экономичный метод нахождения обратной матрицы, принадлежащий, вероятно, Гауссу

Путь дана матрица

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} \end{pmatrix}$$ и $|A| \neq 0$

Запишем расширенную матрицу

$$\overline{A} = \left(\begin{array}{ccc|ccc} a_{11} & a_{12} & a_{13} & 1 & 0 & 0 \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} & 0 & 1 & 0 \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} & 0 & 0 & 1 \end{array}\right)$$

С помощью элементарных преобразований приведем ее к виду

$$\overline{\overline{A}} = \left(\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & b_{11} & b_{12} & b_{13} \\ 0 & 1 & 0 & b_{21} & b_{22} & b_{23} \\ 0 & 0 & 1 & b_{31} & b_{32} & b_{33} \end{array}\right)$$

$$A^{-1} = \begin{pmatrix} b_{11} & b_{12} & b_{13} \\ b_{21} & b_{22} & b_{23} \\ b_{31} & b_{32} & b_{33} \end{pmatrix}$$

Тогда обратная матрица имеет вид

Введенное индуктивным образом определение определителя 3-го порядка легко распространяется на определители 4-го, 5-го и произвольного n-го порядка.

Определение 2. Квадратной матрицей 4-го порядка называется таблица содержащая 4 строки и 4 столбца

$$A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} & a_{14} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} & a_{24} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} & a_{34} \\ a_{41} & a_{42} & a_{43} & a_{44} \end{pmatrix}$$

Определение. Определителем 4-го порядка, соответствующем квадратной

|i |

матрице 4-го порядка называется число, обозначенное и равное по

мотивации учебной деятельности между группами студентов различных курсов обнаруживаются лишь по некоторым параметрам, так как обусловлены познавательными и социальными мотивами.

Ключевые слова: исследование, мотивация, учебная деятельность, студенты.

Annotation. There studied the motivation of student academic activities of different levels of education. 68 students have been under study, 3 0f them were men, the others 65 women. They were between 17 and 25 years of age. The students were divided into 4 groups with the aim of their further comparision with each other. The results of study have shown that significant differences in the motivation for academic activities among student's group of different courses were determined only by some parameters as they linked with knowledge and social motivations.

Keywords: investigation, motivation, educational activity, students.

Введение. Направленность личности или характеристика основных интересов, устремлений человека представляет собой устойчиво доминирующую систему мотивов, то есть отражает доминанту, становящуюся особенностью поведения. Только устойчивое доминирование потребности или интереса, выступающих в качестве долговременных мотивационных установок, может формировать стержневую линию жизни [1-3].

Мотивация, в частности, учения может появляться тогда, когда человек осознает необходимость целенаправленного обучения и приступает к нему. Изучение мотивации учебной деятельности студента на разных этапах обучения необходимо для определения уровня и перспектив развития каждого учащегося.

Анализ литературы. Вопросы регуляции активности личности, ее поведения и деятельности мотивация на учебу представляют собой интерес для психологов и педагогов. Проблема мотивации учебной деятельности занимает одно из ведущих мест и в отечественной, и в зарубежной психологии [1, с. 4]. С.И Архангельским, Л.В. Кондрашовой, В.М. Рогинским определено, что фактор мотивации для успешной учебы иногда сильнее, чем фактор интеллекта. Учеными В.П. Каленской, В.В. Морозовым, А.А. Пермяковым, отмечено, что на мотивационную сферу личности оказывает влияние значительное количество факторов внешнего и внутреннего характера, что определяет динамичность и изменчивость.

Формулировка цели статьи – выявление особенностей мотивации учебной деятельности у студентов различных курсов обучения.

Изложение основного материала. Более 300 лет назад выдающийся чешский педагог Ян Амос Коменский мечтал об открытии таких способов обучения, при которых бы педагоги меньше бы учили, а учащиеся больше бы учились. Основной акцент педагог делал на самостоятельные усилия учащихся, которые нив коей мере не сможет заменить саамы опытный учитель.

Сейчас совершенно ясно, что, сколько бы нужных и полезных знаний педагоги не дали в школе, вузе, человеку придется пополнять их всю жизнь. Недаром в психолого-педагогической литературе так часто встречаются понятия «мотивация учения», «непрерывное образования», «самообразование».

Как правило, стремление заниматься самообразованием и соответствующие умения и навыки формируются в основном в школе и высшем учебном заведении. Кроме того, количество и качество знаний,

приобретаемых при отсутствии реального умения и желания учиться, будет несомненно, хуже. 40% студентов причиной неудовлетворенности своей учебой называют ряд причин, обусловленных мотивацией и отсутствие умения самостоятельно работать.

Никакое эффективное положительное взаимодействие педагога с учащимся невозможно без учета особенностей мотивации ученика. Важнейшую роль в процессе обучения играет учебная мотивации [7; 14]. Учебную мотивацию подразделяют на внешнюю и внутреннюю. Первую определяют внешние источники, которые обусловливаются общественными условиями жизнедеятельности человека (требованиями, возможностями). Внешне мотивированная учебная деятельность учебная деятельность имеет место при условии, что овладение содержанием учебного предмета служит не целью, а средством достижения других целей, например, получения хорошей оценки, диплома, стипендии [15]. Вторая, то есть внутренняя мотивация, тесно связана с такими потребностями человека, как потребность в активности и информации, именно они имеют особое значение в стимуляции учения, поэтому считается, что в формировании учебной мотивации должна преобладать внутренняя мотивация [15].

Мотивация учебной деятельности неоднородна, она зависит от множества факторов: индивидуальных особенностей учащихся, ближайшей референтной группы, уровня развития студенческого коллектива [5]. Кроме того, следует отметить, что общее отношение студентов к профессии, то есть к целям вузовского обучения, наполняют профессиональным смыслом протекание учебной деятельности, которая выступает относительно профессиональных целей обучения в качестве средства их достижения [10].

Таким образом, появляется вопрос о том, как перестраивается структура мотивации студентов к учению и различным дисциплинам по мере роста знаний о будущей профессии и формирования представлений о ней, если студент понимает, что за профессию он выбрал, считает ее значимой для общества, то это положительно влияет на его успеваемость [14].

С целью проведения психолого-педагогического исследования по изучению и выявлению уровня сформированности мотивации к учебной деятельности у студентов нами была определены группы студентов-респондентов, а в качестве диагностирующего инструментария отобраны методики:

1. Методика «Потребность в достижении», разработанная Ю.М. Орловым, представляет тест-опросник, содержащий 23 положения с которыми респонденты соглашаются либо нет. Тест направлен на выявление степени выраженности потребности человека в достижениях в любой деятельности. Чем больше баллов сумме набирает испытуемый, тем в большей степени у него выражена потребность в достижении (оценочная шкала – от 0 до 23 баллов) [5].

2. Методика «Мотивация обучения в вузе» Т.И. Ильиной. При создании методики использовано ряд других методик. В ней представлены 3 шкалы: «приобретение знаний», «овладение профессией», «получение диплома». В методике содержится 50 утверждений, с которыми испытуемый соглашается или нет. Преобладание мотивов по первым двум шкалам свидетельствует об адекватном выборе студентами профессии и удовлетворенности ею [6].

3. Методика «Изучение мотивов учебной деятельности студентов»

метода состоит в следующем. Пусть дана невырожденная матрица $A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} \end{pmatrix}$, т.е $\Delta = |A| \neq 0$

где $|A|$ – определитель матрицы A

Теорема. Любая невырожденная матрица A имеет обратную, где

обладает свойством $A \times A^{-1} = A^{-1} \times A = E$.

Схема нахождения обратной матрицы.

$|i|$

1 шаг Находим . Если $|A| \neq 0$, то A имеет обратную, если

, обратная матрица не существует.

2 шаг находим алгебраические дополнения элементов матрицы A . A_{11}, A_{12}, A_{13}, A_{21}, A_{22}, A_{23}, A_{31}, A_{32}, A_{33} . Записываем новую матрицу.

$$\overline{A} = \begin{pmatrix} A_{11} & A_{12} & A_{13} \\ A_{21} & A_{22} & A_{23} \\ A_{31} & A_{32} & A_{33} \end{pmatrix},$$

состоящую из алгебраических дополнений элементов матрицы 1

3 шаг. Транспонируем (замена строк столбцами с теми же номерами) матрицу , получаем матрицу $(\overline{A}) = \begin{pmatrix} A_{11} & A_{21} & A_{31} \\ A_{12} & A_{22} & A_{32} \\ A_{13} & A_{23} & A_{33} \end{pmatrix}$

$$\begin{vmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} \end{vmatrix} \equiv a_{i_1}A_{i_1} + a_{i_2}A_{i_2} + a_{i_3}A_{i_3}$$

числа $a_{i_1}, a_{i_2}, \ldots$ – элементы определителя; a_{ij} – произвольный элемент определителя; $i;\ j$ – индексы.

i – номер строки, в котором расположен элемент a_{ij};

j – номер столбца в котором расположен элемент a_{ij}.

Итак элемент a_{ij} – расположен на пересечении i -й строки и j –го столбца.

Пусть, например, $i = 1$.

Тогда $\begin{vmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} \end{vmatrix} = a_{11}A_{11} + a_{12}A_{12} + a_{13}A_{13}$, где

$$A_{11} \equiv \left(-\llbracket 1 \rrbracket\right)^{1+1} \begin{vmatrix} a_{22} & a_{23} \\ a_{32} & a_{33} \end{vmatrix}$$

$$A_{12} \equiv \left(\llbracket -1 \rrbracket\right)^{1+2} \begin{vmatrix} a_{21} & a_{23} \\ a_{31} & a_{33} \end{vmatrix}$$

$$A_{13} \equiv \left(-\llbracket 1 \rrbracket\right)^{1+3} \begin{vmatrix} a_{21} & a_{22} \\ a_{31} & a_{32} \end{vmatrix}$$

В общем виде алгебраическое дополнение A_{ij} определяется так $A_{ij} \equiv \left(-\llbracket 1 \rrbracket\right)^{i+j} \times \Delta_{ij}$, где Δ_{ij} – определитель 2-го порядка, элементами которого являются элементы оставшиеся после вычеркивания из «символа» Определителя 3-го порядка i -й строки и j –го столбца.

Замечание 1. Несложно проверить корректность данного определения, т.е. можно показать, что сумма произведений элементов любой строки на их алгебраические дополнения останется равной одному постоянному числу Δ независимо от выбора номера строки. Аналогично можно показать, что сумма произведений любого j –го столбца на их алгебраические дополнения равны этому же числу Δ, независимо от номера столбца. Предлагаем студенту читателю проверить это самостоятельно.

Замечание 2. В чем преимущество данного определения перед классическими. Данное определение легче для понимания «среднему» студенту в условиях сокращения числа часов на курс высшей математики, так как позволяет «обойти» сложные для понимания «Подстановки» «инверсии», и др. В теории матриц самым громоздким и трудоемким является нахождение обратной матрицы с нахождением алгебраических дополнений. Суть этого

разработана А.А. Реаном и В.А. Якуниным представляет собой 16 мотивов учебной деятельности. Считается, что 1 балл соответствует минимальной значимости мотива, а 7 баллов – максимальной.

Таким образом, было выявлено какие мотивы и насколько определяют мотивацию учебной деятельности [5]. Для статистической обработки материала нами использован t - критерий Стьюдента на основании пакета программ «Statistica 6.0».

В эксперименте принимали участие студенты Крымского инженерно-педагогического университета, экономического факультета специальности "Учет и аудит" I, III, IV и V курсов. II курс не исследовался, так как между I и II курсами не отмечается существенных различий в мотивации учебной деятельности [7].

Выборка исследования составила 68 респондентов в возрасте от 17 до 25 лет. Надо отметить, что из 68 студентов только трое – юноши, остальные 65 – девушки, то есть выборка по половому составу практически однородна. Все испытуемые были разделены по курсам на четыре группы с целью дальнейшего их сравнения друг с другом: первая группа – 16 студентов I курса; вторая группа – 28 студентов III курса; третья группа – 14 студентов IV курса; четвертая группа – 10 студентов V курса.

Рассмотрим, какие же различия между учащимися разных курсов были обнаружены в сфере мотивации учебной деятельности. Существенные различия были найдены между студентами – I и IV курсов по следующим мотивам: «получение диплома» ($t = 2{,}4963$, $p = 0{,}018$) (методика «Мотивация обучения в вузе»), «быть постоянно готовым к очередным занятиям» ($t=2{,}46$, $p=0{,}02$), «достичь уважения преподавателей» ($t=3{,}84$, $p=0{,}0006$), «добиться одобрения родителей и окружающих» ($t = 3{,}59$, $p = 0{,}001$) (методика «Изучение мотивов учебной деятельности студентов»);

- III и IV курсов по параметрам (мотивам) «достичь уважения преподавателей» ($t = 2{,}15$, $p = 0{,}037$), «добиться одобрения родителей и окружающих» ($t = 2{,}23$; $p = 0{,}03$) (методика «Изучения мотивов учебной деятельности студентов»);

- IV и V курсов – по параметру «получить диплом» ($t = 2{,}32$, $p = 0{,}032$), «достичь уважения преподавателей» ($t = 2{,}13$, $p = 0{,}047$) (методика «Изучение мотивов учебной деятельности студентов»).

Среднегрупповые результаты, полученные по методике «Изучение мотивов учебной деятельности студентов» показывают, что на всех курсах для студентов экономического факультета специальности «Учет и аудит» существуют наиболее значимые мотивы учебной деятельности: «стать высококвалифицированным специалистом», «обеспечить успешность дальнейшей профессиональной деятельности», «получить интеллектуальное удовлетворение», «приобрести глубокие и прочные знания», «получить диплом», «успешно учиться».

Как видно, в этом списке преобладают профессиональные и познавательные мотивы. Эти данные совпадают с результатами, полученными по методике «Мотивация обучения в вузе»: среднегрупповые результаты по шкалам «приобретение знаний», «овладение профессией», «получение диплома» по всем курсам лежат где-то в одном диапазоне, то есть мотивы по этим шкалам выражены на одном уровне.

Проанализируем, как проявляется динамика в мотивации учебной

деятельности в зависимости от курса обучения.

«Потребность (мотив) в достижении» по всем курсам проявляется в пределах средней степени выраженности (12,6 – 14,4 балла) по отношению к максимально возможным результатам (23 балла). Существенных изменений в зависимости от курса обучения не обнаруживается. Это объясняется тем, что методика «Потребность в достижении» измеряет в большей степени личностную особенность студента, и непосредственно к учебной деятельности она не относится.

Мотив «приобретение знаний», исходя из данных методики «Мотивация обучения в вузе», выражен в пределах средних значений по отношению к максимально возможным результатам во всех группах опрашиваемых. Значимых различий в сравнении групп между собой не обнаружено.

По параметрам профессионального мотива («овладение профессией», «стать высококвалифицированным специалистом», «обеспечить успешность будущей профессиональной деятельности») достоверных различий между группами учащихся также не выявлено.

При рассмотрении параметра «овладение профессией» можно отметить следующую тенденцию его изменения: с I по IV курс проявляется понижение его выраженности, на V же курсе показатели этого параметра повышаются, достигая уровня I курса.

Мотив «получение диплома» позволяет констатировать, что между группами студентов различных курсов наблюдаются более значимые различия, чем по познавательному и профессиональному мотивам. Так, выраженность данного мотива у студентов I и III курсов практически совпадает, на IV курсе его значимость снижается, а на V – возрастает. Отмечаются существенные различия между III и V (t = 2,14, p = 0,04), IV и V (t = 2,32, p = 0,032). Это можно объяснить тем, что V курс – заключительный этап учебы в университете и получение диплома специалиста становится важным фактом, подтверждающим окончание обучения в вузе.

Таким образом, полученные результаты свидетельствуют о том, что изучение уровня сформированности мотивации необходимо для определения реального уровня и возможных перспектив личностного развития студенческой молодежи. При этом исследование проблем учебной мотивации должно осуществляться учетом возраста и курса обучения студентов. Учитывая динамику развития студентов на разных курсах обучения в вузе результат исследования будет разниться в зависимости от познавательных и социальных мотивов.

Необходимость дальнейшего изучения данной проблемы, по нашему мнению, состоит в том, чтобы, опираясь на общие теоретические положения можно разработать индивидуальную программу формирования учебной мотивации каждого студента с целью оптимизации учебно-воспитательного процесса в высшем учебном заведении.

Литература:

1. Божович Л.И. Избранные психологические труды. Проблемы формирования личности / Под ред. Д.И. Фельдштейна. – М.: Международная педагогическая академия, 1995. – 212 с.

2. Немов Р.С. Психологии. – Кн.1. – Общие основы психологии. – М.: Владос, 2008. – 686 с.

3. Рубенштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2002. – 720 с.

Для повышения познавательной активности студентов технических специальностей при изучении высшей математики, преподавателю необходимо иметь представление об основных его характеристиках – возможности воспринимать материал, запоминать его, обрабатывать, использовать при решении задач. Поэтому для активизации учебно-познавательной деятельности студентов технических специальностей в процессе обучения математическим дисциплинам преподаватель должен создавать условия, при которых активизировались бы все психические процессы, и развивались бы волевые качества личности (самостоятельность, целеустремленность, инициативность).

На активизацию учебно-познавательной деятельности студентов оказывают влияние многие факторы, такие как содержание курса высшей математики, изменение формы проведения занятий, увеличение количества учебных часов и др. [3, 4]. На успешность овладения математикой влияет также и недостаточная школьная подготовка.

Рассмотрим возможные способы решения обозначенной проблемы на примере материала модуля «Линейная алгебра». Изложение данного модуля всегда связано с дилеммой: какую тему излагать раньше «Определители» или «Алгебра матриц».

Теорию определителей заложил в 1750 г. Крамер, который установил их свойства, общие для определителей любого порядка. Понятие определитель появилось при решении систем линейных уравнений.

Пример $\begin{cases} a_{11}x_1 + a_{12}x_2 = b_1 \\ a_{21}x_1 + a_{22}x_2 = b_2 \end{cases}$

Получены формулы

$$x_1 = \frac{b_1 a_{22} - b_2 a_{12}}{a_{11}a_{22} - a_{12}a_{21}}; \quad x_2 = \frac{b_2 a_{11} - b_1 a_{21}}{a_{11}a_{22} - a_{12}a_{21}}$$

Определение 1. Выражение $a_{11}a_{22} - a_{12}a_{21}$ назвали определителем 2-го порядка и обозначили

$$\Delta = \begin{vmatrix} a_{11} & a_{12} \\ a_{21} & a_{22} \end{vmatrix}.$$

Выражение $b_1 a_{22} - b_2 a_{12}$ назвали первым вспомогательным определителем 2-го порядка и обозначили $\Delta_1 = \begin{vmatrix} b_1 & a_{12} \\ b_2 & a_{22} \end{vmatrix}$

Аналогично выражение $b_2 a_{11} - b_1 a_{21}$ назвали вторым вспомогательным определителем 2-го порядка и обозначили $\Delta_2 = \begin{vmatrix} a_{11} & b_1 \\ a_{21} & b_2 \end{vmatrix}$

Определение 2. Определителем 3-го порядка называется число, обозначенное

области техники. Усиливающаяся автоматизация современного производства, его интенсификация, необходимость повышения качества выпускаемых изделий требуют от выпускника технического вуза умения на высокой научной основе решать задачи оптимизации технологических процессов и режимов, рассчитывать параметры их устойчивости, вероятности выхода брака, а также претворять в жизнь современные достижения в области конструирования инструментов, машин и механизмов. Такого рода производственные вопросы и творческие задачи могут успешно решаться лишь на основе широкого практического использования математических знаний [1].

На сегодняшний день стратегическим направлением развития образования в России является повышение уровня профессиональной компетентности студентов, воспитание самостоятельности, ответственности, развитие интеллектуальных способностей, формирование их активной жизненной позиции. Высшая математика является важной составляющей высшего образования, поскольку для студентов технического направления подготовки математические дисциплины играют особую роль.

Проблема активизации учебно-познавательной деятельности студентов затронута в трудах многих учёных, которые проводят определенный анализ современной ситуации обучения математическим дисциплинам. В частности, И. Васильченко, Л. Кудрявцев, Дж. Малати, В. Садовничий, В. Тихомиров отмечают, что уровень математической подготовки абитуриентов, студентов и выпускников высших учебных заведений катастрофически снижается. Соответственно, особую актуальность приобретает активизация учебно-познавательной деятельности студентов на занятиях по высшей математике. Актуальность данной статьи связана также с временной экономичностью изложения ряда разделов высшей математики в условиях сокращения числа часов, отводимых для изучения курса высшей математики.

Формулировка цели статьи. Целью данной статьи является анализ указанных проблем и возможных способов их решения.

Изложение основного материала статьи. В связи с гуманизацией и гуманитаризацией высшего образования в нашей стране в учебных планах для инженерных специальностей произошло значительное сокращение часов на учебные занятия (лекции и практические занятия) по математике, а также на проведение контроля знаний. Сокращение программы по математике означает ухудшение фундаментальной подготовки будущих инженеров, а, следовательно, и снижение качества профессиональной подготовки. Отсюда возникает необходимость активизации учебно-познавательной деятельности студентов на занятиях по математике, а также необходимость менять подходы и методику изложения курса высшей математики.

С целью активизации учебно-познавательной деятельности студентов в процессе изучения курса «Высшая математика» целесообразно проводить проблемные лекции, которые являются одним из видов аудиторных занятий. Благодаря этим лекциям происходит умственный диалог преподавателя со студентами, они привлекаются к продуктивной деятельности, увеличивается интерес к предмету, что также способствуют активизации учебно-познавательной деятельности. Используя такой вид лекции, преподаватель постепенно формирует у студентов умения, навыки самостоятельно выделять проблемный вопрос, развивать мышление, самостоятельность и тому подобное.

4. Ахвердова О.А. Дифференциальная психология: учебное пособие / О.А. Ахвердова Н.Н. Волоскова, Т.В. Белых. – СПб.: Речь, 2004. – 167 с.

5. Ильин. Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.

6. Маркова А.К. Формирование мотивации учения: книга для учителя / А.К. Маркова, Т.А. Матис, А.Б. Орлов. - М., 1990. – 192 с.

7. Реан А.А. Социальная педагогическая психология / А.А. Реан, Я.Л. Коломинский. – СПб.: Питер, 1999. – 416 с.

8. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность: в 2-х томах / Х. Хекхаузен. – М.: Педагогика, 1986. – Т. 2. – 392 с.

10. Якушин В.А. Педагогическая психология: учебное пособие / В.А. Якушин. – СПб.: Полиус, 1998. – 639 с.

11. Макарова К.В. Своеобразие структуры интегральной индивидуальности подростка в зависимости от социальных условий жизнедеятельности: автореф. дис. на соискание ученой степ. канд. психол. Наук / Л. Мищенко. - Ростов-на- Дону, 1992. – 20 с.

12. Мищенко Л.В. Динамика структур интегральной индивидуальности студента в зависимости от специфики учебной деятельности: автореф. дис. на соискание ученой степ. канд. психол. Наук / Л. Мищенко. – Ростов-на-Дону, 1993. – 21 с.

13. Найманов А.Т. Эксперементальное исследование проблемы распознования разноуровневых основ индивидуальности студентов педвуза: афтореф. дис. на соискания ученой степ. психол. наук / А.Т. Найманов. – Ростов-на-Дону, 1991. – 20 с.

14. Реан А. Психология и педагогика / А. Реан, Н. Бордовская, С. Розум. – СПб. : Питер, 2006. – 432 с.

15. Возрастная и педагогическая психология: учебник для студентов педагогических институтов / под ред. А.В. Петровского. - [2-е изд.]. – М.: Просвещение, 1979. – 288 с.

Педагогіка

УДК: 371

аспірант кафедри управління навчальними закладами
та педагогіки вищої школи Лук'янова Сніжана Олегівна
«Класичний приватний університет» (м. Запоріжжя)

ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У СІМ'Ї НА ТРАДИЦІЯХ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ: ОБГРУНТУВАННЯ МЕЖІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аннотация. В статье проанализированы и систематизированы взгляды украинских и русских исследователей, которые рассматривали ценность воспитания детей в семье на традициях народной культуры и повлияли на сознание педагогического сообщества. Определены верхние и нижние границы исследования – на основании анализа ведущих работ исследователей.

Ключевые слова: народная педагогика, дети дошкольного возраста, воспитание, фольклор, народное самосознание.

Annotation. The article analyzes the views of the Ukrainian and Russian researchers, who looked at the value of education of children in the family tradition of folk culture and the impact on the public consciousness the education community.

Defined upper and lower limits of research - based on an analysis of existing work.

*Keywords: f*olk pedagogy, pre-school children, upbringing, folklore, folk consciousness.

Вступ. На вихованні дітей відповідно до принципів культуровідповідності наголошували Г. Ващенко, Г. Волков, Я. Коменський, І. Огієнко, С. Русова, К. Ушинський. У старшому дошкільному віці, як доведено в дослідженнях з проблем народознавства Л. Артемової, А. Богуш, О. Денисюк, О. Кириченко, Н. Лисенко, Т. Поніманської, Н. Рогальської, формуються також почуття любові до рідного краю, відчуття зв'язку зі своїм родом і народом, закладаються основи менталітету. Теоретичні й методичні аспекти народознавчої роботи з дітьми дошкільного віку відображено в працях О. Барбаш, Н. Лисенко, Т. Науменко, Л. Фесенко, О. Яницької та ін. Зокрема, ученими доведено ефективність використання у вихованні дітей народних традицій, відображених у малих формах українського фольклору (С. Нікітчина, К. Плівачук, Л. Степаненко, С. Стефанюк), рухливих іграх (О. Дубограй, Н. Луцан, А. Цьось), народних святах (Н. Кирста, Є. Сявавко) тощо.

Народним засобам виховання підростаючого покоління присвячені праці В. Сухомлинського. Педагогічні погляди народу ґрунтовно дослідили О. Вишневський, О. Духнович, О. Ізмайлов, Т. Мацейків, М. Стельмахович, Є. Сявавко.

Формулювання мети статті та завдань. *Мета та завдання статті* полягають в обґрунтуванні межі дослідження – друга половина Х1Х ст. – перша половина ХХ століття на підставі аналізу провідних праць, які визначили розвиток історико-педагогічної думки у освітньому середовищі та вплинули на суспільну свідомість педагогічної спільноти щодо розуміння сутності виховання дітей дошкільного віку у сім'ї на традиціях народної культури.

Виклад основного матеріалу статті. Було обґрунтовано нижню та верхню межу дослідження (друга половина Х1Х ст. і перша половина ХХ-го ст.) на підставі аналізу праць письменників, науковців, громадських діячів.

Аналіз літературних надбань свідчить про те, що значний внесок у розвиток історико-педагогічної думки зробили українські і російські письменники, науковці, громадські діячі, які зберегли джерела народної мудрості, де відображені й народні педагогічні погляди минулих часів.

Нижче охарактеризуємо педагогічні погляди письменників, педагогів, громадських діячів на українську народну педагогіку, звичаї і культуру що оформлено як розвиток історико-педагогічної думки.

Борець за *народну культуру і освіту*, який надавав особливе значення вихованню дітей, зокрема дітей раннього віку був *Шевченко Тарас Григорович*. Він написав для дітей і про дітей ряд чудових творів, що відзначаються глибоким проникненням у дитячу душу, знанням особливостей дитячого сприймання в ранньому віці. У «Листі до Бр.Залєського» він писав: я так люблю дітей, що не надивився б на несхибний відбиток ангела» [18, с.217]. З «Листа до А.Козачковського» (1853 р.) ми дізнаємося: «…миле, чудове дитя, а все, що чудове в природі … в'ється біля нашого серця..». З повісті «Близнята» (1856 р.): …дитинство, проведене на лоні божественної природи і на лоні люблячої чудової матері і християнина батька, - що такі чудові враження нездоланною стіною стануть навколо людини і захистять її на шляху життя від

осведомленности учащихся по вопросам здорового образа жизни.

Каждый школьник знает - быть здоровым – это здорово.

Литература:

1. Казин Э. М., Литвинова Н. А. и др. Основы индивидуального здоровья человека: Введение в общую и прикладную валеологию : учеб. пособие для студ. вузов. – М.: Владос, 2000.

2. "КОНСТИТУЦИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ" (принята всенародным голосованием 12.12.1993) (с учетом поправок, внесенных законами РФ о поправках к Конституции РФ от 30.12.2008 N 6-ФКЗ, от 30.12.2008 N 7-ФКЗ)

3. Макарова Л. П. Формирование мотивации здорового образа жизни как критерий качества образования [Текст] / Л. П. Макарова, М. С. Матусевич, О. В. Шатровой // Молодой ученый. — 2014. — №4. — С. 1021-1023

4. Осипченко Н.І. «Формування здорового способу життя у старшокласників загальноосвітніх шкіл» [Текст] / Н.І.Осипченко // Науковий пошук молодих дослідників. – 2007. - №4. – С.161 – 168

5. Смирнов Н. К. Здоровьесберегающие образовательные технологии в современной школе. – М.: АПК и ПРО, 2002. – с. 62.

6. Федеральный закон от 29.12.2012 N 273-ФЗ (ред. от 13.07.2015) "Об образовании в Российской Федерации" (с изм. и доп., вступ. в силу с 24.07.2015)

Педагогика

УДК. 378.147

доктор физико-математических наук, профессор
Павлов Евгений Александрович
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

АКТИВИЗАЦИЯ ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ МАТЕМАТИКЕ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Аннотация. В статье рассматривается необходимость активизации учебно-познавательной деятельности студентов технических специальностей на занятиях по математике на примере новых подходов к изложению отдельных тем и разделов.

Ключевые слова: активизация, учебно-познавательная деятельность, высшая математика, студенты технических специальностей.

Annotation. The article discusses the need to enhance teaching and learning activities technical students in the classroom for math on an example of new approaches to the presentation of individual topics and chapters.

Keywords: activization, educational and cognitive activity, higher mathematics, engineering students.

Введение. Изменившиеся социально-экономические условия в России, конкуренция на рынке труда по-новому ставят вопрос о необходимости значительного повышения качества подготовки современных специалистов в

Педагогический процесс должен доставлять ученикам радость [3].

Формирование здорового образа жизни должно происходить непрерывно и целенаправленно. Особенно актуальна эта проблема для начальной школы, что связано с изменениями в жизни ребенка, освоение им новой социальной роли «ученик». Высокий процент первоклассников приходит в школу с врожденными, приобретенными заболеваниями. Стандарт второго поколения обеспечивает формирование знаний, установок, ориентиров и норм поведения, обеспечивающих сохранение, укрепление здоровья, заинтересованного отношения к собственному здоровью, знание негативных факторов риска здоровья [5].

Педагогический коллектив МОУ «Азовская школа – гимназия» проводит работу среди учащихся по формированию позитивной мотивации на здоровый образ жизни.

Физкультурно – оздоровительная работа в школе ведется через уроки и внеклассные мероприятия. В течение учебного года работают различные спортивные секции по направлениям: волейбол, футбол, баскетбол, шахматы, шашки. Школьники принимают участие в общешкольных и во всех районных соревнованиях.

С 14 по 18 сентября прошла неделя физкультуры и спорта «Мы со спортом дружим, спорт нам очень нужен». 27 сентября в честь всемирного дня туризма в школе прошли соревнования по туризму. В рамках недели Основ здоровья «Здоровье – главная ценность человеческой жизни» прошел конкурс рисунков. Ежегодно проводится месячник по формированию здорового образа жизни, осуществляется комплексная работа по пропаганде здорового образа жизни. Спортивная эстафета «Веселые старты». Информационные пятиминутки «Пристрастия, уносящие жизнь», «Здоровый образ жизни – это здорово», «О вредных привычках», «О вреде наркомании».

Проведена неделя «Мы против СПИДа! Мы за жизнь!». В рамках недели прошли мероприятия: линейка «СПИД не знает границ», конкурс рисунков и плакатов «Красная ленточка – символ надежды», конкурс сочинений «Скажем СПИДу - нет», конкурс проектов «Остановись! Подумай! Выбирай!». В рамках месячника прошла неделя начальных классов «В здоровом теле – здоровый дух». Урок «Суд над табаком».

Осенью и весной на переменах в школе всегда проводятся музыкальные динамические паузы.

Изучая проблему здоровья на тематических уроках и во внеклассной работе, учителя предлагают учащимся сделать выбор, что для них важнее: здоровье или призрачное наслаждение.

Выводы. Анализируя работу педагогического коллектива МОУ «Азовская школа - гимназия», можно сказать, что работа учителей по формированию здорового образа жизни направлена не только на охрану и укрепление здоровья, но и на гармоническое развитие личности, оптимальное объединение физических и духовных интересов и возможностей. Такая система работы позволяет нам сделать вывод, что здоровый образ жизни учащихся не формируется сам по себе. Благодаря систематической работе по формированию здорового образа жизни учащихся педагогический коллектив МОУ «Азовская школа – гимназия» достиг определенных результатов. Уровень заболевания в школе самый низкий в районе. Ни один ученик не состоит на учете в правоохранительных органах. Повысился уровень

усіх мерзот мінливого світу…Приказка справедливо гласить: Який з колисочки, такий в могилку…Подивимося, в якій мірі можна вірити цій незаперечній істині».

Відомий дослідник О.Я. Конинський як «шевченкознавець» пише так: «Шевченкові спонукання завжди були чистими, високо благородними, він ніколи не відвертався від народу, від його темноти і злидарства, а навпаки, завжди любив народ, завжди тужив і страждав з народом, з його тугою і його стражданнями. Шевченко, і се його величезна заслуга віковічна, і нас, людей інтелігентних, повернув лицем до народу і примусив нас любити народ незрадливо»[9].

Український культурний діяч, письменник і педагог *Духнович Олександр Васильович* виступав за створення шкіл для народу з викладанням рідною мовою. Метою виховання вважав формування моральної особистості, здатної виконати обов'язки громадянина й патріота, що відображено у працях: «Книжица читальная для начинающих» (1847 р.), «Народная педагогика в пользу училищ и учителей сельских» (1857 р.) та інші [15].

Сучасна дослідниця фольклору О.П. Івановська відкриває нову персоналію у науці Ганну Барвинок (О.М. Куліш) першу українську письменницю та фольклористку яка внесла чималий добуток в дослідження вітчизняної етнопедагогіки. Сповідуючи прогресивне гасло своєї доби «стати обличчям до народу», на громадських засадах вона поширювала освіту серед селянства. [5].

Лікар, просвітитель і педагог, попечитель Одеського, пізніше Київського навчальних округів *Пирогов Микола Іванович* є автором духовно-моральної концепції, в основі якої покладені моральні цінності на засадах яких визначалися *завдання і зміст виховання національної самосвідомості***,** мета і зміст освіти. Дидактика й методика виховання підростаючого покоління відображено у праці: «Питання життя» (1856 р.) [11].

Дослідник Н.М.Горбатюк зазначає, що педагогічні погляди К.Д. Ушинського на ідею народності у вихованні є дуже продуктивними, тому що спирається на видатні педагогічні ідеї минулого [3]. Педагог К.Д. Ушинський зазначав, що виховання досягне мети якщо буде сприяти розвитку *народної самосвідомості*, а значить, принцип народності в вихованні є похідним від ідеї народності, є єдиним джерелом життя народу в історії, а «народ без народності – тіло без душі». Він вірив у здібності народу, його творчі сили і вважав, що народність живуча у тілі людини і виховання повинно бути народним "Поки жива мова народна в устах народу, до того часу живий і народ».

Український культурний діяч, священик, перший збирач і дослідник української народної іграшки *Грушевський Марко* дослідив дитячі ігри, звичаї і вірування народу, про що свідчать його основні праці: «Дитячі забавки та ігри усякі» (1904 р.), «Дитина у звичаях і віруваннях українського народу» (1906 р.) [7].

Послідовником К.Д. Ушинського був *Лубенець Тимофій Григорович* (1855-1936). Його основні праці «Педагогічні бесіди», дослідження «Про наочне викладання», книга для читання в початковій школі «Зернятко», український буквар «Граматка». Як відмічає дослідник А.Ігнатуша, педагог вважав, що українську мову слід вивчати за народними творами, бо вони є мудрими, за змістом повчальними для життя, а мова в них мелодійна, багата, яскрава, а у народних казках є багато методичного матеріалу, наприклад,

прислів'я, приказках, який можна використовувати при навчанні і вихованні дітей [6].

Український педагог і культурний діяч, голова Товариства народних дитячих садків міста Києва є *Лубенець Наталія Дмитрівна* була засновником і редактором журналу «Дошкольное воспитание», який виходив у Києві у 1911—1917 рр., прекрасний лектор Фребелівського педагогічного інституту, член Колегії дошкільного виховання при Департаменті народної освіти у 1918—1919 рр. Основна її праця: «Фребель і Монтессорі» (1915 р.) [8].

Українська громадська, культурно-освітницька діячка і педагог, автор *першої концепції національного дошкільного виховання,* засновниця першого українського дитячого садка в Києві (1871), викладач Київського Фребелівського інституту *Русова (Ліндфорс) Софія Федорівна* відобразила систему своїх поглядів у основних працях: «Дошкільне виховання» (1918 р.), «В дитячому садку» (1919 р.), «Теорія і практика дошкільного виховання» (1924 р.), «Нові методи дошкільного виховання» (1927 р.), «Мої спомини» (1937 р.) [12].

У 50-роках минулого століття великий педагог В.О. Сухомлинський, у працях «Батьківська педагогіка», «Як виховувати справжню людину», «Листи до сина», «Листи до дочки» вчений осмислює взаємозв'язки родини і школи у контексті майбутнього. За його теорією стверджувалася нова система *родинно-шкільного виховання*, де батьки повинні були стати активними помічниками вчителів. Зв'язок між батьками і школою спирається на *народне підґрунтя:* народні бувальщини, легенди, оповіді як набутки етнічних засад виховання. Цінності народ відтворює і розвиває через мову, літературу, фольклор звичаї і традиції [6].

Таким чином, аналіз літературних джерел видатних українських персоналій М. Грушевський, О. Духнович, Т. Лубенець, Н. Лубенець, М. Пирогов, С. Русова, К. Ушинський, В. Сухомлинський Т. Шевченко, та їх провідних ідей, які заклали основу народної педагогіки свідчить про поступовий розвиток історико-педагогічної думки другої половини 19 століття першої половини 20 століття в Україні.

Історико-педагогічна думка поступово була оформлена як система народних знань і умінь у справі виховання дітей і нерозривно була пов'язана з національною духовністю. Українські письменники, вчені, громадські діячі зберегли джерела народної мудрості, народні педагогічні погляди на дитину та її виховання на підставі народних традицій та завжди звертали увагу на вікові надбання народної педагогіки до яких належить мова народу, усна народна творчість, різні види мистецтва: пісенне, музичне, декоративно-прикладне, національні традиції, звичаї, обряди, народні ігри, іграшки, сімейно-побутова культура.

Отже, у другу половину XIX століття збагачує галузь виховання новими термінами такими як «народна педагогія», «народна педагогіка», дозволяє під іншим кутом точки зору формулювати завдання і зміст виховання національної свідомості підростаючого покоління, обґрунтувати Першу концепцію національного дошкільного виховання на поєднанні ідей народної педагогіки і сучасних досліджень в галузі психології і педагогіки про закономірності розвитку дитини.

Масове відкриття дошкільних закладів, публікації у профільному журналі «Дошкольное воспитание» про використання народної педагогіки у вихованні

Наркомания – настоящее зло всех стран мира. Ученые утверждают, что опасен каждый наркотик, даже одноразовое употребление оставляет след в нервных клетках мозга, в печенке, в почках и мышцах сердца. Человека преследует отчаяние, раздражительность, нетерпение, боль в костях, мышцах, он страдает от тяжелой бессонницы или жутких снов. Возбуждается нервная система, возникают галлюцинации.

Кроме угрозы морального опустошения, растление подростков, наркотики приводят к ухудшению криминогенной ситуации в стране.

Употребление наркотических веществ приводят к деградации и даже смерти.

Молодежи нужно помнить, что первым «легким убийцей» человеческого организма считается никотин, вторым – алкоголь, третьим – «тяжелые наркотики».

Употребление наркотических средств может привести к ВИЧ инфекции через иглу.

Забота о здоровье учащихся - одно из главных условий гармонического развития личности.

В соответствии с Федеральным законом «Об образовании в Российской Федерации» укрепление здоровья человека отнесено к приоритетным направлениям государственной политики в области образования. В статье 48 Обязанности и ответственность педагогических работников, говорится:

Педагогические работники обязаны:

- развивать у обучающихся познавательную активность, самостоятельность, инициативу, творческие способности, формировать гражданскую позицию, способность к труду и жизни в условиях современного мира, формировать у обучающихся культуру здорового и безопасного образа жизни;

- учитывать особенности психофизического развития обучающихся и состояние их здоровья, соблюдать специальные условия, необходимые для получения образования лицами с ограниченными возможностями здоровья, взаимодействовать при необходимости с медицинскими организациями [6].

И вредные и позитивные изменения в жизни ребенка формируются, как правило, в активной деятельности. Развитием активности ребенка необходимо руководить.

Принимая во внимание факт, что большинство молодых людей (детей и подростков) не употребляют наркотические средства и не интересуются ими, основной целью профилактической работы следует считать – формирование здорового образа жизни и культуры здоровья.

Согласно ст. 51 Закона РФ «Об образовании» образовательное учреждение создает условия, гарантирующие охрану и укрепление здоровья обучающихся воспитанников.

Мотивация Здорового образа жизни имеет сложную, интегративную природу и включает в себя мотивы жизнедеятельности, связанные с естественными потребностями личности, мотивы профессионально-трудовой деятельности, требующей сохранения работоспособности, и мотивы образовательной деятельности. Исследования проблемы мотивации непрерывного образования выявили ведущую роль внутренней мотивации в обучении и психолого-педагогические условия, которые её стимулируют. Необходимо, чтобы желания обучающихся и цели обучения совпадали.

образе жизни и проведении досуга молодежных групп по месту жительства, но в определенных условиях могут привести к криминализации их жизнедеятельности.

Много детей уже в 7-8 классе употребляют алкоголь, наркотические и токсические вещества.

Ошибочно мнение, что курение помогает отключиться от неприятностей, содействует самоутверждению, улучшает общение.

Курение – это форма наркотической зависимости.

Никотин – один из главных врагов сердечно – сосудистой и нервной системы, негативно влияет на функцию половых желез, как у мужчин, так и у женщин. У заядлых курильщиков может снижаться острота слуха и зрения. Только за 1 год от последствий курения в мире умирает 4миллиона людей.

Дети – наше будущее. От того какими они вырастут, зависит благосостояние государства. Здоровые дети – здоровая нация.

Хорошо известно, что в воспитании детей и подростков важное место занимает личный пример взрослых. Поэтому взрослым нужно начинать борьбу с курением, прежде всего с самих себя.

Педагогические коллективы всех уровней аккредитации должны уделять внимание профилактике курения в учебных заведениях.

Курение – самая распространенная вредная, для организма человека, привычка. Многие курильщики приобрели эту привычку в подростковом возрасте. Давление со стороны товарищей и желание быть похожими на взрослых подталкивает многих подростков к курению.

Привычка – важный аспект жизни человека.

В отношении здоровья человека, способа его жизни привычки бывают полезными и вредными.

Полезные привычки повышают трудоспособность, способствуют физическому и психическому развитию личности благоприятствуют его активному долголетию. Вредные привычки, наоборот, разрушают его свободу, здоровье, снижают трудоспособность, сокращают продолжительность жизни.

Одна из причин появления негативных привычек в учащихся – отсутствие наклонностей к содержательной работе, неумение ставить отдаленные цели своей деятельности, желание удовлетворить свои потребности незамедлительно. У этих детей, как правило, формируются такие качества, как несдержанность, нетерпимость. Неудовлетворенность чем – либо выводит их из равновесия, возникает состояние напряжения, что требует мгновенной разрядки. А найти ее они стараются наиболее примитивным способом.

Вредные привычки, которые формируются у подрастающего поколения в школьном возрасте, катастрофически влияют на дальнейшую личную жизнь человека, социальное состояние общества, моральное и физическое здоровье всей нации.

Вряд ли какой праздник, семейные торжества или Дни рождения обходятся без рюмки спиртного. Употребление вина, пива, водки прочно вошло в быт и традиции нашего народа. Употребление алкогольных напитков, особенно в подростковом и юношеском возрасте, приводит к алкогольной зависимости, которая постепенно переходит в тяжелейшее заболевание – алкоголизм.

Если алкоголь приводит к потере социально – духовных качеств, то наркотики – к быстрой потере моральной и физической жизни.

дітей, створення системи суспільного виховання характеризує закінчення другої половини XX століття.

Проаналізуємо праці відомих науковців, педагогів, діячів які творили на теренах Росії та вплинули на розвиток історико-педагогічної думки у зазначений період нашого дослідження.

Літературний критик, письменник *Бєлінський Віссаріон Григорович* обґрунтував *принцип народності* у вихованні, під яким розумів врахування у виховному процесі особливостей *свого народу*. У працях В.Г. Бєлінського є відображення питання виховання дітей раннього віку, він закликав орієнтуватися на характерні риси дітей - близькість до природи, потяг до гри, безпосередність, схильність до фантазії, наголошував на провідній ролі виховання у розвитку дошкільників. «*Дитячі казки дідуся Іринея (1840 р.)* відображають основні думки публіциста. «Виховання – велика справа: ним вирішується доля людини» [1, с. 204].

Учениця й послідовниця К.Д. Ушинського педагог *Водовозова Єлизавета Миколаївна*, розробила теоретичні засоби виховання і розвитку дітей дошкільного віку. В основу своїх педагогічних поглядів поклала ідею народності. Найповніше втілення педагогічні погляди Є.М. Водовозової знайшли у її праці «Розумовий і моральний розвиток дітей від першого вияву свідомості до шкільного віку» (1871 р.), яка перевидавалася сім разів і останнє видання було здійснено у 1913 році [2, с. 169].

Організатором дитячого садка (1866 р.) і видавець першого журналу з питань дошкільного виховання («Детский сад») була *Симонович Аделаїда Семенівна* яка внесла значний вклад в розвиток *ідеї народності*, у розвиток дошкільної педагогіки, є фундатор теоретичних основ освітньо-виховної роботи з дітьми дошкільного віку на засадах природи та була послідовницею Фридриха Фребеля [17]. У практичному керівництві для дитячих садівниць «Дитячий садок» *(1907 р.)*, дослідниця звертає увагу, що «…дитя – маг і чародій, в своїх фантастичних іграх воно виявляє не тільки фантазію, а й переживання древнього язичницького світогляду, старовинних звичаїв, воєн, словом, давно минулу епоху первісного суспільства» [13, с. 150]… «дитя любить тварин, квіти і каміння; воно відчуває свою єдність зі всією іншою природою» [13, с. 151].

Російський педагог і діяч дошкільної освіти є *Шлегер Луїза Карлівна* яка керувала першим народним дитячим садком у Москві. Досліджувала питання розвитку дошкільника, ролі вихователя установленні *вільної самостійної особистості,* що відображено у основних працях: «Матеріали для бесід з маленькими дітьми» (1914, 1923), «Практична робота в дитячому садку» (1915, 1923) та ін. [19].

Дослідниця *Фльоріна Євгенія Олександрівна* — російський педагог, доктор педагогічних наук, професор, чл.-кор. АПН СРСР довгий час працювала на проблемою естетичного виховання дітей засобами мистецтва, зображувальної діяльності, художнього слова, гри, була редактором навчального посібника «Дошкільна педагогіка» (1946). Основні її праці: «Дитячий малюнок» (1924 р.), «Живе слово у дошкільних закладах» (1933 р.), «Естетичне виховання дошкільника» (1961 р.), «Гра та іграшка» (1973 р.) [16].

Російський педагог, лікар, академік АПН РСФСР, автор робіт з дошкільної освіти є *Аркін Юхим Аронович* (1873—1948), який протягом багатьох років працював над питаннями педагогічної освіти батьків про що свідчать його

роботи: «Бесіди про виховання» (1945 р.), «Дитина у дошкільні роки» (1948 р.), «Батькам про виховання дітей» (1957 р.) та ін. [4].

Російський педагог, доктор педагогічних наук *Усова Олександра Платонівна* розробляла проблему дитячої гри, використання народної творчості у дошкільному закладі, що відображено у працях: «Гра та іграшка» (1940 р.), «Навчання в дитячому садку» (1961 р.), «Усна народна творчість у дитячому садку» (1972 р.), «Роль гри у вихованні дітей» (1976 р.) [14].

Узагальнюючи розвиток історико-педагогічної думки російських письменників, вчених, діячів В. Бєлінського, Є. Водовозової, А. Симонович, Є. Фльоріної, Ю. Аркіна, О. Усової можна стверджувати про поступове осмислення значення ідеї народності у вихованні дітей яка проникла у систему суспільного дошкільного виховання.

У другій половині 19 століття обґрунтовується принцип народності у вихованні, а значить врахування особливостей свого народу у виховному процесі дітей (В.Г. Бєлінський, 1840 р.); розвиток ідеї народності через використання рідної мови у вихованні дошкільників (Є.М. Водовозова, 1871 р.), набирає нового осмислення ідея народності у вихованні через вплив рідної природи і формування краєзнавчих знань про живу і неживу природу (А.С. Симонович, 1907 р.); новий рівень розуміння розвитку дитини як вільної самостійної особистості яка виховується у суспільних умовах дитячого садку (Л.К. Шлегер, 1914 р.); створення системи естетичного виховання дітей яка містить у тому числі засоби народного мистецтва (Є.О. Фльоріна, 1924 р.); розробляється система питань педагогічної освіти (Ю.А. Аркін, 1945 р.); використання народної творчості у роботі з дітьми дошкільних закладах (О.П. Усова, 1972 р.)

Висновки. Таким чином, на підставі аналізу українських та російських праць, поглядів вчених і педагогів, ми визначаємо, що *нижня межа* дослідження – друга половина Х1Х століття (1850-ті роки) характеризується накопиченням знань про окремі народні явища, збирання і систематизацію народного досвіду; поглиблення знань про етнічне коріння явищ, які виявляються у побуті, культурі, поведінці, й в цілому, у ментальності окремого народу, знання про сутність етнічної спільноти та умов її існування; творення інституційних історико-теоретичних засад народної педагогіки на позиціях народномовності, природовідповідності і культуровідповідності, а також розгортання ідеї народності у вихованні дітей (О. Духнович, М. Грушевський, Т. Лубенець, С.Русова, К. Ушинський, Ю. Федькович, Т. Шевченко), використання емпіричного досвіду нацменшин у вихованні підростаючого покоління, про шляхи його впровадження у відповідних історико-педагогічних умовах та збереження досвіду в народних традиціях, де «народність» спирається на історичні, етногеографічні, етнопедагогічні, антропологічні засади, відображає національну самобутність народу та його риси характеру.

Також з'ясована нижня межа дослідження на підставі аналізу педагогічних праць російських дослідників (В. Бєлінський, Є. Водовозова А. Симонович,) де обґрунтовано використання принципу народності у вихованні дітей, розвиток ідеї народності через рідну мову і через вплив природи на свідомість дитини, формування краєзнавчих знань про живу і неживу природу. Отже, у другій половині ХІХ – на початку ХХ століття в педагогічній науці сформувався окремий напрям, що досліджує природовідповідне і культуровідповідне виховання дітей.

Охраны Здоровья (1948) сказано: «Здоровье – это состояние полного физического, духовного и социального благополучия, а не только отсутствие болезней и физических недостатков».

Главнейшее в жизни каждого человека – это состояние его здоровья. Мировая наука рассматривает здоровье как целостный феномен, который включает в себя такие основные составляющие: физическое, психическое, социальное, духовное состояние человека.

Физическое здоровье – отсутствие у человека физических увечий, или болезней.

Психическое – адекватное восприятие окружающей среды.

Духовное – правильное и своевременное обогащение своего внутреннего мира.

Социальное – это совокупность потенциальных и реальных возможностей человека в осуществлении своих действий без ухудшения физического и духовного состояния, без потерь в адаптации к жизненной среде [1].

Конституция РФ определяет жизнь и здоровье человека наивысшими социальными ценностями. Согласно статьи 41 Конституции РФ:

1. Каждый имеет право на охрану здоровья и медицинскую помощь. Медицинская помощь в государственных и муниципальных учреждениях здравоохранения оказывается гражданам бесплатно за счет средств соответствующего бюджета, страховых взносов, других поступлений.

2. В Российской Федерации финансируются федеральные программы охраны и укрепления здоровья населения, принимаются меры по развитию государственной, муниципальной, частной систем здравоохранения, поощряется деятельность, способствующая укреплению здоровья человека, развитию физической культуры и спорта, экологическому и санитарно-эпидемиологическому благополучию.

3. Сокрытие должностными лицами фактов и обстоятельств, создающих угрозу для жизни и здоровья людей, влечет за собой ответственность в соответствии с федеральным законом [2].

Низкое состояние здоровья молодежи вызвано падением общественной морали, значительным социальным расслоением населения, сложной криминогенной ситуацией, коммерциализацией половых отношений, ранним началом половой жизни.

От седой старины до наших дней ученых интересует вопрос «Что такое здоровье? Гениальный врач и философ Авиценна, который жил около 1000 лет тому назад утверждал: «Главное сокровище жизни на земле, что ты завоевал, не богатство, что у тебя в сундуках… Главное сокровище жизни – здоровье, и чтобы его сберечь, нужно много знать».

Состояние здоровья человека зависит не только от внешних условий, а и от его собственного отношения к здоровью.

Медики утверждают, что состояние здоровья человека зависит на 50% от него самого, от его поведения и образа жизни, на 20% - от наследственности, на20% - от экологии и только на 10% - от уровня медицинского обслуживания.

В начале 90 – годов в России, как и в других государствах, особенно среди молодежи, стали заметны изменения морально – правовой сознательности, антиправовой ориентации в удовлетворении своих потребностей, алкоголизация и наркотизация, присутствие криминального элемента в молодежных группах, которые хоть и не носят определяющего характера в

Педагогика

УДК 371

учитель высшей категории Осипченко Надежда Ивановна
Муниципальное общеобразовательное учреждение
«Азовская школа-гимназия» (п. Азовское);
директор Немыкина Анастасия Петровна
Муниципальное общеобразовательное учреждение
«Азовская школа-гимназия» (п. Азовское)

БЫТЬ ЗДОРОВЫМ – ЭТО ЗДОРОВО

Аннотация. В статье рассмотрен актуальный вопрос современного общества - формирование здорового образа жизни, т. е. побуждение к включению в повседневную жизнь индивида различных новых для него форм поведения, полезных для здоровья, что является актуальной задачей современного образовательного учреждения.

Ключевые слова: здоровый образ жизни, формирование, ученики.

Annotation. The article discusses the topical issue of modern society - the formation of a healthy lifestyle, ie an inducement to inclusion in the everyday life of an individual various new forms of behavior beneficial to health, which is an urgent task of contemporary educational institutions.

Keywords: a healthy lifestyle, formation, students.

Введение. С каждым годом проблема здорового образа жизни учащихся старших классов приобретает более глобальный характер, а адиктивное поведение молодежи все чаще становится формой поведения, к которой прибегают молодые люди в той или иной критической ситуации.

Наша действительность характеризуется трудностями и кризисами во всех сферах жизни, что приводит в конечном итоге к кризисам и проблемам каждого отдельно взятого человека.

С каждым годом возрастает количество кризисных явлений в молодежной и подростковой среде. Они тесно связаны не только с политической, социально – экономической ситуациями и нестабильностью в обществе, а и с условиями воспитания и бытовыми неблагополучиями в семьях, недостатками в организации учебно – воспитательного процесса в образовательных учреждениях, негативным влиянием антиобщественных элементов.

Недостаточно внимания уделяется организации досуга детей и подростков, воспитанию в них уважения к закону и общепринятым правилам поведения в обществе, формированию позитивного взгляда на здоровый образ жизни.

Изложение основного материала статьи. Здоровый образ жизни учеников зависит от многих факторов: от способа и условий жизни, от отношения к собственному здоровью, отношения к окружающей среде, личной гигиене, от условий обучения, воспитания и проживания учащихся общеобразовательных школ, а также от их экономического, социального, духовного и физического состояния.

Здоровый образ жизни – все в человеческой деятельности, что касается сохранения и укрепления здоровья. Составляющие здорового образа жизни касаются всех сфер здоровья. В Преамбуле Устава Всесоюзной Организации

Отже, у другій половині XIX – на початку XX століття в педагогічній науці сформувався окремий напрям, що досліджує природовідповідне і культуровідповідне виховання дітей.

Верхня хронологічна межа – перша половина XX століття (до 1950-х років XX ст.) обґрунтована на підставі праць М. Грушевського, Н. Лубенець, С. Русової, В. Сухомлинського зумовлено вдосконаленням історико-теоретичних основ народної педагогіки, систематизацією національних знань, соціальних норм, цінностей, етнодосвіду дорослих з виховання дітей; взаємодією етнопедагогіки з народною педагогікою, історією педагогіки, дошкільною педагогікою, історією дошкільної педагогіки на принципах природовідповідності, культуровідповідності, народності, що забезпечує органічний зв'язок з історією народу, його мовою, культурними традиціями, народним мистецтвом і духовну єдність поколінь у контексті етнічного ренесансу.

Праці російських вчених у першій половині XX століття таких як Ю. Аркіна, О. Усової, Є. Фльоріної, Л. Шлегер, свідчать про створення системи суспільного дошкільного виховання у контексті якого розробляється виховна система яка органічно містить ідеї народності через використання рідної мови і природи, краєзнавчих знань, системне використання народної творчості у дошкільних закладах на заняттях з малювання, ліплення, конструювання.

Література:

1. Бєлінський В.Г. Дитячі казки дідуся Іринея / В.Г. Бєлінський / Історія дошкільної педагогіки. Хрестоматія / Упор. і автори вступних нарисів З.Н. Борисова, В.З. Смаль К.: Вища школа. – 1974. – С.201– 205.
2. Водовозова Є.М. Розумове і моральне виховання дітей від першого вияву свідомості до шкільного віку / Історія дошкільної педагогіки. Хрестоматія/ Упор. і автори вступних нарисів З.Н. Борисова, В.З. Смаль К.: Вища школа. – 1974. – С. 169-168.
3. Горбатюк Н. М. Народність як принцип виховання у педагогічній науці другої половини XIX-XX століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 « Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Н.М.Горбатюк. – Кіровоград, 2009. – 20 с.
4. Гранкин А.Ю. Е.А. Аркин о семейном воспитании / А.Ю. Гранкин // Педагогика. – 2004. – № 6. – С. 80–84.
5. Івановська О.П. Український, фольклор як функціонально-образна система суб'єктності: Моногр./ О.П. Івановська.- К.: ТОВ УВПК «ЕксОб», 2005.- 227 с. (Ганна Барвинок)
6. Освітня й педагогічна діяльність Т. Лубенця [Електронний ресурс] / Ігнатуша А. – Режим доступу до ресурсу: http://istorpedagoglpk.blogspot.com/2014/12/104.html
7. Кукса Н. В. Постать Марка Федоровича Грушевського у становленні дитячої етнографії та української автокефальної православної церкви /Н. В. Кукса //Черкащина в контексті історії України. – Черкаси. – 2004. – С. 387 – 395.
8. Куліш Т. І. Проблеми дошкільного виховання у творчій спадщині Наталії Лубенець (1877- 1943): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Інститут педагогіки АПН України» / Т. І. Куліш. – К., 2006. – 20 с.

9. Мисюра О.О. Олександр Конинський у громадсько-політичному і культурно-освітньому житті України (друга половина Х1Х ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец 07.00.01 / О.О. Мисюра .– Чернігів, 2005. – 20 с.

10. Мисюра Олександр. О. Кониський – засновник шевченкознавства Олександр Мисюра // Сіверянський літопис. – 2010. – № 6. – С.112-121.

11. Пирогов Н.И. Избранные педагогические сочинения / Н.И. Пирогов. – М, 1985. – 496 с. – (Педагогика).

12. Пінчук І. М. Освітня діяльність і педагогічні погляди С.Русової (1856–1940): автореф. дис… канд. пед. наук: 13.00.01 / І. М. Пінчук. – К., 1994.

13. Симонович А.С. Дитячий садок / А.С. Симонович / Історія дошкільної педагогіки: Хрестоматія / Упор. і автори вступних нарисів З.Н. Борисова, В.З. Смаль К.: Вища школа. –1974. – С. 150- 168.

14. Усова А.П. Обучение в детском саду / А.П. Усова; под ред. А.В. Запорожца. – 3-е изд., испр. – М.: Просвещение, 1981. – 176 с.

15. Федака Д. М. Олександр Духнович: сходинки у безсмертя / Дмитро Федака. –Ужгород: Видавництво TIMPANI, 2013. – 132 с.

16. Фльоріна Є.О. Розмовне мовлення в дитячому садку. Бесіда в дитячому садку. Розповідання в дошкільній практиці / Фльоріна Є.О. // Дошкільна лінгводидактика: Хрестоматія /Упоряд. А.М.Богуш. – Ч.2. –К., 1999. – С.40–50.

17. Фребель Ф. Детский сад / Ф. Фребель / История зарубежной дошкольной педагогики: Хрестоматия: учеб. пособие для [студентов пед институтов по спец «Дошкольная педагогика и психология»] /Сост. Н.Б. Мчелидзе и др.-2-е изд., доп. – М.: Просвещение,1986. – С.207 – 240.

18. Шевченко Т. Г. З листа до Бр. Залєського / Т. Г. Шевченко / Історія дошкільної педагогіки: Хрестоматія / Упорядники і автори вступних нарисів З.Н. Борисова, В.З. Смаль. – К.: Вища школа. – 1974. – С.217.

19. Шлегер Л.К. Практична робота в дитячому садку / Л.К. Шлегер / Історія дошкільної педагогіки: Хрестоматія / Упор. і автори вступних нарисів З.Н. Борисова, В.З. Смаль К.: Вища школа – 1974. – С 179 - 184.

студентів можливе в разі озброєння їх спеціальними інструктивними вміннями. Дослідники вказують на те, що самостійною є така діяльність, «у процесі якої студент, знаючи її кінцеву мету, сам ставить перед собою завдання, розв'язання яких веде до досягнення цієї мети, сам добирає необхідні засоби і способи дій, сам контролює їхню правильність» [Шиян, с. 101].

Висновки.Таким чином, процес формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції розглядаємо як комплекс взаємопов'язаних заходів, (тобто створення педагогічних умов), реалізація яких забезпечує досягнення студентами високого рівня сформованості здоров'язберігаючої компетентності. У контексті реалізації завдань дослідження формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції виникає необхідність розробки моделі такого процесу. Перспективиподальших розвідок у цьому напрямі вбачаємо у розробці спеціальних методик дляформування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції.

Література:

1. Башавець Н. А. Теоретико-методичні засади формування культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації студентів вищих економічних навчальних закладів: дис. … доктора пед. наук: 13.00.04 / Башавець Наталія Андріївна. – Одеса, 2012. – 555 с.

2. Бобрицька В. І. Теоретичні і методичні основи формування здорового способу життя у майбутніх учителів у процесі вивчення природничих наук : дис. … доктора пед. наук: 13.00.04 / Бобрицька Валентина Іванівна. – Київ, 2006. – 470 с.

3. Концепція розвитку охорони здоров'я населення України. – К., 2001. – 30 с.

4. Кукса В. О. Професійна підготовка фахівців з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. О. Кукса. – К., 2002. – 18 с.

5. Шукатка О. В. Формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх економістів на засадах аксіології: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. В. Шукатка. – Хмельницький, 2013. – 20 с.

своєрідний звіт про діяльність, яку студент реалізовував протягом певного періоду часу (процес навчання в університеті). Web-портфоліо роздумів (reflective web-portfolio) – передбачає особистісні роздуми про зміст портфоліо, і про те, яку роль відіграють наявні артефакти для росту і розвитку його власника. Репрезентаційне web-портфоліо (representational web-portfolio) демонструє освітньо-професійні досягнення студента. Якщо такий вид портфоліо використовується як резюме, його називають портфоліо кар'єрного просування (career web-portfolio) [Сивас, с. 153].

Використання web-портфоліо у формуванні здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції сприяло саморефлексії студентів та організації їхньої самостійної здоров'язбережувальної діяльності.

Самостійність майбутніх лікарів під час занять фізичною культурою і спортом передбачає відповідальне ставлення до своїх вчинків, здатність діяти свідомо в будь-яких умовах і приймати правильні рішення. Тому, з метою виховання гармонійно розвиненої особистості майбутнього лікаря студенти заохочувались до самостійних занять фізичною культурою і спортом, які спрямовувалися на самооздоровлення, самоосвіту, саморозвиток і самовиховання.

У контексті наукової розвідки *самооздоровлення* розглядаємо як процес комплексного використання природних, методичних і технологічних засобів, що гарантує підтримку активного, здорового і повноцінного життя людини. *Самоосвіту* – як процес свідомої самостійної пізнавальної діяльності майбутніх лікарів у напрямі формування здоров'язберігаючої компетентності в процесі вивчення медико-біологічних дисциплін та фізичного виховання на засадах міждисциплінарної інтеграції.

Саморозвиток – це здатність людини до придбання, оновлення та розвитку знань, умінь, адаптації до змін в оточуючому середовищі. Одним із засобів визначення результатів саморозвитку у напрямі формування здоров'язберігаючої компетентності є самоконтроль – регулярне спостереження за станом свого здоров'я і фізичного розвитку та їх змін під впливом занять фізкультурою і спортом [Матузов, с. 8]. Самоконтроль дозволяє студенту оцінювати ефективність занять фізичними вправами, містить прості загальнодоступні спостереження, дані об'єктивних досліджень (частоти сердцевих скорочень (ЧСС), маси тіла, кістьової динамометрії та ін.). У цьому контексті ми погоджуємося з думкою І. Герасимової [Герасимова], яка стверджує, що навчальні обов'язкові заняття з фізичного виховання вмотивовують навчальну функцію, а *самостійні заняття* – результативну, при цьому їхній взаємозв'язок відбувається у три етапи:

1) формування в студентів стійкої мотивації до самостійних занять;

2) поступове навчання самостійно виконувати, обирати, дозувати оздоровчі фізичні вправи та проводити самоконтроль за станом здоров'я;

3) закріплення здобутих знань, умінь і навичок під час самостійних занять [Герасимова].

Зазначимо, що реалізація цієї педагогічної умови взаємопов'язана з іншими факторами формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції, зокрема, з діапазоном умінь і навичок ведення здорового способу життя і сформованість потреби у здоров'язбереженні. Так, успішне впровадження самостійних занять у побут

Педагогіка

УДК: 159.923:159.97

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри початкової та дошкільної освіти Мачинська Наталія Ігорівна
Львівський національний університет імені Івана Франка (м. Львів);
студентка магістратури спеціальності «Соціальна педагогіка» Розвадовська Тетяна Вікторівна
Вищий навчальний заклад «Український католицький університет» (м. Львів)

ОБІЗНАНІСТЬ СТУДЕНСЬКОЇ МОЛОДІ ЩОДО ЗАХВОРЮВАННЯ АУТИЗМОМ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Аннотация: Статья посвящена проблемам адаптации и социализации ребенка с аутизмом. Авторы раскрывают основные аспекты работы и определяют особенности детей с аутизмом, анализируют законодательные акты Украины, направленные на поддержку детей с особенными образовательными потребностями. В статье анализируется уровень знаний студенческой молодежи о заболевании аутизмом с помощью авторской анкеты. На основе полученных данных предлагается педагогический проект, целью которого является повышения уровня знаний студенческой молодежи об аутизме.

Ключевые слова: студенческая молодежь, аутизм, анкетирование, социальная педагогика, образование детей с аутизмом, педагогический проект.

Annotation: The paper presents the problems of adaptation and socialization of the children with autism. The authors investigating main aspects and defines specifics children with autism, analyzes legislative acts of Ukraine aimed at supporting of children with special education needs. Awareness about autism of student youth is defined by means of questionnaires. The pedagogical project for students is developed on the obtained data.

Keywords: autism, social pedagogue, student youth, education of children with autism, questionnaires, pedagogical project.

Вступ. У світі та в Україні стрімко збільшується кількість дітей, які хворіють аутизмом. За останніми даними кількість хворих дітей на аутизм становить приблизно 1% від загальної кількості. 67 мільйонів осіб в світі страждають від цього захворювання і їх кількість постійно збільшується. Дослідження останніх років вказують на те, що дане захворювання в країнах Європейського Союзу становить приблизно 21-26 дітей на 10 тисяч, при цьому 80% хворих – це хлопчики [5].

На Львівщині кількість хворих на аутизм дітей зросла майже утричі з 2007 по 2012 роки, і становить 4,6 на 100 тисяч. Загалом, у Львівській області, на диспансерному спостережені перебуває 145 дітей з розладами аутичного спектру, що становить 29,9 на 100 тисяч неповнолітніх [5]. Тому доцільним є висвітлення проблем, потреб та особливостей дітей з аутизмом. Важливим аспектом успішної соціалізації дитини з аутизмом є не тільки вчасна діагностика та реабілітація, але й формування обізнаності громадськості про особливості даного захворювання, особливо майбутніх педагогів, оскільки в Україні є положення про інклюзивну освіту. Потрібно зазначити, що проблемою дитячого аутизму почали займатись відносно недавно, у 40-х роках

XX століття. В основі більшості наукових праць та досліджень проблем дітей з аутизмом, лежать теоретичні та практичні надбання таких науковців, як Е. Блейлер, Л. Каннер та Г. Аспергер. Саме вони першими звернули увагу на проблеми дітей з аутизмом та дали визначення аутизму як захворюванню, розробили методи діагностування аутизму у дітей та виокремили їх особливості.

Формулювання мети статті та завдань. Проаналізувати проблеми дітей з аутизмом та окреслити ефективні методи просвітницької роботи соціального педагога зі студентською молоддю щодо цього захворювання.

Виклад основного матеріалу статті. Проблеми аутизму як захворювання та методи соціалізації дітей з аутизмом висвітлюються у роботах зарубіжних та вітчизняних науковців. Серед зарубіжних можна виділити таких науковців, як Е. Шоплер, Р. Райхлер, Г. Месібов, М. Уєлш, К. Кітахара, К. Гілберт та інші. На теренах колишнього СРСР проблемою аутизму займались: С. Мнухін, К.С. Лебединська, О.С. Нікольська, В.Є. Каган, В.В. Лебединський та інші.

Серед вітчизняних дослідників можна виділити: В.В. Тарасун, В.І. Бондар, С.Ю. Конопляса, М.В. Рождєственська, Д.І. Шульженко та інші. При проведенні аналізу вітчизняної періодичної літератури можна виділити таких авторів статей, як І.М. Маруненко («Синдром органічного аутизму у дітей із затримкою психічного розвитку»), Т.П. Висковатова («Страх як стрес – фактор і післястресовий стан матері при дитячому аутизмі»), Л.А. Душка («Індивідуально-психологічні особливості аутичної особистості як суб'єкту процесу соціалізації»).

Успішна соціалізація дитини з аутизмом залежить від ознайомлення громадськості з психолого-педагогічними особливостями дітей з аутизмом, можливих причин його виникнення. К. Гілберг пов'язував виникнення аутизму із порушенням роботи певних ділянок головного мозку, таких як, скроневі долі, стовбур головного мозку, мозочка [1, с.34]. Лікарі-психіатри діагностують аутизм, якщо присутні порушення у трьох сферах розвитку: комунікація та мовлення, соціальна взаємодія, абстрактне мислення та уява [2, с.27]. Порівняльний аналіз розвитку звичайної дитини та дитини з аутизмом допомагає краще розуміти особливості дітей з аутизмом. Кожен віковий період характеризується розвитком окремих навичок в мовленні і комунікації, у соціальній взаємодії, в абстрактному мисленні та уяві. Розвиток дитини з аутизмом відрізняється від розвитку звичайної дитини. Це помітно з першого року життя, але більш яскраво виражається в сензитивний період розвитку мовлення. Крім того, що дитина не розуміє значення мовлення, вона не потребує такої уваги, як діти із звичайним розвитком. Дитина з аутизмом характеризується стереотипною поведінкою та ритуальними, повторювальними діями. Дитина з аутизмом не розуміє жартів та сарказму, у неї відсутнє поняття концепції часу [1, с. 51]. Разом з тим, дитина з аутизмом може здобувати освіту та реалізовувати себе у професійному житті. Яскравим прикладом є американський доктор тваринництва та професор університету штату Колорадо – Темпл Грандін [3].

В Україні існує низка законодавчих актів, які врегульовують питання освіти дітей з аутизмом: Наказ МОН № 912 від 01.10.10 року «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання», Наказ МОН № 680 від 04.06. 2013 року «Про організацію діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій». Так, в Україні введена посада асистента вчителя,

саморегуляції, аутотренінгу, кардіобосс, методи релаксації та зняття психоемоційного напруження за допомогою проведення естафет, різних ігрових (баскетбол, волейбол, міні-футбол), йоги, пілатесу, плавання, кросспоходів і дихальної гімнастики тощо.

Для студентів усіх спеціальностей проводилися лекції про професійні захворювання, їх профілактику та необхідність розробки комплексу вправ з кожного захворювання і професійних фізкультурних хвилинок з елементами пропаганди здорового способу життя. Також студентам пропонувалося використовувати діаграфмально-релаксаційне дихання – найбільш гнучкий спосіб зняття надмірної напруги, що здійснює функціонально-оптимізуючу дію на психовегетативний статус студента як спосіб управління самоконтролем під час спілкування з пацієнтами.

У процесі проведення спеціалізованих занять акцентувалася увага на необхідності профілактики професійних захворювань. Так, наприклад, до професійних захворювань стоматологів відносяться кістково-м'язеві деформації, захворювання периферичної нервової системи, остеохондроз, порушення постави, а також ураження сполучної тканини. Завданням спеціалізованих занять є введення блоку лікувально-фізичної культури за наявності цих захворюваннях, а також для їх профілактики (комплекс вправ і певні види спорту). Також наголошувалося, що фізична активність є необхідною для профілактики та реабілітації синдрому емоційного вигорання у медиків (стан емоційного і фізичного виснаження, що виникає внаслідок довготриволої дії стресів). Значущість фізичної активності зумовлена тим, що у стресовому стані у кров виділяються кортикоїди – адреналін і норадреналін, які є гормонами, що підвищують працездатність і енергічність організму. Швидке зниження концентрації кортикоїдів у крові відбувається в русі, фізичній активності. Якщо ж фізична активність відсутня, то підвищена концентрація кортикоїдів у крові підвищує тривожність і посилює пагубний вплив стресорів на організм. Добре знімають стрес хотьба, біг, плавання, танці.

Враховуючи малорухливість студентів-медиків і сильну розумову завантаженість протягом усього навчання, у програмній побудові курсу «Фізичне виховання» переглянуто особливості навчальної програми, розрахованої лише на I та II курси по 2-3 академічні години два рази на тиждень. Щоб уникнути порушень функціонального стану студентів-медиків створювалися умови для проведення занять з фізичного виховання протягом усього навчання (з 1 курсу по 6 курс) хоча б один раз на тиждень по 45 хвилин з відвідуванням секцій за інтересами. Професійно-прикладна психофізична підготовка здійснювалась курсами, наприклад, на 2, 4 і 6 курсах і закріпленням навичок лікувальної фізкультури на практиці.

Поява web-технологій в освітньому просторі, суттєва комп'ютеризація навчального процесу в Тернопільському державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського зумовили необхідність модернізації контрольно-оцінного процесу, підвищення якості навчання студентів, стандартизації вимог «на вході та виході» на різних етапах формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів. Саме тому альтернативним способом формування і оцінювання здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції обрано web-портфоліо.

Аналіз інформаційних джерел вказує на те, що існує три основних види «web-портфоліо». Web-портфоліо розвитку (developmental web-portfolio) –

студенти у віці 17-27 років, для організму яких характерні специфічні анатомо-фізіологічні особливості. Варто звернути увагу, що лише третина студентів відноситься до основної групи, решта мають певні проблеми зі здоров'ям. Окрім цього, у сучасної молоді спостерігається зростання гіподинамії, яка впливає на показники функціонального стану систем організму і загальну фізичну працездатність студентів. Тому в нашому дослідженні використовувалися методи адаптивної фізичної культури, лікувальної фізичної культури, а також здоров'язберігаючі технології з подальшим залученням студентів до активного відпочинку і спортивно-масових свят.

Оскільки кожна медична спеціальність має свої особливості, відтак майбутньому лікарю необхідні специфічні психофізичні якості, які формуються засобами фізичного виховання. Тому в межах дослідження професійно-прикладна психофізична підготовка майбутніх лікарів має свою специфіку залежно від факультетау: лікувального, стоматологічного, фармацевтичного. Розглянемо, які професійно значущі психофізичні якості необхідно формувати засобами фізичного виховання та методи їх розвитку.

Лікувальний факультет. Професійно-прикладна психофізична підготовка передбачає розвиток фізичних якостей та спеціальних психофізичних якостей, зокрема уваги, координації рухів і м'язевих зусиль, швидкості реакції, стійкості до несприятливих впливів зовнішнього середовища. Розвиток окреслених якостей відбувався за допомогою методів розвитку витривалості – пересування на лижах, бігу, ходьби, кросів, плавання та ігрових методів – баскетболу, волейболу, тенісу, а також аеробіки, фітболу, вправ зі стрічками та гумою для верхнього плечового поясу.

Стоматологічний факультет. Професійно-прикладна психофізична підготовка спрямовувалася на розвиток таких спеціальних фізичних і психічних якостей: статичної витривалості, спритності, дрібної моторики, точності, уваги та швидкості зорового розрізнення, силових здібностей, вміння керувати м'язевою напругою, стійкості вертикальної пози і правильної постави, а також волі, впевненості, самаконтролю. Розвиток окреслених якостей відбувався за допомогою методів розвитку витривалості (біг, кроси, стрибок у довжину), статичності (кульова стрільба), спритності (метання м'яча лівою рукою (для правшів)). Для розвитку променево-зап'ясного суглобу і кисті використовувалася греко-римська боротьба, самбо і дзюдо; спеціальна фізична підготовка дрібної моторики, методи розвитку точності, уваги – стрільба, баскетбол, дартс і скелелазіння; сили – важка атлетика; м'язевого контролю – аутогенне тренування, а також ігровий метод – естафети, бадмінтон тощо.

У студентів *фармацевтичного факультету* розвивалася загальна витривалість, точність, координація, пам'ять, швидкість зорового розрізнення, точність окоміру. Тому доцільними були залучення таких видів спорту, як спортивне орієнтування, стрільба з лука або арбалету, дартс, фіткросс або CrossFit (метод кругового тренування).

Для студентів усіх спеціальностей професійно-прикладна психофізична підготовка спрямовувалася на розвиток фізичних і психічних якостей, зокрема: загальної витривалості; вміння керувати м'язевою напругою; волі, емоційної стійкості, впевненості, навички комунікації, соціалізації в команді. Розвиток окреслених якостей здійснювався за допомогою методів витривалості – круговий метод і загальна фізична підготовка; аутогенного тренування; методи

який має забезпечувати соціально-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх закладах [4]. Асистент вчителя, разом із вчителем, повинен забезпечувати реалізацію навчальних, виховних, соціально-адаптаційних заходів, допомагати дитині у виконанні навчальних завдань, залучати учня до різних видів навчальної діяльності тощо. Але загальноосвітні заклади не готові прийняти дітей з аутизмом через брак знань про це захворювання та відсутність фахівців (асистентів вчителя), які допоможуть дитини у навчанні. Тому, у більшості випадків, роль асистента вчителя виконує мати дитини з аутизмом, оскільки вона має необхідні знання та досвід, щоб допомогти своїй дитині у навчанні. Як правило, мати виконує роботу асистента вчителя на добровільний основі, їй не зараховується педагогічний стаж і робота є безоплатною. Реабілітація та навчання дітей з аутизмом переважно лежить на батьках. Крім того, проблемою є влаштування дитини в загальноосвітній заклад, а спеціальних закладів для навчання дітей з аутизмом майже не існує. Через це батьки вимушені боротись за право своєї дитини навчатись. Оскільки час іде, а навчати дитину потрібно і не можливо чекати до того часу, коли будуть створені спеціальні заклади або з'являються асистенти вчителя, які володіють необхідними знаннями про аутизм. Така інклюзія, зазвичай є «тіньовою», тобто вона не забезпечується державою, а тримається на домовленості між директором школи та батьками. Крім того, батьки особисто знайомляться та домовляються з вчителькою, що у її класі буде навчатись дитина з аутизмом. Деколи така інклюзія має успіх, а деколи – ні, через що, дитина з аутизмом втрачає можливість отримувати академічні знання.

Саме тому сприяння інклюзивній освіті для дітей з аутизмом має вагоме значення, як і створення і спеціальних загальноосвітніх шкіл для їх навчання.

Однією з таких шкіл є спеціальна загальноосвітня школа – інтернат І-ІІ ступеня «Довіра» (м. Львів). На даний час там існує експериментальний клас навчання дітей з аутизмом та розладами аутичного спектру. Діти навчаються за стандартною програмою загальноосвітнього закладу. Клас обладнаний згідно потреб дітей з аутизмом та має безліч візуальних підтримок. Крім того, клас розділений на навчальну та відпочинкову зони. Разом із вчителем навчання дітей забезпечує асистент вчителя, який сприяє зосередженню уваги дітей на навчанні, також організовує дозвілля учнів. У класі навчаються шість хлопців, які мають приблизно однаковий вік та однаковий рівень розвитку, щоправда одні з них мають більш розвинене мовлення, інші менш, але разом з тим, показують досить добрі результати у навчанні.

Особливу увагу потрібно звернути на Конвенцію ООН «Про права інвалідів», яка була прийнята 13 грудня 2006 року Генеральною Асамблеєю ООН і ратифікована в Україні 16 грудня 2009 року [6]. Ратифікувавши цю угоду, Україна взяла на себе певні зобов'язання: підвищувати обізнаність суспільства щодо толерантного ставлення до громадян з інвалідністю; заохочувати позитивне сприйняття людей з інвалідністю та більш глибоке розуміння їх суспільством; дитина з інвалідністю має право на освіту і не бути виключеною з освітнього закладу через свою інвалідність; дитина має право на інклюзивну, якісну та безкоштовну початкову та середню освіту на рівні зі всіма іншими дітьми за місцем проживання. Уряд країни зобов'язується надавати необхідну допомогу, щоб дитина могла скористатись цим правом, тобто вчителі повинні бути достатньо підготовленими до прийняття такої

дитини у свій клас, щоб вміти та могти надавати кваліфіковану допомогу дитині з особливими освітніми потребами. Держави – учасниці зобов'язані забезпечувати доступ до загальної вищої освіти, професійного навчання, освіти для дорослих і навчання протягом усього життя без дискримінації та на рівні з іншими [6]. Для забезпечення прав і свобод дітей з особливими освітніми потребами, до яких належать діти з аутизмом, згідно Конвенції ООН, необхідна підготовка кваліфікованих педагогічних кадрів. Отже, важливим аспектом є ознайомлення студентської молоді із таким захворюванням як аутизм.

Для успішної адаптації та соціалізації дітей з аутизмом доцільно організовувати роботу за двома напрямами. Перший – підтримка держави, створення більшої кількості закладів для реабілітації дітей з аутизмом, надання можливості навчатись такий дитині у школі, вищих навчальних закладах, тобто підтримка для здобуття академічних знань та працевлаштування людей з аутизмом. Другий – належне інформування громадськості, педагогічних працівників, студентів педагогічного напряму навчання про аутизм як захворювання, його особливості. К. Гілберг, зауважував, що дитина з аутизмом, яка пройшла успішну реабілітацію може регресувати без належної підтримки з боку соціуму.

Проаналізуємо громадські заходи, які мають на меті поширення інформації про аутизм, сприяти більш адекватному ставленню до людей з аутизмом у соціумі. Серед них можна виділити спецпроект ТСН «Вихід із себе», серія програм, які присвячені проблемам дітей з аутизмом, та організацію заходу «Львів у блакитному» - 2 квітня 2014 – 2015рр.

Таким чином, висвітлювання проблеми аутизму почалось відносно не давно, на відміну від країн Північної Америки та Західної Європи. Найбільшою організацією є «Autism Speaks», яка була заснована у лютому 2005 року. Засновники Боб та Сьюзан Райт, онук яких страждає на аутизм. Їх друг пожертвував організації $ 25 млн. для розвитку організації. З того часу «Autism Speaks» стрімко розвивається, основними завданнями організації є: фінансування у дослідження аутизму, причин його виникнення; допомога сім'ям з дітьми з аутизмом; організація заходів для підвищення обізнаності громадськості про це захворювання [7].

З метою дослідження стану обізнаності громадськості про аутизм, нами було проведене анкетування серед студентської молоді. Для опитування використовувалася авторська анкета, яка мала на меті визначити: наскільки достатньо проводиться заходів для формування обізнаності молоді щодо такого захворювання як аутизм. В анкеті пропонувалися питання для порівняння обізнаності студентської молоді щодо ознак захворювання аутизмом та синдромом Дауна. Участь в анкетуванні взяли 198 респондентів. 72,7% респондентів частіше чули про синдром Дауна, ніж про аутизм. Масмедія залишається найбільш популярним способом отримання інформації, відтак з масмедія про синдром Дауна дізнались 58,1% опитуваних, про аутизм 65,1%. Ніколи не чули про аутизм 9,1% респондентів, тоді, коли про синдром Дауна чули всі. 84,8% студентської молоді знали відповідь на питання причини виникнення синдрому Дауна, і тільки 62% знали про причини виникнення аутизму. На питання, чи можуть люди із такими захворюваннями функціонувати у суспільстві – 63,05% відповіли позитивно, за умови, якщо захворювання вчасно виявити та почати реабілітацію та якщо будуть створені

соціальної цінності здоров'я людини, а з іншого – усвідомити роль і місце медико-біологічних (клінічних) дисциплін («Анатомія людини», «Фізіологія» та ін.) у формуванні здоров'язберігальної компетентності майбутнього лікаря. Цикл медико-біологічних дисциплін забезпечує студентів знаннями про будову людського тіла, основні фізіологічні, біохімічні та біомеханічні процеси організму в нормі та при патології, морфологічні зміни й компенсаційно-пристосувальні процеси, які відбуваються під впливом фізичних навантажень.

Інтеграція знань з «Анатомії людини», «Фізіології» та «Фізичного виховання» сприяє інтенсифікації навчально-виховного процесу у вищому медичному навчальному закладі, усвідомлення майбутніми лікарями значущості теоретичних знань про анатомію, фізіологію та здоров'я людини з їх майбутнім застосуванням у здоров'язбережувальній діяльності. Тому в процесі вивчення клінічних дисциплін студенти ознайомлювалися з такими питаннями: оптимальна маса тіла для свого віку, статі та зросту; показники частоти серцевих скорочень та артеріального тиску при різних функціональних станах; показники власної життєвої ємкості легень та способи її збільшення, перші ознаки втоми та перевтоми при фізичному та психологічному навантаженні; способи профілактики травматизму на заняттях з «Фізичного виховання» з урахуванням знань з дисципліни «Анатомія людини» та «Фізіологія»; коливання ритмів працездатності людини; дотримання санітарно-гігієнічних норм до, під час та після занять фізичною культурою та спортом (правильно підібрані спортивний одяг і взуття, місце для занять, виконання відновних заходів після занять тощо). У процесі занять з «Фізичного виховання» у майбутніх лікарів є можливість здійснити інтеграцію знань з анатомії, фізіології, біомеханіки, біохімії, гігієни, валеології безпосередньо в практичній фізкультурно-оздоровчій і професійно-прикладній діяльності, що забезпечувало формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів і сприяло покращенню засвоєння, розвитку вмінь передачі інформації з питань і способів збереження та зміцнення здоров'я майбутнім пацієнтам.

Медична діяльність належить до числа найбільш складних, напружених і відповідальних видів людської діяльності, що відрізняється великим розумовим навантаженням, вимагає уваги, високої працездатності і завжди – значних зусиль і витривалості. Ефективність і якість роботи лікаря багато в чому залежать від стану його здоров'я, функціональної та фізичної підготовленості. Відтак, основним завданням професійно-прикладної психофізичної підготовки майбутнього лікаря є розвиток і підтримка певного рівня професійно-важливих фізичних і психічних якостей.

Тому, основним завданням фізичного виховання у медичному ВНЗ є навчання студентів-медиків використовувати необхідні резерви фізичної культури і спорту для підвищення загальної та спеціальної професійної фізичної працездатності, зняття психічного і нервового напруження. Враховувалося, що студенти-медики – це майбутні лікарі, які повинні вміти швидко приймати рішення, нести відповідальність за здоров'я і життя інших людей, працювати як в статичному, так і в динамічному стані в будь-яких умовах, бути впевненими у своїх силах, дисциплінованими та вміти стримувати власні емоції. А в низці спеціалізацій (наприклад, дієтологи, гастроентерологи, хірурги, ендокринологи та ін.), майбутні лікарі своїм зовнішнім виглядом повинні демонструвати правильний спосіб життя.

Основну частину студентів, що навчаються в медичному ВНЗ, становлять

досвіду здоров'язбережувальної діяльності на основі сформованого особистісно-ціннісного ставлення до здоров'я [5, с. 97]. Підтримує цю думку Н. Башавець, визначаючи педагогічні умови як обставини, що впливають на формування культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації, і врахування яких необхідне для підвищення ефективності цього процесу [1, с. 255]. Досліджуючи теоретичні та методичні основи формування здорового способу життя у процесі вивчення природничих наук, В. Бобрицька визначила педагогічні умови, які, на думку дослідниці, забезпечать ефективність цього процесу. На думку дослідниці, прикладну основу ведення студентами здорового способу життя становлять знання змісту природничих дисциплін; організація здорового способу життя студентів забезпечується безперервністю навчально-виховного процесу та сформованістю систем знань, умінь і навичок здоров'язбереження; надання процесу вивчення природничих дисциплін професійної спрямованості [2, с. 268-269]. Одним із шляхів вирішення проблеми формування культури здоров'я майбутніх лікарів засобами здоров'язбережувальних технологій є реалізація педагогічних умов, які сприятимуть створенню здоров'язберігаючого середовища і налаштування студентів на особистість лікаря як носія культури здоров'я; використання міждисциплінарних зв'язків для поєднання знань фізкультурно-оздоровчого і медико-біологічного характеру; інтеграція теоретичної та практичної підготовки студентів щодо формування умінь оздоровчої діяльності; організація самостійних занять фізичною культурою і спортом. Отже, на думку науковців, педагогічні умови сприяють досягненню окреслених педагогічних цілей, що в нашому дослідженні визначається як сформованість здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції.

На основі проведеного теоретичного аналізу узагальнюємо, що педагогічні умови формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції не були предметом наукового пошуку дослідників. Щоб сформувати досліджуваний феномен у студентів-медиків, які навчалися в Тернопільському державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського, реалізовано такі педагогічні умови, які складали основу і сприяли використанню розробленої моделі: мотивація студентів до здоров'язберігаючого мислення; насичення дисциплін медико-біологічного циклу здоров'язберігаючим змістом; професійно-прикладна психофізична підготовка майбутніх лікарів; актуалізація рефлексії студенів для виявлення індивідуальної здоров'язберігаючої траєкторії безперервного розвитку і самовдосконалення засобами фізичної культури та спорту.

Вивчення сукупності дисциплін медико-біологічного циклу у взаємодії з фізичним вихованням безпосередньо сприяє мотивації студентів-медиків до здоров'язберігаючого мислення, спрямованого на охорону здоров'я. Тому необхідним є інтегрований підхід до вивчення клінічних дисциплін та їхнє наповнення здоров'язбергігаючим змістом, що відображає сутність першої та другої педагогічних умов. Відтак, процес формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів необхідно організовувати таким чином, щоб матеріал з питань здоров'язбереження використовувався в процесі вивчення дисциплін медико-біологічного циклу як основи фахової підготовки медиків. Розкриття взаємозв'язку між окресленими дисциплінами та фізичним вихованням може створити умови для осмислення студентами, з одного боку,

відповідні умови для таких людей, існуватиме підтримка зі сторони соціуму та держави. Негативно відповіли 40,4% опитуваних, аргументуючи тим, що суспільство не готове їх прийняти, що вони не повноцінні, агресивні та недостатність знань про таких людей. Отже, можна констатувати: в аргументах до відповідей «так» і «ні» є багато спільного. Основним є те, що суспільство повинно знати про особливості таких людей та створювати відповідні умови для їх успішної соціалізації. На питання, чи погодились би товаришувати з такими людьми, «так» відповіли 56,6 %, «ні» - 5,6%, «не впевнений(на), що погодився(лась) на це» - 37,9 %, аргументуючи тим, що є недостатньо обізнаними з особливостями таких людей та як з ними поводитись.

На основі отриманих даних, нами був розроблений педагогічний проект, основна мета якого – підвищити рівень обізнаності студентської молоді щодо захворювання аутизмом. Проект включав у себе: просвітницьку лекцію про аутизм, перегляд двох кінострічок про людей з аутизмом, які певною мірою відображають спосіб мислення таких людей та окреслюють їх основні проблеми у соціумі (автобіографічний фільм «Темпл Грандін» та кінострічка Н.Бальтазара «Бен Ікс»). Для педагогічного експеременту була обрана контрольна група із 27 осіб, яка включала у себе соціально педагогічний та богословський напрями навчання. Соціальні педагоги як працівники педагогічних закладів є безпосередньо дотичними до навчання дітей у загальноосвітніх закладах, крім того, розробляючи курикулум для дітей з особливими освітніми потребами, кожен повинен бути ознайомлений із особливостями такого захворювання як аутизм. Соціальний педагог у загальноосвітньому закладі може надавати консультації вчителям щодо дітей з особливими освітніми потребами.

Проведення опитування серед студентів філософсько-богословського факультету зумовлено тим, що більшість з них є семінаристами, які навчаються у Львівській духовній семінарії Святого Духа. Традиційним для населення Західної України є першочергове звернення до священнослужителя у разі виникнення певних проблем, особливо у сільській місцевості. Тому, володіючи знаннями про аутизм, священнослужитель може допомогти родині у зверненні до відповідних інстанцій для діагностики та реабілітації.

Для того щоб, студенти краще прорефлектували проблеми аутизму, їм було запропоновано написати відгуки до кінострічок: «Темпл Грандін» (виділити основні моменти, які на їх думку, якнайкраще відображають мислення людини з аутизмом; окреслити основні проблеми, з якими стикаються герої у соціумі; що найбільше вразило у кінострічці) та «Бен Ікс» (виділити характерні риси аутизму у головного героя; визначити основні труднощі при взаємодії із соціумом; зазначити, чи правдиво, на їх думку, режисер висвітлює життя дитину з аутизмом у сучасному соціумі; яке б, на їх думку, було б ставлення до дитини з аутизмом у школі у сучасному українському соціумі). Після цього, студенти пройшли повторне анкетування, яке мало на меті перевірити чи змінилось ставлення до людей з аутизмом та чи добре вони засвоїли лекційний матеріал. Таким чином, 100% респондентів змогли вірно визначити причини виникнення аутизму. 88,9% опитаних зазначили, що дитина з аутизмом може та має право навчатись у загальноосвітніх закладах, негативно відповіли 7,4%, аргументуючи тим, що таким дітям буде важко, оскільки їх можуть не сприйняти однокласники. На питання чи може дитини з аутизмом здобувати вищу освіту – позитивно

відповіли 92,6%, тільки один із опитаних дав негативну відповідь, аргументуючи тим, що таку дитину не сприймуть як одногрупники так і викладачі. Основними причинами, що можуть стати на заваді дитини з аутизмом в отримання освіти, респонденти зазначили: 81,5% - неготовність суспільства прийняти таких дітей; 44,4 % - недостатня підтримка держави; 74% - нестача фахівців по роботі з дітьми з аутизмом. Чи має дитина з аутизмом характерні зовнішні ознаки – 48,15% опитаних вважає, що такі діти не мають характерних зовнішніх ознак; 51,85% опитаних вважають, що характерною зовнішньою ознакою дитини з аутизмом є її поведінка. На питання, чи може людина з аутизмом функціонувати у соціумі: 62,96% відповіли «так», за умови, якщо суспільство їх підтримає і не буде відкидати, «ні» відповіли 33,3% - аргументуючи тим, що суспільство не готове їх прийняти, оскільки воно не знає особливостей цього захворювання (тобто, можна сказати, що у нас бракує просвітницьких заходів щодо проблем аутизму).

Крім того, студентам було запропановано написати есе на тему: «Чи потрібно студентській молоді ближче знайомитись з проблемою аутизму?», щоб окреслити, чи важливим було для студента прийняти участь у педагогічному проекті і чи вважає він доцільним здійснення таких педагогічних проектів у майбутньому; чи дізнались він для себе чогось нового і чи це була корисна інформація для нього. Усі студенти зауважували, що такі просвітницькі проекти потрібно здійснювати якнайчастіше і більш масштабно, щоб громадськість була ознайомлена з проблемами аутизму. Студенти пропонували розвішувати плакати у магазинах та громадському транспорті з характерними ознаками поведінки дитини з аутизмом, створювати центри інформування про аутизм. Обов'язково проводити інформаційні бесіди з подружніми парами тощо. Всі студенти зазначили, що даний проект був для них дуже корисним та інформативним, оскільки раніше їх знання обмежувались просто визначенням даного захворювання.

Висновки. Таким чином, для успішної соціалізації дітей з аутизмом потрібні не тільки фахівці з цієї проблеми, підтримка з боку держави, створення більшої кількості реабілітаційних центрів, але й підтримка з боку соціуму. Завданням є сформувати приязне та адекватне ставлення до дітей з аутизмом. Воно можливо, якщо інша людина буде обізнана із особливостями такої дитини. Крім того, важливим є ознайомлення майбутніх педагогів із проблемами та особливостями дітей з аутизмом. Успішна соціалізація дитини з аутизмом залежить від рівня знань соціуму про її особливості. Від сприйняття суспільством людини з аутизмом залежить її адаптація у цьому суспільстві.

Дане дослідження може бути використано вчителями, вихователями та всіма членами громадського суспільства для кращого розуміння проблем та потреб дітей з аутизмом. Ознайомлення з даними дослідження може сприяти кращому сприйняттю людей з аутизмом в соціумі. Від сприйняття суспільством людей з аутизмом залежить їх адаптація у цьому суспільстві.

Література:

1. Гилберт К. Аутизм:медецинские и педагогические аспекты. Гилберт К. Питере Т. / Пер. с англ. О. В. Деряевой / К. Гилберт, Т. Питере. / под. науч. ред. Л. М. Шипиценой, Д.Н. Исаевой- СПб. : иСПиП 1998. – 124 с.
2. Коэн Ш. Жизнь с аутизмом./ Перевод с англ. Игорь Костин / Ширли Коэн. – Москва: Институт Общегуманитарных Исследований, 2008. – 240 с.
3. Сакс О. Антрополог на Марсе / Оливер Сакс. – М.: Астрель, 2011. – 384 с.

сравнению с контрольной группой, студенты которой учились по традиционным методикам.

Ключевые слова: будущие врачи, здоровьесберегающая компетентность, междисциплинарная интеграция, педагогические условия.

Annotation. The article proved that the optimization of the formation of health saving competence of doctors on the basis of interdisciplinary integration requires the development model of the process by introducing and teaching it to the students in higher educational institutions. Experimental verification of the effectiveness of pedagogical conditions and model of forming health-saving competence of doctors on the basis of interdisciplinary integration showed that in experimental groups the number of students who have formed a high enough level significantly increased and this phenomenon compared with the control group, in which students learn with using the traditional methods.

Keywords: future doctors, health saving competence, interdisciplinary integration, pedagogical conditions.

Вступ. Концепція розвитку охорони здоров'я України, враховуючи нову освітню парадигму та уявлення про сучасну систему охорони здоров'я, закладає в основу системи медичної освіти не лише професійну підготовку фахівця, а й виховний імператив: погляд на охорону здоров'я як систему реалізації справедливості і прав людини на здорове життя [3]. Тому в підготовці майбутніх лікарів необхідним є спрямування навчального процесу на збереження здоров'я і забезпечення за рахунок цього більш глибокого розуміння майбутньої професійної діяльності.

З розвитком демократичного суспільства в Україні у XXI столітті формується потреба в організації навчально-виховного процесу у ВНЗ з орієнтацією на пріоритет підготовки фізично здорових фахівців, здатних довго зберігати працездатність і творчу активність. Цілеспрямоване формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції передбачає визначення й обґрунтування педагогічних умов та розробку моделі, що сприятимуть оптимізації підготовки студентів у вищих медичних навчальних закладах до здоров'язбережувальної діяльності.

Формулювання мети статті та завдань. Мета і завдання статті полягають у тому, щоб відобразити основні аспекти методики реалізації педагогічних умов і моделі формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції.

Виклад основного матеріалу статті. Визначаючи оптимальну методику реалізації педагогічних умов і моделі формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх лікарів на засадах міждисциплінарної інтеграції, враховувалося розуміння цього феномену сучасними дослідниками. Так, В. Кукса визначає педагогічні умови як сукупність змісту і структури предметної освіти, навчально-методичного забезпечення та інноваційного освітнього середовища, що забезпечують успішне вирішення поставлених дидактичних завдань [4]. Дослідники визначають феномен «педагогічні умови» в контексті підготовки майбутніх фахівців до здоров'язбережувальної діяльності як взаємозалежні фактори, що впливають на якість та ефективність освітнього процесу й у сукупності складають найбільш оптимальне середовище для засвоєння студентами валеологічних знань, умінь, навичок і

Література:

1. Балл Г.А. Концепции самоактуализации личности в гуманистической психологии / Г.А. Балл. – К., Ровесник, 1993. – 32 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: Підручник. – К.: Либідь, 2008. – 848с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Колесникова И. А. Педагогическое проектирование: Учеб. пособие для высш. учеб. заведений / И. А. Колесникова, М. П. Горчакова-Сибирская; под ред. И. А. Колесниковой. - М: Издательский центр «Академия», 2005. — 288 с.
5. Капська А. Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю: [навч.-метод. пос.] / Алла Йосипівна Капська. – К.: УДЦССМ, 2001. – 220 с.
6. Кузнецова Т. В. Технологии реализации программно-целевого подхода к формированию личности в системе непрерывного социально-культурного образования / Т. В. Кузнецова. – М., 2009. - 103с.
7. Слободчиков В. И. Образовательная среда: реализация целей образования в пространстве культуры / В. И. Слободчиков. – М.: Новые ценности образования: Культурные модели школ, 1997.
8. Методи психодіагностики підлітків: [навч.-метод. пос. з пропедевтичної практики для студентів педагогічних і психологічних спеціальностей] / за ред. О. Д. Кравченко, В. Ф. Моргуна. – Полтава, 1995. – 124 с.
9. Оржеховська В. М. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології, моделі: [практико-зорієнтований навч. пос.] / В. М. Оржеховська, В. І. Кириченко, Г. Г. Ковганич. – Х.: Вид-во Точка, 2007. – 192 с.
10. Чернуха Н.М. Формування громадянськості учнівської молоді: інтеграція соціальних впливів суспільства: [Монографія] / Н.М. Чернуха. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 306 с.

Педагогіка

УДК:378

асистент кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини і фізичного виховання Новакова Любов Володимирівна
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України» (м. Тернопіль)

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ І МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ НА ЗАСАДАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Аннотация. В статье обосновано, что оптимизация формирования здоровьесберегающей компетентности будущих врачей на основе междисциплинарной интеграции требует разработки модели такого процесса путем внедрения ее в обучение студентов высших медицинских учебных заведений. Экспериментальная проверка эффективности педагогических условий и модели формирования здоровьесберегающей компетентности будущих врачей на основе междисциплинарной интеграции показала, что в экспериментальных группах значительно возросло количество студентов, у которых сформирован высокий и достаточный уровни этого феномена по

4. Нормативно – правова база МОН України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/osvita-osib-z-osoblivimi-potrebami/normativno-pravova-baza.html
5. Департамент Охорони Здоров'я Львівської Обласної Державної Адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.guoz.lviv.ua/ukr/about/1449.html.
6. Конвенція про права інвалідів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
7. Autism Speaks [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.autismspeaks.org/about-us.

Педагогіка

УДК 378.112:005

кандидат педагогічних наук, доцент,
докторант Муромець Вікторія Григорівна
Київський університет імені Бориса Грінченка (м. Київ)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Аннотация. Статья посвящена проблеме развития общих компетенций студентов магистратуры, рассматриваются тенденции практического подхода к модернизации высшего профессионального образования на компетентностных началах. Презентовано опыт украинских высших учебных заведений в контексте развития универсальных (ключевых, надпредметных) компетентностей студентов магистратуры.

Ключевые слова: компетентностный подход, общие (универсальные, ключевые, трансверсальном, предметные) компетентности, студенты магистратуры, управления развитием, конкурентоспособный специалист, качество высшего образования.

Annotation. The article is devoted to the development of generic competences graduate students, examines trends in a practical approach to the modernization of higher education on the basis of competency. It presented the experience of Ukrainian higher education institutions in the context of the universal (key, transversal) competencies graduate students.

Keywords: competence approach, the general (universal, key transversal, subject) competencies, graduate students, management development, competitive specialist, quality of higher education.

Вступ. Актуальним завданням системи вищої професійної освіти на сучасному етапі є забезпечення якості освітніх послуг на засадах практичної реалізації компетентнісного підходу у підготовці конкурентоздатного фахівця, що відіграє ключову роль у створенні єдиного Європейського освітнього простору. Входження України до європейського та світового освітнього простору супроводжується інтеграційними процесами, збільшенням та розширенням інформатизації. Саме тому пріоритетного значення в умовах світових глобалізаційних процесів набуває підготовки конкурентоспроможних

фахівців на засадах компетентнісного підходу.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є огляд тенденції розвитку загальних компетентностей студентів магістратури у контексті реалізації управлінської діяльності.

Виклад основного матеріалу статті. Вивчення вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, спостереження за процесами, що відбуваються на сучасному етапі реформування вищої освіти і впливають на модернізацію професійної підготовки студентів магістратури, актуалізують урахування парадигмальних змін в освіті, перехід до результатної освітньої парадигми актуалізує визначення (ідентифікацію та діагностику) загальних компетентностей випускників вищої школи.

Відтак, реалізація європейських освітніх цілей, зумовлених глобалізацією усіх сфер сучасного життя і провідною домінантою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, неможлива без ґрунтовного наукового дослідження тенденції розвитку загальних компетентностей студентів.

Саме тому, одними із основних завдань підготовки студентів магістратури є системне підвищення якості освіти на інноваційній основі; визначеність й унормування змісту всіх підсистем освіти, що забезпечує усталену систему знань і загальних (універсальних) компетентностей, потужну професійно кваліфіковану кадрову базу для економічного зростання держави, конкурентоспроможність вітчизняних працівників на зовнішньому ринку праці; створення сприятливих умов для професійного вдосконалення та творчості педагогічних працівників.

Основні положення щодо інтеграції науки і освіти України у європейське співтовариство реалізується низкою програм, зокрема, це проекти: Tuning Educational Structures in Europe (2000), Education at a Glance 2011: OECD Indicators. Glossary. – Paris:2011, International Standard Classification of Education. ISCED 1997 / UNESCO, Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning.

На основі порівняльного аналізу вітчизняних наукових джерел з проблеми впровадження компетентнісного підходу у процес професійної підготовки майбутніх фахівців (В. Андрущенко, Н. Бібік, І. Зимня, В. Сєріков, О. Пометун, А. Хуторської), вважаємо за доцільне розглядати загальні (універсальні) компетентності як надпрофесійні уміння і здібності особистості, які дозволять їй творчо самореалізуватися, соціально взаємодіяти і адаптуватися до мінливих соціально-економічних умов.

На наше переконання, володіння універсальними компетентностями студентами магістратури зможе забезпечити їх успішну професійну реалізацію у різних соціальних сферах і ситуаціях.

Аналізуючи категорію ключових компетентностей, визначених європейськими експертами, О. Овчарук здійснює детальний розгляд ключових компетентностей: автономної дії, інтерактивного використання засобів, уміння функціонувати в гетерогенних групах.

З погляду дослідження проблем підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх менеджерів міжнародних авіаційних перевезень для нас становлять певний інтерес такі аспекти ключових компетентностей, на які звертає увагу дослідниця:

– інтерактивне використання засобів, що передбачає: розуміння їх загалу

проектування і трактується як спосіб вироблення та реалізації планових управлінських рішень, що базуються на комплексному аналізі проблем та проектування сукупності заходів та дій (у формі програми чи проекту), спрямованих на досягнення мети.

У роботах цих вчених зазначається, що зміст педагогічного проектування, крім технологічної складової, містить акт творчої взаємодії учасників освітнього процесу: створення творчих співтовариств, налагодження взаємовідносин в них; рефлексію особистої діяльності суб'єктів освітньої взаємодії, міжособових взаємин, педагогічної взаємодії в цілому.

На думку І. Беха, саме програмно-цільовий підхід передбачає врахування необхідних для досягнення мети ресурсів та визначення ступеню ефективності їх використання у конкретних ситуаціях. У процесі розробки цільової програми визначаються індикатори-критерії, за якими здійснюється моніторинг ефективності реалізації програми. Вчений зазначає, що саме завдяки дійовій системі моніторингу та оцінки ефективності виховної взаємодії проектно-цільовий підхід стає більш гнучким, регульованим, а отже, - більш чітко орієнтованим на досягнення визначеної мети [2].

Програмно-цільовий підхід у виховній діяльності – це метод розробки специфічних планів спільної взаємодії учасників виховного процесу на основі визначення освітніх проблем та формулювання відповідних цілей.

Компонентами програмно-цільового підходу до організації виховного процесу є науково-обґрунтоване прогнозування результатів запровадження цільової виховної програми; постійний моніторинг ефективності упровадження програми; врахування реальних ресурсів і можливостей навчального закладу та учасників виховної взаємодії; організація освітнього простору, спрямованого на досягнення виховної мети, у нашому дослідженні – підвищення рівня вихованості громадянської ініціативності старшокласників.

Ми виходимо з того, що цільова програма – це наступний крок теоретичного представлення змісту виховання після концептуального осмислення проблеми.

Це науково обґрунтована система педагогічних дій, що забезпечує поетапне досягнення прогнозованого результату: від визначення проблеми – до оцінки досягнутих результатів. Власне, цільова виховна програма – це сукупність взаємопов'язаних підходів, спрямованих на досягнення бажаного результату протягом чітко визначеного періоду часу. Іншими словами, цільова програма висвітлює мету, зміст, план і методи виховання, а також форми роботи, розподілені у певному проміжку часу.

Розроблення цільової виховної програми базується на уявленні про виховну взаємодію як сукупність складних процесів, для управління якими необхідні такі умови, як-от: цільова орієнтація, дотримання принципу цілісності, реалізація принципу продуктивного планування, цільовий розподіл наявних ресурсів, забезпечення зворотнього зв'язку та коригування змісту та інтенсивності педагогічних зусиль.

Висновки: Отже, підсумовуючи вищезазначене, досягнення результату розробленої та обґрунтованої нами функціонально-змістовної моделі виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності буде забезпечуватися реалізацією мети, завдань, сукупністю методологічних принципів з урахуванням зазначених організаційно-педагогічних умов.

характеру, переключення, ігри різних видів, змагання, заохочення, аналіз ситуацій, ситуація вибору, аналіз продуктів творчої діяльності, навіювання, переконання, “вибух”; методи соціальної роботи, які мають соціально-педагогічний зміст: підтримування, безпосередній вплив, рефлексія; організаційні: регламентування, нормування.

Форми педагогічної роботи з розвитку громадянської ініціативності старшокласників ми розглядаємо як індивідуальні, групові та масові різновиди організації навчально-виховної діяльності.

Тож саме з цією метою ми поєднували традиційні форми роботи навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи (виховні години, лекції, семінари та ін.) з соціально-педагогічними, які мають на меті інтерактивну форму комунікативної взаємодії: групова робота, комунікативні тренінги, дискусії; бесіди, брейн-сторминг, зустрічі, рольові ігри, психогімнастика, обговорення відеофільмів, консультації, тестування, екскурсії, конкурси, свята, заходи, проектна діяльність тощо.

Ефективне функціонування вищезазначених компонентів структурно-функціонально-змістовної моделі виховання громадянської ініціативності старшокласників не можливе без реалізації психолого-педагогічних та організаційно-педагогічних умов.

Отже, умови – сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів й матеріально-просторового середовища, спрямовані на рішення поставлених завдань [3]; сукупність взаємозв'язаних і взаємообумовлених обставин процесу діяльності [3].

Керуючись об’єктивними можливостями нашого дисертаційного дослідження та пріоритетністю завдань ми й визначили наступні *організаційно-педагогічні умови* виховання громадянської ініціативності старшокласників:

– удосконалення змісту, форм і методів виховної навчально-роботи щодо виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності;

– партнерська взаємодія педагогів загальноосвітніх навчальних закладів, батьків та громади у вирішенні цієї проблеми;

– оптимізація організаційно-методичної підготовки педагогів щодо керування процесом виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності.

Цій підсистемі притаманні внутрішні зв’язки її елементів: мети, завдань, принципів, технологічне забезпечення: зміст, форми та методи (1 блок); організаційно-педагогічні умови (2 блок).

Функціонування функціонально-змістовної моделі виховання громадянської ініціативності старшокласників, включає технологічний блок та блок психолого-педагогічних умов, забезпечуючи реалізацію очікуваного результату, яке логічно завершує модель функціонально-змістовна модель виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності

Для організації виховання громадянської ініціативності учнівської молоді ми скористались програмно-цільовим підходом, у відповідності до якого, за І. Бехом, освіта має випереджальний характер й зумовлюється не наявною ситуацією, а цілями освітнього процесу та розробленою програмою дій [2, с. 228].

Програмно-цільовий підхід сучасними науковцями І. Колєсніковою Т. Кузнецовою, В. Слободчиковим [7] та ін. розглядається в контексті теорії

як таких, що дають можливість особистості взаємодіяти з навколишнім світом, тобто здатність інтерактивно застосовувати мову, символіку, тексти у різноманітних формах і ситуаціях для досягнення цілей, розвитку знань і власних можливостей, розуміти світ і брати участь у діалогах з оточенням; здатність використовувати знання та інформаційну грамотність як базис для формування власних можливостей варіантів дії, позицій, прийняття рішень та активних дій;

– уміння функціонувати в соціально гетерогенних групах передбачає здатність жити і взаємодіяти з іншими, що пов’язано з полікультурним суспільством у широкому сенсі (взаємодія з людьми, що спілкуються іншими мовами та відрізняються поглядами); це дозволяє людині проявляти ініціативу, підтримувати та керувати власними взаєминами з іншими, спільно визначати цілі, улагоджувати конфлікти [6].

Цікавим на нашу думку є презентація таких трьох блоків ключових компетентностей, дослідницею О. Михановою [4]. Поряд із мотиваційними й функціональними компетентностями дослідник називає і соціальні компетентності, що пов’язані з оточенням, життям суспільства, соціальною діяльністю (здатність до співпраці, уміння розв’язувати проблеми в різних життєвих ситуаціях, навички взаєморозуміння, соціальні й громадянські цінності та вміння, комунікативні навички, мобільність у різних соціальних умовах, уміння визначати особисту роль у суспільстві тощо) [4, с. 148].

На переконання В. Краєвського, надпредметні компетенції – найбільш універсальні і узагальнені, розроблені здібності та вміння (тобто способи дії), які дозволяють індивіду усвідомлювати ситуацію, домагатися результатів у різних сферах життя в рамках певного суспільства. Надпредметні компетенції розвиваються у ході професійно-освітнього процесу вищого навчального закладу як підсумок їх оптимального застосування. Надпредметні компетенції проявляються у надпредметні діяльності, тобто можуть бути реалізовані у різних ситуаціях [4, с. 10].

Дослідження вітчизняної наукової літератури у контексті проблеми підвищення якості підготовки висококваліфікованих фахівців доводять, що професійна компетентність на сучасному етапі визначається не стільки високим рівнем предметних компетентностей, скільки сформованістю таких надпредметних компетентностей як:

– усвідомлення сутності обраної професії;

– обов’язку перед суспільством, професією;

– розуміння відповідальності за прийняті рішення;

– уміння працювати ефективно, як індивідуально, так і в команді;

– уміння реалізувати на практиці методи ефективної комунікації, як у професійному середовищі, так і в соціумі (написання звітів, презентація матеріалів, видача та прийом чітких інструкцій);

– компетентність у сфері проектування;

– творчий пошук у професійній сфері;

– розуміння потреби самонавчання протягом усього життя.

Таким чином можна стверджувати, що надпредметні компетентності у сукупності з професійними і визначають компетентність студентів магістратури як майбутніх управлінців. Це компетентності, що відносяться до самої людини як особистості, суб’єкта діяльності й спілкування; до взаємодії людини та соціальної сфери; до діяльності людини загалом.

Як стверджує власний науково-педагогічний досвід роботи у вищій школі, у рамках освітнього процесу університетської освіти саме надпредметні (ключові, загальні) компетентності можуть бути розвинені при створенні умов:

– активне залучення студентів до здійснення досліджень, проектування, керівництва, моделювання діяльності фахівця через діяльнісний характер навчання;

– орієнтація цілісного освітнього процесу вищого навчального закладу на розвиток самоосвітньої компетентності і відповідальності студента;

– формування комфортних психологічних умов для отримання досвіду постановки і досягнення цілей;

– організація ефективної роботи у команді;

– дотримання корпоративного стандарту;

– демонстрація професорсько-викладацьким складом особистісного компетентнісної поведінки.

У низці європейських документів про освіту, зокрема, The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade, Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education (Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009) наголошується на необхідності забезпечення істотного зростання загальної компетентності студентів магістратури з відповідною розробкою профілю фахівця-управлінця, який володіє загальними компетентностями: (інструментальними, міжособистісними, системними).

Важливе значення мають результати проекту "*Tuning Education Structures in Europe" ("Налагодження освітніх структур у Європі")* [8], підтриманого Європейською Комісією, в якому для реалізації цілей Болонської декларації поставлене завдання визначити точки конвергенції та виробити спільне розуміння кваліфікацій за рівнями в термінах компетенцій як результатів навчання.

Проектом запропонована теоретична модель компетенцій майбутніх фахівців та виокремлено такі категорії загальних компетенцій: *інструментальні* (когнітивні здібності, методологічні здібності, технологічні вміння, лінгвістичні вміння, комунікативні компетенції); *міжособистісні* (вміння виражати почуття та відношення, критика та самокритика, вміння працювати в колективі тощо); *системні* (поєднання розуміння, ставлення та знання, що дозволяє аналізувати складові системи та її цілісність, вміння планувати системні зміни, конструювати нові системи).

Загальні компетенції слід трактувати як універсальні, ключові, над-професійні, які мають бути притаманні фахівцю будь-якого напряму підготовки, спеціальності та кваліфікації, що здобув вищу освіту.

У контексті створення єдиного європейського освітнього простору йдеться про так звані трансверсальні компетенції [1], що базуються на знаннях, розумінні, здібностях і відносинах в сферах: громадянської культури, міжкультурної взаємодії, міжпоколінних відносин, соціальної відповідальності та розвинутої економіки в умовах глобалізації, заснованої на знаннях (здатність до безперервної освіти та самоосвіти протягом життя, академічної та професійної мобільності, готовність до участі у різних науково-дослідних проектах (у тому числі міжнародних). У нашому розумінні, не тільки викладач вищої школи має оволодіти такими трансверсальними компетенціями, а й відповідно студенти другого магістерського рівня.

підпорядковується загальній меті соціально-педагогічної діяльності, яка у свою чергу, виходить із соціального замовлення і відповідних завдань.

Ми погоджуємося з думкою Т. Федорченко, що соціальне замовлення сьогодні – це підготовка до включення у самостійне життя, їх позитивна соціальна адаптація і удосконалення себе протягом усього життя. Соціальне замовлення визначає процес соціалізації особистості, яка має бути випереджальною [9, с. 67].

Реалізація завдань нашого дослідження вимагала врахування мети, завдання, змісту, структури, форм і методів, принципі, психолого-педагогічних та організаційно-педагогічних умов.

Базовими принципами для реалізації нашої функціонально-змістової моделі виховання громадянської ініціативності старшокласників є ті, що ґрунтуються на методологічних засадах сучасної науки, зокрема: системності, безперервності, превентивності, інтегративності, гуманізації взаємин, діалогової взаємодії, відкритості, толерантності, індивідуального підходу.

Визначаючи поняття „система", ми погоджуємося з думкою В. Оржеховської, яка визначає її як сукупність елементів, які знаходяться у стосунках і зв'язках між собою, створюючи певну цілісність, єдність [9, с.156].

Отже, *метою* функціонально-змістовної моделі є виховання громадянської ініціативності старшокласників.

Завданням функціонально-змістовної моделі є: визначення впливу соціального мікросередовища позакласної діяльності на процес розвитку у старшокласників громадянської ініціативності; розробка методичної системи підготовки педагогів ЗНЗ до виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності.

Мета і принципи функціонально-змістовної моделі реалізовувались у її змісті, який включає у себе розробку і здійснення комплексу різних напрямів діяльності, що сприяли підвищенню рівнів вихованості цієї громадянської якості серед старшокласників.

Технологізація виховної роботи передбачає розробку шляхів результативного цілеспрямованого педагогічного впливу.

Нам імпонує підхід А. Капської, яка визначає педагогічну технологію як різновид соціальної технології, інтегруючи в собі якості як соціальної, так і педагогічної технології [5, с. 82]. Дослідниця під педагогічними технологіями розуміє певну програму дій педагога, його співробітництво з індивідом чи соціальною групою в прогнозованих чи спонтанних умовах з метою досягнення оптимального результату [5, с. 26]. Тобто можна передбачити, що вищезазначена програма містить низку організаційних форм і методів роботи.

Ми у свою чергу у межах розробленої функціонально-змістовної моделі виховання громадянської ініціативності старшокласників будемо розглядати її в сукупності форм і методів педагогічної діяльності.

За визначенням С. Гончаренка, метод – це частина педагогічної діяльності, як дія він має свою мету, що підпорядкована головній меті педагогічної діяльності [3, с. 243].

Розрізняються наступні методи, що використовуються у педагогічній роботі: аналіз, синтез, індукція, дедукція, спостереження, опитування, моделювання, експеримент; педагогічні: формування свідомості, досвіду поведінки, стимулювання і корекція поведінки; соціально-педагогічні – інформування, позитивний приклад, перспективи, перенавчання, реконструкція

матеріалізованих, адже складається з мети, завдань, психолого-педагогічних умов, організаційних умов, принципів, способи реалізації та очікуваного результату.

Результатом моделювання повинна стати модель, у нашому випадку це функціонально-змістова модель виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності.

У свою чергу комплексний підхід до цієї проблеми передбачає такі методологічні установки: особистісно-орієнтований підхід; системний підхід та гуманістичний принципи, принцип співробітництва, принцип партнерства та принцип нарощування виховних впливів.

Ідея свободи вибору як невід'ємної складової гуманізації наголошується в працях академіка І. Беха.

На думку вченого, гуманізація представляє собою людяність виховних й освітніх стосунків, визнання цінності дитини як особистості, її права на свободу, щастя, соціальний захист як людини, на розвиток і вияв її здібностей та індивідуальності. Науковець відзначає, що психологічною основою гуманістичного напрямку розвитку особистості є вільне прийняття особистістю морального рішення [2, с. 56].

Особистісно-орієнтований підхід, на думку ученого, припускає взаємодію підлітка та педагога на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, де кожна зі сторін має певну свободу у виборі змісту, методів, форм діяльності, однак погоджуючи свої уподобання з партнером по взаємодії, їхні відносини будуються на засадах взаєморозуміння та довіри.

Цей підхід має такі принципи як рефлексії та ампліфікації, отже розглянемо більш детально ці принципи. Дослідник стверджує, що такий підхід включає й нероздільність навчання й виховання, що полягає в їх органічному поєднанні, підпорядкованості змісту, формуванні цілісної всебічно розвинутої особистості.

Як стверджує Н. Чернуха, методологічні засади інтеграційних процесів у освітньому середовищі, інтеграція виховних соціальних впливів суспільства як складової соціального виховання та основні підходи до визначення сутності та компонентів інтеграційних соціалізаційних процесів дають підставу стверджувати, що інтеграція виховних соціальних впливів суспільства є невід'ємною складовою соціального виховання в сучасних соціокультурних умовах [10, с.116].

Таким чином, узагальнення підходів до моделювання педагогічних процесів дало нам можливість визначити головні ознаки функціонально-змістовної моделі виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності.

Це, по-перше, її структурність та зміст (виокремлення складових компонентів і елементів та з'ясування зв'язків між ними).

По-друге, функціональність (технологізація процесу, що передбачає визначення методів, організаційних форм, засобів впливу, послідовністю використання інструментарію).

Отже, у нашому дослідженні ми виходили з того, що модель, яку ми розробили, повинна представляти собою певну систему, яка складається з окремих, взаємопов'язаних між собою елементів і забезпечує цілісність процесу виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності. Таким чином, єдність структурних елементів моделі

Як зазначає Національний експерт з реформування вищої освіти (проект Tuning, 2012) Юрій Рашкевич у своїй доповіді «Компетентнісний підхід у побудові освітніх програм» виокремлює саме загальні (generic) компетентності, що презентуються через знання, розуміння, навички та здатності, якими студент оволодіває у рамках виконання певної програми навчання, але які мають універсальний характер.

Саме ця універсальність загальних компетентностей здобувається у рамках певної навчальної програми, але зберігають свою вартість для довільної іншої програми, вважаються важливими певними соціальними групами (наприклад, роботодавцями, випускниками); повинні бути збалансовані із спеціальними компетентностями, надають додаткові (часто вирішальні) перспективи для працевлаштування [5].

Згідно результатів проекту Tuning переліку компетентностей визначається переважно емпіричним шляхом із застосуванням методів опитування і консультацій із зацікавленими сторонами, зокрема, студентами, випускниками, роботодавцями та викладачами вищих навчальних закладів. За критеріями пріоритетності, поширеності та частоти вживання виявлено 30 найважливіших загальних компетентностей та специфічні компетентності в дев'яти предметних областях (ділове адміністрування, європейські студії, історія, математика, медсестринська справа, науки про землю, освітні науки, фізика, хімія).

Як свідчать дослідження Юрія Рашкевича [5] до загальних компетентностей відносяться наступні складові: інструментальні (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності); міжособистісні (соціальна взаємодія та співпраця); системні (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань). Розкриємо їх більш детальніше.

Ключові інструментальні компетентності представлено наступними складовими: здатність до аналізу і синтезу; здатність до організації і планування; базові загальні знання: засвоєння основ базових знань з професії; усне і письмове спілкування рідною мовою; знання другої мови; елементарні комп'ютерні навички; навики управління інформацією (уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел); розв'язання проблем; прийняття рішень.

До ключових міжособистісних компетентностей відносимо*:* здатність до критики та самокритики; взаємодія (робота в команді); міжособистісні навики та уміння; здатність працювати у міждисциплінарній команді; здатність спілкуватися з експертами з інших галузей; позитивне ставлення до несхожості та інших культур; здатність працювати у міжнародному середовищі; етичні зобов'язання.

Ключові системні компетентності представлені наступними складовими: здатність застосовувати знання на практиці; дослідницькі навики і уміння; здатність до навчання; здатність пристосовуватись до нових ситуацій; здатність породжувати нові ідеї (креативність); лідерські якості; розуміння культури та звичаїв інших країн; здатність працювати самостійно; планування і управління проектами; ініціативність та дух підприємництва; турбота про якість; бажання досягти успіху.

Висновки. Таким чином можна стверджувати, що у європейських документах у сфері вищої освіти визнано надзвичайно велику системоутворювальну роль вищезазначених загальних компетентностей

незважаючи на дискусійний характер їх переліку. Подальшим питанням для розв'язання цього питання є дослідження розвитку загальних компетентностей студентів магістратури у контексті реалізації управлінської діяльності.

Література:

1. Вельш В. Трансверсальность. Трансверсальный разум и разум вообще / Вольфганг Вельш // Культура у філософії XX століття. Матеріали IV Харківських міжнародних Сковородинівських читань (30 вересня – 1 жовтня 1997р.) – Харків: Університет внутрішніх справ, 1997. – С. 22-33.

2. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.

3. Краевский В.В. Предметное и общепредметное в образовательных стандартах [Текст] / В.В. Краевский А.В. Хуторской. – 2003. – 10 с.

4. Миханова О. П. Формирование универсальных компетенций: от теории к практике / О. П. Миханова // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки. – 2009. – № 4 (12). – С. 145–151.

5. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова пардигма вищої освіти: практичний довідник / Ю. М. Рашкевич. – Л., 2014. – 245 с.

6. Овчарук О. В. Компетентісний підхід в освіті: загальноєвропейські підходи / О.В.Овчарук // Інформаційні технології і засоби навчання. 2009. №5 (13). Режим доступу до журналу: http://www.ime.edu-ua.net/em.html

7. Hutmacher Walo. Key competencies for Europe: Report of the Symposium Berne, Switzerland, 27-30 March 1996 / Council for Cultural Co-operation (CDCC) // Secondary Education for Europe Strasburg. – 1997. – P. 11.

8. Tuning Educational Structures in Europe. – http://www.europa.eu.int/comm/education/ policies/educ/tuninig/tuning_en.html, 25.10.2005 p.

Педагогика

УДК 384.4:616-084

кандидат наук по социальным коммуникациям,
заведующий кафедрой физической культуры
Мухамедьяров Наиль Нариманович
Государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего образования Республики Крым
«Крымский инженерно-педагогический университет» (г. Симферополь)

УНИВЕРСИТЕТ – ЦЕНТР ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-КОММУНИКАЦИОННОЙ СРЕДЫ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ

Аннотация. Университет – центр формирования социально-коммуникационной среды здорового образа жизни. Проанализированы результаты анкетирования 135 студентов 1-2 курсов трёх Крымских вузов на выявление уровня ориентации современной молодёжи (студенчества) на здоровый образ жизни. Представлен анализ полученных ответов на вопросы : «Какая информация о здоровье интересует Вас в первою очередь » ?, «С какой целью Вы обращаетесь к информации о здоровье»?, «Каким каналам получения информации о здоровье Вы отдаёте предпочтение»?, «Каким

Педагогіка

УДК 373.5: 316.728: 374-053.6

аспірант Нємцева Тетяна Олександрівна
Інститут проблем виховання НАПН України (м. Київ)

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІНІЦІАТИВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Аннотация. В статье презентована авторская структурно-содержательная модель воспитания гражданской инициативности старшеклассников во внеурочной деятельности. Автром освещается сущность программно-целевого подхода, а также особенности его использования как условия повышения ефективности воспитания гражданской инициативности старшеклассников во внеурочной деятельности.

Ключевые слова: гражданская инициативность, старшеклассники, моделирование, воспитание, проектирование, формы, методы.

Annotation. In the article author presented the structural and substantial model of civic education initiative high school students in extracurricular activities. By author highlights the essence of the program approach, and especially its use as a condition for greater efficiencies civic education initiative high school students in extracurricular activities.

Keywords: civil initiative, seniors, modeling, education, design, forms, methods.

Вступ. Дослідження теоретичних засад виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності шляхом опрацювання найбільш важливих наукових праць з означеної проблеми.

З'ясовано, що громадянська ініціативність поряд із громадянською свідомістю, почуттям громадянської гідності, почуттям громадянської відповідальності та обов'язку, громадянською мужністю, прихильністю до державних інтересів, національною гідністю, готовністю захищати Батьківщину, піклуванням про державну мову, про природу, правосвідомістю, повагою до національних традицій, державним оптимізмом входить до блоку громадянських цінностей. Ефективне виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності вимагає діагностики реального стану розвитку цієї якості.

Формулювання мети статті та завдань. Осмислення теоретико-методологічних засад громадянської ініціативності, її сутності і структури сприяло розробці структурно-функціональної моделі вихованості громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності.

Виклад основного матеріалу статті. Створюючи модель виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності, ми розглядаємо її як цілісний та комплексний процес, але водночас, єдність структурних елементів структурно-функціональної моделі підпорядковується загальній меті, що спрямована на реалізацію соціального замовлення і відповідних завдань.

Спираючись на класифікацію моделей Г.Бала [1], ми визначили, що функціонально-змістова модель, яку ми розробили, належить до

потребностей пользователей информации о здоровье; 2) степень использования респондентами разных социально-коммуникационных каналов получения информации, рейтинг приоритетов; 3) выявление информационных потребностей, связанных с проблемами здоровья; 4) определения наиболее эффективных с точки зрения пользователей видов информационных ресурсов, продуктов и услуг относительно формирования ЗОЖ. Таким образом, проведенное социологическое исследование в рамках мониторинга информационных потребностей и информационного поведения пользователей создает возможности проследить исследуемые вопросы в динамике, выявлять возникающие тенденции и использовать полученные данные для создания целостной системы распространения, сохранения и обеспечения доступа к качественной информации обеспечения здорового образа жизни в вузах.

Литература:

1. Андрианов Т. В. Социально-коммуникационные аспекты управления процессом формирования здорового образа жизни студентов [Текст] / Андрианов Т. В., Андрианов В. Э., Марчик В. И. // Социальные коммуникации современного мира: материалы первой междунар. конф., г. Запорожье, 19-20 февраля 2009 г. – Запорожье, 2009. – С. 159-160

2. Андрющенко А. А. Система библиотечно-информационного обеспечения отрасли физической культуры и спорта Украины [Текст] : автореф. дис. на соискание наук. степени канд. мед. наук: спец. 07.00.08 – «Книговедение, библиотековедение, библиографоведение» / А. А. Андрущенко. – Х., 2003. – 20 с.

3. Апанасенко Г. Л. Валеология на рубеже веков / Г. Л. Апанасенко: [Электронный ресурс]. – Режим доступа:http://holimed.lviv.ua/rus/r-08-san-007.htm1. – Название с экрана.

1. Andrianov V. T. Social and communication aspects of management of process of formation of healthy lifestyle of students [Text] / T. V. Andrianov, V. Andrianov., Marchik V. I. // Social communications of the modern world : proceedings of the first Intern. Conf. M. Zaporozhye, 19-20 February 2009 – Zaporozhye

2. Andryushchenko A. A. System of library and information of industry of physical culture and sports of Ukraine [Text]: author. dis. for candidate of Sciences. the degree candidate. der. Sciences: spec. 07.00.08 – "Bibliology, library science, bibliography" / A. O. Andruschenko. – H., 2003. – 20 C.

3. Apanasenko G. L. Valueology at the turn of the century / G. L. Apanasenko: [Electronic resource]. – Access mode: http://holimed.lviv.ua/rus/r-08-san-007.htm1. – Title from the screen.

источникам информации о здоровье Вы отдаёте предпочтение?» Определены четыре блока проблем связанных с формирование жизненных приоритетов для создания целостной системы информационного обеспечения здорового образа жизни в вузах.

Ключевые слова: Здоровье, здоровый образ жизни, информационное обеспечение.

Annotation. Analyzing the results of survey of 135 1-2 course Crimean student's for identifying the level of modern youth's orientation on healthy lifestyle. There is the representation of received answers for the following questions: "Which health information interests you first?", "What is the purpose you are accessing health information?", "Which informational channels do you prefer?". There are identified four sets of problems associated with the formation of vital priorities for the creation of an integrated management of informational healthy lifestyle system in universities.

Keywords: Health, healthy lifestyle, informational support.

Введение. Университет – центр, который способствует приобретению, сохранению и укреплению здоровья через формирование целостной системы информационного обеспечения здорового образа жизни (ЗОЖ) как здоровых, так и больных людей. В данном случае речь идет о необходимости и перспективности соблюдения установок (ЗОЖ) на протяжении всего жизненного цикла человека, что будет способствовать значительному снижению уровня заболевания детей, подростков, юношества и взрослых. Мировое содружество, принимая основополагающие нормативно-правовые акты, все больше считается с необходимостью обеспечения прав человека на сохранение и укрепление здоровья. Основные идеи, которые содержат главные мировые документы по вопросам здоровья, свидетельствуют о чётком осознании того, что эффективным путем достижения максимально возможного здоровья является внедрение здорового образа жизни и создания благоприятной окружающей среды, которая понимается в широком смысле как социально-экономическое, культурное и физическое окружение человека. Подчеркивается, что лишь осознание этих истин как отдельными личностями, так и широким в целом население является необходимым, но недостаточным условием здоровья. Необходимы конкретные действия относительно обеспечения осведомленности людей (Орхуска конвенция 1998 г.); установление доверчивых отношений между населением, органами охраны здоровья и специалистами относительно контроля за состоянием собственного здоровья, предупреждения заболеваний и планирования здоровья (Амстердамская декларация 1994 г.); предотвращение распространения и ликвидация инфекционных заболеваний (программы иммунизации и вакцинации населения 1991г.); борьба с распространением неинфекционных болезней (программа СПИД 1987г.); искоренение вредных привычек и уменьшения вреда от рискового поведения (Европейский план действий относительно борьбы с потреблением табака 1987г., Законодательная стратегия для освобождения Европы от курения, Мадридская хартия по борьбе с употреблением табака 1988г., Европейская хартия относительно алкоголя 1995г.; рекомендации относительно осуществления политики и стратегий (ВООЗ/ЮНЕЙДС по профилактике и борьбе с болезнями, которые передаются половым путем 1997г.; инвестиции к сфере охраны здоровья (реформирование

системы охраны здоровья) и окружающей среды, а также развитие инфраструктуры здорового образа жизни и программы контроля за вредом (Веронская инициатива 1999г., GMP 1991г.).

Реализовывая положение Конвенции ООН о правах ребенка, ЮНИСЕФ уделяет особенное внимание защиты прав молодых граждан на сохранение здоровья. Среди главных положений Конвенции ООН можно назвать те, что непосредственно касаются предмета данного исследования, а именно:

ст. 17 Конвенции фиксирует право ребенка на доступ к информации и материалам из разных национальных и международных источников, которые способствуют социальному, духовному и моральному благополучию, а также физическому и психическому здоровью;

ст. 24 Конвенции, согласно с которой декларируется право ребенка на пользование наиболее совершенными услугами системы охраны здоровья и средствами лечения болезней и возобновления здоровья, а также пропаганды в отрасли здоровья и питания;

ст. 33 Конвенции провозглашает, что ребенок и молодой человек имеют право на защиту от употребления наркотических средств. Следует отметить, что большинство программ ЮНИСЕФ последних времен посвящается проблемам укрепления здоровья молодежи и профилактике ВИЧ/СПИДА.

Соблюдение норм здорового образа жизни, ответственность за состояние своего здоровья зависит, в первую очередь, от самого человека, уровня его сознания и самосознания, интеллекта, культуры, способности воспринимать собственное здоровье как наивысшую ценность. К сожалению, большая часть народа России, особенно молодежь не слишком проникается собственным здоровьем в частности в юные годы. Лишь со временем, в зрелом и преклонном возрасте при наличии приобретенных болезней, часто со значительным опозданием, приходит осознание важности проблемы приобретения, сохранения, укрепления и поддержки здоровья на протяжении всей жизни. Выход из этой ситуации видится в ориентировании на здоровый образ жизни, в этом могут помочь образовательные учреждения, объединив свои усилия, приобретенный многолетний опыт, кадровый и ресурсный потенциал, поскольку очевидно, что разрозненные, спонтанные и спорадические действия, которые самостоятельно выполнялись на протяжении многих лет, довести до пользователей информацию и знания связанные со здоровым образом жизни, не дали надлежащего результата.

Цель исследования. Целью данного исследования является обоснование научных основ объединения усилий относительно формирования целостной системы информационного обеспечения (ЗОЖ) через вовлечения разных структур университета, с своим широким потенциалом, для повышение качества и расширения ассортимента информационных ресурсов, продуктов и услуг, усовершенствования сервисных возможностей при условиях активного развития информационно-компьютерных технологий (ИКТ), в частности Интернет, диверсификации средств и каналов социальной коммуникации.

Необходимость вовлечения университета в процесс распространения информации о (ЗОЖ) свидетельствуют результаты проведенного нами анкетирования 135 студентов 1-2 курсов нашего вуза (инженерно-педагогического факультета, факультета экономики и психолого-педагогического факультета), Крымского юридического института ((ф)АГП РФ) и Академии природоохранного и курортного строительства (КФУ).

Таблица 7

Распределение ответов на вопрос «Каким источникам информации о здоровье Вы отдаёте предпочтение?»

№	Варианты ответов	Доля, %
1	Книгам	32,5
2	Газетам	5,9
3	Журналам	10,3
4	CD-ROM	-
5	Компакт-дискам	-
6	Интернет-ресурсам	77,7

Выяснено, что все респонденты заинтересованы в получение информации относительно проблем здоровья. Они стремятся к осведомленности в первую очередь относительно физического - 72,5%, психического - 46,6%, интелектуального - 22,9%, духовного -18,5%, социального - 12,5%, репродуктивного - 8,1% здоровья. Кроме того, 77,7% респондентов заинтересованны в информации общего характера, посвященной здоровому образу жизни, о алкоголизме 18,5%, наркомании 13,3%, венерических болезнях 13,3%, тобакокурение 9,6%, токсикоманию 7,4% и по профилактике пьянства и алкоголизма 7,4%. При этом среди целевой установки на чтение такой литературы преобладают две: на здоровый образ жизни 39,3% и самообразование 28,1%. Среди других для налаживания личной жизни 20% , свободное время 17,7%, изучение учебного курса «Валеология» («Безопасность жизнедеятельности») и научная деятельность занимают значительно меньший удельный вес. Эти данные дают возможность вносить коррективы к смысловым приоритетам, которые свидетельствуют о том, что молодёжь в первую очередь нужна информация профилактического характера. Результаты анкетирования показали, что большую часть жизненно важной информации молодежь усваивает спонтанно, спорадически и часто не осознано. Значительную часть респонденты отдают преимущество интернету (84,4%).

Выявлено, что библиотека занимает лишь пятое место среди приоритетных каналов получения информации о здоровье, что свидетельствует о достаточно невысоком авторитете библиотек среди молодежи Крымского региона. Анализ социально-коммуникационных структур Крымского региона позволили сделать ряд обобщающих выводов. Процессы информирования детей, молодежи и взрослых в настоящее время имеют, как правило, стихийный и нескоординированный характер. Информационные материалы часто не учитывают возрастные и половые различия пользователей. Спрос на информационные материалы, посвященные проблемам духовного, психического, физического, социального здоровья в настоящее время значительно превышает предложения. Актуальные темы, которые касаются здоровья, очень часто не освещаются в прессе, средствах массовой информации, и иногда характеризуются тенденциозностью. Интернет, которому предоставляет преимущество молодежь, переполненный некачественной или вредной информацией.

Выводы. Анализ результатов анкетирования, которым было охвачено студенты трёх высших учебных заведений Республики Крым, создало возможности уточнить четыре блока проблем: 1) наличие и специфика

резервах относительно широких возможностей, связанных с предоставлением информации, которая способствует формированию культуры здоровья.

Таблица 5

Распределение ответов на вопрос «Как часто Вы интересуетесь информацией о здоровье?»

№	Варианты ответов	Доля, %
1	Ежедневно	16,2
2	Еженедельно	13,3
3	Ежемесячно	5,9
4	Иногда	25,9
5	По мере необходимости	31,8
6	Не интересуюсь	2,2
7	свой вариант ответа	-

Проведенные исследования также дали возможность выяснить, насколько удовлетворяет респондентов информация о здоровье (табл. 6). Удовлетворяет полностью - 48,8%, удовлетворяет наполовину -19,2%, удовлетворяет частично - 18,5%, не удовлетворяет - 6,6% и сложно ответить - 5,9%.

Таблица 6

Распределение ответов на вопрос удовлетворяет «Удовлетворяет ли Вас информация о здоровье?»

№	Варианты ответов	Доля, %
1	Удовлетворяет полностью	48,8
2	Удовлетворяет наполовину	19,2
3	Удовлетворяет частично	18,5
4	Не удовлетворяет	6,6
5	сложно ответить	5,9
6	свой вариант ответа	-

Анализ ответов на вопрос «Каким источникам информации о здоровье Вы отдаёте предпочтение?» (табл. 7) продемонстрировал, что на первое место поставили (77,7%) – интернет-ресурсы, как один из самых удобных каналов получения информации при возникновении тех или других затруднений. На втором месте студенты рассматривают возможность получения домой традиционных источников информации о здоровье (книг, газет, журналов и тому подобное). Вполне естественно, что исходя из условий современной жизни, студенты используют как традиционные книги (32,5%) так и интернет-ресурсы (77,7%). Вместе с тем прослеживается тенденция относительно усиления приоритетности электронных ресурсов за счет послабления роли традиционных источников информации о ЗОЖ.

В анкетировании принимали участие 43,7% - мужского пола и 56,3% - женского.

Состав респондентов, которые принимали участие в анкетном опросе - 95% из них составляет молодежь возрастом 17-21 год; по 2,5% – возрастом 22-25 и 26-30 лет. Анкетирование направленно на выявление уровня ориентации современной молодёжи (студенчества) на здоровый образ жизни и формирование жизненных приоритетов.

Распределение ответов на вопрос «Информация которой проблематики о здоровье Вас интересует в первую очередь?»

Физическое здоровье - 72,5%, психическое здоровье - 46,6%, интеллектуальное здоровье - 22,9%, духовное здоровье - 18,5%, социальное здоровье - 12,5%, репродуктивное здоровье - 8,1%, совсем не интересует - 3,7%. Исследование продемонстрировало разное отношение к перечисленным ценностям. Оно, в частности, выявило, что ценности физического здоровья и духовное здоровья, которые интересовали нас больше всего, получили далеко расположенные один от другого ранги. Да, физическое здоровье все респонденты отвели первый ранг, а духовному здоровью – лишь четвёртый. Настолько отдаленные один от другого ранги свидетельствуют об определенном кризисе самосознания, о недостаточном понимании тесной взаимосвязи физического и духовного. И это во многом определяет поведение человека, его образ жизни. Именно понимание сущности физического и духовного через получение и усвоение соответствующей информации дает возможность: осознать физическое и духовное как общечеловеческие ценности; получить систему знаний о духовном, психическом, социальном, физическом, интеллектуальном и репродуктивном здоровье; сознательно и целеустремленно приобретать, хранить, поддерживать и возобновлять здоровье на протяжении всей жизни.

Таблица 1

Распределение ответов на вопрос «Информация, которой проблематики о здоровье Вас интересует в первую очередь?»

№	Варианты ответов	Доля, %
1	Физическое здоровье	72,5
2	Психическое здоровье	46,6
3	Социальное здоровье	12,5
4	Духовное здоровье	18,5
5	Интелектуальное здоровье	22,9
6	Репродуктивное здоровье.	8,1
7	другое (указать, какое именно)	1,48
8	Совсем не интересует	3,7

Анализ полученных ответов на вопрос «Какая информация о здоровье интересует Вас в первою очередь»? продемонстрировали нижеприведенные данные (табл. 2).

Подавляющее большинство респондентов (77,7%) интересуется в первую очередь информацией общего характера, посвященной здоровому образу жизни. Второе место занимают интерес к информации о алкоголизме (18,5%), третье – о наркомании и венерических болезнях по (13,3%), четвертое -

табакокурение (9,6%), пятое – про токсикоманию и профилактике пьянства и алкоголизма по (7,4%). При этом необходимо учитывать, что проблема культуры здоровья относительно вредных привычек и венерических заболеваний принадлежат к деликатным. Поэтому, невзирая на анонимность анкеты, по-видимому, определенное количество респондентов не желало проявить явную заинтересованность относительно получения этой информации. Эту специфику должны учитывать во время внедрения адекватной системы информационного обслуживания в этой сфере. В частности, возможность роста количества виртуальных пользователей веб-сайтов, которые не «рискуют непосредственно обращаться к подобного рода информации.

Таблица 2

Распределение ответов на вопрос «Какая информация о здоровье интересует Вас в первою очередь?»

№	Варианты ответов	Доля, %
1.	про здоровый образ жизни.	77,7
2	про наркоманию.	13,3
3	про токсикоманию.	7,4
4	про тобакокурение.	9,6
5	про алкоголизм.	18,5
6	по профилактике пьянства и алкоголизма.	7,4
7	про венерические заболевания.	13,3
8	другое (указать, какое именно)	2,2

Не меньшее значение имеет целевая установка пользователей, о чем свидетельствуют результаты ответов респондентов на вопрос: «С какой целью Вы обращаетесь к информации о здоровье»? (табл. 3).

Ранжир ответов удостоверяет, что 63,7% респондентов пытаются получить адекватную информацию для практического соблюдения правил здорового образа жизни; 28,1% – для самообразования; 20% – для налаживания личной жизни, 17,7% – в свободное время, 2,9% – в учебных целях (изучение курса «Безопасность жизнедеятельности» и др.); и 0,7% респондента для научной деятельности. Следовательно, информация о здоровье нужна респондентам практически для всех главных сфер жизнедеятельности. Обратите внимание - образовательное и научное назначение информации о здоровье оказались на последних местах.

Таблица 3

Распределение ответов на вопрос «С какой целью Вы обращаетесь к информации о здоровье?»

№	Варианты ответов	Доля, %
1	Здоровый образ жизни	63,7
2	Самообразование	28,1
3	Изучение учебного курса «Валеология» («Безопасность жизнедеятельности» и др.)	2,9
4	Научная деятельность	0,7
5	Свободное время	17,7
6	Личная жизнь	20
7	свой вариант ответа	1,48

Второй блок анкеты касался выяснения приоритетов ведущих коммуникационных каналов получения информации о здоровье.

Ответы на вопрос «Каким каналам получения информации о здоровье Вы отдаёте предпочтение»? показали такие результаты (табл. 4). Ранжир ответов удостоверяет, что респонденты предоставляют преимущество интернету (84,4%), телевидению (28,8%), родителей (20%), рекомендациям преподавателей (14%), библиотеке (13,3%), ровесников (8,1%) и радио (5,9%). Обратите внимание на четвёртое и пятое место - рекомендации преподавателей и библиотека, как каналы получения информации о здоровье, свидетельствует о недостаточно высоком авторитете у студентов. Необходимо задуматься о содержании и методах преподавания дисциплин дающих информация о здоровье.

Таблица 4

Распределение ответов на вопрос, «Каким каналам получения информации о здоровье Вы отдаёте предпочтение?»

№	Варианты ответов	Доля, %
1	Радио	5,9
2	Телевидение	28,8
3	Библиотека	13,3
4	Интернет	84,4
5	Рекомендации преподавателей	14
6	Рекомендации родителей	20
7	Рекомендации ровесников	8,1
8	свой вариант ответа	2,9

Результаты анкетирования засвидетельствуют, что молодежь недостаточно активно интересуется информацей о здоровье (табл. 5). По принципу уменьшения ответы распределились таким образом: «по мере необходимости» (31,8%), «иногда» (25,9%), «ежедневно» (16,2%), «еженедельно» (13,3%), и «ежемесячно» (5,9%), не интересуюсь (2,2%). Низкий уровень интереса к информации о здоровье требует более глубокого анализа причин такого явления, а также свидетельствует о значительных